

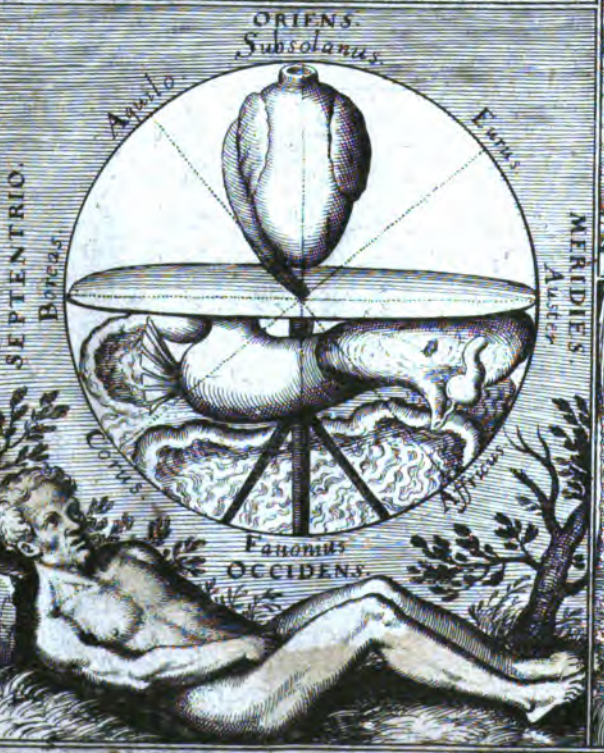

ROBERTI FLVDD
alias
 DE FLVCTIBVS
Philosophia sacra & vere Christiana
Seu
 METEOROLOGIA
 COSMICA.

—(o)—

Francofurti prostat in Officina
 Bryana.

MDCXXVI. 7

AER ARCA DEI THE- SAVRARIA

SEV

PERSPICVVM SANITATIS ET
MORBORVM SPECVLVM:

IN QVO

PROFVNDATA METEORORVM VTRIVSQUE
MVNDI TAM SALVBRIVM QVAM INSALVBRIVM MY-
steria (non vano & mendaci Philolophorum Ethni-
corum testimonio stipata, sed certissimo
Veritatis sigillo confirmata)
prospiciuntur,

CVIVS ETIAM IN FINE EXPERIMENTI CVIVS-
DAM ADMIRATIONE DIGNI, ET VVLGARI INTELLECTVI MI-
*nimè difficilis (incertas & fallaces Peripateticorum opiniones redarguentis at-
que refellentis, vtpote veram et Meororum tam lucidorum quàm
tenebroforum rationem digito quasi inscientibus
demonstrantis) tam praxis quàm
speculatio explica-
tur*

AVTHORE

ROBERTO FLVDD, ALIAS DE FLV-
CTIVS, ARMIGERO ET IN
Med. Doct. Oxon.

):(2

REVE-

In lumine tuo Videbimus lumen.

Si tu illustres lucernam
 meam, Jehova Deus
 Splendentes officies
 tenebras meas.
 Ps. 36. 29.

Matthaeus Merian Basilien: fecit.

Quem genus & virtus ornant, quem prisca parentum
 Gloria, cui patriam terra Britanna dedit:
 Cui sedet incoctum generoso pectus honesto,
 Candor & integritas ambitione carens
 Omnia cui Natura parens secreta reclusit
 Quidquid & harmonici cosmos vterque tenet
 Paonia ROBERTVS hic est DE FLUCTIBVS artis
 Fama, Machaonii signifer ille Chori.
 Vidimus ingenii vires mentisque recessus
 Ista viri faciem picta tabella refert.
 Oceani Venerem perhibent è fluctibus ortam
 Hic Venus & grauitas mixta decore nitent.

Honori Virtutisque eius P.

L. Ludouicus, Gotofridus. A.

REVE-

REVERENDO PATRI AC DOMINO,

Dⁿ. IOHANNI,
LINCOLNIENSI PRÆSVLI
DIGNISSIMO, MAGNI SIGILLI ANGLIÆ
CVSTODI VIGILANTISSIMO, ET REGIÆ MA-
iestatiâ Sanctioribus Consiliis,

CONSILIARIO PRVDENTISSIMO.

Eceminentis honoris vestri dignitas magniue aut loci
aut officii nitoris titulus, vtpote quæ momentanea
sunt, ac Principis placito durare assolent; nec vestra erga
pauperes iustitiam exorantes pietas atque humanitas,
nec inexpectatum illud in te de rebus publicis politiæ
munus (loci ac dignitatis huiulce viro inprimis, tanquã
certissimum regni columen atque sustentaculum, conueniens & con-
sentaneum) nec denique diuina illa iustitiæ virtus, quæ apud te in æquili-
brio habetur, trutinisque iustis cuiilibet iuxta suum ius (iniuria in exilium
relegata) liberaliter dispensatur, & mensura recta distribuitur, nullum in-
quam) horum munerum tibi diuinitus concessorum (Pater Reuerendis-
sime, Præses in sublimioribus negotiis versatissime) est dedicationis istius
meæ occasio, quippe quæ præcellenti cuiilibet cancellario, magni sigilli
custodi, & præsidii pio, ex officio in conspectu Reipublicæ (licet non sem-
per hoc accidat) adesse debent: Sed duæ inprimis cordi & Naturæ vestræ
adhuc propinquiores me vrgent virtutes, suadentque, vt opera hæc mea
& lucubrationes hæc mihi charissimas multoque labore partas domina-
tioni ac dignitati vestræ ante omnes dedicare, atq; in eam libenter luben-
ter conferre iam insistam: Quarum quidem ordine prior est alma tua in
scientiarum incremento & exaltatione charitas, voluntariusq; & minime
coactus erga studiosos amor, quem acuta calami veritatis alis innitentis
argutia, tanquam gestus & actus tuos foelices, æternæ posteritatis memo-
riæ recondendo, nunquam satis describere aut explicare possumus; atque
hunc tuum erga omnes literatos Zelum gemini eius partus, binos iam

);(3 - olim

EPISTOLA DEDICATORIA.

olim characteres, natura & conditione ab inuicem minime diuersos, in lucem edentes celebrauerunt; utpote quorum alter præclaram & famigerabilem illam Cantabrigiæ Academiam, studii atq; scientiæ organis reddidit ditiorē, ædificio magnifico ornatiorem, doctrinæ cupidis gratiorem facilioremque: magnificum in super illud librorum electorum sacrarium, largum structuræ opus, ad Bibliothecæ vsum destinatum, donum omnibus literatis gratum, nemini quærenti vtilitatem amplam non proficuū, & lac quasi dulce ex Mineruæ vberibus sitienti abundanter non effundēs, liberaliterq; impluens: Alter autem charitatis tuæ impregnatæ partus siue character, est egregia illa Bibliotheca, in Cœnobio apud Londinenses ob monumēta & sepulchra Regum celeberrimo, Vestmonasterium dicto, haud paruo dignitatis vestræ sumptu erecta, atque omni cultu necessario, & præcipue raris & melioris æstimationis libris munita exornataq; quæ tam propter structuræ atq; dispositionis decus, quam librorum in ea contentōrum excellentiam, per vniuersam fere Britanniam decantata atq; ebucinata, inclyti sui fundatoris ac patroni laudes æternis famæ monumentis indies magis magisq; depingere atq; in sculpere solet: ita ut honorē & dignitatem vestram non sibi solum, sed & aliis natam, naturali etiam animi inclinatione ad benefaciendum procliuem atq; addictā esse, suauit ac voluntaria hac tua bonitate sat liquido declaretur: Ordo denique posterior, ratioq; mihi propinquior, mediante qua hac meorum operum dedicatione nomen tuum & honorem celebrare, me cautus induxit respectus, maturationq; sollicitauit consideratio, est arcta illa spirituum nostrorum vicinitas, firmusque in cōsanquinitate nexus, virtute cuius corpora alias disiuncta, firmissimis nihilominus vinculis, & magnetico quodā quasi naturæ glutine simul coniunguntur, adligantur, atque vniuntur. Quæ ergo Dominationi & Dignitati vestræ sincero corde menteque grata sunt oblata, tu (Pater Reuerende, Præses loco & officio tanto dignissime,) ex parte tua, serena fronte vultuque placido accipere digneris, meq; Dominationi tuæ omni tam diligentia quam obsequii munere deditissimum, fauore & benevolentia prosequaris obtestor, dum ego ex mea, ut diu fæliciterq; viuas, fausto in vita tua ac propitio dirigaris numine, ac tandem in officio sanctæ bonitatis erga omnes in perpetuum maneas, Deum Opt. Max. humiliter & ex animi mei mediotullio precor.

*Amplitudinis & Reuerende
vestræ Dignitatis*

Obseruantiss.

*Rob. Fludd. Pro sapia sua origine
Cambro-Britannus.*

Portio

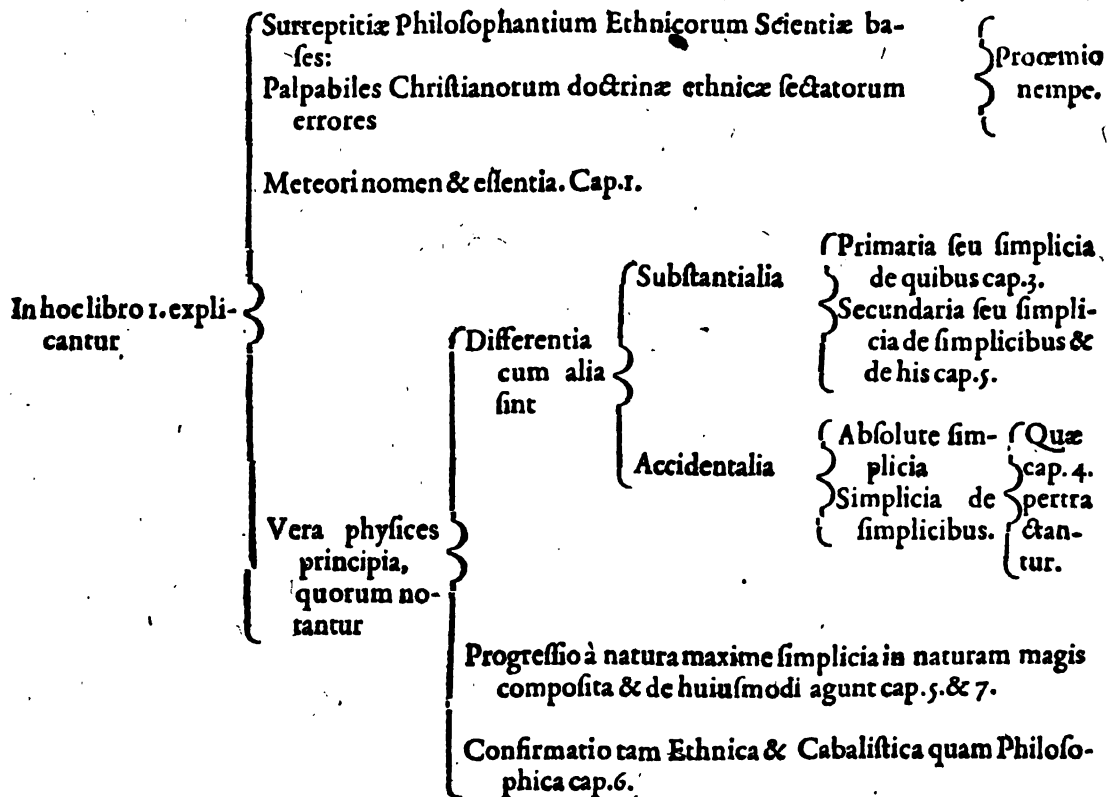

Portio hæc in partes tres diuiditur, qua- rum meteororum more haud vulgari causas tractat	Prior materiales	{ Simples, de quibus lib. 1. { Mixtas & de his lib. 2.
	Secunda seu Media	{ Formales, quas liber 3. in membra varia dif- lectus amplectitur. { Efficientes, atque de hisce lib. 4. cum suis parti- culis seu membris.
	Tertia & vltima finales vtriusque naturæ vi- delicet	{ Salubres de quibus lib. 5. cum suis membris. { Morbosos & de istiusmodi agunt lib. 6. & 7. cum suis membris.

TRACTA.

TRACTATUS SECVNDI, SECTIONIS I. PORTIONIS IV. PARTIS I. LIBER PRIMVS.

De primariis rerum meteorologicarum principiis.

PROOE-

PROOEMIUM: IN QVO DECLARATUR QVOD PHILOSOPHORVM ETHNICORVM PRINCIPES MORE

surreptitio Philosophiæ suæ bases, ab Antistite Moyse sibi falso arrogauerint, & male Philosophiæ suæ ædificium in eas struxerint, atque in hoc etiam crassus & palpabilis Philosophorum Christianorum error digito quasi indicatur, qui, neglecto Biblio sacro, & occultæ Theosophiæ Doctoribus repudiatis; ad vanam Ethnicorum doctrinam confugiunt.

QUAM variæ & inter se discrepantes sint Philosophorum tam veterum quam recentium, de meteororum essentia, ortu & effectibus sententiæ; quam instabiles eorum assertiones, ipsos latere non potest, qui in libris & voluminibus Philosophiæ legendis operam paulo accuratius dederunt: Cujus equidem rei ratio in promptu hominibus, ingenij acumine præditis, adesse solet; nam ubi fundamenta palatij Philosophiæ tabulosa reperiuntur, ibi structura debilis, umbræ Chimæræ haud dissimilis, & per consequens, dubiis, probabilitatis alis staruminatis, referta turgensque est expectanda. Quid veritatis indubitatae in philosophia spuria, ab ineptis Ethnicorum laboribus edita, est depromendum? utpote quibus, Philosophiæ Christianæ fontem aut sacrarum literarum scaturiginem reuera penetrare, à centrali naturæ lumine, hoc est, naturæ & naturalium creatore minime concessum est? Quid Aristotelis, quid Platonis, quid Pythagoræ: quid denique Græcorum, Hippocratis & Galeni, quidque Avicennæ & cæterorum Arabum doctrina, tam Philosophica quam medica, si Bibliorum sacrosanctorum medullam recte & more mystico aut oculis Lynceis inspiciamus? Certe vapor mere præstigiōsus fumusue evanescens, & inane plane figmentum. Vnde fit, ut D. Paulus nos à vana Philosophia distrahere summo opere conatus sit, utpote, in qua nihil nisi nugæ & vix probabilia, aut res vlla prout reuera est, sit eliciendâ; Nonne ex egregio Prophetæ documento colligimus quam sit impium & profanum, relicta veritatis via, Ethnicorum doctrinam imitari? utpote quo docemur, minime deserendum esse totius sapientiæ fontem, & in regionibus extraneis quærere artem, scientiam, & intellectum, ut faciebant Agareni & quierant in Theman, (Baruch. 3.) quippe qui veram sapientiam nunquam agnouerunt. Et quamuis philosophorum Ethnicorum nonnulli lumen naturæ & philosophorum arcanum quodammodo reuelatum, scriptorum fide dignorum testimonio, confirmatum habeamus: tamen, quoniam diuinum illius luminis centrum, verum Christum, DEI verbum, spiritusque sancti originem ignorauerunt, ideo lumen illud diuinum præ oculis habentes, sed veram eiusdem rationem nescientes, errauerunt, atque ita euauerunt in

A imagi-

imaginationibus suis. Vnde factum est, vt non Deo, soli creatori, tanti miraculi efficaciam effectusque gloriam, sed Naturæ creatæ atque elementis; ab eiusdem vtero partis atque productis attribuerunt. Hinc Idololatriæ origo, solis nempe & Lunæ veneratio, Osiridis & Isis cultus, Saturni, Iouis, Martis, Veneris & Mercurij adoratio, Cælo, Cereri, Vestæ, Proserpinæ, Vulcano, Plutoni & Neptuno immolationes, & infiniti alij errores, quibus homines inscientes à veri DEI IEHOVÆ contemplatione aberrare potius atque discedere persuadentur, quam vt ad perfectam creatoris sui cognitionem accedant. Hujus autem erroris causa erat diuini verbi, spiritusq; sancti operationis & proprietatis ignoratio, sacrorum Bibliorum omnis scientiæ atque sapientiæ fontis & originis; neglectus: At sacræ literæ arcana Philosophiæ sacrosanctæ, nobis Christianis reuelata habent, quibus miracula verbi; mediante Natura mundana; nobis manifestantur; Vtpote in quibus explicatum est, *Hoc verbum fuisse in principio (Ioh. 1.) cum Deo, & in Deo & ipsum Deum, & quod fuerit mundi lux, in quo erat vita, & quod ab hoc verbo omnia sint facta, & sine eo nihil.* Verbi ergo cognitione verâ, loquutoris naturam intelligimus, quoniam filius habet relationem ad patrem: His ergo duobus cognitis succedet protinus spiritus disciplinæ sanctæ vtpote ab vtroque procedentis reuelatio. Qui igitur nescit verbum DEI nescit omnia, *quoniam verbo Deus fecit omnia: Sap. 9. 1.* & qui illud non intelligit, veritatem intelligere non potest; quia Christus est sola veritas, verus DEVS, & vita æterna, vel, vt Apostolus vult, *1. Corinth. 1. DEI virtus & sapientia.* Vnde fit, vt qui ipsum non cognoscunt, res ab ipso creatas, & essentias, centraliter etiam non cognoscere possint. *Ex eo, in eo, & per eum sunt res omnes* (inquit Apostolus) *cui sit laus & honor.*

Quanta igitur est in nobis Christianis dementia, Ethnicos illos, philosophiæ & Medicinæ authores instar numinum venerari, tanta sedulitate & confidentia eorum scripta legere, in tam immensa æstimatione eorum inuentiones & artes habere, tanta obstinacia eorum opiniones in Scholis publicis defendere? imo vero & ipsorum authoritates tam stabiliter & firmiter in scriptis & disputationibus suis allegare, ac si diuinitus à cælis & immediate ab ipso DEO in terras effusa atque destillata essent? cum testentur sacrâ scripta, quod Christus sit sola veritas & omnis rerum veritas ab ipso, DEI virtus atque sapientia omnia docens; Quis igitur omnium Philosophorum naturam aut rem naturalem rationibus à priori demonstrare potest, qui causam rerum veram & primariam ignorat? Nonne etiam docemur, nullam esse scientiæ veritatem extra verum spiritus sancti donum, vtpote qui est solus doctrinæ & scientiæ veræ Doctor, quemadmodum è multis sacrarum literarum locis colligere fas est (Exod. 28. 3. Exod. 31. 2. 2. & 35. 2. 30.) Hinc inquit Psalmista ille Regius *Psal. 119. 99.* exultando: *Omnibus Doctoribus meis intelligentior sum factus, quoniam testimonia DEI mea meditatio sunt.* Quid igitur Natura illa Aristotelica? certe aut vana aut ignotum per ignotius, cum ipse ignorabat Cupidinem, qui est verus & fulgidus totius sapientiæ spiritus, mundi lux, sapientum verorum decus, creaturarum vita, animarum mens, & rationis princeps, in rerum naturalium meditullio gubernans. Aristoteles, Plato, Pythagoras & Hippocrates magnum procul dubio in natura lumen à longe perceperunt, vtpote ab Æthiopibus, Ægyptiis, Hebræis, & quibusdam Armeniæ & Arabum, post diuturnas & longas peregrinationes, instructi, atque ita mutatis trium Moyfis principiorum nominibus, ea falso sibi attribuerunt: Quod enim Moyse tenebras seu principium potentiale fecit, Aristoteles materiam primam, Plato hylen deformem, seu speciem inuisibilem & informem, Pythagoras vnitatem, & Hippocrates Chaos deformatum, seu massam vniuersalem conturbatam vocauerunt. Quod Moyse aquas dicitauit, Aristoteles materiam secundam, Plato spiritum, & Pythagoras Diadem: Hippocrates cum Anaximene vastum & vniuersalem mundi aerem dixerunt. Sic etiam Lucem, tertium Moyse principium,

pium, Aristoteles Formam suam, Plato mundi Animam, Pythagoras Triadem, & Hippocrates illud immortale quod Calidum vocavit; quæ cum omnia essent conturbata, ad supremam illam regionem recessit, quam veteres Æthera dixerunt. Nonne est hic immane inter Ethnicos Doctores atrociniū, quo Antistitis Diuini principia eiusque doctrinam sibi falso & viis subtilibus arrogare non erubescunt? Et tamen nos Christiani, qui Moysis doctrinæ, imo vero & omnium aliorum prophetarum ac scriptorum sumus possessores, & quasi sacrosancto digito veraciter in iis instructi, nescio qua dementia nihilominus perciti, fontem diuinum deserentes, & veritatis speculum, tanquam lethali poculo inebriati inspicere negligentes, in præstigiolum Ethnicorum cœnum immergi haud desistimus, in Philosophiam (inquam) satis firmis fundamentis erectam, sed male dispositam quatenus variis inuentorum imaginationibus fabricatam, & concatenatam: imo vero conspurcatam & contaminatam: Quid enim præstat structuræ bases stabiles & firmas inuenire, vbi domus membra ex arundinibus seu paleis omni vento obnoxii sunt compacta? Sectæ ergo Ethnicorum Philosophorum doctiores, tenebrosis mentis suæ oculis lucem formalem è longe perciperunt, ad profundum vero totius sapientiæ fontem, à quo effluebat illa forma, penetrare minime potuerunt: Quare pro extrema in nobis Christianis dementia est habendum, in tenebris potius versari, & ex sterquilinio & sordibus Ethnicorum, Philosophiam elicere spuriam, quam vt Philosophiæ sacræ, nudæ, veræ & lymphidæ subiectum ex lucida vitæ scaturigine è sacris Bibliis exurgente hauriamus. Respuamus ergo profanos illos Ethnicorum libros & ad sacras confugiamus Patriarcharū, Prophetarū, Apostolorū, Philosophorum verorum atque Theosophorum mysticorum luces & reliquias, in quibus virtutes spiritus disciplinæ sanctæ (cujus est folius omnia docere) veritatem scientiarum omnium inueniemus. Meum autem erit, (Deo auspicante) in hoc meo volumine, verba de meteororum essentiis, vtpote quæ sunt rerum omnium compositarum matres; facere, Vbi etiā tam veterum Philosophorum quam recentium ipsorum discipulorum positiones & axiomata de huiusmodi imperfecte mixtis cum Bibliorum sacrorum testimonio comparare nitar, vt quid sit inter ipsas & literas sanctas differentia inde liquido sentiatis, & per consequens, an Biblia potius sacrosancta, seu vana philosophorum Ethnicorum, & Christianæ ipsorum sectæ scripta incerta, & dicta à veritate aberrantia sint amplectenda, eliciatis velim.

Totius vero istius nostri voluminis scopus est indicare, quod meteora à Deo in mundum more mystico indies producta sint, causæ immediatæ tum sanitatis atque restaurationis & conseruationis cum morborum & interitus, tam in Macro: quam Microcosmo, quod quidem testimoniis ex sacro sancto fonte derivatis comprobare, atque humeris Atlanticis sustinere aggrediar. Hinc igitur meteororum tam bonorum quam malorum principia, differentias, causas, & prognostica simul atque effectuum pessimorum curationes, à profunda

Bibliorum atque theosophorum seu Doctorem Hebræorum & Ægyptiorum scatebra elicere atque expiscari, & pro ingenii mei tenuitate reuelare mundoque publicare, lumbis veritatis cingulo accinctis, fausto & propitio numine fauente, conabor.

SECTIONIS PRIMÆ PORTIO-
NIS QUARTÆ, PARTIS PRIMÆ DE PRI-
MARIIS METEORORVM PRINCIPIIS LIBRI
PRIMI CAPVT PRIMVM.

*In quo varia philosophorum tam Veterum quam recentiorum opiniones
de Meteori nomine essentiaq; pertractantur.*

Vamuis per integrum tractatus nostri physici librum septimum de variis meteororum naturis tam physicis quam metaphysicis, atque etiam per totum partis tertiæ sectionis primæ portionis secundæ, De præternaturali vtriusque mundi historia filum, verba satis copiosa fecerimus, hoc nihilominus in loco inquisitione paulo accuratiori ad eorum centra penetrare me cogit profunda subiecti huius præ manibus versantis speculatio atque instituti nostri necessitas. Nam quicumque ad meteororum meditullia penetrare cupit, & non tale tandem negotium ad exitum felicem perducere tentat, ille quidem non ad minimum DEI & naturæ arcanum se pertigisse fatebitur. In primis igitur, priusquam in profundum tantæ difficultatis opus descendam, quid Philosophi tam Veteres quam recentiores de generali meteori appellatione, essentia, & origine excogitauerint, verbo quidem & luculenter expediam.

Græci nomen meteori à sublimitate positionis eiusdem in regione aeris imposuerunt: At à nostratibus impressiones ideo nuncupantur meteora, quoniam vt plurimum illa in sublimi, hoc est, in altis aeris regionibus imprimi atque formari videntur, At vero huiusmodi eorum appellatio iis non ab essentia seu constitutione, sed ab eorum situ potius attribuitur: respectu vero ipsorum consistentiæ à philosophis corpora dicuntur imperfecte composita & imperfecte mista, vel (vt nonnulli volunt) propter subitanam ipsorum generationem, vtpote quæ in instante quasi seu temporis momento formari obseruantur. Alii volunt, quod corpora imperfecte composita ideo dicantur, quoniam eorum compositio non videtur fieri secundum substantiæ mutationem, & iuxta qualitatum alterationem. Quidam ea imperfecte mista dicunt, quatenus corporibus animatis & perfecte mixtis comparantur: Denique sunt & alii, qui asseueranter dicunt, impressiones has ideo mixta imperfecta dici, quoniam in iis forma perfecta non acquiritur, nec magna partium alteratio in huiusmodi compositione inuenitur, sed quia partes leuiter alteratorum inter se confunduntur: Atque hæc estratio cur huiusmodi imperfecte misti partes tam facile dissipentur ab inuicem & in sua elementa primaria dissoluantur, ex quibus antea nulla perfecta mixtione vel transmutatione facta, fuerunt coagulata.

Quod autem ad harum impressionum existentiam attinet, omnes duo ad eam requiri consentiunt; Vnum videlicet in quo fiunt, & est aer quasi medium seu spiritus mundi infimus, qui est meteororum omnium matrix; aliud ex quo, & concludunt illud esse vaporem seu vt alii volunt, fumum, vel à terra vel ab aqua fundamentaliter exurgentem, in quo motu sursum versus, calorem cælestem, magis principalem & primario agentem & illum aerium secundario fecerunt: deinde materiam istam ita sursum eleuatam per naturam coaguli partim cælestis partimque elementaris coadunari & in formari sentiunt.

In causa tamen materiali nonnulli discrepare videntur, cum vnus vaporem tantum eligit pro vniuersali meteororum materia, alii vero vaporem & exhalationem subiecta eorum materialia esse asserunt, dicentes, vaporem esse calidum & humidum: Vnde meteora aquea ab eius substantia procedere credunt, at vero impressiones ignitas ab exhalatione ideo prouenire volunt vtpote quæ iuxta ignis naturam est calida & sicca, atque hinc loco vaporis fumum fecerunt communem meteororum materiam, quippe qui cum de cuiuslibet elementi natura participet, est nonnunquam calidus & siccus, & quandoque calidus & humidus, vnde materia eius est tam apta ad impressionum aquaticarum, quam ignitarum procreationem: At vero Robertus Lincolnensis, autoritate Aristotelis stipatus, exhalationem sub vaporis dimensione concludere videtur, vtpote quem iuxta dicti Aristotelis sententiam tripartitam esse statuit, videlicet, calidum & siccum, calidum & humidum, atque frigidum & humidum: quorum priorem à terra vel terreo, postremum ab aqua vel aqueo, atque medium ab vtroque sed aqueo dominante materialiter extrahi asseuerauit; Hinc ergo erat, quod vaporem definiuerit substantiam subtilem ab vno aliquo vel duobus elementis inferiori-

De Primariis Meteororum Principiis.

terioribus derivatam siue exhalatam, ab actione cælesti subtiliaram, & ad aliquod trium aeris interstitiorum sublimatam. Qui vero fumum generalem posuerunt huiusmodi impressionum materiam, cum ex aqua vel terra orientem fecerunt, atque ob hanc causam fumum duplicem finxerunt, Vaporem scilicet & Exhalationem: quorum illum fumum calidum & humidum, aquaticum, non inflammabilem, ex terra & aqua ortum dixerunt: hunc fumum calidum & siccum, terrestrem, inflammabilem, & à terra euocatum. Causas igitur materiales remotas terram dixerunt & aquam, vaporem vero & exhalationem propinquas.

At vero vt ad philosophorum de causis meteororum efficientibus sententias perueniamus, inueniemus etiam inter eas discrepantiam haud exiguam: cum eorum nonnulli efficientes impressionum causas calorem & frigus esse sint opinati; atque huiusmodi calorem effecerint duplicem, loci videlicet & solis, atque iterum solis calorem euocantem distinxerint in illum, qui euocat & eleuat fumos de terra vel aqua extractos; vel adurentem, qui adurit fumos, secundum directionem vel indirectionem radiorum solarium eleuatos. Etiam frigus duplicis conditionis effinxerunt, videlicet loci & externum: atque iterum externum fecerunt constringens & prohibens: constringens dicunt illi poros terræ, & superficiem, quæ constringit, ne radij solares è longo accedentes possint fumos extrahere, atque hanc asserunt esse rationem, cur pauca sint metæora ignita hyemali tempore; at vero aquaticorum (qualia sunt pluuia & niues) plura & copiosiora. Alii nullam de frigore mentionem facientes, cælum, lumen solis, & stellarum reliquarum & præcipue occultas planetarum influentias meteororum causas efficientes posuerunt, hocque secundum varios ipsorum situs, habitudines, & coniunctiones, impressiones diuersas, atque differentes more occulto proferentes. Quidam abditam aeris caliditatem cum illa cælesti coadiutorem ad huiusmodi mista imperfecta producenda supposuerunt, atque ita varii varias meteororum causas effectrices secundum ipsorum phantasias differentes produxerunt, quorum omnium sententias suo loco ad examen Lydium seu igneam probationem, diuino numine assistente, proferemus.

Causam impressionum harum formalem, mediante qua alia atque alia figuris diuersis ornantur, pro diuersitate loci, motus materiæ atque caloris efficientis variam agnouerunt.

In ipsorum etiam de finali meteororum causa sententiis admodum sunt anxii & incerti in Philosophia naturali versati. Tamen eorum omnes ab euentu & experientia docti, duplicem agnoscunt meteororum in natura effectum, videlicet bonum & salutarem, & malum atque insalubrem. Nam obseruatione didicerunt, finalem horum effectum ad animantium Plantarum atque aliorum corporum salutem vniuersalem, ac etiam cuiuslibet particularis commoditatem tendere, & se expertos esse fatentur, vnumquodque eorum suam virtutem manifestam & occultam habere, vt pluuiarum officium terram irrigare atque pinguefacere, Cometarum corruptos atque venenosos aeris fumos absorbere &c. Quod etiam pessimos & lugubres nonnunquam sortiantur effectus; nos docent non modo Astrologorum peritiores, sed & in philosophiæ vulgaris cæno immergi: vt pote quos praxis quotidiana instruxit, quam graues inundationes à pluuiis immoderatis sint productæ, quantumque terrorem belli, famis atque pestis portendat Cometa, quod etiam de cæteris meteoris tam aquosis quam ignitis, secundum suæ molis & qualitatis dispositionem, diiudicandum erit. Imo vero, teste Ptolemæo, metæora obscuriores habent significationes, cum ad mundi inferioris & creaturarum eiusdem beneficium tum maleficium, quam ipsæ stellæ, quas nihilominus ab hominibus prudentia præditis aliquo modo sobrie animaduerti & iudicari posse fatetur.

Huiusmodi ergo sunt Philosophorum, tam antiquorum quam recentiorum, de generali Meteororum Esse & existentia opiniones, quas quidem si cum sacrae paginæ sensu diligenti obseruatione comparauerimus, clare percipiemus, seu in publicum facillime produceretur, an aliqua sit inter ipsam & illas relatio necne? nam quicquid à fonte totius veritatis dissonare videtur, falsum est atque præstigiosum.

C A P. II.

De Natura principii in genere, secundum institutum nostrum.

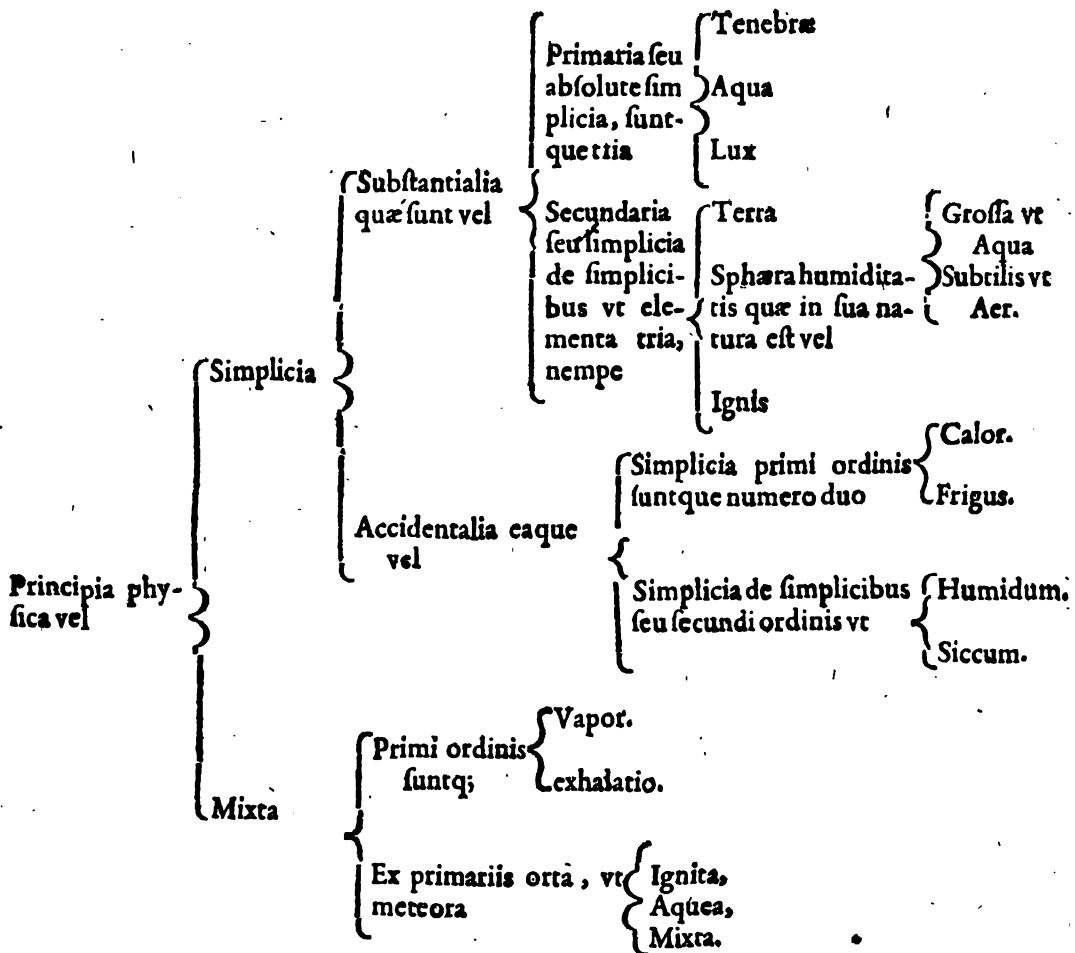
Rerum naturalium principia in genera duo sunt diuisa, in simplicia nempe & mixta, iterumque simplicia in substantialia atque accidentalia partimur. Ea vero substantialia appellamus, quæ per se subsistunt, accidentalia vero qualitates dicimus, quarum essentia est, substantiæ alicui inesse. Quæ autem substantialia sunt, ea vel facimus absolute simplicia, vel comparate simplicia, hoc est, quæ immediate à simplicibus oriuntur; substantialia autem absolute simplicia immediate in creationis initio à potètia diuina effluerunt, vt lux & aqua è tenebris. At vero simplicia à simplicibus orta dicuntur elementa quæ notione magis generali ad simplicium imitationem tria tantummodo statui-
mus: videlicet ignem à luce, spheram humiditatis ab aqua, atque terram à tenebris. Simplicia au-

A ;

tem

tem accidentalia illas appellamus qualitates actiuas, quæ tanquã effectus ab oppositis oppositorum principiorum simplicium actionibus deriuantur, suntq; numero duæ, Caliditas nempe, à lucis motu scaturiente, & Frigiditas à tenebrosa voragine caloris, insultus repellendi gratia, emissa: Simplicia autem accidentia, de simplicibus ab horum simplicium actionibus oppositis propagata, humiditatem nuncupamus atque siccitatem. Ex his igitur principiis tam materialibus quam formalibus, mediantibus illis accidentalibus quæ ab iis emerferunt, more physico creatus est mundus, atque firma eorum permanentia, sine alteratione euidenti, vsque ad vltimum donec pereat in eodem statu permanebit. At vero in Microcosmo cum cæteris mistis perfecte res aliter longe se habere dignoscitur, hocque respectu principiorum suorum imperfecte mistorum, quæ propinquiora sunt ipsorum initia: utpote quibus datum est assiduis mutationibus alterari, quatenus in perpetuo sunt, vel ad generationem vel ad corruptionem motu, quemadmodum infra suo loco clarius demonstratum est. Principia ergo mixta sunt vel primaria, videlicet quæ à substantialibus naturæ principiis secundi ordinis ab elementis nempe immediate & proxime abstrauntur, & huiusmodi duo à Philosophis esse recensentur, Vapor scilicet & Exhalatio; vel secundaria, hoc est à primariis immediate profluentia, cuiusmodi sunt Meteora seu imperfecte mista, ex quibus corpora composita immediate producuntur, & mediantibus quibus in primaria iterum elementa sua dissolutione resultant: Hæc autem principia methodi succinctioris causa hunc in modum contraximus.

De his autem omnibus fusius (Deo volente) idq; separatim agemus, ut via planiori ad effectus Macro & Microcosmi cum salubres & naturales, tum insalubres & præternaturales perueniamus.

C A P. III.

De absolute simplicibus rerum naturalium substantiis seu Meteororum tam Macro quam Microcosmicorum principiis primariis.

Quoniam alibi abunde de principiis Mosaicis (quæ nos in Philosophia nostra uti etiam Philosophos omnes reuera Christianos decet sequimur) videlicet uti per totum librum primum physica-

physicæ nostræ Macrocosmi historiz, & tum postea lib. 9. tract. 1. Capite 9. de Naturali Microcosmi historia. Ac denique capitibus primo & quinto libri primi sectionis primæ, portionis primæ partis secundæ, De cabalístico & physiologico vtriusque mundi discursu, vbi agitur de primariis Naturæ elementis, atque etiam partis 3. Sect. 1. Portionis 2. Capite 1. eiusdem discursus, vbi terrena Macro & Microcosmi principia discutiuntur luculenter explicatum est, mihi quidem hoc in loco propositum est, ea ipsa leuiter hocque memoriæ recentioris & methodi, certioris gratia remetiri & recitare. Dicimus ergo secundum Antilitis Moyſis doctrinam tria esse principia rerum omnium & consequenter meteororum primaria, videlicet Tenebras Lucem & Spiritum intermedium de vtroque participantem; nam eius pars sublunaris terræ & tenebris magis familiaris est, vnde fit, vt affiduis alterationibus sit obnoxia, Pars vero eius empyrea & supercælestis maius cum fonte lucido consortium vt pote quæ erat lucis primo die creatæ receptaculum, & super quam spiritus DEI mouisse fertur, habere animaduertitur: media denique eius portio de vtroque extremo æqualiter participat: atque ob hanc causam, spheræ equalitatis, quæ est orbis solaris, vel potius via, per quam Sol quotidie transit, in eiusdem medietullo delineari à Platonice haud inconsulte traditur. Vnde æther dicitur. Hunc spiritum mundanum Moyses aqua nuncupauit, subiectum quarum est materia secunda à visceribus tenebrarum deformium (quæ sunt prima seu potentialis ipsius materia) exurgens. Huius partus procurator seu obstetrix benefica erat virtus illa ignea, quæ emanabat à spiritu domini, quæ erat amor ille igneus, mediante quo, materia potentialis & in deformibus chaos seu hylæ visceribus delitescens in actum aquarum reducta est. Est ergo Aqua tenebrarum DEI latentis filia, Lux vero virtutis seu splendoris diuini hoc est DEI parentis soboles: obstetrix vtriusque est Verbum seu Spiritus diuinus. Hinc dixit sapiens, *Mundum ex informi vel* (vt Hieronymus habet) *inuisa materia creasse DEVM, Sap. 11. 18. & D. Petrus dicit, quod cæli erant prius, & terra de aqua, & per aquam, consistens DEI verbo, 2. Pet. 3. 5.* Vnde liquet, quod prima mundi materia esset materia informis, quæ à Moysse tenebra seu tenebrosa abyssus, vocata est, & secunda eius materia erat aqua, ex qua tum postea cælum & terra erant facta, & horum omnium miraculorum effector seu operator erat Verbum cum Spiritu Domini Psal. 33. 6. Atque hinc est quod Psalmista regius sic canit: *Verbo Domini firmati sunt cæli, & Spiritu ab ore eius omnis virtus eorum.* Hic igitur à sacris literis habemus confirmatum principium potentiale seu priuatiuum, videlicet tenebras seu materiam deformem & inuisam: quare dictum est, quod terra esset inanis: habemus & principium positium, videlicet Lucem seu effectum virtutis diuinæ, cuius præsentia materia inuisa, deformis & potentialis, visibilis & actiua est facta; habemus denique, vtriusque subiectum seu obiectum intermedium videlicet aquam, ex qua cæli & terra sunt fabricata, mediante forma.

Hinc est quod naturales Philosophi describentes entium latitudinem, faciunt in eius cacumine actum purum absque materia, in imo materiam sine forma, tenebras nempe, intermedia omnia admixta demonstrantur ex forma & materia: Videlicet aqua admixta luce viuificante, quam ob causam & nos Pyramidum nostrorum formalium & materialium originem concepimus. Ex his ergo liquet, quod terra nihil aliud sit, quam aqua spissa & sæx quasi spiritus, post eius à deformi chaos extractionem remanens, aer vero vniuersalis aqua tenuis & subtilis, seu inuisibilis spiritus a chaos extractus, intermedia denique aquæ substantia de vtroque extremo participans est aqua visibilis, marina, fontana, fluiatilis, quæ in eo, quod spissior est & tardior, in suo motu & ponderosior quam aer, apparet habere cum terra commercium; at vero, quatenus limpida est, & mobilis, & non ita ponderosa quam terra, eatenus de aeris natura gustare, & à terræ legibus distare videtur: Cum igitur D. Petrus dixerit *cælum & terram de aqua & per aquam verbo DEI consistisse*, per cælum aerem vniuersalem intelligebat, cuius basis est aqua visibilis, perque terram omnia tenebrosa & opaca & densa innuere videtur, sed horum principiorum ordinem optime denotant quoq; illa Geometriæ corpora regularia. Vbi Cubus definitur extremum esse & amplissimum corpus, quia primogenium, & rationem habens totius.

Hoc ergo corpus à Philosophis occultioribus pro chaos seu hyla, seu materia opaca tenebrosa & deformi habetur, ex cuius gremio seu vtero tam lux quam aqua sunt egressa, formale scilicet & materiale rerum omnium principium. Hoc est PAN, seu vniuersalis natura ex deformi chaos partu Virgineo producta. Cumque dixerent Philosophi Tetrahedrum esse primum genitum ex cubo, intellexerunt ignem seu formam lucidam primariam ex tenebris immensis fuisse egressam, quasi ex corpore maximo & opacissimo, nam tunc immediate lux formalis in natura humida apparebat, tunc inquam spiritus domini ferebatur super aquas, igneum illis vigorem impertriens, cui successit primi creationis diei complementum: atque ita iuxta illud sapientis, *Creata erat sapientia ante omnia, Eccles. 1.* hoc est lux diuina prius ante vllam creaturam emicuit è tenebris, quod etiam & rex Salomon confirmare videtur in his verbis. *Sapientiam possidebam labon a principio via sua, ante opera sua, ante vllum tempus: ante principium terra; cum nulla essent abyssi edita eram (inquit Sapientia,) cum nulli essent fontes, cum fortificaret DEVS superiores nubes, cum aperet cælos vbi eram, cum fluctaret ambitum in superi-*

superficie abyssi, quando firmabat celos de super, &c. Prou. 8.22. atque ita DEVS latens factus est DEVS patens, cuius splendoris diuini effectus in humida, seu aquea natura erat lux creata: habemus ergo ex hoc partu Tetrahedron seu ignem primum Cubi seu patris sui tenebrosi genitum. Deinde ex Visceribus Tetrahedri seu illuminato spiritu, Dodecahedron extrahitur: nam creato spiritu lucido primo die ex eiusdem vtero seu matrice Cælum seu Expansum creatum fuit secundo creationis die, vt testatur Moyses, atque hoc Dodecahedron ex superficiebus peritagonicis est formatum, atq; ob hanc rationem (vti puto) cælum dicitur quinta essentia, inde arguendo elementum quintum à quatuor illis sublunariis distinctum. Opus autem tertii die est congregatio aquarum spissarum seu sensibilibium in locum sibi à Deo destinatum, quarum symbolum est Icosaedron, è cuius ventre aer statim euolauit, cuius symbolum est octohedron, nam aqua fuit aer subtiliatione. Residuum autem Cubi obscuri in terram residebat, atque ita illud terræ fertilis nomen iam obtinebat, quæ antea à Moyses terra est dicta inanis. Ad imaginem ergo horum trium principiorum, videlicet, tenebrarum, aquarum, & lucis, in tria diuisus est elementa integer mundi spiritus, natura & dispositione ab inuicem differentia, videlicet in Tetram; in Sphæram humiditatis, & in Ignem, quem admodum in libro secundo Historiæ nostræ Macrocosmicæ satis superque explicatum est.

Ex his igitur quæ in hoc loco explicata sunt, tanta facta est inter Philosophorum veterum principes de rerum naturalium principis discrepantia, quorum nihilominus opinioniones non multum ab inuicem differre videntur. Si rem paulo accuratius considerauerimus: Nam Thales Milesius Aquam rerum omnium principium posuit, Anaximenes dixit aerem infinitum esse existentia rerum causam, vnde & Anaximander aerem fecit DEVM. At Zoroaster omnia ab igne seu luce facta esse autumauit, Et Pythagorici ignem vnicum per totum esse dixerunt.

Accerte vt dictum est, si rem bene considerauerimus hos non multum à vira errasse inueniemus: Nam ignis primum è tenebris egrediens inuisas subito suo splendore reuelauit aquas, quarum Vastum subtile est aereus spiritus, vnde tam Thales quam Anaximenes in vnum quodammodo conuenire videntur. At vero hi ambo non nisi principium materiale seu passiuum explicauerunt: Sed Zoroaster ignem cæteris præferens, ipsum principium primum haud immerito dicitur, vt pote quod præcedebat materiam humidam, non aliter quam actio passionem, aut actus rem in actum producendam: Et tamen ipse quodammodo errauit, quoniam principium actiuum esse non potest, nisi quatenus relationem habet ad principium passiuum.

Vnde dixit D. Petrus *cælum & terra facta sunt de aqua & per aquam mediante verbo, hoc est agente, seu actu primo.* Hinc ergo sermone maturiori locutus est Diogenes de rerum principiis, dicens; aerem diuinæ rationis compotem, esse rerum principium: hoc est, aerem seu naturam humidam creatam, & lucem diuinam: ac si cum Moysè voluisset dicere, spiritus domini vectus super aquas cum aquis fuit rerum creatarum principium. Et Zeno Stoicus hisce in opinione sua cautior, sententiam suam de principio firmiorem facere tentans, dicit, Ignis substantiam per aerem in aquam conuersam esse rerum omnium principium. Ac Empedocles more grossiori progrediendo, quatuor elementa pro rerum omnium principiis statuit. Horum denique omnium error erat in suo de principiis iudicio immanis, quod diuinam potentiam seu verbum sacrosanctum horum omnium initium antiquius esse non animaduertent: Quod quidem si meditatione maturiori intellexissent, dicerent cum Zoroastro rationibus à priori instructis, lucem diuinam fuisse Monadem seu rerum omnium authorem primum, quippe quæ est actus & formatum fons & origo, cuius reuelatione numerus Dias est productus, videlicet cum Monade lucida Monas tenebrosa quæ erat aqua.

CAP. IV.

De simplicibus meteororum principis accidentalibus, hoc est, de binarum qualitatum natura actiuarum ortu, & quomodo binæ qualitates passivæ (quas ideo simplices de simplicibus vocamus) ab iisdem deriuentur.

DE qualitatibus istiusmodi & de ratione originis earum cap. 7. l. 1. de Physica nostra macrocosmici historia verba fecimus satis ampla: Hic tamen & pauca de ipsis dicere operæ pretium fore existimamus. Vt pote quarum effectibus progressio tam in elementorum incrustatione, quam subtiliatione facta est à principis predictis, tam imperfecite quam perfecte mista, homo genea congregantur, digeruntur, marcescunt, fixantur, atq; ad perfectionis metam perducuntur, atq; etiam heterogenea incedunt, disgregantur, dissipantur, atq; pelluntur & reuerberantur, quod quidem officium complet caliditas, quatenus à spiritu omnium nobilissimo & subtilissimo imme-

immediate deriuatur. Tam heterogenea quam homogenea etiam à frigore congregantur, restringuntur, condensantur, resque eiusdem naturæ agglutinatione obscuræ & tenebrôsæ secundum magis & minus redduntur, quemadmodum loco superius citato luculenter & copiose explicatur; Dicimus igitur, quod cum duæ recensentur tam à sacris scripturis quam à Philosophorum doctrina qualitates agentes, totidemque patientes ab agentium actionibus intermediis prouenientes, nostrum erit scire, quod ut calor sit immediata lucis creatæ soboles, & nihil aliud quam ipsius motus lucis seu aeris lucidi seu ignei effectus, sic etiam viceuersa frigus esse immediatam tenebrarum propaginem, quæ excitatur, & de potentia in actionem inuoluntariam quasi & coactam redicitur virtute calidi à fonte lucido scaturientis: ita ut frigidi vita seu actus sit in caliditatis actu, eiusque actio est quasi aduentitia, & non naturalis, quippe quæ creatione hoc est resistendo fieri atque procreari solet, nam ut propria tenebrarum vita est quies, quemadmodum in natura tenebrôsæ terræ videre liceat, sic etiam frigoris naturæ, utpote ex tenebrarum ventre exsistentis, est quiescere & minime moueri, nisi caliditatis insultibus resistendi causa urgeatur. Atque hinc factum est, quod ut empyræa mundi & ignea elementorum sphaera est calidissima, ita etiam horum, centrum quatenus tenebrôsæ terræ sedes & à circumferentia remotissima est, frigidissima sit, nam ut lux omnimodo est tenebris tam aspectu quam qualitate opposita, sic etiam & qualitates ab iis exsistentes sunt sibi inuicem valde contrariæ; Vnde lucis radii deorsum tendentes in terram & aquam suo calore assidue agere obseruantur in densa & tenebrôsâ subtrillando. Ad huius ergo actiones repellendas terra protinus atque aqua frigidos suos vapores à calore exagitatos emittit, mediantibus quibus vires caloris persequentis reprimuntur & reperiuntur.

Ad duarum autem qualitatum passiuarum originem quod atinet, idem hoc in loco describimus, quod capite 7. lib. 1. De physica Macrocosmi historia superius allegata expressum est, videlicet quod ex concursu actionum qualitatum duarum prædictarum, calidi videlicet ab extremo igneo agente, & frigidi ab extremo terreo resistente, temperatura seu qualitas tertia in motu medio seu medietate inter hos duos terminos oppositos procreetur, quæ tam de natura terrea quam de illa ignea participat, vnde nec intense calida est, nam caliditatis acumen obrunditur vi frigoris resistentis, nec intense frigida, quoniam in media via frigiditatis resistentis vigor à caliditate persequente deprimatur, vnde necesse est, quod ista procreata qualitas sit aliquod tertium, & per consequens nec calidum & siccum nec frigidum & siccum, sed intermedium inter has duas naturas, hoc est concursus ex duobus medium humidum producens, subtilis enim mundi spiritus oppositis huiusmodi agentis & resistentis qualitatum actionibus in medium appositione quadam homogenea in humidam naturam transit, nam hac via producta est substantia mundi materialis seu passiuæ, videlicet actione lucis increatæ & resistentia tenebrarum deformium, quarum contrariarum actionum effectum producta est natura vniuersalis humida seu aqua, ex qua cælum & terra sunt tum postea procreata. Hæc ergo est ratio, quod natura mundi humida sit passiuæ, & consequenter quod eius qualitas etiam patiat, utpote quæ ab effectibus qualitatum actiuarum duplicis conditionis producuntur, atque ita a natura sua apta est actiones tam frigoris quam caliditatis pati: Nam experientia docemur, quod ut naturæ caliditatis est humidum subtiliare & dissipare, atque etiam ab illis locis ubi est euocare, ita etiam à regione frigoris est officium humidum condensare, congregare, atque constringere. deorsum centrum versus retrahere, & in locis infimis retinere: media iterum aeris regione frigore nubes condensantur & vniuntur, at caloris facultate in aerem vel pluuiam dissipantur: ita ut luce clarius videre possimus, quod ut qualitas humiditatis mutua qualitatum primariarum actione & resistentia producit, ita etiam ipsa ordinata est utramque eorum actionem pati. Hinc ergo est, quod ut duæ prædictæ qualitates sunt primariæ & immediate cum luce & aqua in mundum productæ, ita ab Artetio haud inepte simplices qualitates dicantur, quemadmodum tam humiditas quam siccitas simplices à simplicibus nuncupantur, quippe quæ à mutuis ipsarum simplicium actionibus producuntur. Nam siccitas in sua natura nihil est nisi respectu humiditatis, quoniam ubi abest humiditas ibi siccitas abundare dicitur. Atque ob istam rationem recte definitur siccitas nihil aliud esse nisi humiditatis absentia. Ut igitur naturalis humiditatis positio est inter terram & ignem vel tenebras & lucem, ita etiam sedes siccitatis est in utroque extremo, videlicet in terra vel tenebris, ubi maxime abest caliditatis effectus, qui necessario concurrere debet ad humiditatis generationem, vel in igne, seu luce primaria, ubi abest frigoris resistentia, cuius etiam virtus ad humiditatis essentiam requiritur: Atque hoc modo quatuor productæ sunt rerum qualitates primariæ, ex quarum ordinationibus varia in mundo elementa procreantur, ut infra latius ostendemus. Has autem qualitates Hippocrates, Galenus, & Auicenna primaria medicæ lûæ Artis principia statuerunt.

CAP. V.

*De progressionē in Natura quæ facta est à principiis hisce primariis ad trium
Elementorum fabricam: quæ sunt secundaria rerum Na-
turalium principia.*

PRODUCTIS itaque qualitatibus hisce simplicibus, & quæ ab iis deriuantur à prædictis Naturæ principiis, naturæ motus tum postea ad principiorum secundariorum generationem, quæ elementa dicunt, immediate tendit, atque in hoc simplicitatis termino quiescere videtur Natura in absoluta sua mundi fabricatione, ita vt in huiusmodi statu vsque ad vltimum pereat, sine vlla mutatione euidenti aut alteratione permanens sit: At vero quæ his ordine naturæ succedunt, tam ad corporis perfecte mixtæ generationem, quam ad eiusdem corruptionem in hoc mundo sublunari mutationibus quotidianis & alterationibus sunt obnoxia, & nunquam in eodem statu diu quiescere possunt, atque hæc meteora seu imperfecte mixta dicuntur, quæ haud inconsulte principia tertiaria fecimus, vt suo loco declaratum est, in Parte 3. Sect. 1. Port. 2. De physiologico vtriusq; mundi discursu, & infra copiosius explicabitur: De his igitur principiis mutationi obnoxii simul atque illis simplicibus, de simplicibus minime corruptibilibus intelligebat Sapiens, vbi in hæc verba loquitur: *Generatio præterit, & generatio aduenit, terra autem in æternum stat*, arguens inde elementa esse immutabilia, hoc est, non in primaria sua principia resoluenda, at Generabilia omnia cuiusmodi sunt meteora & ex iis procreata esse alterationibus obnoxia. Vt igitur in primo creationis momento tria se obtulerunt in mundi creatione principia, videlicet tenebræ seu Chaos, Lux, & Aqua: Ita etiam in horum principiorum secundariorum productione tres dictæ aquæ vniuersalis partes ab inuicem natura & qualitate distinctæ concurrere videntur, quarum quælibet ad quodlibet prædictorum primariorum principiorum relationem habet propinquissimam. Harum autem naturæ sublunaris humidæ portionum suprema luce & caliditatis eiusdem actu beneuole inflammatur, & quoniam caliditas à lucis motu excitatur vehemente (est enim lux omnibus rebus mobilior, vt cap. 1. lib. 1. Physicæ nostræ de Macrocosmo historia vbertim inuenietis) & istius natura est subtiliari & discutere naturam humidam, ideo à sua regione deorsum pellit humiditatem aquarum illius loci: Vnde fit, vt locus iste sit siccissimus; Porro etiam vapor illo humido ita deorsum pulso ad tenebrosam terræ locum naturaliter tendere denegatur, quoniam de caliditate lucis participat, quæ omnimodo contraria est tenebris terrestribus & frigori ipsorum. Vnde factum est, vt inter hæc duo extrema sphaera humiditatis amplissima congregetur de vtroque quodammodo participans, atque hinc inde euenit, vt huius sphaeræ basis ob eiusdem cum terra commercium & propinquitatem, in crassetur & visibilis reddatur, & à tertia frigidam suam dispositionem mutuam habeat; vnde fit, vt ista huius sphaeræ portio frigida & humida dicatur, quemadmodum viceversa pars orbis lucido seu igneo vicinior subtilissima est, & non ita humida quam media eiusdem portio, quæ nihilominus cum tota inuisibili portione humida & calida dicitur. Atque hinc est quod Philosophi tam veteres quam recentiores diuiserint istam sphaeram in duo distincta elementa quæ aquam & aerem fecerunt, sed meum me fert hoc in discursu institutum, hæc duo non nisi pro vnicō elemento habere humido, quod sphaeram humiditatis appellamus, & hoc modo tria hæc principia melius ad trium illorum priorum normam & ordinem disponamus: Non enim dixit Moyses: diuisit aerem ab aqua; sed diuisit aquas ab aquis: &c. Sphaeram igitur hanc humiditatis ad aquas creatas ordinamus, & quemadmodum in prima creatione, spiritus domini seu amor igneus ferebatur super aquas, sic etiam orbis lucidus seu ignis fertur super hanc sphaeram. Terra denique quod est infimum ex principiis secundariis, tenebris comparatur, imo vero est ipsarum tenebrarum in centrum vniuersi congregatio. Vnde & frigidum suam sobolem in visceribus suis ad quælibet calidi lucis filii inuasionem oppugnandam paratam habet.

Huc vsque igitur peruentum est ad Macrocosmi fabricæ complementum, videlicet à circumferentia umbrarum deformium ex infinitis tenebris diuisarum, ex quibus mundi materia humida seu aquea, emerit ad periferiæ centrum vsque, in quo tenebræ omnes resederunt.

At vero ne hæc à me ficta & à proprio meo cerebro inuenta putetis, quæ iam de primorum principiorum productione & qualitatibus primordialium procreatione, (quæ qualitates ipsis principiis tanquam pedissequæ inferuiunt,) ac etiam de trium Elementorum ab iisdem, tanquam principiorum secundariorum origine à nobis sunt prolata, diligenti intuitu & speculatione aliquantulum accuratiori obseruetis velim, quomodo hæc meæ assertiones tam sacrarum literarum quam in Theosophia & Cabalarum mysteriis peritiorum assensu defendantur, & humeris quasi Atlanticis stipari videantur.

CAP.

C A P. VI.

In quo prædicta nostra principia tam primaria cum pedisequis suis, quam secundaria varijs cum sacrarum scripturarum tum cabalistarum & philosophorum testimoniis statuminantur.

Quamuis tria hæc nostra principia & ea quæ ab iisdem procedunt luculenter satis ex prædictis & ex nonnullis sacrarum literarum locis demonstrantur, tamen, vt tam inuidorum quam ignorantum ipsis contradicentium obiectiones fundamentaliter auferam, quædam alia ex Biblio sancto testimonia ad principia ista primaria confirmanda producemus. *Reuelat (inquit Iob) fundamenta tenebris, & deducit in lucem vmbra lethalem, Iob. 12. 22.* Quo sermone arguere videtur, quod DEVS aquas, quæ (iuxta D. Petri sententiam superius allegatam) erant materia seu subiectum fabricæ mundanæ, eduxerit à tenebris, ita vt aqua, quam vmbra lethalem appellauit, quatenus erat omni forma seu aspectu destituta, in lucem suo splendore iam patefacto reducta sit, hoc est formam habuerit aquarum, Vnde dixit Moyſes, *Spiritus Domini ferebatur super aquas.* Hic ergo agnoscit Iob tenebras esse subiectum materiæ mundanæ, & ipsum DEVM seu lucem diuinam esse causam tanti miraculi efficientem: Tenebræ autem erant materia prima, fundamentum reuelatum seu aqua, materia secunda de potentia in actum reducta, & lux erat principium formale, quod quidem ab effectu declaratur. Nam ad vltiorem rei manifestationem dictum est, *& educit in lucem vmbra lethalem Iob. 16. 7.* Porro in eodem authore legimus, *Aquilonem extendit DEVS super inane & vacuum,* inde arguens, quod spiritum visibilem & actualem extenderit in plaga Aquilonari, vbi nihil præterquam tenebræ deformes erant: Et quidem notandum est, quod frigora ab hac plaga spirare videntur, quæ sunt tenebrarum soboles, propter loci tenebrositatem. Vnde mentionem fecit, non de Meridie, nec de Oriente aut occidente, sed solummodo de Aquilone: Sed de hoc infra; Denique vt idem Saxum iterum volumus, apud Sapientem inuenimus, *Sap. 11. 18.* quod manus omnipotentis mundum ex informi materia (vel vt Hieronymus vult) ex inuisa materia creauerit, vnde apparet, quod prima mundi materia fuerit informis atque inuisibilis, hoc est tenebrosa, ex qua nihilominus in actum virtute & quasi manibus DEI redacta, hoc est, lucis ineffabilis aspectu mundus erat fabricatus, Hic ergo habemus materiam informem pro primo & potenciali principio, habemus etiam istam materiam in actum, productam, quæ teste D. Petro erat aqua, & habemus DEVM operatorem, qui est lucis pater atque fons, vnde sequitur, quod eius aspectu seu virtute lucida, vel vt hoc in orationis filo loquitur author, manu ipsius tanquam formali principio & actu primo, sit operatus. Præterea in Deuteronom. hæc scripta habemus: *dixit Iehoua toti congregationi vestra in monte, & medio ignis nubis & caliginis voce magna, &c. Deut. 5. 28.* vbi per caliginem tenebras, per nubem aquas, & per ignem lucem innuere videtur Antistes: Sed audiatuſ parum per, quid de his rerum initijs loquantur Cabalistarum peritiores: Hi quidem de duplici Aleph, hoc est, de duplici vnitatis specie mentionem fecerunt, quarum vnam Aleph tenebrosam, alteram lucidam nuncupauerunt: At vero horum quodlibet diuinitatis symbolum effecerunt: vtpote qui per Aleph tenebrosam DEVM latentem siue principium potentiale, significauerunt, in quo statu DEVM esse existimauerunt, priusquam è tenebris ad mundi creationem effulſit: Atque hoc idem est illud, quod intēdebant per potentiam diuinam. De huiusmodi igitur vnitatis seu Monade mentionem facit Mercurius Trismegistus dum in hæc verba loquitur. *Monas generat monadem, & in seipsam reflexit ardorem suum,* Et in sacra pagina, *fecit tenebras locum suum secretum, ac aquis nigerrimis ac nubibus densis circumſepiebat tabernaculum suum Psal. 18. 11.* Hanc igitur potentiam diuinam ita in tenebrosa abyſſo contractam Cabalistarum æstimant quasi otiosam, & sine actione manentem, vel, vt aiunt, ad nihil respicientem, atque idcirco ab ipsis *En, Etn,* id est, Nihil, siue non ens, ac non finis, dicitur, quia nos tam tenti erga res diuinas paupertate multati, de iis quæ non apparent haud secus atque de iis quæ non sunt iudicamus. At vbi se ita extenderit, vt sit aliquid, & reuera subsistat, tunc Aleph tenebrosam in lucidam conuerti assēterauerunt. Aleph ergo lucidum habent pro sapientia, prima creatura, vt ait Ecclesiasticus Cap. 1. *Sei pro verbo diuino à patre emisso, cuius præsentia tenebræ aufugerunt, iuxta illud Davidis Psal. 77. 17. Abyſſi à præsentia domini timuerunt & conturbata sunt.* Huius verbi præsentia (iuxta illud Iohannis) *erat lux mundi, à quo & per quod omnia sunt facta, & sine illo nihil. Ioan. 1. Celi & terra ex aqua & per aquam consistunt,* (vt inquit, D. Petrus) & vt testatur Psalmista *firmati sunt celi cum omnibus virtutibus eorum: & fundamenta mundi rotundi sunt reuelata Psal. 18. 11.* Hic igitur videmus quod in scientia Cabalistica peritiores agnoscant principium tenebrosam, in quo sub symbolo Aleph tenebrosi agnoscunt diuinam potentiam inhabitasse, atque etiam principium lucidum, idque sub Aleph lucidi symbolo, mediante quo omnia creata esse sunt tassi. Deinde spiritum humidam ex tenebris exurgentem materiam mundi cre-

andam sparsim & fere vbique scripta sacra testari videntur. At vero vt ad Philosophorum peritiores jam perueniamus, ex verbis ipsius Mercurij Trismegisti Pim. 1. in sermonum suorum sacrorum, quasi frontispicio hanc Cabalarum opinionem confirmatam habemus. Verba sunt huiusmodi: *Sum Pœmander mens diuinae potentia*, quibus innuere videtur *Aleph tenebrosum* vel DEVM latentem: Tunc sic pergit idem in sua narratione. *Cum hac dixisset, mutauit formam, & vniuersa subito reuelauit*. His ergo denotat conuersionem *Aleph tenebrofi* in *Aleph lucidum* hoc est mutationem DEI latentis in DEVM patentem, quod etiam ab effectu per hanc sermonis sui sequelam comprobare videtur. *Cernebam enim* (inquit) *immensum quoddam spectaculum, omnia videlicet in lumen conuersa suaue nimirum & iucundum, quod insuentem me mirifice oblectabas*: Ex quibus luculenter denotat, immediatam lucis diuinæ è tenebris emanationem. Pergit ergo ad operationem istius diuinæ lucis jam patefactæ, dicendo. *Paulo post umbra horrenda obliqua reuolutione subterlabebatur, in humidamque naturam migrabat, ineffabili tunc vultu exagitata*. Et Psalmista regius hoc idem in suo cantu sic confirmat: *Abyssus praesentia domini timuerunt & conturbatae sunt, ex increpatione tua diffugerunt aquae, à voce conistrui tui accelerarunt fugam*. Psal. 77. & 104. Hic in primis denotat materiam terræ à periferia ad centrum in meditullio humidæ naturæ subterlabentem, in forma vmbrae horrendæ, postea sic pergit, *inde fumus quidam magnus in sonitum erumpebat, ex sonitu vox egrediebatur, quam ego luminis vocem existimabam, ex hac luminis voce verbum factum prodiit: Verbum hoc natura humida astans eam fouebat*. In hac sermonis sui particula verbi diuini ex lumine tanquam ex patre egressionem denotare gestit: Vbi etiam nobis inferre videtur, quod natura humida seu massa aquarum vitam atque existentiam ab illo verbo acceperit, iuxta illud, *Spiritus domini ferebatur super aquas* (cui Augustinus addit) *igneum iis vigorem impertiens*: Et Diuus Petrus, *calierant prius & terra ex aquis & per aquas consistens verbo DEI*. Hinc igitur videmus, primum lucem diuinam ex reuelatione maiestatis diuinæ apparuisse, tanquam actum omnium primum & sapientiae virtutem primariam, quæ est formale rerum omnium principium. Deinde vmbrae horrendam habemus, quæ à conspectu lucis conturbata subterlabebatur obliqua reuolutione, quæ est indicium principii priuatiui. Denique humidam depingit naturam, cui Verbum lucidum altabat, eamque fouebat: & hæc est principium mundi materiale. Tunc pergit Philosophus iste diuinus, & in Sermonis sui serie ad principiorum secundariorum ex primariis extractionem accedit; Verba eius sequentia sunt hæc. *Ex humida autem natura visceribus synœrus ac leuis ignis protinus altæ petit, aer quoque leuis spiritus patens mediam regionem inter ignem & aquam fortiebatur, terra vero & aqua, sic inuicem commixta iacebant, vt terra facies aquis obruta nusquam pateret*. Hinc igitur ex antistitis huiusce sermonis particula colligimus, quod 4. elementa sublunaria ex aquarum gremio sint parta. Porro etiam & alibi euidenter designat Philosophus iste (Pim. 3.) profundus principia hæc primaria tono adhuc altiori in his verbis. *Erat umbra infinita in abisso, aqua autem & spiritus tenuis in Chaos inerant, floruit autem splendor sanctus, qui sub arena & humida natura elementa deduxit, grauiæque tenebris submersa, sub arena humida resederunt; vbi per vmbrae infinitam arguit chaos seu tenebras, in quibus inerat potentia diuina; fecit enim (dicit Dauid) tenebras locum suum secretum &c.* Denotat etiam aquam & spiritum tenuem (qui nihil aliud est quam subtilis aqua) & sunt materia secunda inesse in chaos, seu principio potenciali, hoc est materia prima, actum postea de actu primo seu forma informante mentionem facit, videlicet de splendore sancto, ad cuius nutum producta sunt elementa, Dum tamen grauis & tenebrosa materia quæ erat caliginosa aquarum fex ad periferiæ centrum repercussa est. Denique ipse Plato agnouit speciem quandam primariam inuisibilem & informem fuisse rerum omnium materiam primam.

Ad qualitatuum simplicium originis probationem ex sacris literis iam tandem descendam. Quod igitur frigiditas tenebrarum soboles, & à potentia diuina seu DEO occultata sit expirata sic probamus. Flatu suo edit DEVS fortis glaciem (inquit Iob cap. 37. 9.) & latitudinem aquarum coarctat, hoc est, tam nubes quam aquas constringit & condensat, iuxta illud etiam Psalmistæ regii superius allegatum, *fecit tenebras locum suum secretum, & aquis nigerrimis, & nubibus densis circumsepibat tabernaculum suum*, vnde liquet, quod nubes nigerrimæ factæ & condensatæ sint à frigore, quod procedit à DEO latente, vt pote cuius tugurium est nubes densa, vnde fit, vt cum DEVS latere & se abscondere gestit in tenebris, tunc vtatur flatu suo frigido, quo condensare solet, sed & hoc optime à Dauide significatur, vbi legitur.

Quod DEVS det niuem sicut lanam, pruinam sicut cinerem dispergat, deiciat gelu suum tanquam frustra, coram frigore eius quis consistat? Psal. 147. 16. Ex quibus liquet, quod frigus sit quasi potentia diuinæ, hoc est, DEI latentis flatus, cum eiusmodi flatu niues & gelu producit; Porro etiam è regione caliditas prouenit à præsentia splendoris diuini, hoc est, à verbo seu emanatione lucida à DEO in tenebris, vnde patet, quod vt frigiditas est qualitas congelatiua expirata à DEO latente, sic eius oppositum caliditas sit qualitas essentialis à DEO patente & se reuelante à tenebris immediate profusa. Quod quidem euidenter ex iis quæ dicta sunt supra declaratur. DEVS (inquit Psalmista) *edit niuem sicut lanam, & pruinam disponit sicut cinerem, deiciat gelu suum tanquam frustra, coram frigore eius quis consistat? Psal. 147. 16. 17.* Hic ergo narrat frigoris diuini vires, quod in congelatione & coarctatione aquarum & vaporum

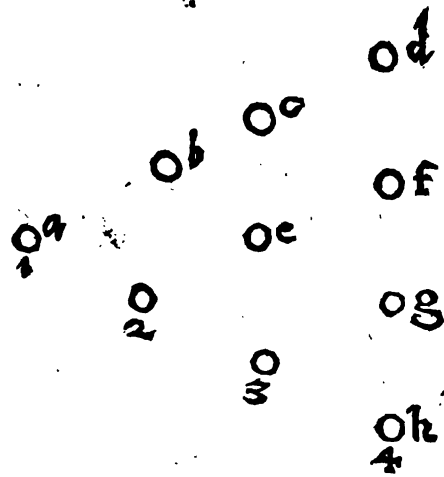

porum versari solet. Et tum in proximo versu ostendit effectus Dei patentis, dicens. *Emitte verbum suum liquefacit ista: Sicus efflat ventum suum effluunt aque, vers. 18.* quæ quidem consequentia narrare videtur, quod ut DEVS latens emittit afflatu suo à tenebris qualitatem frigiditatis, ut suos proprios in mundo exerceat effectus; ita etiam DEVS patens seu Verbum igneum à fonte sui splendoris emittit flatus caliditatis qualitatem suo motu procreantes, ut Virtute ipsius ea liquecant & dissoluantur & dissipentur quæ congelavit & congregavit frigus. Atque ut mihi videtur, hæc sunt vera & essentialia frigoris & caloris fundamenta, seu causæ primariæ, videlicet varia numinis diuini in hoc mundo proprietates. Ut autem ambæ hæc qualitates simplices à flatu diuino prouenerunt (vnde & agentes sunt) sic etiam duæ aliæ qualitates secundariæ ab his emanare obseruantur, & à variis naturæ humidæ mutationibus quas ob varietatem actionum oppositarum qualitatum simplicium patitur, procreantur, sic aqua, vel spiritus, vel vapor fluxilis præsentia frigoris intensi accidentaliter fit siccus, ut in glacie, niue, & grandine videre licet. Iterum eadem siccitas accidentaliter in naturalem suam humiditatem reducitur præsentia caloris intensi, quemadmodum in testimoniis supra allatis luce clarius diligenter obseruantibus explicatur.

CAP. VII.

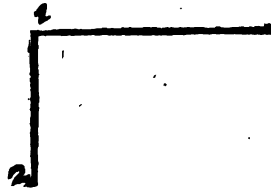
*In quo principiorum horum simplicium progressio à potentia diuina
tam demonstratione Arithmetica quam Geometrica explicatur.*

QValis sit iste in progressionem principiorum prædictorum naturæ ordo, tam ex successiuo illo Arithmetico quam Geometrico in multitudinem quaternariam motu aptissime delineari atque explicari potest. Nam in primis, quemadmodum in Arithmetica ante vnitatis expressionem nihil arguitur, nihil significatur, ita expressâ vnitatis ex nihilo videtur illa exurgere: At vero vnitatis expressâ, statim lumine seu præsentia illius potentialis quædam vnitas consideranda venit, ex qua monas hæc manifesta originaliter est progressa, quemadmodum actu humano homo (quamuis inuisibilis) includitur. quare Nihil, seu potentialis vnitas, ante vnitatis actualis reuelationem inuisa, ————— vnitatis lucidæ seu actualis præsentia reuelatur, non aliter quam pater per quandam eius ad filium relationem cognoscitur, sic tenebræ, ex quibus lux primaria est egressa, per lucis illius è visceribus ipsius egressionem detegitur atque indicatur, vnde fit, ut reuelatione vnus statim fons illius vnitatis consideretur, qui producit Diadem seu dualitatem, quem numerum Pythagorei haud inconsulte numerum confusionis nuncupauerunt, utpote qui duo intendit extrema nullo intercedente medio: at ad omnem perfectionem tres requiruntur termini videlicet à quo, medius seu per quem, & ad quem. Hinc ergo ad exemplar trium in sacrosancta trinitate personarum, tam ex vnitatis potentiali, quam ex illa lucida aliquod tertium seu medium est eliciendum. atque ita actione & passione horum extremorum productus est Pater vniuersalis, seu spiritus aereus, seu humida natura, sic dicta, quippe quæ magis ad frigiditatis suæ parentis tenebræ effectus recipiendos procliuus est, quæ à calido lucis actu liquefendo madescere videtur, quamuis per se nec frigida nec calida nec humida nec sicca sed mediocris in sua natura est, quippe tam frigiditatis extremi tenebræ, quam caliditatis alterius lucidi particeps, sed vniformis in suo Esse, quemadmodum inferius à nobis indicatum est. Habemus ergo per vnitatis lucidæ emanationem è tenebris tria manifesta atque detecta, videlicet ipsam lucem seu sapientiam primam creaturarum, ut dicit Ecclesiasticus, tenebras atque aquas inuisibiles seu spirituales, (nam teste Paulo, visibilia ex inuisibilibus sunt procreata.) At vero iam quoniam aquæ istæ spirituales instar Mercurii sunt ad cuiuslibet extremi formas induendas procliuus, ideo earum pars extrema tenebris propinqua ad dispositionem ipsarum inclinare aptissima est, ita ut à terra seu tenebrarum frigore condensentur in aquam visibilem & naturam vaporosam, atque etiam qualitatem frigoris magis minusue imbibere atque retinere gestiunt. Vice versa earum altera extremitas lucis seu ignis fonti vicinior, ad igneam dispositionem est aptior, & quoniam frigiditatis actu plus minusue imbuitur, ideo de humiditate aliquantulum sapere videtur. Hinc ergo est quod propter diuisionem istius creature de natura duplici, elementa duo distincta fecerunt Philosophi veteres, aerem scilicet & aquam, quæ ambo nos Artesii sapientis doctrinam sequentes in spheram vnicam coarctauimus, quam ideo humiditatis diximus, quia (vti supra diximus) frigiditati originaliter familiaris est, cuius impressiones calor suo actu reddit aliquantulum madidas. Sic ergo stabit demonstratio Arithmetica. 1. 2. 3. 4. qui numeri simul additi constituunt decem, in quo numero mysteria proprietatum decem nominum diuinorum, quæ decem nominationibus sephiraticis præsertim comprehenduntur.

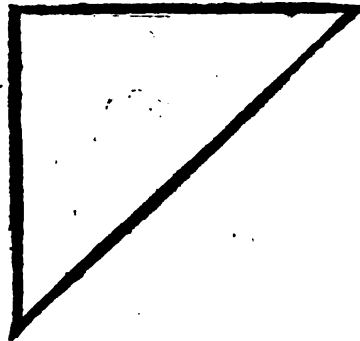

- a. Lux
- b. Lux. 2. Tenebræ.
- c. Lux. 3. Tenebræ.
- c. Aqua inuisib.
- d. Ignis.
- f. Aer.
- g. Aqua.
- 4. h. Ignis.

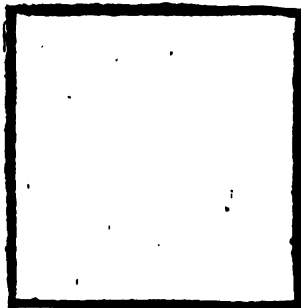
Hoc idem etiam Geometricè describi potest, & primum ternarii primarii latitudinem à numero imperfecto binario productam sic demonstramus.

Hic est binarius numerus videlicet duæ lineæ in punctum vnicum concurrentes, sed ad superficiem seu figuram aliquam Geometricam constandam impotentes. Vnde fit, vt si linea aliqua tertia à duobus extremis minime contingentibus ducatur, perficietur triangulus, qui est cuiusque figuræ Geometricæ princeps & principium, hoc modo.

At vero si linea quarta addatur in modo quadrato, & linea diagonalis ad angulum rectum disponatur, tunc radix binaria erit in suum quadratum reducta hoc modo.

Atque

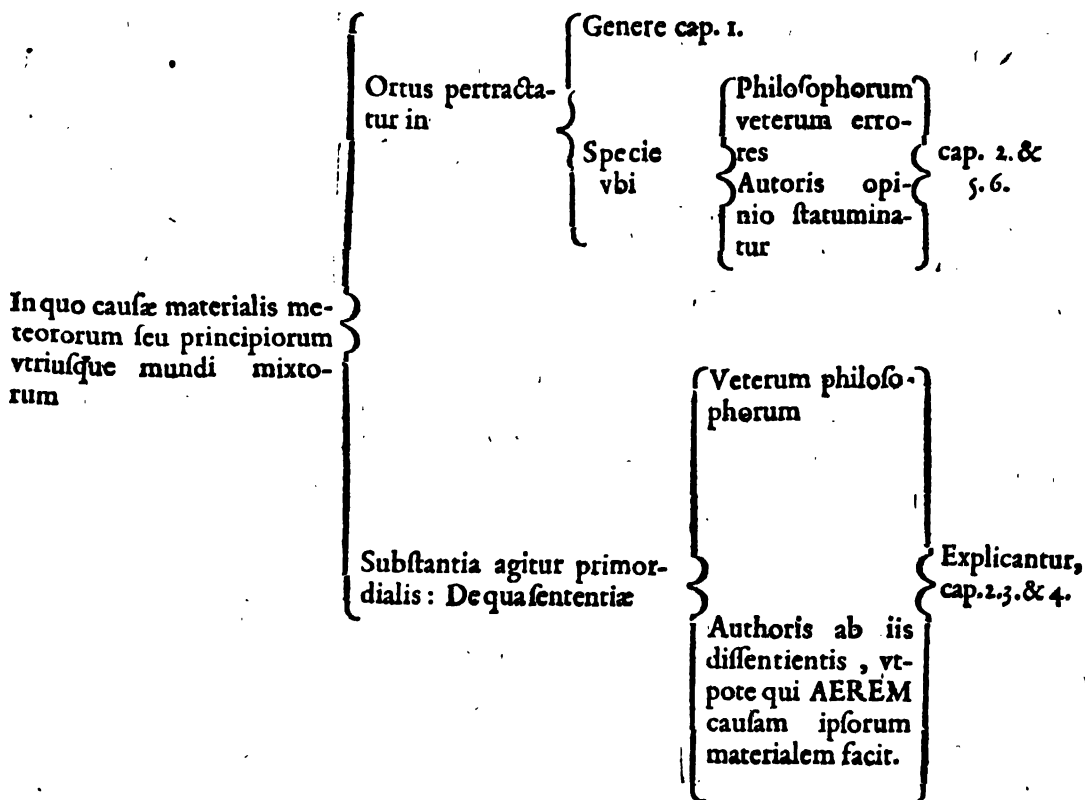
Atque hoc quadratum superficiale tum postea duplicatione in corpus suum cubicum resultabit, quemadmodum infra latius exprimetur.

Hinc ergo liquet, quod lineæ binæ in sua simplicitate referantur ad duo principia primaria, quæ glutine spiritus seu vnione facta à tertia linea simplicissimam constituunt figuram geometricam, mediantibus quibus ad quadratum immediate fit progressio, quod est figura secundi simplicitatis gradus: Sic etiam habemus duplicia simplicia, videlicet primaria, quorum vnione triangulus procreatur, & secundaria, quæ immediate primariis succedunt, atque ab iis deriuantur, non aliter quam quadratum à triangulo, atque elementa dicuntur, à quibus mixtio immediate oritur non aliter quam cubus ex quadratorum multitudine confari solet.

P A R T I S I.

LIBER SECVNDVS.

De causa Meteororum materiali.

CAPVT

CAPVT I.

De principiis mixtis siue meteoris; unde oriuntur, & quo naturaliter tendant.

Quemadmodum in principiis seu substantiis simplicibus duplicem expressimus principiorum illius generis speciem, videlicet quod sint vel absolute simplicia, quæ primaria diximus; vel simplicia ex simplicibus illis, quæ fecimus elementa: simili quidem respectu asseueramus, quod principiorum mixtorum alia sint primaria, eaq; iuxta Philosophorum intentionem sunt vapor & exhalatio, alia vero sunt secundaria, videlicet quæ vel ex vapore, vel exhalatione, vel vtrisque simul coniunctis constituuntur: & hæc meteora seu corpora imperfecte mista appellantur: Atque ita necesse est vt secundum philosophorum intentiones vltima principiorum simplicium, videlicet simplicia de simplicibus sint proxima fumorum seu vaporum atque exhalationum principia, iuxta eorum intentiones quæ itidem & propinquiora sunt meteororum initia, atque hæc vt sunt corpora imperfecte mista, ita in eodem naturæ progressu ad omnium corporum compositorum, hoc est, perfecte mistorum, procreationem consequuntur, vnde factum est, vt in circuitu naturæ ex tenebris, aqua, & luce, tanquam primariis principiis immediate orta sint elementa tria, videlicet terra, sphaera humiditatis tam visibilis, quam aquam vocant, quam inuisibilis seu aeræ naturæ, & Ignis. Huc vsque igitur ad completam mundi materialis & formalis productionem progressio facta est, cuius compages propter substantiæ suæ simplicitatem firmæ & immutatæ in statu permanebunt eodem, vsque ad diem iudicii vltimum. Vnde fit, vt elementa huius modi sint principia simplicia, à quibus tanquam termino à quo, natura in cuiuslibet creaturæ compositæ seu mistæ generationem progreditur, atque iterum sunt terminus, ad quem tendit ipsa in progressu suo à generatione ad corruptionem: via autem media est meteoron vel crescens, vt Luna, in generatione, vel decrescens, & partes compositi dissipans in corruptione: ita vt terminus à quo in generatione sit elementorum punctum, ille vero ad quem, corpus perfecte mistum cuiusmodi est illud humanum de quo præcipue hoc in loco intendimus. Quare necesse est vt in corruptione corporis compositi terminus à quo, viceuersa sit corpus illud ita perfecte mistum; itidem ille ad quem natura in corrupendo vergit, sit simplex elementum, à quo tam ad perfecti quam imperfecti misti generationem progressio. Vltra quod nulla est corruptionis, propter subiectorum seu principiorum simplicitatem progressio terminus autem per quem seu medius, est meteoron. Cum vero impossibile sit vllam ab vno extremo ad aliud fieri progressionem non intercedente medio, ideo necesse est vt inter simplices naturas vbi nulla est mixtio, & corpora composita, vbi perfecta est mistio mistio imperfecta intercedat, & meteoron à loco suæ procreationis siue in cælo siue in terra uncupatur, & cõsequenter sequitur, & tam vita quam mors, atq; etã sanitas quæ morbus mediantibus meteoris perficiantur, & q; vt meteoron est mediũ inter punctũ generationis perfectæ, & illud cõpletæ corruptionis, sic & morbus in creatura sit recessio sanitatis creaturæ versus corruptionis vel dissolutionis metam, quæ est in elementis, ita vt morbus sit quasi salubris rei generatæ ad meteorum naturam, hoc est, ad mediam viam in dissolutione reductio, quare illa natura salubris quæ erat perfectæ mistionis, facta est iam imperfecte mista, cum natura sit morbida & quasi in media via inter punctum completæ generationis, & illud absolutæ destructionis; ita vt natura terna creaturæ tam apta sit in media huiusmodi statione, retrogredi ad punctum sanitatis, à quo recessit quam ad extremum terminum destructionis, qui est in elementorum & præcipue aeris naturam pergere à qua prius est orta: quo ergo magis tendit natura in suo motu vltra punctum medium versus simplicitatem, eo magis gradatim accedit creatura composita ad interitum; at semitam contrariam capessens magis magisque conualescere incipit; Atque hoc in loco diligenter obseruare debemus, quod coniunctio pessimi meteoris, hoc est, naturæ dissolutiæ & destructiæ, cum media natura rei ad completam compositionem reductæ, est causa mortis seu destructionis, nisi à meteoris salutifero, diuina assistentia superueniente, subsidium habeat, quemadmodum inferius latius atque planius explicabitur. Sed quod huiusmodi sit naturæ meteorologicæ motus in corpore composito, luculenter ab eiusdem in sphaeræ humiditatis macrocosmi gradibus effectibus declaratur: nam vt meteora tam salubria quam venenosa & infausta in spiritu magni mundi aereo sepicule producuntur, ita etiam vtriusque conditionis meteora in spiritu cuiuslibet perfecte misti quandoque prognerari certum est, & omni dubio procul, cum in er quodlibet perfecte mistum & elementa simplicia meteoron aliquod, hoc est, imperfecte mistum intercedere necesse

ceſſe ſit : at nullum meteoron , niſi ſit in aerea matrice , poteſt procreari , nam aer gratia ſuæ humiditatis ſpiritualis ſpeculi vicem habere dicitur. Vtpote qui facillime formas vel ſuſcipit vel æmulatur, omniumque figurarum colorumque ſimilitudines facile repræſentat & recipit ; imo vero aer meteororum ſeu potius impreſſionum tam viſibilium quam inuiſibilium eſt vita, eſſentia, imo vero omne, quod meteoris ſiue ſalutifero ſeu morbido a deſt , ab ipſius aeris, tanquam ſpiritus mundi occulti promptuario, vel ; vt cum ſacris ſcripturis loquar, à ſecreta & diuina DEI Arca ſeu myrothecio hauritur atque depromitur, aer ergo eſt cauſa materialis meteororum , ſed & aliz etiam cauſæ ad ipſorum generationem requiruntur. Hinc igitur eſt quod in ſtricta hac noſtra principiorum horum meteorologicorum inquiſitione quatuor ipſorum cauſas inprimis atque ante omnia conſiderare curabimus, quarum prima eſt illa ex qua, materialis nempe , tanquam ex parte ſubſtantiali ſuæ compositionis ; Secunda illa per quam, formalis ſcilicet, tanquam peculiaris eſſentia, qua vna ſpecies meteorologica ab alia vel oculo vel effectu differre ſolet, ac tum poſtea ſuccedit illa à qua ſeu per quam ad ſuæ ſpeciei complementum perducitur, tanquam à mouente, vel operante immediate : & tandem illa propter quam principium hoc miſtum ab efficiente ad exitum perducitur, videlicet finalis : De his ergo meteororum cauſis, quo ad exactiorem ipſorum formationem atque etiam effectus tam morbidos quam ſalubres perueniamus, ordine & methodice diſcurremus ; atque primo loco de cauſa meteoris materiali per integrum huiusce libri tractatum agemus.

CAP. II.

De cauſa meteororum materiali ſeu ſubſtantiali, Quæ ſit animi Authoris de illa opinio : & quomodo à veterum philoſophorum ſententia videatur hac in re diſcrepare.

Materia Meteororum (inquit Ariſtoteles cum cæteris Philoſophis eiſdem ſectæ) ſunt plane ſumi ex aqua terraue exurgentes. Fumum autem naturæ duplicis vel ſcilicet vaporem vel exhalationem faciunt, quorum illum calidum & humidum aquaticum & non inflammabilem, exterius & aqua ortum ; hanc vero calidam & ſiccam, terreſtrem, inflammabilem & à terra euocatam aſſeueranter dicunt : Cur enim reliqua elementa, videlicet ignis & aer, fumos tam craſſos, quales ſunt illa meteororum ſubſtantia non reddant, oſtendere videtur ratione huiusmodi, videlicet quoniam illa elementa ſuperiora in ſubſtantia ſua ſumis ſunt multo ſubtiliora, quare fumos eiſmodi aerem & ignem producere non poſſe autumant, Hæc illi : At vero noſtrum erit, proprio ipſorum ore hæc eorum argumenta deſtruere : vtpote quorum quilibet in ſuis ſcriptis agnoſcit, aerem condensatione fieri aquam, & multo magis Vaporem, qui natura & conſtitutione intercedit inter merum aerem & viſibilem aquam : Porro etiam eandem aquam inſpiſſatione in terram reduci & ipſi agnoſcunt, & nos experti ſumus. Nonne etiam ipſum ore proprio conſutat Ariſtoteles, vbi dicit, *Corpus ſtellare eſſe denſiorem ſui orbis partem* ; hoc eſt, ſubſtantiam viſibilem ex æthereo ſpiritu inuiſibili condensatione conſtatam ; Vnde poſſibilitatem inferre videtur, cometam aut nubem aut aliquod aliud meteoron ex aeris condensatione proferri poſſe.

Quare inualida eſt hæc veterum aſſertio, aerem eſſe non poſſe cauſam propinquam vaporum, quippe qui eſt vapore ſubtilior : Nam in libro 7. phyſicæ meæ Macroſmi hiftoriæ, vbi agitur de nubis generatione argumentis inſallibilibus demonſtrauimus, nubes immediate ventorum oppoſitorum ex aeris compositione & condensatione fieri : & conſequenter nubem iſtam, tanquam mediam ſubſtantiam inter aquam & aerem, non ab extremo aqueo, ſed ab illo aereo, tanquam primario principio ortum ſuum ſumere. Vnde dicimus, quod aer ex ſuo ventre materiam nubis parturiat, illamque centraliter, operante numine diuino, mundo per viam pluuiæ, niuis aut grandinis adminiſtret, Quod etiam ex hiſce Biblii ſacroſancti tanquam totius veritatis fontis locis, (neglectis hac in re Ethnicorum ſcriptis) colligimus, in Pentateucho enim Moysi hæc ſcripta inuenimus. *Theſaurum ſuum optimum celos, aperiet Iehoua tibi, dando pluuias terra tua ſuo tempore, Deut. 28. 12.* Et, DEVS ipſe alloquens Iob dicit. *Nunquid ingreſſus es theſauros niuis, & theſauros grandinis aſpexiſti ? Ibid. 38. 22.* & paulo poſt ſic pergit, *Quis eſt pluuie pater ? Vel quis genuit ſtillas roris ? de cuius utero egreſſa eſt glacies, & gelu de celo quis genuit ? Ibid. 28.* Ex his igitur diligenter intuenti patet, quod ſacrarium DEI in quo occultat theſauros ſuos meteorologicos, ſint cæli, & cælum hoc in loco pro aere ſumitur ; nam meteora non gignuntur in partibus ſuperlunaribus, Inſtrumenta autem quibus DEVS vtitur ad huiusmodi meteororum productionem ſunt eius venti, venti inquam angelici Iehouæ, Vnde dicit Iob cap. 37. 9. *ſtante DEO concreſcit gelu, & ruruſum latiffime ſunduntur aquæ ;* Et in Exodo habemus : *Aſtunari-*

tu narium tuarum coacturata sunt aqua, Exod. 15. 8. & 10. & alibi, flauit spiritus tuus, vel flauisti vento tuo, & operuit eos mare, Exod. 14. 21. & alibi, de hoc vento loquendo, lehoua mare ipsum Euro vehemente tota nocte abegit, & redogit mare ipsum in siccum; Porro etiam in Iob dicitur, Iob. 37. 9. egreditur frigus ab Arcturo seu septentrione, flante DEO concreuit gelu, &c. Similiter quod ad ventorum naturam attinet, dicit Sapiens, Prou. 25. 23. quod ventus Aquilo dissipet pluuias: Psal. 135. 7. Et Psalmista regius ait, Depromit ventos à thesauris suis, & alibi, simul ac efflauit ventum suum, effluunt aqua, Psal. 147. 16. Ex quibus sacri fontis locis colligimus quod meteora aquea cuiusmodi sunt nubes, pluuias, nix, grando, ac huiusmodi alia ex Arca cœli, seu spiritus mundani, seu aeris thesaurario seu sacrario depromantur, voluntate diuina, per ventos tanquam instrumenta ad hoc negotium ordinata, ita vt variare videantur meteora, secundum diuersam ventorum à variis mundi plagis flantium dispositionem: vt flante Borea niues, grando, & gelu: Austro nubes, pluuias: Euro, ætus & fulgur: Fauonio, nubes tenues producuntur, quæ omnia meteora ex substantia aeris, ventis illis opposito modo spirantibus & secundum ventorum dispositionem ab inuicem differentibus procreantur, quemadmodum suo loco perspicuus declarabitur. Ad meteororum autem ignitorum originem quod attinet, quam exhalatione à terra emissâ factam crediderunt Peripaterici: certe si sacra Bibliorum scripta animaduertamus, originem ipsorum abstrusiorum longe esse obseruabimus quam Philosophi vulgares somniauerunt, Nam in primis apud Leuiticum legimus, quod ignis seu coruscatio exiens à conspectu Iehoua consumpsit in illo altari holocaustum, Leuit. 9. 24. Et capite sequenti, Exiens ignis à conspectu Iehoua exanimauit filios Aharon, vers. 2. imo vero & Deus ipse ignis consumens appellatur, Et alibi, ignem flammantem ipsum ministros vocari legimus Deut. 4. 24. Vnde & dictum est, quod ignis à Iehoua emissus consumpsit 250. illos viros, &c. Nu. 16. Et alibi, ignis DEI è cœlo decidens virtute spiritus Elia consumpsit Prefectum cum 50. suis. Et apud Iob inuenimus, Fulgura nunquid mittes, & ibunt, & reuertentia dicent tibi: adsumus: Iob. 38. 35. Denique in loco alio optime denotatur, quod meteororum ignitorum fons & origo ab illo ipso authore oriatur, vnde scriptum est, DEI sternutationibus splendet lux, & quidem oculorum veluti palpebræ aurora, ex ore eius velut radii prodeuntibus, scintillis ignis proripientibus sese. Ita è naribus eius prodit fumus, vt aheni feruentis quasi anhelitus eius carbonem accenderet, & flamma ex ore eius prodiret, Iob. 41. 18. vbi de fulmine intelligit. Et alibi, qua via itur vbi lux habitat, & qua nam est via qua in partes disilit lux dispergente Euro super terram: Iob. 38. 19. Quibus siquidem Biblij testimoniis docemur in primis, quod lucis & coruscationis, & consequenter omnium meteororum lucidorum, initium & origo sit valde secreta & abstrusa, & tam longe à philosophorum Veterum conceptionibus distans, (qui eorum ortum crediderunt fuisse à terra) quam dies est à nocte, lux à tenebris. Quis enim philosophantium negabit vquam medium à principio potius habere suum initium quam à fine suo? Porro cum simplicia sint mixtorum initia, cur à terra corrupta & mista, cur à corpore opaco seu à posteriore, cur à principiato & non à principio deriuanda sunt meteora omnium magis essentialia, & non ab igne seu fonte lucido suæ naturæ conueniente? idque mediate, cur à frigido procreatur naturalipartu illud quod est calidum? cum simile simili gaudeat, & simile à suo simili procreari soleat, Imo vero audacter pronuntiare possumus, quod si meteora humida ex aeris medii, seu mediæ sphaeræ humiditatis substantiæ tenuis compressione mediantibus duobus ventis fieri assoleat, multo magis meteora ignita materialiter à supremæ eiusdem elementi substantiæ compressione à ventis suauius ibi concurrentibus elicientur, nam supremæ sphaeræ humiditatis portio nihil aliud est, quam ignis dissolutus & expansus, seu igneus aer; qui condensatione apparet in forma meteorum ignitorum, cuius modi sunt cometa, columna ignea, & omnia meteora illa, quæ in suprema aeris regione gigni obseruantur, quorum materia est aer afflatu ventorum Iehouæ contractus, forma autem lucida est lux ignea, in cuius centro Iehouæ virtus inest non aliter quam in dumi ignei meditullio Moyli apparebat: atque etiam in columna ignea, quæ præibat Israelitas nocturno tempore in deserto: Vestitur enim DEVS (vt testatur Psalmista) lumine tanquam vestimento: & teste Moyse, Ex ignea flamma locutus est Israelitis, Vnde & alibi, ignis nuncupatur consumens, quare valde difficilis est labor, & maximus ex laboribus Herculeis horum meteororum scaturiginem dignoscere nisi reuelatione sit detectum: Atque ob hanc rationem dixit vir patiens, qua nam est via qua in partes disilit lux dispergente Euro super terram? Qua via itur vbi lux habitat? Iob 38. & vt Pagninus interpretatur, An nosti vbinam sit via qua diuiditur exhalatio qua spargit ventum super terram? Si igitur ignea meteororum forma egreditur occulte ex conspectu Iehouæ, vt supra dictum habemus, si sternutationibus DEI splendet fulgur seu coruscatio, seu lux, si ex ore eius flamma veluti radii prodeunt & scintillæ ignis, si è naribus eius prodit fumus vt aheni feruentis, si anhelitus eius quasi carbonem accendit, Iob. 41. 18. certe longe sunt hæc occultiora, quam vt simplici fumo calido & sicco à terræ visceribus exhalato proueniant; Quis autem Christianorum mediciner in rerum naturis versatus tam demens esse potest, qui vim tonitruorum ingentem, admirandam fulguris & fulminis potestatem, quæ gladium intacta vagina liquefacere, & vitam animalium intacto quasi oculi etiam intacto corpore tollere atque eripere solet, rei tam parui momenti, qualis est exhalatio terrestris salua conscientia attribuere possit? Quid enim plus egit ignis ille qui egressus est à conspectu Iehouæ? virtute cuius cum filij Aaronis, tum etiam 250. exanimati & vita

orbari

urbati sunt? Imo vero nostris quidem temporibus obseruatum est, quod nonnulli ex multitudine, in campis tempore æstiuo & tempestuoso commorantes, tonitruque & fulguris effectum in contemptu & derisione habentes, subito à spiritu eiusdem soli inter cæteros periculum euadentes, examinati & interfecti fuerunt, inter quos femina quædam horrenda audacia & ineffabili erga Deum creatorem obstinatio percita, tonitrua & fulgura contemnens, anumque suum erga illam mundi plagam, ex qua veniebat sonus, in derisionem conuertens, subito est percussa à fulgure, & membrum in contemptum oblatum, miserabiliter ex omni parte est dilaniatum. Quid ad hæc respondent miselli huius mundi philosophi? Anne creaturam hanc rationis tam diuinæ compotem, ex fumo terrestri & aqueo vitam suam accepisse creditis? Nonne vbique in sacris scripturis dicitur *tonitru vox DEI?* *Psal. 103. 4.* Nonne vocantur *Angeli leuon venti facientes placitum eius?* Nonne dictum est, quod *DEVS posuerit densas nubes in vehiculum suum, qui itas super alas venti, facitque angelos suos ventos, ministros suos ignem flammantem, ex cuius increpatione aqua diffugerunt, à voce cuius tonitrua accelerarunt fugam?* Quid? An cogitandum est, quod huiusmodi DEI mirabilia in fortuita vaporis aquatici & exhalationis terreæ generatione consistant? Absit vt ab homine Christiano mentis diuinæ gnaro hoc credendum sit.

Sed vt propinquius aliquantulum ad inanes philosophorum vanorum nugas accedamus, Inprimis eorum de ventorum ortu, deinde de nubium generatione, tum postea de meteororum ignitorum in summa aeris regione procreatione, Ac tandem de grandinis, niuis & glaciæ initiis s. nentias aliquantulum strictius examinabimus.

CAP. III.

In quo nugosa veterum philosophorum in suis de meteororum origine opinionibus vanitas & improbabilitas discutitur.

VT cum Philosophorum veterum opinione de ventorum origine exordiar, In ea ipsi quodammodo hæsitare atque inter se discere videntur, vt pote quorum sectam Peripateticam amplectentes & Aristotelis hac in re sententiam statuminantes, ventum definiunt, exhalationem calidam & siccam, difficilem inflammabilem, vsque ad mediam aeris regionem eleuatam, quæ inde à loci frigore deorsum depulsa, atque iterum ex suæ naturæ inclinatione sursum reuolvens, partim à leuitate sua partimque propter alias exhalationes inferne occurrentes lateraliter mouetur supra terram in infima aeris regione, quem aerem agit & ventilat, ne perpetua quasi desidia putrescat. hæc illi. Alij (inter quos Vitruuium nomino) volunt ventum esse aeris vndam, cum incerta motus redundantia, Vitruu. lib. 1. c. 6. quando feruor occurrit humori, & impetus feruoris vim spiritus flantis inuertit. Primi ergo qui sectam Aristotelicam sustinent, halitum seu fumum ex exhalationem calidam & siccam, nihil pinguedinis, quæ accendi potest, in se habentem, esse causam materialem venti dicunt, qui ob defectum pinguedinis nec accendi potest, nec in nebulam condensatione reduci, multo minus in nubem incrassari: atque hanc à terra emergere dixerunt, quamuis & Plinius ventos nonnullos ex aquis expirare dicat.

Quæramus autem jam quid isti Peripatetici (qui in naturæ inspectione ita præcellere videntur) de Cometæ ortu sentiant: Hunc enim ex fumo seu exhalatione terrestri, crassa, pinguis, & viscosa, & ex partibus dense compactis, virtute astrorum, ex terræ visceribus, in supremam aeris regionem eleuata, ibique dilatata, incensa & inflammata ortum dicunt, &c. Ita vt inter exhalationem ventosam & istam cometæ genetricem hoc intersit, videlicet, quod illa sit leuis, calida, & sicca, difficile inflammabilis, vt pote nihil pinguedinis in se habens: hæc verò terrestris, crassa, pinguis & viscosa ex partibus dense compactis, & facile inflammabilibus.

Incidunt ideo Peripatetici isti in scyllam cupientes vitæ charybdin, dum in vtriusque meteorogenerationis descriptione, vtramque materiam falsam esse, & minime veram ostendunt. Nam quidnam rei est in causa, quod vna exhalatio cum non sit ad inflammationem apta, & consequenter frigori minus opposita, & cum in sua substantia sit leuior, quam altera, vi tamen frigiditatis mediæ aeris regionis in ascensu suo impediatur, & deorsum ad locum, de quo eleuata est, reuerberetur? cum tamen nihilominus exhalatio altera, quæ est crassa, pinguis, atque inflammabilis, & consequenter frigori mediæ aeris regionis oppositissima, & in motu suo ad sursum minus ob ponderosam suam crassitatem idonea, viam sine frigoris oppositione per mediam aeris regionem in supremam habeat? Quam male ergo conueniunt ista, & legibus Philosophiæ quam sunt aduersa! quod scilicet grauiora & magis compacta facilius naturali appetitu ascendunt & à sua natura sursum tendunt, quam quæ sunt leuia, & tum postea, quod quæ ab inflammatione remotiores sunt in sua natura, à frigore magis infestentur & oppugnentur, quam quæ inflammabiles sunt & merè igneæ dispositionis? Hinc ergo liquet, quod cum dicunt, quod frigiditas mediæ aeris regionis sit causa impedimenti ascensus exhalationis ventosæ, vt pote quæ est calida & sicca, sed non inflammabilis, omni-

modo sibi ipsis contradicant, negantes rationem illam generationis cometæ ab ipsis alibi allatam, quippe cuius causa materialis (vt ipsi volunt Peripatetici) est calida & sicca exhalatio sed inflammabilis, & crassa, & compacta, & persequens minus ad ascendendum & ad mediam aeris regionem penetrandum habilis. Porro etiam in eo, quod dicit Aristoteles, calidam & siccam exhalationem inflammabilem, & valde compactam & viscosam, posse mediam aeris regionem perforare, & ad regionem summam pertingere, iterum sibi ipsi obstare videtur, asseuerans exhalationem ventosam non posse propter loci frigiditatem penetrare mediam illam regionem: Ita vt in vtriusque extremi assertione inferre videantur ipse & eius sectatores vtriusque negationem, namque quod in vno affirmare gestiunt, in altero negare coguntur: Porro etiam, quæ friuola sit illa lateralitatis motus ratio super terram, videlicet, quod ipse partim à sua leuitate, partimque propter alias exhalationes inferne occurrentes fiat, patet ex eo, quod venti illo tempore quo flant, sunt stabiles, & non vndique eodem instante spiritaliter aut circulariter flantes, stabiles (inquam) hoc est, sit miter ab vna mundi plaga ad aliam perseuerantes, quæ perseueratio fieri haud potuit, si causa motus lateralis esset eiusmodi ac ipsi recensebant. Quæ denique sit nostra de ventorum origine materiali sententia, infra latius explicabimus, vbi etiam Peripateticorum errores luculentius describemus.

At jam videamus parumper, quidnam sentiant isti Peripatetici de nubis & pluuiæ generatione. Hi nubem definiunt esse vaporem à terra in mediam aeris regionem eleuatum, vbi eam vi frigoris loci constringiputant, & congelari, & vario ventorum motu huc atque illuc pelli. Quod quidem si esset probabile, nubes in aere frequentius æstiuo tempore procreari quam hyemali perciperemus, cum in ætate fontes, flumina, torrentes, stagna & lacus, virtute caloris cælestis vt ipsi sunt fassi in vapores redactos, & vbique in aere dispersos, vulgaris & ocularis videtur indicare experientia, quamuis aliter longe quàm ipsi existimauerunt res sese haber vti suo loco declarabimus: Et quis Aristotelicorum negare videtur aerem longe esse æstiuo statu spissiore illi hyemali, propter vaporum abundantiam, quam iuxta ipsorum sententiam recipit ab aqua & à terra, qui tunc postea hyemali frigore condensatur & in nubes redigitur, vnde fit, quod stagna, lacus, torrentes, & terræ fontes quos sol æstiuus exhaurit, tempore hyemali iterum impleantur, & nihilominus nubes & pluuiæ abundanter ab aere deorsum in terram & aquam immittuntur, videlicet tunc temporis quando aer est in sua substantia tenuissimus, loquor jam secundum eorum opinionem, quamuis nos aliter putemus, aliudque in posterum ostendemus. Sed pergamus; Si vapor à terra vel ab aqua visibiliter scaturiens, est causa nubrum, vnde fit obsecro, quod ventus Australis est assiduus vaporum extractor, seu congregator, cum ad ipsius spirationem nubes pluuias copiose procreari soleant? vt & viceuersa, spirante Borea, nubes niuolas & grandinosas generari docemur? Quid? An non est facilius pro his ventis, vt oppositis flatibus comprimant tenuem aeris substantiam in vaporem, seu potius nebulosam massam, & deinde in nubem densiorem seu tenuiorem secundum comprimentiũ violentiam, quam vt à grossa & corpulenta terra & aqua vapores extrahant, qui tunc postea à frigore mediæ aeris regionis condensari debent? Cur igitur non præstant hoc idem venti cæteri, si non ex ventorum natura, sed vaporis origine & motu hoc perficiatur? præterea si pro concessis à me habentur, quod vapores terræ & aquæ transirent in naturam seu substantiam aeris, non sequitur inde, quod aut aqua grossa aut terra compacta sint aeris initium, sed potius quod tam aqua grossa quam terra sint ex aqua subtili & inuisibili cuiusmodi est aer & æther, & non aqua subtilis ab iis quemadmodum testatur D. Paulus in his verbis ante allegatis: *Per fidem agnoscimus, quod semper ita actum sit cum mundo per verbum, vt ex iis que videri non poterant fuerint ea que possunt videri. Heb. 11.* Non enim naturaliter procedendo fit creatio à posteriori sed à priori, non à compositis seu principiatis fiunt principiatæ seu mista, sed à simplicibus & principiis: Aqua igitur grossa & terra ab aere tanquam materia propinqua est facta, sed non è regione aer ab ipsis. Nam in Genesi confirmatum habemus, cælum prius fuisse institutum & harmonia firma stabilitum, quam mentio vlla de terra sicca aut aqua grossa erat facta: Dicimus ergo, quod vaporosa materia, cuiusmodi est nebulosus fumus, sit quasi medium, inter nubem seu aquam grossam & aerem, at vero aerem agnoscimus esse terminum à quo processit vaporosa materia, vt & nubes aqua est terminus ad quem inspissatione progreditur: Et quidem cum sit certum quod verbum DEI sit occultus harum rerum operator, vt in locis antea citatis & inferius allegandis sat liquido explicatur, certum est, quod vt ab illa diuina sapientia, quæ erat principium teste Salomone & D. Ioan. nubes more abstruso sint productæ, sic vapor immediate motum suum & actum incipit à principio primo materiali, tanquam magis idoneo, propter simplicitatem suam ad recipiendas actiones tam abstrusi principii, quod procul dubio non incipit motus suos à posteriori, cum ipsa sit creatura omnium prima, sed à priori: Vnde liquet, quod in aerem opereretur ad fumum nebulosum producendum, vt pote qui aqua grossa seu terra erat prior. Quod denique ad nubium originem attinet, illam abundanter in lib. 7. cap. 4. de physica nostra Macrocosmi historia, vbi agitur de nubis generatione, explicauimus; quam ab aeris compressione factam demonstrauimus: & non à vaporum è terra & aqua extractione, vbi etiam argumentum infallibile, à praxi seu experientia propria deriuatum, ad meliorem huius nostræ opinionis confirmationem, produxi-

produximus: quare ad illam operis nostri partem vos, qui in huiusmodi rei inquisitione aliquantulum strictiores esse vultis, referendos esse velim. Atque etiam de hoc eodem subiecto me in sequentibus aliquantulum magis dilatatum DEO volente inuenietis. Hæc quæ de nubis generatione dicta sunt, etiam de grandinis & niuis ortu dici possunt, utpote quæ ambo meteora ex vapore calido & humido, efformari sinxere Philosophi, nam causam congelationis grandinis & niuis faciunt frigus materiam vaporosam circumstans, & propter subiecti varietatem penetrans, & calore expulso inspissans, & quamuis apparentem videmus in cuiuslibet eorum forma differentiam, tamen eandem attribuunt vtrique, cum materiam tum formam seu qualitatem agentem: Quod igitur ad eiusdem materiæ ortum attinet, dicimus, eam esse eandem cum nube, & consequenter habere originem, neque de terra nec de aqua, sed eam ex aeris ventre, virtute & voluntate diuina parturiri affirmamus, quod venti septentrionales, à spiritu diuino excitati, sint causæ congelationis: nam, teste Psalmista, *DEVS edit niuem sicut lanam, pruam sicut cinerem dispergit, coram frigore eius quis consistat?* Psal. 147. 16. Et Iob dicit, *à flatu suo DEVS fortis edat glaciem, & latitudinem aquarum coarctat,* Iob. 37. 9. atq; ibi iterum inferitur, quod proueniat à vento Aquilonari. Sed de his alibi suo Loco.

Denique quod de materiali cometæ origine dictum est, hoc idem etiam dicendum est, de materia cuiuslibet simplicis meteori igniti, videlicet, quod secundum ipsius substantiam ex compressione partis igneæ ipsius aeris procreetur, & non ab exhalationibus à terra scaturientibus atque sublimatis: vti infra clarius.

CAP. IV.

*Vbi admirabilis aeris natura & dispositio luculenter
pertractatur.*

SI igitur à curiosis queratur, quæ nam sit materialis meteororum, seu omnium, tam perfectæ quam imperfectæ mistorum origo, seu causa ex simplicibus de simplicibus proxima? dicimus eam esse ipsius aeris substantiam à sua simplicitate alteratam, quem ideo Anaximenes, idque haud improvide, omnium rerum causam audacter asseuerare non erubescibat: imo vero tam antiquum est aer principium, ut Anaximander non hæsitauerit ipsum; licet in hoc inconsiderate satis; pro Deo æstimare. De huiusce igitur natura atque proprietate occulta hoc in loco tractare atque discurreme cogit latissima huiusce historiæ nostræ dimensio, & abstrusa eiusdem profunditas.

Quod igitur ad aeris essentiam atque consistentiam attinet, ab Hebræis RVACH dicitur, quo nomine etiam spiritus seu ventus accipitur: Vnde etiam hæc tria discrepare ab inuicem minime videntur, respectu dictionis Ruach, ea in multis sacrarum literarum locis denotantis: utpote quæ omnia in eadem essentia conueniunt. Est ergo Ruach seu Aer, magnus ille spiritus vastam mundi cavitatem sua mole occupans qui cælum & terram, suo amplexu comprehendit, omniaque implet quæ in mundo sunt, quippe qui angelis, syderibus, hominibus brutis, plantis, terræ, aquæ, lapidibusque inest, omniaque permeatentia: Est autem in sua substantia non duplex aut multiplex, sed vniformis, non diuisus, sed spiritus vnicus, atque vna sola perfecta vita & quasi spiritus mundi: in existentia sua exilis, tenuis, subtilis, inuisibilis, incomprehensibilis, impalpabilis, & spiritualis: atque in essentia sua spiritui & animæ hominis haud inepte comparatur. Nam sicut anima seu spiritus humanus (qui etiam ab aere deriuatur) est tabernaculum spiritus DEI, atque etiam aliorum spirituum DEI (vnde & *templum spiritus sancti* dicitur à scriptis sanctis) ita etiam Aer est habitatio spiritus DEI sancti, atque etiam aliorum spirituum: Quod enim densæ nubes sint tugurium eius & quod super ventorum alas vehatur, & quod spiritus seu Angeli eius sint venti & ministri flammæ ardentes, sparsim in Biblio sacro docemur. Vnde liquet, quod principium huius mundi in aere habitet. Ab aere ergo, & per aerem omnes creaturæ viuunt, crescunt atque mouentur, mediante verbo, quippe quæ ab aere primitus constituuntur, & aere complentur, qui in suo similigaudet. Hinc ergo volunt in Philosophia peritiores quod aer sit spiritus incomprehensibilis naturæ, & antiquissimum rerum fundamentum, quod vastam mundi vniuersalis cavitatem occupat, resque omnes quæ sub cælo comprehenduntur perpetuo circulare obseruatur, eas visitando, cultiuando, inspirando, transmutando, ligando, in vigore retinendo, nutriendo & miraculose sustinendo. Vnde Hebræi ipsum non numerauerunt in numero elementorum, sed potius eum firmum ligamentum & rerum omnium superiorum cum inferioribus nexum fecerunt. Atque ab his non longe distat Pythagoreorum opinio, qui existimauerunt, aerem esse magnum quoddam organum seu instrumentum diuinum, quod perpetuo tam in terra quam in cælis resonat, & retinet superiora cum inferioribus in vnione & concordia. Atque etiam hæc est ratio, quod Ægyptii aerem sinxerunt esse nuntium deorum: nam ut primum radios & spiracula corporum cælestium acceperit, illos communicat, more

insensibili, regionibus aquæ & terræ, ac si mundo inferiori esset legatus seu nuncius à superioribus dimissus, accidentia prædicens, quæ debent euenire in terra, & in aqua, atque creaturis earum, utpote in quem, tanquam in tabulam seu mensam politissimam, planetæ & stellæ, quasi penicillo pictorio, depinxerunt radiis suis, tanquam viuis coloribus pluuias, niues, grandines, tonitrua, ventos, tempestates & similia: atque etiam signa euidentissima siccitatis, frigiditatis, terræ motus, fertilitatis, sterilitatis, & alia, tam ad ruinam quam sanitatem hominum spectantia, in aere igitur figurata est à DEO, mediantibus creaturis suis cælestibus, rerum futurarum lectio & cognitio, quam solummodo hominibus vere scientibus & sapientia munitis, datum est legere & intelligere. Verbi gratia, Cometæ non pro nihilo & vano modo apparent in aere, atque etiam infinita alia meteora & prodigia particularia. Ex quibus luculenter docemur (testimonio veterum) quod aer, cum auxilio cælestium, more speculi nobis quasi digito indicat communis calamitatis initia & mortem illustrium personarum, & crudelitates bellorum, & mutationes temporum, & famem & pestem, & omnia morborum genera, ac huiusmodi alia. Hinc dicit Robertus Linconiensis episcopus, Matrix omnium impressionum est aer, utpote qui gratia suæ humiditatis, spiritalis speculi vicem habet, omnesque oppositorum & injectorum facillime formas & naturas vel suscipit, vel æmulatur, omniumque figurarum colorumque similitudines facile repræsentat & recipit, Hæc ille. Vnde concludit, eum esse omnium impressionum matricem, quippe quæ siue in sua propria regione, siue in visceribus & profundo aquæ & terræ medium est: atque etiam ipsa meteororum tam salubrium quam insalubrium materia. Imo vero etiam, & quod amplius est, impressiones & meteora invisibilia & insensibilia in se retinet, quæ rerum manifestarum & visibilium sunt effigies: quare hinc fit, ut si quis per locum aliquem transiens, in quo homo occisus fuerit, vel cadaver recens absconditum, is timore & stupore protinus concutiat, videlicet quoniam aer ibidem occisionis spectris seu horribilibus homicidii speciebus & quasi seminariis impletus, spiritum viri prætereuntis, & aerem illum inspirantis similibus perturbat atque afficit speciebus, pauorem tantum incitantibus. Similiter huiusmodi occultis in aere impressionibus, somnia varia & multiformes in spiritu humano impressiones, per idolorum, seu similitudinum, seu specierum icones procreantur: Videlicet illarum rerum quæ vel à sermonibus, vel actionibus, formis in aere multiplicatis, oriuntur. Hæc ergo meteororum in invisibilium seu occultorum species est in causa, quod curationes tam mirabiles ab Unguento Armario ad exitum producantur felicem, quemadmodum in tractatu nostro de Anatomia Mystica satis superque explicatum est. Huiusmodi etiam meteororum, occulte & invisibiliter in aere regnantium, species sunt morborum Epidemicorum, seu populariter grassantium, videlicet pestis & morborum pestilentialium origines, qui morbi sunt effectus vel Cometæ, vel meteori alicuius alterius, siue igitur siue aquatici, siue ventosi, siue mixti, tempore præterito visibilis, at jam vbique per aerem, dissolutione facta, in partes invisibiles dissipati, quod spiritum humanum atque etiam terrestrem, cum aere per inspirationem ingreditur, illosque vndique more aeris externi coinquinat, quemadmodum infra latius demonstrabitur. Ad huius autem spiritus dispositionem seu complexionem quod attinet immanis de ea inter Philosophorum principes differentia, (Gal. de simpl. med. facult. l. 2. c. 20.) (utpote qui sibi inuicem in scriptis suis minime constare animaduertunt) oriri videtur: Nam Aristoteles, & qui eius opinionem sequuntur, calidum esse aerem existimant, quibus Stoici se opposcentes eum esse frigidum confidenter dicunt: At si rem paulo accuratius explorauerimus, percipiemus siquidem eum neque per se calidum neque frigidum, neque humidum neque siccum esse, sed in medietate quasi inter has qualitates consistentem, Vnde fit, ut ad quamlibet harum impressionum accidentalium suscipiendam aptus & idoneus esse censetur, quamuis nullius certæ & manifestæ qualitatis per se existat aer. Atque hinc obseruatur quandoque esse calidus, quandoque frigidus, & nonnunquam humidus, atque haud raro siccus, quare & Mercurio cælesti Iouis nuncio, haud improprè comparatur, uti supra dictum est, qui cuiuslibet planetæ cum quo iungitur qualitatis naturam induere solet, ita ut cum Saturno frigidus & siccus, cum Ioue magis calidus & minus humidus, cum Marte calidus & siccus, cum Sole vero gradu remissiori, cum Venere magis humidus & minus calidus, cum Luna frigidus & humidus esse animaduertatur. Hoc idem etiam præstare obseruatur aer qui variam temperaturam secundum varietatem influxuum cælestium atque differentiam flatuum ventorum recipere gestit. Quare dicimus, quod aer simpliciter & in sua natura consideratus, neque sit calidus, neque frigidus; nec humidus nec siccus, sed quatenus ab hylæ tenebræ voragine, in prima creatione, sub nomine aquarum recesserit, ita aptior est participare cum tenebrarum qualitate, quæ maxime absentia lucis regit, videlicet frigiditate; at vero quatenus de forma lucida participat, eatenus promptus redditur recipere calidos & igneos influxus. Hinc liquet, quod in propria sua natura, sine respectu ad alias influentias, eius aptitudo ad frigiditatem, per eius inclinationem, ad lucis informantis caliditatem tollatur, ideo nec calidus nec frigidus originaliter & in sua essentia dici potest. Cum vero humiditas & siccitas sint qualitates simplices de simplicibus, hoc est, de caliditate & frigiditate ortæ, inde sequitur, quod aer à natura sua nec sit frigidus nec calidus, & consequenter neque humidus neque siccus. At vero quatenus

poten.

potentialis ipsius existentia in hyla seu chaos tenebroso naturaliter erat frigiditatis potentialis comes, quæ tum postea cum aqua actu à tenebris ad mundi creationem effluxit, ideo majorem habet aer ad humiditatem quandam occultam inclinationem, quæ tamen non est de existentia aeris, quippe qui in naturam seu conditionem extreme siccam conuerti potest, quemadmodum in statu æstiuiali indicatur. Concludimus igitur quod aer sit aptus ad quamlibet quatuor prædictarum qualitatatum suscipiendam, quam quidem aptitudinem in actu assidue solet producere secundum venti naturam & conditionem, qui flare solet. Verbi gratia: Aquilonares venti eum reddunt frigidum & siccum, Australes calidum & humidum, Orientalis & Eurus calidum & siccum, Occidentales frigidum & humidum, vnde factum est, vt qualitas aeris omni momento mutari possit: Secundum DEI ordinationem, qui eum disponit secundum suam voluntatem, imo vero recipit ipse quicquid ei infunditur, & tamen nihilominus essentiam suam spirituales & vniformem retinet & conseruat.

C A P. V.

Ubi actiua aeris de vna qualitate in aliam mutandi ratio explicatur.

Hic etiam traditur quomodo ipse de tenui in crassam & visibilem constitutionem in dies alterari & mutari soleat.

TAmetsi aer (vti iam dictum est) in sua natura & existentia sit vnicus & simplex, tamen nihilominus mediante verbo & ministris angelicis flantibus & ventis diuersis eum commouentibus de vna qualitate in aliam, & consequenter de substantia densa in tenuem vel mediocrem & è regione de tenui in densam migrare solet, idque quotidie. Quis enim in experientia versatus vulgari non videt, nubes ex aere concretas? & consequenter ipsam aeris substantiam in grandines, gelu, & pruinam frigore boreali condensari? Quod frigus à spiratione diuina scaturire, nos docent sacræ scripturæ. Nam (inquit Iob, cap. 37. 9.) *Glaciem DEVS fortis edit flatu suo, flante DEO crescit gelu, & alibi dictum est, emittente illo sermonem suum in terram, quam celerrime excurret verbum suum, quis edit niuem sicut lanam, & pruinam sicut cinerem dispergit, deiecit gelu suum tanquam frusta, coram frigore eius quis consistat? Psal. 147. 16. 17.* Hinc ergo patet, quod aer tenuis & invisibilis in materiam densam & duram concreseat, mediante verbo DEI frigora sua edente, quod verbum (teste veritatis fonte Psal. 104.) ab angelis validissimis robore efficitur. Iterum caliditate, mediante verbo, ministrantibus angelis, emissa, aer contrariis flatibus in vapores & nubes aqueas reductus, & à flatu frigidus, in niues, grandines, gelu atque pruinam mutatus, iterum in stillas aquarum resoluitur, quemadmodum ex consequentia vltimi testimonii à Psalmista illo allegati patet, Nam sequitur, v. 17. *Emittono verbum suum, liquefacit ista: simul ac efflat verbum suum effluunt aque.* Inde arguens, quod emissionem verbi hoc est lucis diuinæ, & flante Austro virtute ipsius, ministrantibus Angelis, ea quæ congelauit frigidus Aquilonis ventus, ille Australis dissoluit in illud, quod fuit antea. Quod autem vapor aqueus, caloris actu in aerem, tanquam in materiam primam, à qua primitus est orta dissoluatur, nemo in decoctionibus vulgariter versatus negare potest. Aerem ergo condensat frigus, at illum subtiliat calor. Sed tamen causam condensationis & subtiliationis semper assistentibus ventis cum suis qualitatibus fieri solet, quorum oppositione aer intermedium comprimitur, & primum in formam vaporis, ac tum postea in fumum aqueum, seu nebulosam substantiam redigitur, hocque præcipue, si ventus calidus & humidus, seu meridionalis, contra frigidum & siccum seu septentrionalem contendat. Nam necesse est, vt aeris massa aquea vel humida, ex qua pluuia generantur, vel sicca, grandines & niues parturiens, secundum venti oppositi flantis dominium, interstitio seu medio aereo, ex his flatibus oppositis procreetur; Vbi vero spirante Aquilone non nisi parum aut omnino non se opponit Auster, ibi glacies, gelu & pruinæ ex aeris & aquarum condensatione & coarctatione producuntur. Sic etiam flante Austro, si Aquilo se non opposuerit, cælum nubibus non adeo abundare cernimus, nec aerem ita madidum esse, sed quoniam ventus septentrionalis raro quiescit, igitur & raro sunt venti meridionales qui non nubibus & pluuiis associantur. Dicimus igitur, quod vniformis aeris natura sit per accidens apta, quamlibet ventorum dispositionem induere; vnde flante Borea ab Aquilone ipse aerem congelat, incrassat & eius partes dispersas sua siccitate congregat & agglutinat, & frigiditas coagulat & inspissat atque (vt in niue, pruina & grandine patet) in terram conditionem conuertit, spirante vero Austro à Meridie, iste viceuersa ventus illam aeris portionem, quam Boreas terream fecit, in aquam conuertit, quoniam opera frigoris à calore destruantur atque dissoluuntur: Iterum spiritus calidi, & sicci venti Euri, illam aquam in dispositionem aeream aut igneam conuertunt, quam ventus occidentalis sub afflatu nutrit atque reficit. Nonne à totius veritatis testimonio docemur, ventos huiusmodi in aerem habere virtutem, vtpote in quo nobis scriptum relinquitur, *quod virtute verbi; quod (vt restatur*

statum David multis in locis) *venti seu angeli DEI efficiunt, facti in aere sonitu & commotione, ossa campi valde sicca ad ossa accesserint, vnumquodque ad iuncturam suam, & super ea nervi & carnes ascenderint, & extensa fuerint desuper?* Ezek. 37. Deinde dictum est, *aer seu spiritus à quatuor ventis accelera, & insuffla super interfectos istos, & reuiuiscant, & egressus est spiritus, & reuixerunt.* Quid? Nonne cadaver putrescendo in aerem inuisibilem paulatim reducitur? nonne transformari id vsque ad ossa, atque hæc etiam paulatim indies diminui obseruamus? Nonne coagulum terrestris, seu corpus humanum, atque etiam cuiuslibet animalis & plantæ, ignis vulgaris examinatione in fenum primum, tanquam meteoron medium, & tandem in aerem tanquam simplex ipsorum meteororum, seu imperfecte mixtorum, initium seu terminum, à quo recesserunt, reuerti videmus? Vera Chimia periti agnouerunt, nullam esse completam rei dissolutionem, nisi sit per reductionem illius in primam suam materiam, quam dixerunt Aquam, minime manus madefacientem; Audiuimus philosophiæ veræ sectatores dicentes, aerem esse mare magnum philosophicum, mysteria infinita comprehendens, in quo vnde seu fluctus flatibus DEI variis, secundum voluntatem diuinam, exagitantur, & in Daniele propheta scriptum est cap. 7. *Ecce quatuor venti cæli pugnabant in mari magno*, Et hoc est mare illud magnum, in quod infinita introierunt flumina, videlicet influxus cælestes, de quo sic loquitur Philosophus. *O cælum nostrum! O aqua nostra! O Mercurius noster! O sal nitri nostrum in mari mundi versans! O Vegetabile nostrum! O Sulphur nostrum fixum & volatile! Aqua non madefaciens manum, sine qua nemo viuere potest &c.* Et quidem Mercurium recte adpellauit aerem Philosophorum, quoniam secundum cuiuslibet planetæ influxus, aut ventu inspirantis naturam, videtur & suam naturam alterare. Nonne etiam pro huius rei confirmatione videmus, ipsum Argentum viuum vulgare (quod & ob hanc causam Alchimistæ vulgares Mercurium dixerunt) cum quolibet cæterorum metallorum fusibilem iunctum seu Amalgamatum naturam suam conuertere in naturam metalli cum quo iungitur, ad instar Mercurii cælestis, qui conuertibilis est in naturam cuiuslibet planetæ cui applicatur. Et tamen hoc argentum viuum est nihil aliud, quam merus aer, in aquam visibilem, ponderosam, mediante frigore commutatus, quemadmodum per effectum indicatur, nam ignis violentia euanescit, & in aerem, à quo primordialiter est ortum, transmutatur; at vero, quod hic aer in aquam condensatus, sit terra in potentia, inde probatur, quoniam Chimie industria in terram, per se, & sine ope alterius, precipitatum esse obseruauimus. Atque iterum sapientes ex argenti viui centro ignem viuum exiliisse animaduertunt: quibus indicatur, quod aer in nubem Mercurialem ita redactus, naturam cuiuslibet venti & per consequens cuiuslibet elementi in se habet. Nam & hoc idem in nube ex aere in ipsius gremio seu vtero formata cernimus, in qua ignem, aquam, terram, atque fenum seu ventum esse docet experientia, vnde dicit philosophus, Considera obsecro simplicem nubis aquam. Equis vnquam crederet, illam in se continere omnia, quæ mundus habet, lapides duros, Lilia, aerem, terram, ignem, & tamen simplex per se apparet aqua. Experientia etiam à nobis expertum est, quod aeris in magno vitro rotundo inclusi, & igne sigillati portio, si soli cælesti vel calori lento exponatur, in aquam conuertetur; ratio vero est, quoniam caloris natura est, aerem antea frigiditate mediocri imbutum subtiliare: Sed quia aer subtiliatus latiore pro sua existentia dilatata requirit locum, ergo necesse est, vel vt frangatur vitrum, vel vt tantum aeris in aqua condensetur, quantum excedit aeris locati atque iam subtiliati dimensio locum, si esset totus subtiliatus, quod quidem in instrumento nostro experimentaliter perspicue declaratur. Sequitur ergo, quod eadem aqua, quæ antea erat aer, caloris absentia & frigoris presentia in aerem iterum recedat, ne vacuum succederet, quoniam frigus suam in spissitudine requirit portionem, non aliter, quam calor in tenuitate suam. Quibus apte declaratur aerem (qui nihil aliud est quam aqua subtilis) in grossam aquam visibilem & densam dispositionem facillime conuerti posse. At quoniam certum est, quod omnis res visibilis sit prius à re inuisibili, iuxta illud D. Pauli superius allegatum: videlicet, *quod per fidem semper ita actum sit cum mundo per verbu Dei, vt ex eis qua videri non poterant, fierent ea qua possunt videri.* Heb. 11. ideo pro axioma infallibili est habendum, aquam visibilem ab aere, seu aqua, aut spiritu inuisibili, factam fuisse primordialiter, vnde cum dictum esset, *quod spiritus Domini ferebatur super aquas* innuere voluit Moyse (vt Augustinus interpretatur) amorem igneum super aquas spirituales, & non visibiles, vnde creata est substantia cæli Empyræi atque illa angelica, quæ est sublimior aeris seu spiritus vniuersalis portio. Concludimus ergo, quod grossa à subtilibus primordialiter & à priori fuerint facta, & non è regione: similiter subtilia à grossioribus finali resolutione & à posteriori, quod etiam sacrorum testimonio sic con firmatur. *Quis numerauit celos in sapientia, & qua descendunt de cælis, quiescere fecit? cum descenderet puluis in duriciem illam, & gleba sibi inuicem adhaerent?* Job. 38. 37. Quibus indicatur, quod terra prius è cælis descenderit, ab aere scilicet, seu spiritu mundano; quod etiam à lapidis ceraunij seu fulminaris generatione laculenter declaratur. Quid ergo est aer vniuersalis, & qualis consistentiæ? Certe est spiritus intermedius inter tenebras & lucem, ab actione & passione mutua in creationis instante, operante vento producta, nam creatio typica facta est ad exemplar dispositionis mundi creandi, in idea archetypica, atque hæc dispositio relationem habet ad proprietates personarum in Trinitate Diuina, cum Deitatis vnius in proprietates tres distinctio esset respectu habitus ad creationem mundi, nam priusquam

quam de creatione secum cogitasset vnica & summa diuinitas, in seipsam reflexit, contraxitque ardorem suum nec quidem reluxit mundo. Tenebris ergo refertur pater, luci effulgenti filius, & spiritus vniuersali ab utroque progredienti spiritus sanctus. Pater dixit in tenebris, & dicendo verbum lucidum effulsit è tenebris, & radios suos emittendo spiritum revelauit, qui est gluten & nexus inter patrem & filium, inter tenebras & lucem, inter corpus & animam. Pater in caelo Empyreo, igne circumsepto, & angelis assistentibus & ministrantibus vndique stipatus, regnat in secula seculorum. Filius caelos firmavit, & stellis ordines imposuit, & tandem statuit tabernaculum suum in sole. Et spiritus ab utroque ascribitur aer iste fluctuans, qui in sublunari mundi regione inuenitur, ad cuius nutum spiritus tam boni quam mali illum inhabitantes, vel ad benedictionem vel ad maledictionem moventur, atque disponuntur. Sic n. *verbo Domini firmati sunt caeli & spiritus ab ore eius omnis virtus eorum, Ps. 33.* Harum omnium mundi machinarum locus seu sedes est aer seu spiritus vniuersalis, qui suo amplexu tam caelum & sidera, quam terram comprehendit, & de hoc spiritu, humiditati procliu, intelligit D. Petrus dicendo, *Caelum prius & terra erat de aquis & per aquas consistens verbo DEI, 2. Pet. 3.* vbi denotat, non modo substantiam caeli quae est inuisibilis, sed etiam illam aquae grossae, & ipsius terrae opacae, esse de aqua & ex aqua: & quod haec aqua fuerit inuisibilis, & consequenter aer, & mere spiritualis, indicat locus antea ex Hebr. 11. citatus, vnde sequitur, quod terra & aquae visibiles, fuerint prius ex aere seu spiritu vniuersali inuisibili.

Differentia autem illa, quae facta est in simplici & vniuersali hoc mari aereo vniuersali, tam in caelo quam loco sublunari, non est à natura aeris, sed à dispositione sphaerae, vel Orbis, qui etiam & naturam suam accipit à dispositione angeli ei praesidentis, vti sphaera Saturni suam temperiem frigidam & siccam à spiritu Zabkiele accepit, Martis, suam caliditatem & siccitatem igneam à Samaele, Solis, caliditatem suam viuificam à Michaele, Lunae suam frigiditatem aqueam à Gabriele &c. qui quidem Angeli & has suas proprietates immediate à sephiritis, seu Sanctis DEI numerationibus, hoc est, portis lucidis accipiunt, vt infra copiosius demonstrabitur. Similiter etiam & elementorum sublunarium regiones à varia spirituum ipsis praesidentium dispositione suas recipiunt differentias, quibus etiam & ventorum spiritus conuenire videntur, quemadmodum in supernaturalium causarum meteoza efficientium descriptione luculentius explicatum est.

Locus denique, quem Philosophi aeri attribuunt, est media illa spiritus mundani substantia, quae inter terram atque ignem interjacet; & licet, vti dictum est, vniuersa aeris substantia sit vnica & simplex, in pura & mera sua dispositione: tamen portio spiritus huiusce mundani sublunaris spissior est in sua basi, ob tenebrarum terrestrium frigiditatem, ita vt appareat esse visibilis aqua, in sua vero summitate obseruatur esse subtilis & tenuis valde, respectu calidae conditionis, quam elementum summum habet ab Angelo ei praesidente. Et tamen tota portio spiritus illius, à centro terrae, ad periferiae summitatem vsque, in sua simplicitate naturaliter & per se non differt, sed verbi diuini virtute & voluntate, aduentitio quasi more, quotidie in qualitate alteratur, vtpote ille in creationis momento, à conflictu, inter lucem & tenebras factus, erat aptus, tam de tarda & stupida frigiditatis tenebrarum, quam de celeri & agili lucis caliditatis actione participare. Nam deformis & tenebrosa abyssi congeries, frigore primatio contracta & congelata, immediate post lucis diuinae emissionem, caloris eiusdem actu dissoluta est, & in speciem humidam aquarum inuisibilem redacta, quae, quamuis propter sicci & congelati resolutionem, madida & fluida atque mobilis apparet, tamen illam mobilitatem atque fluiditatem à calidi actu, vt & illam humiditatem ab illo frigidi accepit: quare si extremi caloris actum patiat aer, & minimum habebit frigiditatis, & consequenter, humiditatis indicium, maius autem siccitatis, & sic ad naturam ignis accedit, quae & elementum igneum nuncupatur, similiter quanto magis praedominatur frigiditas, eo minus habebit spiritus cum caliditate commercium, & consequenter grossior erit, & in visibilem aquam redactus, atque ad siccitatem terrae propinquior, vnde & minus humida: vbi vero frigiditas terrae seu tenebrarum, & caliditas ignis seu lucis aequaliter coeunt, in hoc spiritu, ibi tum mediocriter est ille tenuis, & intenso modo humidus, atque hoc euenit circa mediam aeris regionem, a qua, quo magis receditur ab igne ad terram versus, eo magis densus est spiritus, & sensui subiectior, & contra. Atque haec est naturalis huiusce spiritus in creatione dispositio, quam à tribus primis numerationum Sefiroticarum influxionibus accepit, qui spiritus, quamuis per se & in se sit simplex, & quasi potentialis, tamen instar cere aptus est, cuiuslibet qualitatis seu impressionis dispositionem recipere, secundum voluntatem & ordinationem diuinam, quam angeli, vtpote DEI ministri, verbum eius efficientes, in forma ventorum & ignis vrentis exequuntur, vti testantur sacrosanctae scripturae. Quare haud inepte dicendum putamus, quod aer seu spiritus mundi intermedius inter lucem & tenebras in sua natura sit neuter, quasi & in medietate stans inter vtrumque extremum, at pro voluntate diuina magis quandoque huic vel illi adhaerens, mediantibus angelis, qui eius naturam multipliciter ducunt, ad meteororum huius vel illius naturae producendum, hocque vel ad maledictionem, vnde morbi sequuntur, & corruptionis spiritus praedominantur: vel ad benedictionem, & huiusmodi sunt fertilitatis vegetabilium, & sanitatis animalium auctores, seu causae propinquiores, quemadmodum testimo-

nio Sancto docemur: Atque hæc est ratio, cur ærem per se neque calidum neque frigidum, nec humidum nec siccum esse diximus, sed quandoque calidum, quandoque frigidum, & aliquando humidum atque siccum. At vero ipsum in creationis suæ instante, de humiditate quodammodo, & more quasi aduëtitio, præcipue gustasse diximus, propter rationes superius allegatas à nobis; Imo vero & ipse Aristoteles, & Roberrus Lincolnienfis, eius commentator, hoc idem in eo videntur innuere, vbi volunt quendam vaporem esse calidum & humidum, quendam calidum & frigidum, atque alium calidum & siccum, (quem alij exhalationem dicunt) at vero vaporem nullum esse frigidum & siccum asseueranter dicunt, tametsi lapidem Ceraunium seu fulminarem, terrestrem habere constitutionem videmus, & per consequens causam eius propinquiorem fuisse ærem, vel aquam; seu grossum vaporem frigidum & siccum, nam, quod facit tale, est magis tale: At Philosophi isti dicunt vaporem calidum & siccum esse partim ab aqua, & partim à terra, & illum calidum & siccum esse volunt à terra, at vero frigidum & humidum ab aqua exhalatum esse dicunt. Quasi vero ipsa aqua atque etiam consequenter terra non essent de aere potius, quam aer de aqua vel terra, cum in Genesi, de cælo (quo nomine aer intelligitur) priusquam aut de aquis visibilibus aut terra facta sit mentio, cum cælum esset opus secundi diei, vt & aqua visibilis, & terra tertij. Nec quidem in cursu Naturæ æquum est, vt principiatum sit causa principii, sed viceversa, Cælum & terra facta sunt ab huiusmodi aquis invisibilibus, vt testatur D. Petrus 2. Petr. 3. 5. & D. Paulus loco antea citato ait, *quod res visibiles essent prius iis, quæ non videntur, Hebr. 11.* At in Philosophia & Theosophia occulta peritiores agnoscunt (Reuchlin cab.) res omnes inferiores esse repræsentatiuas superiorum, atque hinc inde esse dicunt, quod vti fit inferius, sic etiam agatur superius, atque hoc omnes Hebræorum Doctores & in Cabala solertiores approbant, vnde sequitur, quod signa & ico terræ & aquarum fuerit prius in aere, vt impressiones aeris ab æthere prius descenderunt, non aliter quam cæli imaginem & mundi exemplar, à throno Archetypico descendisse, nemo vere Christianus negabit.

Ærem ergo primam meteororum cuiuslibet generis originem materialem esse concludimus, qui secundum dispositionem angelorum, ei prædominantium, & in eum spirantium, de vna constitutione in aliam voluntate diuina alteratur, dicimusque, quod spirantibus ventis igneis (*nam angeli sunt venti & ministri DEI flammantes*) supremæ aeris regionis substantia (quæ nihil aliud est quam ignis invisibiliter dilatatus) contrahatur in visibilem Comete vel alterius meteorii eiusdem generis speciem, secundum naturam angeli agentis. Similiter secundum venti naturam, angeli ignei contra illos aqueos spirantes, vbi aquei etiam æqualiter prædominantur, tonitrua, & fulgura, seu meteo- ra mixta, aeris compressione efficiunt. At si venti frigidi præcipue præualeant, aut humidi cum minima caliditatis portione, ibi niues, grandines, vel pluias, sine fulgure aut coruscatione procreant dicimus, in media aeris regione, Denique si ventorum calidorum dominium sit in media aeris regione, tunc meteo- ra ignea generari solent in infima aeris regione, à loco nubium vsque ad terram metiendo, compressione partium aeris ignei, vbi que in hac regione dilatati: vnde stellæ cadentes, Castor & Pollux, Ignis fatuus, &c. vt si ventus prædominans sit mediocriter calidus & humidus, instar auræ à Zephyro efflata, rorem facit beneuolum & salubrem: si frigore & siccitate abundet, pruina & gelu inducit, in mediam aeris regionem, in qua quidem generatione causa materialis est aer, causa efficiens propinqua ventus, seu aer motus centraliter ab angelis, efficientibus verbum Dei, remota seu primaria DEVS Pater, omnia quæ in mundo acta sunt ordinans. Et tamen reuera Angeli sunt tantum organa, in quibus & per quæ immediate & solus agit in spiritu creato. Quare inanes sunt illorum opiniones, qui posuerunt, vapores, à terra vel aqua surgentes, esse causas materiales meteororum in aere, & cæcus fuit Aristoteles, cæci (inquam) Peripatetici, & omnes Philosophi qui de meteororum naturis, ignoratis ipsorum causis, tam materialibus quam efficientibus scribere sunt ausi. Non intellexerunt isti seculares sapientes seu Philosophi, quod cum aere, in creationis puncto, simul creauerit verbo suo angelos & spiritus, qui in aere circa directionem tempestatum, pluiæ, niuis, grandinis, pruina, nubium, fulguris, tonitru, coruscationis, chasmatum, fulminis, aquarum, caloris, frigoris, humiditatis, siccitatis, & id genus aliorum quam plurimorum munus suum ac officium obeunt ac exequuntur. Atque hoc ipsum quoque etiam nunc hodie fit, in verbo eius: Attende (Lector Christiane) quam futiliter de istis iam commemoratis rebus scribant Philosophi, quos in omnibus sequuntur. (proh dolor!) Scholæ Christianæ, vnde nimirum, nubes, pluiua, grando, nix, pruina, calor, frigus, fulgur, tonitru, fulmen, lapis ceraunius, aquarum inundationes, ac tempestates bonæ ac malæ oriuntur: & palpabiles oculis apertis percipietis ipsorum errores: quam longe scilicet à sacrarum literarum doctrina distent. Fit autem hæc immanis inter verorum Philosophorum Christianorum & illorum Ethnicorum doctrinam differentia inde, quod neque DEVM neque sacrosanctum eius verbum recte cognouerunt, atque hinc etiam est, quod Philosophi Christiani ipsorum asseclæ Philosophiam veram in sacris scripturis absconditam contemnant, aut saltem negligant, vt deliriis duntaxat Ethnicis incumbant, & mendacium mendaciorum assuant. Quod si scripturam sacram eo studio perlegissent, quo volumina Aristotelis, & ceterorum Ethnicorum mendacia euoluerunt, veras procul dubio de tempestatibus in aere causas inuenissent, percipissentque, quod nimirum

nimirum non eo modo circa illas res sese habeat, atque illi Ethnici in libris suis spuris scripserunt, sed quod DEVS pro hisce iam commemoratis speciebus peculiare suas arcas thesauras habeat, ex quibus ventos & tempestates producit, Ierem. 10. 51. & quod angelos & spiritus suos faciat flammam igneam. Psal. 134. Haber (inquam) DEVS ad varietatem tempestatum inducendam peculiare suas arcas thesauras, & angelos, ac spiritus, mediantibus quibus omnia illa inducit, quæ videmus: quam mirifice nimirum tempestates suboriantur, quam mirabiliter lapis ceraunius seu fulminaris coalescat, quia ratione æstus & frigus generent tonitru, vt ædes, & arces, & arbores vsque illud pertingat, &c. Et quamuis fortasse stultis videatur hoc nostrum minimi momenti conamen, attamen si rem accuratius paulo consideraerint, percipient quidem, quod honorem diuinum concernat, vt filij DEI vere & ex fundamento sciant & intelligant, tempestates, & alias eo spectantes operationes esse non motu proprio, aut casu fortuito, aut talibus inepris modis quales libri Ethnicorum erronei fingunt, sed ex prouidentia diuina, & thesaurorum diuinorum arcis induci & proueniri, ac de super in hunc mundum inferiorem demitti, quo, quando tempestates periculosa suboriantur, aut meteora morbida atque pestifera per aerem disseminantur, inuocare DEVM possumus, vt velit istud meteororum & tempestatum atque aeris contagiosi periculum à nobis clementer auertere, & loco illorum meteora benigna & salubria largiri, atq; insimul etiam fructus terræ, vna cum hominibus & pecoribus, ab omni malo defendere, tueri, ac conseruare.

Concludimus ergo, quod cum omnia per verbum DEI sint creata, & per idem quoque verbum in indito sibi primitus in creatione cursu dirigantur, gubernentur, moueantur & ducantur, necesse sit etiam, vt Aer (qui est Pan seu Natura vniuersalis) in verbo DEI inaneat, & per constitutos ad hoc angelos DEI ducatur, quando, quo, & quomodo DEVS vult, atque ita etiam ex mandato diuino per Moysem difficilia meteora mouebantur, verbi gratia venti, nubes, grandines, columna nubis, & ignis, tonitrua, & huiusmodi alia, secundum voluntatem diuinam. Denique hoc in primis est obseruandum, quod aer sit cuiuslibet rei origo materialis, vtpote qui omnia in se comprehendit elementa, & consequenter, quod sit mater omnium, non aliter quam verbum Dei est eorum parer: nam Tenuis aer est elementum ignis, quod condensatione producit meteora ignita, intuitui subiecta, vt Comera, Lancea, eoruscatio &c. Porro aer mediocrius est spiritus intermedius, inter igneum elementum, & illud aquæ visibilis, aer spissus est nebula, nubes, & pluuia, & consequenter aqua. Terram autem aquæ spissitudo seu fæx aquæ, vt in lapide ceraunio seu fulminari videre licet: Vnde fit, quod terra subtiliatione fieri potest aer spissus, seu aqua: & aqua rarefactione fit aer mediocrius, atque iste denuo in aerem tenuem & rarum, seu ignem, vltiori attenuatione sublimatur: Atque hic est circulus in natura, quem verbum Dei mediantibus angelis secundum voluntatem diuinam circumgyrat. Quare videtis, quod omnia, quoad materiam, sunt ex aere operante verbo.

CAP. VI.

Quomodo etiam meteora in terra & aquis generentur, & de ratione eorum.

IN superioribus declaratum habemus, omnia, quoad substantiam, originaliter ex aere constata esse, nec quicquam existere sine beneuolo ipsius afflatu, cum absque eo nihil viuere possit. Nam aer tenuis alit spiritum rerum in mediocri sua substantia, humores nutrit, & grossa corpora solida quotidie reficit, quibus aeris differentiis tales permanent illæ res, quales extiterunt, Abundat ergo aer, idque affluenter, in omni re, vtpote in terra, in aqua, in petris, lapidibus, in homine, cæterisque animalibus, atque etiam in qualibet planta; Vt igitur videmus, quodlibet animal aere & spiritu impleri, aeremque quotidie ad suæ vitæ sustentationem inspirare, ita etiam & terræ & maris atque aquarum vita in aere consistit, per quem subsistunt, & perpetuo refocillantur. Nec quidem solummodo inest aer in locis vacuis ipsius terræ, quæ admodum & in locis corporis humani, & cauis, sed etiam ipsos terræ & lapidum atque metallorum poros vndique penetrat, eosque spiritualiter impleere certum est. Porro etiam aquarum substantiæ aere plene sunt, vtpote quæ primordialiter ab aere processerunt, non aliter, quam sanguinem, tam arterialem quam venalem, vndique aere o spiritu repletum habemus. Vt ergo in interstitio inter Lunæ spheram & terram, aerem in se vniformem, in partes qualitate diuersas ordinatum diximus, sic etiam & aer, in aqua vel terra contentus, similem obseruat ordinem, vtpote qui crassior & densior est iuxta terræ centrum, vnde mineralia ex aqua grossa atq; ponderosa constata generantur, in terræ vero medullis attenuatur aer, & in lapides concrefcit, paulo altius in aquam fontanam euadit & condensatur, ex quibus vegetabilia præcipue dependent, & in superficie terræ se iungens, cum mari mundi aereo aperto in fumum conuertitur, ad animalium generationem vtilem. Atque hanc aeris proportionem sibi vindicauit terra ad suam existentiam, in primordiali creationis suæ momento. At vero & hic aer in terra &

aqua ita contentus, suis etiam fruitur meteoris, tam in terra quam extra terram, utpote, qui diuino actu, cum ministris eiusdem, non magis caret, quam mare mundi acreum: juxta illud Psalmista, *DEVS vbique adest, in caelo, in inferno, in extremis maris, in nocte, & in tenebris*. Atque alibi, *DEVS quicquid vult facit, in caelo ac in terra, per maria & omnes abyssos, faciens vt ascendant nubes ab extremis terra, fulgura cum pluuia facit, depromit ventum & thesauris suis, &c.* Psal. 139. 7. Quod autem viscera terrae angelis refarciantur atque impleantur, narrat quotidiana in fodinis mineralium experientia, atque etiam locus ille in Samuele, vbi dictum est, *Vidi Elobim* (id est Deos) *ascendentes de terra*, 1. Reg. 28. Porro etiam Apostolus loquitur de *domini tenebrarum, & spiritibus malitia in hoc mundo*, Ephes. 6. Horum igitur actu procreantur in terra fontes, fumi, atque etiam terrae motus, & hiatus, igues sulphurei, Thermæ calidæ, subitanea ignis è terra eruptio, cum montium subuersione, qualis erat illa quæ ciuitatem Plurensē euertebat. Similiter in mari varia tempestatum genera oriuntur propter spiritus in aquis degentes, & in eas potestatem, ipsi diuino numine concessam, habentes, de quibus infra suo loco: quamuis caloris centralis actum Ar. hæc naturæ seruo attribuant nonnulli ex sapientioribus, qui & suas proprias imaginationes habent.

C A P. VII.

De causa materiali meteororum in Homine.

Hominem ex spiritu & corpore, ut pote cælo & terra, non aliter constari diximus, quam ipsam mundum, vnde & Mundus Minor à Philosophis haud in consulte nuncupatur: At vero, quoniam, ut testatur Mercurius Trismegistus Pimand. 8. homo est imago mundi, quem & in alio loco vocauit filium mundi, ideo necesse est, ut eius corpus tenebrosum, ab illo mundi terra videlicet, ut & eius spiritus aereus à mundi caelo deriuetur, & quod ambo successione, mediantribus cibus terrestribus, & haustibus perpetuis poculi aerei sustineantur atque foueantur. Hinc testatur Moyses, *quod DEVS creauerit Adam ex limo terra, & in faciem eius inspirauerit spiraculum vitæ*: vnde liquet, quod qualis qualis sit aeris externi status, spiritus humanus ad eum habere debeat relationem propinquissimam, quoniam spiritus Macrocosmicus assidue se miscet cum illo Microcosmi, per inspirationem variam, atque ita necesse est, quod aer aerem non aliter inficiat, quam aqua sanguinea, vel niuea, vel crocea, aliam conuertit aquam in suam dispositionem, sic etiam aer vnus loci feridus aerem etiam alterius suauem & beneuolentem pessime olentem reddit, & consequenter aer putredine & seminariis pestiferis inquinatus, aerem salubrem & mundum conuertit in suam naturam. Atque hoc est illud, quod Hippocrates & Galenus in variis suorum scriptorum locis cecinunt, ut Isag. ar. med. c. 8. Diff. febr. l. 1. c. 4. Nam Galenus agnouit, corpora nostra necessario ab aere ambiente alterari: Et alibi ait; Calidiores aeris ambientis status, quales maxime circa canis ortum contingunt, per inspirationes quidem manifeste cor calefaciunt: corpori autem extrinsecus circumfusum ipsum calidius efficiunt, Sed præsertim arterias, ut quæ ipsius substantiæ aeris ambientis aliquid trahunt, ex quibus omnibus cor affici est necessarium. Similiter Hippocrates Aph. 12. l. 1. nos docet, quod per aerem ambientem possumus peruenire ad cognitionem morborum: Et alibi dicit, quod ineunte hyeme, bilis, quia iam refrigerat, decrescat, & pituita de integro augeatur, tum à sequentibus pluuiis, tum à noctium longitudine. Hoc etiam idem agnoscere videtur ipse Hipp. lib. de Nat. 37. & per vniuersum suum librum primum, de Morbis vulgaribus: vbi à ventorum flatu, ex stellarum ortu & occasu dependente, sequentes morborum Epidemicorum effectus declarare & prognosticare visus est ipse, Hipp. de morb. vulg. lib. 1. cum Galeno suo commentatore: Et Galenus in 8. lib. 1. de morb. vulg. agnoscit animalium corpora alterari cum aere, ita ut per imbres fiant humidiora, per calores seu ætus sicciora: atque, quod cum vigent calores caput erit firmum: cum frigora abundant erit, ipsum quidem leuissimum, cæterum thorax & pulmo laborabunt: Porro etiam alibi in hæc verba loquitur; *Eorum quæ extrinsecus in corporibus accidunt, vnum certe est quod separari ab eo non potest, resque quod illi perpetuum veluti cognatum adheret, aer scilicet ambiens, qui nos laedit, vel quod nimis calidos immodice, vel quod frigidos, vel humidos, vel siccos efficit*, lib. 1. c. 3. de Tuend. Sanit. Infiniti sunt alij tum Hippocratis tum Galeni loci, quibus admonemur, aerem internum vnionem inseparabilem habere cum spiritu animalium. Ratio autem, quomodo aer in pulmones attractus, ab iis coquatur, demonstratur à Galeno lib. 7. de vsu part. c. 8. Similiter, quomodo aer, qui respirando trahitur, bifariam, partim ad cor, mediantibus pulmonibus, partimque ad cerebrum, assistentia narium vehatur, Gal. de caus. rep. Denique ipse in libello insignito, *An Sanguis in arteriis natura continetur: aerem inspiratum per quodlibet totius corporis membram, mediantibus pulmonibus, corde, & arteriis, ac naribus transfundi fatetur*.

At vero iam sermonem leuem de aere seu spiritu in homine comprehenso, ac de eius ortu, sede & motu in corpore humano faciemus, in cuius centro animam viuentem inhabitare alibi declarauimus, non aliter, quam lucidas vitæ influentias à sole in hæc inferiora demissas, in intimis aeris mundani

mundani visceribus abscondi diximus. Inquit Mercur. Trismegistus Pimand. 10. *Anima hominis in hunc vehitur modū, Mens in ratione, ratio in anima, anima in spiritu, spiritus in corpore, qui ibi per venas & arterias sanguinemque diffusus, animal vndiq; ciet, molemque corporis suspensam sustinet & circumfert, vnde decepti quidam humorem sanguinis animam existimarunt, hos plane latuit, quod imprimis oportet spiritum ad animam vsque manare, deinde sanguinem coalescere, venasque & arterias cauas extendi, demum resolui animal, quæ resolutio est corporis mors.* Hæc ille, in quibus sane verbis denotat spiritus seu aeris dominium in corpore, vtpote quem facit animæ vehiculum, imo vero innuere videtur, quomodo mediante spiritu cum sua forma ætherea sanguis primordialiter profluxerit, ac si dixisset; per meteoron acreum, forma sua interna agitata, hominis internum, atque etiam humores ipsius procreari: iuxta illud ab Hippocrate super prædictum, *bilis ineunte hyeme frigescit & decrescit, & pituita de integro augetur*: Vnde patet, quod aer cum suo interno, sit causa varietatum humorum, vel mutationis vnius humoris in alium, qui quidem humores speciem meteororum induunt; Imo vero resolutione animalis sanguis in spiritum suum internum non aliter, quam meteora cœli in aerem immigare solet; Vnde & Trismegistus: *Anima recurrente in se ipsam spiritus in sanguinem, anima in spiritum contrahitur &c.* Nonne etiam confirmant factæ scripturæ, quod animæ sedes sit sanguis: Vnde & sequitur, quod sanguis nihil aliud sit, quam aer temperatus, secundæ mixtionis, in massam illā sanguineam, tāquam meteoron naturale, inspissatione redactus. Aer igitur hic vndique per corpus dispersus & animam per omnes corporis particulas vehens (quomodo dicitur à Philosophis esse in toto & in qualibet parte) est locus ille sublimis, in quo meteora seu sublimia imperfecte mista procreantur, atque etiam, ex quo inspissatione, à ventis Microcosmicis, ad imitationem illorum Macrocosmi facta, meteora varia, tam salubria quam insalubria producuntur in homine; quorum quæ magis sunt spiritualia & invisibilia, animæ passiones bonas vel malas afferunt, secundū naturam meteori vel faustam vel infelicem, quæ in & ex isto aereo medio procreatur. Quare sincere hoc idem est de causa horum meteororum efficiente interna dicendum, quod de illa meteororum mundi magni, videlicet, quod causa primaria sit essentialis nominis DEI ineffabilis proprietas, vel ad clementiam, vel ad punitionem vergens, qua ea ordinantur, quæ tum postea ab Angelicis suis ministris, verbum suum facientibus, executioni mandantur, mediante aere, quem in hanc vel illam naturam & constitutionem, pro diuini creatoris voluntate, mutant & conuertunt, vbi alibi aperte magis atque copiosius demonstrare nobis propositum est.

Atque hoc modo habetis oculis vestris objectam spiritus humani Anatomiam simul, atque relationem ipsius cum illo Macrocosmi necessariam. Iam vero de comparatione inter ipsum corpus & spiritum humanum, seu mundi minoris, atque illud cum spiritu terræ in mundo maiori sermonem, & quidem succinctum facere mihi liceat: Vtpote inter quas creaturas mundi sublunaris nobilissimas, maximum & valde necessarium factum est, omni temporis momento, commercium & reciprocatio.

Vt igitur à sacro fonte haurimus, *DEVM ipsum hominem ad sui ipsius imaginem constituisse*, sic etiam & ipsum omnes suas creaturas pro vsu hominis creasse atque ordinasse vbertim legimus, vnde & à Pico Mirandulano, & aliis Philosophiæ diuinæ peritioribus, haud inepte nuncupatur *Homo omnis creatura*. Huic nobilitate & excellentia in inferioribus corporibus succedit terra isthæc immensa, cuius nutu & administratione, omnia corpora inferiora perfecte mista nutriuntur & reficiuntur indies, postquam ab ea prius acceperint massæ atque structuræ suæ foundationē, Et tamen hæc ingens & Gigantea creatura pro vsu humano erat creata, iuxta illud Psalmistæ regii, *DEVS fecit terram deusq; eam filius hominum*; ex quibus colligere fas erit, hominem ipsum esse omnium creaturarum finē, & consequenter creaturæ eximie celsitudinis. Terra autem dignitate huic proxima est, vtpote quæ nō modo hominis externæ est basis, verum etiam creaturas omnes ad vitam & victum humanū requisitas producit, cōtinet, atq; alit. Et certe maximè est inter has duas creaturas in sua compositione relatio, (si rem paulo curiosius explorauerimus) Nam vt hominem obseruamus ex corpore & spiritu compactam, in quo quidem spiritu anima quædam diuina, seu principium quoddam internū agens, suam habitationem tenet; ita quidem res, cum terræ Macrocosmicæ mole sese habet, quippe quæ ex corpore externo & spiritu interno, à creatore compacta atque formata erat, in quo quidem spiritu anima quædam Solaris habitat, quam sapientes haud inconsculte Solem centralem dicunt. Sunt ergo vtræque hæ creaturæ eximie animalia (vt ita dicam) iisdem vitæ functionibus, & officiis prædita, corpora (inquam) vtræque, tam supercælestium quam cœlestium, & aeris sublunaris influxuum vehicula, receptacula, atque matrices, quæ spiritus similes ab vniuerso aere sublunari, tanquam ex magno scopulo seu mari spirituali excisos, non aliter continēt, quam in circulo seu sphaeram lunarem, integram aeris sublunaris molem amplecti cernimus, atque huiusmodi aer, seu spiritus, tam in homine quam in terra inclusus, tantum cum vniuerso aere mundano consortium atq; commercium habet, quantum vnica aquæ gutta ad suum integrum, vtpote qui glutinè inseparabili vniuntur cum aere, seu spiritu magno mundano, non aliter quam gutta aquæ marinæ apposita, vnione inseparabili cum aqua illa integra coniungitur. Est enim aer, siue in terra siue in homine conclusus,

homogenius, & eiusdem identitatis naturæ cum illo mundi maioris, viuit ergo atque sustentatur spiritus humanus inspiratione aeris externi, media tunc quo reficitur & præseruatur atque nutritur, tam donis cælestibus quam sublunaribus. Viuit reciproce & ille terræ, & ex eodem fonte vitæ suæ laticem haurit, & sine aeris infiniti inspiratione ne momento quidem temporis perdurare potest. Hinc ergo est, quod ab Astrologiæ & abstrusioris Philosophiæ patribus confirmatum habemus, non modo terram, verum etiam omnia corpora, quotquot etiam sint cælestia, pro animalibus quibusdam giganteis æstimari, utpote in quibus inest spiritus vitæ ab vniuersa mundi anima inspiratus, à qua quotidie spirituum administratione successiua reficiuntur & viuunt, atque ob hanc causam maxima spiritus aerei distantia inter quodlibet ingentium horum animalium corporeorum interponitur, ut cuilibet eorum tantum spiritus vitalis successione administraretur, quantum ad ipsius & creaturarum, ex eo & in eo viuendum, existentiam, vitam, & inspirationem necessarium est, sine ambitiosa vnus in portionem alterius intrusione siue incurfione, vnde fit, ut Creator Optimus Max. cuilibet eorum locum quendam constantem in mundo præfixerit, ne vnum more rapaci ex sua patria, seu ultra limites proprios vagans & excurrens, limitem seu portionem, alteri à creatore concessam, temere aut iniuste inuaderet, atque ita bellum & discordia in mundi pacifici visceribus accenderetur: quare stellæ & terra eandem semper stationem sibi vendicant. Totum ergo regionis aeræ spatium, inter Lunam & terram, iam lunæ quam terræ, sed præcipue terræ appropriatur, sine cuius spiritus afflatu impossibile est, ut aut terra aut aliqua ipsius creatura perdurare queat. Vnde procul omni dubio terra non aliter inspirat atque expirat huiusmodi aerem spiritum, diuinæ vitæ gratia repletum, quam homo, aut aliquod aliud animal, aut ipsa planta; In homine ergo videmus, cor esse organum illud nobile, cuius officium est, spiritum inspiratione centraliter attractum purificare, atque tum postea superfluum & fuliginosum aerem expiratione emittere. Nonne etiam & sursum cor habet terra, solem videlicet centalem, operante, quo magnetica quadam virtute attrahuntur cælestia vitæ beneficia per poros, vehente spiritu aereo, ac tum postea contractione seu coarctatione quadam, in forma vaporum emittitur, quod est superfluum, vbi in via vaporum in venis congelatur, atque in aquam mutatur, vnde fontes oriuntur, quod autem vtile in suo ventre reseruatum est creaturis quas alit tanquam alma mater vbertim communicat, Pari etiam ratione cor humanum sui Manna seu mellis cælestis portionem, nouiter ab aere collectam seu attractam, per arterias omnibus totius corporis membris, & præcipue spiritibus eiusdem præbet atque vndique dissipat, quod autem superfluum est, emittit foras, & si locus, in quem expiratur vapor ille, fuliginosus sit, arctus & frigidus, in guttas aquæ condensatur, verbi gratia si quis in phialam, aut speculum, aut marmor spirauerit, percipiemus illum spiritum in nebulam prius, deinde in rorem, ac tandem in guttas coagulatum, Sed obiiciet (scio aliquis) inspirationem ac expirationem terræ minime esse propriam, aut saltem hominibus penitus occultatam: cui respondemus, quod si fluxus & refluxus maris ordinem & motum diligenti intuitu considerauerimus, percipiemus quidem, illum à natura naturante frustra non fuisse factum, sed potius pro inspiratione & expiratione ipsius giganteæ terræ ordinatum esse, ita ut in Diastole videatur terra quasi per refluxum dilatari, & in eo tempore subtilem aquam atque etiam aerem in viscera sua absorbere: in systole vero se quodammodo contrahendo, vel occulta naturæ virtute superflua, iam per os suum marinum, quam per poros eius expellendo, fluxum marinum facere: Nec enim sufficit iis, qui replicabunt, fluxum & refluxum non esse vniuersale; nam pari respectu pulmones in homine non esse in vniuerso corpore constat, sed in vnico ipsius loco respirationi & expirationi magis conuenienti: Similem etiam motum videmus in faucibus piscium recenter captorum, qui illas instar fluxus & refluxus maris modo contrahunt modo dilatant. At vero iam contra nos obiicietur scio; quod si hoc sit probabile, & rationi consentaneum, ostendatur ratio, cur non tantum adsit inter Systolen & Diastolen interstitium, quantum est inter fluxum & refluxum maris? Respondemus, quod quo maiora sunt animalia eo tardior est ipsorum in inspiratione & expiratione motus: at animal immensæ magnitudinis est terra, ita ut longum tempus ad completam in spiritus eiusdem inspirationem, & per vniuersos eiusdem artus & membra interiora dilatationem, atque itidem expirationem requiratur, sed & hoc idem ab effectu probare videtur Salomon, qui asserit, *quod omnia flumina intrent in mare & mare non redundet, ad loca vnde flumina exeunt reuertuntur, ut iterum fluant, Eccl. c. i.* Ex quibus arguere videtur, quod tenuior maris pars, ab omni falsugine libera, inspiratione quasi in terræ viscera attrahatur cum aere, vndique in aquis illis disperso, vbi quod purum est, & pro victu creaturarum terrestrium conueniens, reseruat ab Archæo, naturæ ministro, residuum vero in vaporem conuertitur, qui per venas & poros in via sua seu motu condensatur in guttas, quarum multitudine simul vnitarum fontes procreantur ad beneficium creaturarum & præcipue hominis qui est creaturarum finis, & ex fontium & riulorum vnione flumina resultant, quæ viam ad mare, vnde oriuntur, accelerant; Atque in hoc sensu non erit (vni primo intuitu omnibus philosophis apparet,) inter illam Aristotelis opinionem, quæ est, fontium originem esse à vapore terrestri in aquam congelato, atque illam Salomonis, quæ est, quod fontes à mari orientur, & in mare, vnde deriuati sunt, tendant, conuenientia. Bernardus non vidit omnia,

nia,

nia, nec Aristoteles vaporum illorum originem cum Salomone percipere potuit: Nec quidem velim, istam meam de terræ inspiratione & expiratione sententiam ideo vanam esse putent scriptorum nostrorum lectores, quippe à nemine, quod scio, ante hoc tempus excogitaram, illam in fluxus & refluxus maris mysterio consistere, cum citra omnem dubitationem certum sit, plura adhuc homines latere, quam quæ ipsis sunt patefacta: quænam vero sit inter Peripateticos atque sacram scripturam differentia, satis superque in sequentibus declarabimus.

Sed pergamus in comparatione hac nostra inter hominis externum & terram. Inuenimus in spiritali seu aereo, hoc est, interno homine, tres aeris regiones puritate, tenuitate, & compositione ab inuicem varias; nam ex puriori spiritus animales constituuntur, ex mediocri vitales, & ex densiori naturales, quorum respectu, aeris, vniuersaliter per vastam mundi cavitatem expansi, aer prior seu animalis, mundi empyrei substantiæ assimilatur, vnde vehiculum est rationis atque sensus: medius seu vitalis spiritui æthereo, qui medius est inter summum & medium: & infimus seu naturalis spiritui sublunari, qui & aer communiter dicitur. At vero, respectu aeris sublunaris, spiritus animales supremæ aeris sublunaris regioni referuntur, vitales mediæ, atque naturales infimæ; est enim infima aeris regio, quæ corporis nutritioni confert; mediæ, quæ ad vitam respicit & ad sanguinis arterialis procreationem; Supremæ sensui & interioribus animæ facultatibus confert, Nonne etiã ad aeris mundani & humani imitationem, tot aeris seu spiritus sui interni gradus seu regiones in se habet terra? Cum in suprema eiusdem regione regnû animale inueniatur, quod est de natura magis ignea & Empyræa, iuxta omnium Philosophorum intentiones; deinde mediæ eiusdem regionem occupat vis vegetabilis, quæ de natura aerea participat & ætherea, vel de aqua tenuiori, eiusdem vero regio infima est mineralis & metallica, quæ ex aqua grossa consistit, ex quibus metalla procreantur, sic enim, in homine vis naturalis procreat partes solidas. Hæ autem spiritus, seu aer duplex, videlicet, tam humanus quam terrenus, ex vniuersi sublunaris aeris gremio iis à creatore, in ipsorum creatione, intusi sunt, ita vt nullus sit inter aerem hunc particularem inclusum, & illum vniuersalem in regione elementari vndique expansum differentia, præterquam in loco: conueniunt inquam in natura, & nexu inuolabili simul cohærent, non aliter, quam aqua terrestris ad illam marinam inseparabilem habet per flumina vnionem, atque hinc est, vt partes vnius & alterius sint perquam aptissimæ, coniunctione inseparabili simul colligari & permisceri, nõ aliter quã aqua cû aqua: vnde fit, vt portio minoris dispositio in illam maioris facile commutari soleat: Sic enim flumina dulcia in mare salsum perflua in salum eiusdem naturam migrare & transformari obseruamus; Eodem plane modo aer vniuersaliter infectus, non modo terram, verum etiam creaturas eiusdem, tam animales quam vegetabiles, suo halitu inquinare animaduertitur; Ex quibus elicere fas erit, quod meteora, tam ignita quam aerea, & aquea, in aere vasto disseminata, aerem tam hominis quam terræ inficiant: Imo vero si meteora sint de superiore aeris aperti regione, tum ad spiritum internum hominis ob seminariis suorum tenuitatem penetrare solent; atque hinc fit, quod comete & huiusmodi alia meteora ignita supremæ aeris regionis, dicantur etiam spiritus hominum rationales, ad passiones videlicet, iram, bellum atque dyscrasias periculosas excitare; Pestes in spirituum medulla procreare, &c. Sic etiam vapores pestiferi in terræ visceribus, exagitantur ab inclusione, aeris seminariis meteorologici, pleni, quem per inspirationem attrahere solet, atque etiam suo halitu fructus & animalia inficit, ita vt alimentum hominis fiat magis exitiale, quam ille aer corruptus per inspirationem ad corpus attractus. Atque hinc vt plurimum oriri videmus morbos epidemicos, qui plus à corrupta nutrimenti natura provenire atque contingere solent, quam malevoli caloræ aspectu, qui etiam ad victuum corruptionem imprimis confert. Habet ergo homo sua meteora, quæ ad imitationem illorum aeris mundani procreantur, in qualibet eiusdem regione: quæ oriuntur à seminariis invisibilibus, illorum in mundi aere dispersorum, & cum aere per inspirationem, tum mouentibus pulmonibus quam attrahentibus poris introducuntur, & cum spiritu humano permiscuntur, vnde tam morbi, quos meteora maligna vocamus, quam sanitas, à meteoris maleficis seu beneficiis procreantur, quemadmodum suo loco copiosius explicabitur. Habet etiam & terra sua propria meteora, quæ mediante poru & visu humano facillime etiam sua spermata, siue salubria siue venefica, cum spiritu humano permiscunt.

Quod autem terra morbis contagiosis & passionibus variis laboret, ex his elicimus: nam in terræ motu gemere auditur ipsa, & tonitruorum voce quasi mugire, ac si morbo quodam contagioso & doloroso affligi videretur, vnde fit, vt præter horrorem & rigorem eius, quo maria pacifica repente eleuat in altum, turrets & palatia confundat & diruat; gentes etiam & ciuitatum populos peste inficiat lamentabili, & contagione deuastet: videmus etiam eam quandoque sterilem, & quasi alopecia languentem, quandoque inflammationibus sulphureis laborantem, & in calcem ac cineres, adustione redactam, quandoque aquis veneficis corruptam, & in paludem cænosam & morbidam conuersam, nonnunquam aquarum inundatione submersam, ac quasi suffocatam, ac liniosam atque putridam factam, aliquando in puluerem desiccata, & fissuris atque hiatis vulnerata, nonnunquam etiam sudoribus aestuantem nebulosis, & mores superiorum exhalantem, atque infinitis huius-

huiusmodi passionibus præternaturaliter affectam, quæ omnia accidentia, ab æris externi passionibus meteorologicis, ipsam accepisse, spiritum internum eius (qui etiam est de aere externo) inficientibus, testantur tam Philosophi & astrologi, quam in theosophia peritiores. His (inquam) languoribus omnibus afficitur terra, utpote quæ pro hominis beneficio primum ordinata, salubris & passionum expers, iam ob peccatum Adæ maledicta & morbida redditur, quo hominem morbis atque languoribus dolorosis aannonæ defectu afficeret, eamque pro inobedientia sua puniret; iuxta illud sapientis; *Neque enim DEVS mortis est author, nec vinorum interitu delectatur, quippe qui omnia ut essent creauit, ortusque mundi sunt salutares, in quibus nullum venenum est perniciosum, nec inferorum regnum in terra, inuidia autem Diaboli mors introiit in mundum: Sap. 1. 13. & 2. 24.* At sunt nonnulli, procul dubio contra hanc meam opinionem insurgentes, qui sensum nullum inesse terræ, & consequenter, ipsam neque pati nec dolore affici asseuerabunt, quibus itidem respondebimus, ipsos in sacris literis minime esse versatos, aut ipsarum doctrinæ omnimodo oblitos; utpote à quibus docemur, (ut in Ananiæ Azariæ & Misaelis cantico in fornace ignea prolata habetur) quod Terræ sit benedicere Domino, atque laudibus ipsum in perpetuum super omnia attollere, & non modo terram verum etiam Solem, Lunam & stellas, cælum, aquas atque ignem, imo vero & omnes alias creaturas meteorologicas, sensum & quendam rationis instinctum habere, Deum benedicendi, & ipsum in primis laudibus magnificandi, ex illo ipso loco instruimur. Porro & Psalmista regius dicit, *Terram laudare lebouam, Psal. 69. 35.* & alibi, *Terram intuentem DEO tremuisse, Psal. 104. & Terram imperatui diuino se aperientem Dauidem cum sociis suis deglutisse, Psal. 106.* & multa alia loca recensere possumus hoc idem statum inania, quæ nunc recensere nimis lectori fortasse foret tædiosum, similiter Solem mandatu Iosue in cælo stetitisse, diemque prolongasse legimus, atque ita in aliis: unde certum est, terram non modo vitam sed & sensum atque rationem quandam occultam possidere. Inuenerunt etiam in Magnetis mysterio peritissimi, quod terra habeat suos polos, suos circulos, Zodiacum, & qui nocturnalem, Solstitiales & Polares. Unde sequitur, quod venti etiam à suis plagis non aliter in eius spiritu interno fient, quam illi à plagis mundi seu aeris aperti, at vero agnoscimus tales ventos particulares ab illis vniuersalibus dependere, ut in sequentibus apertius ostendemus.

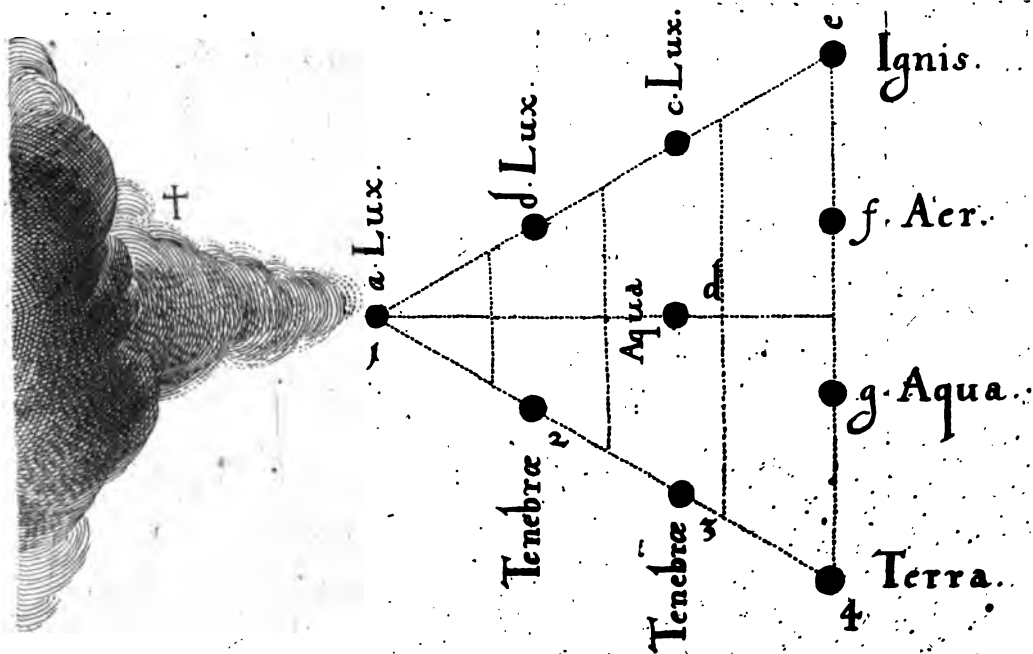
Concludimus ergo, quod sit mare in mundo aerium vniuersale, omnia mundi corpora sua præsentia viuificans, omnia entia permeans, spiritum ipsis præbens internum, iisque de sua natura aerea comiter impertiens, unde fit, ut secundum aeris vniuersalis temperiem vel intemperiem facillime alteretur aer quilibet particularis, seu corpori cuiuslibet inclusus, atque consequenter corpora, quibus promiscue perfunduntur aeres ut ita dicamus, hi particularès, sequuntur illorum ita inclusorum conditiones, siue temperie seu intemperie ipsorum alterantur: atque hinc conclusèrunt philosophi & medici (idque satis mature) quod temperatura corporis sequatur & temperaturam animæ, unde fit, ut perturbato spiritu interno ab externo, siue calore, siue frigore, siue humiditate aut siccitate, iisdem etiam perturbetur afflictionibus & corpus, cui inest. Ex his igitur luculenter declaratur, quod, cum vniuersa aeris sublunaris congeries à multiformi meteororum siue salubrium siue insalubrium genere afficiatur, necesse sit etiam, ut aer particularis tam giganteæ creaturæ terræ, quam paruulæ hominis itidem eadem ratione afficiatur: Imo vero & infecto spiritu terrestri ab illo mundano, videmus & hominis spiritum de eiusdem passionibus participare. Atque hinc est, quod fames, & pestilentia, atque febres pestiferæ, ut plurimum sint comites inseparabiles, unde dictum est, quod regnante cometa fames prænunciatur atque pestis, fames autem terræ sterilitatem arguit, pestiferosque eiusdem spiritus, quo aluntur, fructus, impuritatem item & venenositatem, atque spiritus vniuersalis corruptionem: Unde evenit, ut spiritus etiam humanus patiatu à spiritu vniuersali corrupto, per inspirationem attracto, atque etiam à spiritu terrestri per viam nutritionis, imo vero nonnunquam aer particularis ab infecto terræ halitu inficitur, ut in terræ motu quandoque apparet, quem pestis sequitur. Et quod amplius est, dicimus reciproce, quod & spiritus humanus suo errore corruperit illum terrestrem, unde factum est, ut ob peccatum Adæ non modo homo sed etiam ipsa terra (quam DEVS ab origine ordinauit pro filiis hominum) maledicta fuerit, & ipsi homini exitialis, sed de his in sequentibus abundantius.

CAP. VIII.

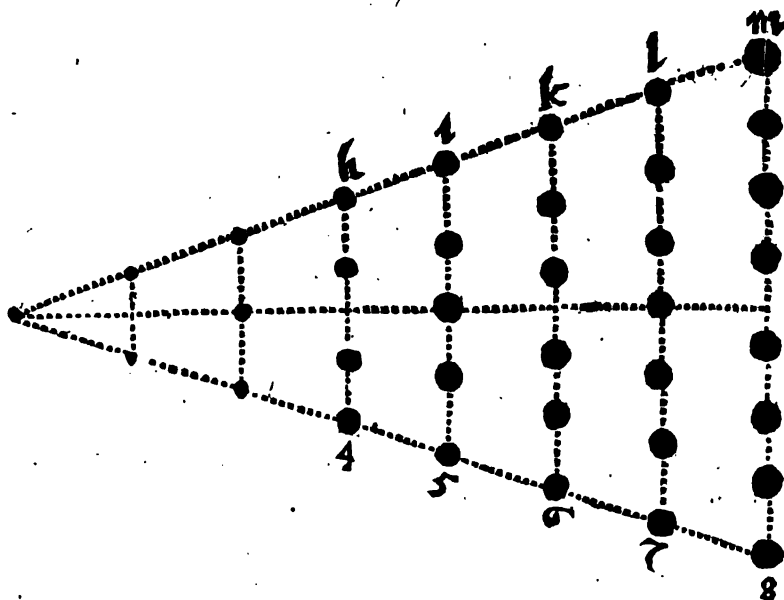
De gradibus tribus in motu augmentationis & incrementi inter aerem simplicem & corpora meteorologica seu imperfecte mixta, & de ratione mathematica eorum.

VLtimo præcedentis libelli capitulo declaratum habetis, quod de nihilo seu hylæ gremio facta fit progressio, per lucis emanationem ad unitatem, cuius reuelatione & alia unitas potentialis est producta, ei dispositione opposita, videlicet tenebræ, vnde à monade ad diadem, & à diade ad triadem, per spiritus humidi introductionem & productionem, ab his duabus, utpote qui est gluten, ambo extrema simul tanquam animam cum corpore coniungens, ac tandem horum omnium ad numerum quaternarium, ad mundi simplicis complementum fit progressio ad quatuor, elementa ab inuicem differentia in actum producens, quæ mixtorum omnium sunt initia proxima, non aliter quam in geometria superficies quadratæ sunt corporis cubici principia immediata, quem quidem ordinem arithmetice sic depinximus.

†. Tenebræ absolutæ. a. Lux prima creatura. b. Prima mixtio lucis cum tenebris. c. Lux. d. Aqua. 2. Tenebræ seu secundus compositionis simplicis gradus. e. Ignis. f. Aer. g. c. Aqua. 4. Terra: Radix. 2. Quadratum. 4.

Vbi numerus binarius est radix materialis, ex qua primum quadratum. 4. elementa indicans derivatur, ita etiam in corporum perfecte mixtorum productione totidem gradus intersunt, in motu naturæ, à quadrato seu 4. elementis, ad cubum seu elementatum perfecte mixtum, qui omnes gradus corpora imperfecte mixta reuera sunt dicenda, utpote qui à simplicitate elementorum mixtionem versus progrediuntur, progressio igitur à quadrato ad cubum est huiusmodi.

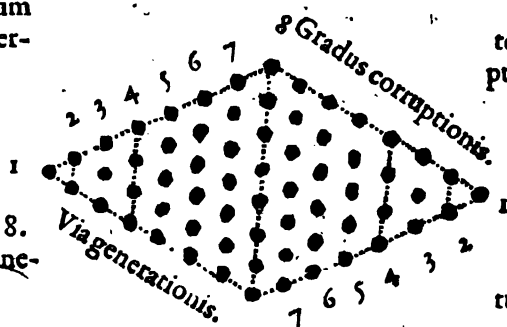
In quo ordine h. 4. se habet ad perfecte mixtum vt i. a seu lux progressionis simplicis ad e. 4. quatuor elementa. potro, vt b. 2. arguunt materiam primam & formam, ex quibus multiplicatione progressa sunt 4. elementa: ita quidem e. 4. seu quatuor elementa, denotant materiam & formam in simplicitate elementorum, ex quibus iterum vltiori multiplicatione corpora eo magis & perfectius mista procedunt, quo profundius se immergit vnitas in materiae multitudinem. Vt ergo vnitas lucida i. a. est simplicissimus omnium simplicium fons, sic etiam & e. 4. seu quatuor elementa, sunt simplicissima origo corporum mixtorum, quibus ordo 5. seu quaternarius se habet in progressu mixtorum, vt 2. ad nihil, seu tenebrae in simplicibus. Similiter ordo 6. ad illud 5. vt 2. ad 1. & 7. ad 6. vt 3. ad 2. ac tandem 8. ad 7. vt 4. ad 3. vt igitur in prima progressionem videmus, qua elucescente i. facta sunt 2. sic etiam seipsa conglomerantia 4. elementa, in ventre vnus aeris, nempe qui est ipsorum parens, vt pote vniuersus mundi spiritus, producitur prima mixtionis species, ex quibus ventiatque meteora invisibilia tam ignita quam aquosa, quae paulatim se inspissando, vi ventorum, vel naturam igneam visibiliter induit, quae per 6. vel sextum ordinem arguitur, & relationem habet ad 3. simplicis progressionis, in qua vel aqua à luce exuberanter illuminatur, & meteora ignita denotat, quae sunt in secundo mistorum gradu, vel aqua luci praevalet, & meteora tonitruosa arguit: tum demum gradus septenarius meteora magis densa & obscura ostendit, cuiusmodi sunt nubes grandinosae & niuosae, atque etiam pluuiiales, & id genus alia, quae si adhuc vltius in compositionem pergunt, in corpora perfecte mista coalescunt. Nam hoc pro certo sciendum est, omnia corpora, tam animalia quam vegetabilia & mineralia, nihil aliud esse quam nubes seu meteora, ad perfectam mistionem producta. Quis enim dubitare potest, quin quodlibet perfecte mistum sit prius imperfecte mistum, cum necesse sit, vt imperfectio intercedat inter simplicia, & ex simplicibus complete composita, cum impossibile sit, duo reperire extrema, vbi medium inter terminum à quo & illum ad quem deest; Sic etiam in motu ad generationem obseruamus, sperma esse imperfecte quoddam mistum, & quasi nebulam seu nubeculam generationis, quae motu naturali pergit assidue, quousque ad completam foetus seu perfecti misti productionem peruenerit.

Dicimus igitur, meteoron ideo imperfecte mistum nuncupari, quoniam in via est, seu motu naturali inter elementa simplicia in ventre aeris orta, atque metam perfectionis, speciei illius, ad quam tendit, quod si propter aliquod in medio impedimentum deficiat in suo motu, ita vt vltius in via perfectionis progredi nequeat, retrogreditur paulatim in suam naturam simplicem, à qua primitus deriuatum est, & si à ventis venenosis, aut spiritibus maleuolis simul flantibus procreetur, tunc aerem vt plurimum inficit & malum omen importat: at si à flatibus beneuolis diuino numine procreetur, aerem quandoque purgat & mundificat, terrae & fructibus bonum omen & propitium importat, atque etiam vitae animalium salubre esse, Deo sic volente, comprobatur; Nec enim dubitandum est, quin meteora ad perfecte mistorum productionem conferant, Cum experientia simus instructi, quod ranæ, vermes, & monstrosa animalia, item caro, sanguis, frumenta & aliae fruges, atque etiam lapides, arenae atque pulueres, & huiusmodi alia admiratione digna è nubibus & aere ventorum afflatu deciderint: Sciendum igitur est, quod sint meteora tam generationis quam corruptionis,

nis, tam ſalubria quam inſalubria, & quod meteora contrariæ conditionis, videlicet generationis & corruptionis, ſemper motu contrario moueantur: nam quæ ad corruptionem ducunt, retrogradiuntur ad principia, à quibus prius ſunt progreſſa, atque etiam ſi perfecte miſti naturam, cui ſe iungunt, in fortitudine ſuperant, illam ſecum rapiunt retroſum, per viam reſolutionis, & more toxicum in ſuam mutant naturam, vt in ſeminariis peſtiferis, à meteororum venenorum ſpiritu vndique diſperſis, ſat liquido indies explicatur. Sed huiusmodi morum, tam ad generationem quam corruptionem, optime & luculenter à nobis ſeſtione 1. part. 2. part. 3. cap. 5. De Theoſophico, Cabaliſtico, & Physiologico vtriuſq; mundi diſcurſu, deſcriptum inuenietis vbi agitur de principiis tertiani s, cuius nihilominus loci demonſtrationem ocularem hoc in loco expreſſimus.

In generatione eſt progreſſio à radice 2. ad quadratum 4. & de eo ad cubum ſeu perfecte miſtum 8.

1. Eſt terminus à quo & 8. terminus ad quem in generatione.

8. Eſt terminus à quo & 1. terminus ad quem in corruptione.

In corruptione eſt tranſitus à cubo 8. ad quadratum 4. à quo fit in radicem 2. reſolutio.

Pro vltiori huiusce demonſtratione commendo vobis locum à me ea nominatum: Vbi quamuis mentionem fecerim de progreſſione in generatione à radice. 2. in quadratum 4. & ab illo in cubum 8. atque iterum de reſeſſione in corruptione à cubo 8. ad quadratum 4. & à quadrato illo in radicem. 2. tamen vt mentem meam illa in re recte intelligatis, vos in primis ſcire velim, quod vbi mentione de generatione feci, ibi linearem progreſſione creationis hominis, eiusq; à luce & tenebris primariis deriuationem intelligebam, atq; per motum incorruptione ab 8. ad 2. intendebam creaturæ humanæ reuerſionem in primaria ſua principia, à quibus primitus proceſſit, quæ retrogreſſio non ante vltimum Periret eſt expectanda, in quo etiam elementa in primaria ſua ſimplicia ſunt reducenda. At vero, in communi iſtius mundi alteratione, vel ad generationem vel ad corruptionem non fit tranſitus, niſi ab quadrato tanquam ab vltimis ſimplicibus, ex quibus mundus conſiſtit ad cubum, aut retrogreſſio à cubo ad quadratum, quoniam ſimplicia corrumpi non poſſunt, ſed composita, vt pote quæ ex contrariis naturis conſtituuntur; nam ſi elementa apta eſſent in ſua primaria principia reſolui, tunc mundus etiam corruptioni eſſet obnoxius. quippe qui ex elementorum nexu & aereo ſpiritu conſtat atque impletur. At vero jam ad cauſæ meteororum formalis deſcriptionem progrediar, quoniam de cauſa ipſorum materiali abunde ſatis (vt exiſtimamus) hoc in libro ſumus loquuti.

Libri 2. finis.

LIBER TERTIVS.

Membrum I.

De causa Meteororum formali.

Caput I. Membri I.

Causam Meteororum vtriusque mundi, formalem simul atque ipsorum differentias, ad amussim tractat.

Um in libro præcedente, de materiali meteororum vtriusque mundi origine, satis superque (vni nobis videtur) disceptauerimus, de causa ipsorum formali aliquid, licet paucis & succincte discurrere, methodi certioris gratia hoc in loco mihi propositum est. Vt igitur causam illam meteororum materialem esse illam, ex qua tanquam parte substantiali meteora omnia sunt conflatæ, in prædictis declarauimus, videlicet, ex subiecto aeris tenuiori, magis minusue secundum meteori conditionem contracto atque coarctato, ita etiam causam ipsorum formalem eam esse affirmamus, per quam meteora illa, quoad existentiam, materialem, ab vniuersa & inuisibili aeris mundani congerie sic exsculpta, seu delineata, hoc est, in actum visibilem producta, nomen & essentiam peculiarem sibi vendicant; vtpote quæ hunc vel illum fumum æreum variis atque diuersis figuris, ab inuicem differentibus, ornare & vestire seu figurare solet; quæ quidem effigierum seu imaginum diuersitas, à forma meteororum occulta & interna prouenire docetur, non aliter, quam hominis ico seu figura externa ab interna ipsius essentia, ei soli appropriata procedens, eius fabricam ab illa cæterorum animalium atque vegetabilium discrepare facit, qua hunc vel illum hominem neque brutum esse, neque plantam, de longo cognoscimus. Simili plane ratione seu differentia, colligimus & distinguimus meteoron tenebrosum à lucido, hoc est, speciem à specie, atque iterum respectu magis peculiari, lucidum à lucido, & opacum seu tenebrosum à tenebroso, verbi gratia, cometam vel fulgur, vel lanceam, seu columnam ardentem, à nube, nebula, halone, rore, distingui atque differre obseruamus, atque etiam in eadem regione seu specie, cometam à columna ardente, aut à fulgure, eadem differentia formali variare videmus, similiter in regno tenebroso, etiam oculus vulgaris discernit, nubem discrepare à nebula, & nebulam à rore, & pluuiam à pruina &c. Hinc ergo est, quod in hoc nostro tractatu, mediantibus causis formalibus, meteora primum in sua genera, deinde illa in suas species, ac illas tandem, variis subdiuisionibus factis, in infinita indiuidua distribuimus, non aliter quam arboris truncum in ramos, atque illos iterum in subdiuisos ramulos, qui tandem in virgulas determinantur, partiri certimus, quo faciliiori methodo ad intentionis nostræ scopum perueniatis.

Et quoniam nostram nos ducit in hoc præfenti tractatu institutum, meteora mundi maioris cum illis mundi minoris, seu ipsius hominis, conferre, quo sanitatis vel infirmitatis eius rationem, per bonorum aut malorum meteororum in illo generatorum effectus, liquidius demonstrare queamus, ideo per totum progressionis huiusce nostræ filum, post quodlibet de meteoris Macrocosmi caput, correlationem & comparisonem fecimus; inter membra capitis præcedentis, & illa Microcosmi seu hominis, applicando scilicet meteora, humores & proprietates vnus illis alterius, prout subiectum atque occasio tractanda se offert.

C A P. II.

In quo demonſtratur quod in vniuerſali meteororum vtriuſque mundi contemplatione duo in primis conſideranda veniunt.

In vniuerſali meteororum vtriuſque mundi contemplatione duo in primis conſideranda veniunt, videlicet ipſorum	}	Sedes ſeu locus præcipuus vide A.
		Differentia generalis vide B.

A Mercurio Tiſmegiſto, antiſtite profundiffimo, haud inconſulte ſcriptum inuenimus, *mundum eſſe Dei: hominem autem mundi filium atque imaginem.* Nam vt Deus mundi ſubſtantiam ex nihilo originaliter effecit, ita etiam hominem ex mundi jam creati materia conſtauit, eius ſcilicet externum ex limo terræ, internum verò ex ſpiritu mundano, diuino, rationis & intellectus Dei formis ſpiraculo, tanquam dono præcioſiſſimo prius exornato. Hinc ergo obſeruamus, quod vt ingens ſpiritus Macrocoſmici domus ſeu vas ſit terra opaca, ſine qua nullum in mundo ſublunari perfecte miſtum, ad complementum perducere potest, (eſt enim terra elementorum mundanorum ſimul, atque influentiarum cœleſtium, imo verò & ſupercœleſtium matrix) Sic etiam neminem latere poteſt, ſpiritum humanum ſimile ſibi receptaculum vendicare, qui non aliter eſt influxuum cœleſtium atque ſupercœleſtium receptaculum vehiculumue, quam aer elementaris in Macrocoſmo. Vnde liquet, quanta & quam arcta & neceſſaria ſit inter hos duos ſpiritus, & ambo hæc corpora, videlicet Macro & Microcoſmi relatio; at verò, cum tam ſpiritus quam corpus minoris mundi ab illis maioris detinentur, infallibiliter ſequi oportet, tam ſpiritum in homine æreum atque æthereum, quam corpus ipſius opacum, ab illo mundi ſuſtineri, ſoneri, ac omni momento in ſuo ſtatu atque exiſtentia permanere; atque etiam nexu inuiolabili, partibus mundanis, tam ſpiritualibus quam corporeis, adherere, vt etiam morte aut compoſiti reſolutione ab inuicem ſeparari nequeant, vnde ab origine factum eſt, vt ægrotantibus maioris mundi elementis, quam citiſſime etiam inſiciatur pars hominis tam ærea quam terreſtris, quemadmodum in ſequentibus accuratius deſcribetur.

C A P. III.

De ſede ſeu loco præcipuo, tam procreationis meteororum, quam ſeminariorum ipſorum receptionis in Macrocoſmo.

A. Sedes ſeu locus meteororum præcipuus	}	Vbi procreantur	}	Generalis, eſt mare aeris ſublunaris vniuerſale.	}	Terra mundana	}	Incluſus.
				Particularis, eſt ſpiritus ſeu aer in				
		In quo tanquam vaſe ſeu receptaculo maxime proprio eorum ſeminariorum inſpiratione recipiuntur ſunt		Terra mundi.		Corpus hominis		ſcuiuslibet influentia atque ſeminariorum impreſſionis matrices.

Qui in meteororum inſpectione operam ſuam dederunt, duplicem fecerunt impreſſionum omnium materiam, vt iam antea commemoratum habetis, vnam videlicet ex qua meteora fiunt, quam nos communi nomine aerem in aliam mutatam formam, ipſi vaporem ſeu ſumum dixerunt;

runt: alteram in qua, quæ etiam aer est, in natura seu statu suo permanens, ita vt meteora, tam magna quam parui mundi, ex aere orientur & in aere hærent. Est ergo aer mundanus commune & generale meteororum vehiculum simul atq; parens & author, particulare vero est ille, aut in terræ visceribus, aut in hominibus atque etiam aliarum creaturarum corporibus inclusus qui etiam & sua meteora ex semet ipso orta comprehendit.

Quod etiam omnes hi spiritus, (qui sunt homogenij & eiusdem identitatis naturæ) matrices habeant sibi ipsi appropriatas, quæ naturali amplexu, non modo ipsos, verum etiam & influentias, seu thesauros cælestes atque supercælestes, in iis natañtes recipiunt, non aliter quam oui cortex albumen Crystallinum, aut illud vitellum aureum in ipso natantem comprehendere certissimum habemus, impossibile enim est, vt aliquid perfecte mistum possit in mundo sublunari procreari, nisi in ovo suo Philosophico, vel communi & vniuersali terra, videlicet, vel proprio & peculiari, vtputa corporibus, animalibus, vegetabilibus, & mineralibus, suo tempore coquatur, & paulatim ad perfectionem producat. At vero, sæpicule accidit, vt propter impedimentum aliquod videlicet sulphur impurum & extraneum, aut aliud simile accidens, meteoron seu imperfecte mistum, ad summam perfectionis periodum peruenire nequeat, vnde aut res monstrosa, aut infirma, leprosa, & præter naturæ leges in spiritu vel aere recepto vel incluso, vice naturalis seu salubris procreatur, cuius rei rationem in Astrologia versati variis planetarum aspectibus ascribunt, videlicet vel maleuolis, vtputa quadrili, & oppositiõni, & præcipue si in iis planetæ infortunati se inuicem respiciant, quod fit si Saturnus & Mars dominium habuerint, quippe qui tam in mundo sublunari, quam creaturis spirituum iisdem introducentibus, more infausto & præternaturali operantur, hoc est meteora ad destructionem magis quam ad generationem tendentia procreant. At vero, in occulta & arcana Philosophia peritiores, hoc idem angelis, syderibus illis præsentibus ascribunt, qui more in fluentiarum astrologicarum vires suas, imo vero & dæmonum sui regiminis legiones, in sua fortitudine seu dominio in cælis impluunt, & in elemeta, quorum incitatione & dæmones sublunares, siue boni siue mali, ipsis obsequentiissimi, in forma ventorum, fataliter in aere, in aqua, & in terra operantur, vel ad mortalium perditionem, languorem & infelicitatem, vel ad ipsorum salutem & præseruationem, prout in creatoris beneplacito est, ipsorum ducem primarium, secundum nominis sui proprietatem, disponere. Attrahit ergo terra spiritum mundanum, siue bono siue malo cælestium succo infectum, nullo meteorolo manifeste in eo apparente, sed occulte & sparsim in eo perfuso, attrahit & spiritum mundanum, à meteorolo manifeste prius apparente, & iterum retrogressionem invisibiliter in eo dissipato, vnde & aptus est spiritus, in terrâ inspiratione attractus, meteora similia in suo ventre procreare, vtputa in quo seminaria tam meteororum, visibiliter in aere mundano apparentium, quam ipsorum in ipso delirescentium insunt. Hoc etiam idem de corpore humano dici potest, qui inspiratione attrahit omni momento idque ex necessitate de aeris circumstantis portione, vnde à Galeno aer inter necessaria corporis alterantia numeratur, vtputa qui per inspirationem necessario introduci debet, siue sit salubris, hoc est, seminariis meteororum salubrium affectus, siue insalubris, seu seminariis morbidis inquinatus. Porro etiam & spiritus in corpore humano de exhalationibus terrestribus gustare consuevit tam bonis, vbi seminaria meteororum sunt bona, quam malis, vbi ea præternaturaliter se habeant, tam per vitium & alimentum quam per halitum, sed de his infra copiosius.

C A P. IV.

De meteororum differentiis in genere, & primum de vento qui est meteororum princeps.

B. Differentia meteororum in genere est bifaria, vtputa quorum alia sunt

Primaria nempe venti in quibus duo sunt præcipue notanda, videlicet ipsorum.

Genera, vide C.

Officium vide D.

Secundaria, corpora scilicet aërea à ventis scilicet simul contracta, & ab iisdem tam occulte quam manifeste informata.

VT ad exactiorem istius nostri discursus intellectum perueniamus à differentiis generalibus ad magis speciales descendere nitemur. At vero, cum certum sit, principia naturæ ordine & tempore

pore præcedere principiata, atque simplicia ea, quæ ex ipsis componuntur, necesse est, vt in metho- dica hac nostra diuisione à membro meteorologico magis simplici seu primario exordiamur, quod *Ventum* appellamus, cuius initium seu radix est tam antiqua, vt ab ore & naribus tanquam Iehouæ omnipotentis ortum suum accepisse, traditum à pagina sacra habeamus. De vento igitur generali- ter sumpto, verba hoc in capite aliquantulum copiosiora faciemus, quippe qui est creatura condi- tionis admodum diuinæ, & naturæ valde mirabilis.

Peripatetici asserunt, ventum esse exhalationem calidam & siccam, difficulter inflammabilem, è terra scaturientem, & vsque ad mediam aeris regionem exaltatam, à cuius frigore deorsum repulsa, & sursum renitens, partim respectu suæ leuitatis, partim propter alias exhalationes inferne occur- rentes, lateraliter supra terram in infima aeris regione, quem agit & ventilat, mouere auimadu- ritur, ne ob agitationis defectum & quasi desidia putresceret. Huic Aristotelis definitioni in primis hoc in loco insistemus, quoniam spurij Christianorum Philosophi, hanc ipsius opinionem, ac si di- uinitus mundanis esset publicata, aut oraculo sacrosancto edita atq; prolata, tam in Scholis publicis, quam in negotiis seu studiis suis priuatis, summa ope defendere atque statuminare, effrænata qua- dam dementia quasi peristi, minime hæsitauerunt. Ex prædicta ergo Aristotelis definitione doce- re conantur primo, quod materia seu substantia venti sit exhalatio calida & sicca. Secundo quod locus in quo generatur & à quo deriuatur sit terra, ille vero ad quem tendit, mediam aeris regio- nem esse dicunt, in quam penetrare nequit, medium in quo tam sursum quam deorsum & lateraliter mouetur, faciunt infimam aeris regionem. Tertio motorem istius exhalationis tam deorsum quam lateraliter, duplicem statuere videntur, videlicet frigus mediæ aeris regionis, exhalationem illam vix imaginabilem deorsum terram versus premens, atque tum postea alias exhalationes suc- cessiue è terra exurgentes, quæ suo motu ad sursum, exhalationi à frigore depressæ occurrentes, si- mul cum illa colluctari, & consequenter strepitum in aere procreare solent. Denique & finem isti- us motionis à natura ordinatum, hæc definitio succincte delineare videtur, videlicet, vt aer huius- modi ventilatione recrearetur, ab omni putredine præseruaretur atque purgaretur.

At quicumque huic definitioni Ethnicæ fidem aliquam adhibere vult, præsertim si sit veræ sapi- entia amator, operæ pretium facturum eum in primis existimamus, si quamlibet istius definitionis particulam examinet, & facta diligenter inquisitione videat, an cum sapientia diuinæ legibus con- ueniat necne, hoc est, an rationis firmiter jure à nobis Christianis approbanda sit huiusmodi Phi- losophorum Ethnicorum sententia, vel potius repudianda. In primo igitur loco quæramus, an in primo definitionis suæ membro sit aliqua veritatis probabilitas nec ne? videlicet an venti materia sit exhalatio calida & sicca è terra scaturiens? A sacris literis (quibus ante omnia nos Christiani debemus fidem adhibere) docemur, ventum à spiritu Iehouæ ortum suum habere, *A flatu inquit, Exod. 15. 8. marium tuarum coaceruata sunt aqua, Et pergit, Ib. 10. flauisti vento tuo, & operuit eos mare, A cali- bi, Glaciem edit DEVS vento suo, flante DEO concrefcit gelu, Et alibi, Iob. 27. 9. & 28. 25. DEVS facit pondus vento. Et Psalmista regius dicit ipsos DEI angelos esse ventos quando inquit, Psal. 104. 4. Qui facit Angelos ventos, & ministros suos ignem flammantem. Atque hinc est quod Doctores in mysteriis naturæ profundiores dixerint, angelorum manifestum seu externum fuisse aerem, seu spiritum munda- num, eorum vero occultum ignem diuinum fecerunt, vnde & à Dionysio angeli huiusmodi Agal- mata vocantur, hoc est, clarissima specula, lumen DEI suscipientia, eiusque imaginem repræsentan- tia. A propheta igitur regio, loco supra citato, describitur tum ventus occultus, tum ille manife- stus seu fulgurans atque igneus, esse spiritus angelicus, igne diuino animatus, atque ob hanc ratio- nem commentator super locum illum sic loquitur: *Nam (inquit ille) ventis & igno vitur DEVS ad- ministris voluntatis & iudiciorum suorum, adeo vt angelorum quoque appellationem habeant, vbi per ignem flam- mantem coruscationes & fulgura intelliguntur, Hæc ille, sed de huius rei explicatione in sequentibus fu- sius, vbi de causa efficiente supernaturali agendum est. Confitendum est ergo, quod aut spiritus na- rium seu thesauri DEI, sit exhalatio passionibus præternaturalibus obnoxia, è terra egrediens, quod profanum est dicere certe, aut quod falsissimum sit hoc definitionis peripateticæ membrum. Sed ex sequentium examinatione istud luculentius depingetur atque disceptabitur, ad membri ergo se- cundi inquisitionem properabimus.**

Secundum membrum est, quod locus, in quo generatur, atque à quo deriuatur exhalatio illa, quæ est materialis venti causa, sit terra, ille vero ad quem tendit, est media aeris regio, medium in quo tam sursum quam deorsum lateraliter mouetur, est infimum aeris spatium. In qua quidem Ethnici istius assertionem, quam grossi errores reperiuntur atque absurditates, ex sequentibus pate- bit. Hanc igitur definitionis suæ clausulam ad meliorem ipsius examinationem tripartitam faci- mus: iu cuius portione prima diligenti inquisitione explorandum habemus, an materia ventorum à corpore terrestri extrahatur nec ne? in secunda, an illa substantia ad conuexam mediæ tantum- modo aeris regionis superficiem viam suam sursum petendo faciat? In tertia, an locus in quo mo- uetur ventus, sit tantummodo in infima aeris regione? Ad primam dicimus, quod aut sacra pagina (quæ est totius veritatis fons) non sit vera, aut hæc membri definitionis suæ secundi particula sit falsissi-

falsissima, *Spiritus* (inquit Diuus Iohannes) *vbi vult spirat, sed nescit vnde veniat, aut quo vadat, Iohan. 3. 8.* Aut ergo plus vidit Aristoteles Ethnicus in mysteriis DEI atque naturæ, quam Euangelista, qui verus & sincerus erat Christianus; aut Iohannes in sua doctrina est plane mendax, quod quidem pro amore Aristotelis asseuerare, maxima in Christiano esset impietas: Aristoteles ipse affirmat, ventum mouere à terra, & ad mediam aeris regionem ascendere, atque ab ea iterum deorsum depelli. At D. Iohannes dicit, eum non coacte aut accidentali impulsu, sed voluntarie pro placito mouere, & quod licet eius vox seu strepitus auribus sit familiaris, vnde tamen veniat aut quo vadat nesciatur: Hæc ipsa Euangelistæ doctrina ab illa Aristotelica omnimodo dissentiens varjis sacrarum literarum locis statum inatur, nam inquit Psalmista regius. *Depromit ventum è thesauris suis: Psal. 135. 7.* quod autem terra non sit thesaurorum diuinorum sedes, lucide nos docet Antistes Moyses in his verbis, *Aperuit tibi Iehoua thesaurum suum optimum calos, dando pluuiam terra suo tempore, Deut. 28. 32.* Non dicit terras sed cœlos, inter quæ duo tanta est differentia, quanta inter diem & noctem, lucem & tenebras. Est enim cœlum seu aer, qui est arca DEI thesauraria, & non terra, à cœlis (inquam) procedunt meteora, quæ tandem vel ad terræ benedictionem, vel maledictionem in ipsam impluuntur. Hinc dicit Dauid. *Iannas cœlorum aperuit depluens Man, ad comedendum frumentum cœlorum dabit illis &c. Psal. 78. 23.* & alibi, *nubibus densis obtegit DEVS cœlum, qui comparat terra pluuiam, Psal. 147. 8.* Sed & huic dubio, videlicet, An venti origo & transitus sit à terra in cœlum directe respondet vir in rebus naturalibus longe Aristotele doctior & sapientior in his verbis, *Venti (ait ille) viam ignorat homo, ignorat homo opus ipsius DEI, qua via faciat hæc omnia.* At homo erat Aristoteles, imo vero Ethnicus, cui consequenter multo minus de huiusmodi rebus abstrusis recte iudicare erat datû; Hinc ergo Iehoua deridendo huiusmodi hominis audaciam quasi reprehendendo ipsum sic loquitur, *Nosti vbi nam sit via in qua diuiditur exhalatio quæ spargit ventum super terram?* hinc inde arguendo impossibilitatem huius rei, homini, cui sapientia diuina (cuius solius est hæc omnia docere,) non est à creatore concessa, Et tamen ei impudenter respondere videtur Aristoteles, ego noui, via enim exhalationis istiusmodi est à terra sursum versus, vbi partim per antiperistasin à frigore deorsum ipsam pellente, paulatimque ab aliis exhalationibus sursum nitentibus, dispergitur & lateraliter pellitur super terram: Sed huius rationis ipsius impossibilitatem protinus in sequentibus ostendemus.

Ad secundam igitur & tertiam clausulæ huius partem dicimus, quod medium, per quod venti mouentur, sit longe vastius quam quod Aristoteles eis ascribere satagit: non enim sicut ventus solummodo in infima aeris regione, verum etiam in media, atque itidem in suprema, imo vero & in mundo Empyræo & æthereo. Sed venti actiones in qualibet harum mundi regionum secundum variam resistentiæ actionem, hoc est, aeris moti tenuitatem aut grossitiem variantur, quemadmodum capite sequenti clarius. Si ergo ventus in media aeris regione spiraret, funditus omnino tolleretur definitionis illius Aristotelicæ vigor, efficacia cuius in eo præcipue cõsistit, videlicet, quod exhalatio per mediæ aeris regionis diaphragma penetrare non permittatur. Sed deorsum vi frigoris, exhalationis caliditatis resistentis, reuerberetur, nam causa venti, si quis sit in media aeris regione, totaliter aufertur ab eo, quod deorsum à frigore non pellatur, sed in eiusdem meditullio flare obseruatur. At vero manifestum est, nubes tam superiores, quæ leuiore magis & lucidæ & coloratæ sunt, quam inferiores, quæ obscuriores & grauiore esse animaduertuntur, à ventis ex qualibet mundi plaga ad eius oppositam impelli & quasi alis ipsorum volare, quod quidem sine ventorum in illa media regione præsentia fieri non potest. Nonne etiam videmus oculis apertis ventum quandoque Australem in vno Horizonte fortiter spirare, atque eodem tempore etiam ventum septentrionalem dominium in Horizonte ei proximo habere. Vnde fit, vt in fine Horizontis vtriusque videamus ingentem nubium congeriem accumulari, & nubes contra nubes mouere, tonitrua horrenda & fulgura stupenda secum ferentes, atque ignem quasi ex silice per silicem elicientes, quod quidem fieri nequit, nisi venti eas opposito modo mouentes in media aeris regione impetuosi & violenti etiam sint. Quod etiam scripturæ sacræ multis in locis confirmare videntur, nam in vno loco dicitur, *Ascendit fumus è naribus Iehouæ, carbones accensi sunt ab eo, & inclinavit cœlos & descendit, & caligo sub pedibus eius, & ascendit super Cherubim & volauit, & lapsus est super pennas venti, posuit tenebras in circuitu suo latibulum, cribrans aquas de nubibus cœlorum, præfulgore & conspectu eius nubes succensa sunt, tonabat de cœlo dominus, 2. Reg. 22. 8.* Ex quibus colligimus non modo nubes, & tonitru, & fulgura moueri à ventis, verum etiam & ipsum DEVM, nubibus tenebrosis in media aeris regione circumseptum, super ipsarum pennas vehi. Et alibi, dictum est, *Iob. 9. 37. quod DEVS fortis à flatu suo edat glaciem, & pro irrigatione fatiget densam nubem.* Vnde sequitur, quod necesse sit vt ventus & ipsius effectus sint fortiores in media aeris regione, quam in infima. Nonne etiam contra se ipsum loquitur Aristoteles, confitendo ventum illum procellosum, Ecnephan dictum, simul atque illum turbinem, esse ventos repentinos à nube deorsum impulsos, & tamen transitum vllum exhalationis ventosæ esse in media aeris regione negare videtur? Sed in huius eius absurditatem paulo profundius nos immergamus. Fatetur ipse meteororum ignitorum causas esse exhalationes calidas, siccas, inflammabiles atque vinctuosas, & tamen viam seu transitum ipsis per mediam aeris regionem à natura loci permissam

inflammabilem fatetur. Quis autem in Philosophia adeo ignarus esse potest, qui nesciat frigiditatem rei inflammabili & actualiter igneae magis resistere, quam ei quae nec actu inflammabilis aut per se ignea est. Porro etiam causa meteororum ignitorum materialis, grauior est illa venti, utpote quae est magis compacta & vinctuosa, atque consequenter non ita apta ad ascendendum seu sursum tendendum, ac est illa ventorum, quae est admodum leuis & rara; quare impossibilius esset, ut materia meteororum ignitorum in medium & per medium in supremam aeris regionem ascenderet, cum propter viam frigoris illius loci resistantiam tū ob magis graue & compactā substantiae suae compositionem, cuius inclinatio est deorsum potius tendere, quam ut illis ventorum via à frigore in medium aeris suum & positionem denegaretur: magis enim obstat frigus rei actu igneae & inflammabili, quam quae est in sola potentia, & citius ascendit à sua natura leue, quam quod est compactum & magis ponderosum.

Sed ad tertij definitionis suae membri examen jam properabimus, vbi describit duplicem ventorum actum, quos accidentia facit, ac si quis diceret, Ventum essentialiter & ab interno principio minime moueri atque excitari, sed potius ab externis accidentibus, videlicet à mediae aeris regionis frigore, per antiperistasi in exhalationem deorsum propulsante, & ab aliis exhalationibus ascendentibus, ipsis deorsum detrusis occurrentibus, & occurſu tali motum ipsius directum impredientibus. Vnde vi & contingenter ad latus moueri compellitur & ad motum talem ipsius ad latus aerem, seu medium in quo mouetur, exagitare, videtur asserere, quo fit ut strepitus & sonitus edatur. Quam pulchrum est hoc mendacium, & poetarum figmentis quam simillimum! Ac si ventus nihil esset aliud quam quid per accidens? At Biblium sacrum illum à flatu diuino primordialiter prouenire strenue defendit: imo vero & angelum vocat, quem spiritu diuino dilatatum ubique agnoscit. Hinc dicit Moyses loco antea prolato, à flatu narium tuarum coaceruata sunt aqua, Exod. 15. 8. Et alibi, flauisti vento tuo, & operuit eos mare, & alibi, Flante DEO concreſci t gelu, Nonne etiam dicit Rex Dauid, Psal. 103. 20. Benedicite Iehoua angeli eius validissimi robore efficientes verbum eius, & auscultantes voci eius. de quibus alibi, Qui facit angelos suos ventos, & ministros suos ignem flammantem, Psal. 104. 4. Et in propheta Baruch, cap. 5. p. 60. Ventus facit mandatum DEI, Et alibi, O venti benedicite domino, & exaltate eum super omnia in perpetuum. In cantico Ananiae, & tamen nihilominus Ethnicus iste noster vult, ventum esse aliquid mere accidentale, & ipsum motum suum habere à principiis externis, & non ab interno, quod est omnium actus primus, asseuerare haud erubescit; Involuntarium (inquam) & à contrariis in natura prouenientem facit venti motum, & non voluntarium, & tamen à Diuo Iohanne docemur, quod spiritus ubi vult spirat, hoc est, à motu suo voluntario, qui cuilibet creatoris sui mandato ab insita natura inferuire promptus est, atque semper paratus. Ipse à terris extrahit mortuum hoc suum figmentum, secundum phantasia suam, cum è regione DEVS viam hanc suam creaturam, ex thesauris suis mediante suo afflatu in rei veritate depromat teste Propheta regio atque Ieremia. Sed in hoc suo membro concludere videtur, venti motum lateralem, esse ex resistantia & impedimento exhalationum ascendentium. O argumentum omgium pauperrimum! ac si quis motum tam constantem, qualis est ille à septentrione ad meridiem &c. à causa tam incerta atque varia procedere prudenter diceret, ventum dico Septentrionalem, Meridionalem, Orientalem & Occidentalem motus suos laterales habere à lucta accidentali tam friuola & incerta! Qualis obsecro mi Peripatetice erat illa exhalationum luctandi ratio, atque è terra scaturiendi ordo, quando Propheta admonitione diuina spiritui dixit, A quatuor ventis adueni o spiritus, & perflato interfectos istos ut viuant, Ezech. 37. 9. Videntur mihi ipsi, imo vero Christiani ipsorum asseclae, esse plane muti, & linguis quibus respondeant destituti: Inquit sapiens: *Euigila Aquilo, & veni Auster, & perfla hortum meum*: Quam surda esset ista sapientis inuocatio, si istiusmodi ventorum materia & vitalis esset, qualem Aristoteles ei ascribit? At vnde denique factum est, quod tanta sit inter ventos in sua conditione seu qualitate varietas, ut vnus sit calidus humidus, alter frigidus & siccus, tertius calidus & siccus, atque vltimus frigidus & humidus, si Aristotelica opinio in vigore & exaltatione sua permanens foret, videlicet quod omnes venti vnico crearentur modo, & ab iisdem accidentibus mouerentur lateraliter?

Ad vltimam denique definitionis suae clausulam quod spectat, in quo finem ventorum seu ventilationum poluit, videlicet propter aeris purificationem & à putrefactione praeseruationem, dicimus quidem experientia docti, hoc falsissimum esse, cum ventos obseruamus cum Galeno & Hippocrate Australes valde contagiosos & pestiferos esse, utpote qui inspissant aerem, putridum ipsum maleuolo suo calore & humido reddunt, quod quidem & à scripturis sacris, nobis haec in re astipulantibus, confirmatum habemus. *Ne timeo* (inquit Psalmista) *à lue seu damonio vāstante in meridie*, Psal. 91. 5. Et Abakuk dicit in sua oratione, *DEO à meridie veniente, operuit caelum decor eius & laude eius plena fuit terra, anteuuit eum pestis & praesedit antbrax ad pedes ipsius*. Imo vero & ventos in genere simul atque caetera caeli meteora, à creatore tam ad flagellum quam ad faciendum beneficentiam ordinaros fuisse, nos docet pagina sancta, *Iob. 37. 14.* quare non magis in ventorum causa finali quam in caeteris toto caelo errauit Aristoteles cum suis discipulis. Concludimus igitur, quod definitio illa Philosophi Ethnici, quam tanta deuotione venerantur & sequuntur Christiani, sit omnimodo falsa

atque spuria, quoniam venti sunt creaturæ, natura longe excelliores & diuiniore, quam Aristoteles aut vllus Peripateticorum vnquam intellexit, vt pote quæ non sunt res inanimatæ, & solo motu aduentitio præditæ, hoc est, exhalationes, fortuito è terra scaturientes, & à frigore superiorum & exhalationibus ascendentibus perturbatæ & exagitatæ: Sed vt Angelus Zachariam docuit, *Cap. 6. 1.* Venti angelico spiritu animati egrediuntur, & stant coram dominatore omnis terræ, & sunt in potestate seu arca thesauraria sui domini absconditi, quos ad voluntatem suam perficiendam proplacito depromit, quemadmodum à Psalmista regio loco superius allegato instruimur.

At sat scio fore Christianorum Aristotelis assecularum nonnullos, qui more vulgari, ab arte in artem nullam fieri debere in disputatione progressionem replicare volunt, atque exinde progressionem à Philosophia ad Theologiam fieri, aut vnus per alterius auctoritatem reprobare irregulare esse: quibus facile respondemus, Theosophiam atque Philosophiam sacram minime ab inuicem discrepare: Præterea si Philosophiæ leges ab illis Theosophiæ dissentiant, ex concessis quasi profalsa & spuria est illa Philosophia habenda, & per consequens omnino reijcienda, & in æternam hominum Christianorum obliuionem releganda, quoniam Biblium factum, quod est verus Theosophiæ seu Theologiæ fons & origo, est sola veritas, & quod cum illo est dissonans, falsum atque diabolicum est. Huiusmodi autem sunt deformes istæ Ethnicorum inuentiones, quæ per se more vmbrearum euanescent, vbi è contrario verbi diuini characteres, in sempiternis memoriz monumentis sculpti, atque digito quasi DEI inscripti, ad vltimum vsque Preat permanent. In hoc enim verbo spiritus totius veritatis est reperendus, qui, teste scripto sacrosancto, omnia docebit, & sine eo nihil reuera addisci aut acquiri potest.

Bene est: sit (inquiet fortasse aliquis) vt dicis, sed scire velim, quid ergo sit ventus? Quomodo sacrarum literarum consensu est ipse definiendus seu describendus? cuius multifariam sub essentia vnica præstari posse dicimus. Ipsum ergo his modis haud impertinenter describendum putamus.

Ventus est spiritus aereus, mediocri consistentiæ, flatu Iehouæ inspiratus, seu animatus, quem è thesauris ad voluntatem suam, siue ad flagellum, siue ad benedictionem exaquendam, depromit ipse.

Probatur quælibet huius definitionis particula ex multis sacrarum literarum locis. Quod enim eius internum sit aer, in sua consistentia mediocri, ex eo liquet, quod aer spiritus & ventus, per idem vocabulum hebraicum Ruach in multis sacrarum literarum locis nuncupetur. Porro etiam quod eius internum seu animam mouens sit flatu diuinus, arguunt illi sacrarum literarum loci antea citati, videlicet, à flatu marium tuarum coaceruata sunt aqua, *Exod. 15. 8.* Ac iterum, *Flauisti vento tuo & operuit eos mare.* Et alibi, *Glacies DEVS fortis edit flatu suo.* Ac si diceret, spiritu suo forti inspirauit DEVS aerem, ita vt nulla sit differentia inter angelum & aerem à DEO inspiratum, nam aer est angelitam maligni quam boni, spiritu diuino vel ad benevolentiam vel ad maledictionem animati, externum seu manifestum: vt & ipsius occultum est immediatus DEI afflatus, vnde & Agalmata dicuntur, hoc est, clarissima specula lumen DEI suscipientia, vt narratum est; Atque hinc dictum est, quod nomen DEI fuerit in Angelo, qui præcedebat Israelitis, qui etiam mouebat in columna nubis & ignis, quæ etiam partim ex aere denso madido, tanquam ex tenuiore, & partim à tenui igneo erat composita, atque hic angelus, vt alibi legimus, dictus erat sapientia: nam in Ecclesiastico legimus, *Ego sapientia ex ore altissimi veni, & tanquam nebula cooperui terram, thronus meus in columna nubis, rotunditatem cæli circumuisi sola, & in profundo abyssi ambulavi, in flucta maris, in tota terra, & in omni populo, & gente quieui: Ecclesiast. 9.* Hanc Cabalistarum & Doctorum Hebræorum peritiores ideo angelum Miratton dicitur, quem & vniuersalem mundi animam fecerunt Platonici, ita vt vniuersalis mundi spiritus seu aer, emanatione diuina, quæ sapientia dicitur, animatus, sit angelus ille seu spiritus & ventus magnus, cuius cor seu centrum est in sole Cælesti: vnde Psalmista regius, *Posuit tabernaculum suum in sole.* Atque hæc est ratio, cur angelus præcedens Israelitas, quandoque à textu sacro angelus, hoc est, creatura dicatur, respectu scilicet spiritus seu aeris externi, qui creatus est, & quandoque Iehoua nuncupetur, respectu nominis DEI, seu lucis diuinæ atque increatæ, quæ illum animauit, vnde patet, quod DEVS sit cuiuslibet spiritus centrum, aer ipsius vehiculum, qui ita inspiratus, est anima nubis & cuiuslibet alterius meteori, imo vero & corporis perfecte misti, vt pote anima interna omnia mouens vbi vult, *Spiritus enim spirat vbi vult.* Hinc dicit sapiens, *Spiritus DEI incorruptibilis est in omni re, interne mouens.* Atque hoc videtur esse idem quod in Cabala profundiores habent, (*Reuchlin. in Cabal.*) asserentes Angelum esse virtutem mediam inter DEVM & naturam, qua fiunt operationes in rebus, quas natura eorum vel non faceret, vel ita faceret, quas alii prouenire dicunt à proprietate occulta & alii quia tale. Hic ergo angelus magnus, sapientia dictus, videtur esse ille qui in Apocalypsi apparebat Iohanni, qui dictus est esse similis filio hominis in medio 7. candelabrorum aureorum, cuius oculi erant vt flamma ignis, in manu dextra 7. stellas tenebat, vox autem eius erat tanquam murmurata multarum aquarum seu ventorum: sub cuius imperium ceteri angeli visi sunt subiaci, vt pote cui datum est 4. Angelis imperare, qui potestatem habebant de ventis eos iubendo ne laderent terram & aquam &c. *Apoc. 1. & 3.* Concludimus ergo, quod vt DEVS sit identitas, videlicet pura forma increata, ita etiam & angelus est alteritas, videlicet

delicet ex vniformi illis afflatu, & aere mundano compacta, hoc est, ex spiritu seu flatu increato, & aere seu vento creato, atque ita haud incongrue cecinit Psalmista: *Qui facit angelos ventos, & ministros suos ignem vrentem*, in quo sermone tam angelorum occultum quam manifestum explicare visus est.

Ad tertiam definitionis nostrae clausulam quod attinet, videlicet, quod depromatur ventus à thesauris suis, istud sancto testimonio antea allegato etiam confirmatum habemus: Nam dicit propheta Regius, *Depromit ventum è thesauris suis*, Psal. 135. 7. Porro etiam ipsius vsum in genere narrat propheta: *Ventus facit mandatum DEI: Baruch. 1. 60.* Et ille regius, *Spiritus procellarum, qui faciunt verbum eius: Psal. 143.* & alibi, *Angeli validissimi robore, efficientes placitum suum: Psal. 103.* Et alibi, *Angelos fulgurantes & coruscantes ministros DEI esse asserit: Psal. 104.* Et in Iobo legimus, *Fulgura nunquid mittas & ibunt, & reuertentia tibi dicent adsumus, Iob. 38. 35.* intelligendo de angelis sua interiora manifestantibus. Denique ventus, turbo, frigus, glacies, gelu, nubes, pluuia & fulgur parata sunt, quodcunque enim præcepit DEVS istis faciendum, in superficie orbis in terra, siue ad flagellum siue ad terrorem siue ad faciendam beneficentiam, efficit vt præsto sint Iob. 38. 8.

In prædicta ergo definitione nostra imprimis qualis sit causa venti materialis expressimus, diximus nempe, esse aërem mediocri existentiae: deinde eius formam notauimus internam, esse flatum DEI lucidum, materiam aëream animantem, agitantem, atque illuminantem, Locum etiam in quo reseruetur atque referratur hæc creatura arcam DEI thesaurariam esse, cœlos nempe seu aëra, indicauimus, vsumque tandem ipsius esse diximus, vt sui creatoris voluntatem siue sui occulti manifestatione, hoc est, in forma sua ignea seu coruscante, siue interni sui occultatione, hoc est, in forma aërea seu inuisibili (quæ est eius corpus) complere promptus sit atque paratus.

Ab his ergo fundamentis aliter ipsum ventum in hunc modum descripsimus.

Ventus est spiritus seu aer inuisibilis, luce diuina à facie seu conspectu Iehouæ, tanquam halitu è naribus eius exeunte, ad placitum suum tam in cœlis quam in terris exequendum animatus atque viuificatus.

Vel sic.

Ventus est spiritus quidam angelicus, seu aer subtilis igneo Iehouæ spiritu, quandoque visibili & manifesto, vt in fulgure & fulgetro, quandoque inuisibili & occulto, vt illo qui auditur, sed minime videtur, inspiratus atque animatus, ad diuinam voluntatem, siue ad salutem & beneuolentiam, siue ad pœnam & maledictionem in terra exequendam, ab aliqua mundi plaga diuinitus & arcano more emissus.

Vel sic:

Ventus est spiritus inuisibilis & occultus, anima ignea præditus, & more angeli à DEO inspiratus, qui huc atque illuc, pro inspirantis placito, alis quasi inuisibilibus volans, inspiratorem etiam quandoque super pennas suas vehere gestit, Nam dictum est, *Iehoua ascendit super Cherubin, & volauit atque lapsus est super pennas venti. 2. Reg. 22. 8.*

Vel sic:

Ventus est creatura quædam angelica, ex aere tanquam materia agitata, & luce diuinitus inspirata, tanquam anima centrali mouente, à Iehoua creatore producta, ad cuius voluntatem à thesauris eius de promptus, huc atque illuc, siue ad beneficentiam & misericordiam, siue ad flagellum & punctionem emittitur.

Vel sic:

Ventus est spiritus angelicus, occulte atque inuisibiliter huc atque illuc, pro abstruso creantis beneplacito spirans, cuius strepitus licet audiatur, terminus tamen vnde veniat vel quo vadat à mortalibus ignoratur, *Iohan. 3. 8. Spiritus vbi vult spirat, & vocem eius audit homo, sed nescit vnde veniat aut quo vadat.* Porro & restantur scripta sacra DEI viam & locum esse ab hominibus incognitum.

Vel sic igitur ex ore Saluatoris.

Ventus est spiritus qui vbi vult spirat, vox licet cuius audiatur, tamen incognita est meta, & incertus locus vnde veniat, vel quo vadat.

Vel sic, quemadmodum ex locis superius allegatis percipimus, seu colligimus.

Venti sunt angeli DEI validissimi robore, efficientes verbum eius, auscultantes voci eius, ministri eius flammanres, facientes placitum eius, *Psal. 103. & 104.*

Hic igitur videmus, quam illa Ethnica doctrina sit huic, à fonte totius veritatis extractæ, opposita, vnde factum est, vt qui firmiter doctrinæ Aristotelicæ adhæreat, in fide Christiana radicaliter versari nequeat. *Duobus dominis* (inquit noster Saluator) *fideliter inservire minime potestis*, & D. Paulus nos haud inconsulte admonet, *vt à vana Philosophia abstinemus*: nam reuera illa est præcipuum Diaboli instrumentum seu organum ipsum quo mundanos à DEO distrahere, & ad antipatheticam suam harmoniam dolis sophisticis attrahere solet, suisque tentationibus alioquin vanis fidem dare incitat. Hoc ergo in causa est, quod homines huius sæculi mentis diuinæ compotes, in clytæ suæ originis & nobilitatis obliti, vt pote præstigiis & tenebrarum lucibus ducti, tam in theosophia vera, quam in synceris artibus adeo sunt rudes & imperiti, vt neque DEVM prout reuera est, neque creaturas

eius rite cognoscere, & consequenter, nec cultu & ritu debito creatorem venerari, aut ipsum in creaturis cognoscere aut usum de ipso habere possint, hinc ortum est, quod, ut Theologizantium, ita Philosophantium huius nostri seculi cognitio sit superficialis & in externis ut plurimum atque umbris versata, ita etiam & gratia, quam à creatore accipiunt, est tam animalibus irrationabilibus quam hominibus communis, hoc est, superficialis, utpote non à centro quaesita. Minime enim Salvatore nostro fidem aliquam præbere volunt, qui clamat, *pulsate & aperietur, quærite & inuenietis*. Tale ergo est donum illud iis, quale à DEO illud petunt, videlicet more Aristotelico, qui vento, nobilissimæ creaturæ, actum seu motorem aduentitium, & à principiis internis prouenientem ascribit, & non internum, qualiter à Biblio totius veritatis erudimur, videlicet superficiale & non centrale, hoc est, à litera & non à spiritu procreatum. *Litera interficit, spiritus uiuificat*, inquit D. Paulus, hinc ergo est, quod in sapientia huiusmodi mundana penitus versati, tenebris obfuscantur, quod maior hominum pars ignorantiz fluctibus est quasi obruta & profunde submersa.

C A P. V.

In quo probatur, quod mundus & omnia quæ in mundo continentur, sit originaliter uentus, & consequenter à uento, non minus quam principiatum à suo principio.

DEUS optimus max. spiritus & quasi uentus increatus, spirituum & uentorum omnium fons primarius, mundum suo uitæ spiraculo inspirans, spiritum eiusdem uniuersalem, in potentia prius existentem, in aerem seu uentum uiuum & actualem reduxit, utpote cuius spiritus seu flatus lucidus ferebatur super omnes aquas spirituales, igneum iis vigorem seu uitam importans, atque ita integram aeris mundani congeriem suo afflatu animauit, inque uentum creaturæ naturæ redegit. Hinc spiritum seu uentum primarium, ab ore DEI Deorum & spiritu spirituum efflatum, à quo mundus & creaturæ eiusdem omnes sunt conflata, sacræ literæ ut in contextu Hebraico *Genes. i.* exprimitur *רוח אלהים* id est, *Ruach Elohim* dicitur quasi uentus domini, quem alibi & *חכמה* *Hochma* seu sapientiam uocant, quam describunt esse spiritum intelligentiæ sanctum, & fluxum quandam seu emanationem claritatis, hoc est, spiritus seu spiraculi lucidi lucis æternæ, & speculum sine macula maiestatis DEI: Hunc spiritum *Ruach* Cabalitzæ haud inconsulte animam mundi dixerunt, quam per angelum magnum Metatron intellexerunt, inde arguentes uniuersum mundi spiritum creatum, quem aerem generalem dicimus, à spiritu seu spiraculo & quasi halitu & emanatione diuina & increata animatum, unde & hunc angelum fuisse illum existimauerunt, qui præcedebat Israelitis in deserto, de quo sic loquutus est Deus, *Ecce misit angelum meum ante te, caue tibi a facie eius, quia nomen meum est in eo*, *Ex. 23. 20*. Atque hinc est, quod respectu spiritus creati, qui est eius externus, dicitur Angelus, & creatura, primi gradus, sed respectu nominis Iehouæ ei inditi, quod est eius character centralis accipitur pro creatore; Unde factum est, quod in eodem capitulo quandoque angelus, hoc est, respectu habito ad eius externum, quod est creatura, & non nunquam Iehoua, quatenus eius diuinum atque internum respicitur, dicitur; ad typum cuius factus est, quod Saluator noster tum DEVS, respectu istius spiritus interni & immortalis, seu nomen diuinum, tum & homo, respectu carnis ipsius mortalis est dictus. Hunc etiam spiritum Poetæ panem DEI nuncuparunt, quem pro spiritu seu natura mundi uniuersali intellexerunt, qui est ille spiritus seu spiraculum & afflatus seu uentus diuinus, *Ruach Elohim* ab ore altissimi prodiens, (iuxta illud Ecclesiastici, *Ego sapientia ab ore altissimi prodij*) quo inspirauit Deus spiritum mundi potentialem cum actuali uitæ spiritu, unde in primis spiritus seu uentus Empyreus omnium creaturarum tenuissimus, informatus atque animatus est, atque in more aeris clemeter exagitati motus est uoluntate diuina. Aer ergo seu spiritus creatus in hoc cælo leniter citatus est creatura, at anima mouens est *Elohim*, unde & Angelica hæc compositio dicitur *Elohim Ruach*: quia est immediata illa forma, qua inspirat i atque animati sunt uenti, iuxta illud à Dauide ante allegatum. Deinde ista angelica compositio est quasi forma, spiritum æthereum secundo creationis die productum informans, in cuius centro spiritus hic Dei formis posuit tabernaculum suum, videlicet in sole, atque ita uniuersa cælorum cauitas uento seu aere animato impletur, imo uero & ipsa sidera uentis animantur angelicis, & ab iisdem motu multiplici impelluntur. At uero quoniam uentus seu spiritus increatus supremi gradus in sole præcipue tabernaculum suum statuit, ideo omnes stellarum uenti seu spiritus, ad eius thesaurum centalem habent respectum, eique reuerentiam præbent, non aliter quam subiecti suo regi atque imperatori. Hæc ergo est ratio cur Platonicæ animæ mundanæ sedem in sole esse existimauerint. Denique uentus cælestis cum sua anima supercælesti, quæ simul iuncta æther dicuntur, hoc est, igneus aer seu aer & ignis simul iuncti, est anima seu uentus formalis ab interno mouens, & centraliter suscitans ab interno aerem sublunarem, atque ita

ita inspiratione tam supercælesti quam cælesti animatur ventus seu aer infimæ mundi regionis, non aliter quam corpus ab anima agitari cernimus; atque iterum ventus sic animatus, est anima meteororum omnium, vnde & à ventis seu aeris portionibus, virtutibus angelicis inspiratis, omnia mundi in meteo, tam visibilia quam invisibilia procreantur, verbi gratia, videmus ex ventis non modo centraliter moueri, verum etiam & materialiter ab aere conflare nubes & alia meteo, tam lucida quam tenebrosa.

Ex quibus videmus, diuinum spiraculum esse centrale atque internum cuiusque rei mundanæ principium, agens omnium simplicissimum, & primarium, iuxta illud sapientis: *Spiritus DEI incorruptibilis est in omni re, Sap. 2.* huius afflatu mouetur & animatur spiritus seu ventus angelicus, & spiritus aereus iterum à vento anglico, & spiritus itidem elementaris seu æthereus à vento æthereo, & meteo, seu imperfecte mixta à vento aereo, qui etiam cum suis animabus, empyrea scilicet & ætherea, pellit & mouet composita omnia, quæ nihil sunt aliud, quam meteo spermatica, ad maturitatis perfectionem perducta, quorum est vel retrogredi in aerem, à quo fuerunt prius, hoc est, à mixtione imperfecta ad simplicitatem, vel ad compositionis perfectæ complementum pergere, mouentibus & mediatis semper internis, qui secundum ipsorum naturam à voluntate diuina gubernantur, vel ad generationem maturando, vel ad destructionem putrefaciendo & corrumpendo operantur: Obseruamus autem quod spiritus seu ventus increatus spiret diuerse, licet sit spiritus vnus & idem, sic enim ignem eundem videmus agere vel benigniter atque naturaliter fouendo, vel maligniter, hoc est aut præternaturaliter desiccando aut calefaciendo nimium, vel contranaturaliter, subiectum totaliter consumendo & comburendo, qui quidem effectus varii sunt, non respectu agentis sed recipientis potius atque male recipientis. Atque hinc est, quod sicut DEVS est primus & principis in qualibet creatura actus, siue eius intentio sit ad destructionem, afflictionem, & passionum inflictionem, seu ad generationem & beneficentiam prona, ita etiam pro qualibet illarum proprietatum nomen quidem in sacris literis varium ei attribuitur: Vnde & secundum variam decem sephirotharum Cabalisticarum dispositionem, decem DEO nomina ascribuntur, quæ nihilominus omnia à duo tendere videntur, videlicet vel ad seuitiam, quibus peccatores punire, & elementaria pro peccatis hominum corrumpere solet, vel ad benignitatem, vt in discursu nostro super efficientes meteororum causas latius dicetur.

Atque hæc est causa, quod à sapientibus Græcis Dionysius sit dictus nocturno tempore, in quo dicitur partem compositi partes dilacerare: at vero diurno tempore ipsum Apollinem vocauerunt vtpe qui 7. illas partes iterum construere & generatione reedificare existimatur, quas nocturno tempore sub nomine Dionysii putrefactione defecit; Sed quoniam DEVS existimatur per ordinatam res agere, angeli vero (vt pote eius ministri) per executionem: ideo in profundiori Theophiæ mysterio versati attribuunt seueritatis suæ executionem ad angelos, Gabrielem Ventis Septentrionalibus præsentem, & Samuelem seu Vriem illos meridionales gubernantem: Vnde fit, vt horum spiritibus effectus mundo præternaturales sæpicule produci soleant, quemadmodum in Tractatu nostro de *Anatomia mystica*, vbertim, & in causa meteororum efficiente copiosius explicatum habetis, Clementiæ vero & misericordiæ diuinæ argumenta præbent angeli, Michael oriente dominium habens, & ab illa plaga spirans beneuolus vitæ & generationis afflatus, & Raphael, cui quartæ occidentalis præsidium attribuitur, vt pote qui in ventos illius plagæ dominium habet, nam Raphael ex sua denominatione denotat medicinam DEI. Ex his autem ventis omnia dominantibus Archangelis, in mundo sublunari meteo procreantur, siue ad compositi generonis metam pertingant, siue ad simplicem corruptionis terminum retrogrediantur. Nam in cerebro cuiuslibet spermatis, ventus quidam animans massam spermaticam inflare & tumidam facere nititur, experientia magistra, quoniam sperma est nihil aliud, quam nubes seu aer inspissatus, pote quod non aliter spiritu vitæ centraliter inspiratur atque animatur, atque ad perfectionis inctum mouetur, quam aerem à vento seu spiritu angelico in vaporem, à vapore in nebulam, & nebula paulatim in densam nubem reduci cernimus, cuius anima coruscans non nunquam occurreret, & quandoque occultatur, tandemque nubis substantia in lapidem durum, operante igne fulgureo & formali, migrare animaduertitur. Pari etiam more ad generationem hominis in matris, quæ etiam est ventus, agit animus paternum, deinde ventus animalis, vitalis, & naturalis includuntur in spermate, & tres ampullas ex quibus cor, cerebrum & hepar, suis spirationibus leuant, intra dies post eiusdem in matricem infusionem paucos, tum ipsum more vesicæ inflatæ paulatim in fœtus effigiem, ac tandem in speciem humanam conflare obseruantur. Ino vero & rota hominis vita est spiritus & ventus, cuius est omni momento & inspirare & expirare officium. Nonne à sancta pagina dicitur spiraculum vitæ? Atque etiam omnis animæ passio, siue violenta & non naturalis, siue sit secundum naturæ leges, est à ventis exagitata; Sic ira, dementia, furor, timor, & huiusmodi alia sunt ventorum procellosorum ac tempestuosorum Microcosmicorum, & quasi Typhonis, Ecnephæ & Presteris, atque etiam tonitruorum, & terræ motus effectus; huiusmodi etiam sunt inter morbos epilepsia, vertigo, suffocatio matricis, &c. Quod quidem & sapientis testimonio sic

confirmari videtur, spiritus potentia flabit contra impios, & tanquam procella seu turba venti iactabit eos, Sap. 5. 24. Sic dictum est, quod spiritus DEI malus Saulis spiritum affligeret, 1. Sam. 16. Et alibi, spiritus potentia DEI ventilans, & iniustitia persequens iniustos Sap. 11. Denique Quicquid agit aut patitur homo vel aliqua alia creatura, illud omne per ventum & à vento patitur, similiter à spiritu illo vitæ salubriter patitur, à quatuor ventis voluntas diuina exiliens, iuxta illud prophetæ: A quatuor ventis aduenit spiritus, & per suffla interfecit istos vt viuant, Ezech. 37. 9. vnde liquet, quod ipse vita spiritus sit etiam ex 4. Ventis cardinalibus, qui & complexionem & dispositionem habet ab angelo, tunc temporis dominium in cælo habente, est enim aer vniuersalis mundi Mercurius, mutans formalem suam conditionem pro ratione angeli seu stellæ erraticæ, in regione cælesti prædominantis Sed de his magis exuberanter in causis meteora efficientibus, permissione & aspiratione spiritus Iobim, seu venti primarij, disceptabimus.

CAP. VI.

De ventorum Macrocosmicorum generibus & primum de ventis Cardinalibus.

Ventorum Macrocosmicorum duo sunt genera. Cum alij sint

Cardinales qui numero sunt quatuor videlicet

Collaterales. Vide G.

Boreas, flans à polo tam cæli quam terræ Septentrionā.

Auster, spirans à polo tam cæli quam terræ Meridionali.

Subsolanus, exiliens à orientali cæli & terræ æquinoctio.

Fauonius, flans ab occidentali tam cæli quam terræ æquinoctio.

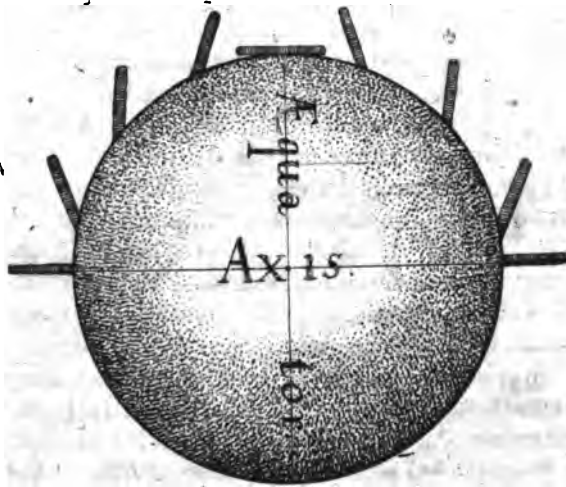
Veteres ex his ventorum generibus Cardinales solummodo cognouerunt, sen potius respexerunt, utpote quod à qualibet distincta mundi plaga seu quarta flare soleant, in cuius potestate & denominatione omnes illi collaterales dicti continebantur. Cardinales ergo, principes, & primarij sunt dicti, tum ab officiis ab inuicem variantibus, quippe quorum quilibet statum, sit & conditione inter se diuersum spirare animaduertitur, tum à situ & positione, quemadmodum fra suo loco ostendemus: Numerus autem cardinalis est quaternarius, secundum quatuor mundi plagas, à quibus flatus suos emittere obseruantur. Nam Boreas à polo arctico, videlicet à septem illis septentrionalibus locum & dominiū habet; vnde & Austro seu Noro omnino cum loco tum terra est contrarius; Vice versa Auster à polo Meridionali spirare dicitur, qui itidem naturæ seu conditioni & situi Boreæ opponitur. Subsolanus ab orientali lineæ æquinoctialis puncto, vt & Fauonius directe à puncto occidentis ei contrario halitum suum expirare solet. Hoc quidem à Bibliorum veritatis confirmatum habemus. Nam in propheta Ieremia hæc inuenimus. *Inducam super quatuor ventos à quatuor plagis cæli, & ventilabo eos in omnes ventos istos; Ier. 49. 36.* Et ex Apoc. *Vidi quatuor Angelos super quatuor angulos terra, tenentes ventos terra, ne flarent super tertiam, Apoc. 7. 1.* Et in Propheta Ezechiele, *A quatuor ventis veni spiritus, & insuffla super interfecit istos. Ezech. 37.* Et in Propheta Daniele, *Ecce quatuor venti cæli pugnabant in mari magno, Dan. 7. atq; etiam in multis alijs locis.* In peculiari horum ventorum denominatione aliquantulum videntur scripturæ factæ discrepare à modernis scriptoribus, nam quem hi Boream, illæ Aquilonem vocant, sic & horum subsolanus est illarum Euro, qui generaliter accipitur pro omni vento ab oriente spirante: qui si magis versus Meridiem inclinatur, exprimat vim procellosam & furibundam vnde testatur Psalmista, *Euro tempestates maris excitari, Euro perfringit naues Oceani, Psal. 48. 8.* Et Iob. *Euro turbam inuicem induxit mare procella, Euro reduxit mare rubrum in siccitatem, Iob. 27. 2. Exod. 14. 21.* Si magis versus solstitium æstiuale, ei maiores caliditatis & siccitatis vires assignant, sic in Genesi inuenimus *Euro aduri fructus, Genes. 41.* atque etiam herbas desiccari, vt in Propheta Iona habetur. Si in sua media dispositione, *Euro dispergitur lux super terram & Euro apportauit Iehoua locustas, Iob. 38. & Exod. 10.* Sic & Aquilonem pro omni vento Septentrionali accipiunt, vbi dicitur à sapiente, *Aquilo pluuiam, Et, Aquilo producit frigus, Prom. 25. 31. Iob. 37. 9.* Et, *Surge Aquilo & c. veni Auster, perfla hortum meum, Cantic. 4.* Denique Fauonium, & omnes alios ventos illius mundi plagæ sub communi

communi hoc vocabulo comprehendere videntur: *Vento ab Occidente* (inquit Moyses) *in suo robore DEVS sustulit locustas, Exod. 10.*

Nec quidem sine causa est, nos in ventorum Cardinalium diuisione, de polis & circulo æquinoctiali, atque consequenter de ventis, ab iis tam in terra quam cælo spirantibus, mentionem fecisse, quoniam experientia lapidis magnetici (qui & terella dicitur) docemur, ipsam terram, optimam ad mundi cælum atque circulos eiusdem proportionem habere, atque etiam spiritu quasi aereo cælorum ad imitationem suorum parentum viuere, & spirare mediante spiritu illo mundano à suis quartis, non aliter quam cælum, quem etiam in omni re videtur corpus hominis æmulari, utpote qui & suos polos, circulos, & ventos cuiuslibet suæ quartæ proprios quatenus mundi filius, habet, quemadmodum in *Anatomia nostra mystica* explicatum est.

Experimentum de terella magnetica, cuius dispositione etiam & de terræ Macrocosmicæ atque etiam Microcosmicæ natura iudicare solemus, est huiusmodi.

In primis certum est, atque experientia comprobatum, quod terella magnetica, à centro in orbem vires suas emittat, atque hoc idem procul dubio in terra obseruatur, quippe cuius magnes est proles minuta, non aliter in se possidens dispositionem totius, quam quælibet aquæ gutta, illam magni maris; nam in terræ centro est Sol centralis, vim quidem exacte magneticam in se habens, qua suum simile ad se trahit, imo vero, ut in cælo mathematico binos obseruamus polos, etiam mundi machinam circum rotantes, ita quidem nos polos naturales, virtute Macrocosmicæ præditos, in terrestri globo inuenimus, vnum scilicet ad polum arcticum tendentem, alterum in aduersam mundi partem declinantem, quod quidem à magnetis rotundi (terræ non aliter portiunculæ quam gutta aquæ elementi aquei) natura quam facillime demonstrari potest: qui lapis in figuram ad instar terræ sphericam redactus, non modo polos, sed & æquinoctialem, atque etiam alias lineas orbiculares, latitudine ab inuicem distantes, per effectum indicat; nam quo propiores fuerint partes spheræ magneticæ æquinoctiali eiusdem, eo magis oblique magnetica ferrea scilicet sibi attrahere atque allicere obseruabuntur; At vero corporis spherici partes ferrum seu acum eo magis directe, quo polo sunt propinquiores, sibi adducere obseruantur, Figuram lapidis spherici cum varia sua sibi attrahendi formula in his expressimus.

Similis etiam adest corpori humano vis magnetica, quod & terella est, cuius spiritus magneticus obseruatur esse tam fortis, ut non modo elementares, verum etiam & cælestes virtutes, admirabili quadam ratione, allicere, & terrestria cum cælestibus, mediante hac spirituum facultate magnetica, coniungere minime ignorauerint sapientes. Imo quidem, & ut spiritus purus & mundus, munda sibi ex cælis & elementis allicere potens est, ita etiam malignus & impurus, ratione contraria, spiritus sibi similes à cælis atque etiam terris, videlicet bonus diuinos, malus diabolicos, inspiratione attrahit: Atque in huiusmodi spirituum virtute magnetica res tam stupendas & vix imaginabiles proferre solent, non modo in magia naturali versatissimi, verum etiam & ipsæ veneficæ, qui occulto huiusmodi magisterio ad distans spiritus hominum maligniter inficere solent.

Relati-

*Relatiuum seu applicatio predictæ distinctionis Macrocosmicæ ad
microcosmum humanum.*

Hoc idem etiam de ventis cardinalibus corporis seu terræ humanæ dicendum est, quod de illis Macrocosmi, ventos ergo Microcosmicos in hunc modum diuidimus.

Venti in Microcosmo cardinales seu principales, qui ad imitationem ventorum cardinalium, tam in cælo quam in terra Macrocosmi spirant sunt vel

Cardinales, qui in numero quaternario comprehenduntur sunt enim

Collaterales. I.

Boreas, flans à regione lienis seu septentrione microcosmico.

Auster, spirans à regione hepatis : seu meridie microcosmica.

Subsolanus, à statione cordis & spiritualium sua vitæ spiracula emittens.

Fauonius, à vasis spermaticis visceribus & ventriculo spirans quasi ab occidente.

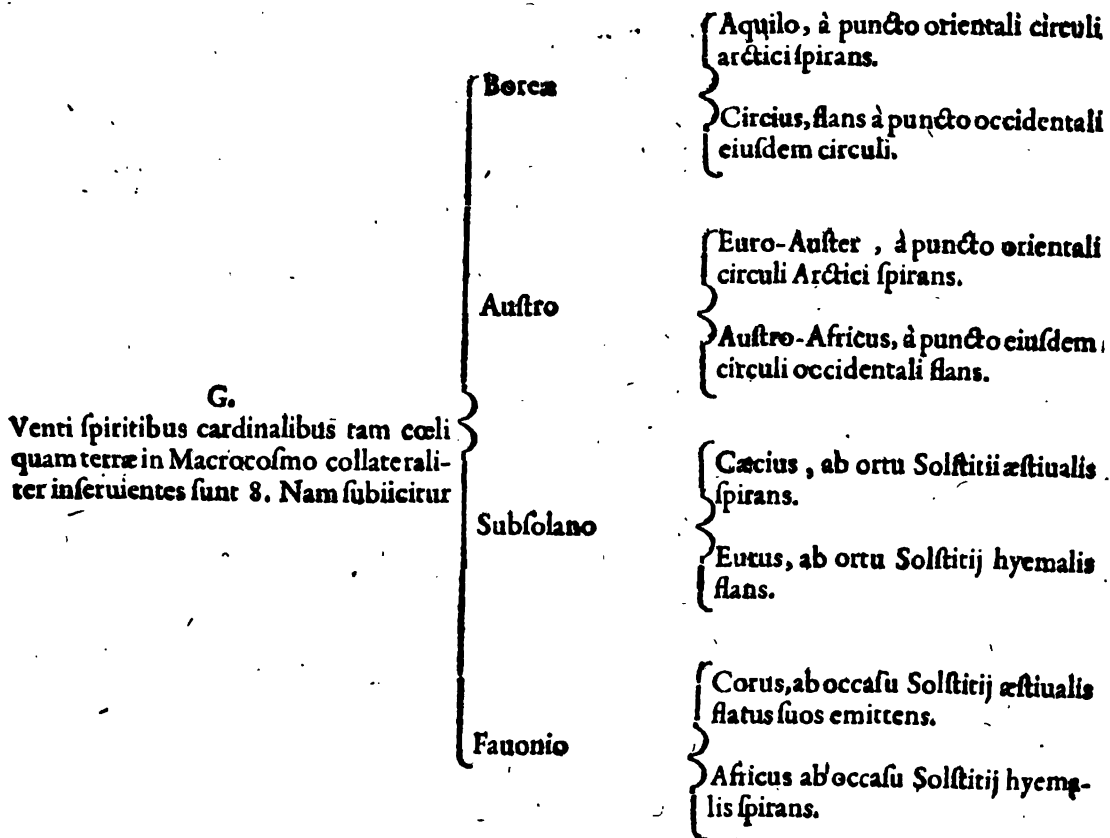
Quemadmodum videmus terram, exemplo terellæ magnetis, suas mundi quartas videlicet Polos, Equinoctialem, Tropicos continere, ita quidem & terella corporis humani procul dubio & suas quartas, & plagas principales in se habet, quarum spiritus diuersi spiritum mundanum diuersimode magnetica virtute sibi attrahunt, vnde factum est, quod vt aliæ reperiuntur in ferro partes, quæ vel hanc vel illam magnetis partem ex proprietate essentia, & naturali quadam inclinatione petunt, vt in experimento supradicto aperte indicatur; ita etiam in spiritu mundano per inspirationem in corpus humanum attracto, varias reperire licet conditione & natura vel huic vel illius spiritui corporis humani portioni naturaliter magis ad hærentes: Verbi gratia illa spiritus mundani portio, quæ per inspirationem in corpus humanum introducitur, habet partes nonnullas septentrionales, & nonnullas meridionales, & alias orientales, ac tandè quasdam occidentales. Sed in generali sua inclinatione magis de illo vento participat, cuius dominium erat fortius eo tempore, in quo inspirabatur, vnde fit, vt quidam spiritus seu ventus reddat hominû spiritus magis fluxiles & catarrhis obnoxios, videl. Austrinus, atque sic in cæteris, etiam spiritus in primo ortu, seu potius vitæ fœtus hora attractus, eum cõplexionem phlegmaticam, melancholicam, sanguineam vel cholericam habere facit, secundum venti tunc temporis primitus inspirati rationem. Similiter spiritus vitæ naturalis ex omnibus ventis deriuatus, (vt Ezech. videtur asseuerare, qui prophetizauit ossibus dicendo *Adueni & spiritus à quatuor ventis, & insuffla istos mortuos vt viuant,*) ex spiritu Macrocosmico inspirato illas diuidit partes cuiuslibet Macrocosmi vento proprias, & in suas in terella humana quartas magnetica virtute distribuit, hoc est, Septentrionalis Microcosmici spiritus pars attrahitur ab illa illius Macrocosmici, tam ad sustentationem eiusdem, quam ad illa præstanda officia in corpore humano, quæ à stiptica & frigida illius partis temperie præstari debent, videlicet Melancholicum humorem, Lienis pabulum reficere: Sic etiam eius portio meridionalis hoc idem in sanguineo officio ad hepatis sustentationem & sanguinis procreationem perficit: vt & portio ad vitam destinata hoc idem præstat in corde & arteriis: Nam similia similibus semper gaudent, magneticaque quadam attractione se inuicem arcte amoris vinculis complectuntur, quoniam natura naturam lætatur & gestit. Nonne hoc idem in Tritici & Panis anatomia à nobis quam exactissime expertum atque probatum habemus? in qua illud in sua elementa distincta diuisimus, quæ quidem elementa nihil aliud esse inuenimus, ignis probamine examinata quam ventum & aerem, vt pote quæ lentissimi caloris appositione in fumum atomis simillimum dissoluta sunt; Ex quib. arguere possumus, idq; aperte, quod compositum se habet ad spiritum eius internum animantem, vt nubes ad ventum, nã vt nubes erat prius aer, qui ventorum opposite flantium spiratione condensatur in nebulam & nubem; ita quidem compositum opacum nihil erat, nisi nubes in mixtionem perfectam beneuolentia ventorum afflatu redacta: quod quidem hoc modo probatur; videlicet quia omnis res resoluitur in id, à quo primordialiter erat creata; ac lignum, triticum, & corpus animale, ignis violentia in fumum seu vaporem grossum & quasi nubem rediguntur, qui etiam & paulatim in aerem inuisibilem dissipatur, à quo aere omnia migrare cernuntur. Vnde verificatur illud Platonis axioma, A quo dependet alicuius rei principium, in eodem erit suum incrementum; at nulla creatura aere priuata, aut vegetare aut viuere potest: dicimus ergo quod totum compositum sit nihil aliud quam aer, variæ conditionis, in id quod est conflatus;

conflatus; aer inquam conditionis variæ, quæ tres diuersorum ventorum spermata includit, videlicet cholericæ à ventis Orientalibus, phlegmaticæ & aqueæ ab Occidentalibus, melancholicæ & terrestria à Borealibus, ac sanguinea cum putredine à Meridionalibus: atque hinc est quod oleagineitas tritici ignea, sit aer cum spermate venti Euri, ætherica subsolani, vtpote quæ est saluiz centrale, eius menstruum æreum vegetationis instrumentum, aer cum spermate australium; eius terra omnia simul constringens, de septentrionalibus participat, vt & eius phlegma seu substantia aquea, ab occidentalibus nutritur. Atque hinc est, quod ex eodem subiecto olèum seu humor cholericus, thymia hominis naturali separatur, & in cistam fellis reconditur, pars aerea in hepate elaboratur, & in sanguinem muratur, pars seu gluten terrestre ad Lienem, vtpote locum suum connaturalem, transportatur. Phlegma dulce in ventriculum atque occultos viscerum meatus fertur, at ferofitas salsa ad renes & vesicam mandatur: & tamen hæ omnes panis seu tritici partes, sunt nihil aliud, quam aer, diuersis naturis ventorum, à mundi quartis spirantium, infectus, quod quidem ex eo patet, quoniam leui, vt dictum est, igne, in aerem seu ventum gradatim conuertuntur.

His igitur aperte explicatur, quod in Liene sit vis magnetica ea ad se attrahenditæ ex nutrimento quam ex ære per inspirationem attracto, quæ sunt de natura septentrionali, in hepate ea quæ participant de ventis australibus, in corde ea quæ ex potestate naturali vitæ sunt de æthere descenditæ: in felle ea quæ à ventis biliosis, cuiusmodi sunt Eurus & cæcius, ac denique in ventriculo & visceribus ea, quæ vitam suam accipiunt à ventis occidentalibus. Ab huiusmodi igitur harum hominis partium effectibus, polorum atque æquinoctialis tam orientalis quam occidentalis puncta colligere possumus, non aliter quam effectû applicationis ferri ad magnetis partes, eiusdem æquinoctium, & polos, atq; axem verticalem, per experimentum antea descriptum colligimus. Nonne etiam simili ratione ex ventorum applicatione variorum aerem in nubem conuerti, corpora diuersæ naturæ in se continentem videlicet lapides, flammæ, aquas &c. Constat?

C A P. VII.

De octo Ventis Collateralibus in macrocosmo.

Dicuntur venti isti collaterales, quia more aiarum dextræ & sinistræ, in latere cuiuslibet venti principalis seu Cardinalis situs suos habent, imo vero & Cardinalibus illis, quibus astant, inseruire & subiici videntur, vtpote quorum naturis omnimodo quasi sunt perfusi atque animati;

G

Verbi

Verbi gratia, Aquilo frigidam & siccam Boreæ seu venti directe polaris naturam omnimodo secum fert, præterquam in eo, quod quodammodo, quamvis vix perceptibiliter eius frigiditas per gradum vnicum mitigatur à loco solaris ortus, qui est calidus in intenso gradu; atque hinc est, quod in quibusdam à natura Boreæ seu venti septentrionalis differre animaduertitur, cum huius sit nubes densas pelere: at Aquilo non pellit aut dissipat, sed potius constringit & coarctat eas, quod quidem ex nominis etymologia colligi potest. Nam uti Isidorus, Constantius, & alii volunt, Aquilo dicitur, quasi aquas & nubes ligans. Hic ventus in sacris literis accipi videtur generaliter pro omni vento, à quarta septentrionali flante. Ventus etiam alter Boreæ collateralis loco seu parti circuli arctici oppositus, circius appellatus, aliquantulum inclinatur à Boreæ siccitate ad humiditatem Fauonii, unde & obseruatur parumper in sua conditione à suo principali Borea differre. Sic etiam & Auster in sua parte dextra Euro Austrum habet, cuius humiditas aliquantulum à siccitate orientali mitigatur, ut in parte Cardinalis sinistra, Austro-africi caliditas ab occidentali frigore aliquantulum, licet insensibiliter; obtunditur, unde fit, ut effectus quodammodo differentes habeat, ab illis sui Cardinalis.

Simili plane ratione differunt venti collaterales, tam subsolani quam Fauonij, nam ille Subsolani Borealis, Cæcius à prauitate, & Helleponticus à terræ plaga, qua spirat, nuncupatus, multiplicat suam siccitatem, propter eius ad partem Borealem propinquitatem, in quo etiam respectu & quandoque frigidam induit vestem, valde enim in sua natura inconstans est & mutabilis, non pellit nubes ut Boreas, sed potius attrahit, propter suam siccitatem: hinc prouerbum de auaro, *attrahit ad se nummos, ut cacius nubes*, in parte vero subsolani meridiana Eurum habet, qui quatenus meridianum respicit de eiusdem humiditate parumper participat.

Hic ventus, nomine Eurus, accipitur in sacris scriptis generaliter pro omni vento, à quarta orientali flante.

Collateralium Fauonij illius septentrionalis, Cotidicti, humiditas à siccitate Boreali parumper alteratur, unde & eius conditio ab illa sui principis in quibusdam variatur, Sic etiam venti Africi à regione ex qua flat sic dicti frigus à calore australi in nonnullis à Fauonij dispositione variari cernitur. Sed de horum tam Cardinalium quam collateralium qualitatibus atque naturis variis, in causarum meteororum finalium tractatu inferius hocque copiosius discurremus.

Relatiuum ad Microcosmum.

Orientalis est aquilonis proles, quæ à plaga lienis per vas breue, & alios intensibiles meatus, in ventriculum, & exinde atque etiam directe à liene, per ramos portæ, in reliqua viscera, & præcipue in intestina spirare videtur.

Septentrionalis seu regionis Lienis

Occidentalis est Circij soboles quæ ab infima lienis regione, & quasi à rene sinistro & regione ei contigua, partim in viscera & ventriculum, sed præcipue in hypochondrium dextrum, hoc est, in cauitatem qua situm est hepar, spirare animaduertitur.

Meridionalis seu regionis Hepatis

Orientalis est Euro-austri poles, quæ à rene dextro & regione circa eum sita, versus illam hepatis caui partem spirat, vbi venulæ bilem ad vesicam fellis ab hepate conducunt, & exinde in ventriculum, intestina, & per totum Hypochondrium, mediantibus venis meseraicis, aliisque meatibus, tam occultis quam communi obseruatione notatis, flare solet.

I.
Ventus in microcosmo seu homine cuiuslibet Cardinalis collateralis videlicet

Occidentalis est de Austro Africi progenie, quæ à visceribus dextris immediate sub hepate sitis, ad hypochondrium sinistrum (in cuius cauitate situs est Lien) spirare obseruatur.

Orientalis

Orientalis seu regionis
cordis & spiritualium

Meridionalis est Euri soboles, qui à cista fellis in
intestina & venas, tam cauam quam portam:
imo vero & in spiritus arteriales flatus suos
igneos & sulphureos disseminare gestit.

Septentrionalis est Cæcius, atque hic spirat à
concauitate Diaphragmatis sinistra flatus seu
ventos nonnunquam æstuosos & quandoque
rigidos ad inferiora hypochondria.

Occidentalis seu re-
gionis viscerum infe-
riorum atque vasorum
spermatiorum

Meridionalis est Africi proles, quæ à vasis semi-
nariis dextris & visceribus circa ea sitis, nempe
à regione intestini cæci & iliorum, sursum in
ventriculum & sinistram Diaphragmatis regio-
nem spirare videtur.

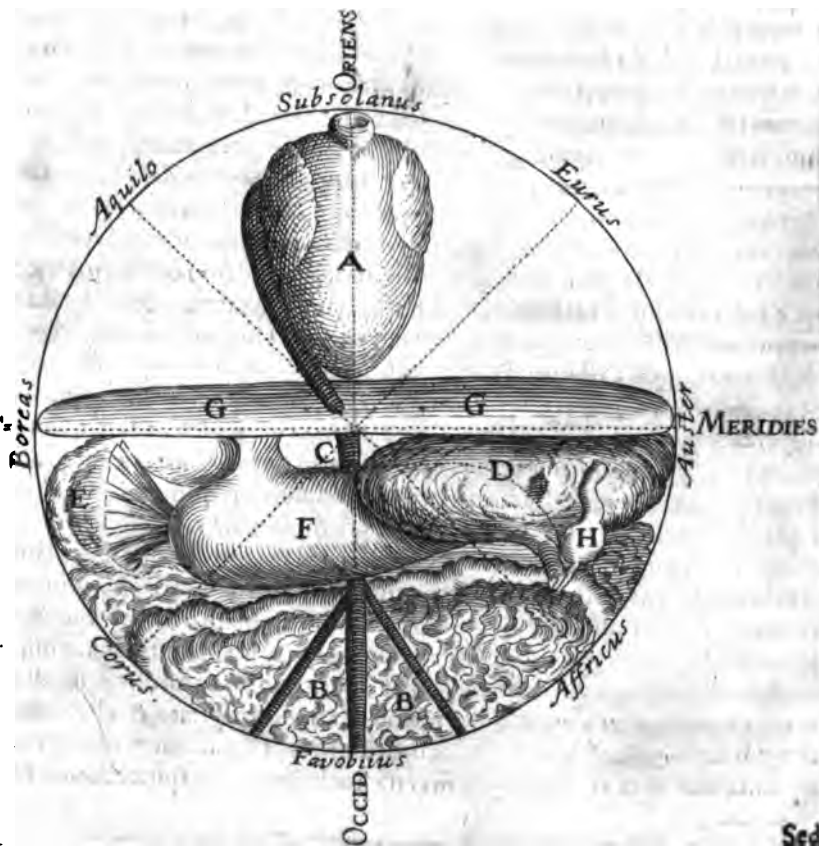
Septentrionalis est Cori filius, qui spirat à regio-
ne vasorum seminariarum sinistrarum, & à vi-
sceribus circa ea positis, in ventriculum & dex-
tram Diaphragmatis partem.

Quod tam in vento seu aere in hominem inspirato, quam in alimenti succo (quod etiam ex ven-
tis erat) sit cuiuslibet venti tam cardinalis quam collateralis portio, antea sã vbertim est de-
claratum, atque etiam quod in spiritu humano sit vis quædam magnetica, ei à prima fætus inspira-
tione insita, quæ ad quamlibet mundi humani plagam, siue sit æquinoctialis seu polaris, naturali
quodam instinctu attrahit sibi similia, ab aere mundi maioris, siue sit à mariæris simplici, seu ab eius
vndis in composito nutrimento scilicet extrahit, & cum sua substantia vnire à mente sana obserua-
tur; Sic Lienis vis interna est, humores stipticos & acidos, atque etiam limosam & terrestrem, sân-
guinis seu succi chilosi præparati substantiam, appetitu connaturali allicere & conseruare, sic Hepa-
tis natura est, nubes chilosas congregare, & succum chilosum in naturam sanguinis calidi & humi-
di conuertere, & quandoque pluias catarihofas procreare, more Austri: Est etiam punctus ma-
gneticæ attractionis in locis intermediis, cuius est & partes intermedias aeris, à ventis lateralibus
infectas, ad se allicere, atque hac ratione integra spiritus humani portio, ex infinitis particulis fabri-
cata, ab integra spiritus mundani massa ventorum omnium seminariis, sed inæquali respectu pro-
venientis, in Macrocosmo stantis dominio perfunditur. Hæc ergo est causa, quod ab aere ambien-
te (juxta Galeni & Hippocratis regulas) necessario alterantur corpora hominum, atque aerei ipso-
rum spiritus, vnde medicorum peritissimi secundum ventorum malignorum dominium de mor-
borum futurorum speciebus prognosticare minime dubitarunt. Dicimus ergo, quod ventorum
mundi collateralium proles in aere humano non aliter exerceant vires & flatus ipsis appropriatos,
quam eorum parentes in mundo maiori: atque ob hanc causam eos proles, filios, & soboles vento-
rum collateralium mundi vocamus, quippe qui ab ipsorum seminariis vbique in aere aperto, & per
pulmones & poros attracto, dispersis & disseminatis in corpore humano procreantur, & vires su-
as exercent; Sed vt videmus in partu fœmineo, quod non omnes matricæ ad propagationem sunt
aptæ, sed quædam nimis frigida, & seminaria mortificantur, & ad optatam fætus metam non mo-
uentur, aliæ sunt nimis calidæ, & seminaria vel adurunt, vel ipsorum humidum radiceale absorbent,
aliæ humorum superfluorum mole quasi suffocantur, & infinitis aliis obstaculis in suo motu gene-
ratiuo impediuntur, ita etiam & seminaria ventorum, tam maligna quam beneuola, vndique in aere
dispersa, cum in corpus humanum tanquam matricem fuerint siue inspiratione siue alimento ani-
malis aut vegetabilis attractæ, si materiam venti oppositi naturæ contrariam in materia reperiant,
neq; maligniter neq; benigniter operari percipiuntur, quoniam seminorum huiusmodi incrementa
à qualitate venti cõtrarii, in eodẽ corpore præ dominantis, impediuntur & quasi extinguuntur: verbi
gratia non omnes videmus a tempore pestifero plagæ infectos, & tamen omnes percipimus eum ae-
rem cõtagiosum inspirare, quare quorundã hominũ naturas ad huiusmodi seminaria in corpora sua
recepta nutrienda minime aptas esse cernimus, quoniam in venti contrariæ conditionis dispositio-
ne abundant, verbi gratia, si cõstitutio spiritus in prima vitæ humanæ inspiratione sit septentriona-
lis, & in tali conditione fortiter persistat, cõtagiosi ventorum Australium flatus ei plurimum no-
cere non possunt; at si huiusmodi spiritus & ab aere inspirato, & alimento cõflato, ex ventis oppo-
sitis diu stantibus debilitentur, tunc inficiuntur aut leuius aut grauius, proratione debilitatis spiritus
septentrionalis: at vero, communiter ita sese habet, vt ille spiritus humanus, qui est de natura venti

contagiosi, facillime absorbeat & nutriat seminaria meteororum eiusdem ventri, unde & citius & magis letaliter inficiuntur huiusmodi peste vel morbis epidemicis, quam alii. Atque hæc nostra doctrina ab illa Galeni & Hippocratis non multum discrepare aut dissentire videtur, qui ambo in hanc incidunt sententiam, quod scilicet Biliosi calidam æstatis temperiem difficilius ferant, hyemalem & septentrionalem melius; viceversa phlegmatici dispositionem Australem & pluuiosam atque hyemalem difficilius tolerant, cum tamen illa æstivalis sit ipsis magis grata, verba eorum hæc sunt, *Æstate* (inquit Hipp. Aphor. I. 3. 18.) *saniores sunt senes, vixit qui sunt frigidi*, Et Galenus super illum locum, *In senibus propter temperaturam frigiditatem æstas utilissima est*, Et alibi, *Pituitosiores æstate, biliosiores hyeme optime degunt*.

Nonne etiam habemus hoc confirmatum in ventorum mundanorum flatibus, in quibus illi Boreales videntur curare & extirpare australem effectus: nam ut Australis venti conditio est nubes procreare, res congelatas dissoluere, aerem inspissare, & pluuias producere, atque morbos etiam contagiosos generare; ita quidem & Boreæ spiritus dissipat nubes, vel dissolutas congelat, aera subleuat, pluuias pellit, & pestis incremento opponitur. Sic etiam siccis Lienis flatibus prædominantibus, tenues vapores & Rheumata fluxibilia inspissantur & congelantur atque sistuntur: Similiter vapor ab Hepate emissus, à Lienis flatibus congelatos & condensatos dissoluit, & potus ab iis contractos & obferratos aperit; atque ita in cæteris. Sed licet ab effectu & communi experientia docti hæc scribamur, tanquam demonstratione à posteriori, tamen huius rei ratio valde est occulta & mystica, quæ non nisi demonstratione à priori indicari potest; Sunt enim venti salubres & clementiæ, sunt etiam venti insalubres & seueritatis, sunt & angeli magni seu Archangeli, qui à Deo ordinati sunt, his ventis præsidere, suasque legiones vel ad vindictam & punitionem, vel ad beneficentiam secundum creatoris sui (cui astant) beneplacitum emittunt, estque & angelus quidam vniuersalis prima emanatio à claritate omnipotentis, sapientia ab Ecclesiastico dicta, Metatron à Cabalisticis, Messias & Soter seu Saluator à mysticis, in cuius potestate est, homines à Cacodæmonum Ventosorum violentia præseruare. Ille inquam ipse solaris anima, vitæ & sanitatis præses, benigniter & non aliter ad sanitatem tuendam agens, quam Raphaelis officium ad morbos propulandos ordinatum est (vt ex nominis sui etymologia patet) *qui ascendebat ab ortu Solis, habens sigillum DEI vultus, & clamans voce magna quatuor angelis, qui stabant super quatuor angulos terre, tenentes quatuor ventos terre, quibus datum est nocere terra, & dixit, ne noceret terra & mari, & arboribus, quousque obfirmauimus seruos Dei nostri in frontibus suis; Apoc. 7.* Sed de mystica huiusmodi morbo afficiendi, aut sanitatis conseruandæ ratione, in tractatu nostro de Metaphysica meteororum tam salubrium quam insalubrium causa, DEO propitiante, fusius disceptabimus. At vero ventorum Microcosmicorum historiam in tractatu nostro de Anatomia Mystica plenius atque fusius descriptam & pertractatam inuenietis, cuius nihilominus ocularem demonstrationem hic depictam habetis.

- A. Cor.
- B. Vasa seminaria.
- C. Aorta.
- D. Hepar.
- E. Lien.
- F. Ventrículus.
- G. Diaphragma.
- H. Vesicula Fellea.

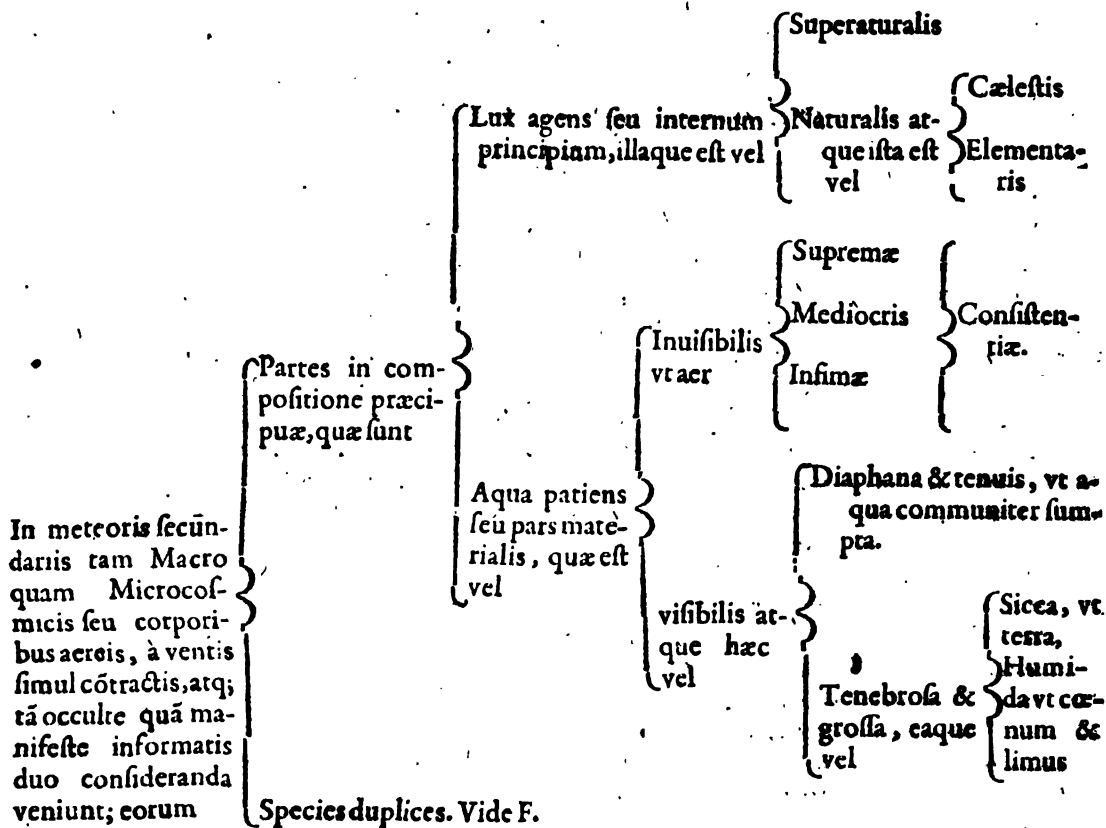

Sed

Sed jam ad meteororum compositorum ex ventis procreatorum descriptionem accedimus.

In quarum } Priori corpora in genere à ventis procreata simul atque partes in ipsorum compositione præcipue pertractantur. Media Meteora tenebrosa visibilia describuntur. Postrema illa invisibilia formaliter depinguntur.

Caput I. Membri II.

Ubi de corporibus meteorologicis ex ventis procreatis in genere agitur.

Adem est corporum meteorologicorum, tam in substantia quam forma, cum illa illorum perfecte mixtorum conditio, quæ prius in ipsorum à simplicitate aërea motu fuerunt corpora imperfecte mixta, in quo statu corporum meteorologicorum formam induebant, videlicet inter terminum à quo, qui est status simpliciter aëreus, & illum ad quem, perfectam scilicet compositionem: quemadmodum in antecedentibus sufficienter demonstratum habetis. Ex quibus sat liquido constare videtur, quod omne quod est, non sit originaliter quod ad consistentiam nisi vnum & idem, videlicet aer, & quod nullum sit in mundo compositum, nisi quod sit vel meteorum, vel ex meteorum. Meteorum (inquam) si sit corpus imperfectum, & ex meteorum, vt pote per cuius naturam necesse est vt transitus fiat de natura simplici ad illam perfecte compositam. Nam impossibile est, vt progressio à termino à quo, ad illum ad quem, fiat, nisi interposito medio, nam in numero binario nulla inuenitur perfectio, quippe cui duo tantum adsunt termini, quare à Pythagoricis numerus confusus & imperfectus non absurde dicitur. Perfectionis igitur dignitatem quam rectissime numero ternario attribuerunt, quoniam in eo tres reperiuntur termini, videlicet principium, medium, & finis, qui termini in compositione sunt velut corpus imperfecte mixtum seu meteorologicum. Sic ex farina impalpabili tanquam aëre pastam confari videmus, tanquam terminum medium seu compositionem in motu medio, inter panem & farinam, quæ deinde diminutione humiditatis & coctione & confirmatione compositi illius imperfecti in perfectam panis speciem reducitur. Nonne etiam in lignorum seu corporis animalis atque etiam metallici velut plumbi, ferri, cupri, &c. examine testæ seu cupellæ apparet, quod corpora illa ignis violentia in densum prius fumum seu nubes

consistentiam, tanquam imperfecte mistum resoluantur, actum postea in terminum suum à quo videlicet aerem retrogrediuntur: Quæ quidem materia nubeculosa in prima compositi constitutione ex ventis oppositis more nubis in aere erat conflata, videlicet compositione & inspissatione aëris in consistentiam nubis, hoc est, in mediam viam ad perfecte mistum: quæ quidem perfectio retentiva & contractiva partium leuiter appositarum vnione, præcipue à ventorum septentrionalium natura fit, quorum est partim congelando & partim concoquendo perficere aerem à ventis inspissantibus, australibus nempe, congregatum.

Caput 2. Membr. 2.

De partibus in compositione præcipuis, ac primum de Luce.

Quum autem ad corporum tam meteorologici quam perfecte misti, quod etiam ex meteoris erat, constitutionem duo requiri certum sit, atque ab omni dubio procul, operæ pretium fore existimo, diligenter quænam sit istorum duorum natura inquirere: At quoniam est impossibile ut aliquid possit in rerum natura præstari absque actione, quæ est ex parte formæ, & passione, ex parte materiæ, necesse habemus horum in compositione duorum naturas inspicere, utpote sine quibus res nulla in mundo consistere queat. Formam autem inuenimus esse rem vnica, simplicem, actum primum, centalem, agentem, lucis primariæ sobolem, omnia formantem efficientemque, origine supernaturalem, & incretam, effectu & spiritu naturali vestitam, naturalem atque creatam. Hinc dicit Ecclesiasticus; *Sapientia est prima creatura. Eccl. 1.* & quod lux sit primo die creata, & sic in vno, respectu videlicet, vestimenti mundi spiritualis quod induit; dicitur angelus, respectu animæ simpliciter formalis seu nominis DEI magni in Angelo inscripti est Iehoua, seu immediata DEI seu fontis lucis emanatio in mundum, per quam eius spiritus in sola potentia existens erat informatus; Atque ita dictum est, quod lux creata erat primo die, hoc est, spiritus luce diuina resplendens, seu lux; seu actus diuinus, spirituali mundi substantia, sua præsentia illuminata, investitus. Vnde dictum est à Dauide, *DEVS vestitur lumine*, hoc est, spiritu illuminato, hoc est, gloria DEI in sua creatura resplendet. Sic etiam in ira sua dictus est *DEVS ignis consumens*; Et lux seu forma ista in forma quandoque vestimenti sui nomen assumit, vnde scriptum reperimus, *Sapientia fuit Israelitis tegumentum interdum & lux stellarum nocte*, & alibi, *Ego sapientia ex ore altissimi prodij, & tanquam nebula cooperui terram, thronus meus columna nubis, &c. Sap. 10. 17. & Ecclesiasticus 8.* Hæc ergo sapientia diuina est actus actionum, & motrix in qualibet creatura centralis, vnde dixit sapiens, *spiritus DEI incorruptibilis est in omni re, Sap. 21.* Qui quidem spiritus DEI lucidus, est centralis ipsius virtus, sine qua neque viuere neque existere potest; Quod etiam spiritus hic sapientiæ sit intima meteororum lux atque anima animarum, imo vero cuiuslibet tã imperfecti quã perfecti mystica anima secreta, ex eo patet, primo quod in perfectione sua omnia superat, quatenus est diuina, incorruptibilis, & increta, secundo quod omnibus mobilibus mobilior est, omni spiritu simplicior & subtilior, omni actu potentior. Tertio quod sit in omni re, uti dictum est, h. e. in omni elemento & elemetato. Quod etiã ex his loci prædicti verbis facillime colligere possumus: *Ego sapientia cooperui terram tanquam nebula, thronus meus in columna nubis, rotunditatem calorum circumiui sola, & in profundo abyssi ambulavi, in fluctu maris & in tota terra atq; in omni populo, ac gente acquieui*: Est ergo sapientia diuina, quã sapiens hisce verbis luculenter describit esse intelligentiam spirituum sanctum, vnica seu simplicem, multiplicem, subtile, non coinquinatum, certum, suauem, passionis expertem, acutum, benignum, humanum, omnes habentem virtutes, omni prospicientem, omnes spiritus intelligibiles capientem, omnibus mobilibus mobilior, vbiq; propter munditiam suam attingentem, vaporem seu emanationem virtutis seu claritatis Dei, quæ cum vna sit, omnia potest, & permanens in se omnia innouat, & per nationes singulas se transfert. Sap. 7. Hæc inquam centralis vita seu principium & esse, maxime internum, cuiuslibet rei in hoc mundo existit, & non forma illa fictitia seu imaginaria Aristotelis, quam quid facit imaginabile, omnia naturæ suæ & non immediate DEO attribuens. Per verbum inquit Euangelista, *omnia sunt facta, & sine eo nihil; In eo erat vita & illa erat lux hominum, mundus ab eo factus est, & non cognouit eum.* Quam stulta ergo est illa Philosophorum Christianorum distinctio, qua DEVM à sua potentia & virtute distinguere & separare voluerunt, dicentes, DEVM vbique esse virtualiter, sed minime essentialiter, ac si quis mente sanus aut sibi recte constans diceret, Virtutem DEI ab eius essentia separari aut diuidi posse, magis quam radios solares ab ipso sole, qui omnimodo sunt inseparabiles. Quod etiam Mercurius Trismegistus confirmare videtur Pimand. 12. tali sermone. *Mens quidem est ex ipsa DEI essentia, si qua est eius essentia nascitur, quare ab essentia DEI nequaquam est diuisa, sed illi potius eo modo connexa, quo Solus corpori lumen.* Hæc ille. Est autem mens mundana emanatio illa immediata, seu candor lucis æternæ, seu speculum sine macula maiestatis diuinæ, & imago bonitatis illius, mediante qua DEVM à posteriori, hoc est, in creaturis suis cognoscimus, illa ipsa sapientia, quam superius sacri scripti testimonio descripsimus,

Sap. 7.

Sap. 7. vti etiam eodem textu confirmatum habemus. De qua sic loquitur Trismegistus ex boni sui dæmonis reuelatione, *Mens anima DEI dominatur omnibus, tum etiam legi ac ceteris vniuersis, neque aliquid eorum qua ad factum pertinent, impossibile menti: Pimand. 12.* Ideo humana mens fato superior, non tamen quæ fato subiecta sunt, negligit. Hæc ergo mens est illa, à qua omnes animæ totius mundi vitam & esse suum sortiuntur, non aliter quam ab vna candela candelæ innumeræ illuminantur, & vitam quasi suam accipiunt, vnde & dictus Antistes sic dicit: *Anima vniuersa per omnem mundum ab vnicâ totius mundi anima profluunt, tanquam distribuat circumpurpentes, harum autem animarum mutationes permulta partim sane in melius felicisque, partim autem in contrarium, Pim. 10.* Atque hoc idem à literis sacris discrepare non videtur, vbi scriptum relinquitur, *Quod DEVS creauerit omnia per Iesum Christum, Ephes. 3. 9.* & alibi, *ascendit ille qui prius descenderat, ad profundas terræ partes, & ille qui descendit est ille ipse qui ascendit, supra omnes cælos, vt possit omnia hoc modo implere, Ephes. 4. 8.* atque etiam *spiritus sapientia* (inquit Salomon) *implet orbem terrarum, Sap. 1.* Porro dictum est, *DEVM fecisse densas nubes vehiculum & tugurium suum, Psal. 104. 3.* & *Iob. 22.* Ergo vbique præsentia adest in aere lucidas huiusmodi DEI actus, tametsi nec oculo manifestetur. Sic etiam *in sole posuit tabernaculum suum, Denique virtus seu essentia hæc diuina vbique adest, vt testatur Psalmista regius: videlicet, in celo, in inferno, in extremis maris, in nocte, in tenebris, Psal. 139. 7.* Hinc dictum est, *scito ergo & reuocato in animam tuam Iehouam esse Deum ipsum in cælis superne, & in terris inferne, nullum amplius esse, Deut. 4. 39.* Ex quibus colligimus lucem aliam esse supernaturalem, hoc est, in sola & absoluta sua essentia, absque villo ad res creatas respectu, quæ & supercælestis, hoc est, extra naturæ limites exaltrata est; & naturalem, quæ iterum ob loci varietatem, aut aeris subtilitatem, aut grossitiam, in cælestem distinguitur & elementarem, cælestem: quatenus lux ista posuit tabernaculum suum in cæli centro, videlicet in sole à quo de virtute & vita sua luminosa periferice impertit stellis & creaturis æthereis, cuiusmodi sunt dæmones, fati exequutioni ordinati: Elementarem, vt pote in qua mundi regione omnia tam simplicia quam cõposita informas radicaliter: est enim verbum, in quo vita rerum est. Nam incorruptibilis Dei spiritus est in omni re, vt pote qui vbique propter suam munditiam attingit, atque cum sit in se permanens omnia innoquat, hoc est, vigere, vegetare & multiplicare facit, Sap. 7. vnde dictum est, *cælum & terra transibunt, sed verbum DEI manebit in æternum, est enim spiritus DEI incorruptibilis, & consequenter nulli corruptioni subiicitur, vnde & in æternum existit.*

CAP. III.

De Aqua vniuersali & de eius speciebus, & quod sit materia cuiuslibet tam perfecti quam imperfecte misti passiva.

VT ergo forma rerum omnium, tam mixtarum quam simplicium, interna est lux quædam increata, seu spiritus quidam incorruptibilis, diuinitus iis à creatione insitus, sine cuius præsentia illæ viuere imo vero existere minime potuerunt, ita etiam ille spiritus vestimentum seu vehiculum huius lucis proximum est, à qua inuisibilis aer, ventus scilicet agitur, ad nutum huius spiritus Dei formis in centro versantis, eius vero tegumentum remotum ac aeris eum vehentis proximum, est aqua inuisibilis, tam grossa quam tenuior, ex quibus creaturarum corpora constantur: Vnde sequitur, quod omnia in mundo creata sint primario de aqua & per aquam, operante spiritu isto centrali, creata, at secundario à cælo, tanquam interno & spiritali, & terra, tanquam externo & corporali, quoniam hæc duo sunt illa, quæ vastam mundi cauitatem implent & complent. Atque hoc à D. Petro confirmatur, loco multoties à nobis in præcedentibus citato, qui dicit, *Quod cæli essent prius, & terra de aqua & per aquam consistens verbo DEI:* Vnde sequitur, quod quæ immediate à cælo & terra simul mixtis constantur, illa originaliter ab aqua & per aquam fiant, non tamen à solis aquis, quæ partes sunt passiuæ in compositione, sed mediante verbo diuino agente, sine quo (teste Ioanne) nihil erat factum, vt pote in quo est creaturæ vita: vel vt antea dictum est mediante sapientia, quæ erat candor lucis æterna ab ore altissimi, primitus ante vllam creaturam emanans quæ (sapientis testimonio,) erat patri suo assistens, in operibus suis, vel vt antistes Moyses vult, *mediante spiritu Domini, qui vehebatur super aquas,* igneum ius vigorem seu vitam præbens.

Videmus ergo aquas primitus ex creaturis mundanis creatas, esse totum illud, quod cælum & terra nuncupatur, & per consequens, quod vastam mundi concauitatem impleant, certum est. Vnde etiam, vt cæli seu aer vndique in sua natura spiritali expansus, est consistentiæ inuisibilis, terra autem tenuis est aqua visibilis, grossa vero seu fæx, & caput quasi mortuum totius, est ipsa terra opaca, tam humidioris substantiæ vt limus terræ & cænum, quam siccioris & durioris; sic etiam aquas in visibiles & inuisibiles à nobis distingui haud absurdum fore putamus, videlicet in cælestes & terrenas. At vero certum est, aquas inuisibiles tam tempore quam ordine visibilibus in creatione præcessisse, quippe in quibus cælum erat constitutum, priusquam vlla terra aut mare apparebant; cum

cum illa d secundo hæc vero tertio creationis die sint productæ, Vnde colligimus, quod aquæ visibiles fuerint prius ab aquis inuisibilibus chymia diuina extractæ, videlicet separando, atque diuidendo superiora ab inferioribus, quemadmodum in doctrina Mosaiica instruiuntur. Sic etiam nos experientia vulgari docti videmus ex aere nubem, & ex simplici nubis aqua vaporosa salia, lapides, fulgura, ranas, & huiusmodi alia procreata, quæ omnia corpora visibilia, videlicet aqua & terra, erant prius ab aere inuisibili, mediante verbo: Sed & hoc ab Apostolo loco superius explicato ad amissum deducitur. *Per silem in a album est cum mundo per verbum DEI, vt ex iis qua videri non poterant fuerint ea qua possunt videri, Heb. 11.* Quare sat liquido constat, aquas illas, super quibus ferebatur spiritus Domini, fuisse inuisibiles & increatas, ex quibus omnia tum postea visibilia sunt creata. Inspirauit ergo ad mundi creationem actiuus spiritus DEI patentis spiritum potentialem nondum informatum, sed in tenebris latentem, spiraculo vitæ, atque ille in formam aquarum subtilium est mutatus, ex quibus teste D. Petro, cælum & terra & omnia consequenter mediante dicto spiritu increato sunt facta, quod etiam à Salomone sic confirmatum habeas; *Manus omnipotentis mundum ex informi materia effecit, Sap. 11. seu materia inuisa vt Hieronymus interpretatur, hoc est, ex spiritu potenciali in Hylæ gremio abscondito & in DEI latentis potestate existente, per DEI patentis & actiuosi splendorem illuminato & in actum redacto, qui tum postea nomine aquarum erat dictus, vnde non inepte à Philosopho dictum habemus, DEVM esse omne quod est, vt pote à quo omnia primordialiter procedunt, & in quem omnia finaliter reuertuntur.* Hinc ergo oritur huiusmodi virorum mysticorum axioma, Vnum est omnia, & omnia sunt vnum, quod Cabalistsæ per *Aleph magnum & Aleph paruum* significare voluerunt, & Iohannes in Apoc. per *α. & ω.*

Lib. 3. Membrum I.

De

Meteoris tenebrosi omnibus.

Caput I.

De duplici meteororum ex ventis conflatorem specie.

F	}	Simplicia, eaque vel	{	Tenebrosa: Vide H.
Meteoræ tam microcosmica quam macrocosmica ex ventis inter se specie differunt, vt pote quorum alia sunt		Ex simplicibus orta, quæ etiam duplicia sunt.	{	Lucida: Vide L.
				Tempestuosa: Vide K.
				Pacifica: Vide N.

Meteoræ secundaria, seu ex ventis, hoc est, à meteoris primariis orta multis rationibus deriuari dicimus. Nam in primo loco venti externi seu mundani flatibus oppositis comprimunt aerem, vniuersam creaturarum materiam, & in creaturæ sperma illam condensant; vt autem cernimus experientia docti, quod spermata rerum visibilia sua in se semina inuisibilia habent, quæ loco animarum centralium sunt illis spermatibus, ita quidem & dicti venti spiritualia sua seminaria inspirant corporibus aereis seu meteorologicis, non aliter quam seminaria spermaturum creaturarum esse spiritus seu ventos in ipsis inclusos constat mediantibus quibus massa spermatis, cum additamento sui similis, in creaturæ speciem seu effigiem, cuius est sperma, flatu quodam interno extenditur, atque ita fetus conflat. Sic etiam in nube à ventis oppositis procreata, spiritum à ventis exilientem more animæ illis includi videmus, mediante quo vegetare, crescere, & in media aeris regione ab vna mundi plaga versus suum oppositum exagitari atque volare cernitur. Vnde concludimus, non modo corpora meteorologica, verum etiam ad compositionis perfectionem perducta, à vento seu spiritu ventoso, à mundi plagis emisso, vitam & animam recipere, in cuius centro inest spiritus DEI incorruptibilis, cum mundi tum ventorum eiusdem anima. Quod quidem ab hoc Prophetæ sermone quam aptissime colligere possumus, *A quatuor ventis* (inquit ille mandato diuino) *aduenit spiritus, & perflato interfecit istos: Et ingressus est in illa ossa spiritus & reuixerunt, Ezch. 37. 9.* Quare haud improprie distingui putauimus meteoræ in ventos, qui sunt quasi angeli, in quibus nomen DEI, hoc est,

est, spiritus incorruptibilis essentia imprimitur. *Super alis enim venti monebatur Iehona*, teste Psalmista regio: & in illa quæ ex ventis tanquam composita ex simplicibus componuntur.

At vero, quoniam ex rebus compositis alia propinquius ad simplicitatem accedere videmus, & ob hanc causam respectiue simplicia nuncupantur. Similiter, quia vnicum cernimus meteoron ex multis, quasi totum ex suis partibus, conflatum, ideo meteora immediate ex ventis conflata, partim comparate simplicia, partim ex iisdem simplicibus composita, idque haud inconsulte fecimus: Quæ autem respectiue simplicia esse obseruauimus, iterum dupliciter distingui diximus, utpote quæ sunt vel tenebrosa seu opaca, vel lucida & ignea. De genere tenebroso hac in particula atque etiam consequente; de illo lucido in particula tertia libro partis huius tertio copiose discurremus.

C A P. II.

De generali Meteororum tenebroforum differentia.

H	}	Aquea : Vide M.
Meteora in macrocosmo tenebrosa à ventis collecta animataque sunt duplicia videlicet	}	Terrea : Vide N.

Cum omnia quæ in mundo sunt, ex tenebroso Chaos medulla & fonte, tanquam materiali & lucida creatoris emanatione, in origine formali dictam materiem generalem velut informante procedant, non absurde à nobis factum putamus, differentiam immanem in discursu hoc nostro meteorologico, inter meteora tenebrosa & illa lucida facere; nec tamen per meteora tenebrosa tales finimus chimæras, in quibus nullæ insunt lucis primariæ portiones; nam sine lucis formalis participatione nihil, & plane potentialia essent meteora, sed ideo illa tenebrosa nuncupamus, utpote in quibus lux formalis occultatur, & tota mixtio opaca & minime per se lucida oculis nostris apparet. Sic etiam testimonio sacri Biblij dictum est, *Tenebras fuisse super faciem abyssi Genes. 1.* Et tamen in abyssorum profunditatem ambulauit sapientia, ut in Ecclesiaste habemus: *Eccles. 24.* Nam tenebra testis Psalmista regio Deo non sunt tenebra, *Psal. 139.* & ut alibi, *Dense nubes sunt latibulum DEI, qui ambitum celorum obambulat, Job. 22. 18.* Et alibi, *Dense nubes vehiculum DEI seu currus, qui itat super alas venti, Psal. 104.* Imo vero DEVS ipse dixit *se habitare in tenebris seu sub caligine, Chron. 6. 1.* Et alibi. *Fecit tenebras locum suum secretum, & aquis nigerrimis ac tenebris densis circumsepibat tabernaculum suum, ut velamenti loco ipsi inseruirent, Psal. 18. 11.* Nonne etiam dictum est, *quod tenebra in Aegypto potentia diuina proueniens fuerint tam magne, ut vnus alterum non videret? & tamen more nebula obscura palpabiles erant, Exod. 10.* Atque hæc sunt tenebræ aqueæ seu madidæ conditione.

Porro etiam ipsa terra pro tenebris accipitur, quæ & tenebrosa dicitur, quemadmodum in multis Scripti Sacri locis videre licet, & consequenter omnia meteora compacta & opaca, seu consistentiæ terrestri, tenebrosa haud inepte aut temere diximus, cuiusmodi sunt lapis Ceraunius seu fulminaris, manna, corpora metallica, & huiusmodi alia.

Relatum ad Microcosmum.

H	}	Aquea : Vide 1.
Meteora in Microcosmo tenebrosa à ventis col- lecta animataque sunt vel	}	Terrea : Vide 3.

Simili plane ratione meteora in Microcosmo aut opaca sunt dicenda, aut ignea. Nam ut in magno mundo videmus, terram esse tenebrarum quasi fontem & originem, vnde dictum est, *Terræ loca tenebrosa sunt & plena crudelium & violentorum.* Ita etiam de terra seu corpore humano dicitur, *Corpus infestum corruptioni aggrauat animam, & terrena habitatio deprimit mentem multum curi plenam, Sap. 9. 15.* & alibi: *Corpus est lutea domus hominis intormi, qui terram habet fundamentum, Job. 4. 9.* Et alibi, *terra ne tegas sanguinem meum, Job. 16. 18.* & sapiens dicit, *quod corpus sit locus luctus, Eccles. 7.* Et alibi dicitur. *Impius projicitur in tenebras ubi est luctus & stridor dentium: Et alibi: respectu corporis homo dicitur puluis & cinis: Genes. 18. 17.* Porro etiam dictum reperimus, *quod caro corruerit viam suam coram DEO super terram, & alibi in eodem, violentia & concupiscentia omnis auctor caro, Genes. 6.* & alibi *Homo caro, spiritus vadens*

vadens & non rediens, Psal. 77. 39. Hoc idem etiam de humorum atque vaporum tenebris dici potest, in homine, quod in mundo maiore: Nam quicquid (teste Pico Mirandulano) loquitur Moyses de tenebris, luce, cælo, terra & elementis Macrocosmi, omne id de Microcosmo intelligi potest, quippe qui de Macrocosmi cælo atque terra conflatur. Vnde etiam sequitur, quod eadem sit meteororum vtriusque speciei procreandorum in Microcosmo quæ in Macrocosmo ratio atque possibilitas.

CAP. III.

Particula prima, De meteoris in Macrocosmo tenebrosis aqueis.

		(Halo.
	} Tenuia & vaporosa vt	(Nebula.
		(Nubes.
Meteora in Macrocosmo tenebrosa consistentiæ æqueæ sunt vel	}	Grossa. Vide O.

Meteora tenebrosa consistentiæ aqueæ sunt substantia vel tenuiora vel spissiora. Ea vero meteora tenuiora vocamus, quæ sunt magis dilatata, molliora, minusque in suis partibus compacta, cuiusmodi sunt, quæ in media quasi via se habent in motu ab aere simplici & inuisibili, ad aquam communiter sumptam: Grossa vero appellamus ea, quæ vel aqua liquida sunt, vel congelata, aut quæ terra sunt compacta, de quibus infra. Meteora vero aquea tenuioris consistentiæ sunt varii vaporum seu fumorum gradus, quorum vnus est altero densior seu ponderosior, vel aquæ, ad quam tendunt propinquior, cuiusmodi sunt Halo, Nebula, & Nubes, de quibus hoc in loco particularius agemus, in primis explicando, qualis sit Aristotelis de huiusmodi meteororum ortu seu generatione opinio, actum postea, quomodo illa cum sacræ scripturæ testimonio vel consonet vel dissentiat. Aristoteles cum Peripateticorum residuo, definit Halonem esse circulum albicantem in extremis circumposito nigro, circa Solem aut Lunam, aut stellam luminosam apparentem, ex vapore humido, à terra & aquis exurgente, in nubeculam seu nubem tenuiorem condensato, quæ sub sydere circularem figuram efficit in oculis spectantium. Hic solet esse pluuiæ signum, si paulatim nigrescat, & crassior totus sit, at si frangatur cum ingenti rima ex vna parte, ventos portendit ab eâ regione, qua primum aperitur & dissipatur. Hæc illi. Agnoscit etiam Plinius circulum Halonis quandoque esse sanguinei coloris, propter nubis soli circumfusæ densitatem, *Plin. 6. 2. 1. 30.*

Nebula ex Peripateticorum sententia, est nubes quædam quasi sterilis, id est, sine pluuiâ, quæ superest ex vaporis à terra & aquis scaturientis residuo, quod non potuit eleuari satis in altum, vel in nubem condensari; vel sic: Nebula est vapor, calore solis, ab aquis & terra in altum protractus, at vero, quoniam calor solaris non est satis fortis ad vaporem istum in mediam aeris regionem eleuandum, vt à loti frigore in nubem cōtrahatur, sed ipsum post paruam condensationem permittit paulatim descendere in terram.

Nubes (quæ est quasi genus ad reliqua prædicta generalissimum) est vapor à terris, & aquis in mediam aeris regionem vi caloris solaris eleuatus, ibique in nubis consistentiam virtute frigoris extremi contractus & quasi congelatus, quæ postea partim calore solis partimque vi ventorum huc atque illuc per mediam aeris regionem pellitur.

Nubeculam denique definiunt esse exiguam nubem in ingentem magnitudinem vaporum successiue in altum volantium vnione seu appositione contractam. vnde commune p̄uuerbium est, *parua ex nubecula sæpe magnam tempestatem oriri posse.*

In conclusione ergo hæc omnia meteora non modo in causa materiali sed etiam in forma externa discrepare videntur, vt p̄ote quorum alia aliis sunt magis aut minus compacta, aliaque aliorum quantitate aut diminutiora, aut tenuiora. Quare & materia & forma vnus diligenti intuitu perquisitis illa etiam ex cæterorum luce clarius se patefacient, quippe quæ omnia sunt eiusdem naturæ & conditionis.

In cuiuslibet igitur istiusmodi meteororum conditionis definitione tria veniunt obseruatione digna: videlicet materia; locus, & causa efficiens.

Materiam tam halonis quam nebulae & nubis eandem facit Aristoteles: videlicet vaporem humidum à terra & aqua, tanquam locis ipsius generationi appropriatis, scaturientem. At audiamus quid sacra pagina de huiusmodi nubeculae & nubis origine narret, vt totius veritatis testimonio videamus,

deamus, an Aristoteles ille Ethnicus sit mendax aut veridicus necne ; In ea ergo scriptum inuenimus, *Quod DEVS apert pondus aeri, & appendat aquas in mensura, faciat pluuia statutum, & viam fulgetro tonitruum, Job. 28. 25.* Ex quibus ordo seu gradus in meteororum humorum procreatione colligitur, & consequenter ipsorum materia originalis expiscari potest : ordo est huiusmodi. Ab aere scilicet ad nebulas, nubeculas & nubes, & de nubibus ad pluuiam, & denique ad fulgura. In huiusmodi ergo descriptione causa materialis primaria declaratur esse aer, qui paulatim in vaporosam nubeculam, & exinde in nubem confirmatam conspissatur, cuius penetratione eius anima ignea quandoque se prodit, & calore eiusdem materia illa contracta in pluuiam redigitur. Atque hæc est progressio in natura à termino à quo, videlicet ab aere seu aqua invisibili, in terminum ad quem, videlicet in aquam visibilem, mediante fumo, nebula, nubecula, vel nube, tanquam compositionibus seu imperfecte mixtis in medietate, inter transitum vnius elementi in aliud necessario concurrentibus, atque etiam in elementi aquei in aerem retrogressionem necesse est, vt eadem media seu imperfecte mista intercedant : quemadmodum in conuersione aquæ, virtute ignea, in aerem, primum vapor grossus interponitur inter aqueam consistentiam & illam aeream, qui paulatim in conditionem aeream attenuatur. Concludimus ergo, quod materia generalis omnium nubis specierum sit aer, vbi que per mundum sublunarem expansus, & non vapor ex terra & aquis terrestribus calore solari eleuatus, quod etiam ex diluuiio Noe facilius colligi potest, in quo aqua supereminens terram quantitate & dimensione, ipsam terram longe superabat. Porro etiam quænam fuerint illæ cæli fenestræ, quæ ad illud diluuium efficiendum fuerunt apertæ, videtur Aristoteles per hanc suam definitionem ignorare, atque etiam hodierno die dubitant huius seculi Christiani de ista quæstione, neque tali dubio respondere possunt. At vero, si sacra scripta attento animo inspiciant, percipient quidem aquas potentialiter & more occulto vbi que in aere delitescere, quæ & pro voluntate diuina reuelantur, atque hoc modo aer seu cælum arca DEI thesauraria aperitur, & fenestræ cæli patefieri dicuntur, Atque hoc confirmatur per huiusmodi Biblij sacri testimonium, *Aperiet tibi Iehoua thesaurum suum optimum celos, dando pluuiam terra tua tempore suo : Deut. 28. 12.* Vbi per celos intelligit aera : quoniam nubes in aere procreantur, similiter aer cælum dicitur in multis scripti sancti locis, Hinc dictum est, *Volatilia cæli, &c. Gen. 1.* Similiter alibi legimus : *Propterea aperti sunt thesauri & euolarunt nubes & nedule sicut aues. In magnitudine sua posuit nubes &c. Eccles. 43. 17.* Sed & hoc verbis apertissimis videtur Iob confirmare qui dicit, *Cap. 37. 21. At nunc non vident lucem ; subito aer coegetur in nubes & ventus transiens fugabit eas.* In quo sermone lucide declarare videtur, non tantum nubes ab aere procreari, verum etiam quod agens in istiusmodi creatione aliquid, etiam anima eas mouens sit ventus : quod & infra latius. Ex quibus manifestum est, ipsum Aristotelem in materia Halonis, nebulæ, & nubis origine materiali deceptum, & in asseueratione illa suam congruum esse, quippe qui nubium causam materialem à posteriori, hoc est, à terra & aqua densa deduxit, ac si quis diceret, creationem, à composito & re visibili existentiam suam potius accepisse retrogrediendo, quam à simplici & invisibili progrediendo, quod etiam falsissimum esse testimonio Apostoli antea multoties citato docemur : qui nobis indicat visibilia originaliter fuisse prius ex invisibilibus & non è contra : Nam si causa materialis nubium, vt lib. 7. Phycicæ nostræ de Macrocosmo historiz cap. 4. est declaratum, esset vapor ex terra & aquis terrestribus versus mediam aeris regionem calore solis exaltatus, sequeretur, nubes æstiuo tempore frequentiores fore quam hyemali, tum quia æstate sol suis radiis directioribus vapores ab aquis & terris facilius in altum sublimare animaduertitur, tum etiam quoniam tempore calidiori pori terrestres huiusmodi vapores euomentes sine impedimento aliquo frigoris viam per antiperistasin obstruentis, fumos egredi sinunt. Videmus enim iuxta Peripateticorum doctrinam aerem æstiuo tempore esse spississimum, propter assiduos vapores à terra & aqua exurgentes, imo stagna, fontes & flumina, aut penitus aut secundum magnam ipsorum partem subtiliatione in aeris substantiam conuerti dieunt : quemadmodum viceuersa in hyeme inspissatione cum grossior aeris pars frigoris virtute condensatur, aer in nebulosam substantiam primum, deinde in nubem ac denique in pluuiam seu aquam commutari obseruatur : Vnde fontes stagna & flumina, aeris in aquam mutatione implentur tempore hyemali, torrentesque exurgunt ; atque hinc vniuersa terræ superficies, æstate exiccata, hyeme humida atque lubrica redditur. Hæc est ipsorum doctrina, licet nos ab hac eorum opinione experientia docti dissentire cogamur, vt infra, vbi de fontium generatione agitur, latius dicemus. Vnde euidenter est, iuxta huiusmodi ipsorum doctrinam, non vaporem in mediam aeris regionem eleuatum immediate, sed ipsum aerem condensatum esse nubis substantiæ causam & originem materialem, & quod in hyeme nubes magis producantur quam in æstate, tum propter ventorum oppositorum flatum contrarium, tum quia frequentiores sunt ventorum Borealium flatus, quorum est congelare, vt infra plentius explicabitur. Quare sequitur, falsam & mendacem esse hanc definitionis Aristotelicæ portionem, tam respectu causæ nubis materialis, quam quia in loco vbi oritur materia illa decipitur ipse. Porro etiam certissimum est nubes (contra illam Peripateticorum assertionem) tam in regione aeris inferiori procreari, hyemali præsertim tempore, vt pote in quo infra montium cacumina mouere animaduertuntur & non longe à terra : imo vero

& nonnunquam, quando tonitrua in æstate fiunt, nubes arborum procerarum summities quasi tangere obseruantur; quare liquet nubes non esse ex vapore à terra aquasque vi caloris solaris, in mediam aeris regionem eleuato, atque vi frigoris intensi loci illius condensato atque congelato, vti Ethnici illi volunt.

Tum postea ad causam nubes efficiëntem & procreantem pergit, quam dicit esse calorem solarem, cuius virtute vapor talis non modo ex terra & aqua sublimatur, verum etiam, & partim ab eo, partimque à ventis huc atque illuc mouetur, causam vero vaporem constringentem mediæ aeris regionis frigora facit; vnde ad nubis complementum duo videntur agentia, natura & conditione contraria, concurrere, calor nempe solaris, & frigus mediæ aeris regionis: Causam autem nubes mouentem internam nullam facit, ac si in sua natura deformis esset & inanimata. In hac ergo definitionis particula multa occurrunt subtiliter intuenti dubia resoluenda, primum est, An solis calor sit causa materiam nubis in mediam aeris regionem à partibus inferioribus eleuans ad nubis complementum? Secundum; An frigus mediæ aeris regionis sit causa inspissationis seu condensationis vaporum in compactam nubis substantiam? Tertium, An nubes à ventis & calore solis solummodo, tanquam interno principio destituta, moueatur nec ne, seu potius à spiritu interno animeretur, & centraliter seu naturaliter moueatur? quibus siquidem ordine in hunc modum respondere aggreddior.

Ad primum ergo dicimus, Calorem Solarém non multum ad nubium (ratione Aristotelica) productionem, aut ad materiam ipsarum eleuationem, seu à terra & aqua sublimationem conducere, quod quidem ex his quæ antea sunt dicta sufficienter declaratum habetis; est enim spiritus quidam diuinus & incorruptibilis atque Deiformis, vbi que per aerem expansus, quem sapientiam superius nuncupauimus. Hic quidem spiritus diuinus vniuersaliter perfluit omnia operatur in cælis atque in terris; atque hic est ille qui omnia disponit, atque in natura humida mundana tota arcana & miracula in dies præstare solet; de quo sic loquitur Iehoua, audaces mundi Philosophos & figmenta eorum deridens: *Quis saphireas nubes effecit sapientia? & vtres cæli quis prosternat, Job. 28. 37.* Cui respondere videtur Aristoteles; (virtutem & efficaciam creatoris creaturis impudenter attribuens;) Calor solis cum frigore mediæ aeris regionis: Sed videamus parumper, An hoc bene vel potius erronee ab ipso sit prolatum. Fontis totius veritatis testimonio habemus, quod *DEVS. aquas appendat in mensura, & ponat pluuiam legem, & viam procellis sonantibus: Job. 28. 25.* Non dicit, solis calorem nubibus suppeditare materiam aut ipsas mouere, nec de frigoris condensatione mentionem facit. Sed ipsum DEVM nubes appendere in aere; & viam ipsis facere, & pro placito suo huc atque illuc mouere verbo seu sapientia sua. Hoc etiam sapiens in his verbis confirmat, *Cum fortificaret Iehoua superiores nubes, cum roboraret fontes abyssi, cum imponeret mari statutum suum ego sapientia sui apud ipsam velut alumnus, Prov. 4. 27.* quo quidem sermone docemur; quod Iehoua sit author nubium, & sustentator ipsarum, mediante & assistente sapientia seu emanatione illa diuina, quæ etiam est indiuisibilis diuinitatis candor. Sic etiam Dauid agnoscit verbis expressis, *Ipsam Iehouam nubibus obtexisse calos, quæ compareat terra, pluuiam quæ faciat vt proferant montes fenum, & quod ipso emittente sermonem suum in terram; quam celerrime excurrat verbum eius, qui edit niuem sicut lanam, pruinam sicut cinerem dispergit, Psal. 147.* Ac vero in his locis omnibus mentio nulla facta est, aut de solis calore aut de frigoris conditione, quippe quæ creaturæ sunt causæ instrumentales & non efficientes: Sed primum & principale agens ponit quod hæc mirabilia immediate operatur, videlicet DEVM, per verbum seu spiritum disciplinæ sanctum vbi que præsentem, vbi que ad voluntatem patris complendam tã occulte quam manifeste agentem, quare Ethnico more loquutus est Aristoteles, & Ethnicis cordibus prædicti ipsius sectatores Christiani, qui naturæ creatæ & minime creatori hæc omnia idque immediate ascribere nolunt, seu potius nesciunt. Nam cum cuncta à DEO ordinata, ab angelo isto magno, tanquam ministro DEI potentissimo & validissimo robore (vt pote ab eius ore primum ante omnia prodeunte *Ecc. 1.*) ab animia hac mundi immensa, à fluxu hoc claritatis æternæ, omnia sua bonitate lucida implente, *Sap. 7.* à verbo hoc diuino & sapientia DEI primogenita sint facta, & sine qua nihil, quippe quæ omnia tam imperfecte quam perfecte mista informat, *Ioan. 1.* omniaque permeare enia ex officio solet, sequitur exinde errorem esse haud exiguum, & ignorantia flagello seueriter coercendum; præcipue in iis qui Christianorum nomen sibi vsurpare volunt; ea creaturis attribuere quæ immédiate creatoris actui attribuenda sunt. Imo quidem si quædam blasphemiarum non sit portio, est certe manifesta & apparens Idololatriæ species, Solem, Lunam, stellarum & elementorum effectus illis reuera, idque immediate à DEO prouenientibus, præponere. Quid enim aliud fecerunt illi qui soli, Lunæ, astris, & exercitui cælesti sacrificia sua, debito Iehouæ DEI DEORVM cultu obliuioni mandato, præbuerunt?

Ad secundi dubii resolutionem quod atinet: Dicimus quod alia sit substantiæ seu consistentiæ nubis vaporosæ constringendi & componendi ratio, quam illa ab Aristotele prolata, videlicet quod sit à frigore mediæ aeris regionis; in capite autem prædicto quarto lib. 7. Physicæ nostræ historiæ, veraciter modum & gradus in nubis procreatione, experientia oculari instructus expressi.

Experi-

Experientia erat huiusmodi. Ego Venetiis versus Augustam Germaniæ inter montes & scopulos Alpinos iter faciens, in summitate scopuli cuiusdam iam mensæ altitudinis, quem radii solares strenue feriebant, nebulam subtilissimam primo & quasi vaporem vix visibilem ex anteriori illius parte apparere percepi, qui magis magisque se inspissando, & gradatim à vaporis vix visibilis ad nebulae tandem in nubis consistentiam est redactus, anteriori montis seu scopuli fronti seu vertici adherens, cæteræ vero scopuli atque etiam aeris circumstantis partes nubibus immunes, temporisque serenissimi vestibus quasi indutas, hoc est, radii solaribus circumquaque splendentes prospexit, Huiusmodi igitur meteoris subitaneæ apparitionis causam subito perquirendæ cum essem paulo curiosior, equo descendendo, graminiibusque abreptis & in aerem conspersis, ventum contra illud scopuli seu montis fastigii latus satis strenue flantem huiusmodi meteoris aduentitij esse causam animaduerti, utpote qui aerem tenuiorem suo statu ante se depellens, illum taliter contra resistantem scopuli seu montis perpendiculariter erecti substantiam comprimebat, ut aer successiue propter duram scopuli resistantiam ulterius fugere nequens retineretur, vniretur, & congregaretur, hoc est, partis aeris sequentes venti impetu protrusa illis præcedentibus apponebantur, atque ita compressione huiusmodi gradatim atque paulatim in nubis densæ consistentiam euadebant atque transmutabantur; quam radii solares, scopuli verticem ferientes, tandem in guttas pluiam inducentes dissoluebant; Ex quibus colligere possumus, substantiam nubis nihil esse aliud, quam aerem, in mediocri & inuisibili sua substantia in meteororum gradatim magis magisque visibile appositione & compressione transmutatum. Sed obiiciet fortasse aliquis, nubes prouenire vbi montes & scopuli minime inveniuntur: Cui respondendum est, aeris condensationem simili compressione licet dissimilibus causis efficientibus produci, nam duo venti oppositi flantes, licet vnus propter suam in aere prædominationem alio sit fortior, aerem tenuiorem sæpissime comprimere atque condensare solent in nubis cuiuslibet consistentiæ speciem: qui venti, si fortissime inter se agant & patiantur, similem producant in aere strepitum illi quem duo flumina, violenter in eundem sinum vel abyssum motu contrario incidentia. At nonnulli replicabunt sine dubio, duos ventos minime eodem tempore flare: illud vetus Philosophorum minime sibi consistentium axioma futiliter reuoluendo; Quod omne magis contineat in se minus, & maior vis repellat & vincat minorem: At nihilominus videmus experientia docti, quod parua vis pro sua mole vi fortiori resistat, nec enim sua virtute ideo priuatur Candela, quippe solis lumine & claritati inferior, & ad oculum humanum in nihilum redacta, Memini enim me in naue mare sulcante, velis extensis & fortiori flante vento viam & iter versus Angliam, atque etiam Massiliam Italianam versus facientem, vento prædominante & itineri nostro inferuiente, aliquantulum remissius spirante, viæ nostræ ventum oppositum vela retro agere obseruasse, quousque iterum ventus ille nauigationi nostræ propicius illum nobis aduersum superando, nos tandem ad metam optatam feliciter deuexit: interea igitur nubes varias in aere collectas, & pluias quandoque exsudantes percepi. Nonne etiam oculo vulgari apparens est, nubem fulgure armatam in vicino Horizontis margine apparentem, contra venti illius Horizontis motum moueri? Vnde fit, ut ex duarum nubium oppositè sic mouentium concussu tonitru & tempestas procreetur. Quemadmodum in dicto capitulo clarius ostenditur. Sed ne quis credat hæc à nobis futiliter atque mendaciter esse relata, sacri totius veritatis fontis testimonio hanc nostram assertionem sic statuminare aggredimur: Nonne iussu diuino inuocauit Ezechiel spiritum, ut eodem tempore adueniret à quatuor ventis cæli, ac insufflaret interfectos quo reuiuiscerent? Ezech. 37. Et propheta Daniel dixit. Ecce quatuor venti cæli pugnabant in mari magno, Daniel. 7. Et in Zacharia habemus, Isti quatuor equi sunt 4. Venti cæli, qui egrediantur & stant coram domino dominatore omnis carnis, Zach. 6. 1. Porro etiam in Ieremia habemus. Et inducam super Elam quatuor ventos à quatuor plagis cæli, & ventilabo eos in omnes ventos istos, Ierem. 49. 36. Ex quibus sat liquido constat, non ventum vnum atque alterum, verum etiam & omnibus quatuor simul datum quandoque esse eodem tempore flare, quibus nubes & tempestates, turbines & tonitrua, atque huiusmodi ad impiorum destructionem excitantur. Hoc etiam idem diuinus ille poeta Homerus in his carminibus arguere videtur, vbi per DEOS spiritus in aere lucentes (vbi dixit Daniel) ac inter se pugnantes in mare aereo intelligens interpretatione sic canere videtur.

*Tantus cælesti rumor percebuit aula
Cum se va æterni ruerent in prælia diui
Neptunum contra bellabat Phæbus Apollo,
Aduersus Martem certabat Pallas Athene, &c.*

Vbi per Neptunum ventum occidentalem qui est frigidus & humidus, per Phæbum ventum orientalem seu spiritum ipsi præsidentem arguere videtur; Similiter Ouidius certamen inter Boream & cæteros ventos huiusmodi versibus aperire gestit, loquendo in persona venti Borealis,

*Idem ego quum fratres cælo sum nactus aperto
(Nam mihi campus is est) tanto molimine luctor,
Ut medius nostris concussibus insonet æther,
Excitantq; caui elisi nubibus ignes.*

Vbi per fratres Austrum atque cæteros ventos cardinales intelligit, quibus in aere occurrens Bo-
reas tempestates vtputa tonitrua, turbines, & huiusmodi alia procellosa exagitare solet. Quare mi-
nime est dubium duos pluresue ventos eadem tempestate, vel opposite vel transuersaliter, in aere a-
perto flatus suos emittere, quorum compressione à ventis nubes in aere generantur ex aere, & à
ventis huc atque illuc pelluntur vti antea declaratum est iuxta illud, *Iob. 37. 21.* subito aër cogitur in
nubes, & ventus transiens fugabit eas. Quare sequitur quod falsissima est illa Aristotelis aller-
tio, videlicet vaporosam nubis substantiam in nubem frigoris mediz aëris regionis constrictione
formari. Quod etiam & ex eo liquere potest, quoniam venti meridionales (qui præcipui sunt nu-
bium & pluuiarum parentes) admodum sunt calidi, & consequenter vapores ab ea plaga emissi,
debent potius frigoris virtutem mediz illius regionis obtundere, & per consequens aut nullas aut
tenuiores saltem nubes producere, quam venti cæteri: atque etiam Euri flatus qui sunt calidissimi,
quod tamen longe aliter habere se nos docet experientia, quippe illi venti aerem incrassare, & nu-
bes longe spissiores & madidiores, quam cæteri proferte notantur, imo vero hi venti medium ae-
rem ita incrassant, vt obiecta oculis grandiora facere soleant quam venti cæteri. Vt Isidorus te-
statur.

Ad dubij vltimi resolutionem vt jam perueniamus, videlicet, An nubes externo motu à ventis
nempe & sole, & superficialiter, non ab interno aliquo principio præcipue huc atque illuc, hoc est, à
centro moueantur? Cui dubio respondemus Halonem, nebulam, nubeculam atque nubem, (quæ
omnia meteora neque materia neque forma interna differunt, sed solummodo figura) suis
principiis internis & à centro mouentibus gaudere, mediantibus quibus pro creatoris vo-
luntate huc atque illuc mouent; nam cum spiritui mundano adsit spiritus ille diuinus (quem
sapientiam vocant) mediante quo mundus animatur, necesse est, vt anima illa lucida vbi-
que sit per aerem dispersa, non aliter quam animam per minima in spiritum & corpus huma-
num expansam esse obseruamus videlicet in toto & in qualibet parte vt docent Philosophi. Hinc
igitur est, quod cum animæ istius lucidæ conditio sit circa centrum cuiuslibet mixti versari, & non
in circumferentia (licet radios etiam suos à centro ad circumferentiam emittat, quomodo dicitur
esse in toto & in qualibet parte) tota illius animæ mundanæ portio (si ipsam diuinitatem esse fas sit
cogitare) quæ in aere ante ipsius contractionem eum informandi causa mouebat, iam in aeris in nu-
bem conuersi centrum seu meditullium se reflectit & contrahit, vbi spirat mediantibus angelis suis
seu spiritibus, à ventorum plagis ad voluntatem spiritus istius incorruptibilis executionem emissis,
vbi vult, & huc atque illuc secundum voluntatem regis, in throno eius centrali insidentis, vel ad be-
neficientiam vel ad maledictionem terræ & habitatorum ipsius. Quare spiritus hic æternus in tugu-
rio suo nigro sic voluntate sua circumseptus, partim virtute magnetica aerem à centro ad suam cir-
cumferentiam attrahit, partimque angeli, qui sunt ministri eius ventosi, vndique aerem spiraculis
suis apponunt, quo subito & quasi in momento tugurium creatori suo ædificant, quod pro impera-
toris placito huc atque illuc vehere non desistunt. Nonne etiam hoc idem luculenter à pagina san-
cta in his expressis verbis depictum habemus? *Inclinauit celos & descendit, & caligo sub pedibus eius, &
ascendit super cherubim, & volauit, & lapsus est super pennas venti. Posuit tenebras in circuitu suo latibulum, cri-
brans aquas de nubibus calorum, pro fulgore in conspectu eius nubes accensa sunt, &c. 2. Reg. 22. 8.* Et à Psalmista
scriptum habemus, *Nubes densa vehiculum seu currus DEI, qui itat super alas venti, Psal. 104.* & alibi dicit,
Nubem expandit Iehoua pro tegumento, Psal. 105. 39. Et in Iobo reperimus, *Nubes densa latibulum DEI, qui
ambitus calorum obambulat.* Imo vero & ipse Iehoua affirmat *se habitare sub caligine,* Nonne etiam
dixit spiritus hic sapientiz, *Ex ore altissimi prodij, & tanquam nebula cooperui terram, thronus meus in columna
nubis, rotunditatem calorum circumuisi sola, in profundo abyssi ambulauit, &c. Ecclesiastici 24.* Est ergo hic spi-
ritus incorruptibilis in nubis meditullio sedens, qui dat terræ pluuiam quando vult, atque iterum
cohibet pro placito suo, iuxta illud, *Aquas ita cohibet vt arescant, & ita eas emittit vt subuertant terram, Iob.
12. 15.* Vel illud, *nubibus interdiciam ne dimittant in terram pluuiam, Iesa. 5.* Et alibi, *Cæli super caput erunt aeni, Deut.
28. & alibi, Iehoua ita accensus est ira in vos, ita claudit calos, vt non sit pluuiam, & terra non edat prouentum suum,
Deut. 11. 17.* & alibi: *Nubibus densis obtegit DEVS celos qua compareant terra pluuiam quo proferant montes fa-
num, Psal. 147. 8.* Hic inquam est ille diuinitatis spiritus, qui centraliter nubibus inest; sed non in-
clusiue, vt pote qui vbi que adest, vbi vult spirat, cuius gloria quandoque in fulgore ex elisa nube se
prodit, quandoque & nubem in sua essentia inuisibili huc atque illuc ducit, cuius voluntatem seu
appetitum ministri eius ventosi sequuntur, quippe qui egrediuntur & stant coram dominatore to-
tius terræ, vt testatur propheta, *Zachar. 6.* Hinc dictum est; fuit illis sapientia tegumentum inter-
diu, hoc est, nubes seu nebula interdium & lux stellaris nocte, nam vt sapientia accipitur in angelica
sua natura, quatenus est alteritas, hoc est, spiritu creato induta, ita dicta est creatura ab Ecclesiastico,
& Angelus Mitatron à Cabalisticis, & a. & u. & angelus ille magnus aspectum solis habens, & 7. stel-
las in manu tenens, voceque instar murmuris aquarum seu ventorum loquens, cui 4. angeli ventis
presidentes obediebant, vt habetur in Apocal. & ille qui Israelitis anteciuuit in quo nomen DEI in-
erat. At vero, vt in se ipsa consideratur, dicta est candor maiestatis diuinæ, emanatio seu fluxus lucis
æternæ,

æternæ, & ipſe DEVS, quare ſapientia reſpectu indumenti ſui angelici ſeu aeris contracti dici poteſt nebula, columna nubis, ſic etiam ſpiritus igneus, ſeu lux exiliens à nube ſeu tegumento Iehouæ, atque etiam fumus dicitur, è naribus & ore Iehouæ, hoc eſt, ex nube, qua (vt anima corpore) veſtitur. *Aſcendit, inquit pagina ſacra, fumus è naribus, ignis de ore eius volauit, carbones ſuccenſi ſunt ab eo, tonabat de cælo dominus, &c.* 2. Reg. 22. Hic ſpiritus eſt prima illa à patre emanatio, *Sap. 10. 17.* vbique præſens, qui eſt ſpiritus ſpirituum, quatenus ab eius aſpectu omnes ſpiritus qualescunq; ſiue angelici ſiue alii informantur, & conſequenter, cui omnes ſpiritus mundani obedientiam præbent. Eſt ventus ventorum, quippe qui ſpirat vbi vult, & cuius mandata omnes venti, ab ipſius aſſlatu inſpirati, tanquam imperatoris primarij perficere geſtiunt. Nec quisquam mente ſanus negare poteſt, eum ventorum principem eſſe, vt pote qui in ventofa ſua natura Apoſtoliſ apperebat, cuius præſentia ſeu aſſlatu potentiffimo ipſis datum eſt, non modo ventis creatis imperare, verum etiam maria tempeſtuofa pacificare, veneni rabiem exinguere, morbos ſolo contactu aut dicto propulſare, & multa alia miracula ſtupenda ad exitum perducere. Hiſtoria autem in his verbis ſe dilatat, *Et factus eſt repente è cælis ſonitus tanquam ruentis ſtatus, ſeu venti violenti, qui repleuit totam domum vbi erant ſedentes &c.* Act. 2. *A ſtatu narum tuarum inquit Moyſes coaceruatae ſunt aqua, Exod. 15.* Et alibi, *Flante DEO concreſcit gelu, & nives eduntur ſicut lana, Iob. 37.* Hic erat ſpiritus ille, virtute cuius Elias nubem paruulam, ſicut volam manus, à mari exurgentem produxit: Vnde fuit ſtatim, vt cæli nubibus & vento virtute ſpiritus iſtius immenſæ fortitudinis in nubèculæ centro inſidentis, aeremque vndique ad ſe contrahentis obſcurarentur, 1. Reg. 18. de quo etiam ſpiritu ſic loquitur Salomon: *Sapientia eius abyſſi ruperunt ſeſe, & cæli diſtillant rorem: Prou. 3. 20.*

Concludimus ergo contra Ariſtotelis & cæterorum Ethnicorum doctrinam, quod neque terra aut aqua ſint meteororum aqueorum fontes, ſed ipſe aer ſeu cælum, quod eſt arca DEI theſauraria, neque eſt mediæ aeris regionis frigus cauſa compreſſionis ſubſtantia vaporofæ in ſubſtantiam nubis, ſed ſpiritus centralis in nube natans, qui pro placito ſuo, mediantibus miniſtris ſuis ventofis, expandit nubem pro tegumento: quo ſub caligine habitet, nec à calore ſeu actu ſolari, ſed à luce diuina iis centraliter inſita, quæ tanquam imperator inſidet cherubinibus, qui ſunt angeli aerei & ventofis, & volat ſuper pennas ventorum, quos ſpiritus ille inſpirat ſuo aſſlatu primario, mediante quo mouentur & ſpirant vbi ipſa vult; Eſt (inquam) ſpiritus ſapientia, qui ſole longe nobilior, vt pote ſolis anima, & luce præſtantior, qui eſt præcipuus in huiusmodi negotio actor, & non ſol aut vlla alia de exercitu cæli: eſt inquam ſpiritus creans, non creatus, qui eſt in meteororum motu actus primus, cui aſſiſtunt miniſtri eius angelici in mundo ſpirantes, ad placitum eius exequendum. Eſt (dico) ventus à centro nubis flans, qui originaliter flat, & non venti creati, qui mouentur ad motum ſpiraculi primarij, qui eſt ſpirituum princeps; vnde dixit ſpiritus hic loco antea allegato, *Ego ſapientia ex ore altiffimi prodii, & tanquam nebula cooperui terram, thronus meus in columna nubis, rotunditatem cælorum circuiui ſola, in profundo abyſſi ambulauit, &c.* Non dixit: rotunditatem cælorum circuiui ventorum violentia impulſa, ſed voluntarie hoc præſtitit, & ex ſuo proprio velle, vt pote ad cuius nutum venti ſunt ſemper parati, nam ſola præſentia diuina, tanquam interno agente mouentur nubes, ac ipſa terra, quod etiam in his verbis confirmare videtur Dauid, *Aqua videntes DEVM formidarunt, etiam commota ſunt abyſſi, exudarunt nubes aquas, & ſonos ediderunt ſuperiores nubes, Pſal. 77. 17.* Et alibi dictum eſt, *Iehoua emittente ſermonem ſuum in terram quam celerrimo excurrit verbum eius, qui edit niuem ſicut lanam, Pſal. 147. 15.* Vnde patet, quod principium motus nubium ſit in medietate nubis, in quo ſpiritus hic ſuum habet thronum, hoc eſt, à vento principe interno, & non ab externo agente, quamuis etiam & venti externi ſemper ſint parati mouere & ſpirare ſecundum ſpiritus vniuerſalis diſpoſitionem, ſed vt omnis Chriſtianus omne in huiusmodi controuerſia dubium ſeponat, conſideret in primis verba diui Iohannis, videlicet, *quod verbo facta ſeu creata ſunt omnia, & ſine eo nihil.* Cum ergo quæſtio iam eſt de nubium creatione quotidiana, indicetis nobis velim ſerio, an huiusmodi meteorum creatio ſit à verbo increato, vt ſacrum ſcriptum nos docet, vel à creaturis, Sole videlicet & frigore mediæ aeris regionis comprimente & conſtituente? quo modo inconſulte nubis conſtitutionis rationem ad accidens externum & non ad internum & centrale principium referetis? Si igitur cum Ethnico conueniamus, ſacræ paginæ doctrina eſt reſpueda, atque ita falſitas pro veritate amplectenda.

Hic igitur apertis oculis videre licet, quam ſit illa Ethnicorum de nubibus doctrina inconſtans, quamque fragiles & canoſæ eorum baſes, qui neglecto ſpiritu ſancto vbique centraliter mouente, meteororum motibus actus externos aſcribunt, & non principiis internis, vnde eas res plane contingenter & minime naturaliter aut ſupranaturaliter & diuinitus prouenientes facere videntur, imo vero creaturis falſo ea attribunt, quæ proxime & immediate à creatore deriuari ſacra nos docet ſcriptura. At nihilominus Chriſtiani ipſorum diſcipuli adeo iſtiusmodi illorum doctrinæ erroneæ viſco compaſti ſunt atque inuoluti, vt quæ ab iis prolata ſunt, pro oraculis diuinitus & è cælis qualiſ emiſſis habere non hæſitent; Vnde ſit, vt ipſi præſtigioſis iſtiusmodi Ethnicorum figmentis intoxicati in nulla ſcientia, imo vero ne in theologia quidem ſacra recte verſari, aut DEVM in creaturis

turis suis comprehendere queant, imo vero confidenter credunt, & audacter pronuntiare minime erubescunt: DEVM esse solummodo in cœlis, hoc est, in cœlo Empyræo, quod est super spheram stellatam secundum essentiam suam: at vero in cæteris locis eum esse volunt non nisi virtualiter. Quasi vero virtus diuinâ ab essentia seu spiritu diuino magis diuidi aut separari possit, quam radius solis à sole. At si paulo rectius atque accuratius rem considerare vellent, perciperent quidem DEVM secundum suam essentiam, hoc est, præsentialiter esse vbique, videlicet in terra, in mari, in aere, in cœlo, & in qualibet creatura, vti in sacra pagina latius & apertius legitur: Nam DEVS est in cœlo cœlorum, hoc est, in tertio & intimo cœlo, vel in tertia & digniori tabernaculi regione, in sancto videlicet sanctorum: at vero DEVS vbique adest, in cœlo communiter intellecto, in inferno, in extremis maris, & in nocte, in tenebris, iuxta illud Psalmistæ, *Psal. 139. 7.* vel vt Moyses testatur, in cœlis superne & in terra inferne, *Deut. 4. 39.* Quare sequitur, quod cœlum etiam cœlorum, quod est cœlum mysticum sit vbique vtpote diuinitatis sedes. Nec quidem credendum est, Paulum in cœlum mundi empyreum, hoc est, super omnes stellarum ordines fuisse raptum, sed quod ipse in terra manens fuerit in cœlum tertium à terra minime distans in suo spiritu raptus atque sublimatus, in quo mirabilia, lingua minime proferenda vidisse se asseuerauit. Nonne fatetur sapiens, spiritum DEI incorruptibilem esse in omni re? *Sap. 21.* nonne etiam nartat alibi spiritum disciplinæ sanctum implere orbem terrarum? Et tamen isti porci, Christianorum tantummodo nomine, sed non virtute insigniti, sapientia Ethnica, quæ est mundana & Philosophia vana, Incrassati nubium & cæterorum corporum meteorologicorum vitam, quæ in verbo est, teste Iohanne, auferre non dubitant. O vanitas vanitatum, quanta est hæc vanitas!

At si tandem dicant, quod si huiusmodi definitio Peripateticorum sit falsa & erronea, ostendas nobis Halonis nebulae, ac nubis definitionem magis congruam & cum veritate consentientem.

Respondeo igitur, me pro captus mei exilitate, & id quidem non sine sacrorum scriptorum approbatione, rem quam quaerunt perficere paratum esse, Sic igitur comiter exordiar.

CAP. IV.

In quo Halo ex sacrarum literarum testimonio, & nubes describuntur.

Halo est aer inuisibilis, in nubis tenuioris & pellucidæ consistentiam, magnetica sapientiae diuinæ, ei centraliter præsentis, attractione, ministrorumque ipsius ventosorum compressione coarctatus, per quam radii Lunares, Solares, Iouis seu Veneris, ad huiusmodi receptionem præparati & adaptati, circulariter penetrantes, coronam quasi seu varii coloris circulum in ea præfigurare solent. Vel sic:

Halo est directa & voluntaria spiritus sapientiae incorruptibilis, thronum suum in nebulae, tanquam tegumenti seu vestimenti sui vaporosi, meditullio habentis, ad huius vel illius creaturae stellaris radios orbiculariter perfusus applicatio: seu periferica receptio.

In quibus quidem Halonis atque etiam aliarum eiusdem specierum definitionibus in primis qualis sit materia eorum primaria intelligimus, videlicet aer inuisibilis. Hinc dictum est, (vt in præcedentibus relatum habetis) *Aperiet tibi Iehoua thesaurum suum optimum, celos, dando pluuiam terra tua, Deut. 28. 12.* Hoc est ex aere, qui est cœlum seu expansum, nubes cuiuslibet consistentiae procreantur, ex quibus resolutione procreantur pluuiæ: Hinc etiam erat, quod Elias strepitum multitudinis pluuiæ audiuerit, priusquam vlla nubes appareret, *1. Reg. 18. 41.* hoc est, motionem spirituum in aere inuisibilium, ventosorum sapientiae ministrorum, quorum agitatione aer in nubeculam primo ad magnitudinem volæ manus hominis cogebatur, & tum incontinenter postea cæli ventis agitabantur, & nubibus obscurabantur, vnde necesse erat, vt venti præcederent nubium apparitionem, vtpote quæ ventorum flatu fuerunt congregandæ: nam ventus seu motus spirituum in aere incepit prius more strepitus, cuius agitatione nubecula procreata est, & deinde creuerunt venti, & nubecula illa in immensam magnitudinem est aucta. Hæc autem omnia facta sunt à sapientia, centraliter & primario in aeris prius inuisibilis, & tum postea in nubes contracti meditullio, tanquam suo throno delitescente, omnia pro placito perficiente, quod etiam generaliter confiteri videtur Psalmista sic loquens, *Opera tua sunt mirabilia & ampla quæ fecisti in sapientia, Psal. 103. 24.* Et Iob dicit, *DEVS sapientia sua apt. ac pondus aeri, & appendix aquas in mensura, facis pluuiam statum & viam fulgure tonitruum, Iob. 28. 25.* Hoc est sapientia diuina quandoque aerem conuertit in consistentiam vel Halonis, vel nebulae, vel nubis, vel alicuius alterius meteorii: Nam hic spiritus est vbique, licet inuisibiliter, in aere dispersus, ei loco formæ primariæ interueniens. Nam vt humida mundi natura (quam aerem vniuersalem vocamus) est passiuum vniuersale primi-

ros creatum, ita lux æterna à Deo emanans, & ab eius quali ore prodiens, eſt actus increatus, illum ſpiritum creatum ſeu paſſiuum informans, quod etiam in hoc confirmatur, quia teſte pagina ſancta, *Spiritu ſuo caelos* (hoc eſt vniuerſum ætra) *ornauit*, Job. 26. 13. Hic autem ſpiritus eſt lux centralis, in luce inaccessibili inhabitans, Vnde ſcriptum eſt, *DEVS veſtitur lumine tanquam veſtimento*. Hæc autem lux cum ſuo veſtimento quandoque apparens eſt, vti in fulgure & ſole, quare, nonnunquam dicitur *ignis conſumens, ignis DEI*, &c. Hic eſt igitur ſpiritus ille occultus, qui omnia facit in cœlis & in terris, in cuius poteſtate eſt (vti antea) theſaurum ſuum optimum cœlos pro placito aperire, hoc eſt, ex arca ſua theſauraria nebulas, & nubes, & omnia alia meteorora proferte. Vnde & alibi dictum eſt, *Ianus calorum aperuit depluens mannam*, Pſal. 78. 25. Concludimus igitur, aerem eſſe primam Halonis vt & cæterorum meteororum materiam, de qua latius in nebulæ & nubis deſcriptione: Sapientiam autem cauſam efficientem primariam, eius miniſtros ſecundariam, ſeu potius cauſas inſtrumentales, vti infra latius.

Quod ad Halonis conſiſtentiã attinet, eſt in forma nebulæ diaphanæ, hoc eſt, per cuius ſubſtantiã vaporoſam radii ſtellares facillime penetrare poſſunt: quæ quidem conſiſtentiã in denſiori vel tenuiori meſura ei adhibetur, pro voluntate diuinæ ſapientiæ in cuius poteſtate eſt *aptare pondus aeri, & appendere aquas ſeu vapores in meſura*, Job. 28. 25. vnde factum eſt, vt pro diuerſitate quantitatis in denſitate & tenuitate varios pro velle creatoris producere ſoleat effectus, quemadmodum in tractatu noſtro de cauſa finali luculentius explicabitur. Neceſſe ergo eſt, quod conſiſtentiã iſtiusmodi meteori, non ſit plane conſtitutionis aeris naturalis, vt pote qui eſt inuiſibilis, & conſequenter tales impreſſiones viſibiliter recipere nequit, nec illius denſæ nebulæ aut nubis, quoniam corpus ſtellare per huiusmodi corpora vix & ne vix quidem videri, & conſequenter nec ſuam iconem coronalem in eam imprimere potuit, ſed media potius inter caliginem corporeã & illam incorporeã, in qua aer inuiſibilis redditur, & lumen non ita obſcuritate obſcurat, vt non ſit quid perſpicuum, nec certe debet iſta perſpicuitas eſſe ſine aliqua obſcuritate, quia aliter ſpeciei reflexio fieri nequit, & conſequenter radiorum ſeu imaginis receptæ nulla erit impreſſio viſibilis, quemadmodum in vitro clare, atque in ipſo aere videre licet. Hinc recte dicit Algazel De natura ſpeculi. *Quod ſtella orbis pars nulla viſua potentia obiecta, luminis que ſolis receptiua & retentiua ſit præter eum partem denſiorem, quam ipſam ſtellam appellamus, quia, inquit, ille orbis eius in aliis partibus, cum ſit rarior lumen verſus ipſo proiecto non eſt luſidus, quoniam colori non ſubiicitur, quippe non eſt viſibilis*. Quod etiam & Hatem lib. 1. de aſpectibus confirmare viderur dicens, illud viſibile non eſſe quod colorem non habet, quoniam (inquit ille) res viſibilis non eſt, niſi ſecundum lucem in re viſa; lux enim viſibilis coloratum tantummodo occupat. Hinc ergo liquet, ſubſtantiã Halonis debere eſſe nebuloſam, & conſiſtentiã mediã inter ſpiritum inuiſibilem, & corpus omnino opacum, quo ſtellarum formas melius in ſe recipiat; vnde ait Albertus, quod corporum imagines facillime poſſunt in aere humido exprimi, non aliter quam in ſpeculo ſeu in ſpeciebus eius: Vnde etiam traditur cuidam acciditſe, vt propter viſus ſui debilitatem aer proximus in tempore humido ei loco ſpeculi inferuiret, vt pote per quem radii perfecte penetrare non potuerunt, ſed in parte reflectebantur, idem quod etiam in ægri tudinibus pernicioſiſſimis & periculoſis, & febribus peſtilentialibus affectis contingere ſolet, qui facies proprias in aere ob viſuæ facultatis debilitatem atque inopiam reſpicientes, dæmones & formas tædas ſe pauore percuſſi intueri exiſtimant. Sed ad Nebulæ deſcriptionem accedam.

CAP. V.

De Nebula deſcriptione.

Nebula eſt aeris à naturali & inuiſibili ſua conſiſtentiã, in ſubſtantiã viſibilem & ſpiſſe vaporoſam, luce ſapientiã centraliter, hoc eſt, ab interno ſibi vndique ipſum contrahente, ſuisque ventofis miniſtris ab externo flatibus contrariis leuiter comprimente, tranſmutatio:

Vel ſic.

Nebula eſt primaria ſpecies meteororum tenebroſorum viſibilium, ex primo aeris in vaporem contracti gradu, voluntate diuinã centraliter & circumferenter operante, conſtituta atque præcreata.

Vel ſic:

Nebula eſt vaporoſum ſapientiã Deiformis diuerſorium, ex aere, magnetica domini illud centraliter inhabitantis attractione, & externa ventorum ipſius compressione conflatum atque contractum.

Eſt ergo Nebula de eadem materia, qua eius corpus: & ex eadem forma cum illa Halonis, ſola differentia eſt in tenuitate & denſitate, hoc eſt, in conſiſtentiã formula.

De materia autem huius, quamuis in præcedentibus satis abunde loquuti sumus, tamen aliquid restat hoc in loco explicandum, quod in præcedentibus plene non est demonstratum: Diximus ergo aerem esse immediatam originem primi meteororum gradus, videlicet vaporis, qui se magis magisque inspissans, in nubis consistenciam redigitur, qui quidem spiritus inuisibilis est ille, ex quo omnia visibilia sunt facta, iuxta illud multoties antea allegatum, *per fidem semper ita actum est cum mundo per verbum, ut ex illis quæ videri non poterant, fierent ea quæ possunt videri; Hebr. 11.* Ac si diceret, ex nihilo quasi videlicet spiritu imperceptibili aliquid, seu res sensui subiecta, creata est; sic mundus ex nihilo, sicque creaturæ eiusdem ex re quasi minime, quo ad nostram exilium capacitatem, existente, sed sola fide commemoranda productæ sunt: quæ res in potentia quasi mediante verbo seu spiritu sapientiæ, quæ primum ante omnia effulsi, in actum quoad nos reducit: Nonne etiam hoc idem agnoscere videtur D. Paulus in his verbis; *Quæ ignobilis sumus in hoc mundo, & pro nihilo habemur a eligis Deus, & ea quæ non sumus, ut ea quæ sunt aboleret, ut ne gloriaretur vlla caro coram eo, 1. Corint. 28. 29.* Quibus arguere videtur, res nullius valoris aut existentie quasi esse causam, mediante sapientiâ, tantæ existentie quam illarum rerum abolitionis quæ existunt. Omnis enim generatio & regeneratio, & omnisque corruptio, & à corruptione resurrectio est ab eo fonte inuisibili, mediante Christo illo, qui ab Apostolo dicitur *DEI virtus & DEI sapientiâ, vnde sequitur versu sequenti, Christum Iesum factum est nobis sapientiâ à DEO, iustitiâque & sanctificatione & redemptione, 1. Corint. 1. 23.* Propterea & alibi dicit Apostolus, *Ex eo in eo & per eum sunt res omnes; ei sit laus & honor, vers. 36.* Sed & hoc idem à Doctocibus mysticis & Cabalisticis optime exprimitur. Nam Rabbi Bahir dicit, *Quod nihil sit principium nisi sapientiâ: quæ in tenebris seu inuisibiliter, seu in spiritu inuisibili contracta (iuxta illud Mercurii Trismegisti, *Mors nas generat monadem & in seipsam reflexit ardorem (hoc est, sibi ipsi reluxit)* otiosa quasi actione destituta manfit, hoc est, respectum habens ad nihil, atque in tali ipsius statu ab Hebræis *אין* hoc est, nihil dicitur, seu non ens, & non sitis, tam sterilis est apprehensio nostra, & tam exilis atque impotens in objectorum diuinorum contemplatione capacitas, ut ea quæ minime apparent, ac si omnino non existerent iudicamus. At vero cum realiter in forma vel substantia aliqua apparet, tunc dicunt Cabalisticæ, quod *Aleph tenebrosum in Aleph lucidum* conuertatur, ac ut *Aleph* ab ipsis pro Dei hieroglyphico utpote unitate & simplicitate habetur, sic etiam per illud tenebrosum, *DEVM* latentem, ut per illud lucidum; *DEVM* patentem intelligunt; vnde etiam vocant *Aleph lucidum Beth*, quod est secunda litera in Alphabeticum Hebræorum ordine, vti *Aleph* est prima, qua re si *Beth* addatur literæ *Aleph* legitur *AB*, quod interpretatur pater, qui semper habet relationem ad filium, vnde *אב* *AB*, denotat patrem omnis generationis, vbi *Aleph* est indicium patris, & *Beth* filij, à patre diuinæ emanatione procedentis. Atque hic ordo à Cabalisticis æstimatur pro prima deductione in diuinitate, & initio primordiali omnis alterationis, quam Moyses vocauit *Bereschit*, hoc est, Principium, seu immediata emanatio lucis ab infinitudine, quæ est secunda Cabalisticæ numeratio *Hochma* seu sapientiâ dicta, cui nomen *DEI* beneuolum, *IAH* præsidet, mediante cuius *DEI* proprietate omnia ex nihilo, hoc est, à materia inæcognita, seu inuisa, seu informi, facta sunt, iuxta illud sapientiæ; *Manus omnipotentis mundum ex informi materia effecit* iuxta Pagnini interpretationem, vel, ut Tremellius habet, *creauit mundum ex informi materia*, vel ut Hieronymus vult, *creauit orbem terrarum ex materia inuisa, Sap. 11. 18.* Qui locus conuenit cum illo Apostoli ex Hebr. 11. citato, vbi inuenimus, res visibiles, cuiusmodi sunt corpora omnia, esse ex re inuisibili seu inuisa, seu informi, seu incognita, videlicet à spiritu mundano, qui cæli & aer dicitur, eum à rebus corporeis visibilibus & terrestribus compositionis distinguendo: Hinc dictum est, *Aperiet Iehoua thesaurum suum optimum, cælos, dando pluuiam terra;* non dicit aperiet thesaurum suum terras & aquas, ut Aristoteles vult; Sed cælos: atque hoc mediante sapientiâ sua. Nonne etiam inter vaporem terræ & nubem cæli differentiam facit Moyses, vbi dicit, *Non enim pluuiam dimiserat super terram Iehoua, aut vapor vilis ascenderat à terra, ut irrigaret superficiem terra, Genes. 2. v. 5. 6.* Porro dictum est; *peruenisti in thesauros niuis? aut in thesauros grandinis inspectionem habes? Iob. 38. 22.* Et alibi, *Depromit ventum à thesauro suo, Psal. 148.* & alibi, *Ianuas cælorum & quasi aeris aperuit, depluens mannam &c.* Vnde locus in genere elicitur ex sacræ scripturæ verbis. At vero, quidnam sit illud, quod in istius arcæ *DEI* thesaurariæ inuisibilis reconditis inclusum est, supra captum hominis communis est intelligere, præterquam, quod in potestate sit diuinæ sapientiæ, res in ea arcana modo referuatas & occultas, in suo beneplacito detegere atque reuelare, seminaria (inquam) in aere abscondita, & in sola potentia, quo ad nos, in actum visibilibus producere. nam mediante verbo omnia mirabiliter ex nihilo quasi sunt creata, iuxta illud Dauidis regis: *Opera DEI mirabilia & ampla, quæ omnia fecisti in sapientiâ, Psal. 103. 24.* Et alibi, *Recordemini (inquit) mirabilia eius quæ fecit, prodigiorum eius & iudiciorum oris eius: Psal. 105. 5.* Hinc dicitur, *Auribus percipe illud Iob, consistit & considera mirabilia DEI fortis, nostine cum disponit DEVS de illis, cum splendeat lux nubis sua? nostine de libramento dense nabis mirabilia DEI potestis scientis? An expanderes cum eo cælos sanctos superioribus nubibus firmos, ut speculum fustum? Quenam est via qua in partes disiluit lux, cuius vtero egressa est glacies? aut pruinam cæli quis genuit? qua nam via itur vbi habitat lux? & tenebrarum vbi est locus? Iob. 38.* At vero, Peripatetici vano more hæc omnia se scire gloriantur, Et tamen nihilominus omnium sapientissimus sic loqui-*

loquitur. *Animadverti totum opus DEI non posse hominem assequi illud opus, quod sit sub sole, quam laboriose homo querat, non tamen assequiturum esse, quoniam etiam si cogitat sapientissimus cognoscere, non tamen posse assequi.* Eccles. 9. 2. Per quod intelligit Salomon de hominis contamine, per se sine sapientie diuinae assequutione, quod quidem alibi sic verificare videtur. *Quia hominum cognoscat consilium DEI, nam ratiocinationes mortaliū sunt timide, & instabiles cogitationes eorum, Sap. 9. Infestum enim corruptioni corpus aggrauat animam, & deprimis terrena habitatio mentem plenum corium ulcus.* Et vix conuenimus ea qua in terra sunt, qua autem in caelis sunt quis inuestigauit, & consilium tuum quis nouerit, nisi tu dederis sapientiam, & miseris sanctum spiritum tuum e locis altissimis sic enim correcta sunt eorum qui in terra versantur semita, itaque sapientia fuerunt seruati. Hæc ille, ex quibus euidentis est, quod sapientia humana seu mundana vana sit; quare vt à vana Ethnicorum Philosophia caueamus docet Apostolus, & vt fontem totius veritatis sedulo introspiciamus. Et à Propheta Baruch docemur, minime de serendum esse totius sapientie fontem, vt in regionibus extraneis, hoc est, ab Ethnicis, artem queramus & scientiam atque intellectum, vt faciebant Agareni, & qui erant in Theman, Baruch. 3. quippe qui viam veræ sapientie nunquam agnouerunt, sapientia ergo prius est acquirenda, atque tunc per ipsam omnia intelligemus. *Quæritis* (inquit Christus) *regnum DEI & cetera adijciuntur vobis.* Hinc ergo fatetur Salomon, fruitione sapientie se peruenuisse ad certam cognitionem constitutionis mundi & virium elementorum & principii, finis atque medii temporum, solstitiorum mutationum, & varietatum temporum atque tempestatum, Anni circuituum, & stellarum situum, & naturarum animantium, & irarum bestiarum, & virium ventorum, & cogitationum hominum, & differentiarum plantarum, & radicum difficultatum, & ad intellectum rerum omnium tam occultarum quam manifestarum, Sap. 7. 17. Quo quidem videre liceat quod licet spiritus humanus per se meteororum mysteria elicere nequeat, mysteriaque diuina pericrutarari nesciat, tamen hoc omne præstare posse hominem in lumine sapientie, sed ad propositum redeamus.

Quod nebula materia sit aer, in vaporem densum condensatus, ex præcedentibus liquet; Et quamuis aliquis obijcere possit, quod vapor ex terræ superficie exiliens sit nebulae causa: tamen in superioribus à nobis declaratum est, ipsam terram aere non aliter necessario repletam esse quam hominem siue aliquod aliud corpus, siue animale, siue minerale, siue vegetabile, quem assidue per poros suos more animalis vel vegetabilis ad sustentationem sui inspirat; est enim in aere occultus cuiuslibet creaturæ cibus & alimentum spirituale, Hic etiam quandoque operante sapientia cum suis ministris in terra: *(spiritus enim disciplina implet orbem terrarum, & spiritus DEI incorruptibilis est in omni re Sap. 1. & Sap. 12. 1.)* in terra per varios condensationis gradus, fumos & vapores, nubes & aquas quandoque procreare cernitur. *Nam sapientia aptat pondus aeri pro appetitu suo & appendit aquas in mensura, tam in terra, quam in caelo, Job. 28. 25.* Vnde & meteoris suis omnibus fruitur terra, atque etiam corpus humanum, non aliter quam cælum Macrocosmicum, vrpote in quibus adest aer, qui homogeneus est cum aere mundano, vti plenius in præcedentibus à nobis disputatum est. Hinc ergo discernimus, aliam esse nebulae speciem, præter illam e lacubus & fluminibus atque etiam vallibus exurgentem, videlicet quæ subitò ex aeris vniuersalis coagulatione more mirabili & occulto operante sapientia fit, quæ vniuersam infimi aeris regionem implet. Hinc in fonte sacro scribitur. *Ex ore altissimi prodij, & tanquam nebula cooperui terram, Ego in excelsis locis tentorium habui, & super thronum meum in columna nubis, rotunditatem caelorum circuiui sola, & in profunditatem abyssi ambulavi, in fluctu maris, atque in tota terra, & in omni populo ac terra acquisui, Ecclesiast. 24. 3.* Porro etiam sapientia, quæ nubem fecit tabernaculum suum, (non aliter quam corpus pro animæ tabernaculo habetur, vnde homo accipitur pro anima & corpore, & in sacra pagina quandoque anima viuens pro toto composito sumitur,) quandoque nubes nuncupatur. Vnde dicitur, *sapientia erat Israelitis tegumentum,* (hoc est nubis columna) *& lux stellaris nocte, Sap. 10. 17.* At in Psalmis dicitur, *Quod Deus deduxerit Israelitas in columna nubis inter diem & per totam noctem lucente igne, Psal. 73. 15.* Et in Exodo. *DEVS præcedebat Israelitas in columna nubis inter diem, Exod. 13. 21.* Et tamen dixit DEVS, *Ego mitto angelum meum ante te: caue tibi à facie eius, & ausculta voci eius, quia non feres defectionem tuam, quia nomen meum est in eo, Exod. 23. 20.* Hoc est virtus mea essentialis. Dicunt ergo in mysteriis angelicis versati, angelum ex aere & luce ignea conflare, vnde & dualitas dicitur, vrpote ad cuius compositionem concurrunt, spiritus creatus, qui est eius externū ei loco corporis inseruiens, & lux increata, quæ est eius internū, & loco mentis se habet; vnde respectu sui externi in eodem capite angelus seu creatura, at vero ratione ad eius internum centrale habita ibidem vocatur Iehoua. Hic angelus ergo à Cabalistic Metatron, à Platonistic Anima mundi vocatus erat illa sapientia ab ore patris prodicens; quæ quidem emanatio increata, quatenus cum spiritu mundano erat mixta, creatura dicitur. Verba sunt huiusmodi. *Sapientiam creauit creator ante seculum in principio, & in secula minime defecit, in tentorio Sancto coram illo ministras, Eccles. 24. 10.* At vero, hæc emanatio in sua simplicitate dicitur creator, & verbum; vnde dixit D. Iohannes, *verbo omnia facta sunt, & sine eo nihil factum est, in eo enim est vita.* Atque hæc est ratio, quod diuinus Plato illud haud inconsulte animam seu vitam mundi nuncupauit, & Psalmista regius, *Psal. 33. Verbo Domini firmati sunt caeli & spiritus ab ore eius omnis virtus illorum. Ex eo in eo & per eum sunt res omnes,*

si sit *lumen & bonum*, vti testatur D. Paulus. Hic (inquam) spiritus administrantibus angelis, ex thesauro suo optimo, cælis, seu arca sua thesauraria, aere, extrahit materiam nebulae vel densiorem vel tenuiorem, pro suo beneplacito, illamque expandit pro tegumento, iuxta illud Psalmistæ regit. *Nubem expandit DEVS pro tegumento*, Psal. 105. 39. *Et tanquam nebula cooperit terram*, Eccl. 24. 10. Et alibi. *Sub nubibus continet superficiem folij, expandit ad illud nubem suam*, Job. 26. 9. Et alibi, *Ego sapientia in ex cælis locis tentorium habui, & fuit thronus meus in columna nubis*, Ecclos. 24. 3. Concludimus ergo, quod vt lux increata in angelo (quæ erat essentiale Iehouæ Nomen, quod erat in angelo) erat punctus in compositione angelica centralis, & primus motor in illa, (vnde dicta est sapientia omnia facere pro beneplacito patris) quæque est anima seu mens ad eius externum, ita quidem hic spiritus DEI bonus & incorruptibilis, sit motor & actor internus nubis & cuiuslibet meritori, id quocunque vult dirigens; vnde dicit Job, *Nubes spargens lumen suum, quæ iustitiam cunctis per circuitum, quocunque eas voluntas gubernantis tendit, ad omne quod præcepit illi super faciem orbis terrarum*, Job. 37. 12. siue ad flagellum siue ad faciendam beneficentiam & misericordiam. Deniq; nebula est nihil aliud, nisi nubes mediocris consistentiæ, inter substantiam vaporosam Halonis, atq; illam nubis densæ, Ad aubis ergo densæ descriptionem jam peruenimus.

C A P. VI.

De Christiana nubis descriptione.

Nubes est aer, in vaporis densi seu nebulosæ gradum prius, atque ab illo paulatim in spissiores atque obscuriorem consistentiam, duorum ventorum, siue oppositorum, siue transuersalium flatibus, DEO sic volente, & centraliter ad suam voluntatem complendam operante, compressus atque condensatus. Velsic:

Nubes est spiritus mundani in arca DEI thesauraria, hoc est, in eius cælis occultati sapientia diuina centraliter operante, ministrisque eius ventosis extrinsecus DEI nutu comprimentibus, reuelatio: hoc est in cumulum nebulosum flatu diuino coaceruatio, quam Iehoua pro tegumento suo expandit, & pro tugurio seu vehiculo ad voluntatem suam tam in cælis quam in terris complendam habet. Velsic:

Nubes est vaporosa atq; densa aeris congeries, quam sapientia diuina ubiq; per mundi spiritum expansa, ex nihilo quasi fecit, hoc est, ex inuiso & incognito aeris sacrario seu arca thesauraria, ad suam voluntatem, tam in cælis quam in terris exequendam, in lucem vulgarem produxit, & publice mundo reuelauit.

In huiusmodi ergo definitionibus, seu potius descriptionibus, habemus causam materialem: videlicet densam & vaporosam aeris congeriem, seu cumulum nebulosum, in qua etiam & causa formalis depingitur: habemus etiam causam eius efficientem, tam centalem, primitus suo velle agentem, videlicet Sapientiam diuinam, quam externam & superficiale, videlicet ministros sapientiæ, comprimentes & mouentes. Habemus & minieram, seu arcam thesaurariam, ex qua materia compositionis elicitur, videlicet cælos, qui sunt thesaurus DEI: Denique causa finalis in loco ultimo exprimitur, effectus nempe voluntatis creatoris, siue salubres & ad clementiam inclinantes, siue insalubres, destructiui, & ad seueritatis diuinæ proprietatem tendentes.

Ad primam ergo definitionis nostræ partem defendendam, habemus paginæ sanctæ testimonia nonnulla, vtpote in qua inuenimus, quod *DEVS sapientia sua aperit pondus aeri, & appendat aquas in mensura faciat pluuia statua & viam fulguro tonitruum*, Job. 28. 25. hoc est, secundum voluntatem & ordinationem spiritus diuini, aer mutatur à statu seu pondere leuiori in densius, seu granius, cuius quidem mutationis gradus in sequentibus explicantur, videlicet ad nubes, quas aquas vocat, & à nubibus ad pluiam seu aquam vulgarem, fulgura autem facit internam nubis lucem formalem quæ non reuelatur nisi dissolutione compositi, hoc est, tenebrarum ablatione, quod fit mediante ventorum flatu: vnde dicitur, *simul ac efflat ventum suum effluunt aqua*, Psal. 147. 18. hoc est pluit, vel dissoluuntur niues, & nubes, & glacies; Et alibi, *Iam non respiciunt homines lucem cum nitida est in superioribus nubibus, quas ventus transiens purgavit, hoc est, ab aquis seu nubibus densis separauit*, Job. 37. 20.

Causa etiam nubis in definitione efficiens, autoritate fontis totius veritatis confirmatur, in quo scriptum est, *appendit DEVS aquas, hoc est, nubes in mensura*, Job. 28. Et aliter ibidem, *Quis sapphirinas efficit nubes sapientia*. Et alibi, *Nubibus densis obregit Deus cælos*, Psal. 147. 8. Et alibi, *Deus expandit nubem pro tegumento*, Psal. 105. 39.

Miniera autem seu arca thesauraria, ex qua materia nubis elicitur, exprimitur in hoc Biblij sancti loco, *Aperiet Iehoua thesaurum suum optimum cælos, (seu aera) dando pluiam terra tua suo tempore, &c.* Deut. 28. Vt etiam de ventorum miniera dicitur, *De promissu ventum è thesauro suo*, Psal. 135. 6. Et de illa niuium & grandinum dicitur, *Peruenissine in thesaurum niui: & in thesaurum grandinis in sectionem habes*. Horum autem omnium promptuarium seu myrothecium sacrarium est vnicum, in quo generalis mundi materia primordialiter erat extracta, videlicet spiritus seu Mercurius mundi vniuersalis, qui imperante Deo, & assistente eius sapientia more Prothei, est in speciem quamlibet transmutabilis; vnde à Philo-

Philosopho verè Christiano definitur hic spiritus generaliter sumptus, & sapientiæ virtute præditus esse natura infinita, ex similib. similia procreans, res cunctas generans augensq; rerum omnium nomina in se habens, vtpote qui animal est à natura, lapis, lignum, arbor, & omnium quæ videntur corpora, tam imperfecte quam perfecte mista, sunt ab huiusmodi spiritu sapientia diuina animata, eiusq; retinaculo stabilita: Est ligamentum elementorum, virtusq; commiscendi, quæ mediante sua anima centrali in qualibet huius mundi re, elementorum mixtiones efficit, formamq; suæ speciei congruam imprimat, per quam ea res à quavis alia re distinguitur & segregatur: nec tamen est huiusmodi natura occulta alicuius coloris, omnium tamen colorum particeps & effectrix, nullius etiam ponderis & qualitatis, omnium deniq; ponderum & qualitarum, rerumq; fecunda genitrix, Hinc ergo erat, quod Anaximenes aerem rerum omnium causam esse audacter asseueravit, atq; Anaximander ipsum pro Deo vtpote primo rerum omnium authore haberi voluit. At iste vir bonus emanationis diuinæ & deiformis vehiculum & receptaculum, spiritum istum vniuersalem esse minime animaduvertebat, ad cuius nutum spiritus hic in hanc vel illam speciem transformari solet. Quare more Ethnico & Idololatrarum, circumferentiam respiciendo, & centrum ignorando, creaturam loco creatoris insipienter habuit, & corpori externo vice animæ internæ cultum diuinum erronee præbuit. Finalis deniq; causa in definitionibus nostris proposita, literarum etiam sanctarum autoritate statuminatur. Nam in iis legimus, *pro irrigatione fatigat densam nubem, & dispergit lucem nubis sua, quodcumque præcipit illis faciendum in terra siue ad flagellum, siue ad faciendam beneficentiam efficit, vt præsto sit, Job. 37. 40.* Et in Prophetâ Baruch legimus, *Cum nubibus mandatum est à Deo vt abeant totum orbem habitabilem, perficiunt quod imperatum est, Baruch. 6. 60.*

At vero aliquis procul dubio, imo verò & quam plurimi Deum atq; eius sapientiam non semper, sed quandoq; idq; more prodigioso atq; miraculoso in nubibus, nebulis & aliis meteoris inuisisse, nunc vero temporis (cessantibus omnib. miraculis) imo verò & in ipsis illis temporibus, à mundi origine ad mundi saluatoris natiuitatem, Deum aut diuinitatē nubibus non nisi more extraordinario inuisisse obijcient. & aliis tempestatibus nubes ordine & dispositione naturæ esse procreatas, & naturali progressu effectus suos fructiferos produxisse.

Quibus certe respondemus in primo loco, quod miracula (vtcunq; nonnulli aperto ore blaterare, & profano spiritu ea c. s. l. l. se perhibere soleant) tam diu in efficacia sua manebunt, quam diu Deus miraculorum author virtutem agendi in hoc mundo habebit, verbum enim Dei (mediante quo miracula omnia perficiuntur) in suo vigore permanebit in æternum: Sed legant isti infideles, qui miraculis finem imponere sancti cauti, legant (inquam) prophetas, interq; illos loelem in primis, legat Apocalypsin actum postea videamus, qua fronte aut quali audacia tanti momenti errorem defendere audeant. At inquisitionem magis peculiarem in sacro scripto jam faciamus, quo perspicuius appareat, an Deus immediate per sapientiam suam ad nubium & cæliorum meteororum productionem agat nec ne? Inuenimus ergo loco antea citato: *Quod Deus aperit thesaurum suum optimum caelos, ad dandam pluiam terra suo tempore, & benedicendo cuique operi manus iusti, Deut. 28. 12.* Et alibi dicitur, *quod nubibus densis, obtegit Deus caelos, qua comparent terra pluuiam, qua facias vt proferant montes fenum, & dens jumentis cibum, Et alibi, sapientia eius abyssi ruperunt se, & caeli stillant rorem. Prou. 3. 20.* Et alibi, *Aquas ita cohibet Deus vt arescant, & ita emittit eas vt subuertant terram, Job. 12. 15.* Et alibi, *Qui dat niuem sicut lanam, & nebulam sicut cinerem dispergit, ante faciem frigoris eius quis sustinebit? Ps. 147. 5.* Et alibi, *Ligat aquas in densis nubibus suis, adeo vt non fundatur nubes sub ijs. continet superficiem solij, expandit ad illud nubem suam, Job. 26. 9.* qui loci non intelligendi sunt de rebus miraculosis, sed quatenus Deus agit communiter per sapientiam suam ad nubium in hoc mundo productionem. Vnde alibi, *Qui sapphiricas nubes effecit sapientia? & vitres caeli qui prosterunt? Job. 38. 37.* Cui quæstioni alibi sic responderetur, *Deus sapientia sua aptat pondus aeris, & appendit aquas in mensura, facit pluiam statuta, &c.* Et alibi (super hoc quærit, *Nostine de libramētis densa nubis mirabilia Dei perfecti scientia? Job. 37.* Ex quibus locis sat liquido explicatur, hæc omnia mirabilia non centraliter à natura vlla creata prouenire, sed à creatoris magni sapientia ab origine fuisse, & quotidie in tempore præsentem esse, & in futurum vsq; ad vltimum Perire fore facta atq; procreata: iuxta illud Psalmistæ regii, *Opera tua mirabilia & ampla sunt que fecisti in sapientia, Psal. 103. 24.* Et alibi, *Ne jota verbi Dei cadet in terram.* Nec quidem mirum est, hæc atq; alia omnia in sapientia hac diuina esse effecta, vtpote cuius spiritu, omni re efficaciori, animatur & viuificatur spiritus ille mundanus, sine cuius præsentia in nihilum euanesceret, in quo statu erat ante mundi creationem: At vero hic verbi domini præsentia manebit in æternum. Hinc dicitur, *Spiritus suo ornauit, hoc est, decore formauit caelos, &c. Job. 26. 13.* Concludimus ergo impossibile esse, quod aliquod meteoron, siue sit visibile siue inuisibile, possit sine creatoris præsentia atq; assistentia procreari, quippe qui à centro principaliter & primario agit in hoc mundo; nam incorruptibilis Dei spiritus (teste sapiente) est in omni re Sap. 12. 1. & consequenter in meteoris, quæ sunt rerum spermata: qui spiritus definitur ab illo alibi esse spiritus scilicet omnem in se habens virtutem, omnes spiritus intelligibiles capiens: Sap. 9. vtpote omnibus mobilibus mobilior, & vbique propter mundiciam suam attingens, quatenus est vapor virtutis DEI, seu emanatio claritatis omnipotentis DEI sincera, & candor lucis æternæ, & speculum sine macula DEI

DEI maiestatis omnia potens, omniaque innouans, quatenus in seipso permanens: Quomodo autem & qua ratione magis particulariter agat hic spiritus, ad nubis cuiuslibet consistentiæ productionem luculenter tractatu nostro de Causis meteororum finalibus disceptabimus.

C A P. VII.

De nubium differentia, tam secundum Philosophorum, Ethnicorum, atque Christianorum ipsorum sectatorum quam literarum sanctarum testimonium.

Qui in Philosophia Aristotelica fuerunt versati, permultas poluerunt nubium differentias: Vt pote quarum alias ab aliis generali differentia in primis discrepare fecerunt, videl. substantia & quantitate: deinde horum membrorum quodlibet in suas diuiserunt species: Nam earum substantiam in densam ac raram distribuerunt, quatenus ex ea nubes densa & spissa atque tenues & subtiles in & ex medio spiritali mundi infimi procreantur: quarum illas ex multis & grossis fumis terrestribus, has vero à vapore subtiliori & minime denso, comparatas & constatas esse voluit: in qua quidem ipsorum opinione, quoad nubium in densitate & tenuitate differentiam, minime errauerunt, vt pote experientia vulgari in varia nubium consistentia versati: At vero quod densitatis nubium causa materialis sit grossus & terrestris fumus, in eo omnimodo decipiuntur, quoniam eius consistentia, tam in raritate quam in densitate, est aer homogeneus, aut maiori aut minori mole accumulatus, & ordine compactiori constrictus. Nonne enim videmus aquam pluuialem nubis nigerrimæ & densissimæ, eiusdem esse homogeneitatis & limpiditatis, cum illa nubis tenuioris, & albicantis, quare terrea fumi dispositio non est in causa densitatis aut caliginis nubis, sed densitas ipsius aeris, seu potius consistentiæ ipsius vaporosæ in massam profundam congregatio; nam in nebula videmus materiam nebulae esse eandem, videlicet aerem condensatum: sed diuersitas ipsius est in compositionis ipsius profunditate atque compacta vnione. Sed pergamus. Nubes secundum qualitatem coloratam etiam distinguere solebant; vnde nubes nigras à fumo terrestri ortas dixere, vel de reserrato & compacto. Nos scemur eas ab aere fortiter & profunde inspissato ortas, illas vero rubescentes vel flauescentes cum nigredine, partim à lumine stellari seu exhalatione ignea, partimque à fumo spisso & terrestri ortas dixerunt: nos vero à vario ventorum spiritu aerem fixum atque seminaria luminosa seu ignea vndiq; per aerem expansa comprimente eas esse factas affirmamus, sine vlla ex terra exhalatione: Porro illi rubras eas cum nigredine viridescentes, ex exhalationibus cum vapore spisso & copioso, simul atque magna aquarum atque humiditatum quantitate procreatas dicunt: nos vero illas genitas asserimus ex vapore seu aere vario, secundum variam ventorum ex diuersis mundi quartis ad ipsarum procreationem stantium, in vnâ massam congregato. Hinc enim videmus quod venti oppositi nubes & fulgura varii coloris producere soleant: Denique nubes albas à vaporis paucitate factas esse dicunt, vnde fit, vt præter tenuitatem subiecti lux stellaris facillime penetret massam, illamque candidam efficiat.

Habent etiam & aliam nubium differentiam, quippe quarum alias faciunt v. cuas & quasi inanes, eas scilicet, quæ per cælum ad instar floccorum lanæ disperguntur, quas Aristotelici magis ex exhalationibus calidis & siccis, quam vaporibus humidis seu madore perfusis constatas esse volunt. Nos vero cum sacris literis nubes luminosas à vento prætereunte à liquida sua substantia expurgatas dicimus, Nam de his sic loquitur pagina sancta, *Iam vero non respiciunt homines lucem, cum nitida est in superioribus nubibus, quas ventus transiens purgavit. Iob. 37. 38.* Ex quo etiam loco refutatur illa Aristotelis de ventis opinio superius allata, videlicet quod materia ventorum, quam exhalationem vocat, non penetret mediam aeris regionem: at vero huiusmodi testimonio videtur in suprema medii aeris regione spirare, ibi nimirum, vbi nubes superiores positiones suas habent. Alias vero aquis exuberantes, illas nempe quæ in pluuiosam materiam dissoluuntur. Sed nos Biblij sancti vestigiis in hærentes nubes diuidimus in primis à diuersa ipsarum positione in superiores & inferiores; vnde dictum est. *Non respiciant homines lucem cum nitida est in superioribus nubibus. Iob. 37. 38.* Et alibi, *senum ediderunt superiores nubes, Psal. 77. 17.* Et alibi, *Nubibus superioribus cælis præcipites, Orianus cælorum aperuit.* Et alibi, *Nubes superiores superne fortificata Psal. 78. 23. & Prov. 8. 28.* & in multis aliis locis. Inde significando, quod etiam & nubes sunt inferiores quæ grossiores sunt & densiores in sua substantia.

Porro etiam nubes autoritate sacra, respectu ipsarum substantiæ ab inuicem distingui videntur, videlicet in densas & tenues; In densas, (inquam) quia ibi loci scriptum inuenimus. *Nubibus densis obteggit DEVS cælos, quæ comparerent terra pluuiam, &c. Psal. 147. 8.* Et alibi, *Densæ nubes rugurium eius. Iob. 11. 15.* Et alibi, *Densa nubes vehiculum DEI, Psal. 104.* Et alibi, *Iehona ligat aquas in densis nubibus, adeo vt non fluatur nubes sub eis, Iob. 26. 9.* Porro nubis tenuitatem arguit hic locus, *Ecce dominus ascendit super*

per

per nubem leuem & ingreditur *Aegyptum*, *Isai. 19. 1. &c.* Similiter distinguit pagina sancta, nubem per colores, vnde dictum est, *posuit caliginem inter vos & Aegyptios*, *Iob. 24. 7.* Et alibi, *E medio nubis & caliginis edixit Iehoua*, *Dent. 5. 28.* & alibi, *posuit tenebras in circuitu suo latibulum cribrans aquas de nubibus caeterum*, *2. Reg. 22.* Porro & Iehoua dixit se habitare sub caligine, *2. Chron. 6. 1.* Vnde patet, è testimonio sacro, nubes esse nigras seu tenebrosas. Sunt etiam & nubes liuidæ seu Cæruleæ, vnde scriptum est, *Quis saphirinas nubes efficit in sapientia?* *Iob. 38. 37.* Sunt etiam & nubes lucidæ & albicantes splendore, de quibus scribitur, *Lux est nitida in superioribus nubibus;* Et alibi, *Nostine cum disponit DEVS de illis cum splendeat lux nubis sua?* *Iob. 37. Ibid.*

Sic etiam distinguuntur nubes in humidæ & siccas, vnde ex testimonio sacro habemus, *Aquas ita cohibet DEVS vt arefcant, & ita emittit eas vt subuertant terram*, *Iob. 12. 11.* Et alibi, *Nubibus interdum ne dimittant in amplum*, *Isai. 5.* Et alibi, *Cæli super caput erunt antri*, *Deuter. 28.* Et alibi, *Iehoua ita accensus est ira in vos, ita claudit cælos &c.* Denique eas differre faciunt scripta sancta in quantitate, in nubeculam & nebulam, vnde dictum est, *Eccè nubes parua sicut vola manus hominis ascendit è mari & suis statim, quod cæli nubibus obscurarentur.* *1. Reg. 18. 41.* Atque sic in cæteris.

Relatiuum ad Microcosmum.

		(Halosis
	} Tenuia & vaporosa consistentiam habet quia quasi	} Nebule,
2. Meteora in Microcosmo tenebrosa consistentiæ æquæ sunt vel	} Grossa. Vide 4.	

IN præcedentibus demonstratum est, quam necessaria sit inter Macrocosmum & Microcosmum humanum relatio; quia nimirum hic ad illius exemplar, vt ille ad imaginem Creatoris est conformatus, ambo hi ad imaginem diuinam creati à peritioribus, tam in theosophia quàm Philosophia dicuntur; n. sic mundus à Deo, ex nihilo tenebroso creatus, in cælum & terram, mediante spiritu Dei, qui ferebatur super aquas, diuiditur, & in elementa quatuor distinguitur, ac tandem inspiratione illius spiritus vniuersaliter spirantis & agentis, meteora cuiuslibet conditionis, tam in cælo quam in terra procreantur, similiter homo à DEO ad imaginem mundi, & consequenter ipsius DEI ex limo terræ formatus, ab ipso Creatore inspiratur, in cælum atque terram, hoc est, in corpus atque spiritum diuiditur, quæ iterum in sua elementa particularia distinguuntur, in quibus meteora tam mala, hoc est, ad punitionem, quam bona & salutifera producantur, videlicet tam in eius cælo aereo quam in eius terra seu corpore.

Vt igitur meteora tam humida quam sicca in medio aereo tam terræ in Macrocosmo, quam in cælo eius infimo inueniuntur; ita etiam similia tam in corpore quam spiritu seu cælo aereo in Microcosmo reperiuntur atque procreantur: At vero, quoniam homo in sua integritate consideratus, est compositus de composito, hoc est, de partibus mundi compositi, sequitur ipsum hominem profundius mundo in compositionis multitudinem se immeruisse, vnde fit, vt eius elementa simul atque meteora sint longe densiora, & magis in substantia glutinosa compacta, quam illa mundi, quæ sunt magis simplicia: Verbi gratia, sanguis, qui est aereum hominis elementum, in quo delitescit mundanus ille, est ob densitatem suam visibilis, simul atque humor ille biliosus qui igni refertur, ignisque mundani est receptaculum connaturale: Nam (vti antea dictum est) spiritus mundanus inest in homine tanquam eius cælum, in cuius centro nihilominus habitat spiritus diuinus, qui homini rationem præbet, & intellectum, quod spiritus mundanus per se perficere nequit, vnde scriptum est, *In homine est spiritus, sed inspiratio omnipotentis intelligere facit;* *Iob. 9.* Quibus videmus, spiritum diuinum esse tam in spiritu mundano, quam humano actorem centalem, qui spirat, atque incitat spiritus vtriusque creatos vbi vult, facitque eos in perpetuum ad placita sua obeunda paratos atque promptos, & non calor aut frigus creaturarum, qui actionis seu spirationis diuinæ sunt tantummodo effectus, vt alibi declarabitur.

Distinctionem igitur præcedentem ad vsum Microcosmicum seu humanum ad hunc modum contrahimus,

Rela-

Relatiuum Microcosmicum.

Meteora in Microcosmo seu homine tenebrosa, consistentia aquea tenuia & vaporosa, obseruantur reperiri vel arcus.

Oculo sub forma

Nebulae, Haloni seu nebulae macrocosmi similis,
Albuginis, nubi comparatae,
Suffusionis, nubeculae relatae & nubi.

Capite seu cerebro more vaporis grossi in

Vertigine, fumo grosso aequiparanda,
Scotomia, nubi fuliginosa simili,
Grauedine catarrhali, fumo nubiloso simillima.

Ventriculo, quando partes in alimento aereae concoctionis assiduitate extractae sunt, & in ventriculi summitate circulando in vaporem densum, ac tanquam consistentiam nubis coagulatae reducuntur, qui vapores tum postea ad chilo & sanguinis, ac tandem ad carnis procreationem ulteriori coagulatione pergunt.

Cordis sinu

Sinistro, in quo aer per asperam arteriam attractus reducitur prius in nebulam vaporosam, quae tum postea in massam sanguinis arterialis, spiritu vitali ditissimam, concrefcit.

Dextro, vbi viceversa sanguis grossus in nebulosam materiam conuersus in liquorem dissoluitur tenuiorem ac subtiliorem, quam fuit antea, hocque secunda clementorum rotatione.

Hepatis cauo, in quo vapor chilosus in nebulosam secundi ordinis substantiam redactus, in sanguinis guttas tanquam nubis consistentia in pluuiam protinus coalescit.

Vasis spermaticis, in quibus vapor totius corporis spermaticus & aereus in densam nubem spermaticam substantiam conuertitur, quae ad perfectionis metam progrediendo, ab imperfecte misto spermatico, ad corpus eiusdem speciei perfecte mistum petgere obseruatur.

Vniuerso corpore, vti in vaporibus diaphoretice ad corporis superficiem per poros expulsi.

CAP.

CAP. VIII.

De Halone Nebula atque Nube.

Cum aer sit medium, in quo meteora aquea, tam in cœlo macrocœsmico, quam vbiq̄ue in eius terra procreantur, necesse est, vt̄ huiusmodi etiam meteora in qualibet aeris humani parte, tam solida quam fluxili, procreentur, videlicet quilibet nubis gradus. At vero, quoniam oculi in cœlo summo seu capite Microcœsmi stricta se habent ratione ad duo mundi maioris luminaria, vtpote per quos radii spiritus humani suos emittunt aspectus, ideo in ipsis quælibet nubis species, videlicet Halo, nebula, nubecula &c. ab effectu facillime discerni possunt. Nam vti in mundo maiori inter oculos nostrum & solem vel lunam quandoque Halonem seu nebulam tenuissimam interponi videmus, nonnunquam densiorem, & quandoque crassissimam, & nubem minime à radiis solaribus penetrabilem, ita etiam in medio oculari, videlicet tam in humoribus quam in tunicis vel inter tunicas ipsius oculi, huiusmodi inter radios visuales & obiecta visa meteora nonnunquam intermixta videmus, videlicet, nebulas, albugines, & suffusiones seu cataractas: nam nebulæ in oculo dicuntur esse tenues & superficialiæ albedines, seu caligines vtriusque oculi membranæ, & dicitur huiusmodi morbus nubecula, quia tenuis quidam humor, more tenuis & paruulæ nubis in aere impressæ existit, corneæ inhærens membranæ, ratione cuius putat laborans per nebulam aut vaporem aut fumum res se omnes videre. At vero, si humor seu vapor hic magis adhuc crassescat, in secundum nubis gradum coalescit & tunc vocatur Albugo, in qua omnis manifesta videndi acies perfringitur, & tanquam in umbra obscura videtur, quemadmodum in nebula mundi maioris densissima obiecti olim visi simulachrum omnimodo à visu tolli cernimus. Porro etiam quandoque propter nimiam corneæ tunicæ densitatem visio redditur tenebrosa, vnde & caligo huiusmodi nuncupatur accidens. Est etiam & alia nubis species in loco profundiori procreata, videlicet in crystalloide seu humore vitreo, ratione cuius humor ille in colorem glaucum seu fuscum commutatur; vnde huiusmodi homines sic affecti, per fumum seu nebulam se videre arbitrantur, diciturq; talis visionis alteratio *Glaucoma*. Denique habemus & aliam huiusmodi meteororum speciem, mediante quaille in oculo producit effectus, quem suffusionem seu cataractam vocant, quæ procreatur ab aeris nebulosæ concretione facta, vel in pupillæ sede, vel inter Rhagoidem tunicam, vel crystallinum humorem, hocque sensim & paulatim, adeo vt̄ ne vix ac ne vix quidem in principio discerni queat. Sic etiam in nubis cœlestis procreatione gradus varios obseruamus, videlicet ab aere in vaporem vix perceptibilem progressum, & ab illa in nebulam tenuissimam, à qua in illam densiorem, quæ tandem in nubem densam concrefcit. Porro etiam, quando aer condensatus est in primum gradum, & circa pupillæ circumferentiam centro intacto, vel non nisi tenuissimo fumo obfuscato remanente, tunc Halonis speciem præ se ferre obseruatur. Vt̄cunque ergo res se habet, videmus hic eandem esse aeris in nebulam tenuem, & densam, & ad nubis consistentiam conuertendirationem, quam in aere mundano habemus, imo vero & tali etiam aere in vaporem densum compacto & in rorem concrefcente ipsum humorem aqueum oculi decrefcentem nutrir̄i, & in pleno suo statu præseruare obseruauimus: Quod autem concreata huiusmodi substantia vaporosa fuerit prius aer, duplici respectu instruiur, videlicet quoniam gradatim perḡit ab inuisibilitate ad visibilitatem intuentis, ac tum postea quoniam per spongiosam & porosam nerui optici substantiam nisi in aerea & spiritali conditione penetrare minime potuit. Causa autem ear̄ substantia huiusmodi aerea quandoque in locis prædictis concrefcere solet, est ob variam aeris in sedem illam penetrantis rationem, videlicet propter vim eius centram, in dispositionem variam conuertibilem, quam ab aliquo vento constrictiuo accepit, qua mediante paulatim se in massam contrahit, at vero aer ex ventro oppositæ naturæ in natura sua dissolutus manet, quo melius secundum Naturæ leges in humoris aquei vices & officia agat.

In cerebri etiam ventriculis aerei turbines, vapores, nebulæ, & nubes, vel via naturali, vel præter naturæ leges generantur. Nam vti in cerebri cellulis vapores aeris per nares attracti incitatione boni atque salutari naturæ spiritus, in suauem nebulam & naturalem circulando concrefcunt, & leuiter condensando partim in roridum ventriculorum anteriorum madorem, partimque in inuisibilem spiritum per plexus choroidis meatus disperguntur, qui animales dicuntur, eorum vero pars superflua in aquæ densæ dispositionem contrahitur, quæ per peluim seu infundibulum & glandem pituitariam, ac tandem per cuthei foramina excernitur, in palatum distillando, ita quidem & huiusmodi aer seminariis meteororum præternaturalium refertus, inspiratione & expiratione per processus mammillares factis, ratione quandoque præternaturali, in substantiam nebulosam seu nubilosam reduci animaduertitur, vnde Cararrhus, Scotomia, Vertigo, & alij istiusmodi meteororum effectus in cerebri ventriculis procreari solent, quæ quidem cum suis affectibus præsubstantiæ aereæ & qualitatum ventorum in ea prædominantium, simul etiam profitu & loco in quo forman-

K

tur

tur huiusmodi meteora variare notantur. Hinc ergo est, quod aer venti turbulenti seminariis plenus ita semel attractus disponatur, ut centralis eius motor calore naturali incitatus, ipsum in gyrum more turbinis aut nubiam effectus aliis nubibus aut fluminis flumini fortiter occurrentis, in anterioribus cerebri ventriculis circumrotet, unde omnia imaginatiuæ facultati apparent, ac si instar rotæ in orbem gyrentur, atque ob hanc rationem hæc affectio vertigo dicitur. At vero si aer attractus propter differentem seminariorum dispositionem, in materiam nebulosam, adhuc magis obscuram & grossiorem redigitur, & in parte cerebri anteriori magis stabilis restat, quam ille vertiginem gignens, tunc res obscuræ aut more mulcarum ac cimicum apparent, propter incompositam atque diiunctam nubis, ita sensui imaginatiuo apparentis, constitutionem, nam omnes medici huiusmodi affectionem vel effectum à vaporibus tenebrosis in cerebro existentibus generari agnoscunt & ingenue fatentur, at vero unde oriatur, vel plane ignotant fere omnes, & non nisi de longe percipiunt nonnulli: Sed de huiusmodi meteori præternaturalis causa efficiente alibi latius discurremus. Talis etiam est catarrhi seu Rheumatis ut plurimum origo: quod etiam ex hoc facillime discerni potest, quoniam ex nubilosorum ventorum flatibus aerem spissum ex marmoris lachrymis & capitis grauedine percipimus. Unde fit, ut nisi natura hominis fortis, aeris ita in dispositionem madidam alterati impressionibus resistat, eiusque naturam vincat: facillime similibus cum aere opprimatur impressionibus: Hinc Hippocrates *Aphor.* 5. 3. & Galenus in sententiam istam coincidunt; videlicet, quod flatu Australi diuturno cum dominio, auditus hebetetur, c. ligo efficiatur visus, caput grauetur, oculorum & cerebri vertigines, ingenii grauedo, morbus caducus atque huiusmodi genera in hominibus procreantur, utpote cuius spiritu madido, nubes grossæ & obscuræ inducuntur, quatenus eius officium est, aerem grossum & spissum facere, illumque propter seminariorum ab ipso in aerem vniuersalem emissorum prauitatem, corruptionem producere, & putredines facere. At vero, quoniam ventus hic humiditates calidas producit, ergo omnia meteora eiusdem conditionis humida producere aptus est, tam ad perniciem quam ad benevolentiam secundum ordinatoris dispositionem inclinantia.

Porro etiam tales impressiones meteorologicæ, tam naturales quam præternaturales in ventriculo generantur, utpote qui locos præcipue mediæ aeris regionis vices in corpore humano gerit: at vero seminaria huiusmodi meteororum, tam à ventis terrestribus quàm ab illis cæli elementaris in hunc modum deriuantur. Nam uti videmus, quod meteororum mundi seminaria per inspirationem ad læuum cordis thalamum attrahantur, & exinde per vasa arterialia in vniuersi corporis membra spargantur, atque etiam mediantibus processibus mammillaribus per vasa cerebri vndiq; dispensentur: ita quidem vapores, nebule & nubes in ventriculo, siue salubriter, siue insalubriter in quacunque dimensione generatæ, ex fructuum, ciborum seu alimentis, tam liquidæ quam solidæ substantiæ natura varia, pro varia dispositione ventorum aeri magis seu diutius prædominantium, in tempore vegetationis, incrementi, seu nutritionis animalium, atque etiam vegetabilium oriuntur.

Hinc igitur fit, quod venti Australes in tempore incrementi seu vegetationis vegetabilium, videlicet frumenti, herbarum, fructuum, & radicum præsidentes aeri, eiusdem temperiem secundum suam dispositionem ordinantes, ipsas reddant ad suam naturam proclives, easque seminariis putridis impleant, quippe quæ vegetabilia ab aere omni momento recipiunt occultum vitæ suæ pabulum; est enim in aere tam cælesti quam terrestri occultus cuiuslibet rei vitæ cibus. Habent enim plantæ magneticam virtutem ipsis centraliter insitam, mediante qua vitam aeream ipsis similem sibi assidue alliciunt; utque in historia nostra de Anatomia Panis & Tritici explicatum est, facultate & successione cuius vegetationem & incrementum, tam in ipsarum spiritu quam mole, quotidie magis magisque acquirunt. Similiter huiusmodi vegetabilia, videlicet gramina, fructus, grana frumenti &c. talia reddunt animalia, tam terrestria quam volatilia qualia ipsa sunt, cum nutriti temperies sequatur illam nutrimenti; nam quod facit tale est magis tale: Hinc ergo est, quod aer qui concurrat ad ipsorum nutrimentum & vegetationem, & in ipsorum consistentiam condensatur, quando dissolutione & sublimatione sua in libertatem pristinam restituitur, semper seminaria venti prædominantis in incremento nutrimenti in suo ventre habet, quare & ille aer vaporosus in ventriculo circulatione primæ concoctionis ex alimento extractus, & iterum in chilum, & tum postea in sanguinem compressione reductus, semper pro suo interno habet venti ei præsidentis spiritum, & consequenter vniuersum corpus quod nutrit, à præcedenti sua constitutione in suam conditionem paulatim reducit. Atque ob hanc causam morbi Epidemici & populariter grassantes sunt in succedentibus annis tam varii atque diuersi, secundum diuersam ventorum in iis flantium dispositionem. Unde si venti in illis mundi quartis frequentiores sunt salutare & vitæ animalium conuenientes, utpote septentrionales & Orientales, annum salutarem denuntiant, quoniam tali aere & talibus ventorum seminariis vegetabilia, & per vegetabilia animalia nutriuntur, atque etiam ipsorum animalium cerebra atque corda per inspirationem rectificantur. At vero vice versa meridionales venti propter corruptam suam dispositionem, malo halitu diuturnis suis spirationibus fructus & gramina

mina & grana afficiunt, vnde & pestes sequuntur, & morbi pestilenciales: quemadmodum ex Galeni libro 1. de morbis Epidemicis & in multis aliis locis colligere possumus. Ratio autem in promptu est, quoniam scilicet venti Australes putredines & corrupta feminaria per aerem dispergunt, res firmas relaxant & dissolunt, vti etiam ipse Hippocrat. & Galenus consentunt, At vero inquit Galenus Febres omnes pestilenciales à putredine habent ortum suum. *Galen. diff. Feb. li. 1. c. 5.* Quare sequitur, quod vegetabilia & animalia aerem longo tempore à ventis meridionalibus corruptum haurientia, eumque in præcipuam suam substantiam conuertentia, sint de natura putrida, atque consequenter corruptioni admodum obnoxia. Hic autem notari dignum, secundum ea quæ in ventolis meteoris sunt antea dicta, quod venti natura, qui dominium principale habet, in annonis seu cibus inclinatur ad partem illam corporis, quæ naturaliter spectat ad quartam illam, à qua ventus ille macrocosmicus flaret: vnde & pars illa corporis præcipue afficitur, eiusque spiritus naturalis virtute spiritus alieni, per alimentum in corpus introducti, exagitur atque excitatur in sua spiratione, siue ad salutem tendat, siue ad infirmitates. Sed de ventorum atque etiam spirituum in alimentis mysteriis atque de rationibus ipsorum in causis meteorum efficientibus simul atque finalibus, plenius DEO auspicante discurremus.

Pari etiam ratione istiusmodi generis metora in vtrisque cordis sinibus seu cameris, tametsi vario respectu atque alterandi opere, procreantur; nam in læuo seu sinistro cordis thalamo vapores, nebulae, atque quodammodo nubes, immediate ex aeris per pulmões inspirati condensatione atque contractione generantur, nam in huiusmodi operatione vltima nubis consistencia totiusque actionis naturæ effectus est sanguis arterialis, quem viuifica aeris feminaria animant, quæ feminaria spiritus vitalis, in vehiculo sanguinis arterialis, tanquam anima in corpore natant; Vnde operatio hæc ad aerem in substantiam nebulosam ad vitæ reductionem est via à priori; At vero ad nubilosam seu nebulosam substantiam in dextro cordis thalamo procreandam, contraria est operatio, vtpote quæ à posteriori progreditur, videlicet à sanguinis grossi in hepatis officina completi (præparatione & circulatione mediante) reductione & resolutione in vaporosam substantiam, & ab illa condensatione in liquorem seu linguam subtiliorem longe, quam fuit ante (quoad leuis & delicatæ pulmonum substantiæ nutritionem melius adaptetur,) tandem condensaretur; Vnde patet, quod prior circulatio seu elementorum rotatio in ventriculo sinistro cõpleta esset progressionem ab aere simplici cælesti condensando, posterior ab aere terrestri seu elementi in sanguinem grossum prius, & postea in subtiliorem chimia naturæ alterando, qui etiam vltiori Alchimiæ gradu in spiritum invisibilem simul cum aeris per nares attracti quinta essentia redigitur ex quibus spiritus animales tum postea sunt conformati, tanquam aptissimi intellectus atque rationis seu mentis humanæ ministri. De huiusmodi in natura humana progressu, copiosiora in Anatomia nostræ mysticæ tractatu, de sanguinis mysteriis, eo capite vbi de Naturæ in corpore humano Alchimia agitur, verba fecimus.

Præter hæc omnia omnes nubilosorum gradus sunt in Hepate inueniendi; nam attracta per venas mæfaraicas subtilissima chaly substantia ab intestinis, in hepatis officina seu laboratorio à sua candida seu stannea substantia in aureum & rubicundum colorem circulando, & in vaporosam nebulam subtiliando transmutatur. Nam in omni Naturæ opere hoc iam primis est considerandum, quod in eius ad perfectionem semitis semper pergit purificando, & purificat subtiliando, & subtiliat dissoluendo, & dissoluit concoquendo, & coquit leui atque naturali circulatione, ac tandem circulatum atque concoctum iterum appositione, vnione, atque assimilatione redit ad perfectionem seu præseruationem partium illarum, quibus ab ipsa natura appropriatur, verbi gratia, perficitur natura sanguinea in Hepate, in quo complemento nebulosa rei subtiliatæ substantia in sanguinem fibrosum coagulatur, vt & ille vltiori in natura progressu in carnes & partes solidas condensatione transmutatur. Hic igitur considerare debemus, quod aer præcipue in massam terrestrem coagulatus, dissolutione factus est magis ad corporum solidorum rectificationem & nutritionem idoneus & aptus, videlicet ille nutrimentorum, at vero vice versa illa cælestis & ab omni compositione libera, ad spirituum animalium vitaliumque rectificationem & refectionem imprimis confert: Hinc ergo facillimum est cognoscere, qualis sit ille aer, qui spiritum humanum in sicere morbis sit aptus, & qualis iterum ille, qui partes solummodo solidas spiritualibus bene se habentibus corrumpere solet.

Denique omnia nubilosorum meteororum genera ad spermatis in vasis feminatis congeniti complementum concurrunt; nam ex parte vasorum arterialium, in quibus semen seu spermatis internum (quod est ex sanguinis arterialis quinta essentia, occultum totius speciei simulachrum in se, scilicet inuisibiliter, continens) tanquam anima in corpore delitescit, aeris coagulati quinta essentia in fumum inuisibilem, sanguini arteriali immersum, contrahitur, estque in forma venti inuisibilis, qui non aliter inspirat & animat fumum illum grossum, & elementarem in visibilem spermatis consistenciam, quam spiritus ventorum mundanorum vices animæ in nubibus agunt. Vnde scriptum est, quod DEVS in densa nube vehatur super alas venti; sic etiam & spermatis substantia agitur &

mouetur ad fœtus complementum, quousque species, cuius est sperma, depingatur de nouo in suo spermate, & sperma in animal rationale conuertatur. Progressio autem est talis: A terra carnosa purior aer virtute magnetica, tanquam spiritus elementaris extrahitur, videlicet æquali attractione ab omni membro, qui aer subito & in momento, inclinatione naturæ seu potius sapientia actione voluntaria & principali centraliter mouente, allicitur in vasa seminaria iam inania, vbi primum in vaporem (in qua forma per plexus vasorum seminariorum admirabilem anastomosis facientes, à sanguine cribratur quasi atque segregatur,) conuertitur, tum vero in nebulosam & mucilaginosam substantiam coalescit, vbi tum postea in nubis grossæ consistentiam, mediantibus vasis concoquentibus, coagulando redigitur, tum corpus hoc meteorologicum seu imperfecte mistum ad corporis perfecte misti complementum, (vt pote quod est meteorum generationis) progreditur, videlicet in massam carnæam, cuius tum postea partem in ossa, cartilagine, tendines & membranas, atque ad completam hominis ex ærni fabricam migrare & conuerti cernimus. Atque hoc quidem omne fit à sapientia diuina centraliter ad voluntatem suam exequendam agente, quod etiam ex huiusmodi sacrarum literarum locis confirmatum habemus. *Nonne* (inquit Iob Ichouam alloquendo) *sicut lac sudisti me, & tanquam caseum coagulasti me, cum vitæ benignitatem exercuisti erga me, & visitatio tua conseruauit spiritum meum?* Iob. 10. Quibus exacte declarari videtur, quod spiritus diuini visitatio atque realis præsentia sit in reductione consistentiæ corporis, seu terræ humanæ ab ære elementari inuisibili viæ & gradibus condensationis, hoc est, per vaporem tenuè in nebulosam substantiam candidam, & ab illa in nubem spermaticam, & ab hac coagulatione (more lactis in caluum) in carnes & ossa; imo vero adest semper visitando quamlibet creaturam, licet inuisibiliter, vt pote sine cuius præsentia conseruari nequit. Hinc etiam dicitur, *quod DEO emittente spiritum suum creatura recreentur, abscondente faciem suam conturbentur, recipiente spiritum suum expirent:* Psal. 104. 29. Sed & præcedens nostra assertio hoc modo ex verbis Psalmistæ regii alibi sic statuminatur, *Tu es qui eduxisti me ex utero, faciens vt considerem ad vbera matris meæ, in te reiectus sum ex vulua, inde ab utero matris meæ DEVS fortis meus sis,* Psal. 22. 10. Et alibi, *Tu possides renes meos, ex quo obtegebas me in utero matris meæ: Non celata est vis mea tibi, ex quo factus sum in abdito, velut in imis partibus terra, massam meam vident oculi tui, & in libro tuo hæc omnia scripta sunt ex quibus diebus formabantur, cum nondum vllum ex iis extares,* Psal. 139. 13. Quibus imprimis arguere videtur hominis actum centalem à puncto generationis suæ, vsque ad complementum ipsius, DEO & spiritui ipsius sancto intrinsecus agenti esse referendum, ac tum postea, quod motus in generatione humana sit quasi ex nihilo, hoc est, à re minime apparente, hoc est, de natura aeris. Denique dicit Iob: *spiritus DEI fortis fecit me, Et spiraculum omnipotentis viuificauit me,* Iob. 33. 4. Et alibi: *Hominem DEI manus aptauerunt.* Psal. 119. 73.

Ex his ergo concludere possumus, quod vt aer est principium à quo fit generatio, ita quidem medium in motu sit meteoron nebulosum, ex cuius manifesto cum sui similis additione fit geniti externum seu Corpus, ex nubis vero spermatici spiritu seu vento interno fit geniti internum seu Anima: quod quidem medium progrediendo ad misti perfecti metam, creaturam paternæ speciei similem varia elementorum rotatione, aeris nimirum in nebulam vaporosam, nebulæ in nubem compactam, huius in aquam dentam, quæ iterum sicut lac in carnes & ossa more casei coagulatur. Talis etiam erit motus retrograde progrediendo à perfecte misto ad meteoron nebulosum, & ab illo in aerem, qui est vltima in dissolutione meta. Nam quale erat principium in generatione, talis erit eiusdem in corruptione finis. Hinc haud inconsulte dixit rex. *Homo caro, spiritus vadens & non rediens, Recordans (inquit ille) carnem esse eos, ventum abeuntem qui non reuertitur,* Psal. 78. 39. Et alibi. *Homo natus muliere fugit velut umbra, neque consistit.* Sed & hoc experientia communi docetur; nam omnis caro simul atque ossa ignis violentia in tumum, & ab illo in nihilum quasi, seu aerem inuisibilem resoluuntur. Quibus videre fas erit, meteora esse media, tam ad dissolutionem quam ad generationem, tam ad morbos quàm ad sanitatem, atque super hæc omnia considerare possumus, quod seminaria infirmorum meteororum per aeris in corpus, mediante inspiratione, vel alimenti in quo delitescunt, attractionem, spiritum vel corpus ad corruptionem aptum, facillime ad suam naturam infirmam, occulta quadam malicia conuertunt, & more veneni vniuersam compositionem humanam vel partem eiusdem inficiunt, hoc est, vel perturbant morbis, vel spiritus vitales à sanitatis statu in limites infirmitatis, ac tandem ad vltimam corruptionis metam distrahere tentant.

CAP. IX.

De meteoris macrocosmi tenebrosis grossis, consistentiæ aqueæ in genere.

O.
 Meteora aquea consistentiæ grossæ sunt }
 vel }
 { A cælo descendentiâ, vide P.
 { E terra scaturientiâ, vide Q.
 { Ab utraque procedentiâ, vide R.

CAP. X.

De meteoris aqueis à cælo descendentibus. Ac primum de illis consistentiæ liquidioris.

P.
 Meteora aquea à cælo descendentiâ sunt }
 vel }
 { liquida vt }
 { Congelata: Vide S. }
 { Ros.
 { Pluuia

Meteora illa aquea, quæ sunt consistentiæ grossæ & magis compactæ, quam sunt vel nubilosa vel nebulosa, respectu loci seu sedis à qua oriuntur, sunt ab inuicem differentia, quippe quorum quædam à cælo descendunt, nonnulla à terræ gremio exurgunt, atque alia ab utriusque sacratio, videlicet tam cæli quam terræ suam originem atque incrementum ducunt.

Quæ autem à cælo descendunt, in sua consistentiâ euidenter discrepare animaduertuntur, utpote quorum alia formam liquidam & fluxilem induunt, alia frigore Septentrionali congelantur, & quasi fixa & minime fluida efficiuntur, Quæ autem in forma fluida & liquida à cælo impluntur, sunt Ros & Pluuia, de quibus hoc in membro præcipue tractare nobis propositum est. In primo igitur loco Aristotelis atque lectæ Peripateticæ de horum duorum meteororum dispositione sententiam exprimemus; ac tum postea quænam sit paginæ sanctæ de ipsis opinio, paucis declarabimus.

Secundum Peripateticorum ergo sententiam Ros definitur esse vapor, cum terrestri modico, in infima aeris regione condensatus, quem in aquam mox cum residat dissolui asseueranter dicunt. Vel ipsum definiunt sic:

Ros est vapor qui statu vernali & autumnali, virtute solari, tempore diurno, in altum attrahitur, at vero quoniam ad mediam aeris regionem non attingit, à frigore nocturno congelatur in infima aeris regione, & in forma guttarum aquæ descendere cogitur. Vel sic: Qui generatur ex vapore debiliter calido, grosso, & humido, non multum à terra in infima aeris parte eleuato, per frigus nocturnum condensatur & in aquam resolutus. Pluuiam autem definiunt esse nubem liquefactam, resolutam in aquam, guttatim destillantem. Vel aliter sic: Pluuia (inquiunt) est vapor calidus, fumosus & crassus, eleuatus de corporibus humidis per calorem solis & aliorum astrorum, vsque ad mediam aeris regionem, à cuius regionis frigore ibi condensatur & conuertitur in nubem, quæ nubes rursus liquefcit resoluta in aquam decidentem in terras, ad salutem animantium & crescentium.

Pluuiam cum impetu copiosius decidentem Imbrem nuncupant.

Ex Roris ergo definitionibus videntur Aristotelici nihil inter materiam nubis atque roris ponere differentia: nam ad compositionem utriusque vaporem calidum, humidum, atque satis compactum assignant, à terra, & aqua exurgentem, sursumque vi caloris solaris attractum, vnde & idem agens ambobus attribuere minime hæsitauerunt. Totam ergo differentiam, quam faciunt inter utriusque constitutionem, in locorum diuersitate posuerunt, videlicet in dispositione frigoris varia, quæ in iis reperitur, quoniam si vapor ille fuisset in mediam aeris regionem eleuatus, ex ipsorum doctrina sequeretur, quod in nubis consistentiam vehementi loci

frigore condensaretur; ast vero, quoniam ultra medietatis aeris regionis verticem non est sublatus, igitur à leui loci illius atq; temporis nocturni frigore non nisi suaui contractione eleuatur, & deorsum paulatim sua grauitate decidens, in guttas herbis coherentes transmutatur. Hinc ergo rorem fecerunt nihil aliud quam paruam pluuiam, sed sine nubibus.

Certe perpulchram assignant isti, & primo intuitu admodum probabilem meteorororor descriptionem. At vero si rem aliquantulum profundius inspicimus, eam aliter, idque quam longissime se habere percipiemus, ac ipsi existimauerunt. Nam primo ea respicimus, quæ de nubis origine sunt dicta, atque rem ab origine omnem, quæ à Philosophis est prolata, externæ probabilitati quam veritati centrali propinquiorem discernemus. Porro etiam hoc in loco addimus quod causa roris non sit originaliter à terra, sed à cælo seu infima aeris parte, & si quis aer vel vapor à terra exhaletur, illud est solummodo per viam expirationis, post inspirationem aeris communis: non autem sequitur, quod aer ab animali expiratus debeat nocturno tempore in substantiam roscidam condensari frigore nocturno, tamen si flatu gelido seu septentrionali hoc quandoq; accidere solet. Pari autem ratione affirmamus, quod licet vapor quandoque è terræ visceribus exhalans in guttas congeletur roscidas, non tamen sequatur inde, quod omnis ros sit à vaporibus è terra exurgentibus procreatus. Nam vt aer vndique vsque ad terræ medietatem penetrare solet, quippe qui vitam & spiritum præbet, ita necesse est, vt cum sit ille homogeneus cum illo mundi vniuersalis, facultatem habeat, tam ab illo maris aerei condensari quam subtiliari; at vero arcam substantiæ roscidæ thesaurariam audacter affirmemus esse vniuersum aeris mare, vnde non opus est vt necessitate à terræ cauitatibus expiretur, cum omne magis in se contineat minus, vt infra sacri fontis testimonio confirmatum habebitis; ratio condensationis ipsius est sapientiæ centraliter mouentis & contrahentis voluntas, ad cuius nutum venti, Septentrionalis scilicet & Australis suauissime & leuiter, hic fortius ille debilius flantes, leui compressione aerem nocturnum facillime condensant, qui acriter condensatus à terræ poris per inspirationem attractus, adhæret herbis & graminibus, & in forma guttularum apparet. Nonne videtur Aristoteles contra descriptionis suæ roscidæ metam agnoscere rem magnam, licet occulte, in ventorum Australium flatu existentem concurrere ad roris constitutionem? vbi dicit experientia doctus, quod nullus sit ros nisi flante vento Australi, super quæ Philosophi verba Bartholomæus sic concludit: *Quoniam* (inquit ille) *ros est paruula pluuiæ, & pluuiæ est magnus ros* atq; in hoc respectu concludit ventum meridionalem generare rorem ob humiditatem suam, vti vice versa ventus septentrionalis sua siccitate lambit & consumit rores, vel condensat & congelat eorum substantiam, mediante suo frigore: Porro in dubia hac resolutione, quænam sit nimirum roris origo? multi multa & ratione contraria scripserunt. Nam Ambrosius roris super terram generationem humidæ lunæ constitutioni attribuit, *quoniam* (inquit ille) *Luna est roris mater*; In quibus videre liceat Philosophos de roris procreatione minime sibi ipsis constare, vt pote quoniam varii de ipsa varie sunt loquuti,

Quid ergo sacræ scripturæ de rore & de origine ipsius sentiant, iam paucis ostendemus, scripturas ergo sacras de rore in genere hæc loquentes in persona DEI homini inuenimus, *Accinge nunc vt vir lumbos tuos* (inquit Iehoua in turbine Iobum alloquendo) *& quod interrogabo te notum facio tibi &c. Estne pluuiæ pater? aut quis genuit guttas roris? E cuius vtero egressa est glacies: aut pruina cæli quis genuit?* inde arguendo, esse ultra caput humanum, talia mysteria absq; spiritus diuini reuelatione enucleare; & tamen Iehouæ obiectioni nihilominus audacter respondere videntur Peripatetici, asserentes, veterum seu matricem roris esse terram cum aqua: ipsius genitorem esse radios solares, mediantibus frigiditate & humiditate nocturnis. At ad magis particularem huiusce rei explanationem accedemus: Nos ex duplici literarum sanctarum consideratione obseruauimus, duplicem in mundo esse roris differentiam, videlicet alium à terra scaturientem colligimus, vnde dictum est, *Nullus vapor ascendit à terra vt irrigaret vniuersam superficiem terræ*, Gen. 2. At Hieronymus habet, *Fons ascendebat à terra qui irrigabat vniuersam superficiem terræ*, sed fiat more sequenti textus expositio: dicimus (vt in præcedentibus) quod meteora non aliter in spiritu seu aere in terra conclusa, quam in illo aperto generentur, diximus etiam sapientiam esse vbique in cælo, in terra, in profundo maris &c. dicimusque quod terra ad nutum illius sapientiæ terrestris (quæ est vnica & simplex spiritus, vbique per mundum existens, nullibi inclusus,) suas expirationes & inspirationes habeat, quas vapores dicimus: At tamen quod huiusmodi vapores in rores condensentur, mysticum est, atq; arcanum diuinæ sapientiæ opus, non quod requirat materiã à terra; nam in eius manibus sunt vniuersalis mundi spiritus, omniaq; corpora quæ ab eo animantur, vnde dictum est, *DEVS anima & corporis, DEVS fortis spirituum, DEVS omnis carnis*, Num. 16. 22. Sed quoniam ad nutum & afflatum ipsius aer tam cælestis quam terrestris mutatur in hanc vel illam dispositionem: at vero dicimus, cælum esse terræ patrem, vt pote à quo procreata est ab origine, vnde dictum est, *DEVM creasse cælum & terram* & non terram & cælum, inde arguendo, Cælum post perfectionem, terram esse creatam. At vero vt DEVS dicitur esse in cælo, ita eum in terra esse agnoscimus, & consequenter cælum in terra obscura reperiri certum est, quod est Dei etiam tabernaculum. Concludimus igitur, quod materia roris sit à spiritu cælesti principaliter, quamuis ille etiam spiritus à terra ad eius vinificationem inspiretur & expiretur, Est ergo aer arca Dei thesau-

thefauraria, è cuius vtero tam ros quam glacies & pruina more admodum ſecreto generantur, & licet vapores è terra expiratione exurgentes ſint quandoque cauſa maioris in rore ſpiſſitudinis, tamen & materia, & occulta diſpoſitio roris à ſuperis præcipue impluuntur. Sapientie voluntate intrinſecus agente, & aerem in denſiorem & viſibilem ſubſtantiam contrahente. Hinc ſcriptum eſt, *ex ore altiſſimi prodii, & tanquam nebula cooperit terram, rotunditatem cælorum circumſiſi ſola, in profunditate abyſſi ambulauit.* Eccleſ. 24. Atque etiam, *Sapientia nubes ſuperiores ſtillant rorem, Prov. 3.* Quare liquet, quod rores è cælis ſeu aere ſuperiori impluantur, & non à terræ exhalationibus debilitèr eleuatis fiant; quod etiam & alibi ſic confirmatum habemus. *Nubibus ſuperioribus ſupreme præcepit & ianuas cælorum aperuit, depluens mannam, Pſal. 78. 23.* Quod autem manna fuerit nihil aliud, quam ros liquidus congelatus in formam ſeminum coriandrorum explicat Moyses *Exod. 16. 14.* Quod etiam ab ore lehouæ proceſſerit alibi narrat, dicens: *Cibauit te cum manna, vt notum faceres tibi, non ſolo pane viuere hominum, ſed omni eo quod prodit ab ore lehouæ, Deut. 8. 3.* Vnde à loco generationis ſuæ dicitur panis cæleſtis, vt & panis communis dicitur panis terreſtris; Et ramen vobis notum fieri velim, quod cælum eſt in terra, & DEVS in cælo tam terreſtri quam cæleſti, eſt ergo Sol cæleſtis, & Sol terreſtris, eſt aer cæleſtis, & aer terreſtris, eſt denique cælum in terra, & terra in cælo; nam *quod eſt ſuperius eſt ſicut & illud quod eſt inferius.* Habemus ergo internum agens tam in rore quam in pruina, videlicet ſapientiam, cuius nura aer ad roris procreationem, tenui flatu Auſtrali prædominante & ſeptentrionali debilius in aduerſum flante in liquidum rorem vndique diſpergitur, at tenui ſeu fortiori ſeptentrionalis flatu, Auſtro etiam debilitèr & occulte in oppoſitum flante, pruina ſicut cineres vndique ſuper terram impluitur, id quod etiam à Pſalmiſta regio ſic confirmatur, *DEVS pruinam quaſi cineres diſpergit, coram frigore eius quis conſiſtat? emittens verbum ſuum & liquoſa facit iſta, ſimul ac efflat ventum ſuum effluunt aquæ, Pſal. 147.*

His ergo denotare videtur, quod flatu ſeptentrionali pruina & gelu efficiatur (vnde & alibi dicit) *flante DEO concreſcit gelu.* Et alibi. *A flatu ſuo DEVS fortis edit glaciem, etiam pro irrigatione fatigat denſam nubem, Job. 37.*

Quibus videre liquet, quod roris generatio ſit longe alia, quam profitetur Ariſtorelica illa deſcriptio, & quod materia eiudem extrahatur ex theſauro ſuo optimo cælis, ſeu vniuerſali ſpiritu aereo, forma à ſpiritu incorruptibili intrinſecus in aere contracto agente, miniſtris placitum diuinum exequentibus ventis, in quibus etiam DEVS fortis ſpirituum ſecundum velle ſuum operatur: Sic ergo rorem Biblij ſancti teſtimonio ſtipati deſcribimus.

Ros eſt aeris Vaporofus, flante DEO eiusue ſapientia operante, à cælo in terram deſcenſio, arque ibidem in guttas ſeu ſtillas liquidas conglomeratio.

Vel ſic:

Ros eſt aeris aliquantulum nebulofus, è cælis deorſum in terræ ſuperficiem emiſſi, in formam guttularum limpidarum atque ſphæricarum operante ſapientia, nulla que pluuiæ manifeſte præunte, condenſatio ſeu tranſmutatio.

Cauſam ergo materialem aerem fecimus, locum etiam in quo præparatur cælum ſeu medium aerem poſuimus, authorem primarium Spiritum ſapientie ſanctum, vbique primitus agentem eſſe diximus, cuius miniſtri ſunt venti. Atque quodlibet harum deſcriptionum membrum à pagina ſancta confirmatum habetis. Ad pluuiæ deſcriptionem jam peruenimus, quæ ab illa roris non multum materia differre poteſt, quoniam obſeruarunt veteres rorem eſſe quaſi paruulam pluuiam, & pluuiam eſſe quaſi magnum rorem. Pluuiam definiunt Peripatetici eſſe nubem liquefactam, & in aquam ſtillantem guttatim reſolutam.

Vel aliter ſic:

Pluuiæ eſt vapor calidus fumofus & craſſus eleuatus de corporibus humidis, ſiue terreis ſiue aqueis, per calorem ſolis & aliorum aſtorum, ad mediam vſque aeris regionem, à cuius regionis frigore ibi in nubis conſiſtentiam condenſatur, quæ nubes rurſum liqueſcit, reſoluta in aquam, decidentem in terras, ad ſalutem animantium & creſcentium.

Quod ad primam definitionem attinet, illa quidem non multum à ſacrarum literarum doctrina aberrare videtur, vbi dicitur: *Excudarunt aquas nubes, ſonum ediderunt ſuperiores nubes, Pſal. 77. 17.* Et tamen alibi reperimus; *Quod DEVS ligauerit aquas denſis nubibus, adeo vt non ſindantur nubes ſub iis, Job. 26. 9.* Ac ſi intelligeret, nubem fuiſſe aquarum ſeu materie pluuiarum receptaculum: Vnde & alibi. *DEVS ſapientia ſua aptat pondus aeri, & appendit aquas in menſura, Job. 28. 25.* quibus animaduerte reſeſt, aquas groſſas etiam in nubibus contineri, quæ prius erant nebulofa aeris ſubſtantia, quas aquas retinet DEVS ſapientia ſua, vt areſcant, & ita emittit eas vt ſubvertant terram. *Job. 12. 15.* cohibet inquam flatu ſeptentrionali, & emittit illo Auſtrali: Vnde dictum eſt, *Qui dat niuem ſicut lanam, pruinam ſicut cinerem ſpargit, emittit glaciem ſuam ſicut fruſta, ante faciem frigoris eius quis ſuſtinebit? Emittit verbum ſuum ac liquefacit ea, ſimul ac efflat ventum ſuum, effluunt aquæ, Pſal. 147.* Quibus liquido explicatur, quomodo nubes contringantur, & quomodo liquidæ & fluxiles fiant, videlicet mediante verbo vel ſapientia DEI. Hinc dicitur, *Nubes ſuperiores ſapientia ſtillant rorem, Prov. 3.* Et alibi, *DEVS ſapientia ſua appendit aquas*

quas in mensura, & facit pluvia statuta, Job. 28. 25. Et alibi, Non est futurus annus istis ros aut pluvia nisi ex verbo 1. Reg. 17. Et alibi, Posuit tenebras in circuitu suo latibulum, cribrans aquas de nubibus caelorum, 2. Reg. 22. Et alibi, Nubes videntes DEVS formidarunt & exudarunt aquas, Psal. 77. 17. Et alibi, Edidit DEVS pluias in superficie terra, Job. 5. 10. Vnde certum est, pluias e nubibus caelorum emitti in terram mediante verbo seu sapientia; At vero quomodo hoc fieri soleat sapienter captum humanum intelligere, qui à spiritu sapientiae in huiusmodi mysterio non instruitur. Hinc in huiusmodi sermone alloquitur Iehoua Iobum, Quis sapphirinas nubes effecit sapientia? & vtres caeli quis prosternit? Nostine de libramento densa nubis mirabilia DEVS perfecti stantibus, peruenistis in thesauros niuis? aut in thesauros grandinis inspectionem habes? Job. 38. 9. 37. Ad eorum vero pluiarum descriptionem quod attinet, in qua non modo pluiarum sed & nubis descriptionem habetis, satis superque in capite nostro de eo disputatum est, ubi eam non modo esse erroneam, verum etiam probabilitati vix proximam demonstrauimus. Ad nostram ergo pluiarum definitionem iuxta sacri Biblii sententiam sic progredimur.

Pluvia est substantiae nubeculosae in guttas seu stillas aqueas ac rosidas, virtute sapientiae diuinæ, per dissolutionem contractio, quas DEVS tanquam caeli vtres prosternit, vel in mortalium poenam, vel ad eorum commodum.

In poenam (inquam) vnde dictum est, Ita emittit DEVS aquas vt subuertant terram, Job. 12. 15. In beneficentiam etiam emittitur in terram: nam scriptis mandatur: Quod aperiet iusto Iehoua thesaurum suum optimum caelo, dando pluiam terra eius tempore suo, & benedicendo cuique operi manus eius, Deut. 28. 12. Denique in Iobo legitur, Quod nubes pluuia, fulgura, quodcumque praecepit DEVS istis faciendum in superficie orbis in terra siue ad flagellum siue ad faciendam beneficentiam, efficiunt vt praesto fit. Job. 37.

Vel definitur sic.

Pluvia est quaedam aquarum de nubibus quasi cribratio, vt pote quas nubes Iehoua verbo seu sapientia sua in aquarum guttas seu stillas liquefacit, easque statu seu venti sui spiritu ad voluntatem diuinam perficiendam deorsum fluere seu distillare facit.

In quibus quidem pluiarum descriptionibus habemus in primis patefactum locum seu vtrem, ex quo pluuia tanquam à fonte suo connumerati seaturire solet: deinde eius substantia describitur, esse ex nubis densae consistentia in formam aqueam redacta; Tum postea causam praecipue agentem, verbum seu sapientiam diuinam quae (teste Apostolo 1. Corinth.) est DEI virtus, ac tandem in ultimo loco causa finalis exprimitur, hoc est, ad voluntatem diuinam, vel ad flagellum, vel ad beneficentiam hic in terris complendam.

Quare si Peripatetici causam pluiarum materialem, aut vaporibus terrae aut aquae, aut efficientem calori caelesti sublimanti, aut frigori condensanti, atque calori stellari dissoluenti, ac tandem finalem ad solam salutem & vegetationem animantium & plantarum referunt, in his omnibus errare videntur. Nam causa nubis materialis est aer condensatus, efficiens sapientia, cum ministris suis ventosis aerem condensans, & pro placito suo resoluens, ac tandem finis est tam ad poenam & ruina, quam ad vtilitatem & beneficium humanum.

C A P. XI.

Vbi agitur de meteoris aqueis à caelo descendentibus in forma congelata.

S.
Meteora à caelo in forma congelata descendunt sunt 4.

}	Nix,
	Grando,
	Pruina,
	Glacies.

Peripatetici definiunt Niuem esse vaporem, paulo infra mediam aeris regionem à frigore resolutum, & mox inde ad instar lanæ carminatæ molliter conglobatum & congelatum.

Vel sic:

Nix est nubes magno frigore congelata, quæ priusquam à dispositione vaporosa in aquam perfecte dissoluatur, in niueam migrare substantiam cernitur.

Hæc etiam Aristotelica opinio à testimonio oculari detuari videtur, tamen reuera difficillimum est, nubis rationem in materia & forma oculis humanis iacueri, & tum postea niuis conficiendi, atque ipsius in candorem promouendi ratio occulta atque abdita est, hominibus sapientiae doctrina minime instructis. Ad nubis ergo constituendæ rationem quod spectat, Aristotelem omnimodo

modo in ea fuisse deceptum, in præcedentibus explicatum est. quare ignorato niuis principio, de ipsa ab effectu iudicare difficillimum imo vero impossibile est. Videamus ergo quid hac in re veritatis ex literis sanctis sit hauriendum, ut de prædicta Peripateticorum descriptione melius & rectius iudicemus. Prophetæ regii testimonio confirmatum habemus; quod DEO *emittente sermonem suum in terram, quam celerrime excurrit ad verbum, qui niues dispergit sicut lanam, & pruinam quasi cineres, deicit gelu suum tanquam frustra, coram frigore eius qui consistat?* Psal. 147. 16. Ex quibus verbis colligimus, niuem atque cætera congelata meteora ex frigore, mediante verbo DEI seu sapientia eius procreata esse. Hinc dicitur alibi, quod frigus proveniat à ventis Aquilonaribus, Et alibi, *Flante Deo concrevit gelu, & quod glacies Deus fortis edat flatu suo, Job. 27.* hoc est, Deus à centro seu interno movet & agit ministros suos angelicos ventosæ seu ventis præidentes, & permiscentes se ad eius voluntatem in mari aereo, vel congelando, vel resoluendo perficiendam; nam omne quod in hoc mundo est actum, Deo primo motori, more sacræ paginæ, & non creaturæ (more Philosophorum Ethnicorum) quæ à DEO primitus movetur, rite attribui debet. Sic dictum est, *flante DEO, tonante DEO, percutiente Deo, irascente Deo, miserescente Deo, ducente Deo, plaga afficiente Deo, pluviam distillante Deo &c.* At vero, quomodo Deus flatus suos emittat, aut qua ratione, aut quo ex loco niues & cætera meteora frigore coarctata veniant, difficile est admodum, imo vero impossibile captui humano cognoscere, si non sit ex sapientiæ diuinæ documentis insignitus. Hinc à Iehoua ipso rem istam cum Iobo expostulante dictum est, *Peruenistine in thesauros niuis? aut in thesauros grandinis inspectionem habes?* Job. 38. 22. Quibus innuere videtur, quam arcanum absconditumq; sit ipsarum mysterium. Non enim sufficiens est cum Aristotele affirmare, quod niuis causa sit frigus condensans vaporem. Sed cætera etiam maioris momenti concurrunt, ad istiusmodi mysterii inquisitionem, videl. vnde proveniant istiusmodi frigidi effectus, et si à vêtis quomodo ipsi à Deo regulentur? qualis sit huiusmodi vapor? & an sit ab aere inspissato super terrâ? vel à terra exiliat necne? quæ sit generationis eiusdem sedes? In præcedentibus ergo dictum est, quod *flante Deo & celerrime excurrente verbo niues procreantur, Psal. 147. 16.* quod etiam effectus illius flatus sit frigidus, inde declaratur, quoniam cõcluditur, *coram frigore eius qui consistat?* Vnde liquet, qd verbo Dei excitentur flatus septentrionales fortes cum Australibus leuioribus: Vnde sequitur, *Emittit verbum suum & liquefacit ista, simul ac efflat ventum suum effluunt aqua, h. e. dissoluuntur niues.* Quod etiã niuium substantia ex arcano aeris gremio extrahatur, in eo notatur, quod dictum est: *Peruenistine in thesauros niuis? aut in thesauros grandinis inspectionem habes?* Job. 38. 22. Vbi per thesauros intelligit cælos, iuxta illud, *Aperiet Iehoua thesaurum suum optimum cælos, dando pluviam terra tua tempore suo, Deut. 28. 12.* Vbi per cælos aërem intelligit, ut pote qui est communis meteororum arca thesauraria, uti antea dictum est. In aeris ergo gremio & ex aeris concreti consistentia, tanquam causa materiali, formantur omnia huiusmodi meteora, voluntate diuina agente, quæ est causa prima efficiens. Quare dicimus, quod leuis venti Australis flatus materiam appositione partium aeris niuibus applicet, nam istius est venti aërem incrassare, at venti septentrionalis fortius & cum maiori prædominatione flantis dispositio coagulatiua aërem sic contractum congelat mediocriter, & ita fit nix, cuius substantia partim congelatur & partim resolutioni est apta, atq; eo aptior, quo maiorem vim habet flatus Australis. Huiusmodi actus internus est à verbo voluntate patris perficiente, vnde liquet, falsissimam esse Aristotelis rationem, asseuerantis, materiam niuis esse vaporem à terra & aqua exhalatum: atque itidem, mediæ aeris regionis frigiditatem esse causam coagulationis, & calorem stellarem eleuationis ipsius, cum materia sit aer supra terram ventorum flatibus incrassatus, primus motor, verbum, vbique pro velle creatoris præsens, qui victute sua occulta hæc admiranda facit, non frigore aut calore, licet & hi sint externi operationis suæ intertæ effectus, quod quidem ni esset, impossibile foret, ut niues & grandines cum igne (cuius est congelata dissoluere & frigidus obtundere effectus) eadem in nube sine alteratione aut dissolutione vtriusq; permanerent. Vnde scriptum relinquitur. *Nix & grando sustinebant vim ignis non tamen liquecebant, ut agnosceret ignem ardentem in niue & in pluviiis coruscantem fructus hostium consumpsisse, Sap. 16. 22.* Vnde liquet, quod Nix sit longe altioris intentionis, atque intellectu magis mystica, quam ut ea prodncatur via ab Aristotele nobis proposita atque insignita: nam contra ipsius assertionem, qua dicit, Niuis substantiam esse vaporem, ab elementis aquæ & terræ emergentem, à loci in quo generatur frigore in lanæ carminatæ effigiem conglobatum, à literis sacris docemur, quod locus, ex quo eius materies depromitur, sit thesauris, quos cælos & aera vocat, & non ab aqua aut terra, deinde dicimus iuxta paginæ sacræ testimonium, causam aeris, substantiam in formam lanæ reducentem, esse flatum Iehouæ, cuius effectus est frigus, ac si quis diceret, quod spirante Deo à plaga septentrionali, nebulosa aeris substantia (quam sic efformavit leuis atq; remissus Austri flatus) in formam lanæ carminatæ concreseat. Quomodo autem velle diuinum (quod posuit Iehoua in mundi elementis) in mentes angelorum, ventis tam constringentibus quam laxantibus præidentium, & quatuor angulos mundi possidentium, ad ipsos iussu suo obedientes reddendos, icu quali oculi agat, in tractatu nostro de causa supernaturali meteororum efficiente satis aperte explicabimus.

Ad niuis autem descriptionem, secundum literarum sacrarum sensum, ab Ethnicorum opinionibus immaniter atq; exerte discrepantem, sic properamus.

L . . . Nix

Nix est meteoron, quod DEVS è thesauris suis occultis depromens, sicut lanam, ad voluntatem suam, in tertis, siue ad beneficentiam, siue ad flagellum exequendum emittit.

Vel sic:

Nix est creatura, ab aere seu cœlo arca DEI thesauraria, mediante flatu & frigore diuino, instar lanæ carminatæ, ad velle diuinum perficiendum producta.

Vel sic:

Nix est creatura imperfecte mixta, quam DEVS fortis è thesauris suis cœlis edit, facitque crescere flatu suo, vt quicquid ei præceperit ipse creator in superficie orbis terrarum, siue ad beneficentiam siue ad pœnam & flagellum, id protinus perficiat atque exequat.

In quibus siquidem descriptionibus in primis denotatur, quod Nix sit creatura, & consequenter non ab æterno. Secundo, quod locus ex quo depromitur sit thesaurus DEI, & quod iste thesaurus sit cœlum seu aer, & consequenter neque aqua neque terra. Tertio quod eius materialis causa sit substantia aeris seu cœli, ex quo originaliter depromitur, non aliter quam ossa & caro pulli erant in vitello oui potenti. Iiter, priusquam in actum fuerunt producta. Quarto, causa efficiens explicatur, videlicet, quod sit flatu seu spiritus diuinus, nam DEVS centraliter suo velle agit ordinando, & verbum seu sapientia eius facit voluntatem eius, tanquam filius patris, & Angeli tanquam verbi ministri, (vt pote quorum est verbum Diuinum efficere, teste Psalmista regio) immediate exequantur quod à DEO ordinatum est. Non ergo dicitur recte, quod angeli aut frigus, aut aliquid aliud creatum hoc vel illud perficiant: Sed DEVS ipse, qui est primarius actus aut motus author. Non enim est illud creaturæ attribuendum quod ad DEVM creatorem spectat: nam hic error est Ethnicorum, Idololatriæ fons atque origo, qui ideo creaturam pro creatore falso more venerari solebant; Denique loco ultimo causa istiusmodi meteoris finalis explicatur, videlicet quod ad creatoris vel beneficentiam vel iracundiam in terram exequendam ordinetur, vt & cætera metœora.

Non minimam etiam ponunt Peripatetici inter Niuis & Grandinis generationes differentiam, vt pote qui in hanc incidunt sententiam; videlicet, quod grando oriatur à vapore calido, quem primum circumstans in media aeris regione frigus facile propter eius raritatem penetrat, & in nubem condensat, quam nubem postea resolutam, & guttatim decidentem, per antiperistasin in glaciem coarctari volunt à frigore penetrante, simul atque à calore infimæ aeris regionis, vnde fit, vt in fragmenta glaciæ rotunda & angulosa decidat. Hæc illi, in qua quidem ipsorum descriptione statuunt grandinem primo ex calido vapore, è terra & aqua exurgente, procreari; deinde vaporem illum in nubem grandinosam per mediæ aeris regionis frigus coagulari, quæ tandem nubes in guttas resoluta, demum in casu suo à media aeris regione in fragmenta innumerabilia à loci frigore reducit.

At Aristoteles ipse fatetur, quod grando sit nihil aliud, quam pluuiæ congelatio, facta à frigore & vento in aere, Et tamen nihilominus alibi asseuerare videtur, quod grando generetur in nubibus longissime à terra distantibus, dicitque causam generationis grandinum esse vaporem in nubibus cauitate receptum, quem quidem vaporem incrassari vult ab aeris frigiditate.

Beda vult, quod, vt ventus Borealis est frigidus & siccus, ita flatu suo congelet & constringat guttas rosidas, descendentes à cœlo, easque in grandines conuertat.

Atque ita videmus, ipsos Peripateticos tam Ethnicos quam Christianos ipsorum asseclas, omnimodo in suis opinionibus esse confusos atque incertos, atque istius rei ratio est, quoniam verum agentem internum, seu actum centalem atque causam materialem rerum meteorologicarum primordiale ignorare visi sunt, laudes & nomen creationis creaturis seu effectibus attribuendos, & non DEO creatori, more stultorum, qui cogitant in cordibus suis non esse DEVM, quippe qui omnia capiunt prout in externa visione apparent: Sed ad descriptionum superiorum examinationem lumbos nostros jam accingamus, quam in primis Philosophiæ veræ lapide Lydio, ac tum postea penetrabilissimo paginæ diuinæ igne ac lumine perficere aggrediemur.

In prima ipsorum descriptione materiam primam grandinis statuunt esse vaporem, secundam nubem, quam ideo grandinosam vocant: tertiam in nubis in guttas pluuias resolutionem. Causas vero agentes dúplices ponunt, frigus scilicet mediæ atque etiam infimæ aeris regionis, vim retinens constrictionis seu congelationis, atq; calidum, cui resolutionis & diuisionis facultatem attribuunt.

Pro refutatione opinionis illius Peripateticæ, vbi volunt, quod vapores ab aqueo elemento exurgentes sint nubium origines, ad caput illud nostrum præcedens, vbi de nebula & nubis origine more sincero tractauimus, vos referendos esse velimus, quippe in quo loco nubes à vaporibus, ab elemento aqueo vel terreo ascendentibus, minime fuisse compositas, sed ab aeris condensatione ventis opposite flantibus factas, rationibus tam experientia propria, quam Bibliorum sanctorum doctrina statuminatis comprobatum reliquimus, atq; hoc idem etiam est procul dubio substantiæ & compositionis corporis grandinosi initium, videlicet occulta aeris seu materiæ cœlestis substantia, in materiam manifestam & visibilem grandinis quandoque, vt & aliquando niuis, pluuiæ, vel pruinæ, pro more aspectus diuinæ voluntatis.

In

In secundo descriptionis membro hæsitare videntur, utpote in quo nubem vocant grandinosam, cum adhuc naturam seu speciem grandinis non minus induxit, quam nubes illa, ex qua sola pluvia scaturire ac cribrari animaduertitur; nam speciem ac formam grandinis in guttis à nube resoluta de cidentibus, & in nube inprimis in sequētibus agnoscunt. Porro si res ita sese haberet, ut ipsi somnauerunt, cur etiam eadē ratione nō congelantur guttæ pluitæ quæ etiam sæpicule obseruantur cum grandine cadere, quæ congelantem loci frigiditatem procul dubio tam sentiunt & patiuntur, quam illa grandinis substantia. At vero, si sit differentia vlla inter nubem grandinosam atque illam pluuialem, cur non conuertitur integra nubis illius substantia in glaciem, cum certum atque approbatum sit ab omnibus philosophis, quod media aeris regio frigore abundet & rigeat; & consequenter, vnde ortæ est in nube tanta caliditas, ut in media aeris regione, vbi frigentur turbinis effectus liquecat & fluat, cum tamen viceuersa guttæ ab ea procidentibus in infima regione aeris (in qua calor propter varias cælestium radiorum reflexiones prædominatur) iterum congelentur.

Atque iterum videmus, quod grandines in mense Aprili, imo vero in æstate frequentiores esse soleant quam hyeme, quibus temporibus aeris temperies in calore exuberat, & consequenter, minus est illa regio apta, guttas liquidas ex nubibus decedentes congelare. Vnde factum est (mei Peripatetici) ut maximus lateat in hac vestra descriptione error? Non est illa procul dubio veritatis acausa aut habitaculum. At si replicaueritis cum vestro Magistro Aristotele, quod nubes grandinosa longissime à terra distet, & quod guttæ, dum à nube destillant per spatium mediæ regionis transeunt, vi frigoris loci, quod magis per antiperistalam augetur temporibus æstatis & veris, congelentur: Respondeo, quod per hanc eandem rationem substantia nubis, in regionis istiusmodi medietate natantis, debeat constringi, atque tanto frigoris vigore in substantiam glaciam colligari: ut in guttulas liquidas præsuppositas leuiter ob defectum caloris dissoluentis reduci nequeat.

Ad illam descriptionem secundam ab Aristotele prolatam quod attinet, ipsius quidem integritatem fateri aut defendere nos prohibet ipsa veritas: Nam si grando (iuxta ipsius sententiam) esset nihil aliud, quam guttularum pluuiæ congelatio, à frigore & vento in aere procreata, rationem nullam videre possumus, cur pluuiæ guttæ simul cum grandinibus descendentes, non sint per eandem rationem conuersæ in grandines, cum aeris temperies in frigore sit æqualis: Nam procul dubio intelligit ipse de infima aeris regione, quoniam ventos frigidos agnoscere videtur causas esse in guttularum congelationem agentes. At vero (vbi superius demonstratum est) ventorum in mediam aeris regionem ingressus negare videtur, utpote in quam exhalationes (ut ipse existimat) ventosæ penetrare non permittuntur. Nonne etiam sibi ipsi contradicere obseruatur in eo, quod causam generationis grandinum facit vaporem in nubis concavitatem receptum, in cuius ventre propter loci & aeris frigiditatem ipsum Anrassari & congelari asseuerare haud erubescit?

At quid obsecro aliud est nubes, quam vapor incrassatus, & si vapor vaporum addatur, necesse est, ut in eandem vaporis naturam migraret, non aliter, quam aqua aquæ apposita, aquam vnicam & non diuersiformem constituere solet; quare si vapor inclusus sit eiudem naturæ cum illo includente: nulla erit ratio, quin ad congelationem partis totum etiam paulatim congeletur. Sed contradictionis ipsius argumentum in eo habemus, quod in priori sua assertionem grandinem vocat nihil aliud quam pluuiæ guttularum condensationem.

At vero pluuia fit post nubis resolutionem: in posteriori grandines non à pluuiarum guttulis, sed à vaporis in cauitatem nubis recepti congelatione fieri narrat, quæ duo quam sint contraria vestris (lectores iustitiæ trutinæ custodes) iudiciis commendo.

Ad illam vero Bedæ opinionem iam accedimus, quam quidem, quoniam à veritate non multum recedit, leuiter transibimus. Causam grandinis efficientem facit ventum Borealem, idque haud inconsulte, quippe à quo derivatur frigus: tamen (pace ipsius) magis ab effectu & de effectu loquitur quam de causâ interna agente, quam triplicem facimus, dignitate & gradu discrepantem, videlicet creatorem centraliter secundum velle suum occultum spirantem, eius verbum, quod facit voluntatem eius, & angelos quorum est ea exequi quæ à verbo DEI sunt obiecta: ita DEVS secundum nominis sui proprietatem ordinat, verbum DEI, ordinata more principis regalis disponit, & angeli ventosi exequuntur, quæ à verbo seu velle diuino sunt ordinata, executionis vero effectus sunt frigus, calidum, humidum, & siccum, & quæ ab iis secundario sequuntur, cuiusmodi sunt (pissum, glacies, nix, & subtile, à quibus pluuia, grando, cometa, draco volans, ignis fatuus, & huiusmodi alia variis & occultis operationibus oriuntur.

Sed ad scripturarum diuinarum testimonia, seu lapidem lydium, seu ignis penetrantissimi examen prædictas Peripateticorum, siue Ethnicorum siue Christianorum, sententias & descriptiones producamus, quo melius videamus, an sit veritas in iis necne?

Aristoteles cum sua secta, vaporem ab elementis aquæ & terræ sursum attractum facit mare-

riam grandinis. At ipse DEVS fortis Iehoua facit rem istam non adeo facilem inuentu, videlicet tam grandinis substantiæ, quam eiusdem matricis primordialis cognitionem, vnde dixit ad Iobum. *Accinge lumbos tuos, & responde iam mihi, Peruenisne in thesauros niuis, aut in thesauris grandinis inspectionem habes? Iob. 38. 22.* Quo quidem sermone denotat DEVS ipse, homini non esse rem facilem talia mysteria cognoscere, & quod grandinum substantia, vt & illa nubis, niuis, pluuiæ, fulguris, & huiusmodi aliorum meteororum non extrahatur ab elemento aquæ & terræ, sed à thesauris suis occultis, quos in præcedentibus cælos & æra fuisse explicauimus. Quare sine controuersia tam in meteoris grandinosi minera, quam in eius substantiæ consistentia fallitur Aristoteles, falluntur Peripatetici.

Porro horum lapillorum grandinosorum figurationis atque efformationis rationem ipsi frigori aeris ascribunt, cum scripturæ veritatis ascribant hæc omnia DEO atque suo verbo, quod angeli dicuntur efficere, vnde scriptum habemus, *Emittente sermonem è terra quam celestissime excurret, qui niues emittit sicut lanam & pruinaem quasi cineres dispergit, deticit gelu suum tanquam frusta, coram frigore eius quis consistat? Psal. 147. 16.* Vnde liquet, quod agens ad huiusmodi meteororum procreationem sit ipse DEVS, mediante verbo, à cuius flatibus frigidis seu angelis Borealibus, frigora tanquam effectus proximi, producuntur, quare dictum est. *Coram frigore eius quis consistat?* non dicit coram frigore, sed frigore eius, hoc est, quod ab eius flatu oritur. Quare & alibi dictum est, *DEVS fortis edit glacies flatu suo, flante DEO concreuit gelu, Iob. 27. 9.* Non dicit quod ventus Borealis seu frigus edat glacies, seu grandines, sed DEVS flatu suo, nam flante DEO concreuit gelu; Vnde liquet, quod ventus & frigus sint effectus procedentes à DEO, cui solummodo omnia in mundum producta sunt ascribenda. Nonne etiam scriptum inuenitur, quod grandines & sonos ediderit Iehoua, & obiuerit ignis per terram, quod ita dimiserit Iehoua DEVS pluuiam cum grandine super terram Ægyptiorum, *Erat autem grando, & ignis, qui se accendebat in medio illius grandinis, grauis admodum, ceciditque illa grando in totam terram Ægyptiorum, quicquid erat in agro, tam homines quam iumenta, omnemque herbam agri lesit illa grando, & omnem arborem agri fregit, Ex. 19. 22.* In quib. verbis denotatum habemus, quod grandinum procurator & creator sit Iehoua Deus fortis, qui materiã ad illas faciendas ex thesauris grandinis extraxit, quos cælos & æra esse in superioribus indicauimus. Deinde quod in loco nubium & tonitruorum disponantur, & consequenter in descensu ob loci frigus in talè formam minime reducantur, quoniam in medio earum ignis est accensus, cuius est naturæ frigori opponi; præterea fulgure vndequaque sunt obseptæ atque permixtæ, nam sonos edidit Iehoua, & obibat ignis per terram. Porro etiam & pluuiarum guttularum infinitate sunt comitatæ, vnde probabile est, quod si grando (iuxta ipsorum opinionem) esset nihil aliud, quam pluuiarum guttæ, à frigore in via descensus congelatæ, quod etiam nulla pluuiæ, sed solummodo grando appareret: nec satis est replicare, quod huiusmodi procellosa tempestas esset miraculosa & supernaturalis; nam pluuiam cum grandine & fulgure frequentem esse, experientia communi obseruamus. Denique causa huiusmodi meteori finalis ab effectu declaratur, nam erat Ægyptiis in flagellum & pœnam. Vnde & alibi dicitur, *Grandinis lapides magnos emittit Iehoua è cœlis, quibus interfecit inimicos Israelitarum. Ios. 10. 11.* Porro etiam quod grando vites occidat, nos docet Propheta regius *Psal. 78. 47.* Et alibi: *Grandine cum igne flammante percuties vites, & ficus, & rumpes arbores, Psal. 105. 33.*

Quibus sat liquido explicari videtur, quod DEVS sit princeps armorum grandinosorum fabricandorum author, & quod non egeat ipse in hoc suo aperte seu opificio vaporum terræ aut aquæ visibilis ope, vt pote qui in arca sua thesauraria, Aere, materiæ ad meteora cuiuscunque generis construenda copiam semper paratam habet, quam materiam pro velle suo inscrutabili in hanc vel illam naturam atque effigiem tum postea efformare solet. Patiens ergo in meteororum compositione est aer, agens vero constrictiua atque congelans nominis diuini dispositio atque proprietas, quæ inuenitur atque insignitur in magno angelo illo qui præsidet sphaeræ Saturni, cui Gabriel Lunæ præses & princeps materiam humidam offert, nam ei etiam dominium in plagam Borealem ascribitur; Dicimus igitur quod venti duo oppositi, quorum vnus qui debilior est, madorem præbet, hoc est, aerem madidum, alter fortior Borealem & constrictiuam habens facultatem, varia sua luctatione aerem illum in nebulosam massam congregatum atque coagulatum dissipant in paruula fragmenta, quæ in motu violento flatum oppositorum circumgyrantur à spitali aeris ventosi reuolutione, quemadmodum in duorum fluminum oppositorum occursum obseruatur, vbi aquas spumosas in circulum rotari atque circumduci notamus. Hinc est quod ante vel sub castu grandinis vt plurimum in aere soni quandoque terribiles audiantur, imò vero & murmur nonnunquam & fragor, ac aliquando strepitus quasi armorum hominum superne percipiuntur, & quamuis huius rei rationem ex calidarum exhalationum atque siccarum lucta atque pugna, seu fumorum in nubibus contrariorum collisione & concussionem, vt pote quorum alii sunt calidi & sicci, alii vero humidi, prouenire autumant Peripatetici, est tamen in occulto Philosophiæ mysterio solertioribus notum atque apparens, hoc omne à spiritibus ventosis, à variis mundi seu terræ plagis seu angulis flantibus, virtute angelorum ministrorum immediatorum Dei, illis ventis præsidantium, euenire, quemadmodum in tra-

in tractatu de supernaturali meteororum causa efficiente copiosius explicabitur. Concludimus igitur, quod ex sacrae paginae doctrina & testimonio colligamus, grandinem in hunc modum esse describendam:

Grando est impressio quaedam dura & glacialis, materiam cuius DEVS sortis Iehoua ex thesauris seu arca thesauraria, videlicet occulto aeris premio extrahens, illam spiritu seu flatu suo frigido separatim, congelando coarctandoque, in lapillos aquae infinitos in caelis efformat atque conglomerat, quos tandem ad voluntatem suam complendam, siue per se, siue fulgure & pluuia concomitantibus, in terras impluit atque prosternit.

In qua quidem definitione se offert inprimis materiae seu substantiae eius miniera, vtpote quae teste scriptura sacrosancta extrahitur ex thesauris illius, quos supra explicauimus esse caelos seu aerem, vnde liquet, quod substantia aeris sit materia non modo grandinis, sed & omnium aliorum meteororum. Deinde explicatur, quod eius forma accipitur à flatu seu spiratione diuina, tanquam causa efficiente, nam dicitur, *quod DEVS sortis edat glaciem flatu suo, flante DEO concresecat gelu, Iob. 27. 9.* Et alibi, *Deiicit gelu tanquam frusta, coram frigore eius quis consistat? Psal. 147. 16.* Vbi per frusta gelu intelligi possunt grandines & consequenter huiusmodi grandines à frigore flatus Iehouae formari confirmantur in figura lapillorum aqueorum, quod quidem simul atque materiae grandinis & glaciei extractio ex roscido aeris sinu alibi sic verificatur, *Glacies egressa est ex vtero roris, & instar lapidis aqua absconduntur, & superficies abyssi congelatur.* Quod quidem tam de glacie in nubibus mediae aeris regionis intelligi potest, quam de aquarum terrestrium superficie, quippe quae nubes alibi in Bibliis abyssi dicuntur, *Iob. 38. 28.* Denique causa finalis ibi explicatur, videlicet ad velle diuinum perficiendum. Hinc & alibi dicitur, *Frigus, glacies, pruina, nubes, fulgur quicquid praecepit DEVS istis faciendum in superficie orbis terrarum siue ad flagellum siue ad beneficentiam id protinus perficiunt. Iob. 37.* Porro grandines misit seu edidit DEVS à caelo ad homines, iumenta, herbas, & arbores Aegyptiorum laedendas atque destruendas. *Exod. 19.* Itemque, *grandinis lapillos magnos emisit à caelo Iehoua, quibus interfecit inimicos Israelitarum, Iosua. 10. 11.* Quare colligimus ex huiusmodi nostra descriptione, quod causa grandinis materialis extrahatur ex aere; est enim in sua substantia nihil aliud quam aer, in nebulosam consistentiam ventis contrariis coagulatus: Deinde causam formalem in eo habemus, quod in forma lapillorum aqueorum, vel effigiei rotundae vel angularis reducatur; Hinc inquit Iosua, *grandinis lapillos magnos emittit Iehoua à caelo.* Vnde etiam liquet, quod locus vbi aer densus in talem imaginem mediante flatu diuino redigitur, sit caelum vel aer. Porro causa efficiens est flatus DEI frigidus congelans & indurans. Denique finalis est vtplurimum punitio & flagellum seu poena: nam terra fertilior longe redditur pluuia quam grandine, cuius est potius, fructus arbores & segetes laedere, quam iis commodum aut proficui quicquam adferre.

Sed iam tertiam istiusmodi meteororum solidorum speciem attigimus, Pruinam nempe, quae à ceteris non multum respectu causae efficientis discrepare videtur, vtpote quae est flatus seu spiratio frigida Iehouae.

Hanc Aristoteles cum suae sectae Christianis definit esse impressionem quandam à vapore humido & frigido, ab elemento aquae exurgente, & non in nubis corpulentiam congregatam, quae impressio in media aeris regione, à loci (in quo nulla adest caliditas) & temporis frigiditate congelatur, & in pruinæ formam reducitur.

Alij (inter quos Bedam nomino) volunt huiusmodi impressionem nihil esse aliud quam torem congelatum, qui in suo terram versus descensu imbibit atque recipit in se nocturnam frigiditatem, mediante qua induit ipse speciem talem albam, duram, & frigidam, qualis est pruina.

Ad illam ergo descriptionem Aristotelicam accedimus, dicimusque, quod si primum illius membrum esset verum, videlicet, quod materia pruinæ esset vapor eiusmodi frigidus & humidus, ab alimentis aqua & terra scaturiens & exhalans, sequeretur ipsam indies magis magisque diminuere & decrescere, quoniam in pruinæ tempestate pori terrae clauduntur, à frigore congelante, ita vt nec vomeres nec alia instrumenta ferrea in illam penetrare possint; deinde aquae vtplurimum glacie tam stricta occluduntur, vt ipsos pisces ob penetrantis aeris defectum in magna quantitate mori cernamus. At vero aerem vapore tenuiorem esse, quilibet fatebitur. Quod cum ita ab effectu falsum esse comprobetur, illam Aristotelis de pruinæ substantia seu materia opinionem erroneam dicimus, cum pruinam non indies decrescere à flatu suo cernamus, quin potius illam vt plurimum de die in diem inualescere, terramque & arbores barba cygnea magis magisque induere obseruamus.

Hoc idem etiam dicendum est de causa pruinæ materiali in descriptione secunda explicata, videlicet quod non sit de roris substantia, si eam colligamus esse via Aristotelica exortam atque procreatam, videlicet ex vapore ab aquis & terra expirato. At vero probabilis erit ista Bedae opinio, si nobiscum consentiat vniuersam meteororum materiam in aeris potentia consistere.

Sed ad causam vtriusque efficientem pergimus, quam Aristoteles medij aeris frigora credit, in quo agnoscit nullam esse caliditatem; Beda vero noctis frigiditatem dicit esse causam, tam congelationis quam formae eiusdem candidae.

Nos autem ipsi in huius rei inquisitione aliquantulum particulariores dicimus inprimis, quod Aristoteles negauit, materiae ventorum penetrationem esse in mediae aeris regionem, unde agnoscere non potest, pruinae à ventis procreari, quoniam dicit eam in media aeris regione ratione frigoris loci generari. Beda videtur in ferre, huius impressionis creationem esse à frigore & statu temporis: Nos vero dicimus quod causa primaria & maxime principalis & interna sit solus Deus, qui per verbum incitat ventos suos angelicos ad voluntatem suam perficiendam, tam in caelis quam in terris, quorum etiam actiones DEO centraliter & primario operanti assignantur, utpote qui sunt ministri DEI ad ea exequenda parati, quae à DEO primo motore ordinantur. Hinc dicitur, quod DEVS emittens sermonem suum pruinae quasi cineres dispergat, coram frigore eius quis consistat? non dicit cum Aristotele quod frigus mediae aeris regionis, vel cum Beda, frigiditas nocturna, aut cum vulgo, quod venti Septentrionales hoc faciant, sed quod DEVS mediante sermone suo, à cuius flatu frigora vel calores, prout ei placuerit tanquam effectus exeunt, sit non modo pruinae, sed & omnium aliorum meteororum causa efficiens, eaque sola & vnica; nam ut in mundo non est nisi causa vnica materialis, qui est spiritus vniuersalis mundi creatus; ita etiam non est nisi vnica sola causa efficiens & agens in illam materiam, quae est forma seu lux increata; & quamuis DEVS pater dici potest vnum agens, & filius seu verbum alterum, & spiritus sanctus aliud, & consequenter infinitae creaturae, quae habent suas vires agendi immediate ab iis; tamen non est in Diuinitate nisi vna Deitas, & Spiritus vnus, à quo omnes spiritus creantur, & vitam atque actiones acquirunt, non aliter atque omnes aliae mundi partes radiis solis implentur vnus, & tamen nullus ditorum radiorum ab vnitae vnus solis distingui aut separari potest, uti testatur Mercurius Trismegistus; Unde quicquid in vegetatione aut in viuificatione, à lucido solis fonte perficitur, illud omne soli vnico attribuimus, & non cui libet eius radio. Sic Orpheus atque Platonici caeteri cui libet mundi creaturae DEVM peculiarem assignarunt, & tamen omnes hos DEOS particulares ad vnicum Iouem retulerunt, quasi omnes radios solis vbique per mundum expansos ad vnum solem. Hinc dicit Evangelista, *omnia ab eo creata sunt, & sine eo creatum est nihil, in eo erat vita &c. Ioa. 1.* Et Diuus Paulus dicit, *ab eo, in eo, & per eum, sunt res omnes.* Et alibi inuenimus, *quod incorruptibilis DEI spiritus sit in omnibus, Sap. 12.*

Quare haud inconspicue attributa est cuiuslibet creaturae siue perfecte siue imperfecte compositae creatio ad causam primariam & vnicam, & non ad ipsius effectus, hinc inde excludendo creaturas ab honore, qui debetur creatori, ut nulla idololatriae species inde sequeretur. Hinc dixit Iob. *Glacies, gelu, niues & pruinae DEVS fortis edis flatu suo, DEO flante, concrefcit gelu; Iob. 27. 9.* Et alibi ipse Iehoua creator omnium hominis ingratitude & stultitiam deridendo, qui laudes creatoris creaturis attribuere solet, sic Iobum alloquitur. *Pruinam caeli quis genuit? Iob. 28. 29.* Ac si Ethnicorum praesumptionem in hac quaestione notaret, quorum est impudenter asseuerare frigus esse pruinae genitorem, & non patrem frigoris & caloris, cum ipsae scripturae sacrae confiteantur, pruinae, & niuem, & grandinem, & glaciem, à flatu omnipotentis procreari, & in aliis locis expressius dicitur, à DEO ipso produci atque à caelis emitti. Concludimus igitur, quod nix & grando sint impressiones ab aere, ventis oppositis vel transuersalibus, appposito & condensato, in formam nubis, quae à flatu diuino, frigora producente, in hanc vel illam formam reducuntur, pro fortiori vel debiliori ventorum flantium praedominatione, verbi gratia, flante Austro debiliter cum Borea adhuc fortiori, niues molles & nubes tales generantur, at Austro fortius flante cum fortiori Septentrionali, Grandinosae nubes ut plurimum oriuntur. Porro & ventus fortis Borealis, ubi ventus oppositus vel nullo modo vel non nisi leuiter flat, quo aer in nubem condensetur, proferre solet pruinas & glaciem, pruinas (inquam) quoniam ventus Septentrionalis secundum velle diuinum flans madidam & mediocriter densam aeris naturam coarctat suo flatu ab actu primo scaturiente, unde densior aeris pars ita coarctata cadit in arbores & herbas, imo vero & in aquis super aquas cadens, assistente etiam & perseverante flatu illo, in glaciem statim resultat, atque se vnit, cum superficie aquae, qua forma dura glaciei super aquas idea statuitur atque efformatur, quoniam calidi vapores ex aquis & terrae visceribus expirantes efficiunt ut gelu seu glacies illa appareat super aquarum superficiem, & non in aquae sphaera, atque huiusmodi cortex glacialis indies fortificatur, per appositionem noui aeris à frigidis flatibus concreti, in parte superiori, atque ille cortex induratur per antiperistasin, cum in eius exteriori superficie frigus agat constringendo & indurando, propter vaporum calidorum actum à terra & aqua expiratum, qui ex eius superficie superiori resistit, & resistendo confirmat per diuturnam aeris congelati à caelis gradatim prolabantis appositionem; atque haec est ratio cur aqua calida sub dio exposita tempore extremi frigoris citius congelati animaduertatur quam aqua frigida. Habemus ergo hic tam pruinae quam glacieum secundum opinionem nostram procreandi formulam explicatam.

Ad ipsarum autem descriptionem secundum paginae diuinae intentionem iam accedimus.

Pruina est impressio quaedam meteorica, cuius materia ab aere seu caelo, a ca. Dei thesauraria, extrahitur, forma vero est talis, qualem respectu tenuitatis aeris habet, à flatu autem DEI ut plurimum à septen-

septentrionali, tanquam causa efficiente, producitur (quippe dictum est : coram frigore eius quis consistat) quæ tandem ad sui creatoris placitum seu velle, tam in terris quam in aquis efficiendum, è cælis seu thesauris suis, vel ad flagellum vel ad beneficentiam effunditur.

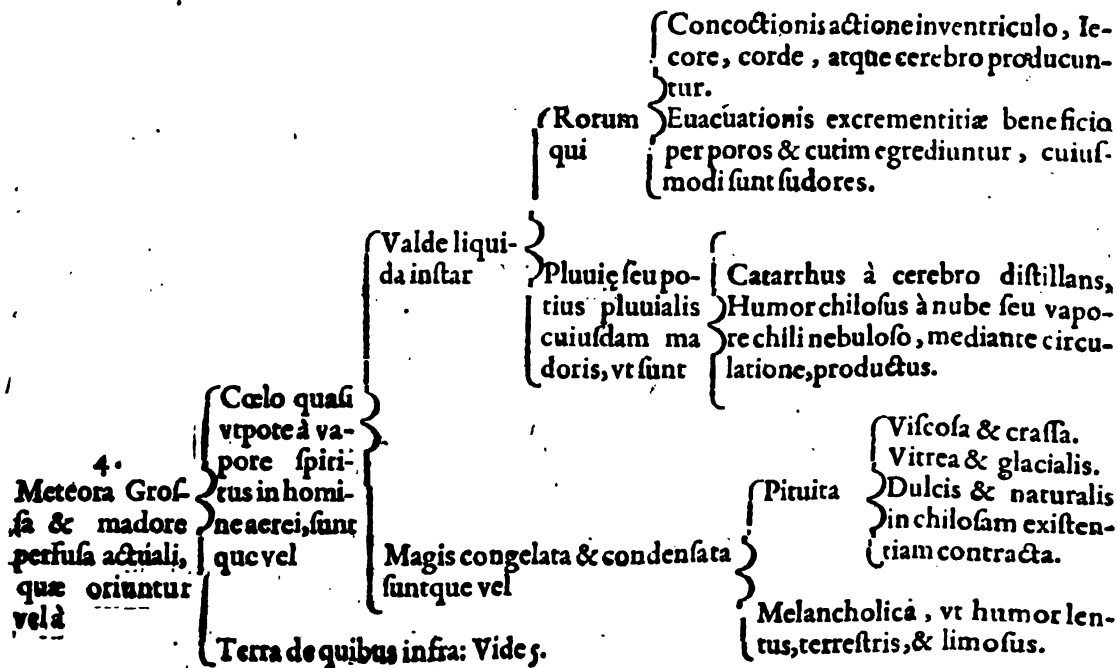
In qua descriptione habemus eius materiam, ab aeris gremio, qui est corporum omnium meteorologicorum thesaurus, depromptam; habemus & formam eius, à frigido DEI fortis Iehouæ flatu vt plurimum septentrionali, in talem speciem, qualis est, designatam; & consequenter habemus flatum Iehouæ occultum pro causa efficiente; denique causa eius finalis est, ad iussu creatoris sui, vel in beneuolentiam vel in pœnam complendum atque perficiendum, quæ omnia descriptionis nostræ membra testimoniis ex sacra scriptura deriuatis atque in præcedentibus allegatis confirmata atque statuminata habemus.

Glaciem denique secundum literarum sacrarum auctoritatem in hunc modum definire licebit.

Glacies est impressio quædam frigida, quæ è roris vtero instar lapidis aquei voluntate diuina egrediens, à flatu diuino frigido atque vt plurimum septentrionali editur, & in campo aeris aperto coagulatur, ac tandem ad voluntatem diuinam exequendam, deorsum procidendo, in superficies aquarum seu abyssi congelatur atque induratur.

Locum partus corporis istius meteorologici, atque etiam substantiæ seu materiæ conditionem explicant huiusmodi testimonia à Iobo prolata, *Glacies egressa est è rori vtero, instar lapidis aquei absconduntur, & superficies abyssi congelatur, Iob. 38. 28.* Vbi denotat, quod aer in madidam & rosicidam substantiam, leui ventorum afflatu redactus, sit matrix, ex qua substantia glaciæ prodit atque egreditur, iuxta illud à nobis antea relatum: deinde eius forma seu figura in eo explicatur, quod in speciem lapidis aquei seu Crystallini reducit; tum postea agens seu causa efficiens enucleatur in loco ipsius alio, vbi inuenitur *quod glaciem DEVS fortis edat flatu suo, flante DEO concresecat gela, Iob. 37. 9.* Quare liquet, quod flatu fortis DEI Iehouæ sit causa omnium antiquissima & primaria huiusce partus; nam edit DEVS fortis glaciem, atque instrumentum quo edit explicatur in eo, quod flatu suo illam edit, atque etiam illam efformat & reducit in gelidam suam substantiam; nam flante DEO concresecit gelu. Quod autem flatu huiusmodi sit vt plurimum septentrionalis exinde elicimus, quoniam ex cap. 37. v. 9. eiusdem habemus manifestatum, *quod frigus proueniat à ventis Aquilonaribus.* Finalis denique causa est ad voluntatem creatoris, siue in pœnam siue in beneficentiam exequendam. Porro quod in superficie aquarum congelari soleat, tam loco antea citato quam experientia vulgari explicatum est.

Correlatiuum ad Microcosmum: Vbi agitur de illis meteoris tenebrosis, grossis, & madore actuali perfusis, quæ à cælo seu corruptione aeris humani scaturire obseruantur.

Relati-

*Relatiuum ad Microcosmum, in quo agitur de meteoris humanis
valde liquidis.*

Meteoræ hæc appellamus grossa, respectu superiorum, quæ sunt in vaporum effigie, videlicet ea quæ in Correlatiuo præcedenti enumerantur, similiter & meteoræ huiusmodi madore seu humore sensibili perfusa adhuc, tam in liquiditate, & tenuitate, quam crassitie, condensatiōe, viscositate, atque congelatione differre videntur, cum ex liquidiori aqueæ substantiæ alia sint instar roris cælestis, cuiusmodi sunt illa, quæ immediate, hocque secundum naturæ intentionem, de vapore in guttas chilosas in ventriculo, sanguineas in hepate & corde, atque claras & limpidas in ventriculis cerebri oriuntur. Pari etiam ratione videmus; quod vapor in alembico vix perceptibilis, utpote instar fumi tenuissimi, in pileum seu caput cucurbitæ ascendens, in guttas rosidas conuertatur, sic etiam ex cibus & poculentis vapor concoctionis virtute exurgens in guttas rosidas chili pulmentum contemperantes efficitur, sic ille iterum vapor secundæ extractiōe in hepatis cauo, in guttas rubicundas, more vegetabilis tritici fumi, à nobis in Panis & Tritici anatomia expressi, transformatur, sed huiusmodi naturæ chimia labores suos circa alimentorū succum impendit, quæ vero in cerebro & corde vim suam exercet, ab aere plane inuisibili capit atque eligit subiectum in quod operatur; nam aer ille extrinsecus, qui per processus mammillares in cerebrum attrahitur, cælestem aeris medullam, seu quintam essentiam facultatibus sensuum & rationis idoneam sibi vendicat, & quod superfluum est, emittit per quandam systolē & diastolē, deinde aerem illū vtilem ita retentū, appositione sibi similis assidua in vapore mutatur, & à vapore in rores salutes, si natura seu aer attractus sit familiaris & beneuolens, atque salutaris illi attractenti; at vero, si natura illius sit valde mædida, & seminariis pessimis referta, morbos quidem in cerebro inducit, atque totam illam regionem præternaturaliter vexat, & nubibus catarrhosis implet atque onerat; similiter aer beneuolus ad cor attractus, in vapores beneuolos & vitæ per quam necessarios transit, at vero si seminariis infaultis impleatur, cordi atque consequenter cuilibet corporis membro malum atque incommodum afferre solet. quod quidem hominibus magis vel minus accidere solet secundum natiuitatis, complexionis, & loci in quo degit inspirator, dispositionem, & non omnibus.

Porro etiam huiusmodi guttæ rosidas in pluuiam seu pituitam catarrhosam in cerebro (si aer introductus sit nimio madore affectus) conuertentur, quod etiam à Galeno confirmatum habemus, *Aph. 3. 12. Pituita à capite ad ventrem fluens facit fluxum, & alibi dicit, quod Pituita ex capite defluit, & quod in illis fluxibus excrementa spumosa sint, Aph. 7. 30.* Deinde fatetur ipse pituitam in cerebro præcipue procreari, *Aph. 3. 12.* Vnde euidens est, quod sit status aeris, vel temperatus vel intemperatus, qui gignit plus minusve pituitæ copiam in cerebro; Vnde & alibi declaratur, *quod pituita generetur præcipue tempore hyemali, Aph. 3. 20.* (quando etiam & pluuiæ cæli procreantur,) *at vero æstivali tempore edibitur atque diminuitur, Nat. Humi. Com. 1. 33. & 35.* ac si dixisset, tempore aeris pituitoso seu humido & frigido, atque seu humor pluuiosus procreatur, tam in Macro: quam Microcosmi cælo, quoniam in aere spiritus madore australi perfusi, vndique per aera spirantur, qui aerem seu mundi Mercurium conuertunt in suam naturam humidam, & consequenter tam animalia quam plantas, quas ex necessitate penetrat iste aer, conuertit & mutat in suam naturam, alterando scilicet ipsorum spiritus, qui sunt homogenii cum suo, & tanquam filius ex eodem patre. Hinc ergo est, quod fructus & animalia ab aere diuturniore madore australi infecto nutrita, magis ducere obseruantur ad pituitam & pluuiæ naturam, quam quæ à ventis Borealibus orientalibus & huiusmodi aliis reficiantur, & consequenter in ventriculo tales solent in corporibus ad ipsius effectus recipiendos aptis, producere effectus, vnde dicit Galenus: *Pituita frigida facit lenitatem intestinorum, Aph. 3. 12.* Atque alibi, *Pituita in ventriculo aut intestinis lenitatem intestinorum facit, Aph. 6. 1.* hoc est, fluxum lienteriam inducit, Ac si dixisset. Aer pituitosus in cibus & aere circumstante in ventriculo turgens, more pluuiæ cadit à ventriculo in intestina, & fluxum quasi pluuiam à ventriculo, tanquam à media aeris regione facit plus vel minus, secundum aeris in illo anno vniuersalis malignitatem maiorem vel minorem. Vnde orti sunt morbi fluidi populariter grassantes, & fluxus ventris variorum generum. At si hic morbus magis fuerit particularis, hoc quidem accidere potest ratione cibi ad naturam aeris humidam & fluidam inclinantis, vel ratione particularis corporis cui imperfectiōis, quod ad pituitam huiusmodi generandam, atque aerem intus attractum in venenosam huiusmodi dispositionem conuertendum sit promptum atque idoneum.

Meteororum autem in Microcosmo congelatorum alia sunt in tenuiori eiusdem aere, alia in crassiori, videlicet in eius aqua, quæ etiam & aer erat. Aeris autem congelatio in homine per multos solet producere morbos congelatos, tam visibiliter in carne apparentes, quam occulte in corpore delitescentes, & non nisi ab effectu cognitos. Galenus ipse testatur *aerem esse tam promptum ad congelandum & frigiditatis impressiones recipiendum quam caliditatis. De simpl. Med. facul. l. 1. c. 18.* Et libro De differentiis morborum, agnoscit passiones omnes congelationes dici, quæ à causis frigidis

& ve.

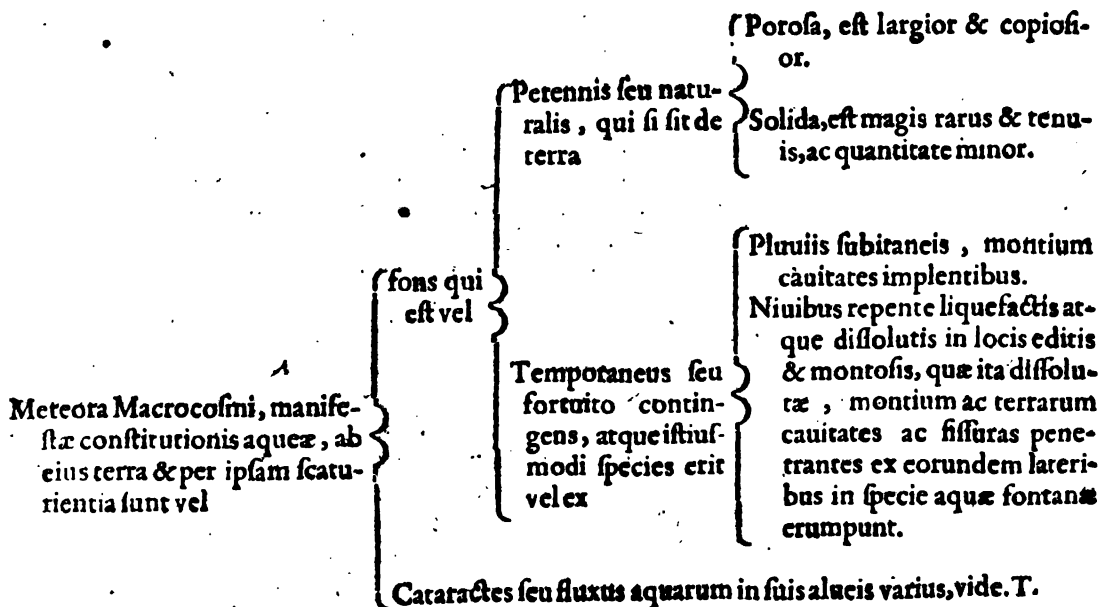
& vehementioribus ortum duxerunt, si ad gelu & pruinam in terra Macrocosmica considerauerimus, percipimus quidem, eas nihil esse aliud, quam aeris vndique per terræ poros penetrantis congelationem, atque in glaciem tenuissimam constringendi atque coagulandi formulam, mediante qua tam aer in sua natura quam aqua visibilis, quam parturiuit aer, terream in massam quasi vnicam tam heterogenia quam homogœna congregando conglomeratur. Sic etiam in Microcosmo seu homine, tota eius terra carnosâ stupore atque sensus & motus ablatione atque refrigeratione, afficitur, vti in Apoplexia (quam Galenus 3. loc. aff. 10. & 2. Aph. 42. ab effectu definit esse ablationem sensus & motus in toto animalis corpore) in Caros, Paraplegia, & stupore, (qui describitur esse refrigeratio in spiritu humano insignis, sensus & motus difficultatem inducens 2. lic. aff. 2.) quemadmodum completa refrigeratio & sensum & motum omnino tollit. Porro etiam accidit stupor ob congelationem refrigerationemque corporis in poroso nerui corpore existens, vnde fit, vt talis neruus ita (teste Galeno Lib. de ren. aff. dign. c. 3.) obstruatur & astringatur, vt spiritus animales ad membrum, cui neruus ille administrare & famulari debet, transmitti nequeant. Sed de huiusmodi morbis ex aeris humani congelatione ortis, alibi abundantius, atque tales morborum species ab effectu congelationis indicium secum ferunt, qui autem sensibiliter in niueum candorem apparent, propter aeris seu fumorum congelationem interiorum, (mediante qua & ipsa terra carnea atque partes ab ea excrecentes alterantur,) sunt canities in capillis, & lepra, de qua dictum reperimus in sacris literis: *Erat manus eius (nempe Miriæ) candida vt nix, Leu. 13. 9.* Et alibi, *tumor albus est in cute & mutauit pilum album.*

At vero, vbi congelatio facta est in humore vel pituitoso vel sanguineo, ibi etiam & morbi, haud minus periculosi quam cæteri à nobis relati producuntur, cuiusmodi quid solet accidere in mortificatione, vbi languis solet congelari ab extremo frigore, quemadmodum in iis qui in regionibus degunt algore rigentibus commune habetur.

Porro etiam & in morbo comitiali, cachexia, & huiusmodi, pituitam vitream & viscosam in forma albuminum ouorum se habentem prædominari cernimus, vt in iis quibus medicamenta vomitoria præbentur, luculentius declaratur, atque etiam in cerebri obstructionibus à frigore vitream & viscosam materiam sæpicule reddi animaduertimus. Porro etiam & humor limosus, lentus, & melancholicus, in iis qui melancholia naturali & terrestri laborant, abundare cernitur, quam omnem congelandi rationem à frigore septentrionali seu lienali prouenire facillimum est iudicare, vtpote quod in ea plaga humana est melancholia terrestris, & in suis actionibus qualitati septentrionali correspondens, & consequenter congelatiua & constrictiua, quippe frigida & sicca in suo flatu.

C A P. XII.

*In quo agitur de meteoris aqueis, è terra informi liquida scaturientibus
vel in terra residentibus.*

M

Parti-

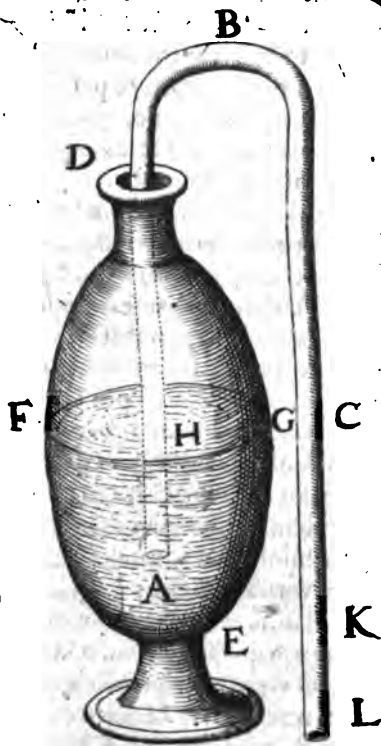
Particula prima de fontium origine.

Hic obiter lectoris veniam mihi implorare liceat, tam in sequentium quam præcedentium materiarum descriptione, ab illa à nobis in lib. 7. Physices Macrocosmi historia tota via errare atque discrepare nostra videtur iudicio, atque meliori iudicio rectificatus intelligat, velim, nos ibi loci more Philosophorum Ethnicorum loquutos, & meteororum descriptionem non multum à Peripateticorum sensu distraxisse. Hoc vero in loco stilo magis sincero progredientes cum sacra pagina convenire, illamque; (utpote veritatis unicam arcam & sacrarium), summa ope atque industria sequi & imitari intendimus. Nec tamen deest in descriptionibus illis nostris ibi locorum expressis, probabilitatis character, verbi gratia, ut ad fontium origines ibi expressas revertamur. Unicam fontium causam posuimus esse aerem, è visceribus seu cavernis terræ vi aquarum è nubibus abundanter erumpentium detrusum, qui in motu suo sursum à terræ frigiditate in aquæ guttas congelari solet, ex quibus tum postea fontes conflari atque procreari possunt. At vero impossibile est, quod fontes perennes hinc inde orientur, quoniam aer inclusus non potest esse immensurabilis seu infinitus, quoniam qualis est locus tale locatum; at ipsa terra est finita, ergo & aer in ipsius ventre contentus. Atque etiam hoc idem de ratione secunda est dicendum, de secunda fontium generationis ratione, ubi dicimus esse possibile, quod fontis liquor à subtiliatione aquarum in ventre terræ contentarum caloris centralis est factus producat: nam ut aqua in terræ visceribus comprehensa sine nova è mari additione non potest esse permanens, quippe quæ est in seipsa determinata, ita quidem nec calor ille perpetuo in eodem statu & actu perdurare potens est. At vero experimentum illud nostrum ibi loci depictum, ad sacraram literarum sensum facillime conducere potest, uti in sequentibus latius.

Ad rem autem nostram hoc in loco imprimis tractandam (omissis ceremoniis omnibus) vivaciter jam nunc aggrediemur. Dicimus ergo, quod ad fontium originem attinet, Peripatetici tam Ethnici quam Christiani admodum decipiuntur, atque proinde Aristotelem ipsorum magistrum à veris Christianis, re iustitiæ trutinis exacte ponderata, pro mendace esse æstimandum, eiusque hac in re doctrinam omnimodo repudiandam ostendemus. Aristoteles igitur cum nonnullis ipsius sectatoribus in hanc de fontium origine incidit sententiam, videlicet quod cum venter terræ concavitibus & meatibus sit plenus (utpote qui vacui esse nequeunt) vapores per eos sint elenari à terra qui tum in lateribus cavernarum in aquas resolvuntur, guttatim distillant, atque ita riuulos efficiunt, atque hac ratione fontes procreari volunt. Concludunt igitur cum suo Doctore Aristotele, fontis materiam nihil aliud esse, quam vaporem in aquam resolutum & liquefactum, à frigore & calore simul intra terram, sicut nubes, nix, pluvia, quando in aere nascuntur ex vapore condensato & liquefacto rursus.

Ut autem in Aristotelicam istam descriptionem oculis acutioribus introspeciamus, & quodlibet ipsius membrum paulo accuratius examinemus, necesse habemus, ut diligenti intuitu animadvertamus, quod causam fontis tam materialem quam formalem, per istam eorum descriptionem faciant duplicem: nam illam faciunt remotam videlicet vaporem, quem tum postea in naturam aquæ fluentis à natura reductum volunt, quam materiam fontis proximam statuerunt, causam etiam fontis efficientem tam frigus quam calorem posuerunt, & frigidi officium volunt esse ad aerem inclusum in vapores congelandum, atque calidi frigido mixti ad illorum in aquam fluidam reductionem; At vero, trito & experto illo etiam Peripateticorum ipsorum axiomate ipsis respondere liceat, videlicet, frustra fieri quid per plura, quod potest fieri per pauciora, si autem possibile sit quod aqua per abditos terræ meatus in propria sua natura, à mari ad montium etiam vertices sublimeretur, tunc non est opus, ut aer vel aqua in vaporem prius contrahatur, & deinde ille vapor iterum congelatione in aquam liquidam reducat; at vero certum est, & consequenter possibile, quod aqua sine vlla formæ suæ alteratione à maris voragine, per occultos terræ meatus, ad montium summitates & fastigia usque elevari atque attolli etiam naturali instinctu possit, quemadmodum infra luculeptius: At quam sterilis & stolidus est hæc ipsorum inventio, quod vapores huiusmodi in lateribus cavernarum in aquam resolvantur guttatim, quæ tum postea riuulos efficiunt, & consequenter fontes. Ac si hac ratione vapores isti non in venis atque porosis terræ meatibus vertentur in naturam aquæ, atque ita deorsum iterum potius ob suam gravitatem circulando tenderent, quàm aut sursum aut lateraliter, aut si in cavernis terræ condensarentur huiusmodi vapores, probabilius esset, quod maior illius aquæ pars in terræ penetralia per poros terræ iterum recideret. At sit, quod fontis materia ex vaporibus in venis terræ inclusis procreetur, necesse erit, ut huiusmodi vapores, aut aeris in penetralibus terræ inclusi condensatione, à frigore proveniant, aut ab aquæ in eius ventre contentæ resolutione per caloris rarefactionem orientur, unde sequeretur, aerem vel aquam in visceribus terræ contentam, esse infinitam quantitate in se, quod fieri non potest, quoniam (ut dictum est) locatum non est immensum; at si replicetur, quod aer inclusus ab aperto mari aeris aut aqua à communi aquarum Oceano nutriatur & mul-

& multiplicetur, concedatur etiam & hoc. At vero non sequitur ex necessitate, quod ubi aer in terra frigida continetur, ibi etiam & vapores atque fontes procreentur, nam citra omnem cōtrouersiam certum est, quod nullus sit terræ porus seu cauitas, quæ non aere impleatur, tam subtilis & penetrans est aer, ut pote qui est vita & spiritus cuiuslibet rei, imo vero ne aquæ quidem, tam arcta est in partibus suis concretio, atque constructio, quin vndique habeat aerem per suos artus disseminatum. Porro etiam si liber aeris per terræ pores transitus atque successio admitteretur, non inde sequeretur, quod in vaporem prius, actum postea in humorem seu madorem fluidum migraret, quoniam experientia demonstratum habemus, quod si tuba cuiuscunque sit substantiæ per amphoram aquæ plenam transmittatur, aer simplex nihilominus in tuba inclusus non facile in vaporem multo minus in aquam conuerti obseruatur, multo minus aer in terræ venis inclusus, quoniam siccitas terræ tali officio magis aduersatur (videlicet condensationi vaporis in aquam fluidam) quam aqua; At si causa vaporis in naturam aquæ in cauernis terræ migrantis sit aqua, (cuius est vt calor in vaporem resolutum frustra sit ille labor, cum sit possibile, quod ipsa aqua in sua integra specie seu natura absq; huiusmodi reductione à visceribus terræ (cui maris gurges assidue de nouo supplere solet) in altum ad locū fontium per terræ venas subleuetur. Atq; huiusmodi rei confirmatio in primis luculentis demonstrationibus hinc duabus sequentibus explicatur, deinde faciarum literarum auctoritate statuminatur, quod autem ad primum oculare experimentum attinet, illud quidem in Hero-nis spirital. loco r. ubi agitur de syphone inflexo sic delineatur.

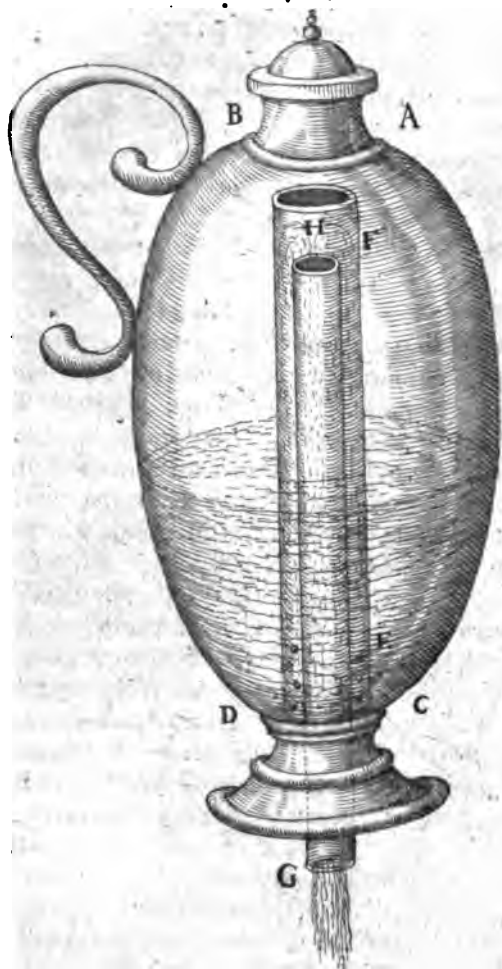

A. B. C. Syphon inflexus, A. B. crus siphoni in vase, D. E. aqua pleno. Aquæ superficies in vase ad rectam lineam in qua F. G. & inflexi crus A. B. impletur aqua usque ad F. G. rectam. Videlicet cruris pars A. H. pars vero inflexi siph. H. B. C. sit aere plena, si igitur per osculum C. prædictum aerem ore attrahamus, simul consequetur & humidum, propterea quod locus omnino vacuus esse non potest, & si quidem osculum siphonis C. sit directum ipsi F. G. impletus aqua non tamen fluet siphon, sed manebit plenus, ita vt pars siph. A. B. C. sit aqua repleta, quamuis aquæ pars inter H. & C. præter naturæ leges sursum feratur: Verum instar lancis cuiusdam æquilibrium habens aqua manebit sursum relata secundum partem H. B. & deorsum suspensa secundum B. C. At vero si siphonis osculum exterius sit infra rectam lineam F. G. vt K. fluit aqua, quoniam pars lancis seu cruris K. B. grauior sit ea illius B. H. vnde propter ponderositatem suam vincit atq; trahit aquam motu fluido primum sursum ab H. ad B. Et deinde deorsum à B. ad K. Sed non magis attra-

hit, quam quæ tendit ad superficiem aquæ A. si crus illud sit depressius & longius adhuc, videlicet in L. tunc crus illud attrahet sibi totam aquam inter A. & H. eam paulatim eleuando in altum ad B. vsque, & deinde deorsum per crus B. L. cadens egredietur per orificium L. atque ita integram euacua-bit aquam illam.

Hinc ergo videmus admirabilem illum nexum & contiguitatem, quæ est in primis inter aquam & aerem, vt attracto aere necesse sit vt aqua sequatur, ne vacuum admitteretur, quod est in rerum natura admodum horribile. ac tum postea continuitatem illam firmam quæ est inter aquam & aquam vt pars vna inclusa sine altera proxime adhærente, aut sursum aut deorsum fluente, & manere nequeat ob rationem admissionis vacui prædicti.

Secundum experimentum Loco secundo Authoris prædicti & tractatus l. lib. 7. cap. 9. physices nostræ macrocosmi historiz (ubi de ventorum ortu à nobis disceptatum est) exprimitur. estque ocularis ipsius delineatio huiusmodi: Sit A. B. vas aqua plenum per cuius fundum tubus C. D. contractus ipsi fundo & in partem inferiorem excedens. Eius osculum C. non communicat cum ore vasis A. B. sed exterior tubus E. F. ipsum vndique circumsepit, ita vt æqualiter distent ab inuicem, pars autem superior siphonis externi E. G. debet exacte claudiatque firmari, eius veropes infe-

rior videlicet in F. debet tantum distare fundo vasis A. B. quantum sufficit ad aquæ fluxum ad tubum inferiorem, vel foraminibus perforetur. His ita dispositis, si per osculum emittens tubi interioris D. attrahamus aerem qui est in tubi C. D. simul & aquam quæ est in vase A. B. attrahemus atque hac ratione tota aqua vasis A. B. per siphonis interni orificium effluet, quod etiam fit propter nexum admirabilem qui est inter aerem qui est in siphone C. D. & E. F. comprehensus. Fluxus autem continui ratio est quoniam aer ob interpositionem aquæ non potest in siphone penetrare.

Ex his igitur certissimum est, quod possibile sit etiam solo naturæ adminiculo aquam à sua specie naturali à terræ ventre seu maris gurgite in terræ viscera penetrare sine rot & tantis alterationibus & permutationibus, idque facillime, quoniam hoc idem in arte inuenimus, quæ est proxima naturæ simia.

Sed ad sacrarum literarum fontis torius veritatis testimonium iam accedimus, contra quod (præcipue oculari testimonio confirmatum) nulla fieri potest ab ipso stulto (cum experientia sit stultorum magistra) multo minus à pio Christiano con-

tradictio; inquit sapiens, *Eccles. 1. 7.* Omnia flumina in trant in mare & mare non redondat. ad locum vnde exeunt reuertuntur, vt iterum fluant, At huic vtrunque sapientissimo contradicere non erubescunt Aristotelici etiam Christiani, tametsi præceptoris sui doctrinam illi Salomonis oppositissimam esse agnoscant, imo vero audacia inaudita hanc eandem Peripatetici Ethnici doctrinam in Scholis Academicis publicare gestiunt, vnde nulla in Philosophia naturali Christianos apud vulgares certitudo potest inueniri, & consequenter scientiæ veritas, obscuris Ethnicorum nubibus ita à nobis Christianis involuta est, vt umbra pro substantia, somnia phantastica pro realitate à mundanis occæoatis apprehendatur: Hæc errorum in qualibet scientia est causa, imo vero in ipsa Theologia, quæ de DEI cognitione in primis agit, vtpote quem in suis creaturis physicis cognosci ebuccinauerunt sacræ scripturæ: Quomodo igitur ad DEI cognitionem peruenire possumus, cum creaturarum ipsius causas ignoremus? Anne ad cælum per scalam Iacobi ascendere est possibile, nisi per gradus elementares prius ascendamus? Moyles vidit DEI posteriora, hoc est, DEVM vidit in creaturis suis, & Psalmista regius dixit, *quod DEVM ipsum cognoueris per opera sua mirabilia.* Ad rectam ergo DEI cognitionem quomodo peruenire possumus, si eius opera atque creaturarum mysteria ignoramus? Anne completus quis in re Theosophica magister, qui ipse rebus meteorologicis & veris ac non phantasticis meteororum mysteriis est ignorans? Quid (ô theologi in vero physices arcano minime versantes) per has sanctæ paginæ assertiones intelligetis? *Nunquid (inquit Iob) mittes fulgura, & ibunt, & reuertentia dicent adsumus, Iob. 38. 35.* Et David, *qui facis angelos ventos & ministros suos ignem flammantem, Psal. 104. 4.* Et iterum, *ascendit fumus per nasum Iehoua, & ignis ab ore eius consumens, pruna ardent ab eo, & demittens calum descendit cum caligine sub pedibus suis, Insidens Cherubinus volat, volat que super alas venti, A splendore qui est ante eum nubes densa transeunt, & emittens sagittas suas spargit eos, & fulgura iaculans fundit illos, Psal. 18.* Et alibi, *sternutastionibus suis splendet lux, ex naribus eius prodit fumus, & ex ore flamma exit, Iob. 41. 18.* & alibi, *Aperiet Iehoua thesaurum suum optimum celos, dando pluuiam terræ tuæ, Deut. 28. 12.* Et alibi, *Densa nubes tugurium eius, Iob. 22.* Et alibi, *Densa nubes vehiculum DEI.* Et alibi, *Nubem expandit DEVS pro tegumento: Psal. 104.* Et alibi, *Grandines & sonos edat Iehoua, Exod. 19.* Et alibi, *Glacies edidit DEVS fortis flammæ suæ, Iob. 27. 9.* atque ita in infinitum, si igitur meteororum mysteria ignoratis, & more Ethnico & falso Aristotelico & non sacrosancto intelligere vultis, quomodo DEVM & eius volun-

voluntatem recte colligere potestis? *Duobus dominis* (inquit Christus) *syncere inseruire non est possibile*, Qui igitur Aristotelem potius quam spiritum sanctum (qui teste sacra scriptura est Doctor Doctorum) in assertionibus sacrae paginae contrariis sequi volunt, ad Diabolum ita sunt proclives, & tenebris obmersi, ut DEVM & eius lumen iis comprehendere sit impossibile. Nam ignorato DEO ignorantur omnia; nam Christus est omne quod est, astipulante testimonio sancto, & sine eo nihil. Moneo igitur syncere ætatum sequentium Christianos, ut Philosophiæ suæ intentionem (ut cunq; vanis Ethnorum opinionibus seducantur luminis rebelles) à sacrarum literarum sensu minime diuertant atque detorqueant; Itaque quod contextui sancto dissentiens videretur, illud omne (ut cunq; ab Ethnicis confirmatum) reiiciamus, nisi cum poeta impio & detestando more dicere malimus. *Video meliora proboque, deteriora sequor*: sicquidem (quod certe in viro tali nec decens nec coram DEO suo honestum erat,) *Iohannes Velcurius* vir in Philosophia naturali famigerabilis admodum cap. 6. lib. 3. *Comm. Phys.* in hæc verba loquitur. *Non conveniunt plane sacra litera cum physicis de ortu fluminum & fontium, quæ ex mari per varias alueos meatusque fluere, ac ad suos fontes resfluere Eccles. cap. 1. restatur, dicens, Omnia flumina intrant in mare, & mare non redundat, ad locum vnde exeunt flumina reuertuntur, ut iterum fluant. Cæterum* (inquit ille) *physici materiam dicunt esse vaporem resolutum in aquam, & liquefactum à frigore & calore simul intra terram.* Atque ita neglecta veritatis via falsas publice contra conscientiam suam de hac re, Ethnorum opiniones recensere ac docere pergit, ac si nulla vera physices doctrina in Biblio sacro esset invenienda. At vero nos hanc rem ad amussim magis tractantes, viam à Salomone de fontium origine expressam solummodo veram atque authenticam esse comprobabimus, illam vero Aristotelicam vanam, phantasticam, & solummodo veritatis similitudinem præ se ferentem, hocque ostendemus demonstratione oculari. Videlicet, quod fontium materia sit aqua realis, immediate à mari forma aquatica minime mutata, per meatus terræ occultos, ad eiusdem viscera penetrans, quæ admirabili aeris, diuino centraliter operante verbo, cum ea nexu, (virtute frigoris aërem vniuersum contrahentis, vel caloris pariter illum dilatantis & rarefacientis,) aut à centro terræ eius superficiem versus, vel vice versa, à superficie centrum versus aut exaltatur, aut deprimitur, Quod quidem luculentissime à nobis *partis huius l. 3. cap. 3. De experimento nostro vniuersali* latis superque digito quasi est demonstratum, idque per rationem ascensus & descensus aquæ in collo matræci. Nam præsentia caloris quo magis intenditur ille, eo magis gradatim, rarefactione aeris inclusi, deorsum pollitur aqua in maris quasi seu terræ gurgitem, hoc est, in massam aqueam, at vero è regione frigoris dominio aqua illa à calore olim depressa, propter aeris contractionem atque condensationem, iterum eleuatur sursum in collum matræci, hocque sine vlla formæ suæ mutatione aut substantiæ aquæ in vaporem (iuxta philosophorum Ethnorum sententias) alteratione & tum demum iterum in aquam reductione; nam tametsi, fateor, facilius sit pro re leui, sursum attolli quam pro grauiori, tamen dicimus non esse contra naturæ leges ipsam aquam admirabili aeris à frigoris contractione (utpote qui aquæ est vnione inseparabili contiguus) in altum eleuari, quemadmodum conclusionibus spiritualibus antea expressis luculenter demonstratum habetis.

Fontis igitur essentiam secundum Biblij sacri intentionem, in hunc modum esse haud inconsulte describendam existimamus.

Fons est aquæ fluxus seu scatebra, à mari tanquam termino à quo, & terræ visceribus tanquam medio per quod, ad superiorem eiusdem superficiem, diuino per calidos actus effectu operante in spiritum mundanum verbo, vel ad hominis, & creaturarum ad hominis vsum destinatarum salutem & conseruationem, vel penam & destructionem producta. In qua siquidem descriptione nostra aquam causam fontis materialem, efficientem primariam verbum diuinum esse statuimus, & secundariam calorem, à verbi diuini virtute procreatum, & in aere seu spiritu mundano vndique dispersum. Denique finalem esse diximus vel ad creaturarum conseruationem, vel punitionem, pro velle diuino. In hac etiam fontium descriptione habetis originem aquæ ductus illius, videlicet mare, utpote, quod est primarius fontium & fluminum fons & scaturigo, & motum localem; qui sit per venas & poros ipsius terræ, quousque ad exitum seu visibile fontis initium fuerit peruentum, quas omnes huiusmodi descriptionis particulas seu membra nostrum est probare, & sanctarum literarum testimoniiis statuminare.

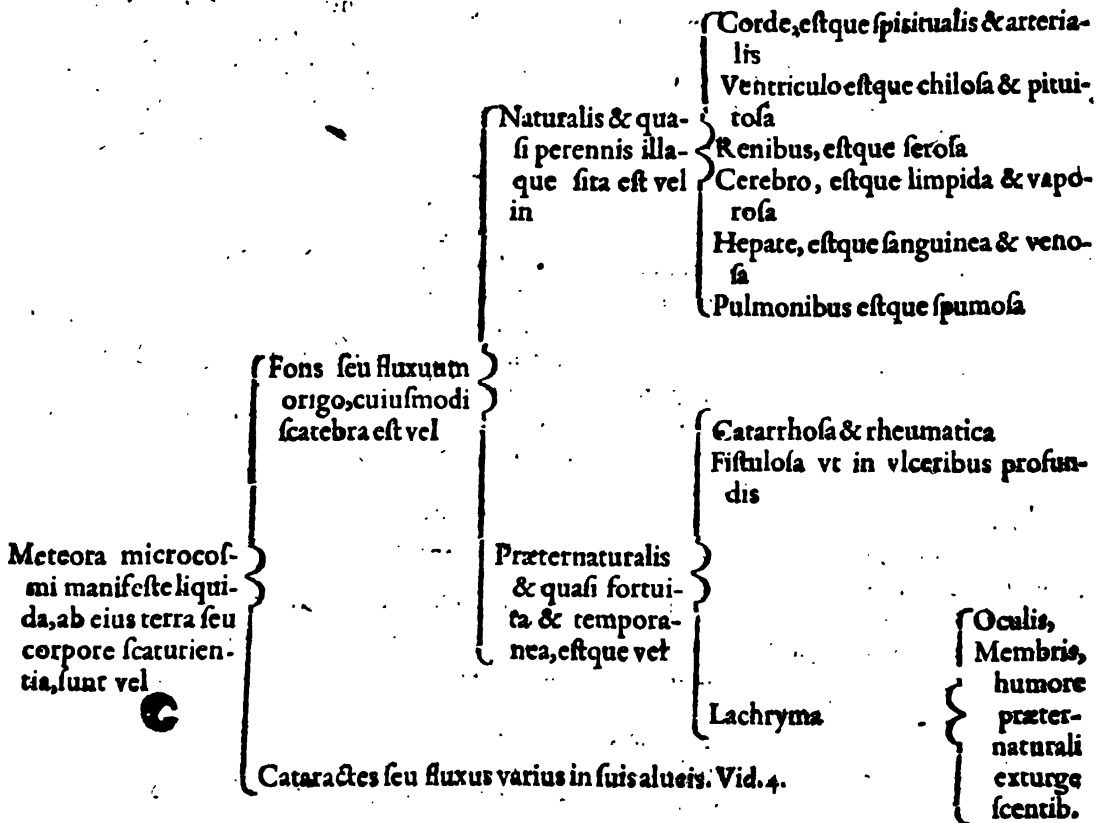
Ad causam igitur fontis materialem, quam aquam esse diximus quod attinet, expressis verbis (etiamsi oculati experientia hoc non esset indicatum) à sapiente traditum habemus: *Omnia flumina intrant in mare, & mare non redundat, ad locum vnde exeunt reuertuntur, ut iterum fluant.* Ex quibus sat liquido apparet, quod causa fontis materialis sit aqua & non vapor, quoniam omnia flumina perennia sunt à suis fontibus, quod motus aquæ fontis à mari ad mare sit circularis, & quod medius eius motus sit per terram. Quod autem DEVS sit præcipua causa fontes efficiens, habemus ex multis aliis scripturarum sanctarum locis: Nam ibi dicitur: *Qui emittit fontes per valles, ut inter montes ambulens, Psal. 104.* & alibi, *cum roborauit Iehoua fontes abyssi sapientia erat cum eo, Prou. 8. 28.* & apud Iobum hæc scripta reperimus: *In rupibus diffundendo efficit riuos: & à fetu flumina obligat, Iob. 28. 10.* vbi DEVM non modo fontium & riuorum (qui à fontibus ortum habent) authorem facit, verum etiam alia ipsius

proprietate eum depingit, dum dicit: *pro velle suo eos tollit, ac deficiat*. Ac si quis diceret, DEVM in calida & æstuante sua virtute æra dilatantem, esse causam obligationis fontium & consequenter fluuiorum à fletu, hoc est, à liquiditate & fluiditate sua, at vero in frigida ipsius proprietate ipsos in altum surgere & rapaciter fluere facit. Denique, quod causâ fontium & fluminum finalis sit tam ad creaturarum consolationem quam castigationem ex eo colligimus, quoniam apud Psalmitam regium loco antea allegato scriptum legimus, *Qui emittit fontes per valles, ut ibi iter montes ambulent, & potum præbeant omnibus animantibus agri, frangant Onagri sitim suam: iuxta illos volatilia cali habitant, & medio fronsuum edentia vocem*. Qui irrigat montes è canaculis suis, & à fructu operum tuorum satiatur terra, faciens ut germinet fennum ad iumentis, & herba ad hominis usum, ut depromant cibum è terra. Psal. 104. 10. Hic ergo causam finalem videtis à Prophetâ regio ad creaturarum beneficium explicatam. Quod autem aliquando fontes & flumina ordinentur ad creaturarum ruinam hominumque perditionem legimus alibi, Nam ad destructionem omnis creaturæ dictum est, *quod fontes abyssi magna & Cataracta caeli se aperuerint, & erat pluuia 40. dies & 40. noctes*. Gen. 7. 11. Et alibi dictum est, *quod DEVS propter malitiam habitantium terra redigat desertum in stagnum aquarum, & terram feticulosam in processus aquarum*, Psal. 107. 33. Denique quod mare sit origo à qua fontes omnes & consequenter flumina omnia deriuentur ex verbis hinc sacri Biblii colligere fas erit. *Dixit DEVS, congregentur aqua quæ sunt infra caelum in locum vnum ut conspiciatur aridum, & ita fuit, & aridum vocauit DEVS terram, congregationem vero aquarum vocauit Maria*, Gen. 1. Vnde liquet, quod mare sit locus primitus in creatione ordinatus aquarum in genere omnium, vnde necesse est, ut omnes aquæ particulares iuxta Salomonis sententiam ab eo procedant. Sed & hoc est argumentum omnium validissimum ab ipso sapiente allatum, videlicet, *quoniam omnia flumina intrant in mare & mare non redundat*; quare luce meridiana clarius est hinc, quod è mare effluerit omne illud aquæ quod è fontibus & fluminibus in mare est ingressum.

Ad fontium temporaneorum generationem quod attinet, verbo quidem ex membris suis, in diuisione præcedente, vnde sit, in dicatum habetis, videlicet aut à nimia pluuiarum copia, aut à niuium liquefactione.

Relatiuum ad Microcosmum.

C A P. XII.

Particula secunda, de fluminum riuorum & torrentium origine.

flumen—Ex multis Riuus—Ex	aquis aquis paucioribus.	Atq; huiusmodi fluxus perpetuo fluunt vel à	Montibus altis vt plurimum,
			Conuallibus humilioribus, sed rarius.

4. Cataractes seu fluxus aquarum in suis alueis, est varius, vt pote qui est vel

Exitum manifestum à terra, illumque vel	Naturalem,
	Violentum, cum scilicet fortuito à terra erumpit aut distillat aqua,

Torrens qui fortuito fit ex niuib. vel imbribus multis. Atque hic non est perennis habetque vel	Exitum nullum apertum atque hic fluit vel magis	Copiose à montibus in profundam conuallem seu cauitatem vndique montibus circumseptam cuiusmodi est stagnum, lacus, &c.
---	---	---

Externa, videlicet à fossura, seu violèta terræ seu montis conuulsatione, ve eruptione vti in fodinisme tallicis plerunque accidit,

Parce in terra rã excelsa quã humili, vel ratione	Interna, cum nempe aqua superficialiter sub terra serpens, illam sensim corrumpit, spongiosam, limosam atq; paulatim tumidam reddit, cuiusmodi est palus seu terra palustris & paludosa, tuberibus oblecta.
---	---

Multa hac in particula de localia quarum variarum fluendi ratione, simul atque de ipsarum origine proferre non est opus, quoniam testantur sacre literæ contra Peripateticorum intentiones, flumina omnia à mari recedere & in mare reuerti, vnde certum est, quod manifesta fluminum origo seu scate-

scatebra sit fons, vel potius à pluribus fontibus: vt Riuis ab vno communiter vel paucioribus. Breuiter ergo hoc in loco secundum Biblii sacrosancti doctrinam quid sit flumen, quid Riuis, quidque torrens paucis declarabimus.

Flumen est plurium aquarum à mari quasi fonte primordiali per terræ viscera sursum à fontium cauernis fluentium, & ab iis mediantibus riuis multis, virtute diuina, in alueum vnicum manantium congregatio, ad voluntatem creatoris, tam malefice quam benefice in terris præstandam ordinata, cuius aquæ finito suo negotio ad locum suum mare scilicet, vnde exiuerunt, reuertuntur.

In qua quidem fluminis descriptione videtis causam eius materiale esse aquam, & in forma sua est fluidum, & alueis suis contentum, efficiens vero est virtus diuina, videlicet ipsa sapientia, mediante qua dictum est *Iehouam roborasse fontes*, *Prou. 8.28.* à quibus flumina videntur scaturire. Porro & in Ecclesiastico scriptum habemus. *Ego sapientia effudi flumina*, *Ecl. 6.9.14.40.* Causam denique eius finalem ad voluntatem creatoris vel in puniendo vel benefaciendo perficiendam esse declarauimus, quod etiam à sacro fonte hauitum habemus, vel scilicet auferendo fluminum salubrium beneficia, propter habitantium impietatem. Vnde dictum à Propheta. *Deficient flumina, attenuabuntur & desiccabuntur riui aggerum, nudabuntur aluei riui à fonte suo*, *Isai. 19.6.* Et alibi. *Percutiet dominus ab alueo fluminis vsque ad torrentem.* Et alibi, *Ego exiccavi vestigio pedis mei omnes riuos aggerum*, *Is. 27.12.* Et alibi, *flumina tua arefaciam*, *Iob. 37.* Et apud Ezech. inuenimus hæc. *Faciám alueos fluminum aridos & tradam terram in manus pessimorum*, *Ezech. 30.12.* Vel præter naturæ leges eius aquas multiplicando. Hinc Rex Dauid. *Redegit flumina in desertum, & processus aquarum in striculis solum, propter malitiam inhabitantium in eo*, *Psal. 107.33.* Denique quod fluminum & riuorum fons vniuersalis sit mare, à quo & in quem transit, testatur sapiens *Ecl. 1.* ac fontes in terra particulares sunt secundariæ, in primis riuorum & tum postea fluminum origines. quoniam riui immediate non aliter à fontibus terræ oriuntur, quam flumina à riuis. Hinc dicit Propheta. *Nudabisur aluei riui à fonte suo*, *Isa. 19.7.* Quod denique multi riui concurrant ad vnius fluminis compositionem etiam experientia oculari docemur.

Riuum igitur describimus esse aquarum viuum & permanentem fluxum, immediate à fonte vnico vel plurium fonticulorum scatebris exilientium, qui tum postea in fluminis cuiusdam alueum descendit, vnumque cum illo est factus.

Huius descriptionis membra ita cum illius præcedentis artibus concatenantur, vt eadem sit vtriusque ratio, quippe riuus ita se habet ad flumen vt pars ad totum, vel caput ad corpus.

Ad torrentis denique dispositionem quod attinet, differt quidem ille à flumine & riuo, cum ortu, tum durationis tempore; nam vtrilla duo oriuntur à mari, & ab aquis à terræ penetralibus ad fontes scaturientibus, & consequenter vt plurimum sunt perennia; ita quidem torrens materiam suæ fluxibilitatis à nubibus, pluuibus scilicet & niuibibus percipit, & de huiusmodi fluxus specie mentionem facit scripta sancta multis in locis, vbi agit de torrente *Arnon. Zared. Cison. Besor. Cedron. Gaas. Carith Mambre &c.* Quod denique sit magna atque distincta inter hæc tria discrepantia docemur per hæc verba. *Extende manum tuam super aquas Egypti & super fluu. os & riuos & torrentes & paludes & omnes lacus aquarum.*

Relatiuum ad Microcosmum.

Renibus quasi fontibus per vreres quasi riuos & flumina in vesicam quasi mare, substantia cuius fluxus est serofus.

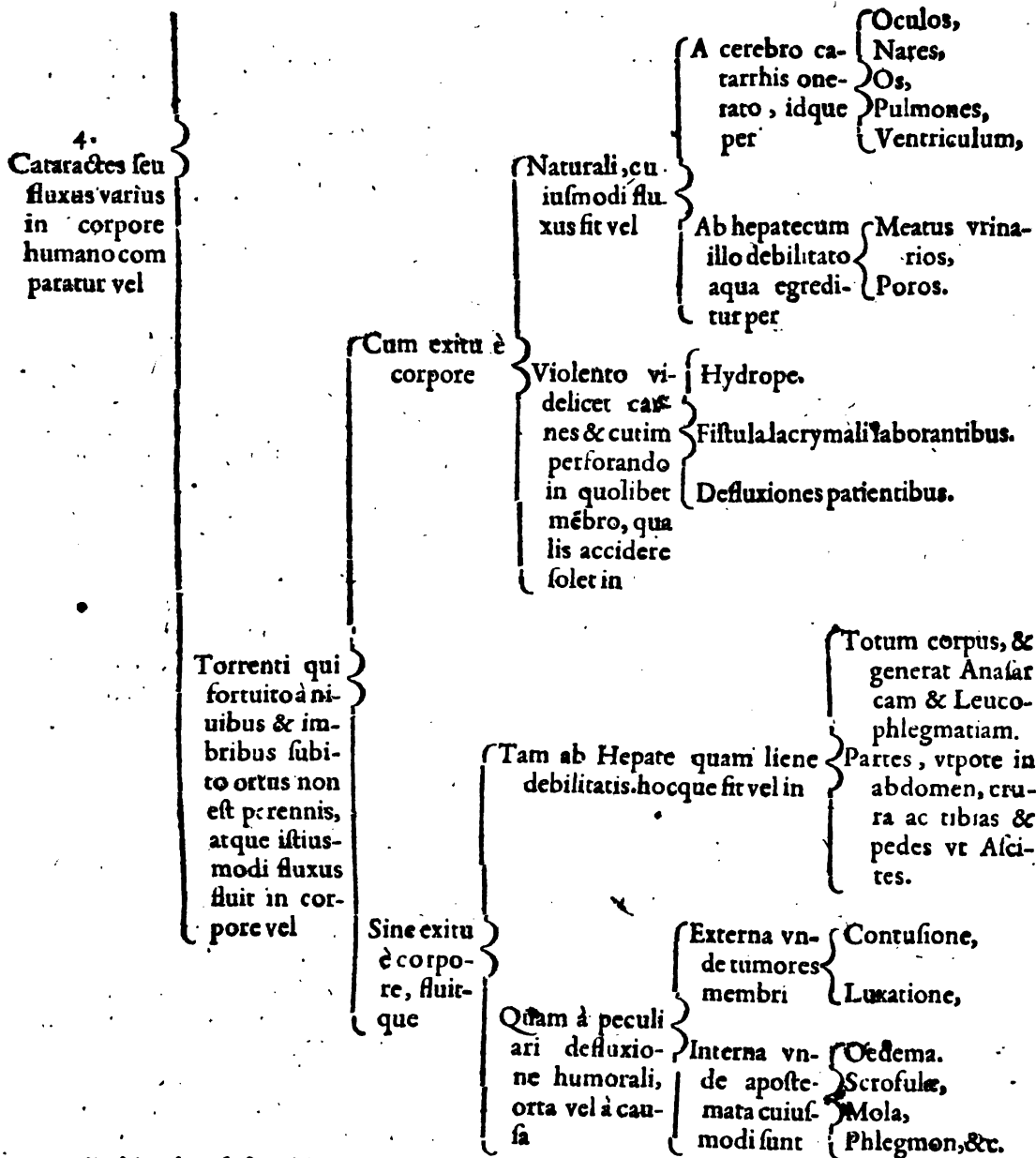
Ventriculo quasi fonte per intestina & venas melleas vices fluminis seu riuulorum ferentes ad Hepar. atque huius substantia est chilo.

Flumini seu riuo
vtpote qui naturaliter & perpetuo fluunt à suis fontibus videlicet à

Hepate quasi scatebra per ramum splenicum more fluuii in lienem, & per venam cauam in partes carnosas, arque huiusmodi fluxus, consistencia illius scilicet ad lienem fluentis est limosa & terrestris, illius vero percauz truncum permeantis est sanguinea.

Corde, quasi fonte, & per truncum aortæ quasi fluminis alueum, cuius substantia est subtiliter sanguinea & valde spiritualis.

Cata.

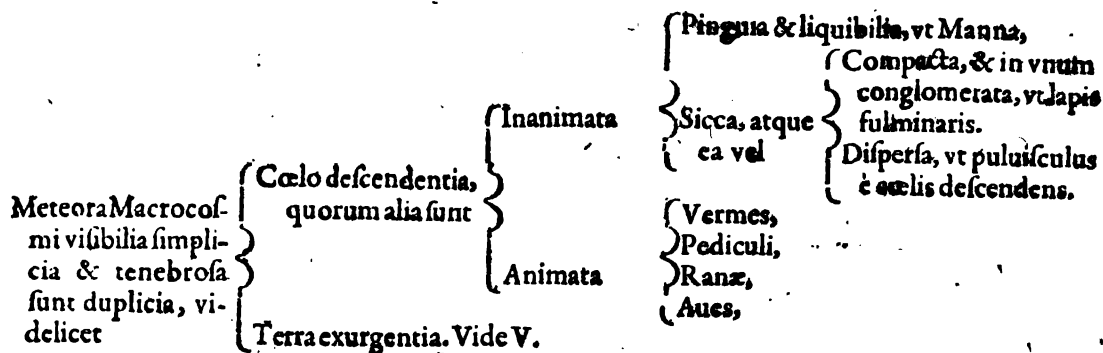

De his rebus fusius dilatare, & subiecto præ manibus occupato, onerosum & fortasse lectori ædiosum foret, unde propositum nostrum persequemur.

C A P. XII.

Particula tertia.

De visibilibus Macrocosmi meteoris simplicibus tenebrosis, consistentiæ terrea.

N

De

De Manna.

TAm Ethnici quam Christiani in Philosophia ethnica versati sunt fassi, quod mannae substantia sit ros quidam mellitus à cælo descendens, sed tamen etiam eiusdem roris originem (phantasias suas propria voluntate imaginaria vane fouentes) terram & aquam videlicet à vapore præpingui & viscoso, ex commixtione aque & terræ simul atque; aere ex interioribus elementis exhalato esse affirmant qui congelatione recidit super plantas, instar sacchari aut farinæ prædulcis. In quavis opinione fundamenta & bases suæ Philosophiæ vtcunq; erroneas semper statuminare videntur, visibilia quidem ex visibilibus & non inuisibilibus deducentes, cum res è regione iuxta sacri scripti testimonium se habere videatur, quo docemur (vti sæpius est antea allegatum) quod per fidem credendum sit, quod res visibiles fuerint prius ab illis inuisibilibus: Dicimus ergo Manna esse densam Meteorici speciem, ex aere cælesti madore perfuso incrassatione procreatam. Nonne, inquit, quidam Philosophus egregius, *considera obsecro simplicem aqua nubem: Ecquis vnquam crederes, illam in se continere omnia quæ mundus habet, lapides duros, salia, aquam, terram, ignem, & tamen simplex per se apparet aqua?* Hæc ille. At vero in locis antea prænotatis, nos luculentè satis probauimus rationib. sacro Biblio statuminatis, vapores & nubes aquasque earum à simplicis aeris condensatione formatas esse & in mundum productas.

Nos igitur Manna iuxta sancti testimonii leges in hunc modum esse describendum existimauimus.

Manna est pinguida aeris substantia, quæ januis cæli apertis, & thesauro diuino patefacto, è nubibus, mandato diuino, more roris vel pruinæ in speciem minutam, & ad instar seminis Coriandri albi rotundam, succrescendo, in terras, ad voluntatem creatoris exercendam, descendit.

Vel sic,

Man est panis cælestis, cæli triticum, esca spiritualis, cibus angelorum, ac ipsum verbum ab ore Iehouæ prodiens, & à cælo ac nubibus, in modum pluuiæ rosida, aut simul cum rore cælesti, aut super rorem, in superficie terræ, virtute diuina descendens, in forma minuta & rotunda, ad pruinæ gibbosæ aut seminis coriandri similitudinem, in duritiem, ibi concrescens, vt loco cibi vel nutrimenti, atque etiam medicamenti esset hominibus.

In priori nostra descriptione expressam habetis causam Manna materiam, quatenus ibi loci describitur esse pinguida aeris substantia, deinde formalis in eo exprimitur, quod in speciem minutam, & instar seminis coriandri rotundam, succrescere dicitur. Tum postea causam eius efficientem declarauimus esse mandatum diuinum, hoc est, virtutem & verbum. Denique finalem descensus seu generationis huius occasionem affirmamus esse ad voluntatem creatoris exercendam. Quæ omnia descriptionis huiusce nostræ membra particulariter ex sacrosancta pagina hoc modo confirmata habetis. Nam ad causam materiam quod spectat, Inquit DEVS ad Israelitas, *Ecce ego pluo vobis panem de cælo, Exod. 16. 4.* Et alibi, *panem cælestem dedit iis vt vescerentur, Ioan. 6. 31.* Et alibi, *mandauerat nubibus desuper & ianuas cæli aperuerat, & pluerat super eos Man. Quibus sat liquido declaratur, ipsius Man materiam esse compositione aerea, quoniam per vocabulum cæli aer intelligitur, vt pote qui est locus nubium, quibus mandauerat Iehoua: & c. Vnde arca Manna thesauraria, in qua referuatur, & ex qua quoad substantiam conflatur, est ipse aer. Forma etiam hinc verbis explicatur, *Mane autem fuit descensio roris circa castra, & cessauit descensio roris, & ecce in superficie terra minutum rotundum, vt pruina super terram, Exod. 16. 14.* Et alibi: *Man erat tanquam semen Coriandri album, & eius sapor velut crustuli melluci:* Et alibi: *Erat eius sapor tanquam sapor humoris præstantissimi ex oleo, Num. 11. 7.* Porro causa eiusdem efficiens seu creans ex his verbis confirmatur. Ego (inquit Iehoua) *pluo vobis panem de cælo, Exod. 16. 4.* Et alibi, *Mandauerat nubibus desuper & ianuas cæli aperuerat, & pluerat super eos Man.* Denique huiusmodi meteorici finis ibi explicatur vbi dicitur: *Cibauit te cum Man vt notum faceret tibi non solo pane viuere hominem sed omni eo, & c. Deut. 8. 3.* Et alibi, *Cibo angelorum populum tuum refecisti, ac pane omni pollente voluptate, omnique gustui accommodato, Sap. 16. 20.* Et alibi, *Panem cælestem dedit iis vt vescerentur, Ioan. 6. 31.**

Concludimus igitur, quod præter hæc omnia, locum generationis istiusmodi diuini alimenti, in dicta nostra descriptione habeatis, videlicet, quod ianuis cæli apertis, & thesauro diuino patefacto è nubibus descendat. Nam scriptum est, *Ecce pluo vobis panem de cælo, Exod. 16.* Et alibi, *Mandauerat nubibus desuper, & ianuas cæli aperuerat, & pluerat super eos Man, Psal. 78. 25.*

In posteriori etiam quatuor huiusmodi meteorici causas exacte explicatas habetis. At materialis illa abstruso more explicatur, per panem triticumque; cæli, perque; escam spiritualem, cibum angelorum, imo vero & per verbum materiale: cuius causam efficientem efficimus ipsum Iehouam. Locus vnde depromitur, est cælum & nubes, modus emanationis indicatur, & simul etiam causa formalis: Videlicet, quod in modum pluuiæ rosida, aut simul cum rore cælesti, aut super rorem descendat in terræ superficiem, in formam minutam & rotundam, ad pruinæ gibbosæ aut seminis Coriandri similitudinem in duritiem concrescens. Denique causa eius finalis ibi explicatur in eo, quod loco tam cibi atque nutrimenti, quam medicamenti hominibus inferuiat.

At scio permultos fore, qui obicere minime hæsitabunt, Man illud à sacris scripturis allegatum, mediante quo Israelitæ fuerunt nutriti in deserto, fuisse miraculolum quiddam & minime naturale,

& con-

& consequenter prædictam descriptionem nullo modo Mannæ naturali, cum rore quotidie magis minusve descendente, conuenire asserent. Quibus & ego veraciter respondeo, quod substantia & forma vnius minime ab illa alterius discrepet, licet illud aliter (secundum creatoris placitum) quam hoc ordinatum atque præparatum videamus. sic quidem & coturnices quas DEVS in castra vbertim Israelitarum nutriendorū causā misit, à cæteris substantia & forma minime discrepabant, quāuis diuinitus in locum illum fuerint introducæ, atq; ad Israelitarum sustentationem ordinatæ. Et certe si quis cognosceret, Man de cælo communiter cum rore, & præcipue Majali atq; etiam æstiuale decidens, rite colligere, atque nucleum deponendo præparare, credo ego, ipsum sibi rem auro & gemmis longe pretiosiorum comparaturum, balsamumq; vitæ præstantissimum possessorum; nam ita à vitis in mysterio diuino peritissimis sum instructus. Atque huiusmodi Manna ita præparatum, atq; à suis extraneis dispoliatum (occultum faciendo manifestum, & manifestum occultum) tum dicitur Manna absconditum, quod in Apocalypsi promittitur victi, utpote in quo cælestis gratia, & vis quinta, radiis increatis vndique diffusa copiose abundant. Sic quidem videmus, hominem externum habere in se suum internum seu spiritualement hominem, qui est templum Spiritus sancti. Sic etiam dictum est, *Spiritum incorruptibilem esse in omni re, Sap. 12.* Sed tum magis traditur in vna re abundare quam in altera, sic *Christus dicitur omne & in omni.* Sed ob peccata nostra est in suis creaturis crucifixus, seu potius ligatus & incarceratus, at si nos tanquam boni Iudæi & veri Israelitæ, possemus ligare Barrabam & liberare Iesum, contra pessimorum Iudæorum consuetudinem, qui ligauerunt Iesum & liberauerunt Barrabam, tunc cognosceremus reuera Iesum in sua essentia: & vnum fieremus cum illo, & inter DEI electos numeraremur, iuxta illud Euangelistæ, *Ioan. 1.*

Quod autem ad descriptionis nostræ vltimæ probationem attinet, sic in sacra pagina scriptum habemus; *Cibauit tecum Man, vt notum faceret tibi, non solo pane viuere hominem sed omni eo quod prodit ex ore iehouæ, Deut. 8.3.* Vnde liquet, quod Man procedat inmediate ex beneuolæ Iehouæ afflatu: Sic etiam fertur, *quod nubes superiores sapientia stillent rorem, Prou. 3. 20.* & quod *sapientia sua aperit pondus aeri, Iob. 28. 25.* Sic dicitur, *Quod stante DEO concrescat gelu. Iob. 37.* Et quod *verbum efficiatur à vento procelloso, Psal. 148. 6.* Porro etiam legimus, *quod panem cælestem dederit iis, vt vescerentur, Iob. 6. 31.* Et alibi *mandauerat nubibus desuper, & ianuas cali aperiebat, & pluerat super eos Man ad comedendum, & triticum cali dederat eis, Psal. 78. 25.* Et alibi, *Omnes eandem escam spiritualement ederunt, 1. Cor. 10.* Quibus sat liquido constat, quod vltima Man descriptio etiam à testimonio sacro confirmata habeatur.

De Lapide Ceraunio seu fulminari.

Lapis fulminaris, dictus etiam lapis Ceraunius, atque telum fulmineum, est res in natura admiratione digna, de cuius ortu quidem hæsitauerunt veteres, nec quidem re paulo accuratius considerata, quicquam magni momenti scripsere Peripatetici, imo vero tantæ profunditatis ipsum inuenerunt philosophi mentis sanioris, tam antiqui nonnulli quam recentiores, vt etiam istiusmodi meteororum originem (consideratis iterum iterumq; admirabilibus ipsorum proprietatibus) à summo DEO potius, quam Naturæ artificio inmediate prouenire opinati sint. Hinc igitur est, quod Aristoteles cum sua schola (qui huius meteorum rationem naturalem super sua fundamenta fabulosa stabilitam reddere nituntur) tota via in ipsius descriptione errare animaduertatur, utpote quorum est sententia, lapidem fulmineum esse exhalationem sulphuream, cum quadam terrestri & minerali seu metallari materia simul mixtam, & in massam vnicam, in nube plerumq; viridi & nigricante, redactam, quæ ab humore circumfuso conglobatur, & instar farinæ cum aqua in vnum congregatæ conglutinetur, atque à supertueniente intensissimo calore, partim ex sole & stellis, hoc est, virtute influentiarum, partimque per antiperistasin more laterum, à lutosa sua dispositione in lapidem durum & firmum transformatur, & violento ignis nube inclusi impetu deorsum pellitur.

In qua quidem ipsorum descriptione causam lapidis materialem fecerunt exhalationem fulguream seu sulphuream cum materia quadam terrestri minerali seu metallari mixtam, & in massam vnicam redactam, ac si dixissent; materiam teli fulminaris esse densiorem & magis compactam, & terrestrem partem exhalationis illius, quæ è terra in mediam aeris regionem vi solari fuit eleuata. Deinde formam ipsius in eo explicauerunt, quo dicunt, limosam hanc massam in lapidis duri speciem fuisse virtute caloris transmutatam, more laterum: Denique causam istiusmodi efformationis efficientem posuerunt esse occultas cæli influentias, videlicet calorem stellarem.

Ad opinionem Peripateticorum, de lapidis fulminaris materia quod spectat, videtur illa esse erronea, & sacre pagine legibus minime conueniens; nam (vti in præcedentibus vbertim est explicatum) Deus solet nubes & consequenter omne id quod est ex nubium substantia ex aere seu cælo producere, & non à terra, imo vero, ipsa terra hæc magna, quem videmus, est quasi aquarum fœx seu sicciior pars, iuxta illud D. Petri (sæpius ante allegatum) *calum & terra erant prius ex aqua & per aquam mediante verbo.*

Quare liquet, tam ipsas nubes quam ea quæ in eius ventre, iuxta illud Philosophi, procreantur

antur videlicet salia, lapides, caro, sanguis, & omnia quæ in mundo reperiri possunt, ex aqua originaliter tenui fieri. At vero ipsam nubem expressimus ab aere seu cælo esse ortam & non à terra, quod etiam à scriptis diuinis sic confirmatur. *Aperiet tibi Iehoua thesaurum suum optimum caelos, dando pluuiam terræ tuæ tempore suo, Ex. 28. 12.* Non dixit Aperiet terras, sed cælum id est aerem, ac si dixisset, *Aperiet Iehoua viscera seu occultam aeris matricem, faciendò occultum aeris manifestum: quod etiam visibilia omnia fuerint prius inuisibilia nos docet Apostolus loco superius allegato.* Vnde liquet, quod non modo aqua visibilis, verum etiam terra, & consequenter lapis, qui est grossior aquæ portio, sit à spiritu inuisibili, qui est aqua spiritualis: De causâ eorum formali nihil hoc in loco dicam, utpote quæ oculati experientia cuilibet fere est cognita. At vero causam efficientem dicimus esse erroneam ac falsissimam, quippe literis sanctis oppositam. Ipsi ergo volunt, Calorem Solis & stellarum meteoron hoc perfecisse. At vero Biblium sacrosanctum hoc opus non creaturis, sed creatori immediate assignat, qui, quâuis in sole posuerit tabernaculum suum, non tamen ibi inclusive habitat, quatenus vbique præsentialem habitat, & omnia implet, & vbique agit pro voluntate sua. Nam ipse qui est fons æternus luminis, est consequenter actus, motus, & calor origo, tam in stellis quam in vniuerso mundo. Vnde dicit D. Iohannes *Cap. 1. Ab eo omnia sunt facta, & sine eo nihil, in eo erat vita,* & alibi: *Spiritus DEI incorruptibilis est in omni re. Sap. 12.* Dicimus ergo, Deum Iehouâ esse tam mediata quam immediatâ causam efficientem rei tanti momenti, utpote qui est *Alpha & Omega*, inter cuius actus priores & posteriores nõ est in essentia distinctio aut separatio, quoniã ut ille est permanens in se, ita etiam & eius actiones sunt permanentes. At (boni mei Peripatetici) si illud verû esset, quod cæli seu stellarum influentiæ, authores essent istiusmodi fulgurei meteori, scirem libentissime, an fuerit in mundo tonitru autæ calorum exercitus creationem nec ne? Et tamen DEVM per tonitru loquutum esse etiam in principio creationis mundi, facillime ex sacrarum literarum sensu colligere possumus, per loca à nobis paulo inferius alleganda, vbi de tonitru mentio erit facta; vnde sequitur, quod istiusmodi opinio non bene constet. Et quamuis ab Astrologorum peritioribus experientia doctis sit comprobatum, quod post nonnullos planetarum quorundam aspectus tonitrua audiantur, non tamen sequitur, illud necessitate consequi, quoniam huiusmodi effectus semper talibus planetarum aspectibus succedere minime obseruamus. Nam in DEI potestate est, cui solummodo datum est, pro voluntate sua agere, quandoq; scilicet planetariis suis instrumentis, vultum videlicet suum è solari suo tabernaculo in hunc vel illum vel plures simul dirigendo, quandoque mediantibus ventis suis, quorum est imperatori suo obedire, atque hoc sæpicule fieri obseruamus, nulla causâ cælesti euidenter præeunte, nonnunquam spiritibus & dæmonibus igneis seu aqueis, mandata creatoris perficientibus, & infinitis aliis modis occultis, quos Astrologo vrcunque peritissimo explorare foret impossibile. Quomodo autem & quibus mediis operetur DEVS, ad meteora in mundum producenda, infra, vbi de causâ efficiente naturali tractatur, verba quidem luculenta facere nobis proposuimus.

Quid denique sit lapis fulminaris ex intentione sacrarum literarum breuiter sic accipiat velim.

Telum fulmineum est jaculum seu sagitta lapidea, quæ instar ignei carbonum halitus, ab ore Iehouæ, velut tædarum transeuntis accenditur, & è nubibus, vel ad publicam impiorum pœnam, vel in occultum terrigenorum beneficium deorsum emittitur.

Quod autem sit jaculum, sagitta & telum Iehouæ lapideum, ex his locis colligimus, *Tonabit de cælo Iehoua, & excelsus dabit vocem suam, misit sagittas suas, & dissipabit eos, fulgurauit & consumpsit eos, 2. Reg. 21.* Vbi manifestum est ipsum per sagittas tela fulminaria intellexisse, quoniam de fulgure postea loquitur: *Similiter alibi, Iehoua descende, inclina caelos tuos, & tange montes vt fument, & emitte fulgura tua & disperse eos, emitte iacula & funde eos, Psal. 144. 5.* Porro dictum est alibi, *procedunt direxerunt zela fulgurum ex nubibus tanquam ex arcu bene in orbem adducto, &c. Sap. 5. 22.* Præterea alibi lapilli sunt dicti Iehouæ. Quod autem ad formam ipsius attinet, vbi dicitur, quod instar igneorum carbonum halitus ab ore Iehouæ, veluti tædarum transeuntis, accendatur: istiusmodi testimonio confirmatur. *DEI sternutationibus (inquit Iob) spendet lux & quidem oculorum eius velut tadis prodeuntibus, & quasi halitus eius carbonis accenderent, & flamma ex ore eius prodirent. Iob. 41. 18.*

Porro etiam ab his jam antea recitatis liquet, qualis sit causâ eius efficiens, videlicet ipse Iehoua per hallitum suum ætuosum & coruscantem. Denique finis eius in istiusmodi definitione explicatur, videlicet ad rebellium punitionem, Vnde dictum est: *Emitte iacula & funde eos, Psal. 144.* Et alibi, *Misit sagittas suas & dissipauit eos, 2. Reg. &c.*

At ne quis insulse replicaret, verba hæc ante allegata de tonitru diuino & minime naturali fuisse à sacra pagina prolata, respondemus, quod de omni tonitru possit hoc intelligi, utputa sine qua causâ efficiente nec secundum naturæ ordinem, nec contra naturæ leges potest aliquod meteoron, imo vero nec quicquam in rerum natura de nouo produci, quemadmodum in capite de tonitru & fulmine mentionem quidem ampliolem faciemus.

De

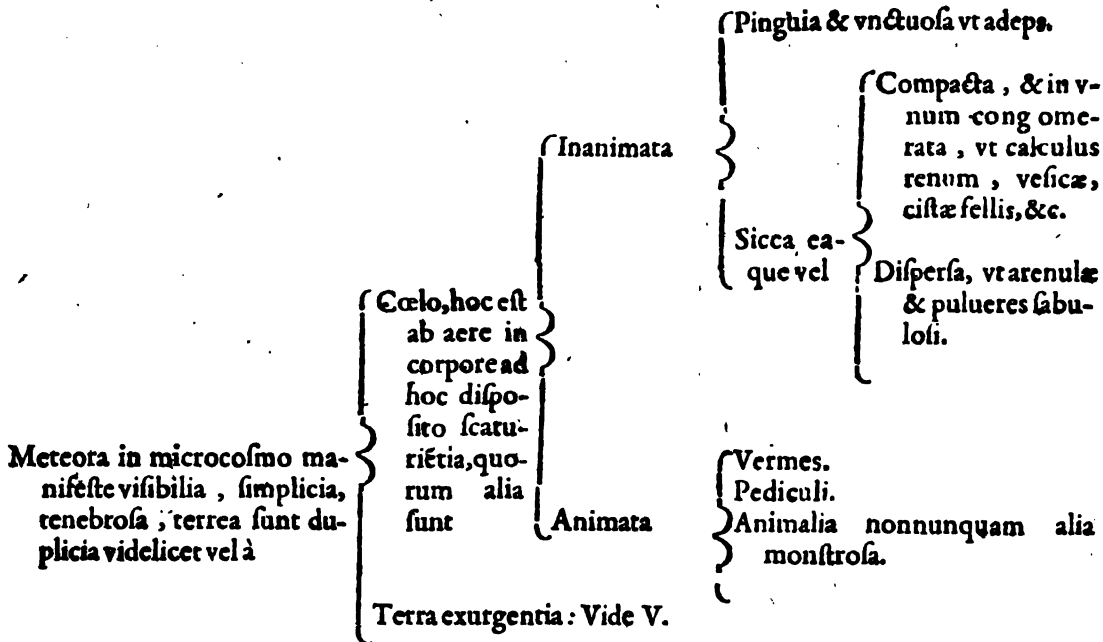
De puluere à caelo descendente.

Isti modi meteori materia ab illa fulminaris teli minime differt; at vero forma sunt differentes, utpote quorum huius substantia est solida & compacta, illius vero in partes infinitas dissipata. Causa vero efficiens est eadem cum prioribus, videlicet DEVS Iehoua, atque etiam finis vindicans est, videlicet pro peccato rebellium. Hinc inquit Moyses. *Efficiet Iehoua ut terra tua sit puluisculus, seu puluis à caelo descendet super te donec excinderis, Deut. 28, 23.*

De vermibus, pediculis, auibus & ranis.

Hæc meteora etiam monstrosa simul atque sanguis è nubibus quandoque descendunt, ob peccata hominum, de cuiusmodi meteororū aduentu tam scripturas sacras quam alios authores plenos reperietis, imò vero & experientia, licet rara, hæc illa confirmata habetis: ex quibus sat euidenter intelligere possumus, quod aer (qui est aqua inuisibilis) aptus sit, in quamcunque naturam secundum dispositionem diuinam conuerti, videlicet in vermes, pediculos, aues, ranas, sanguinem, &c.

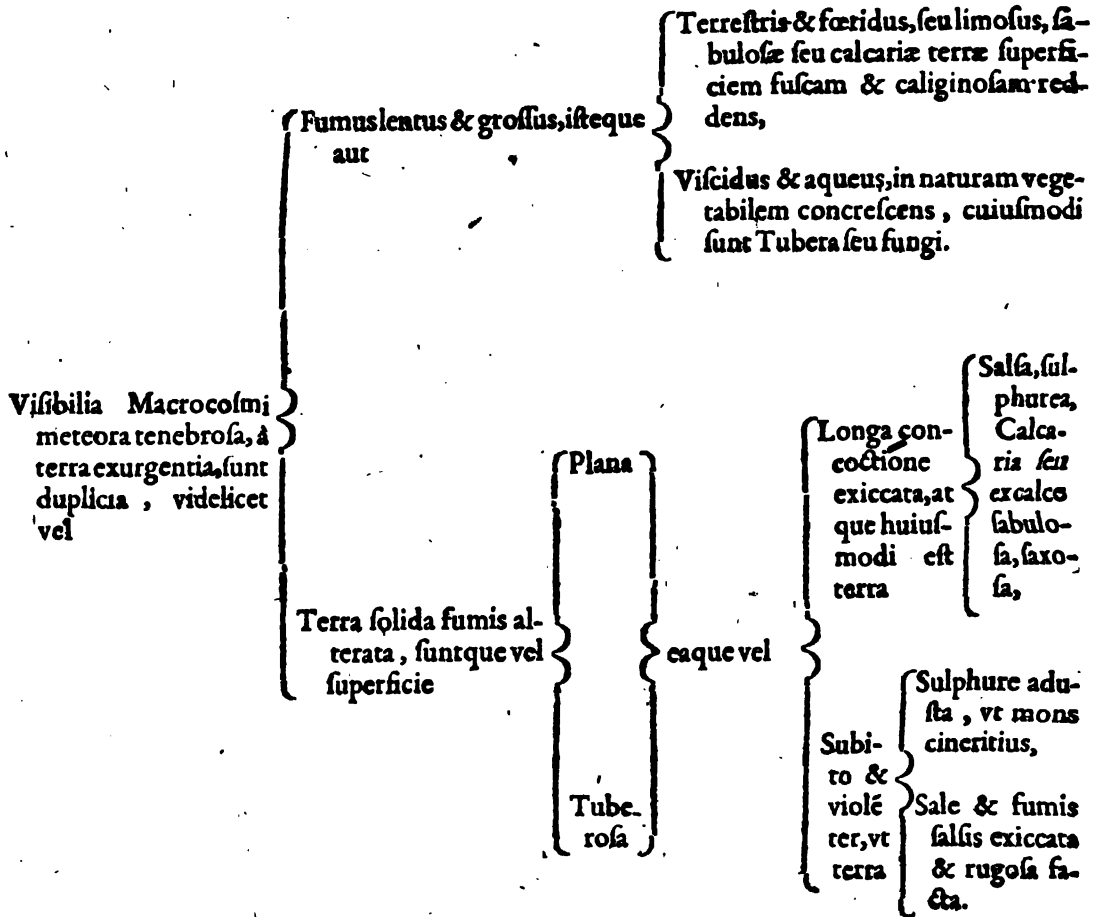
Relatiuum ad Microcosmum.

Quicquid dici potest de cælo vel terra Macrocosmi, tam in malam quam bonam partem, hoc totum etiam de corpore & spiritu Microcosmi potest intelligi, quod etiam & à Pico Mirandulano luculenter declaratur, vt & ex comparatione iam inter vtrunque mundum, per diuisiones vtrasque immediate præcedentes, per optime demonstratum habetis.

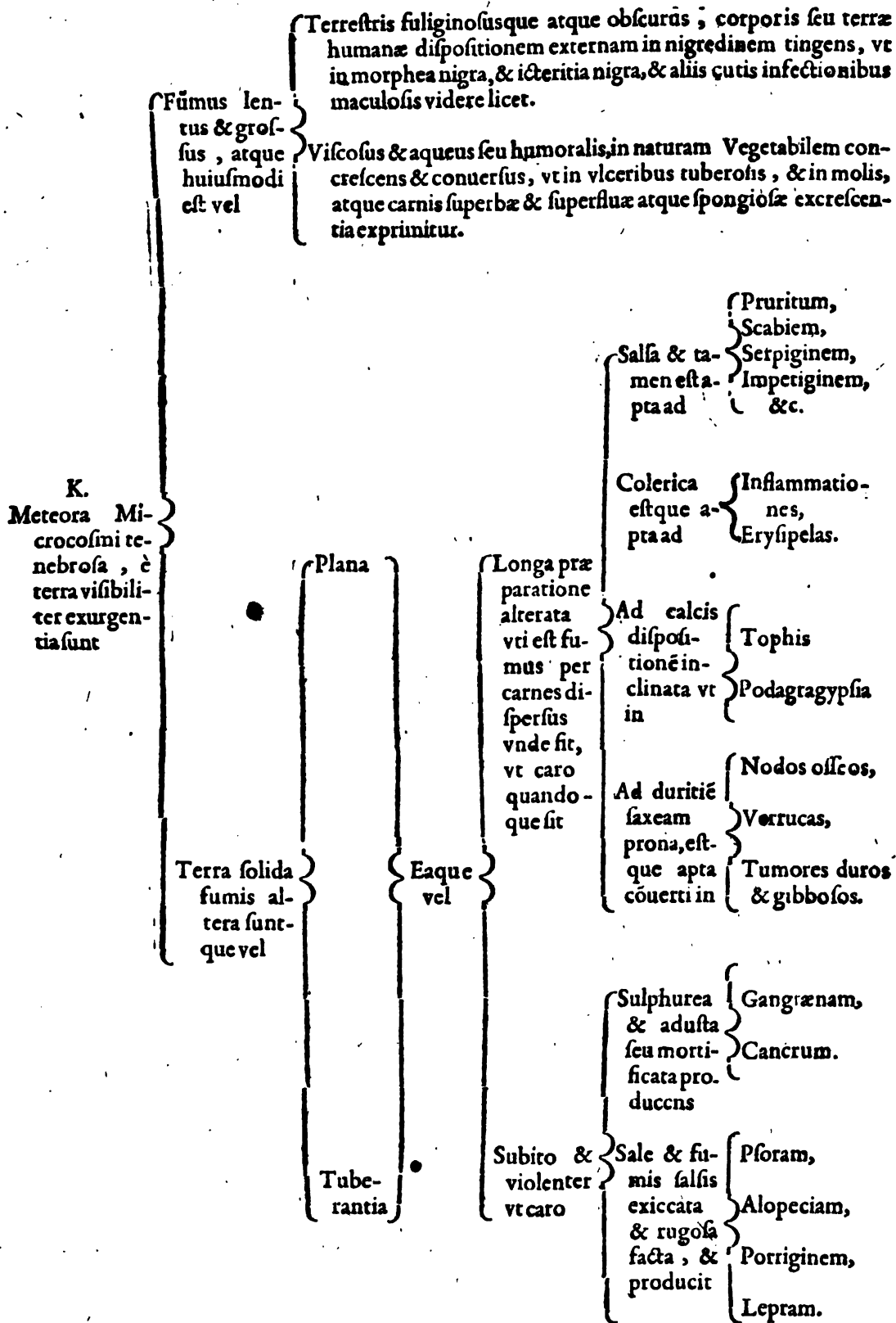
C A P. XII.

Particula quarta de visibilibus Macrocosmi meteoris tenebrosis à terra exurgentibus.

Relati-

Relativum ad Microcosmum.

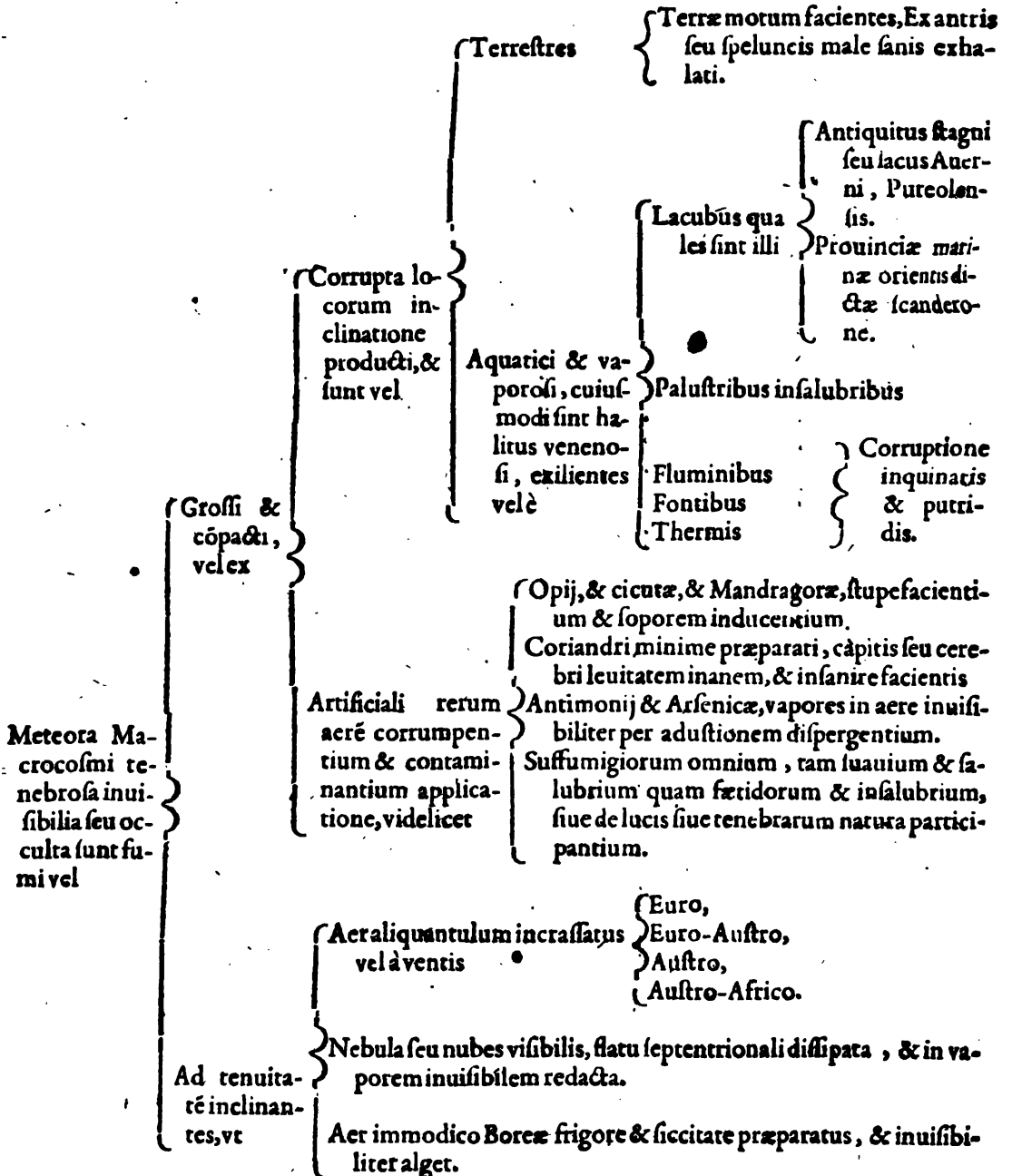
De terra salia & fumis salis, exiccata simul atq; terra sulphurea & adusta, in Macrocosmo mentio- nem facit scriptum sacrum pluribus in locis. Nam *Psal.* 107. 34. *redigis terram fructuosam in saluginosam, propter malitiam hominum habitantium in ea*, Et alibi, *Onagro disposuit pro habitaculis suis saluginosam terram, Job.* 39. 9. Similiter in Microcosmo Lepra, eius ortus, forma, & materia pluribus in locis describitur. Siccitiam Porrigo *Leuit.* 13. & 14. *lphora Leuit.* 20. 20. *Prurigo Dent.* 28. 27. *Scabies Dent.* 27. 28. Exa- rescentia

rescentia manus 1. Reg. 13. Porro etiam terræ Sodomæ & Gomorrhæ meteoron sulphureum in Macrocosmo, & Pestis vbiq; in literis sanctis atque Deut. 29. Vrigo Exod. 28. &c. Præterea dictum est, sulphure & Sale exusta est terra eius, neque serineque pullulare potest, neque provenire in ea vlla herba: Similiter in Tabæ & aliis morbis adustis & falsis in hominibus, à Moysè contra Israëlitas pronuntiatis Deus. 28. hoc idem accidit.

C A P. XII.

Particula quinta.

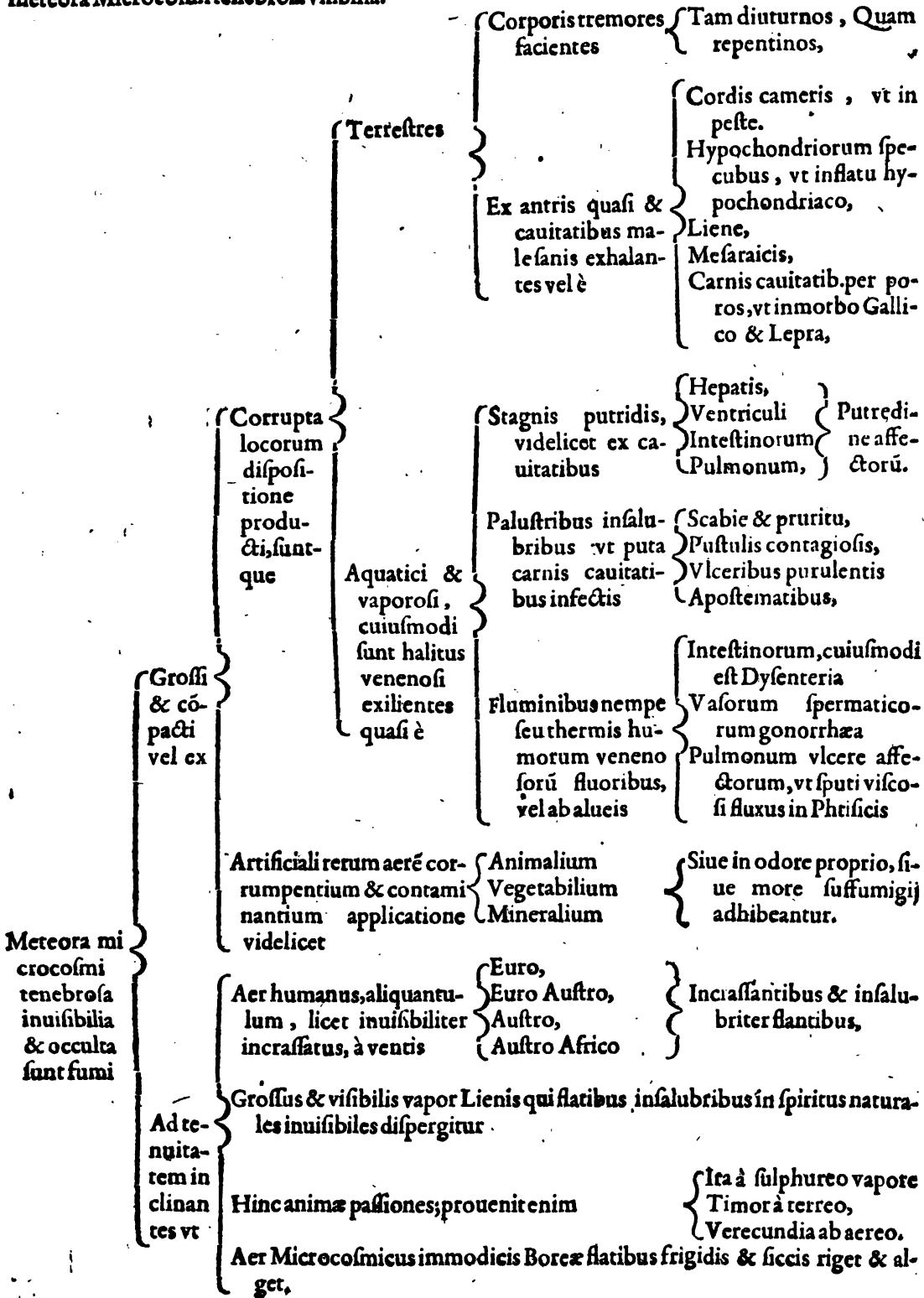
De Meteoris Macrocosmi tenebrosis, invisibilibus seu occultis.

Relatiuum ad Microcosmum.

TAm admiranda est illa inter Macro & Microcosmum relatio, vt eadem videantur res specie cum vtroque conuenire. Nam vt videmus in terræ motu, vel totam eiusdem congeriem, vel illius

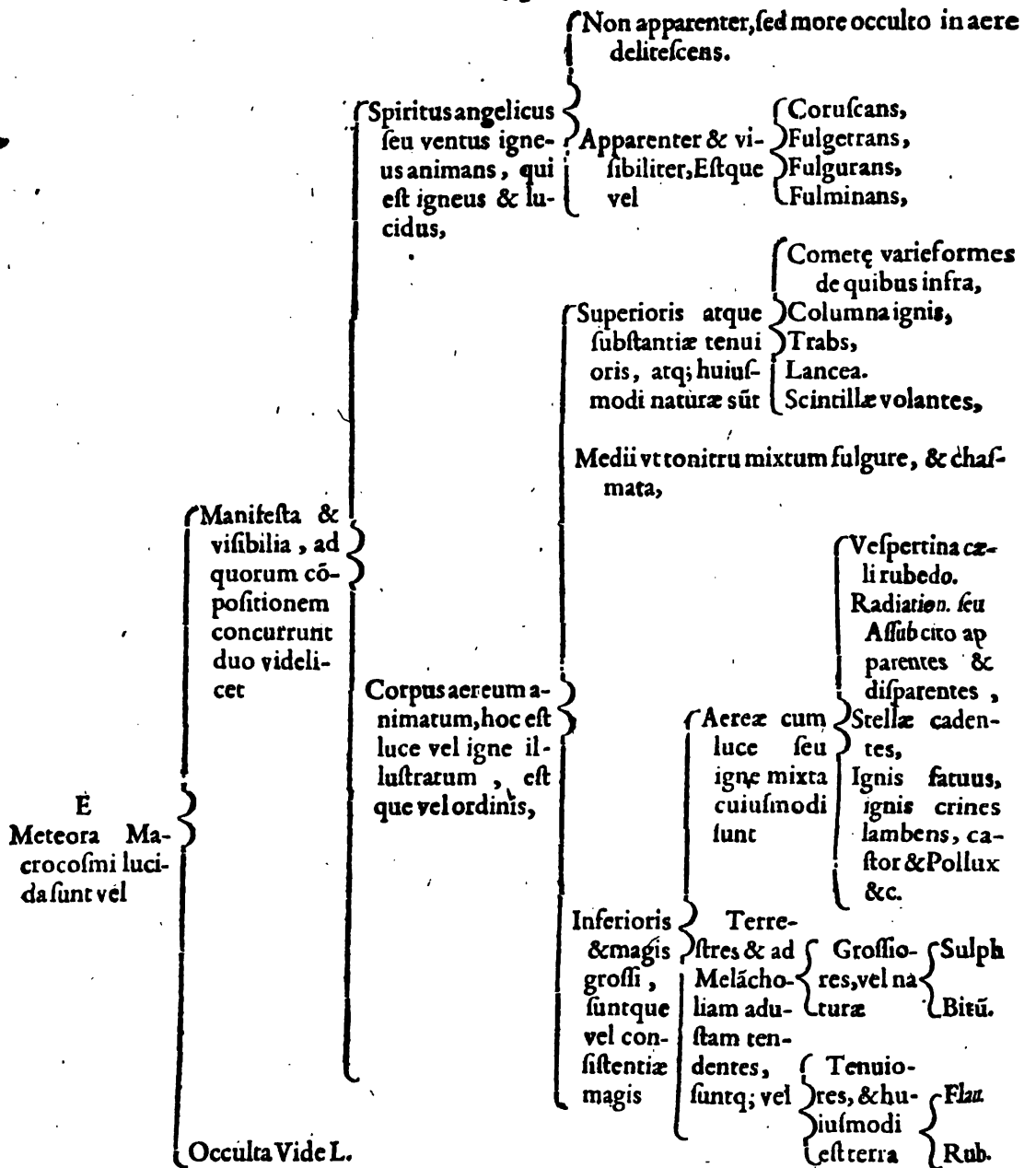
lius partem vibrari & contremiscere, ita etiã in terra seu corpore humano hæc eadem tam in membro aliquo particulari, quam in eiusdem toto accidere solent. Atque ita de cæteris vtriusque mundi meteoris est dicendum, quorum correspondentiam ad inuicem breuitatis & methodi certioris gratia in tabulas seu membra sua distinximus, quo lector facilius discernere queat, excellentem illam concatenationem atque similitudinem, quæ est inter hæc duo corpora: procedimus ergo ad meteora Microcosmi tenebrosa visibilia.

C A P. XIII.

De Meteoris utriusque Cosmi lucidis.

C A P. XIII.

Particula Prima.

De spiritu angelico lucido, seu vento igneo animante, tam occulto quam manifesto.

Quod omnes creaturę animam accipiant à luce & igne, neminem vtcunq; mediocriter in Philosophia naturali, imo vero in sacris literis veratum, latere existimo, quin imo & lux ista increata vniuersum mundi spiritum viuifica sua inspiratione animare adgnoskitur, vel ex illo Poetę, Virg. l. 6. Æn.

Hoc opus immensi constructum corpore mundi
 Vis anima diuina regit ————— Et alibi
 Spiritus intus alit, totamque infusa per artus
 Mens agit at molem ————— Et alibi
 Intus agi referunt anima, qua viuere mundi
 Cuncta putant, ipsumq; hac mundum ducere vitam, Angure l. i. Chryf.

Sed

Sed & hoc à sacro Biblio confirmatum habemus: Vbi intuenimus, *In verbo erat vita, & illa erat lux hominum, Iob. 1.* Et alibi, *spiritus disciplina sanctus implet orbem terrarum, Et alibi, spiritus DEI incorruptibilis est in omnire, Sap. 1.* Et alibi, *Christus est totus & in toto, & alibi, posuit tabernaculum suum in sole, & alibi, Christus est lux mundi, & est principium, est verbum à quo omnia & sine quo nihil, & à Cabalitis dicitur hoc principium occultum Aleph tenebrosus, at manifestum qualiter se habebat in mundi viuificatione, Aleph lucidum:* Similiter animam istam diuinam ubique versantem angelum Mitatron vocauerunt, qui à quibusdam pro Michaelangelo animarum duce habetur, cui in magia peritiores planetæ solaris tuitionem & gubernationem, idque haud inconsulte, assignauerunt: At istiusmodi Archangeli apparitionem describit Moyses igneo vultu, cui nomen Iehouæ inesse fertur, & in Apocalypsi describitur *habens zonam auream ad mamillas præcinctam, & oculos tanquam flammam ignis, tenens in dextra sua stellam 7. cui & facies tanquam Sol in virtute sua lucebat, Apoc. 1. 13.* hinc arguendo, angelum hunc esse luminis fontem, utpote qui 7. stellis seu planetas illuminat, & ipsius Solis imaginem (quem Plato visibilem DEI filium vocare haud dubitauit) præ se ferre videtur. Similiter de hoc angelo erat dictum, *Angelus domini descendit de celo & accedens deuoluit lapidem, & sedebat super eum, erat autem aspectus eius sicut fulgur, Matth. 28. 3.* Et Ezechiel vidit animalia coram Deo præsentia, in similitudinem fulguris coruscantis. *Ezech. 1. 14.* Nonne etiam alibi dicitur, *Sapientia sole clarior & pretiosior, Sap. 7.* & quod super omnem dispositionem stellarum luci comparata inuenitur prior? Quis autem est illa sapientia? Nonne lux illa increata, verbum Christusue, qui est reuera mundi lux, creaturæ vitam, mundianima? Sic etiam de persona magni Dei Iehouæ dictum est, *præ fulgore in conspectu eius nubes succensa sunt, 2. Reg. 22.* Et certe si scripta sacra aliquantulum curiosius contemplati fuerimus, percipiemus quidem, istum spiritum catholice animantem esse animam, tam ad corruptionem quam generationem & præseruationem procliuem. Hinc dixit Iehoua de eodem angelo seu sapientia æterna: *Ecce ego mitto angelum ante te ad introducendum te in locum illum quem preparavi, caue tibi à facie eius & auscultat voci eius, ne acerves eum, quia non feret defectionem vestram, quia nomen meum est in eo. Exod. 23. 20.* Hinc arguendo, quod ut fuit ille spiritus præseruans, fouens, & vitam atque essus hominum conducentis, ita quidem aptus est in naturam destructiuam conuertri, ad peccata hominum puniendam, unde factum est, quod quandoq; in forma columnæ igneæ solatium Israelitis præbebat, & eis omne necessarium, tam ad vitam & sanitatem quam ad vestitum suggerebat: quandoq; etiam feruore sui vultus igneo lethaliter puniebat. Vnde scriptum est, *Leuit. 10. 12. Igne egrediente à conspectu Iehouæ exanimati sunt, & mortui sunt.* Hinc etiam in tali natura dictus est *DEVS Iehoua ignis consumens, Deut. 9.* Et alibi, *spiritus potentia Dei ventilans, & iustitia persequens iniustos, Sap. 11. 21.* Et alibi, *Ira Dei accensa concutitur, ac mouetur terra, fundamentaq; montium mouentur concutianturq; cum ascendit fumus per nasum eius & ignis ex ore eius consumens, Ps. 21. 10.* Tonante in celo Iehoua & excelsò edente vocem suam, & fulgura iaculans fundit eos. Et alibi, *Ira Iehoua ut ignis consumens: atq; ita in infinitis aliis locis, ubi Deus, mediante spiritu quodam coruscante & fulgurante ab eo progrediente, ad ruinam & destructionem, tam membrorum Macrocosmi quam hominum, ob peccata impiorum quandoq; agere solet. At vero viceversa ad hominum piorum conseruationem spiritum suum illuminantem beneuole emittit.* Hinc dixit Dauid *Emitte lucem tuam & veritatem tuam, ipsa deducant me in montem sanctitatis tuæ, Ps. 43. 3.* Et alibi, *Luceat facies tua super seruum tuum, serua me benignitate tua, Ps. 31. 17.* talis etiã erat spiritus ille lucidus, qui in forma linguarum fissarum descendeat in Apostolos, imo vero & talis erat spiritus ille Dei formis, quem spirauit Deus in faciem Adæ; de quo etiã sic loquitur Iob: *spiritus Dei fortis fecit me, & spiraculum seu afflatum omnipotentis viuificauit me, Iob. 33. 4.* Imo vero & talis erat spiritus ille Catholicus, qui in principio creationis ferebatur super aquis, igneum iis vigorem & quasi vitam impertiens, qui in quibusdam creaturis visibiliter se manifestare videtur, sed indutis vestimentis, & minime in natura sua simplici, nemo enim potest contueri Deum in essentia sua nuda, & viuere, videlicet sole, stellis, Meteorisq; omnibus manifeste lucidis, & metallis, quæ nihil sunt aliud, quam spiritus æreus seu æthereus, fulgore diuino animatus. At vero ut plurimum latet istius spiritus diuini fulgor, & non nisi per effectum dignoscitur, videlicet in animalibus & vegetabilibus, & etiã in aqua & aere. Sic quidem meteora manifeste coruscantia, verbi gratia Cometa, fulmen, Ignis fatuus &c. tametsi extingui & consumi videantur, non tamen aut consumuntur aut extinguuntur, sed reuera in aerem euanescent, & forma earum lucida dilataratione inuisibilis efficitur. Atq; hæc est ratio quod cometa, lancea ardens, capræ saltantes, trabes & fulmen &c. effectus suos occultos ut plurimum diu post ipsorum disparitionem producant, videlicet pestem, famem, bellum, vel fertilitatem, secundum creantis placitum atq; inferutabilem ordinationem. Nec credatis velim vllam esse istiusmodi spiritus diuini vel occulte vel manifeste fulgurantis extinctionem aut exterminationem (quippe qui in se est omnimodo passionum expers) nam *verbum Dei manebit in æternum, ut cunq; diuersimodo pro locatoris æternæ voluntate varie in hoc mundo disponatur.*

Quid igitur existimandum est de vana illa Ethnicorum opinione, quæ spiritum talem, ac tam fulgura quam cometas cæterisq; impressiones ignitas, exhalationes fecerunt calidas & siccas, à terræ utero, vel ad infimam, vel mediam, vel denique suprammæ aeris regionem sublimatas? Certe de his

etiam (vt antea de reliquis) affirmamus, incongruam esse huiusmodi eorum assertionem, quoniam non deest fulgor hic diuinus aeri: vt pote, qui nihil est quam ignis naturæ humidus, seu ignis dilatatus, qui contractione pro velle diuino aut madidam & tenebrosam induit Chao vestem, & fit nubes, vel magis occultum manifestando, fit massa luminosa, vt in Cometis, aut spiritus luminosus cito euanescens, vt coruscatio, vel altius penetrans, vt fulmen: vel maiori adhuc consistentia corporea indurus, minimeque cremans, vt ignis fatuus, Castor & Pollux, seu ignis lambens crines, Atque hunc igitur spiritum, spiritum lucidum & animantem vocamus, non quod per se sit diuinus, sed quoniam lucem diuinam in se centraliter continet, quæ illum mouet ad velle suum perficiendum, non aliter quam anima seu mens vniuersum spiritum ad cuius nutum postea corpus mouetur.

Hoc autem cuiquam absurdum minime videatur, quod spiritum coruscantem, fulgureum & fulminantem spiritum appello, animantem & illustrantem; certissimum enim est, quod huiusmodi spiritus seu potius lux centralis est tantæ excellentiæ, & profundæ in rerum natura cogitationis, vt æqualem sibi locum cum interno agente Angeli in animæ humanæ meditullio habitante vendicat, quod etiam ex istiusmodi viri cuiusdam sapientis, & in naturæ atque theosophiæ mysteriis admodum versati, verbis colligere fas est, quæ sunt huiusmodi: *Creauit DEVS angelos ex spiritualibus elementis ignis Prima Materia, id quod superat atque excedit captum humanum ad intellectum: vnde existit discrimen suppositi, hoc est separatio illa qua nulla res alteri similis est, & propterea Angeli sunt ignis, quia originem habent ex ista essentia spiritualium elementorum, quocirca multo clariiores & splendidiiores sunt spiritualibus corporibus, quod difficulter homo potest fateri aut comprehendere. Namque ratione magna sua subtilis atque possunt transire & penetrare res omnes, sine vilo impedimento & sui corruptione, instar fulguris. Similiter id potest anima hominis, quam DEVS itidem creauit ex eadem illa substantia, ex qua creati sunt Angeli. Hæc ille, Ex quibus innuere videtur, ipsos Angelos, fulgura, & animas humanas esse de eadem ignea substantia, summo creationis gradu exaltata. Nonne videtur hoc idem à sacra pagina esse confirmatum, vbi scriptum relinquitur: *Quod ignis egrediens à conspectu lebona exanimauerit homines rebelles etiam intactis vestimentis & corporibus? Leuit. 10. 2.* Hoc idem accidit multis etiam nostræ ætatis, qui fulgure percussi sunt, ossibus interne fractis, etiam illæso corpore, & inuolatis vestibus: in multis etiam nonnunquam accidit, vt pecuniæ in crumena, & gladii in vaginis liquefiant, etiam intactis crumena & vaginis: Nonne etiam alibi in contextu diuino legitur, quod *Angeli validissimi robore, ministri DEI, efficientes verbum eius, sint spiritus & ministri flammantes, Psal. 103. 20. & 104. 4.* Est etiam anima fulgur diuinum, homini prima creatione inspiratum, vt ratione suæ subtilitatis à corpore suo opaco libera omnia possit; est enim directæ creatoris similitudo, ratione cuius dictum est, hominem fuisse ad DEI imaginem creatum: imo vero de diuina hominis mente hæc ab Apostolo relicta habemus: *Videlicet, quod eadem mens sit in nobis qua in Iesu: quam mentem etiam explicat in sequentibus: nimirum, quod cum in forma DEI esset, non rapinam arbitratus est, se æqualem esse DEO.* De immensa huius autem diuinæ coruscationis seu fulgoris à DEO ad hominis creationem emanantis virtute sic scribit antistes ille magnus Mercurius Trismegistus *Pim. 4. Quicunq; hac DEI natura fulsi sunt secundum operum comparationem pro mortalibus immortales habentur, intelligentia sua cuncta complectuntur entia, qua in terra sunt & qua in mari, & si quid est præter ea supra caelum, atq; adeo se ipsos erigunt, vt ipsum quoq; bonum intueantur, &c.* Quibus quidem colligere fas est, quanta sit spiritus istiusmodi lucidi, tantis gradibus exaltati, perfectio ad res non modo perfecte sed imperfecte mistas informandas, illa enim ipsa materia, quæ est vitæ & consistentiæ angelicæ animæ humanæ & fulgoris essentia intima, est illa ipsa, quæ cunctas res informat; & vero, in quibusdam est magis viuax atq; efficax & libera quàm in aliis, ob speciei diuersitatē, vnde est, vt vnâ creaturâ perfecte mistam ab alia differre cernamus, licet internū seu centrale agens lucidū sit vnum & idem, de quo scriptum est, *Sap. 12. 1. Spiritus incorruptibilis est in omni re, de qua etiā sapientia increata sic loquitur Apostolus Paulus. Ex eo, in eo, & per eum sunt res omnes, ei sit laus & honor.* Huius primæ à fonte lucido emanationis radii à Platone & Orpheo & aliis Platoniciis, pro diis erant æstimati. Vnde omnia diis plena esse existimarunt, at vero, hos omnes DEOS vnico Ioui, vt pote ipsorum fonti & originis referrebant: Hoc quidem luculenter expresserunt Cabalisticæ profundiores affirmantes quod Angelus sit intellectus agens, in quo formæ influunt, vt Rabbi Moyses: Hunc autem vniuersalitati præfectum vocant *Metatron*, quo quidem volunt, quod omnes virtutes singulares tam animales, quam naturales (quæ pariter & Angeli dicuntur) quotum numerus est infinitus quoad nos ab illo procedant: nam iuxta Beresith Raba, Creator quotidie creat cætum angelorum, quos alii vocant formas, vt pote qui sunt substantiæ formales, quibus tota sphaera generabilium & corruptibilium absque numero plena est. Atque huic rei videtur poeta Heliodorus astipulari, in his verbis. *Ter decem mille sunt supra terram, pascentes multos immortalis Iouis custodes hominum mortalium, qui aere induti vbiq; eunt super terram, Sed hic intelligit, de particularibus angelis hominibus assistentibus; At in porta lucis legitur, Quod à terra vsque ad firmamentum, non sit locus vacuus, sed omne plenum formis, à terra, (inquit Ioseph. Caltalicus) ad Firmamentum vsque non est locus vacuus, quin totum sunt species. Nonne con-**

ne confirmatur hoc à literis sacris, vbi dictum est, *DEVM omnia implere, & alibi, spiritus DEI incorruptus est in omni re*, Et alibi, *spiritus disciplina Sanctus implet orbem*. Vnde liquet iuxta illam Platonicorum opinionem omnia esse diuinis radiis plena, qui tamen omnes radii ad vnum Solem increatum referri solent, quippe à quo radii eius nequeunt decidi aut separari, est enim DEI essentia indiuisibilis. Hic autem sol increatus & inuisibilis, est verbum diuinum, seu emanatio prima à patre luminis, à quo & in quem omnia, utpote quæ est *Alpha & Omega*, ab illo ergo formæ & vitæ omnes deriuantur, & sine eo nulla in rerum natura neque in cælis neque in terra datur forma. Nam scriptum est, *in principio erat verbum & verbum erat apud DEVM & DEVS erat verbum, Hoc erat in principio apud DEVM, omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil quod factum est, in ipso vita erat, & vita erat lux hominum, & lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt & c. Iohan. 1.* Quid hoc planius? in quo euidenter patet, quod verbum, quod erat in principio, hoc est, emanatio æterna, fuerit auctor cuncta creata informans, quippe in quo erat vita ab origine, vnde euidenter est, quod, ut sine eo nihil fieri potest, ita quidem per ipsum omnia sint facta, & in eo persistant, mediante bonitatis portione, quam in prima creatione acceperunt ab ipso: Etsi quotidie de nouo fiat creatio aliqua, necesse est, ut per hanc lucem incomprehensibilem ad speciei suæ perfectionem producat. Nam iuxta illud D. Pauli, *Ex eo, in eo, & per eum sunt res omnes, cui sit laus*. Concludimus ergo, quod hic primarium spiritum lucidum informantem descriptum habeatis, videlicet Christum, Verbum, Sapientiam æternam, Lucem diuinam centraliter reconditam, emanationem primariam, sine cuius adminiculo nulla creatura, & consequenter nullum meteororum viuere, aut momento temporis perdurare potest. Hic ergo est actus primus, forma prima, primum agens, & centralis motor atque spiritus fulgurans, qui omnia informat cum viuifico suo decore atque spiritu incorruptibili, cui sit æterna gloria, gratiæ immensæ pro beneficiis suis.

C A P. XIII.

Particula Secunda.

De corpore aereo animato, hoc est, igne seu luce illustrato ordinis superioris.

IAm vero, quid sit cometa, atque cætera ostenta illa ignea, quæ in suprema aeris regione vel supra eam apparere animaduertuntur, tam secundum Peripateticorum quam scripturarum veridicaram sententiam aperiemus, simul etiam quam inmanis sit inter Ethnicos & vere illuminatos atque à spiritu sancto doctos, de eorum ortu discrepantia, breuiter & tamen luculenter demonstrabimus.

Peripatetici (inter quos Aristotelem principem agnoscimus) in hoc consentiunt, videlicet ipsum cometam esse exhalationem terrestrem, crassam, calidam & siccam, pinguem & viscosam, partibus dense compactis, atque facile inflammabilem, virtute astrorum in visceribus terræ paulatim & particulatim eleuatam in supremam aeris regionem, vbi proxime ignem propter materiæ suæ dispositionem & multitudinem dilatur & incensa inflammatur, formamque præ se ferens caudatam vel Barbatam diffuso longoque tractu mouetur circulariter ad motum astri sub quo nascitur, vel ad motum supremæ regionis aeræ circulare, cuiusmodi meteorum causam formalem fecerunt alii multiuariam, quippe quod siccitatem, terræ sterilitatem, atque pestilentiam ut plurimum importat, & consequenter nonnunquam gubernationis politicæ & loci quem respicit mutationem. In qua quidem ipsorum descriptione imprimis cometæ causam materialem posuerunt exhalationem terrestrem & viscosam, quam alii volunt esse in magna quantitate, & in forma picis durissimæ conglomeratam. Formalem vero causam ipsius in eo significare volunt, quod massam istam illuminatam vel caudatam faciunt, quæ materiam densiorem vna parte, reliquam vero in longum protensam rariorem habet, vel barbatam, quando scilicet extremiora istiusmodi exhalationis rariora & magis dispersa videntur, tunc enim facit stellam barbatam. Efficientem huiusmodi meteorum causam calorem astralem & præcipue solis fecerunt, quippe cuius virtute exhalatio illa paulatim è visceribus terræ ad mediam aeris regionem non modo exaltatur, verum etiam in ea tanquam matrice in massam intenso loci frigore reducta, protinus accenditur, & illuminatur.

Quod autem ad causam cometæ atque etiam cæterarum impressionum ignitarum iuxta prædictam Peripateticorum intentionem attinet, dicimus quidem earum substantiam seu existentiam, priusquam in lucem fuerunt productæ, occultatam & delitescētē fuisse in aere, tanquam primordiali lucis animantis receptaculo & matrice, & non in terra, uti ipsi insulse satis scripserunt, uti in se-

quentibus latius. Hic vero ineptam atque inanem esse illorum hac in re sententiam verbo ostendemus. Nam in primis si hoc probabile esset, tunc sequeretur, quod stolidissima esset illa eorum assertio, qua in ferre gestiunt, venti causam materialem esse exhalationem calidam & siccam; & consistentia leuam, minimeque inflammabilem, cui propterea eius dispositionem denegatur transitus per mediam aeris consistentiam, idque propter loci frigiditatem, qui per antiperistalsin deorsum pellit exhalationem illam calidam: at vero, non videmus nos rationem hanc satis esse aptam, quia si hæc ipsorum assertio esset vera, exhalationi illi cometas atque cæteras tam mediæ quam supremæ aeris regionis impressiones meteorologicas constituenti denegaretur magis transitus per illud medium quam ei ventis, quod etiam multis rationibus alibi comprobatum habetis: quas breuiter hoc in loco remetiri atque repetere aggrediar. Exhalatio ventum faciens (juxta Aristotelis statuta) est valde leuis in sua substantia, quare & magis est apta in sua mensura tendere atque ascendere sursum; nam vni omnium grauium naturali inclinatione est tendere deorsum, ita vice contraria leuium est naturaliter sursum petere. Ergo magis prona est istiusmodi exhalatio, ob eiusdem leuitatem, altius sublimari, quam illa meteororum ignitorum, (inter quæ Cometa est princeps) vtpote quorum materia est magis compacta, densa, & viscosa, & per consequens non ita ad ascendendum disposita, ac illa ventorum.

Porro etiam assignat exhalationi ventosæ dispositionem, videlicet subtilitatem & tenuitatem, quod fit, vt in natura sua procliuior sit per mediam aeris regionem penetrare, quam illa cometae & cæteræ Assub seu ignitæ impressiones, quibus data est materia magis crassa & compacta; quare vt propter viscositatem & compactam dispositionem ipsius difficilius sursum fertur, quam illa ventorum, quæ leuior est, ita etiam difficilius penetrare certum est; nam tenuiora penetrant, vbi grossioribus denegatus est aditus. Denique ascribit naturæ exhalationis ventosæ, vt non sit apta inflammari seu accendi, vnde manifestum est, ex concessio suo quasi proprio, facilius esse huic exhalationi, sine magno impedimento per mediam aeris regionem penetrare, quam illi meteororum ignitorum: nam actu igneum, seu ad actum igneum propinquius, magis à frigore (quod est qualitas in media aeris regione prædominans) repellitur atque oppugnatur, atque consequenter deorsum propulatur, quam quod non est in aliqua potentia ad inflammationem: at vero, teste dicto Aristotele, exhalationes ventosæ minime sunt ad illuminandum vel ad accendendum aptæ, cum è regione illæ impressionum ignitarum sint ad inflammationem per quam pronæ atque consentaneæ. Ex quibus verisimile est, quod exhalationes illæ terrestres crassæ, calidæ, & siccæ atque viscidæ, dense compactæ, sint minus aptæ ad ascendendum in supremam aeris regionem, quam illæ tenues & minime inflammabiles, tum quia difficilius in altum eleuantur, ob compactiorem suam consistentiam, tum etiam quia difficilius penetrare queunt propter grossiorem & obtusorem suam compositionem seu constitutionem, atque insuper etiam quia in proxima sunt ad inflammationem potentia, imo vero & istius materia etiam in infima & media aeris regione inflammari solet, quemadmodum experientia nos docet quotidiana. Ergo procul dubio aut hæc non ascendit à terra in supremam aeris regionem, vt Aristoteles est opinatus, aut illa ventorum aliunde habet originem: imo vero vt ipsissimis vtar argumentis Aristotelicis, nec hæc neque illa à terra scaturire possunt, propter contrarietatem, quæ est inter ipsas, & frigidam aeris mediam regionem, cuius est sibi contraria oppugnare, & summo opere resistere, & deorsum terram & maria versus deprimere.

At procul dubio quæretur ab omnibus; quod si à terra non effluxerit istiusmodi cometarum & impressionum ignitarum materia exhalando, vnde igitur sit eiusdem scatebra, vel à quo fonte eiusdem consistentiæ seu essentiæ? cui quidem quæstioni haud inconsulte à nobis respondendum existimamus, quod fons istiusmodi impressionum sit idem cum illis ventosarum atque aquearum, videlicet colam seu aer apertus, quod quidem rationibus cum Philosophiæ veræ tum theosophiæ sanctæ alis inuicentibus, probare sic aggrediemur: In primis ergo apud Philosophos tam recentiores quam veteres, horritam habetur, quod vt ignis nihil aliud sit quam aer tenuissimus atque dilatatus, sic etiam & spissum ignem esse aerem ipsum in siccitatem diuino motu alteratum. Hinc ergo est quod ætherem dixerunt quasi æthe aerem, hoc est, igneum aerem, seu spiritum æqualiter igne mixtum, quæ species aeris purissimi, licet à nobis oculariter & in suâ dissipata & subtili natura discerni nequeat, tamen si sapientiæ diuinæ, mediantibus suis angelicis ministris, voluntate & actu in molem congregetur, in specie & forma stellæ luciferæ (cuiusmodi est cometa) apparebit. Anne hoc Aristotelicis arduum & difficile videbitur, cum & ab ipso Aristotele illorum principe statumineret istiusmodi nostra sententia, stellam densiorem sui orbis portionem esse, definiente, ac si dixisset; stellam luminosam seu partem ætheris contractam esse & condensatam spiritu lucido mundi operante, à quo formam suam lucidam & igneam acquirat stella illa, quod quidem si ab ipso Aristotele sit concessum, quid impediet ipsum spiritum aereum, in quacunque sphaeræ suæ regione mouentem, quo minus possit illam ipsam formam visibilem sui ipsius condensatione acquirere, quum stella è cæli ætheris, cum ipsius elementi ignis seu supremæ aeris regionis consistentia sit longe in simplicitate suæ

suæ naturæ densior, quam illa substantiæ mundi supernaturalis, & consequenter magis apta ad con-
 spissationem? Causas autem huiusmodi cōpressiones præter cōmunes naturæ leges efficientes, dixi-
 mus esse spiritus seu dæmones angelicos, ventos mouentes, in quacunque mundi regione. Nonne
 etiam agnoscunt tam Platonici quam Aristotelici peculiare stellarum intelligentias, ipsis præsi-
 dentes, gubernantes, & mouentes, quibus multæ subiciuntur legiones, proprietates eiusdem stel-
 læ, tam erraticæ quam fixæ, cui appropriantur, in æthere & elementis exercere? Dæmones seu spiri-
 tus angelicos tonitruis & fulguribus se permiscere vbiq̃ue legimus, tam apud Philosophos antiquos
 maximæ inspectionis quam scripturas sacras. At verò hisce spiritibus angelicis vnicum summum
 esse principem alibi declarauimus, vtpote cuius mandata sincere solent perficere ultra quæ ne pe-
 dem quidem mouere possunt: qui princeps est DEVS, Verbum, atque Sapientia, cui angeli cuius-
 cunque generis inferuire parati sunt: *Angeli* (inquit Psalmista regius) *validissimi robore efficientes ver-
 bum eius, auscultantes voci eius, ministri eius facientes placitum eius, Psal. 103. 20.* Nonne etiam alibi dictum
 est, *Qui facit angelos spiritus seu ventos, & ministros tuos ignem vrentem? Psal. 104. 4.* Et tamen nihilominus,
 quemadmodum in magnis rebus gestis gloriam & nomen victoriæ vel triumphi tanto duci atque
 imperatori, tunc temporis prælenti, videlicet Alexandro, Cæsari &c. attribui videmus, ita etiam
 omne factum egregium ab exercitu inuisibili in cœlis & in terris effectum, non ministris sed DEO
 vt plurimum refertur. Sic dicitur, *Iehoua ne in ira tua reprehendas, Psal. 6. 2.* Et alibi, *Spiritus potentia Dei
 ventilans & iustitia persequens iniustos, Sap. 11. 21.* Sic spiritus rotarum præsentia DEI mouebantur, *ad placitum
 suum perficiendum, Ezech. 1.* Sic dictum est, DEVM percussisse Iobum vicere & plaga, & tamen illud
 præstitit mediante Satana. Quid autem angeli septem, quibus datæ sunt septem tubæ, stantes coram
 facie Iehouæ fecerint; solo tubarum clancu, in Apocalypsi vbiq̃ue declaratur, Porro dictum est;
*Ecce mitto angelum meum ad seruandum te in hac via, & tamen alibi dictum est: DEVS precedebat Israelitas in
 columna nubis interdiu & per totam noctem lucente igne, Psal. 78. 15.* Et alibi, *Sapientia fuit Israelitis tegumen-
 tum interdiu & lux stellarum nocte, Sap. 10. 17.* Videmus ergo, quod hoc idem opus attribuitur angelo
 Iehouæ & sapientiæ, qui quidem in effectu idem fuerunt, nam dictum est: *Ne ipsum id est angelum ex-
 aceres, quia non feret defectiōnem vestram, quia nomen meum est in eo. Exod. 23. 20.* Sic etiam dictum est, quod
 fulgur cum apparuerit peripicuum sit, idipsum autem & spiritus per omnem regionem diffundun-
 tur: *& nubes, quibus cum imperatum fuerit à Iehoua per ambulare per vniuersum orbem, perficiunt quod impera-
 tum est ipsis, Baruch. 5. 60.* Ignis etiam missus desuper vt conumat montes & syluas facit quod præce-
 ptum est ei, & alibi dictum est, *Creatura ignis DEO quis fecit omnia subseruiens modo ad punitionem intendi-
 tur contra iniustos modo remittitur ad beneficentiam, Sap. 16. 28.* Et alibi, *Turbo, frigus, glacies, gelu, nubes, pluuia,
 fulgur quodcumque præcipit DEVS istis faciendum in superficie orbis in terra, siue ad flagellum siue ad faciendum be-
 neficentiam efficiunt vt præsto sit: Iob 38.* Et tamen alibi dictum est, quod DEVS faciat pondus vento seu aeri,
*Iob. 28. & 38. Quod DEVS faciat saphireas nubes sapientia, & vitres cœli pro voluntate sua prosternat. Roris guttas
 gignat, & glacies atque pruinas producat, det nuem sicut lanam glaciem suam sicut frusta spargat, liget aquas in
 densis nubibus.* Quæ omnia verò suo eum efficere alibi est dictum, cuius est facere voluntatem pa-
 tris; hinc & dicitur loco superius allegato, nubes spargunt lumen tuum quæ lustrant cuncta per cir-
 cuitum quocumque eas voluntas gubernantis agit ad omne quod præceperat illis super faciem or-
 bis terrarum siue ad flagellum siue ad faciendam misericordiam, Et alibi, *Cum DEVS stillabit stillas a-
 quarum, quæ fundabunt pluuiam ad calamitatem eius, Iob. 36.* Et alibi: *Spiritus seu flatu nesi Iehouæ mirabilia o-
 peratur, Et alibi, DEI sternutationibus splendet lux, & quidem oculorum eius veluti palpebra aurora, ex ore eius vel-
 ut radius prodeuntibus & quasi halitus eius carbones accenderet & flamma ex ore eius prodiret, Iob. 41. 18.* Et alibi,
Iehoua descende, inclina cœlos tuos, & tange montes vt fument, emitte fulgura tua & disperse eos, Psal. 144. 7. 3. Et
 alibi, *Tonabit de cœlo Iehoua, & excelsus ei dabit vocem suam, misit fulgura sua & consumpsit eos, Et alibi, DEVS
 facit nubes vehiculum suum seu currum suum, qui itat super alas venti, qui facit angelos suos ventos & ministros
 ignem ardentem, Psal. 104. 3.* Ex quibus verbis liquet euidentissime, quod DEVS sit dux & ordinator:
 at verò vt plurimum per ministros suos operatur in rerum natura, & voluntatem suam exequitur,
 tam secundum naturæ leges quam extraordinarie & prodigiose, hoc est, præter consuetudinem na-
 turæ, & semper agit primarie per verbum seu sapientiam suam, quæ perficit mandata sua suppletque
 locum velle diuini, & secundarie per angelos multorum ordinum dignitate differentium: Vnde fa-
 ctum, vt hanc sapientiam (quam sacra pagina vocat primam creaturam *Eccles. 9. 1.*) hoc est, primam
 emanationem seu egressionem à patre, Cabalistæ fecerint Angelum illum magnum *Metatron*, in
 quo nomen Iehouæ est, quem Platonici dixerunt esse animam mundi omnia informantem, cui asti-
 pulatur D. Iohan. Cap. 1. dicens, *ab eo* (videlicet verbo) *omnia fuisse facta, & sine eo nihil, in eo esse vitam &c.*
 Huius minister primarius est Archangelus Michael, qui habet in sua tutela animarum suitionem,
 vtpote qui contr. magnum tenebrarum angelum cum suis affeclis bellum gerebat, victoriam obti-
 nuit, & gloriose more semper coram facie Iehouæ stare dicitur, ipsius ergo imperio omnes alii an-
 geli obedientiam præbent, & vitam non aliter, quam creaturæ mundanæ à Sole (cui etiam angelus
 iste præsidet) accipere dicuntur: Hinc Solis (vti antea dictum est) filii nati cupantur venti, quorum
 flatu omnia alia meteora in mundo procreantur: Iehouæ ergo imperio subiciuntur actiones om-
 nium

ni um angelorum, tam bonorum quam malorum, malos exercet circa vindictam & punitionem, vt & bonos circa misericordiam. Sic Diabolus erat author venti in ruina filiorum Iobi, vt etiam & fulminis, *Iob. 1.* Sic quatuor numerantur angeli, tenentes quatuor ventos, in quorum potestate erat nocere terræ & mari *Apoc. 7.* Porro inquit *Isaias miscuit vobis dominus spiritum saporis, Isa. 29. 9.* & alibi Angelus Iehouæ mirabiliter egit Manoacho & vxori eius *Iud. 13.* Et alibi. *Ecce terra motus factus est magnus, angelus enim Domini descendit de caelo, Matth. 8. 8.* Et alibi, vbi aperte indicatur quomodo angeli sint DEI ministri, *Spiritus quidam prodit qui consistens coram Iehoua dixit: Ego pelliciam eum, 2. Reg. 22.* Et alibi. *Misit in eos iram indignationis sue, iram & tribulationem per malignos angelos: Denique dictum est alibi, Ne timeto à pauore nocturno, à sagitta volante in die à peste in caligine inuadente, nec ab occurso demonii meridiani. Ps. 91. 1.* Et alibi: *Plaga non appropinquabit ad tentorium tuum, angelus suus precipiet de te, vt conferuet te in omnibus viis tuis.* Quod etiam DEVS agat per angelos suos in eo declaratur quo dictum est, *Concutitur & mouetur terra, & ignis ab ore eius consumit, pruna ardentes ab eo, & demittens caelum descendit cum caligine sub pedibus eius, & insidet Cherubinis, & volat, & conspicuus est super alas venti, Sam. 22. 8.* Vnde euidentis est, DEVM mediantibus Cherubinis (qui sunt angeli aerei) operari mediantibus angelis, quib. venti obediunt, imo vero & ipsi venti nihil sunt præter angeli aerei, seu angeli aere vestiti, ad quorum motum aer etiã motu violento ducitur, more aquarum, quæ pisciũ motu violenter feruntur, & strepitum facete dignoscuntur. Concludimus igitur, eam Propheta, qui in alio loco sic loquitur. *Deus ab austro veniet, operuit caelos gloria eius, & laudis eius terra est plena, splendor eius vt lux erit, ibi abscondita est fortitudo eius, ante faciem eius ibit mors & egredietur diabolus ante pedes eius, stetit & mensus est terrã, aspexit & dissoluit gentes, &c. Abak 3. 3.*

Hic ergo videmus, quod in omni meteoro DEVS sit præsens ordinator: at vero ordinata sua mediantibus ministris suis angelicis exequitur, quare non sit cuiuslibet Christiano mirum, me dixisse, ventos (quorum principia interna sunt spiritus spiritus angelici) esse cuiuslibet meteori, in quacunque regione sublunari sit procreatum, authores, & consequenter ipsius etiam cometæ cum suis fratribus, nam ventos tam regioni æthereæ quam sublunari familiares (contra vanas Peripateticorum assertiones) alibi in capitulis de ventis à nobis demonstratum est.

Materiam ergo Cometarum densiorem esse sui orbis videlicet ignei partem, flatibus ignitorum dæmonum oppositis in vnum coagulatam, qualis est nubes ab oppositis flatuum angelorum aquaticorum spirationibus coacta, in quorum actione, si dæmones ignei se interponant, tonitrua & fulgura simul secundum creatis voluntatem proferunt. At vero cognoscere fas est in arcanis Philosophiæ mysteriis versato, quod nubes, neque tonitrua, neque pluias, ab elemento ignis seu suprema aeris regione procedere possibile sit, quia illa aeris portio est subtilior, quam vt in vaporem nebulosum reducatur, atque etiam est nimis calida & sicca, pro consistencia substantiæ illius vaporosæ ex quibus nubes solent conflare, ac consequenter tonitruorum fragores in illo loco edinequeunt, ob humoris aquei eo loci defectum, qui ignitorum spirituum impulsui resistere debebat. Vnde fit, vt propter igneam loci dispositionem, loco nubium obscurum, meteora ignea ibi nonnunquam, licet raro, inueniantur, quæ non sunt adeo ingentia, ac nubium moles, quoniam regionis consistentiæ tenuitas tantam molem in sua condensatione producere nequit. Porro venti non sunt in ea regione vehementes imo vero vix sensibiles, quoniam paruam aut fere nullam inueniunt ibi resistantiam, ob regionis consistentiæ tenuitatem & siccitatem. Atque hoc imprimis est considerandum, quod igniti spiritus semper se miscent substantiæ suæ naturæ, eamque illuminant, more spiritus illius regij, qui posuit tabernaculum suum in sole, qui quidem spiritus lucidi splendorem suum accipiunt à fonte lucido illo vbique inuisibiliter regnante, & præcipue in tabernaculo suo solari, à quo vis vitæ lucida non modo stellis & cuiuslibet alteri creaturæ lucidæ vndique ei aculatur, verum etiam ipsis angelis attribuitur, quorum est officium lucem à fonte lucis receptas, suis propriis sphaeris accommodare, à quibus tum postea elementis impartuntur atque impluuntur illæ lucem, quas dæmones elementares recipiunt atque imbibunt, & pro velle diuino vel visibiliter vel inuisibiliter in elementa effundunt, quæ quidem effusiones lumen, motum, & influentias illas Aristotelicas includunt. His ergo consideratis, ad generalem cometarum & ignitarum quarumcunque impressionum descriptionem sic descendimus:

Cometa seu Astub ordinis superioris est corpus aereum, in regione eiusdem superiori angelico afflatu congregatum atque condensatum, sapientiæ diuinæ radiis, mediantibus ministris suis angelicis, spiritu lucido animatum atque inspiratum, sacrosancto dictæ sapientiæ nomine ad voluntatem patris seu creatoris, hic in terris, aquis, atque aere perficiendam ordinatum, & finaliter dissolutione facta per aerem communem inuisibiliter expansum.

In qua quidem impressionis ignitæ ordinis superioris descriptione primum causa eiusdem materialis exprimitur, videlicet, quod ex fonte aere atque ex ipsius fastigio & parte puriori deprimatur. Quod quidem ex hisce verbis sæpius à nobis antea repetitis confirmari videtur. *Aperiet tibi (inquit Moyses) Iehoua thesaurum suum optimum caelos, dando pluiam &c. Exo. 28. 12.* Ex quibus etiam tanquam communi meteororum in omnium thesauro dicitur *Iehoua educere ventos, Psal. 135. 7.* Nonne etiam dictum est alibi, *DEVM mediantes sua sapientia pondus aptare aeri & mensuram, & appendere aquas in mensuram*

mensura? Job. 28. 25. Quibus inuere videtur, quod quandoq; ex aere ventos faciat, eum attenuando, quandoque aquas & nubes, eum condensando, facit pluuiæ statuta, & viam fulgetro tonitruum, atque etiam corpora densa impressionum ignearum; nam reuera meteora regionis superioris aeris, quo ad sua corpora, nihil sunt aliud, quam nubes spirituales, quæ non dissoluntur in pluuiam, sicut nubes inferiores, sed in aere finaliter euanescent, more spiritus vini, multoties rectificati, qui licet in sua massa sit visibilis, tamen aperto vitro in aerem inuisibiliter euanescit, & gradatim refoluitur. Sic nubes in superiore regionis mediæ parte, quæ crocei sunt coloris, nunquam in pluuias dissolui cernimus, sed in aerem subtiliorem & inuisibilem reuerti & transmutari solent, à quo radicitus sunt deriuatæ; vnde & nubes sicæ atque steriles dicuntur; eodem plane modo aer, in suprema regione dæmonum ignitorum virtute appositus & congregatus, in tales nubes, licet claritate & puritate ab iis longe differentes aliquando reduci solet. Hoc idem videtur Job hisce dictis confirmare. *Iam non respiciunt homines lucem cum nitida est in superioribus nubibus, quas ventus transiens purgauit, Job. 37. 20.* Vnde etiam obseruatione dignum putamus, quod ventus etiam officium suum præstet in superioribus aeris regionibus, contra Peripateticorum sensum; Ex quibus liquet, materiam seu consistentiam corporis meteorici cuiuslibet igniti esse aerem, modo quodam sicco, hoc est, flatibus ignitorum spirituum ad voluntatem diuinam exequendam compressum, & varie secundum impressionis speciem in vnam massam visibilem contractum.

Secundo causam eiusdem formalem ibi generali modo expressimus, videlicet, quod sit corpus æereum visibile, spiritu lucido & fulgurante animatum atque inspiratum: quod etiam in columna ignea, quæ antecedeat Israelitis tempore nocturno, & stella quæ gubernauit tres magos orientis, & locum ostendit vbi natus esset Saluator mundi, luculenter est explicatum.

Tertio causam efficientem atque informantem fecimus duplicem, videlicet primariam, ipsam nempe sapientiam, & secundariam seu assistentem, ministros quidem angelicos, quos etiam dæmones appellamus. Ad primariæ vero in hoc opere officium quod attinet, legimus hæc in scriptura sacra: *DEVS sapientia sua aperit pondus ventis seu aeri & appendit aquas in mensura, facit pluuiæ statuta & viam fulgetro tonitruum, Job. 28.* Vnde liquet, quod sapientia sit angelus ille maximus, sub cuius imperio sunt tam angeli ignei, quam aerei & aquei, utpote in cuius potestate est aerem, aquas, & ignes fulgurantes regere atque disponere. Porro scribitur, *Quis saphyreas effecit nubes sapientia? Job. 38. 37.* Et alibi, *nubes superiores sapientia distillant rorem, Prou. 3.* Et alibi, *DEVS præcedebat Israelitas in columna nubis interdiu, & per totam noctem lucente igne, Psal. 78. 15.* vel ut apud sapientem inuenimus, *Sap. 10. 17. sapientia fuit Israelitis tegumentum interdiu & lux stellaris nocte*, Imo vero si meteorum ignitum dicerem esse tabernaculum sapientiæ, ministris suis igneis munitum, quæ vel oculo minanti respicit peccata hominum, illosque in ira sua minis persequitur vel in misericordia sua benigne intuetur, hoc quidem à sacrarum literarum sensu minime discrepare percipietis: Nam scriptum est, *sapientia fuit Israelitis tegumentum interdiu, & lux stellaris nocte, Sap. 10.* hic ergo clementer Israelitas respexit à suo tabernaculo, quod erat columna ignea, quæ est ex impressionibus ignitis, vna ex speciebus primariis. Sic etiam ex huiusmodi tabernaculo, videlicet cometæ corpore, effulsit sapientia, & lumine suo direxit magos seu sapientes orientis, ad locum vbi Christus mundi Saluator esset natus. At vero scriptum est, quod ignis egrediens à conspectu Iehouæ, seu sapientiæ, seu angeli in quo erat nomen Iehouæ, in columna nubis vel ignis absconditi, exanimavit filios Aharonis & mortui sunt, *Leuit. 10. 2.* Et alibi dictum est, *Ira Iehouæ accensa est valde, & ignis egressus est à Iehouæ, & consumebat ducentos quinquaginta illos viros qui admouerunt thub, &c. Num. 16. 35.* Atque hinc est quod Iehoua in ira sua dicitur ignis consumens: *Deut. 4. 24.* Atque ita certum est, quod DEVS non modo igne à meteoris ignitis emissio visibiliter peccantes interficere, sed etiam eo inuisibiliter disperso vulnere & peste nefandam inter homines, mediantibus instrumentis suis angelis, excitare soleat, quali igneo flagello inuisibiliter mortui sunt ex Israelitis septuaginta millia virorum, infligente & percutiente angelo DEI, *2. Sam. 24. 16.* Sic etiam videmus, quod per aerem inuisibiliter dissipata cometæ substantia, pestes, & famem, atque terræ siccitatem plerunque producat, vti per effectum declaratur. Sed vos intelligere velim, quod procul dubio sint quam plurimi Cometæ & aliæ impressiones ignitæ in aere, quæ sunt tam in ipsorum ortu quam effectu omnimodo hominibus inuisibiles, quæ morborum epidemicorum variorum citra omnem controuersiam sunt causæ, vti in capite *De meteoris lucidis inuisibilibus* copiosius. Dicimus ergo DEVM mediantibus ministris suis angelicis flammantibus (inter quos Sapientiam principem & primariam agnoscimus) esse causam efficientem non modo cuiuslibet Meteorici igniti verum etiam aquei, & cuiuscunq; alterius; & quamuis tale officium Peripatetici & multi alii acerbant astris & elemento ignis, atq; frigiditati aeris mediæ regionis, tamen veri est Christiani, istiusmodi actus actuum Actui attribueret, videlicet quæ à Deo sunt, Deo dare, & minime ea creaturis arrogare; Ob istiusmodi considerationis defectum tam immanis orta est inter Ethnicos Idololatriæ peruersitas, veriq; Dei cultus neglectus: huic attribuendum error, quod quælibet fere Barbarorum natio nouum sibi Deum fingere atq; statuere est aggressa.

Quem quidem mundi errorem Propheta Baruch contra Idololatriam disputans in huiusmodi

P

modi

modi sermone declarare videtur; Sol quidem & Luna & Sydera sunt splendida & missa ad utilitates hominum: Similiter & fulgur cum apparuerit perspicuum est: id ipsum autem & spiritus in omni regione spirat, & nubes quibus cum imperatum fuit à DEO perambulare in vniuersum orbem, perficiunt quod imperatum est: ignis etiam missus desuper vt consumat montes ac silvas, facit quod preceptum est ei. Hac autem neque speciebus neque virtutibus vni eorum sunt similia, vnde neque existimandum est, neque descendendum illos esse DEOS quando non possunt neque iudicium iudicare, neque quicquam facere hominibus: Scientes itaque quia non sunt Dii, ne ergo timueris is eos. Hæc ille. Quibus innuere videtur, omni creata soli creatoris artificio & dignitati esse referenda, & non vanis creaturarum qualitibus, quæ ab actu diuino immediate procedunt, Sed de his in parte, vbi de causa efficiente agitur, vbertim disceptabimus.

Ad particulares autem iam meteororum ignitorum supremi ordinis descriptiones ascendimus, quæ vt forma & figura sua variare solent, ita quidem & descriptionem variam sibi vindicare videntur. Et quamuis Cometam in duas diuiserint Aristotelici species, videlicet in crinitam & barbatam, nos hac in re aliorum in philosophiæ mysteriis bene expertorum eruditione instructi, plures ipsorum species esse colligimus, quorum quælibet ob diuersam suam effigiem in apparitione sua nomen sibi peculiare vindicare videntur, videlicet vnam lanceam ardentem vocant, quoniam in longum est exporrecta, magnitudinis satis densa; aliam vocant Xiphiam, quæ est lancea breuior, & in fastigio suo magis in mucronem vergens; tertiam Mercurialem appellant, quæ est cærulea, paruula & cauda præmunita: quartam dicunt militem, est enim coloris Martii; quintam auroram nuncupant, vt pote quæ stellarum omnium splendorem excedit, sextam vocant Rosam, & hæc impressam humanæ effigiem gerit: septimam Tenaculam quasi supra igneam basin erectam, mireque caudatam, cuius cauda sursum ferri videtur: octauam Nigram dicunt, quippe colore fulco, breui cauda & capillamento per pauco præditam; nonam ceratiam, quæ & cornuta ex atodris & apparitionis forma dicitur. Accedunt etiam & his aliæ tres, quæ non ita sunt permanentes ac reliquæ; quarum prima dicitur ob apparitionis similitudinem Trabs Ardens; secunda scintillæ volantes, atque; vltima vocatur Chasma; in qua apparitione cælum videtur repentino lumine sub nubibus apparente aperiri, ita vt vorago terribilis videatur adesse. Horum meteororum omnium effigies in speculo nostro meteorologico, idque locis generationibus suis magis conuenientibus, depictas atque oculatim descriptas inuenietis.

C A P. XIII.

Particula Tertia.

De meteoris ignitis regionis mediæ.

Inter mediæ aeris regionis meteora ignita, coruscationes, fulgura, & fulmina principalia facimus, quorum posteriora duo absque fragore tremendo (qui tonitru dicitur) accidere minime solent, ita vt tonitru videatur esse nihil aliud, quam quidam inter animam lucidam seu igneam fortiter agentem, & spiritum densum vaporosum & nubilosum seu aqueum peruerie resistentem effectus, sed reuera quemadmodum in homine videmus organa nonnulla necessaria requiri ad vocem & sermones eius edendos, ita quidē & testatur sacræ literæ ipsum mundi creatorem multis modis atque per multa mediæ creaturas suas alloqui, videlicet per tonitrua per visiones per somnia &c. de quibus nos infra latius. Nam in primis, quid Ethnici de stupenda & profunda istiusmodi meteororum origine cogitauerint, sermone quidem succincto dicemus, vt tum postea ad sacræ paginæ sensum meliori methodo transcendamus.

Et quamuis in præcedentibus de anima illa lucida meteorum informante sat liquido à nobis sit disceptatum, hoc nihilominus in loco de tribus coruscationis speciebus, gradibus solummodo similitudinis materialis inter se discrepantibus, pauca proferemus. Aristoteles vult generalem istiusmodi meteororum lucidorum causam materialem esse exhalationem calidam & siccam, è terra in mediæ aeris regionem vi astrorum eleuatam. Vbi partim forti nubium inter se collisione & concussione partimque per antiperistasin, videlicet ob intensam loci frigiditatem, materiam istam ita eleuatam & in nubis ventrem coarctatam & inclusam accendi dicit, & ob terrestrem & compactam suam dispositionem deorsum tendere. Vnde & tonitru consequenter facit strepitum illum seu fremitum, qui ab istiusmodi exhalationis ita accensæ in aqua nubis extinctione est ortus. Hæc inquam videtur esse Aristotelis intentio lib. 2. Meteor. & alibi, simul atque aliorum eius sectatorum, tam Ethnicorum quam Christianorum. Et reuera quodammodo videtur Aristoteles in re tam ardua resolutionis excusandus, cum non modo ille, verum etiam omnes fere alii philosophi in fulguris & tonitru ortu (minime sibi ipsis constantes) dubitare, & ab inuicem discrepare visi sint. Nam Empedocles existimabat fulmen & coruscationem esse ignem interceptum de solis radiis deorsum descendentibus. At Anaxagoras putauit istum ignem esse ætheris portionem ab alto in nubis concavitatem decidentem, in qua impingitur, dicitque huius lucis splendorem ex nube exiliente dici coruscationem, seu fulgur, seu fulmen, cuius perforationis effectus facit tonitru.

Alii

Alij volunt, quod fulgura proueniant à ventis calidis & siccis, à nubibus arcte compressis & circumseptis qui istiusmodi ventis nubes vri atque accendi dicunt; vnde fremitus oritur; sunt etiam nonnulli qui nolunt fulgur ab igne generari, sed per imaginationem aquæ splendentis, quæ videtur nocte in nubibus per claritatem astrorum. At hanc opinionem digne refutare videtur Aristoteles, quia fulgur videtur diurno tempore sub radiis solis. Deniq; tam mirabilis est huiusmodi in natura operatio, vt quidam profundius se in DEI & naturæ mysteria immergentes, & admirabilem fulminis virtutem atque operationem sedulo reputantes, ipsum non opus naturæ, sed summum Dei effectum immediatum arbitrati sint, quorum etiam in numero quilibet verus Christianus numerari debet. Sed ad illius Aristotelicæ definitionis examinationem impitimus properabimus.

Ille dicit causam illius materialem ex terra desumi, atque causam agentem in eleuatione sua virtutem facit Astralem, efficientem vero atque accendentem externam & adventitiam facit collisionem & concussionem nubium, simul atque frigus loci per antiperistasin agens in illuminatione illius; denique rationem motus illius deorsum reddit, videlicet quoniam materiæ eius portio est terrestris & consequenter grauis & compacta.

At vero ad causam eius materialem & matricis sedem, à qua editum est fulgur, quod attinet, ex sancto Biblio docemur, quod sint longe aliæ quàm Aristoteles ille existimauit: In ecclesiastico scriptum reperitur. *Vide arcum & benedic eum qui fecit illum: Valde speciosus in splendore suo. Gyrauit cælum in circuitu gloriae suae, manus excelsi aperuerunt illum. Imperio suo accelerauit niuem, & accelerat coruscationes emittere iudicii sui, Propterea aperti sunt thesauri & euolarunt nebulae sicut aues, in magnitudine sua posuit nubes, & confracti sunt lapides grandinis: In conspectu eius mouebantur montes, & in voluntate eius aspirauit Notus, Vox tonitruus eius verberauit terram, tempestas aquilonis & congregatio spiritus aspergit niuem &c. Eccl. 43.* Ex quibus sapientis dictis colligimus non modo tonitruorum & fulguris, verum etiam omnium fere aliorum meteororum, tam lucidorum quam tenebrosorum causam materialem imo etiam formalem efficientem & finalem, simul etiam matrix occulta, ex qua orta est omnium eorum materia ibi enucleatur. Nam ad meteororum materiam quod attinet, in primis illam in eo indicare videtur, simul atque matricem, vbi dicit: *aperiti sunt thesauri, & euolarunt nebulae &c.* Vnde liquet, quod thesaurus Iehouæ sit matrix meteororum omnium, imo vero & matrix materiæ: Hinc alibi dictum est. *Aperiet tibi Iehoua thesaurum suum optimum cælos, dando pluuiam terra tua, Deut. 28. 12.* Et alibi, *Educit ventum è thesauris suis, Psal. 135.* Vnde liquet, quod per cælos intelligat aerem apertum, in quo nubes sunt suspensæ, vnde & alibi dictum reperitur, *DEVS aptat pondus aeris & appendit nubes in mensura, facit pluuiam statutum & viam fulgure tonitruum, Iob. 28. 25.* Ex quibus patet, quod vt aer in aere continetur non aliter quam contentum in continente, ita quidem & aer sit meteororum ex aere variformi procreatorum matrix & sacrarium, seu arca thesauraria.

Hinc in loco vltiori videtur agnoscere, quodlibet horum esse congregationem spiritus, id est aerem. Causa etiam eorum formalis ex præscriptione prædicta elicitur, videlicet Iris seu arcus celestis, vbi dictum est, *vide arcum & benedic eum qui fecit eum: Valde spatiosus in splendore suo gyrauit cælum in circuitu gloriae suae.* Porro & niues, coruscationes, nebulae, nubes, lapilli grandinosi, venti seu spirans Notus, vox tonitruosa cum suo motu, tempestas Aquilonaris &c. suis non indigent in sola sua nominatione formalibus differentiis, quibus vnum ab alio differre solet, Efficiens etiam in eo indicatur, quod dicitur *manus excelsi aperuerunt illum*, Et alibi, *Benedic eum qui fecit illum*, Et, *gyrauit cælum in circuitu gloriae suae.* Et, *imperio suo accelerauit niuem, & accelerat coruscationes emittere iudicii sui, & propterea aperti sunt thesauri, Et, in magnitudine sua posuit nubes, & in voluntate eius aspirauit Notus, Psal. 135. 7.* & sic in cæteris, & alibi: *fulgura cum pluuiam facit Iehoua.* Denique finalis horum meteororum intentio generationis est, vt voluntatem suam perficiant, hinc dictum est ibi, *In voluntate eius aspirauit Notus, Et alibi scriptum reperietis, quod turbo, frigus, glacies, nubes, pluuiam, fulgura &c. quodcunque precepit DEVS istis faciendum in superficie orbis in terra, siue ad flagellum, siue ad terrorem, siue ad efficiendam beneficentiam efficit vt praesto fuit, Iob. 38. 8.* Et in propheta Baruch reperitur, *Nubes totum orbem permeare iussa, ipsum mandatum obediunt & perficiunt, Fulgur cum apparet perspicuum est, & ipse ventus totam regionem perspirat, & cum nubibus mandatum est à DEO vt obeant totum orbem habitabilem, conficiunt quod mandatum est, & ignis dimissus superne ad desolandos montes & sylvas, facit quod imperatum est, Baruch. 6.* Ex his ergo fulguris descriptionem in hoc modo exprimere fas erit.

Fulgur est aer quidam igneus, qui ex arca DEI thesauraria seu cælis virtute diuina depromitur, & ad voluntatem creatoris hic in terris, vel benevole vel malevole perficiendam emittitur.

Vel sic:

2. Fulgur est lumen DEI, procedens à throno, quo è nubibus quasi tentorio Iehouæ emittitur totique orbi terræ illucens, cardines quoque maris operire solet. At vero si fulgura cum omnibus suis accidentibus describere velimus, & per consequens integram tonitruus (quod est meteororum mixtum) essentiam explicare; illud hoc modo sacrarum literarum testimonio describere fas sit.

3. Fulgur est ignis exardens à facie Iehouæ præ fulgore in conspectu cuius nubes transire, & de cælo tonare, vocemque suam dare, & carbones igneos seu sagittas suas in impiorum ruinam emittente solet altissimus.

Vel sic:

Fulgur est ignis euolans ab ore Iehouæ desuper è tentorio eius emissum, in conspectu cuius aquæ seu nubes (vtpote timentes, & abyssi quasi conturbatæ transeunt, voxque tonitruu Iehouæ in rota mouetur) atque carbones ignei seu sagittæ eius ad voluntatem suam in cælis & in terris exequendam ei aculantur.

Denique Vel sic.

Fulgur atque etiam coruscatio est lux mundata atque nitida facta, in superioribus nubibus, quas ventus transiens purgauit. In prima fulguris descriptione manifestum habetis, quod causa eius materialis sit aer igneus; Locus ex quo depromitur est arca DEI thesauraria, seu cæli; causa formalis etiam in eo explicatur, quod dicitur spiritus seu aer igneus, causam etiam efficientem fecimus (sacrarum literarum testimonio stipati) velle diuinum: Denique causa finalis in eo explicatur, quod ad voluntatem Iehouæ perficiendam vel ad mortalium pœnam vel emolumentum emittitur. Huius descriptionis membra in præcedentibus, vbi mentio facta est de anima lucida animantem, luculenter satis explicatur.

Secunda descriptio confirmatur à Diuo Iohan: qui dicit, *quod fulgura procedant à throno, Apoc. 4. 3.* Et alibi dicitur *fulgurare lumine suo desuper cardinesque maris operire: Iob. 36.* Et alibi, *præ fulgore in conspectu eius nubes transierunt Psal. 17. 9.* Et alibi, *Ignis ab ore eius euolauit: Et alibi, ab ore eius velut tadis præcursibus, & quasi balisus eius carbones accenderent, & flamma ex ore eius prodiret, Iob. 41. 18.*

Porro etiam effectum istius descriptionis confirmat locus iste Iobi, *Si volueris fulgurare lumine suo desuper, cardines quoque maris operiet, Iob. 36.* Et alibi dictum est, *Illuxerunt coruscationes tue orbi terra. Psal. 76. 17.*

Porro dicitur, *quod extendat nubes quasi tentorium suum, & fulgures lumine suo desuper. Iob. 36.*

Tertiæ vero descriptionis membra (quibus vniuersi tonitru natura enucleatur) ex sacris literis confirmamus modo consequenti, atque in primis causa tonitru materialis in his verbis exprimitur; Videlicet quod sit ignis exardens, vel igneus aer, & in materiæ descriptione eius forma quoque explicatur. Efficientem eiusdem causam Iehouam in iracundia sua esse notat. Effectus etiam eiusdem esse nubium exagitationem, fragorem seu tonitruorum vocem innuit, ac tandem finem facit, ad voluntatem diuinam in impiorum ruinam exercendam: Hæc descriptio confirmatur huiusmodi Palmistæ regii sententia: *Ascendit (inquit) furus in ira eius, & ignis à facie eius exarsit, carbones succenssi sunt ab eo: inclinavit cælos & descendit & caligo sub pedibus eius &c. & posuit tenebras latibulum suum in circuitu eius, tabernaculum eius tenebrosa aqua in nubibus aeris: Præ fulgore in conspectu eius nubes transierunt, grando & carbones ignis, insonuit de cælo dominus, & altissimus dedit vocem suam, grandinem & carbone ignis, & misit sagittas suas & dissipauit eos, fulgura multiplicauit & conturbauit eos. Psal. 17. 9.* In quorum liquidem verborum filo, omnia descriptionis præcedentis membra patefiunt atque confirmantur. Quarta etiam descriptio ex iisdem verbis perspicue elicetur, omniaque eius membra exinde depromuntur. Ad quintæ vero confirmationem quod attinet, in qua etiam fulguris causam tam materiale quam formalem, sicut etiam efficientem cum effectibus, atque tandem etiam finalem, ex variis sacræ pagine locis statuminate habemus: Nam scriptum reperimus, *quod Iehoua extendat nubes quasi tentorium suum, & fulguret lumine suo desuper, Iob. 36.* Et alibi, *Viderunt te aqua DEVS, viderunt te aqua & innuerunt, & turbata sunt abyssi, Multitudo sonitus aquarum, vocem dederunt nubes, etenim sagitta tua transeunt, vox tonitruus in rota, illuxerunt coruscationes tue orbi terra &c. Psal. 76. 17.* Et alibi, *Præ fulgore in conspectu eius nubes transierunt, grando & carbones ignis: & misit sagittas suas, & dissipauit eos, fulgura multiplicauit, & conturbauit eos, Psal. 17. 9.*

Sextam etiam confirmamus per hoc testimonium: *iam non respiciunt homines lucem, cum nitida est, in superioribus nubibus, quas ventus transiens purgauit.* Qui quidem sermo non modo de fulgure sed de omni meteorò lucido potest intelligi: nam ventus depurando tenebrosam lucidæ naturæ occultatam detegit, & visibilem in sua lucida natura reddit.

Sed quoniam alibi de essentiali fulguris descriptione verba satis perspicua fecimus, vbi fulgura cometas &c. seu potius eorum interna, angelicos Iehouæ ministros esse demonstrauius, in quibus nomen Iehouæ inest; Igitur fulgura omittendo ad tonitru descriptionem breuiter sic accedimus.

Tonitru est fragor in tugurio Iehouæ, super quod lucem suam extendens radices maris tegit, terræque orbi illuminat: vt cum his iudicet populum & det cibum abunde. Hinc dixit Iob. *Si consideraret homo extensiones densarum nubium, fragores in tugurio illius, extendit super illud lucem suam, cum his iudicaturus est populum, & daturus cibum abunde: Iob. 36.* Ex quibus colligere fas est, quod forma tonitru sit fragor, efficiens causa lux Iehouæ, organum vocis, densa nubes qua dicuntur tugurium Iehouæ. Hinc & aliter: *posuit tenebras latibulum suum in circuitu eius tabernaculum eius, tenebrosa aqua in nubibus aeris, Præ fulgore*

gere in conspectu eius nubes transferunt, & intonuit de caelo dominus &c. Psal. 17. Denique finis tonitruorum & fulgurum ibi declaratur, videlicet, quod sit tam ad iudicandum populum, quam ad dandum cibum abunde.

Vel sic.

Tonitru est vox altissimi, cum flamma & fulgure mixta, ad conturbandos impios à DEO edita atque ordinata. In qua forma est fragor seu vox cum fulgure, efficiens causa est ipse Iehoua, & finis est ad impiorum flagellum.

Confirmatur loco præcedenti: *Intonuit* (inquit Psalmista regius) *dominus de caelo, altissimus dedit vocem suam, grandinem & carbonem ignis, & misit sagittas suas, & disparuit eos, fulgura multiplicauit, & conturbauit eos, Psal. 17.*

Vel sic:

Tonitru est vox seu sonitus à fulgure è throno DEI procedens, & è nubis cavitatem in aerem apertum, diuino numine, ad voluntatem suam, vel in malum vel in bonum, tam in caelis quam in terris exequendam emissus.

Vbi causa formalis est vox seu sonitus, efficiens est fulgur Dei, finis est, vel in benedictionem vel in maledictionem.

Confirmatur sic. In apocalypsi scriptum est, *De throno procedunt fulgura, Apoc. 4. 3.* Et alibi, *Nunquid mittes fulgura & ibunt, & reuertentia dicent ad sumus? Iob. 38. 38.* Et alibi, *ascendit fumus in ira eius, & ignis à facie eius exarsit &c. Psal. 17.* Et alibi, *Nubes & caligo in circuitu eius, ignis ante ipsum procedit, & inflammabit in circuitu eius, Alluxerunt fulgura eius orbi terra &c. Psal. 97. 2.* Et alibi, *Vocem dederunt nubes, etenim sagitta tua transferunt &c. Psal. 76.* Vbi per sagittas fulgura hoc in loco intelligere videtur: Vnde & alibi scriptum est: *Ibunt directo emissiones fulgurum, & tanquam à bene curuato arcu nubium, Sap. 5. 22.* Vnde innuere videtur, quod nubes dederint vocem, quia fulgura eas tranierunt & penetrauerunt.

Vel sic:

Tonitru est vox DEI in nube eleuata, imperu aquarum vndique circumsepti & operati, ante quem ignis præcedit, & inflammat in circuitu eius:

Hinc dicit Iob. *Nunquid eleuabis in nebula vocem tuam, & impetus aquarum operiet te? Iob. 38. 34.* Et alibi, *Nubes & caligo in circuitu eius, ignis ante ipsum procedet, & inflammabit in circuitu eius. Psal. 97. 2.*

Vel sic:

Tonitru est vox Dei, ad quam multitudinem aquarum dat in caelo, fulguraque & pluuiam facit. Hinc scriptum est. *Ad vocem suam dat multitudinem aquarum in caelo, & eleuat nebulas ab extremis partibus terra, fulgura in pluuiam facit, educit ventum è thesauris suis, Ier. 10. 13.*

Vel sic:

Tonitru est multitudo sonitus aquarum, seu vox nubium, à Dei coruscationibus toti terrarum orbi illucentibus effecta.

Vel sic:

Tonitru est multitudinis aquarum, aspectu Iehouæ timentium & perturbatarum sonitus, vel vox seu fragor circumiens, quam dare solent nubes, quæ quidem vox immediate à coruscationibus, ex throno Dei procedentibus, & è nubibus (quæ sunt tugurium Iehouæ) erumpentibus est edita seu procreata, ad voluntatem diuinam exequendam.

In qua descriptione materiale vocis istiusmodi organon sunt aquæ, quasi timentes & perturbatæ, vnde & vocem, seu sonitum, seu fragorem edere solent, ob penetratiuam potestatem, quam lucidus & fulgidus Dei aspectus, mirabilium operator producit. Hinc dictum est, *Præ fulgore in conspectu eius nubes transferunt, grando & carbones ignis, intonuit de caelo Dominus, & altissimus dedit vocem suam: Psal. 17.* Et alibi, *Viderunt te aqua DEVS, & timuerunt, & turbata sunt abyssi, multitudo sonitus aquarum, vocem dederunt nubes, vox tonitruus tui in rota. Psal. 76. 17.*

Causa etiam formalis in eo describitur, quod cum fragore & coruscationibus fit.

Causa efficiens videntur esse fulgura, seu potius igneus Dei aspectus ipsa fulgura animans, & ad metam à Deo ordinatam dirigens, vnde fulgura sunt quasi instrumenta Dei in iracundia sua, vt gladius est inst. umentum hominis percutientis, vbi hominem talem ense percussisse dicimus, & non ensẽ; quare ipsum DEVM solum in rebus actorem, ipsorum tonitruorum patrem dicimus, qui emittit fulgura quasi sagittas suas à throno suo iuxta illud Apocalypseos.

Finem autem posuimus esse ad voluntatem diuinam perficiendam.

Vel denique in hunc modum.

Tonitru est vox, seu loquela, seu eloquium, seu sonus ab ore Iehouæ progrediens, quod sub toto caelo cum luce super terminos seu oras terræ dirigitur, postquam rugit sonitus seu tonat DEVS voce excellentiæ suæ, & non inuestigatur cum audita fuerit vox eius, qui tonans facit voce sua mirabiliter.

Hanc huiusmodi literarum sacrarum verbis confirmatam habemus. *Audite cum tremore vocem seu loquelam, vel (vt alius interpretatur) eloquium ab ore eius egrediens sub toto caelo dirigit, eloquium illud & lucem*

lucem super terminos vel eras terra, Post eum rugit sonitus, tonat voce excellentie sua, & non inuestigatur cum audita fuerit vox eius, tonans Deus voce sua facit mirabiliter &c. Iob. 37.

His igitur contra stultas Ethnicorum opiniones neque exhalationes neque vapores cum illis, nec sol cum stellis, nec terra aut aqua, nec elementa, neque natura creata, sed ipse Deus, qui est omnium mirabilium operator, esse causa efficiens horum mirabilium immediata demonstratur, quod etiam à sacro scripto confirmatum habemus, ne cum Ethnicis ea naturæ, aut elementis eius; aut elementis falso attribuamus, quæ creatori in primis atque ante omnia sunt attribuenda, atque hoc modo cum ipsis in idololatriam sædam nos inopinare cum ipsis præcipitemus.

Sed bene scio à nonnullis obiectum fore, quod huiusmodi tonitrua, de quibus loquuntur literæ sanctæ, miraculosa & minime naturalia fuerint; in hanc sententiam cadunt tam philosophi recentiores quam veteres, videlicet Tonitrua esse quandoque naturalia, quandoque supernaturalia, ac si quæ in natura mundi humida perficiuntur, non fiant immediate à DEO, æque ac illa quæ secundum anni tempus aut calida aeris intemperie accidunt, ac quæ in hyeme aut aliis rationibus occultis, cum ignotum esse nequeat vero Christiano, quod DEVS sit vbique, & habitationem habeat in ipsis elementis, quam in rebus elementatis, in summo enim cælo vestitur lumine tanquam vestimento, in mediocæli posuit tabernaculum suum in Sole, in infima regione fecit densam nubem tugurium suum, imo vero teste Iob. *Iehoua ei respondebat è turbine: Porro & in terra est. Nam terra pariet Saluatorem: In Propheta & per os Prophætæ loquitur: imo vero qualibet huius mundi re vitur DEVS pro suo organo, & secundum organi varietatem varie loquitur, in spiritu simplici mundano, neque auditur neque intelligitur etus vox, nisi ab illuminatis aut spiritu excitatis, in angelis & mediantibus organis angelicis loquitur, sed mortales vt plurimum in iracundia sua terribiliter homines alloquitur, hoc est, in tonitru, vnde dicit Iob. *Audite cum tremore vocem ab ore eius egredientem sub toto cælo & lucem super terminos terra: Iob. 37. Quare mente male sani sunt istiusmodi philosophi, qui distinguunt tonitrua in vana & bruta, ea videlicet quæ videntur nihil significare, & fatidica atque significantia, at si tonitrua ideo dici debeant vana & bruta, ac nihil significantia, quoniam in ipsorum procreatione Dei intentio (qui nihil frustra in mundo produxit) non sit reuelata ipsis. O quam occulta sunt DEI mysteria, & ab hominum profanorum cognitione quam abscondita! Nec quidem Ciceronis peritiã in hac in re laudare possum, qui Lib. De Diuinat. aliquam diuinationis speciem ex fulgurum obseruationibus oriri posse negare videtur, idque inconsulte fatis, sed illam facit vanam & inanem: & tamen à sacro Biblio docemur contrarium, vbi scriptum reperitur. *Quod DEVS magnus vincens scientiam nostram, extendat pro placito suo nubes quasi tentorium suum, & fulguret lumine suo de super, cardines quoque maris operiat, per hac enim iudicat populos, & dat escas multis mortalibus, in manibus abscondit lucem, & præcipit ei, vt rursus adueniat, &c. Iob. 36. Ex quibus colligere fas erit, quod fulguret DEVS, ad faciendam mortalibus iustitiã, atque etiam fulgura in pluuiam conuertat, ad mortalium beneficentiam, vnde & alibi dicitur, *Dante eo vocem multiplicatur aqua in cælo, qui eleuat nubes de extremo terra, fulgura in pluuiam facit, & producit ventos è thesauris: Ierem. 51. 15. Vnde liquet, quod nullum sit tonitru, nisi quod sit vox Iehouæ, vnde generaliter loquitur Psalmista regius de tonitru in hæc verba: *Vox Iehouæ super aquas, vox DEI fortis gloriose intonat, vox Iehouæ super aquas multas, vox Iehouæ potenter & in virtute sua, vox Iehouæ decore, vox Iehouæ confringet cedros, perfringet etiam Iehouæ cedros Libani, & facit vt exilient sicut vitulus Libanus & Shirion, vox Iehouæ cedit flammæ ignis, vox Iehouæ concutit desertum, vox Iehouæ facit vt abortiant cerua & denudat Syluas, verum in templo suo loquitur totam gloriam suam, &c. Psal. 29. Vbi mentionem facit Rex de voce Iehouæ terribili, & de illa pacifica.*****

Concludimus igitur, quod maxima Christiani cuiuslibet sit stultitia, imo vero & irrecuperabilis dementia, fidem tantam in vanis & mendacibus Ethnicorum opinionibus, de tonitru verba inania iactantibus, ponere, quibus hominibus persuadere conantur, tonitrua & fulgura esse quasi res aduentitias, & naturali intemperie cælorum ortas, & minime diuinitus emissas, atque ita effectum respicientes, illumque falso pro causa efficiente habere gestiunt, hoc est, quod Dei cuiuslibet rei creatoris est creaturis attribuere volunt, atque ita non modo blaterare inconsulte sed impie blasphemare pergunt, hominesque ducunt ad idololatriam, ac si quis vitam hominis corpori & non animæ attribueret. Quare vos sciat velim, me hoc in loco minime temerarie scripsisse, sed sedulo, & bonis fundamentis stipatum: cui etiam & alii philosophi in abstrusiori Iehouæ mysterio profundiores astipulari videntur, vt pote qui considerantes admirabilem fulminis operationem, ipsum non opus naturæ, sed summi DEI effectum immediatum arbitrati sunt.

Admonitio.

AD vos ergo qui in religione Christiana tam sincere operam & oleum consumere videmini, sermonis mei filum conuertere iam liceat, qui falsa Peripateticorum doctrina seducti, tonitru pro re communi, & minimæ vel saltem vilis æstimationis, & à natura certis momentis propter calidam

lidam aeris intemperiem productum putatis. Auscultetis huic nostræ admonitioni, nec illam futiliter reiciatis aut pro nihilo habeatis velim, si fulgura & tonitrua immediate à Deo procedere comprobauerimus, quoniam in tali meo officio non modo vobis in vestra tribulatione solatium, verum etiam Deo creatori meo gloriam atque honorem adhibebo.

Sciatis ergo quod admodum delirent, delirauerint, & obstinatio sua delirabunt sapientes huius mundi, philosophorum Ethnicorum affectu, quippe qui non concedunt, Deum operari omnia in omnibus, & quod verbum eius omnia moueat, concitet, & conseruet, sed naturæ creatæ illud ascribunt, prætendentes Deum ex necessitate agere per media & quidem per secundas & tertias causas, atque ita errantes, intelligere vltro nolunt, quod Deus vnice per verbum suum, & non per alia necessaria media, atque ita etiam nequaquam per istas ab illis allegatas causas, sed in illis tantum quali organo operetur.

Vos autem in Biblio sacro enutriti, & Christi lege gubernati concipere, idque in perpetuum vobiscum reuoluerè iuadeo, quod primam consistentiam, nimirum aquam, Deus madidam seu humidam per verbum suum creauerit, atque hæc ipsa substantia etiam hodie post lapsum tot mille annorum humida manet; iterum ex hac aqua cælum & terra (teste Diuo Petro) mediante verbo erant creata: Porro in cælo lucem, solem, Lunam & stellas, diem & noctem & cætera omnia creata dicto verbo suo produxit, & sua ipsius seruitia imposuit, atque propterea illa omnia secundum verbum illud sua munera obeunt, Vbi igitur est Peripateticorum natura quæ ista peragat? Nihil plane vsquam est, præter vnicum & solum verbum Dei, quod ista & alia omnia operatur, iuxta illud Euangelistæ. *A verbo omnia sunt facta & sine eo nihil, in ipso erat vita. &c. Ioan. 1.* Vndeliquet, quod sine ipso nihil existere aut agere possit. Quatenus igitur aer est pars cælestis consistentiæ, consequitur, ipsum à verbo factum esse, & in verbo quasi natum, utpote quod omnia complectitur, & ab ipso verbo Dei mouetur & gubernatur: Imo vero & in ipso tanquam arca thesauraria Dei eaque vniuersalis habet peculiare vas arcas, ex quibus variæ meteororum species producuntur, quas sub variorum angelorum & spirituum præsidio & gubernatione, (qui etiam ex aere & in aere per verbum sunt creati) posuit, quemadmodum ex variis scripturarum sacrarum locis à nobis infra allegandis colligere fas est, quorum administratione (mouente & operante Verbo) omnia in aere meteora producuntur, omnesque tempestates mirifice suboriuntur, quæ modo accidere solent. Hinc dictum est, quod angelos fecerit ventos, & ministros flammam ardentem &c. cum aere ergo in mundi primordio simul creauit Deus angelos, qui in aere circa directionem tempestatis, pluuiæ, niuis, grandinis, pruinæ, nubium, fulguris, tonitru, ignis, chalmatum, fulminis, aquarum, caloris, frigoris, humiditatis, siccitatis, & aliorum id genus plurium munus suum ac officium obeant & exequantur; atque hoc ipsum etiam fit hodie verbo eius, quæ omnia in Portione nostra sequenti, vbi agitur de causa meteororum efficiente à nobis erunt perspicuius declarata. Quod quidem Ethnicis philosophis, & Christianis ipsorum affectis incognitum est, quippe in quorum ore & scriptis spiritus mendax & falsus sedem sibi vendicauit: à quo eorum ignorantia & philosophiæ vanitas est orta, nec mirum, cum neque DEVM neque sacro sanctum eius verbum cognouerint, quippe qui sacram scripturam contemnentes, vel minime legentes, sed deliris suis duntaxat incumbentes, mendacium mendacio assuere solent: quod si Christiani Peripateticorum Ethnicorum discipuli isti, Bibliæ sacrae eo studio perlegissent quo libros & volumina Aristotelica falsa euoluerunt, vera de aere & tempestatibus inuissent, quod non eo modo circa illas res sese habeat, atque illi in libris suis imaginationibus repletis scripserunt: Sed quod Deus, pro hisce iam commemoratis speciebus, peculiare vas in aere aperto suas arcas thesaurarias habeat, ex quibus ventos & tempestates producit, & quod aer in verbo Dei natus & consistat, & per constitutos ad hoc angelos, Dei dirigente verbo, ducatur, quando, quo, & quomodo Deus vult, vnde dixit David: *Angeli Dei valdissimi robore, efficientes verbum eius, auscultantes voci eius, ministri facientes placitum, Psal. 103. 20.* legimus etiam de principe potentem habente aeris: Et quamuis hoc ipsum à nobis hoc in discursu propositum leue nonnullis videri possit, est tamen illud arduum, & maximi momenti, quatenus concernit etiam honorem diuinum, ut filii Dei vere & fundamentaliter sciant atque intelligant, rationem tempestatum, & alias eo spectantes operationes, non motu proprio, aut casu fortuito, neque etiam tali modo imaginario, qualem Ethnici ponunt atque effingunt in suis scriptis, Sed ex prouidentia diuina & thesaurorum diuinorum arcibus induci & provenire, ac desuper in hunc mundum inferiorem demitti; quo si quando tempestates periculose suboriantur, inuocare possint Deum, ut velit istud tempestatis periculum clementer auertere, & loco illius pluuiam benignam largiri, atque insinuat etiam fructus terræ vna cum hominibus & pecoribus ab omni malo defendere, tueri & conseruare; ac ut præterea etiam circa hæc omnia considerent alia quæcumque, quæ cedere possunt in honorem Dei. Consideretis velim quam immanis sit inter libros Ethnicorum philosophorum & fontem totius veritatis differentia, & quod ad hærendo testimonio eorum necesse sit, ut discedatis à fonte totius veritatis. Quoniam nulla est reuera veritas, præterquam in solo Deo; nam *DEVS ipse est sola veritas, & qui in veritate manet ille manet in Deo & Deus manet in ipso*, atque ita ille in Deo veluti diuinus efficietur, &

perpe-

perpetuo in illo manebit, atque videbit hac ratione, idque dilucide & perspicue, quod aer ex mandato Dei, & secundum voluntatem diuinam, mediantibus ministris suis angelicis, tanquam eius instrumentis, assidue sit ductus & gubernatus, atque de vna in aliam formam transmutatus.

Denique quomodo angeli sint solummodo ministri, & quasi organa Dei in mirabilibus istiusmodi operationibus, non aliter quam fistula est instrumentum musicæ, per quod musicus edit modulamina sua, hoc est, flatu suo harmonice agit, & quomodo Deus sit solus in iis agitator ad voluntatem suam exequendam in hoc mundo inferiori, in portione istiusmodi tractatus, vbi agitur de causa meteororum efficiente, luculenter (Deo volente) explicabitur.

C A P. XIII.

Particula Quarta.

*De Meteoris ignitis inferioris regionis consistentia aerea: videlicet
vespertina calis rubedine, Traiectionibus seu Assub cito appa-
rentibus & disparentibus, stellis cadentibus, Igne fa-
tuo, seu igne crines lambente, atque Ca-
store & Polluce.*

Pteripateticorum princeps, cæterique quicquid doctrinam sequuntur, inter vndecim illas impres- siones ignitas, quas commemorare solent, Assub numerant apprens & disparens, quorum etiam numero rubedinem Vespertinam haud inconspicue addere possumus utpote inter quam & Assub apprens & disparens non grandis est differentia. Hi ergo volunt, quod Assub apprens & disparens sit procreata ex tenui exhalatione in nubibus occulta, cuius pars aliqua quandoque apparet & quandoque euanescit. At vero nos tam subito apparentes & disparentes impressiones lucidas à causis magis occultis prouenire dicimus, videlicet ab occulto Dei velle & secretis verbi atque ministrorum eius angelicorum operationibus, quorum est mandata diuina istiusmodi instrumentis visibilibus vel benefice vel malefice in terris & in aquis præstare atque perficere. Hinc etiam è factis scriptis elicimus, quod *nubes spargant lumen suum, quæ lustrant cuncta per circuitum quocumque eas voluntas gubernantis agit, ad omne quod præceperat illis super faciem orbis terræ, siue ad flagellum, siue ad faciendam beneficentiam & misericordiam, Iob. 37. 12.* Vbi videtur intelligere non modo de fulgure, sed etiam de omni meteoris lucido, circa nubes procreato, quæ in sapientia sua more mirabili & quandoque prodigioso producere solet creator, vnde sic loquitur Dauid: *Opera DEI mirabilia & ampla, quæ omnia fecisti in sapientia, Psal. 103. 24.* Et alibi. *Recordamini mirabilium eius quæ fecit, prodigiorum eius & iudiciorum, Ps. 105. 5.* A sapientia inquam seu verbo eius hæc omnia sunt more mirabili producta, cuius est ligare aquas in densis nubibus suis, adeo ut non findatur nubes sub eis, Iob. 26. 9. Nam Deus sapientia sua non modo aptat pondus aeri, & appendit aquas in mensura, & facit pluuiæ statuta, verum etiam & viam fulgetto tonitruum atque etiam cuiusque meteoris lucido.

Hoc etiam idem de Vespertina rubedine est existimandum, in qua nihilominus natura lucis animantis & corpus animatum consistentia differunt, nam in vespertina rubedine denotatur, quod spiritus nitrosi vndique in aere dispersi, & ob dilatationem vel occultationem inuisibiles redditi, jam condensatione appareant in aere aperto, qui quidem spiritus ventorum calido: um flatu comparere obseruantur in cælis; sic etiam videmus, quod in spiritus salis nitri extractione rubedo talis appareat in recipiente, quæ apparitio sit à flatu igneo compellente, & hinc fit, ut nisi caute vigilet artista, ob ventorum in recipiente inclusorum violentiam, recipiens (non sine magno, artista periculo) in infinitas portiunculas disrumpatur, quod aliquoties percepimus: pari etiam modo post huiusmodi ipsorum in cælo apparitiones ventos robustiores in aere procreatos esse obseruauimus sapientie: Sed & istiusmodi operationis operator est sapientia Deiformis.

Stellæ etiam cadentes in superiori huius regionis aeræ parte, ex paruula lucis eiusdem portione, at substantia densiori, qua cometæ & cæteræ regionum superiorum impressiones ignitæ oriuntur, quæ & occultas in se (vtrunque ab hominibus vilipenduntur) habent operationes, effectusque lentos & quasi insensibiles producunt, pro voluntate illius qui nihil frustra creare solet.

Ignis etiam fatuus, crines animalium lambere solens, atque etiam Castor & Pollux, sunt luces secretæ, in aere crassiori productæ, & à loci dæmonibus gubernatæ, & ad placitum creatoris complendum ordinatæ; Imo vero nullum horum vane & futiliter à natura hac sapientissima & sempiterna, omnem locum inhabitante atque replente, in mundum est productum. Infinitum foret discursu longiori hæc omnia explicare &, fortasse tædium; quare, quoniam de horum causa formalis verbum fecisse suffecerit, capitulum hoc paucis absolvam.

CAP.

CAP. XIV.

Particula Prima.

De meteoris tam tenuioribus quam groſſioribus conſiſtentia terreſtris.

Sunt quædam etiam meteora macrocoſmi lucida manifeſta & viſibilia quorum conſiſtentia eſt magis corporea, terreamque diſpoſitionem ſibi vendicant, tenduntque in ſua natura ad melancholiam & bibem aduſtam, atque huiuſmodi ſunt vel tenuioris conſtitutionis, habentque formam fumigroſſioris, à quo terra, arena, & lapides in ſpeciem diuerſam tinguntur, videlicet in flauedinem, nigredinem, rubedinem, albedinem &c. atque hi ſumi à ventis & vaſis terræ exurgere ſolent. Eſt & alia iſtiuſmodi meteororum ſpecies adhuc magis corporea, groſſa, & gummoſa, eſtque vel ſulphurea vel bituminofa &c. Quid autem de iſtiuſmodi meteororum terræ generatione exiſtiment philoſophi, tam veteres Ethnici, quam Chriſtiani eorum ſectatores, paucis dicemus, vt poſtea ipſorum opinionem cum fonte totius veritatis comparemus.

Meteoron igitur ſulphureum fecerunt ipſi materiam quandam metallarem, ex vntuoſo & terreo ſubtili & igneo, decoctam atque coagmentatam à calore ſolis & cœli.

Bitumen ex humoribus putrefactis vntuoſis in terra natum eſſe volunt.

Nos autem dicimus bituminofa contenta eſſe nihil aliud, quam ſulphuris effectus, quemadmodum cineres ſunt carbonum ignitorum effectus, vt infra vltiori demonſtratione latiſſe dicemus, ſed ad rem.

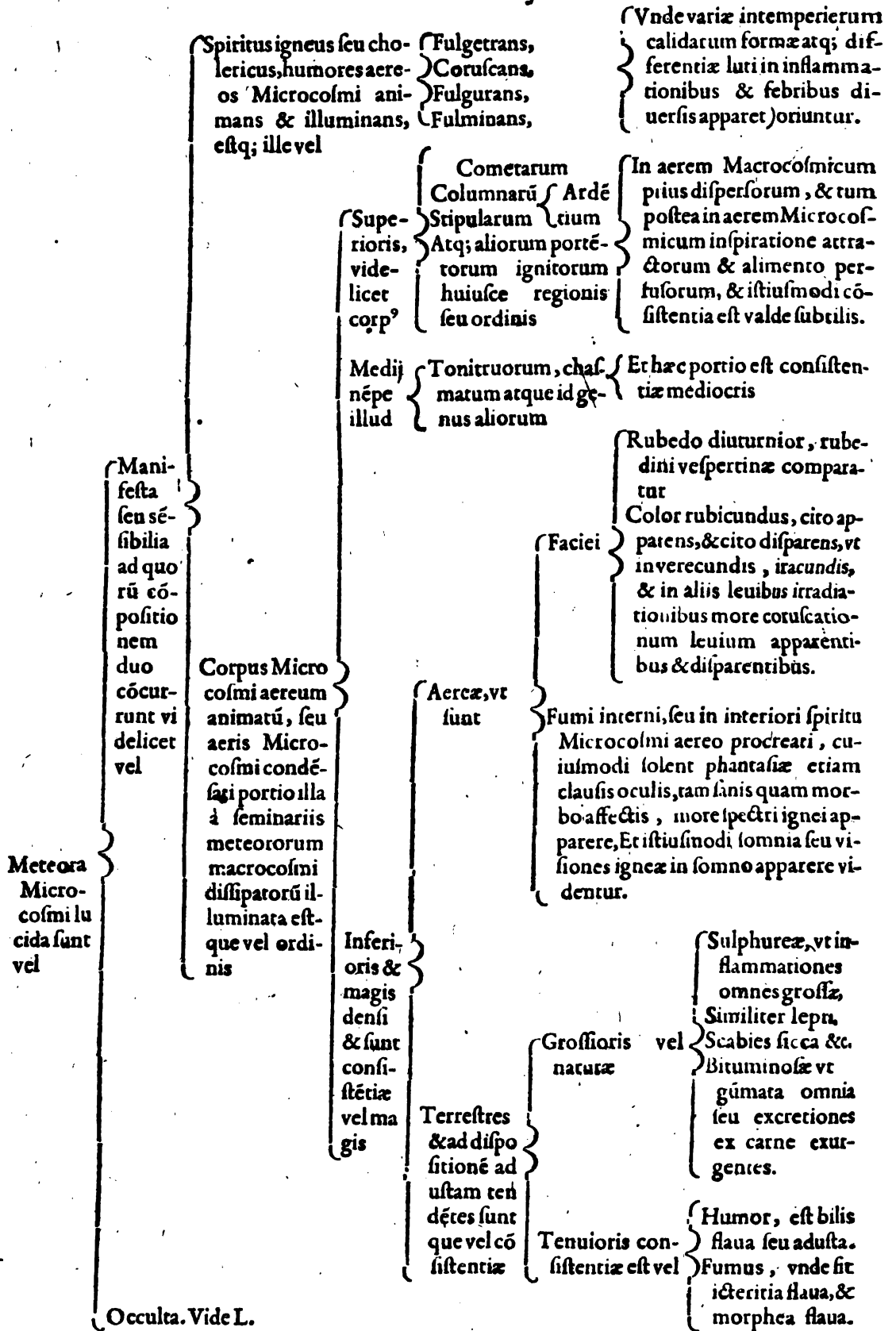
In hac ipſorum ſulphurei meteori deſcriptione videmus, quod cauſam ipſius materialem fecerint vntuoſam quandam & terram ſubtilem, & igneam ſubſtantiam: in qua etiam particula cauſam formalem expreſſerunt. Efficientem atque concoquentem poſuerunt eſſe calorem ſolarem & cœleſtem.

At vero nos alibi diximus, non modo hominis externi ſed etiam terræ viſibilis atque cuiuſlibet rei ab ipſa conſtitutæ ſpiritum internum eſſe de aere mundi vniuerſo, vt pote à quo omnia reſpectu conſiſtentia ab origine ſunt procreata, dicimusque, quod tali nexu & continuitate concatenentur ad inuicem partes aeris mundi vniuerſi, ſiue in terra ſiue in homine, vel alia quacunque re ſunt inclufa, vt ſit neceſſe, quod pars eiſdem totius vnica ſentiat à toto, & perturbatio vnus partis etiam perſentiat ab alia. Vnde liquet, quod ſulphurea aeris mundani diſpoſitio ſit etiam in cauſa naturæ ſulphureæ illius, tam terræ quam hominis: quare metallaris iſtiuſmodi natura procul omni dubio ab aere mundano prius proceſſit originaliter, idque ordinatione & velle diuino, & executione influentiarum ſeu dæmonum, corporibus cœleſtibus præſidentium operatione, qui verbo gubernantur, vt pote in quo eſt ipſorum vita.

Denique quod ſulphur more mirabili ex aeris arca ſit à DEI ſapientia pro placito ſuo productum, & quaſi ex nihilo creatum, & deinde in terram quaſi ex cœlorum arca theſauraria profuſum atque emiſſum, in eo docemur, quod ſulphur & ignem demiferit DEVS de cœlo ſuper Sodom & Gomorrhæ, atque euerterit ciuitates cum omnibus eorum incolis, omnique eo quod vixit in illis, *Gen. 19.* Ab hac etiam arca theſauraria DEVS fulgura & tonitrua ſua depromere ſolet, & ignem ſuum de cœlo læpiſſime emit tere, quemadmodum temporibus Moysi & Eliæ accidit legimus, ſed de occulta & myſtica iſtiuſmodi meteororum procreandi ratione, in tractatu noſtro de cauſa Meteororum efficiente latiſſe DEO volente dicemus. Ad Bituminis autem procreationem quod attinet, certiffimum eſt & experientia comprobatum, ipſum à terræ cum ſulphuris aduſti mixtione, vel potius viſcoſitatis vnus cum illa alterius amplexu generari, quemadmodum ab effectu ciuitatum Sodomæ & Gomorrhæ in hunc vſque diem videre licet, à quo lacus, mare mortuum dictus,

abundare traditur iſtiuſmodi gummiſ ſpecie, quod cementi loco in longe diſſitos locos pro ſtructuris affertur, & inter medicos hand raro in vſu habetur.

Correlativum ad Microcosmum.

Vt inter spiritum fulgetrantem, coruscantem, fulgurantem, & fulminantem in Macrocosmo illa est differentia, quæ inter plus & minus solet esse, adeo vt videantur esse quasi gradus splendoris lucidi è nubibus diuino mysterio emissi, ita quidem tales & tanti sunt spiritus ignei gradus in medio aereo ipsius hominis, mediantibus quibus morbi febriles diuersi generis actu se præbent, & visibiliter in sanguinis sero seu vrina percipiuntur, inter quos febris diaria coruscationi, omni. q; intemperies vix sensibilis fulgetrantis spiritui rite æquiparari potest, vel aliter vti inferius est relatam.

Que

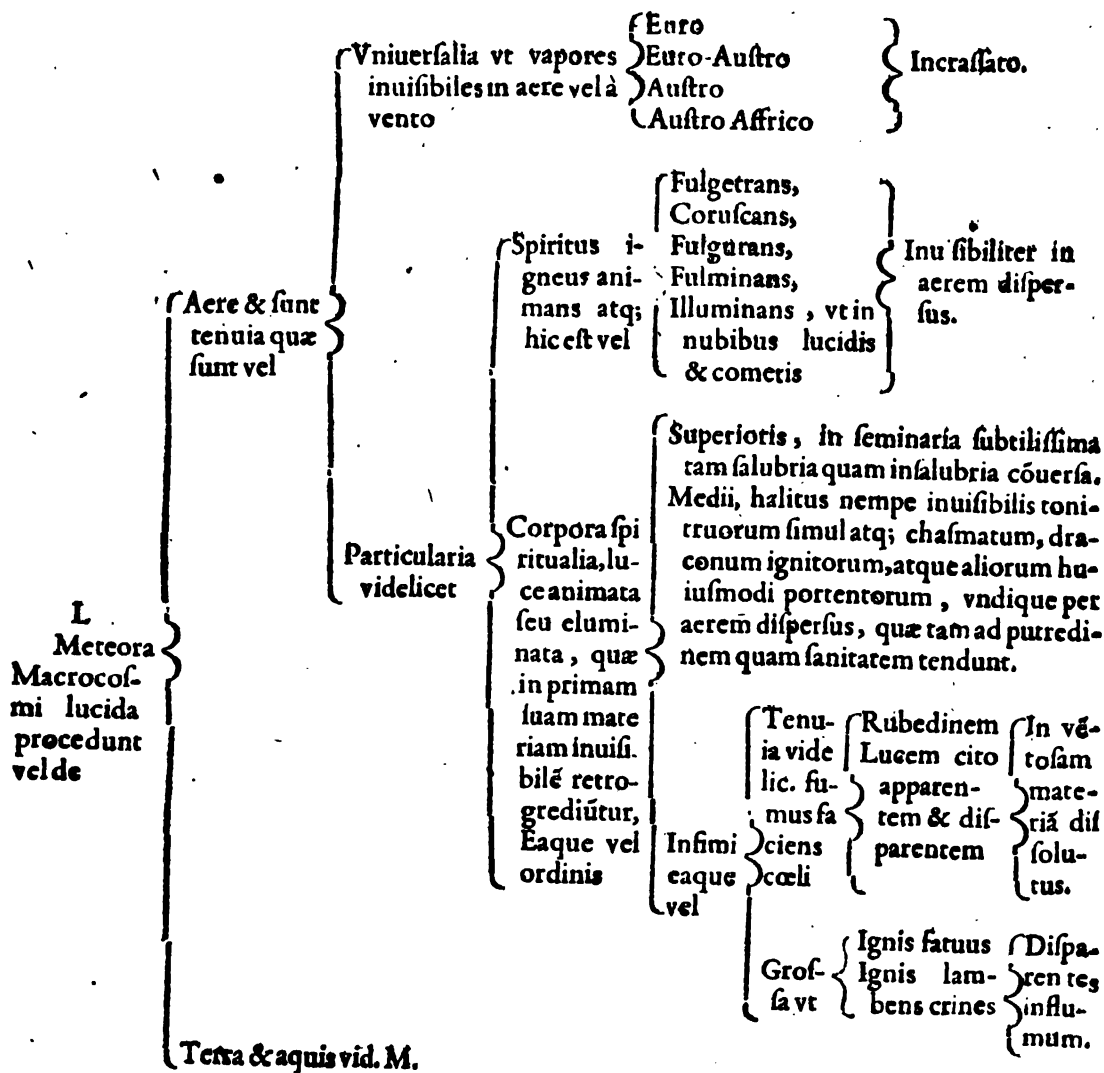
Quæ autem sunt altioris naturæ meteora ignita, hoc est, loci eminentioris, videlicet cometæ species, illa quidem locum sublimiorem in medio hominis aereo tenent, videlicet in spiritibus vitæ, vnde fit, vt non modo letaliter afficiant istiusmodi meteororum seminaria, in aere macrocosmico dissipata, & à spiritu humano hausta, & ob loci sublimitatem etiã in vitæ essentiam penetrant. Hinc oriuntur pestes & febres pestilenciales, omnes que morbi contagiosi: hinc etiam experientia docemur, quod cometæ apparitio non modo hominibus, verum etiam plantis & fructibus tabem atque dispositionem indicare soleant, vnde de peste & fame fieri solet prognosticatio. Porro videmus, Cometæ apparitionis spatium minimum esse septem dies, in quo etiam tempore morbi pestilenciales & præcipue pestis & febres pestilenciales in 7. diebus terminari solent, nam istiusmodi continuatione metitur morbi peracuti crisis.

In aere ergo humano tria inter se discrepantia percipiuntur, videlicet locus supremæ aeris regionis comparatus, in quo & similia etiam contenta procreantur, & locus mediæ assimilatus cum suis contentis seu meteoris ei adaptatis, & locus infimus spiritibus grossis & humoribus assignatus. Terræ autem respondet corpus hominis solidum: quare vt terra multis accidentibus est obnoxia, videlicet sulphureis flammis, aquis calidis, & huiusmodi aliis, ita etiam gummata succino similia, inflammationes sulphuræ, & huiusmodi alia corpori humano adueniunt.

C A P. XVI.

Particula Secunda.

De Meteoris vtriusque Cosmi occulte lucidis & consistentiâ tenuibus.

CAP. XIV.

Particula tertia.

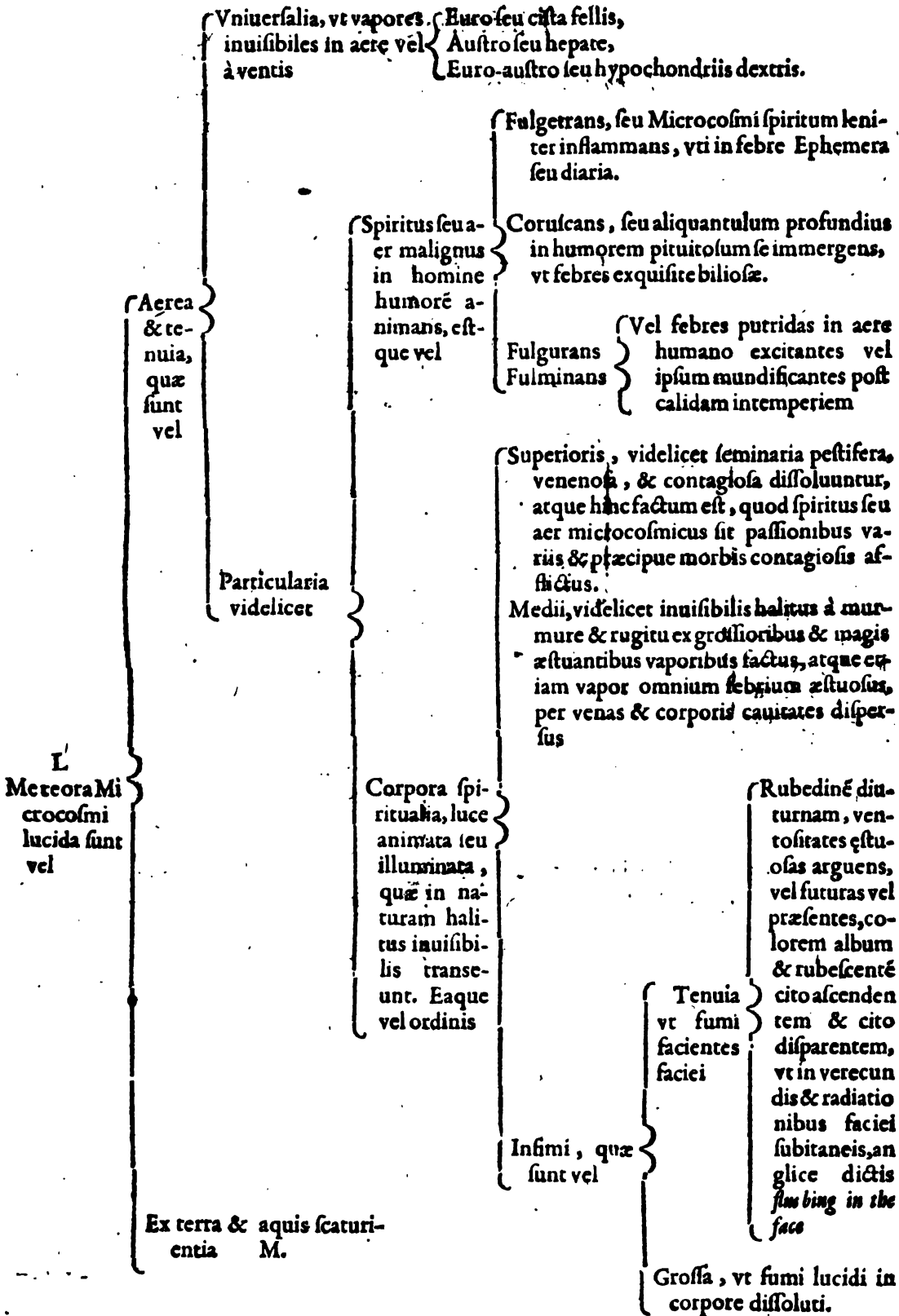
De Meteoris macrocosmi lucidis ex aere conflatis.

Quod Austro cum ventis suis collateralibus aerem grossum & spissum faciat, illumque corrumpat & putridum reddat, in sequentibus declarabimus; sed hoc raro fit sine nubibus, attamen aerem etiam sine manifesta nubium apparitione adeo spissum, licet non perfecte ad sensum, reddat, ut obiecta faciat ob hanc causam minora oculo comparere, quam reuera sunt. Hi venti meteora quandoque occulta & quandoque visibilia & manifesta producant, quæ iterum venti oppositi flatu; cuius est effectus, Australes annihilare atque dissipare, in visibilia dissolutione faciunt, unde seminaria eorum maligna inuisibiliter in aere dispersa, partim in fructus & escam hominum ingredientia, partimque per asperam arteriam à corde per medium aerem attracta, spiritum etiam humanum, videlicet illum aerem, facillime inficere solet, unde pestes & morbi putridi vtr plurimum sequuntur, & præcipue in iis, qui oppositis flatibus à natura sua optime muniti non sunt: atque hinc est, quod alii istiusmodi seminariis contagiosis intoxicantur, alij velle diuino salutare atque ab eorum malignitate immunes remanent. Hinc dictum reperitur, *quod DEVM à meridie cum splendore lucis, hoc est, fulgure venientem antequam pestis, & præcesserit austrax ad pedes eius, & quod vbi constiterit mensus sit terram, & viderit & disturbauerit gentes, Abak. 3. 2.* Ex quibus liquet, quod ut mandato diuino istiusmodi meteora lucida ab Austro emittuntur ad puniendos impios, tamen non omnes soleat iisdem percutere, sed nonnullos tantum, unde dictum est, quod mensus sit terram, Et etiam propheta regius in hæc verba loquitur; *Ne timeto à pauore nocturno, à sagitta volante in die, à peste in caligine seu nocte peruadente, à lue vastante in meridie, vel (ut Hieronymus interpretatur) à demone meridiano, plaga non appropinquabit ad tentorium tuum, nam angelis suis præcipiet de te, Psal. 91.* In quo quidem sermone per pestem in meridie intelligit seminaria pestifera, quæ inuisibiliter & quasi caligine absconduntur in aere. Per primum ergo exemplum videmus, quomodo DEVS à meridie properans, fulgure & tonitru ac nube circumclusus, fecerit pestem & morbos contagiosos nuncios suos, quibus solet gentes & populos ei rebelles perturbare. Quod autem DEVS meteora omnia producat, vel ad flagellum vel ad faciendam beneficentiam terræ incolis, Iob innuere videtur hisce verbis, *Turbo, frigus, glacies, gelu, nubes, pluuia, tonitru & fulgura, quodcumque præceperit DEVS istis faciendum in superficie orbis in terra, siue ad flagellum siue ad faciendam beneficentiam efficit ut præsto sint: Iob. 37. 8.* De huiusmodi etiam spiritu procelloso in aere inuisibiliter, sed sensibiliter agente, sic loquitur sapiens, *spiritus potentia, vel spiritus potestatis vel virtutis stabit contra impios, & tanquam procella seu turbo venti iactabit eos.* Quod autem istiusmodi spiritus sint angeli seu ministri DEI vastantes, infra suo loco ostendemus.

Quæ autem sint meteora lucida magis particularia ex his etiam quæ antea sunt dicta explicatur: quare ea leuiter hoc in loco transibimus.

Corre-

Correlatiuum.

Quomodo venti Microcosmici dependant à ventis Macrocosmi, & quanta sit inter aerem Microcosmi cum illo Macrocosmi relatio in præcedentibus satis superque à nobis est disceptatum. Porro etiam, quod meteora in aere Macrocosmico visibilia inuisibiliter dissipata, in eo tam per nutrimentum, quam per inspirationem introducantur in spiritum hominis aereum, & similes in eo pariant effectus, quales in aere Macrocosmico, antea est luculenter à nobis demonstratum.

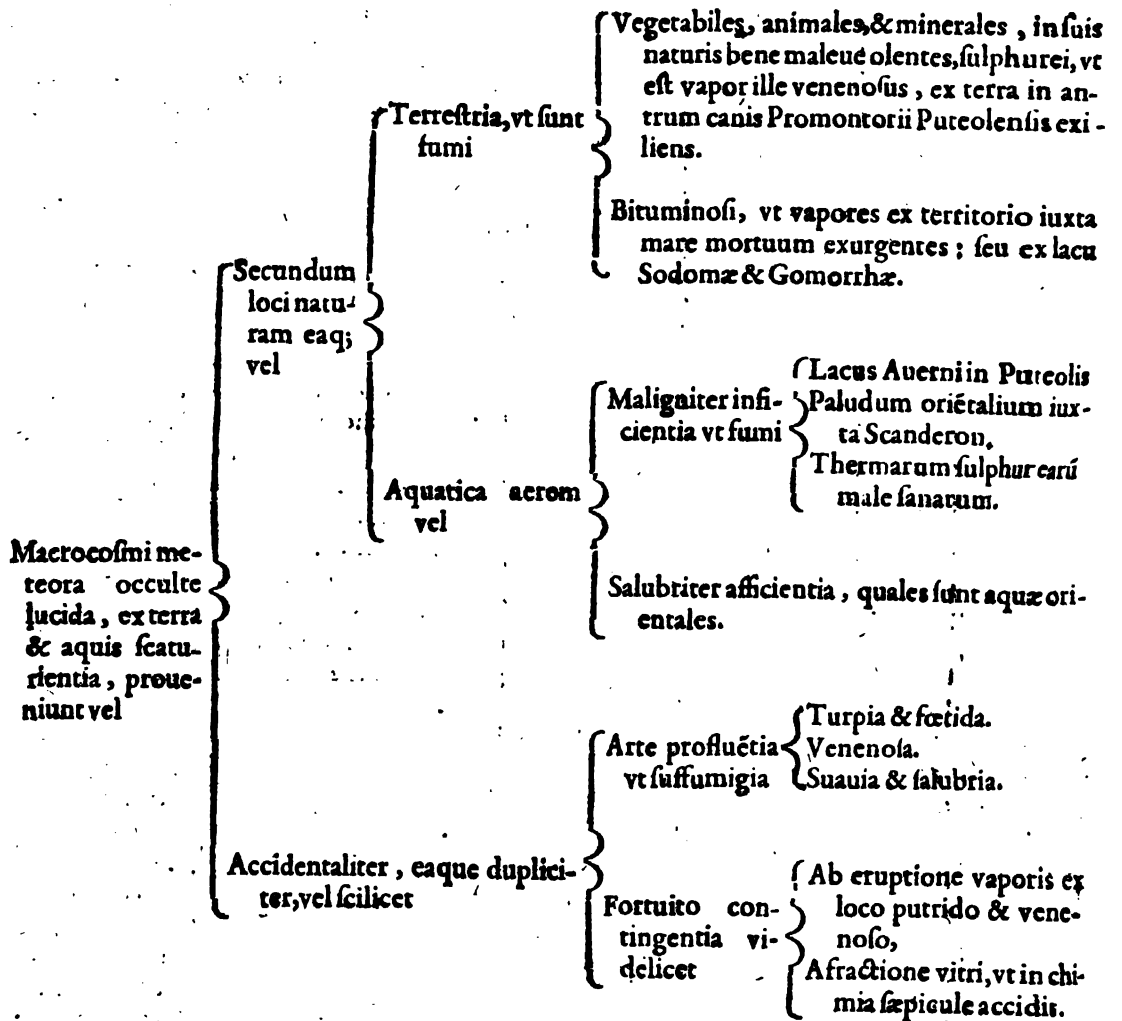
Q 3

CAP.

CAP. XIV.

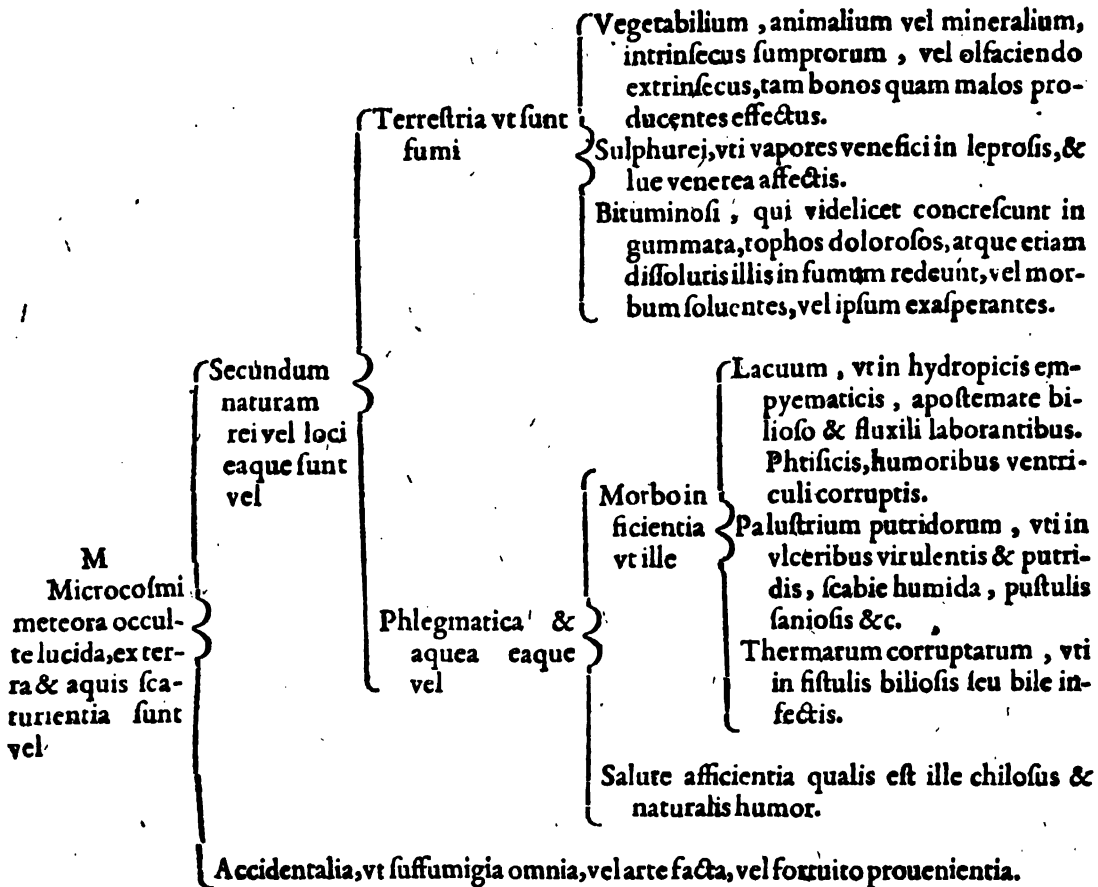
Particula Quarta.

De Meteoris Macrocosmi occulte lucidis grossioris consistencie.

Corre-

Correlativum.

Tantus (vt antea est declaratum) est spiritus aeris mundani cum illo humano respectus, atque tam proxima relatio, vt hic sine illo nullo modo viuere aut sustentari queat. Hinc ergo euenit, quod fumi ab aere terrestri prouenientes, siue animales, siue vegetabiles, seu minerales cum similibus in corpore humoribus & spiritu humano tantam habeant affinitatem, vt facillime conueniantur cum iis, & in suam naturam se picule conuertant, non aliter, quam vel sulphuris vel olibani Zibetæue odoribus aerem cubiculi, de priori sua conditione in dictorum odorum naturam mutatum videmus. Sic etiam illum odoribus venenosis ad mortalium perniciem infectum quandoque obseruamus, vti in illis apparet, qui peste, vel variolis, vel morbillis, vel phtisi, vel lippitudine inficiuntur, ad communionem quorum spirituum aereorum, cum illo nempe aere cubiculi, velociter inficitur aer mundanus, vnde fit, vt etiam ille alios in loco commorantes inficere soleat.

MEM.

MEMBRVM TERTIVM.

LIBRI TERTII

CAP. XV.

Particula I.

De Meteoris Macrocosmi ex simplicibus ortis.

Prester, seu pluvia seu diluuium ignis ex vento

Fumoso, Sulphureo, Fulminante.

Ecnephias, ex pluribus ventis occultis & invisibilibus simul deorsum non sine grandi impetu & violentia flantibus.

Ventis tam manifestis quam occultis, atq; huiusmodi sunt tres species.

Non inflammatus, ex concursu duorum ventorum contrariorum, violenter flantium, & in gyros rotantium, atque in motu suo sursum à terra tendentium.

Turbo estq; duplex videlicet vel

Accensus, Typhomania dictus, qui instar rotæ ardentis super terram & in aere volutatur, estque quædam præsteris species, Typhon ab incendio dicta.

Tempestuosa seu procellosa, eaq; vel ex

Ventis & aquis simul, vt tempestas marina & illa lacuum.

Ventis & terra simul, vt terræ

Motus Hiatus

K. Meteora Macrocosmica ex simplicibus orta sunt vel

Omnibus simul videlicet

Vento

Occulto Manifesto & fulgurante

vt Tonitru

Nubis aqua, Terra seu lapide fulminari.

Pacifica. Vide N.

TAm præsteris quam Turbinis igniti, atque fulguris seu fulminis materiam eandem fecerunt Peripatetici, nempe exhalationem supra modum calidam & siccam, quæ est multa & copiosa, atque hanc agitatione, attritu & collisione atque pugna incendi mediante æstu solis dicunt. At vero nos contra ipsorum doctrinam dicimus, quod materia tam præsteris quam turbinis igniti, sit ventus seu aer sulphureus, ab arca DEI thesauraria seu cælo aereo, velle diuino productus, & quod causa eiusdem efficiens sit ipse Iehoua, & nõ creatura solaris, & quod finis eorum sit vt plurimum ad impiorum pœnam, licet quandoque turbo inflammatus ad electorum etiam vtilitatem à DEO procreari soleat.

In hunc igitur modum sacrarum literarum autoritate stipatus, tam præsterem quam turbinem describere aggredior.

Prester est pluvia magna, & quasi diluuium ignis & sulphuris, quam Iehoua à cælis, tanquam arca sua thesauraria (cuius est pro velle suo aeris occultum in quacunq; forma manifestare) in terræ portionem ad impiorum flagellum demittere nonnunquam solet.

In qua quidem deſcriptione cauſam preſteris materialem pluuiam igneam ſeu ſulphuream facimus, cauſam vero efficientem ipſum conſtituimus Iehouam, vt pote qui eum quaſi de nouo ex nihilo creat, ſeu ex arca Dei theſauraria, ſeu inuiſibili aeris arca theſauraria eum producit. Cauſa formalis in eo explicatur, quod dicitur pluuiam non aqueam, ſed igneam, atque ſulphuream. Deniq; ſinem in eo expreſſimus, quod ad impiorum pœnam & deſtructionem procreari ſoleat.

Sacræ paginæ teſtimonio has omnes preſteris cauſas in hunc modum probare poſſumus. Apud Pſalmiſtam igitur regium primo hæc inuenimus ſcripta. *Impluit Iehoua ſuper improbos prunas, ignem & ſulphur, ventumq; vario preſtere coniunctum, Pſ. li. 6.* Vbi tam materialem quam formam, atque etiam efficientem cauſam & ſinem exprimit Prophetæ. Materiam quidem in eo, quod dicit *prunas, ignem, & ſulphur*: atque in his dictis etiam per formam ſatis patentem diſtinguit preſterem ab alia pluuiam aqueam. Tum poſtea cauſam efficientem, non ſolem, vt pote creaturam ponit, ſed Iehouam creatorem, qui agit immediate in omnibus. Denique ſinem facit, vt impios cruciet & morte afficiat. De iſtiusmodi etiam meteori effectu ſic ſcribit Dauid alibi. *Vt ignis exurit ſyluam, vt flamma accendit montes, ita proſequere eos procella tua, & turbine tuo conturba eos,* Vbi Prophetæ videtur preſterem accipere pro ſpecie turbine: Similiter iſtiusmodi meteori effectum ſic verbis expreſſis deſcribit Moyses. *Sulphure & fale adeo aduſta eſt omnis terra, vt neque ſeri neque pullulare poſſit, neque pronenire in ea vlla herba,* Deut. 49. 23. Denique in Genefi verbis planis & apertis ſic confirmantur deſcriptionis noſtræ ſupradictæ membra. *Demisit (inquit Textus) Iehoua è cœlis pluuiam ſulphuris & ignis ſuper ciuitates Sodoma & Gomorra, qua ſubuerſebat ciuitates & totam planitiem, & omnes incolas & factum terra, propter impietatem inhabitantium.*

Quare quam ſit vana Ethnicorum Philoſophantium, & Chriſtianorum ipſorum ſectatorum hac in re opinio, etiam luculentiffime ſapienti, hiſce quæ à nobis prolata ſunt, diligenter reputatis, apparebit. Quod autem (vt dicit è cœlis) textus intelligat per cœlos aeris penetralia, quæ arcam meteororum omnium theſaurariâ in præcedentibus eſſe declarauimus, confirmant hæc antiſtitis dicta, *Aperiet tibi Iehoua theſaurum ſuum optimum cœlos, dando pluuiam tempore ſuo,* Deut. 28. 12. Et alibi dictum eſt, *Perueniſti in theſaurus niui? aut in theſaurus grandinis inſpectionem habes?* Job. 38. 22. atque ita in cæteris; Vbi certum eſt, quod cuiuſlibet ſpeciei meteoricæ arcas ſuas theſaurarias DEVS habeat, & quod de potentia occulta in actum manifeſtum pro placito creatoris producantur. Nec certe impertinens videri debet ſapientibus hæc noſtra de huiusmodi meteori inquisitione diſputatio, in qua contra iſtiusmodi ſeculi philoſophantium opinionem, eiſdem generationem Deo Opt. Max. Iehouæ attribuiſmus, & non cauſis in natura fortuitis, aut rebus creatis, cuiusmodi ſunt ſol, & ſtellæ &c.

Nam cum certum ſit, & textu ſacro confirmatum, quod mundus mediante diluuiio iſtiusmodi igneo die vltimi iudicii forma hac ſua præſenti priuabitur, deſtruetur atque purificabitur, in primis inter Chriſtianorum doctos ſedulo reputandum putamus, quod iſtiusmodi philoſophorum Ethnicorum error à ſtatu Chriſtiano in exilium, vltra montes Hyperboreos pellendus ſit, & in perpetuam bonorum hominum obliuionem tradendus: Videlicet quod cauſa iſtiusmodi meteori (mediate quo mundus in vltimo pereat deſtrui, hoc eſt, à forma priori purificatione mutari atque purgari debeat) à terra mediante ſolis & aſtorum æltu oriri ſoleat, & non à Deo omnium mirabilium patre, cui ſit laus & gloria. Nonne ob hanc cauſam dictum eſt, *quod hominũ filius veniet ab oriente in occidentem, more fulguris & ignis conſumens?* Mat. 2. 7. Sic etiam Iehoua dictus eſt *ignis conſumens, coram aſpectu cuius nihil perdurare poteſt, montes enim ſicut cera liqueſcunt &c.* Deut. 4. Et tamen Peripatetici & Chriſtiani, qui eodẽ ſequuntur, volunt iſtiusmodi potentiam ab exhalationibus imaginabilibus ſolummodo oriri, ſed ad pro poſitum.

Cum materia turbine ſeu Typhonis ſit eadem, quæ Preſteris, licet alia forma & quantitate minori è cœlis emitti obſeruetur, ideo ipſi etiam ex Sacri Biblii conſenſu deſcriptionem hanc ſequentem attribuiſmus; Et primum diuidimus in turbine igneam ſeu inflammatum, atque non igneam, ſed in gyrum pulueres, & paleas, reſque quandoque grandiores circumrotantem.

Turbine inflammatum ſiquæ ſancto teſtimonio deſcribimus.

Turbo inflammatus eſt ventus igneus, in globum ſeu rotam circumuolutus, qui è penetrali ſuo, tam à plaga ſeptentrionali quam Auſtrali, atque etiam Aphrico, numine diuino prodiens, factus eſt quandoq; Iehouæ vehiculum, ex quo quaſi tabernaculo ſanctis apparere, ipſos alloqui, quandoque etiam ad ſe in cœlum rapere, & vt plurimum in impios vindictam ſuam emittere ei placet. Vbi cauſa materialis eſt ventus ſeu aer igneus; formalis eſt ille aer inflammatus; in rotam circumuolutus. Locus eſt penetrale ſuum, hoc eſt, nubes eius generationi appropriata, efficiens eſt virtus Iehouæ, mediante qua ex theſauris ipſi propriis depromi: ſinis, vt ſit ſedes eſſentiæ diuinæ, & quaſi tentorium, à quo cum ſanctis ſuis quandoque loqui, & ſpicule pœnas in impios effundere ſolet: Plagas etiam mundi, à quibus prodire ſolet vt plurimum, expreſſimus. Atque hæc omnia contextus ſacri authoritate defendimus.

E penetrali (inquit Iob) prodit turbo, & à diſſurgentibus frigus, Job. 37. 9. hoc eſt à ſeptentrione, vt

R

Hiero-

Hieronymus interpretatur. Et apud Iesaiam legimus: *Sicut turbines ab Africo venis, Isa. 21.* Et alibi scribitur, *quod Iehoua in tuba canet, & vadet in turbine Austri, Zach. 9. 14.* Ex quibus locis plaga mundi vnde ve plurimum emittitur explicatur. At Ezechiel sic habet. *Ecce ventus turbine veniebat ab Aquilone & nubes magna, & ignis inuolvens, & splendor in circuitu eius, & de medio ignis quasi species electri, & ex medio eius similitudo quasi animalium, & hic aspectus eorum similitudo hominis in eis &c. Ezech. 1. 4.* In quibus verbis denotatur, quod materia turbine sit ventus, plaga mundi à qua, Aquilo; forma describitur per nubem magnam, & ignem ventum inuoluentem, & per splendorem in circuitu eius. Per speciem Electri in medio ignis thronus DEI exprimitur, cum spiritibus in rotis, & similitudine hominis, sen filii hominis, Iehouæ essentia intelligitur, ab hoc ergo suo vehiculo Prophetam alloquitur. Hinc ergo patet, quomodo Iehoua hæc omnia faciat mediantibus suis spiritibus angelicis, ad nutum cuius omnia quæ faciunt, præstare solent. Quod etiam DEVS è turbine alloqui electos soleat, restatur Iob, utpote *cui respondebat Iehoua è turbine, Iob. 38. 1.* Ad finem denique istiusmodi meteori quod attinet, certum est, ipsum esse tam ad hominum beneficentiam, videlicet tum, quando DEVS cum electis suis vocaliter conferre solet, atque etiam quando homines via transfigurationis rapit à societate mortalium. Sic Enosh dicitur ex mortalium commercio fuisse raptus, & cum DEO ambulasse, sic de raptu Eliæ legimus hæc. *Ecce igneus currus & ignei equi diuiserunt vitruum, & ascendit Elias per turbinem in cælum, 4. Reg. 2. 11.* Quod autem DEVS fuerit in hac re solus actor in precedentibus scriptum est, in iis scilicet verbis: *cum vellet Dominus eleuare Eliam per turbinem in cælum &c. 4. Reg. 2. 1.* At vero ut plurimum in vindictam & pænam ob hominum inobedientiam talem impressionem procreare solet Deus: Vnde scriptum est: *A Domino Deo exercituum visitabitur, in tonitru, & commotione terra, & voce magna turbine & tempestatis, & flamma ignis deuorantis, Is. 29. 6.* Et alibi dictum est: *Spiritus potentia Dei ventilans, & iustitia persequens iniustos. Sap. 11. 21.* Et alibi, *Ut ignis exurit syluam, ut flamma excindit montes ita prosequere eos procella tua, & turbine tuo conturba eos, Ps. 83. 15.* Et alibi, *Turbo impium noctu furtim abripit, Vel ut Hieronymus interpretatur, Tollet eum ventus vrens, Iob. 27.* Et alibi, *Spiritus potentia stabit contra impios, & tanquam procella vel turbo venti iactabit eos, Sap. 5. 24.* Denique apud Ieremiam legimus, *Ecce turbo Domini, furor egrediens, procella ruens, in capite impiorum quiescit. Ierem. 30. 23.* Quibus videlicet, quod turbo igneus in Iehouæ iracundia frequentissime ad hominum flagellum procreetur.

Turbinem ventolum & minime inflammatum describimus in hunc modum.

Turbo ventosus, at inflammationi minime obnoxius, est spiritus quidam inuisibilis, è penetra suo diuino numine prodiens, qui in terram emissus, voluntatem creatoris. vel in bonum vel in malum exequi solet.

E penetrati (inquit Iob) Prodit turbo, & à dispergentibus frigus, Iob. 37. De istiusmodi etiam turbine specie intelligit Iob vbi dicitur, *Erunt sicut puluis ante faciem venti, sicut fauilla quam turbo dispergit, Iob. 21. 18.* De ea etiam intelligit Oseas vbi dicit: *Sicut puluis turbine raptus ex area, &c. Osee 13. 3.* De huiusmodi etiam vento intelligit Plalmista regius, vbi in hæc verba loquitur, *Ps. 107. 33. Descendentes ad mare nauibus, ipsi vident opera Iehoua & mirabilia eius in profundo, dicit que & stare facit spiritum turbine, & exaltat fluctus eius &c. Tunc clamant ad Iehouam in angustia sua & de angustis eorum deducit eos, & stare facit turbinem in silentium, & silent fluctus.* Hæc ille. In quo sermone ventum illum tempestuosum, inuisibilem & minime inflammatum intelligere videtur.

C A P. XV.

Particula Secunda.

De tempestate marina seu Lacuum.

Tempestatem procellosam, cuiuslibet speciei, à voluntate diuina dependere, vbiunque in sacris literis docemur, utpote quæ imperium sibi vendicat, tam in animam quam spiritum, vnde dictus est *Dominus Deus anima & corporis, Deus fortis spirituum, Num. 16. 22.* nec quidem est vlla tempestas, quæ non à ministris Dei angelicis, Verbo seu velle diuino incitante, perficiatur: Vnde dicit Prophetata regius: *Angeli Dei validissimi robore, efficientes verbum eius, auscultantes voci eius, facientes placitum, Ps. 103. 20.* Et alibi. *Qui facit angelos tuos ventos seu spiritus, &c. Ps. 104. 4.* Et quidè tempestatum omnium maxime horrenda est illa marina, in qua vndæ instar montium detentur quandoque ad cælum eleuari, & subito tum postea deorsum in Barathri quasi abyllum detrudi obseruantur.

Peripaterici & alii philosophi Ethnicæ sectatores causam istiusmodi tempestatis ventis haud inepte, sed in eo cum sacra scriptura conuenientes attribuerunt: at vero de ventorum ortu, videlicet de eorum causa materiali & efficiente, male atque incongrue sunt opinati, quippe qui illam (materiale nempe) exhalationem calidam & siccam, à terra exhalatam esse falso asseuerauerunt, simul atque causam efficientem, non Iehouam, mediantibus suis angelis, sed solem, stellas, & frigidam medietatis aeris regionis intemperiem.

Nos

Nos veto ab his longe dissentientes, causam materialem dicimus ab arca Dei thesauraria, hoc est, cœlis seu aere esse abstractam, internumque agens spiritum quendam angelicum vocamus, quem spiritus Iehouæ animat, & ad voluntatem suam præstandum in vndis agitare solet, vnde Tempestatem marinam ex sancti scripti auctoritate hunc in modum describimus.

Tempestas marina est maris à spiritu turbinis (quem agit Iehoua verbo suo ad voluntatem suam in aquis perficiendam) perturbatio, hoc est, fluctuum eiusdem nunc ad cœlum vsque exaltatio, eorumque mox ad voraginem depressio, mediante qua anima nauigantis in malo liquefcit, omnisque eius sapientia absorbetur, ac tandem, nisi Iehoua in sua misericordia stare faciat turbinem in silentium, aquis vndosis degluritur, atque ita ob peccata sua perit.

In hac descriptione causam tempestatis materialem aquas esse marinas perspicimus, efficientem ipsum Iehouam, qui mediante suo ministro, turbine nempe, aquas perturbat. Forma istiusmodi tempestatis in eo depingitur, quod vnde seu fluctus quandoq; vsq; ad cœlum quasi sursum eleuantur, & mox ad imam vsq; voraginem deprimuntur. Denique finis istiusmodi operationis in eo explicatur, quod scilicet in primis iis, qui descendunt ad mare nauibus, ostendat animæ humanæ vigorem, aut sapientiæ mundanæ potestatem confundi & pessundari, vbi spiritus diuinæ potentæ se opponit: deinde quod sit in Dei manibus, aut spiritui illi turbinoso silentium imponere, eumque cum fluctibus marinis quietum reddere, tunc scilicet, cum ei placet nauigantium misereri, aut illum eo vsque exagitare & animare, quousque impii submergantur. Atq; hoc ex Psalmistæ regii testimonio confirmatum habemus, à quo hunc accipimus sermonem: *Descendentes ad mare nauibus ipsi vident opera Iehoua & mirabilia eius in profundo, dicitque, Et stare facit spiritum turbinis, & exaltat fluctus maris, ascendunt vsque ad cœlum, descendunt vsque ad voraginem, ita vt anima eorum in malo liquefcit, iactantur & nutant sicut ebrii, ita vt omnis sapientia eorum absorbeatur: Tunc clamant ad Iehouam in angustia sua, & de angustia eorum deduciteos, stare facit turbinem in silentium, & silent fluctus eorum, celebrant Iehoua misericordiam, & mirabilia eius filiis hominum prædicant, &c. Ps. 107. 33.*

Quæ quidem Dauidis verba includere videntur omnia descriptionis nostræ supradictæ membra. Porro etiam, quod tempestatum pater sit Deus exercituum, mediantibus ventis, in his verbis alibi declarare videtur, *Oceani naues perfringes Euro: Psal. 48. 8.* Similiter quod in eius potestate etiam sit compescere fluctus maris atq; lacuum, & efficere spiritum turbinosum silere, fluctusque quiescere, auctoritate Iobi colligendum est, in quo dicitur: *quod potentia eius quiescere faciat mare, & intelligentia percussat eleuationem, Iob. 26. 12.*

Concludimus autem, quod hoc idem, quod dictum est de fluctibus & tempestatibus, intelligi etiam debeat de fluctibus lacuum, stagnorum, fluminum, &c.

C A P. XV.

Particula Tertia.

De Terræmotu & eiusdem accidentibus.

Philosophorum Ethnicorum, & præcipue Peripatericorum sententia est, quod causa terræmotus materialis sint vapores varii, in eius ventre cauernofo meatibusq; inclusi, efficientem autem faciunt ipsorum inter se resistentiam & pugnam, mediante qua ipsi seipfos dilatantes, viam faciunt violenta eruptione è terræ speluncis seu caernis, atq; ita secundum leuitatem suarum naturarum sursum rapto motu tendunt. Hinc ergo concludunt, quod in violenta istiusmodi è terra eruptione ipsius terræ massa vel integra vel sola pars aliqua concutatur, & tremere causetur, voluntque pestè plerunq; sequi istam terræ cômotionem, ob fumorum è terra prorumpentium malignitatem, quibus tam aerem quam ipsas aquas corrumpi asseueranter dicunt.

Quorum quidem opinio si esset probabilitate aliqua munita, fides ei à sapientibus fortior esset attribuenda; sed pro Deum atq; hominum fidem! quis prudentia aliqua præditus, & in mirabiliym Dei speculatione iusta versatus, credere & asseueranter dicere est ausus, tantam molem solo fumo in visceribus suis abscondito, tam leuiter, atq; etiam tam vniuersali tremore, rugitu & conturbatione vibrari atq; conquassari posse: aut si fumus sit causa illius materialis, quis obsecro est in re tam stupenda actor? Anne vaporum inter se pugna? Et si eorum pugna, quis primarium in ipsis agens? At vero non est mirum, quod philosophi isti Ethnici, atq; ipsorum asseclæ Christiani, in effectuum causis errauerunt, cum ipsum Iehouam eiusque verbum, à quo & per quod omnia sunt facta & in lucem producta ignorauerint. Nos autem affirmamus, quod sit spiritus æreus in terra, mediante quo viuit tota massa terrestris, & in suo esse continuatur, non aliter quam ipsum corpus humanum ab aereo suo interno, in statu & esse suo præseruari cernimus, qui spiritus, nisi de spiritu mundano omni momento absorbeat atque hauriat portiunculam, persistere nequit. At vero videmus sacram literarum testimonio instructi, quod *Iehoua solo suo aspectu timorem incusserit nubibus & aquis, atque ipsam abyssum turbauerit, Psal. 76. 17.* Vnde multitudo sonitus aquarum atque nubium, imò & alibi dictum est, quod *voce tonitru sui aqua formidauerint, Psal. 103.* Et alibi, *Quod nubes*

nubes in conspectu eius transuerint. Haud dissimiliter etiam agere solet creator in aere terrestri, quando terra pauore quasi contremiscere & concuti videtur, videlicet sola voce & aspectu Iehouæ. Hinc n. dicitur, & concutitur & mouetur terra. fundamenta caelorum commouentur, concutiantur cum ira accenditur ei, cum ascendit fumus per nasum eius, & ignis ex ore eius consumit, pruna ardens ab eo, & demittens eolum descendit cum caligine sub pedibus suis, & insidet Cherubinibus & volat &c. 2. Sa. 22. 8. Vnde liquet, quod sit spiritus seu fumus à Deo emissus, qui est causa perturbationis & concussionis, non modo aeris aperti & nubium eiusdem, vnde tonitrua sonitus & tremor in aere & nubibus, verum etiam in spiritu aereo in terra incluso, qui spiritus aereus flatu vel fumo angelico à Iehoua procedente, non minus accenditur quandoque mote fulminis in nube, sed etiam accensus cogitur non aliter cum ingenti tremore ex terra erumpere, quam spiritus in nube accensus, à nubis cauernis, non sine immensa perturbatione & concussionem massæ aqueæ in nubis speciem collectæ. Nam proculdubio ita se res habet, quod vt *DEVS angelos suos fecerat ventos, & ministros ignem vrentem & fulminantem, Psal. 104.* ita quidè hi ministri ventosi tā visibiles, quā inuisibiles, officia sua præstant, in voluntatis diuinæ executione, tā in spiritibus inclusis, quā illo vniuersali aperto. Dicimus ergo, quod vt spiritus mundanus sit vehiculum ministrorum DEI, per quos & in quibus operatur quicquid ipsi placet, ita necesse est, vt harum operationum mirabilitas procedat immediate ab essentia diuina, in ministris huiusce tanquam anima increata, vel verbo diuino regnante; sic non dicimus fistulam hanc vel illam melodiam edidisse, sed flatorem: quare vtrunque *DEVS* angelis vtitur tanquam instrumentis, ad producendum terræ motum, atque etiam aeris & nubium perturbationem in tonitru, nihilo minus tota ista operatio Deo, vt pote immediato auctori, est ascribenda, Hinc dicit Iob. *Terram commouet DEVS à loco eius adeo, vt columna eius contremiscant, montes transfert, &c. Iob. 9. 5.* Et alibi, *Terra intente DEO tremuit, & attingente ipso montes fumant, Psal. 104. 32.* Quare necesse est, vt cum illo ipso Propheta confiteamur quod terra ima vestigia sint in manu DEI, *Psal. 9. 5.* & per consequens, quod ipsa ab eo solo gubernetur, hoc est, vel quiescat, vel vibretur, pro beneplacito suo, & quamuis angeli præsentis ascribatur quandoque eius concussio, tamen certum est, vbicumque angelus DEI adest, ibi etiam & ipsum Iehouam esse præsentem: quippe in quo nomen DEI magnum, hoc est, verbum eius ineffabile inest; hincque est, quod *Dionysius* haud inconsulte Angelos *Agalmata* vocat, hoc est, clarissima specula lumen DEI, hoc est, eius emanationem suscipientia. Ob hanc igitur causam scriptum est; *Ecce terra motus magnus factus est; angelus enim Domini descendit de caelo, erat autem aspectus eius sicut fulgur, Matth. 28. 2.* Quibus innuere voluit, quod aspectu essentis fulgidæ DEI irascentis in angelo Iehouæ, spiritus terræ esset taliter agitarus atque commotus vt violenter è visceribus suæ molis eriperit.

Concludimus igitur, quod ex præcedentium locorum autoritate nobis erit (vt opinor) licitum, huiusmodi de Terræ motu descriptionem facere.

Terræ motus fit, quando spiritus & quasi anima vniuersæ massæ terrestris, intuitu Iehouæ, seu angeli eius irascentis affatu perturbatus, & dilatatione incitatus atque exagitatus, è suo corpore terrestri, in aerem apertum, more suspirii ingentis, cum gemitu, aut aeris accensus è nube (non sine montium, ciuitatum, templorum, atque ædificiorum regalium concussionem & ruina, hominumque strage, & peste frequenter insequente) violenter erumpere cogitur, vt pote cuius impetu contremiscit atque commouetur massa terrestris, & malignitate inficitur atque intoxicatur aer apertus.

Vel sic:

Terræ motus fit, quando spiritus terrestris aspectu atque affatu Iehouæ ira accensus, pauore quasi atque formidine concitus, corpus suum terreum, more spiritus hominis timore inexpectato percussus, contremiscere atque commouere facit.

In priori descriptione causam terræ motus materialem spiritum terrestrem seu terræ internum fecimus: sic enim videmus, quod in spiritus nitri distillatione, spiritus internus massæ nitrosæ, propter vehementem ignis exagitationem è corpore suo exillat, ipsum recipiens quandoque corruptat, & in mille portiunculas vibret, non sine horrendo sonitu, similiter ipse aer in nube densa inclusus, spiritu vel solo aspectu Iehouæ, irascentis inanimatur, illuminatur, atque dilatando exagitur, vnde fit, vt magna cum nubium commotione ipsarum latera impetu violento perforet ac findat, & cum tremore ac strepitu egrediatur, ad voluntatem creatoris exequendam. Huiusmodi ergo erat terræ motus ille famigerabilis quondam in promontorio Puteolensi, qui accidit, vt pote cum flammis sulphureis, fulgure, & tonitru tremendo adueniens; atque ille non multos ante annos, qui cum ruina oppiduli Plurenensis Italiæ, montisque eminentissimi eius vicini subuersione, non sine flammis typhoneis, è terræ & montis cauernis exurgentibus, simul atque fulmine & tonitru ab alto emisso fertur accidisse.

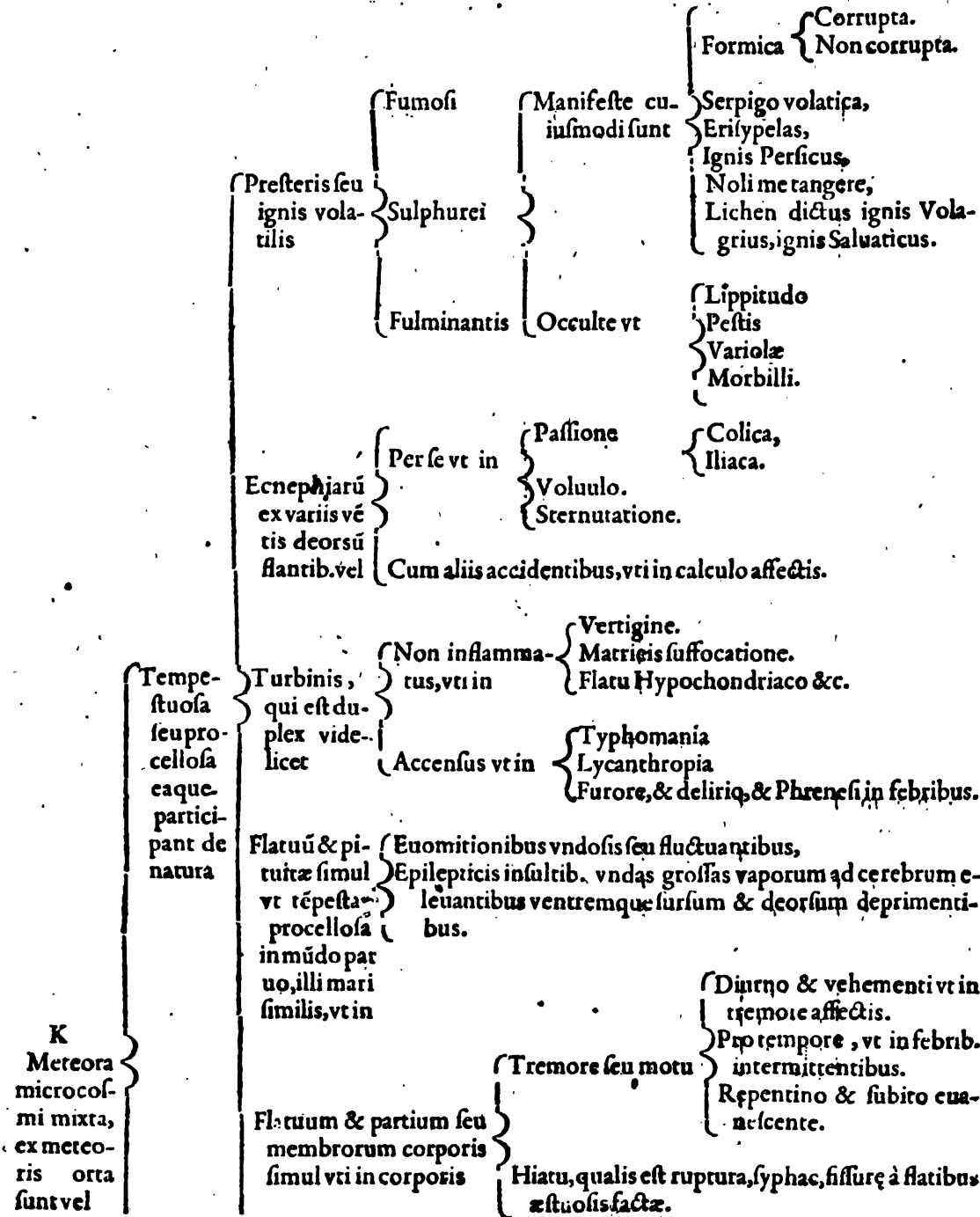
De illis terræ motibus, qui à spiritu non accenso proueniunt, vbertim scripsere sanctæ scripturæ, & hominum adhuc viuientium experientia testatur: quare verba de his plura hoc loco facere non intendimus.

De tonitru nube & fulgure atque lapide fulminari supra vbertim disceptauimus.

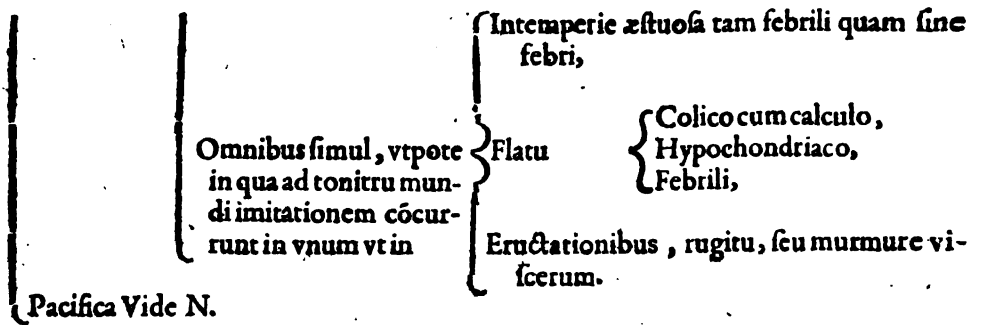
• Corro-

Correlatiuum.

Diximus in ſupra prolatis, quod ſpiritus tam terræ quam hominis, & cuiuslibet alterius rei animatæ vel non ſit ita in ſubſtantia ſua adligatus cum ſpiritu mundi aperto, quem ærem vocamus, vt diſpoſitio partium ſubito (niſi res aliqua maioris momenti impediatur) mutetur in diſpoſitionem totius; Vnde liquet, meteororum in magni mundi ære procreatorum ſeminaria, vbique in ære illo per diſſolutionem diſperſa, facillime cum eodem ære ſucceſſiuè vicibus penetrare, & magnetica quadam inſpiratione introduci in ærem particularem tam terræ quam corporis humani, & rerum animatarum aliarum, vbi ſecundum naturæ ſuæ appetitum eodem aut ſaltem ſimiles ſolent in ære corporibus incluto producere effectus, quos manifeſte in ære aperto obtinent, verbi gratia, ad cometarum apparitionem inſequi ſolet peſtis, ſeu febris peſtilentialis, in ſumma ſpiritus humani regione, videlicet ſpiritibus vitalibus, vnde petechiæ ſeu maculæ purpureæ oriuntur, fulminis & chaſmatum apparitiones ſæpiſſime morbos putridos generant, & ſic in cæteris, vt in ſequenti tabula demonſtratur.

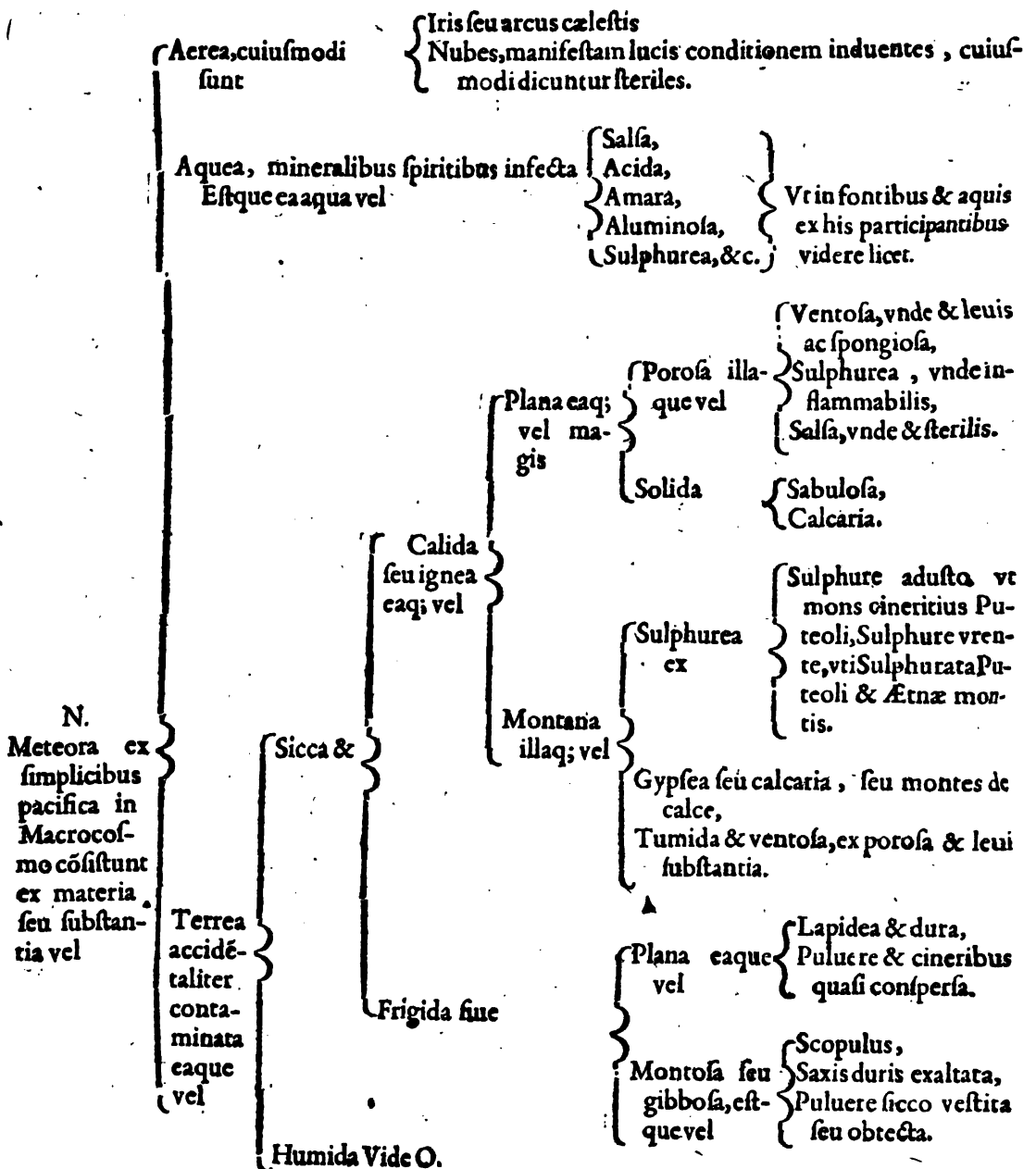

K
Meteora microſcopi mixta, ex meteoris orta ſunt vel

C A P. XVI.

De Meteoris pacificis qua ex simplicibus oriuntur.

CAP.

CAP. XVI.

Particula Prima.

De Iride ſeu arcu caeſti.

A Peripateticis Iris dicitur eſſe arcus varii coloris in nube rorida, opaca & concaua, ex radiorum ſolis oppoſiti reflexione apparens oculis ſpectantium. Huic dicunt non poſſe aliter ſe habere, quam vt figura ſua ſit arcuata vel ſemicircularis, quamuis certum ſit, & experientia comprobatum, quod arcus huiusmodi iuxta paginæ ſacræ teſtimonium quandoque gyret cœlum incircuitu, quem admodum in ſpeculo noſtro meteorographico ad oculum demonſtratur.

In hæc ergo eorum deſcriptione cauſam arcus materialem ex qua, ſeu in qua, faciunt nubem roridam, opacam, & concauam, Formalem in eo explicant, dum dicunt eſſe arcum varicolorem, Efficientem radios ſolares faciunt, ex quorum reflexione oculis ſpectantium apparet.

Nos vero ex ſacrarum literarum textu colligimus, Iridem poſſe in hunc modum à Philoſopho Chriſtiano deſcribi:

Iris eſt circulus ſeu arcus DEI, valde glorioſus in ſplendore ſuo, quem manus altiffimi ita extendit, inque nubibus die pluuiæ poſuit, vt eſſet ſignum fœderis ſempiterni, quod ipſe pepigit cum omnianima viuente, quæ carne vegetat, videlicet quod non erit vltro diluuium ad delendum vniuerſam terram.

Vel ſic.

Iris eſt arcus inter nebulas gloriæ die pluuiæ refulgens, quem DEVS manibus ſuis fecit, cœli inq; in circuitu gloriæ eius gyrauit vt omni animæ ex carne viuente eſſet ſignum inhibiti diluuii vniuerſalis.

In quibus deſcriptionibus cauſa materialis videtur eſſe ſpiritus quidam glorioſus, in ſplendore ſuo ſe manifeſtans in nebulosa nube cœli; Formalis etiam in eo exprimitur, quo dicitur eſſe arcus glorioſus in ſplendore ſuo, in nubibus die pluuiæ poſitus: Vel quod ſit arcus inter nebulas gloriæ refulgens, cœlum in circuitu gyrans, Porro etiam & efficientem eius cauſam in hoc deſcripimus, quo diximus, ipſum factum atque in nubibus poſitum vel impreſſum eſſe, manibus & quali digito altiffimi. Denique quamuis effectus eius generalis ſit pluuias producere, tamen finis eius præcipuus & omnium prior erat, quod eſſet ſignum fœderis inter DEVM & omnem carnem, non venturi poſthac diluuii vniuerſalis: ac ſi per virtutem hanc ſuam DEVS nubes à copioſa pluuia cohiberet, aut quod illius apparitio & præſentia eſſet ſignum recordationis & commemorationis promiſſi, facti inter DEVM & terram.

Vndeliquet, quod glorioſus & refulgens ille ſplendor quem Ethnici varicolorem à radiis ſolis ortum dicunt, nos à DEO eiusque throno gloria pleno prouenire dicimus, imo vero cum ſacro Biblio dicimus, ipſum DEVM in perſona & gloria ſua, non modo in glorioſo corpore ſolari habitantem, ſed etiam vbique in ſpiritu mundano præſentem mirabile hoc lignum feciſſe atque reflexu ſuæ gloriæ exornalle.

Et quamuis certum ſit, quod radii ſolares videantur eſſe in iſtiusmodi operatione præſentes, tamen vis longe radiis ſolaribus procul dubio potentior, ad iſtiusmodi meteori figuratiõem & generationem concurrat, videlicet ſplendor Dei mirabilis, qui pro velle ſuo vel occultatur vel manifeſtatur, vt in cæterorum meteororum procreatione eſt dictum. Nam certe ſi nubes rorida atq; radii ſolares eſſent in ſola cauſa iſtiusmodi impreſſionis, vix dies vlla præteriret, quin iridem ſeu arcum caeſtem videremus, quoniam nubes rorida vbique in cœlo ſunt frequentes: præterea alibi oſtendimus DEVM eſſe nubium & coruſcationis cuiuslibet ſpecioſæ patrem, & quod quælibet eorum habeat arcum theſaurariam à qua diuino nutu extrahantur, iuxta illud ſapientis: *Vide arcum & benedic eum qui fecit illum: Valde ſpecioſus eſt in ſplendore ſuo, gyrauit cœlum in circuitu gloriæ ſuæ, manus excelsi aperuerunt illum: Imperio ſuo accelerauit niuem, & accelerat coruſcationes emittere iudicii ſui, propterea aperti ſunt theſauri, & euolarunt nebula ſicut aues. In magnitudine ſua poſuit nubes, & confracti ſunt lapides grandinis: In conſpectu eius commouebuntur montes, & in voluntate eius aſpirauit Notus, vox tonitruus eius reuerberauit terram, ſempeſtas Aquilonis & congregatio ſpiritus &c. Eccleſ. 43. 15.* Quibus innuere videtur, quod nec Sol, nec ſtellæ, nec quicquam al. ud, ſed totus DEVS ſit cauſa efficiens tam iridis quam nubis atque etiam omnium aliarum impreſſionum. Porro etiam in eo quod dicitur Iridem à ſolis reflexione in nubis opacæ concauitate eſſe factam; hoc ſiquidem falſum eſſe nos docet experientia, vt pote quæ fieri ſolet in nebuloso aere, in interiori parte infimæ aeris regionis, neque ab oculo vltra trecentimum paſſum quandoque apparere ſolet: quod in eo declaratur, quia inter montem & quandoque ſyluam oculo obiectam, diſcernere poſſumus Iridem ſplendentem, quaſi ſupra herbas imbræ roridas deſcendentem;

dentem; vnde fit, quod contra Philosophorum Peripateticorum opiniones, non requiratur, vt illa fiat in concavitate nubis opacæ, vtpote quæ in aere satis denso at diaphano & transparente sæpissime apparere animadvertitur: vnde mediante illo & per illum montem aut sylvam discernere fas est: Atque de hoc aere nebuloso videtur textus sacer agere, vbi dicitur à sapiente. *Eccles. 50.8. Arcus resurgens inter nebulas gloria, & de tali etiam nube nebuloso scilicet aere videntur alia literæ sacræ testimonia loqui, videtur ergo Arcus apparere inter nubes densas & oculum in nebuloso seu rotante aere.* Et quamvis nonnulli Philosophi & quidem optici volunt de varietate colorum Iridis suo more discurrere atque disceptare, dicentes, colorum Iridis diuersitatem tam ex nubis quam luminis variatione provenire, & quod concurrere debeant ad colorum diuersorum procreationem aqua tenuis in nube rotante, & aër alioqui lucidus, & nubes caliginosa, quæ omnia à sole irradiata dicunt diuersos præbere colores, videlicet puniceum, viridem, flauum, citrinum, rubeum, glaucum vel cæruleum, (Hæc videtur Aristoteles in lib. 3. Meteor. tractare) tamen nihilominus à rem paulo accuratius considerare velimus, illam aliter se habere videmus, quam ipsi existimauerunt, vtpote sine quibus mediis & in alio subiecto iridis colores produci solent, vti *Rogerus Bacon* in libro suo de scientia experimentalis atque etiam experientia vulgari docet; nam in rebus inferioribus permultis obseruantur colores huiusmodi apparere: Nam si lapides Indiæ vel Hybernæ hexagonios sumamus & si eos teneamus contra radios solis per fenestram vel foramen aliquod penetrantes, in umbra seu aere umbroso, percipiemus iuxta radios omnes colores iridis eodem ordine, quo in arcu cælesti disponuntur. Quare certum est, colores istiusmodi posse sine mediis prædictis produci, vnde non videtur sequi, quod colores isti ob reflexionem radiorum solarium in nubem rotandam concavam & opacam in luem edantur. Nec quidem ex necessitate sequitur, solares radios immediate ferientes esse causam tantam colorum varietatem efficientem, quia quod si teste *Rogeto Bacon*, operator acceperit dictum lapidem hexagonium & se ipsum conuerterit in locum aliquantulum obscuriorem, & lapidem applicauerit oculo suo semiclausò, in aere discernet protinus dictos colores iridis; sunt ergo nonnulli qui credunt istiusmodi colores à lapidis illius proprietate procreari, at qui vero, hoc est falsum, quoniam vel cum crystallo vel corpore vitreo bene polito in formam triangularem redactò in eo apparent istiusmodi colores tam in umbroso quam luminoso aere, Porro etiam in remis cymbæ alicuius rore madentibus & guttulis distillantibus eleuatione ab aqua tales colores nonnunquam apparent, idem fit etiam quando aqua violenter proiicitur contra radios solis: Nec tamen vti dictum est necesse est, vt habeamus præsentiam solis in istiusmodi apparitione, quoniam sæpe accidit vt etiam nocturno tempore absente scilicet sole colores isti obseruentur circa candelam apparere, sed tamen fatemur quod necesse sit vt lumen nobis adsit sine quo coloratum discernere nequimus, multo minus colores qui sine colorato videri nequeunt. Sed quod ad subiectum attinet, in quo colores isti sunt conspicui, dicimus illud posse esse ipsum aerem lumine imbutum, nam memini me matutino tempore in lecto iacentem in & iuxta radios solares colores iridis perspicue & diu perspexisse.

Quare procul dubio causa horum colorum mirabilium efficiens est magis occulta & abdita quam vt ab Ethnicis Philosophis, imo vero ab ipsis Christianis huius seculi eorum sectatoribus, possit facile comprehendere. Nam *DEVS* qui est omne, & in omni, & qui spiritum mundanum vndique sup fulgore licet inuisibili implet, est causa rei istiusmodi in natura mirabilis: qui seipsum per signa, per colores, per fulgura, & infinitas alias vias hominibus reuelare solet. Hæc in natura huiusmodi lux à *Mercurio Trismegisto Pimand. 1. luminis vox vocatur, seu verbum, quod humidæ naturæ astans eam fouebat, Et quidam alius in mysteriis naturæ se valde immergès, De art. Chim. c. 9. naturam istam occultam dicit esse vim quandam in finitam, ex similibus similia procreantem, cunctas res augentem alentemque, & ob hanc causam omnium in se nomina rerum habentem, numerus coloris, & tamen omnium colorum participantem & effectricem, omnium qualitatum rerumque secundam genetricem, vnde concludit, naturam istam esse *DEVM*; & *DEVM* naturam istam increatam, humidam creatam creantem fouentemque, quam agnoscunt Platonici esse mundi animam, in eius toto & qualibet parte, licet in se inuisibiliter existentem more animæ humanæ in eius corpore, & *Zoroaster*, cui etiam *Heracles* Ephesus astipulari videtur, ignem inuisibilem hanc appellat, ex quo cuncta sunt genita; Et alii ex Doctoribus Hebræis volunt illam esse vigorem illum igneum quem spiritus *Elohim*, qui est amor igneus qui ferebatur super aquas, isdem edidit, & consequenter vbiq; licet inuisibiliter in mundo dispersus. Nam teste *D. Petro, Cæli & terra erant prius de aqua, & per aquam, consistentes DEI verbo, 2. Pet. 3.* hoc est, emanatione primaria à throno diuinitatis, mediante qua omnia sunt facta & sine ea nihil, *Ioan. 1.* Nonne etiam de istius solis spiritualis natura teu luce inuisibiliter taculenter agit sapiens vbi in hæc verba prorumpit, *sapientia est spiritus omnes in se habens virtutes, simplex & tamen multiplex, omnia prospiciens, omnes spiritus intelligibiles capiens, omnibus mobilibus mobilior, & vbiq; propter suam mundiciam attingens, vtpote qui est emanatio quadam claritatis omnipotentis DEI, syncera, sole speciosior, & supra omnem dispositionem stellarum luci comparata inuenitur prior &c. Sap. 7.* Vnde liquet, quod huic potius soli & luci spirituali attribuenda sit, tam iridis quam cæterorum omnium meteororum operatio,*

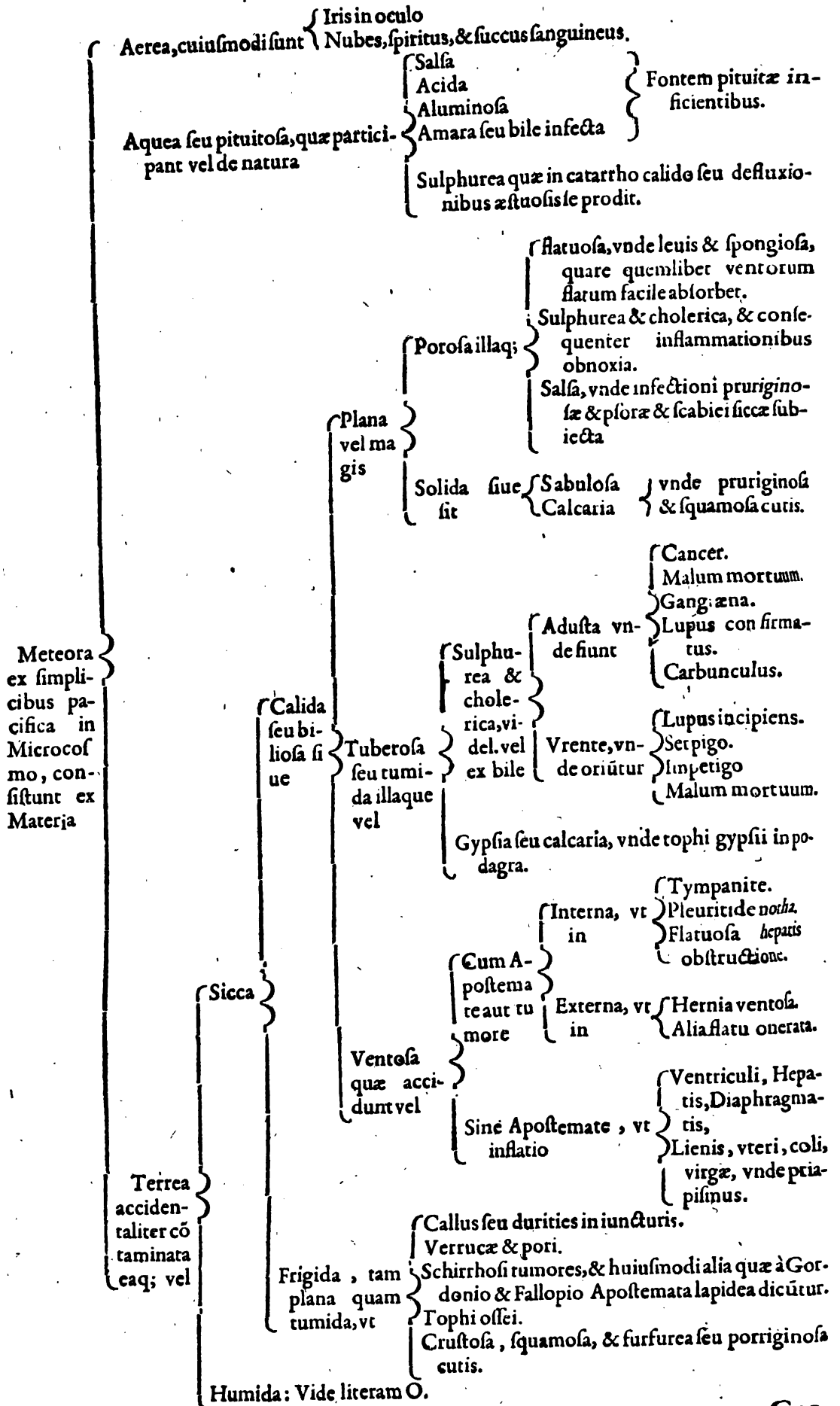
operatio, quam aut soli aut stellis, quippe qui vigores & proprietates suas ab hac lucis radice sortiuntur & habent. Vnde scriptum habemus, *Opera mirabilia & ampla qua fecisti omnia in sapientia, Ps. 103. 24.* Et alibi, *spiritu suo ornauit caelos, Job. 26. 13.* Et alibi, *DEVS sapientia sua aptauit pondus aeri, & appendit aquas in mensura, facit pluuiae statuta, & viam fulgetro tonitruum &c. Job. 28. 25.* Ex quibus colligere fas est, quod spiritus iste disciplinae sanctus, qui implet orbem terrarum, & vbique in caelis reperitur, licet inuisibilis, quandoque per media seipsum reddit inuisibilem, vti in materia solis, iridis, & caeteris meteoris: nam quamuis in se sit spiritus simplex, est tamen & multiplex respectu varietatum operationum & apparitionum. Sed quid verbis opus? expresse hoc designatum habemus in sacris literis, videlicet quod sit Deus eiusque spiritus qui est causa Iridis seu arcus caeli, Apud Ecclesiasticum habemus haec cap. 43. 12. *Vide arcum caeli, & benedic eum qui fecit illum; Valde speciosus est in splendore suo, gyravit caelum in circuitu gloriae eius, manus altissimi extenderunt illum.* Sic etiam alibi legimus quod causa aspectus veluti arcus, cum fuerit in nube in die pluuiae, qui erat aspectus splendoris per gyrum, erat praesentia DEI & ministrorum eius in nube; similiter in Apocalypsi hoc idem explicatur. Hinc etiam & alibi reperitur, *quasi arcus resurgens inter nebulas gloriae*, vbi nebulae gloriae denotare videntur gloriosum quendam actorem in arcus illius fabrica: At vero textus hic sequens non modo causam efficientem Iridis luculenter depingit, verum etiam ipsius finem primum denotare videtur; *Arcum meum* (inquit Iehoua) *ponam in nubibus, & erit signum foederis inter me & inter terram: Cumque obduxero nubibus caelum, apparebit arcus meus in nubibus caeli, & recordabor foederis mei quod pepigi vobiscum, & cum omni anima viuente, qua carne vegetat, & non erunt ultra aqua diluuii ad delendam vniuersam terram, eritque arcus meus in nubibus, & videbo eum, & recordabor foederis sempiterni, quod pactum est inter me & omnem animam viuentem vniuersae carnis quae est super terram, Gen. 9. 12.* Ex quo sermone patet, quod materia Iridis sit aer in nubibus, subiectum in quo apparet est nubes, forma autem aperte indicatur in eo quod dictum est, quod arcus caeli sit valde speciosus in splendore, caelumque in circuitu gyraverit. Efficiens est Deus, utpote qui eum facere dicitur. Finis occultus est, ut sit signum inhibiti diluuii. Quare certum est, spiritum DEI vbique, licet inuisibiliter se dilatantem, tam in caelis quam in terris esse authorem & actorem creaturae istius gloriosae, qui omnia pro velle suo componit, alterat, & mutat tam in figura quam in colore, & omnia facit, in qua quidem actione utitur creaturis suis angelis tanquam organis. Et quoniam huiusmodi colorum atque figurae arcus caelestis ratio, ab opticis & in perspectiua scientia peritioribus more optico pertractatur, quod ipsi in sua arte de Iridis generatione existimauerint, infra tam verbis quam oculari demonstratione in speculo nostro Meteorographico explicabimus.

In arte Chymiae vera peritiores aiunt, quod mysticum ipsorum sulphur Iridis instar fulgeat per aquas, idque cum omnibus fere coloribus in Iride, & dicunt quod ipse Iridis arcus sit, quia est medius in pura, liquida, & fluente aqua, & medius super terram, ideo totam sulphuris proprietatem, eiusque naturalem similitudinem per Iridem exprimunt, non enim conspicitur in caelo mundano iris nisi sole fulgente, cui etiam pluuia solet succedere, venientibus enim nebulis aut nubibus opacis, Sol ipse simul atque arcus Iridis occultatur, eodem plane modo non conspicitur in caelo chymicorum Iris, nisi sole centrali fulgente, qui est spiritus incorruptibilis in sulphure puro centraliter inhabitans, quem etiam arcum more simili pluuia Microcosmica solet succedere: Venientibus autem nebulis aut nubibus opacis Sol ipse similiter atque arcus iridis occultatur. Haec scribit quidam in isto arcano experientissimus (De art. chim. cap. 13.) Et certe sciendum est, quod ut spiritus DEI incorruptibilis omnia viuificans, & tanquam mundi anima, dicitur esse in toto & in qualibet parte, ita quidam in particula agit secundum actionem suam in toto. Et quamuis Iehouae solius sit mundos creare de nouo, cui (ut testatur Salomon) *ad fuit sapientia ut alumnus cuncta componens in creatione mundi; Sap. 9. 10.* tamen mediante hac sapientia (quam Iehoua homini mittere solet ut praesens verberet cum illo in labore) data est homini cognitio certa constitutionis mundi & vis elementorum, & principii, medii, & finis temporum, & varietatis tempestatum & stellarum situs &c. Sap. 7. 17. nam spiritus hic centralis gloriosus liberatus ab elementari immunditie, labore & industria humana praxin mysterii diuini homini reuelare solet, iuxta verba sapientis loco superius allegato. A Deo igitur solo mirabilium operatore haec omnia, siue in vsitato cursu naturae, siue praeter expectationem humanam, & astrologorum vulgarium praescientiam accidant, perficiuntur, mediante verbo mirifico, in cuius potestate sunt omnia.

Quod ad meteora pacifica aquae constitutionis atque etiam terrae attinet, verbo quasi & succincte in praecedenti tabula, peritioribus tamen satis aperte disseruimus, quare de iis plura hoc in loco inferre & mihi tedium & lectori fortasse iniucundum foret.

Correlativum.

C A P. XVI.

Particula Secunda.

De Meteoris pacificis Macrocosmi terreis, natura humidis.

Meteora Macrocosmi pacifica terrea, constitutionis magis humidæ se habent vel cum

Frigiditate vt illa

Paludosa seu palustris, estque terra corrupta & cœnosa.

Multis fonticulis tam ex aquis dulcibus quam acidis aluminosis atq; falsis & huiusmodi aliis mineralibus contaminatis inebriata.

Aquis stagnantibus profundius cauata.

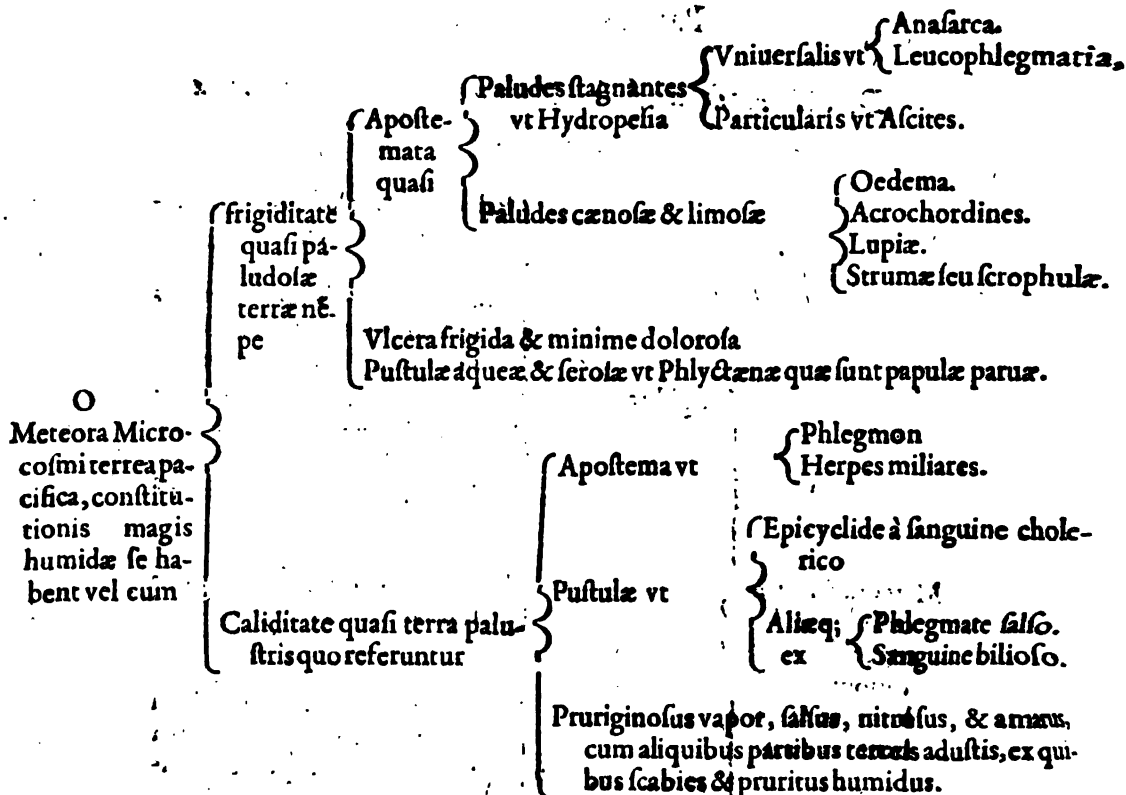
In massam cœnosam conglomerantia.

Caliditate cuiusmodi sunt

Paludes marinæ, seu terra à fluxu aquarum salinarum paludosa facta, ab iis corrupta & insalubris facta.

Paludes seu terra paludosa, aquis vel amaris vel sulphureis infecta, vel extrinsecus protuberans, vel in profundum excuata.

Correlatiuum ad Hominem.

BRI

BREVIS SPECVLI SEV CATO-
 PTRI HVIVSCE NOSTRI METEOR

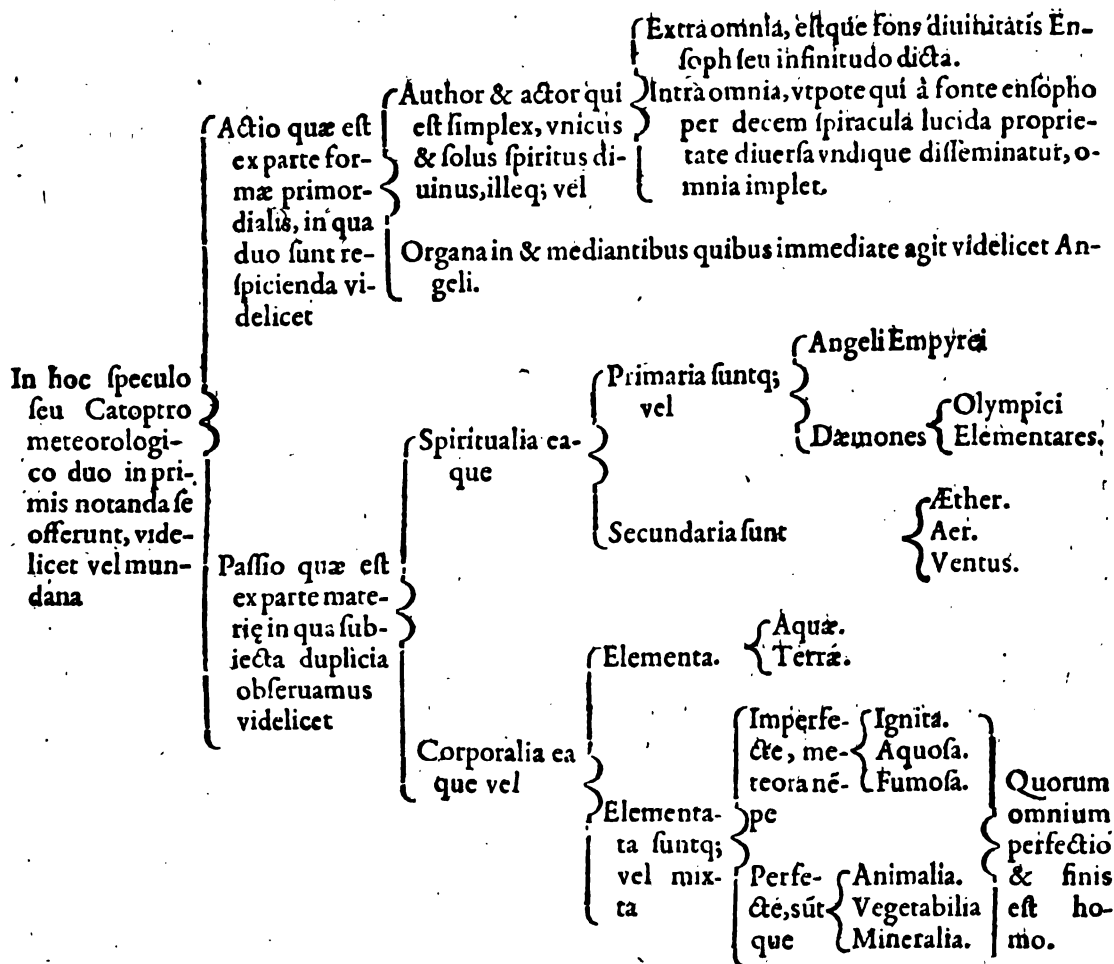
H		
V	♂	Frigoris
Æ		humori
A		ga
H		
V	☉	Aeris al
Æ		tio pro
A		ra temp
H		
V	☉	Celum cal
Æ		Caloris et
A	+	Nebule et
H		Nix
V	☉	Venti ali
Æ		do nubi
A		
H		

IMAGINORVM

cat

~~Correspondence of F. H. H. H.~~

BREVIS SPECULI SEV CATOPTRI HVIVSCĒ NOSTRI METEOROGRAPHICI EXPLICATIO ATQVE ELVCIDATIO.

EN ecce (Lector optatissime,) quod alii multa oratione & subtili docendi genere, scientiam videlicet meteorologicam, exprimerent sunt aggressi, illam pictura hac quasi curta & breui, atque oculari demonstrandi ratione intuitui vestro offerre gestio, vtpote in qua tanquam speculo politissimo vniuersam meteorum cuiuslibet conditionem, effigiem atque situm, imo vero & opticam quorundam, (qua nonnullæ impressioes tales videntur in cælo, quales reuera non sunt) rationem delineauimus. Huius ergo speculi fabricandi intentionem, partiumque eiusdem explanationem atque regionum in Hemisphæriounius ab alia distinguendi scientiam sic breuiter accipiatis velim.

Lineis binis parallelis supra Horizontem assurgentibus, & ab ortu ad occasum circulariter ductis hemisphæriumq; delineantibus cæli stellati sine ætheri cavitatem representare intendimus. Atque ideo Soli & Lunæ multiplices in interstitio seu spatio inter duas parallelas cælum significantes stationes seu positiones assignauimus, quoniam impossibile nobis videbatur, vt ad vnum situm vel locum quælibet in hoc speculo demonstratio de Sole & Luna dependens referri queat, atque etiam in vna picturæ parte variæ impressioes species depingi nequeunt: Quare totum illud spatium, lineis parallelis binos semicirculos ab ortu incipientes & in occasu finientes, comprehendens, cælum dicimus, in quo viam lacteam, Solem & Lunam imposuimus. Inus autem semicirculus ad ipsius terræ imaginem refertur, à qua multiformis ad obiecta meteorologica fieri solet aspectus.

Omnis autem locus inter cælum æthereum atque terram interpositus vastam denotat aeris sedem seu spiritus mundani extensionem, in cuius capacitate tanquam communi medio tota instituti atque propositi nostri ratio includi atque contineri videtur. Hic etiam locus generalis lineis duabus curuis arcum constituentibus in partes tres diuiditur, quas vulgus aeris regiones dicitate solet, neglecta earum dimensione, de qua nimis contendere videntur philosophi vulgates, Nos autem inferiorem aeris regionem altissimos montes in sua dimensione seu extensione non excedere putamus:

tamus: at vero superiorem vastissimum esse atque admodum spatiosum concedimus: regionem vero inter has duas sitam seu mediam mediocriter in dimensione sua inter illas extremas se habere putamus: In his autem aeris regionibus includuntur præcipua (vt dictum est) intentionis nostræ argumenta, atque hoc imprimis pro varia meteororum sede atque situ à vobis imprimis considerandum, oculisque vestris subiiciendum putauimus.

In regione vero superiori actum diuinum organaque siue ministros, in & per quos omnia in his inferioribus imo verbè & in cælis superne perficiuntur, pro captus nostri vigore distinguendum ordinauimus, de quibus, vt pote rerum omnium, tam perfecte quam imperfecte mistarum initiis, verba quidem hoc in loco leuia & breuia, à speculi vertice ad balin vsque descendentes faciemus, quoniam tam in præcedentibus quam sequentibus vbertim de ipsis mentio est facta, in honorem DEI omnium creatoris, atque eruditionem hominis, qui est finis & perfectio omnium.

Cum omnia in mundo creata siue simplicia sint siue ex simplicibus orta, (cuiusmodi sunt Angeli, vt pote alteritas, & ex duobus conflati, stellæ, atque etiam inter sublunaria imprimis corpora imperfecte mista, quæ in aere atque ex aere componuntur, ac tandem perfecte mista cuiusmodi sunt animalia, vegetabilia, & mineralia) ex forma lucida, siue sit apprensiva siue occulta, atque materia, tanquam subiecto ex quo componantur, quarum huius est pati, illius vero agere, sine quibus qualitatibus nihil in mundo existere aut ad perfectionis metam, quo omnia tendunt, pertingere queat; ita quidem in primo loco imprimis consideranda veniunt, quinam sit in actionis continuatæ motus fons & initium, à quo actus diuersimodi vndique per mundum impluuntur, ac disseminantur, ac tum postea quales sint immediati actoris primarii ministri seu organa per quæ & in quibus agit, seu emanationis suæ actus effundit: Actum postea diligenti intuitu considerandum putamus, quænam sint præcipua in mundo subiecta, tam in cælo æthereo quam in aere, vt pote in quo omnis generis meteoora (de quibus hic præcipue intendimus) procreari solent, ac denique in aqua atque in terra, circa quæ prædicti Dei actus agere atque versari animaduertuntur.

In primo seu superiori loco reperimus, ipsum Deum in immensa & infinita suæ diuinitatis dimensione literis quasi quodammodo descriptum, vt pote effigie nunquam depingendum, aut mente humana comprehendendum in sua infinitudine, quam per vocabulum *Ensofph* cum Cabalisticis & Secretioribus Theologis ibi loci significare seu exprimere placet, quod significat Infinitudinem, quam asseuerauerunt esse vnicum vitæ & essentia diuinæ fontem, infinitatem nempe, sine qua nihil viuunt, & nihil est, omnia enim ab vno proueniunt, atque hunc fontem vnicum (in cuius arcana penetrare non est possibile) videlicet duplicem scaturiginem haud inconsulte faciunt, naturalis videlicet & spiritalis, quippe à quo aquæ vitæ proueniunt, quæ imprimis per rivulum in portam lucidam patenam, *Eliou Cheter* dictam, hoc est, corona suprema, morè emanationis descendunt, & tum postea in filio *Hochma* seu *sapientia*: Hinc dicit Psalmista regius, *apud te est fons vitæ*. Ex quibus colligere fas erat, quod DEVS in intima sua essentia sit extra omnia, & ultra mundi cavitatem, nec mentis acie comprehendendus: & nihilominus per varia sua spiracula, quæ numerationes Sefiroticæ seu portæ lucidæ, varias in mundum emanationes lucidas, proprietate ab inuicem distinctas, deorsum vndique per mundi cavitatem dispergit atque disseminat, quæ emanationes spiritum mundanum inducentes nomina & proprietates Angelorum induere solent; quorum tres priores ex numero denario ad mundi regiones, cælos, atque elementa constanda ordinantur, quarum prior corona Patri, secunda sapientia dicta Filio, & prudentia Spiritui Sancto ascribuntur: quod etiam & Propheta regius arguere videtur in hoc sermone, *verbo Domini firmati sunt cæli, & spiritu ab ore eius omnis virtus eorum*; Vbi Dominus est patet, vrbum seu sapientiam emittens, mediante qua cælum & terra sunt creata ex aquis (vt testatur D. Petrus) & spiritu ab utroque omnis virtus in iis. Septem autem aliæ emanationes à septem reliquis spiritibus Angelicis recipiuntur atque imbibuntur quasi, mediantibus quibus dicti Angeli informantur, aguntque & operantur secundum proprietatem nominis Diuini, à quo impluuntur in subiecta illa mundana, vbiunque per spatiosum mundum disposita: atque hi sunt illi angeli qui Planetis Septem præsidere dicuntur, de quibus infra latius.

Ad receptacula ergo seu organa ista angelica siue spiritalia quod attinet, quæ ad influxum diuinorum species recipiendas à Deo sunt ordinata, ipsa ad meliorem lectorum intelligentiam in hunc modum cum influxum canalibus, atque angelorum ordinibus, qui ipsos imprimis recipiunt, & tandem quibus regionis cælestis orbibus eos ex officio conducant verbis quidem paucis explicabimus.

Inprimis ergo sciendum est, atque diligenti intellectu obseruandum, quod ex infinito diuinitatis immensæ fonte, *Ensofph* dicto, decem (iuxta Cabalistarum intentiones) emanationes lucidæ per canales totidem proprietate differentes, vbi que in mundum secundum Dei voluntatem profusæ atque emanantes, in decem varios Angelorum & sanctorum ordines imprimis effunduntur, à quibus iterum Archangeli decem (animam Messia inter eos numerando) ad hoc negotium à DEO creati, videlicet eorum quilibet quaslibet earum emanationum, quasi influxus lucidos à quolibet ordine recipiunt: Nam omnes fere Theosophi in hoc conueniunt, quod vt ordines Angelorum superio-

superiores lucem seu emanationem lucidam recipiunt, immediate à Deo ipsam emittunt & manifestant illis ordinum inferiorum, vnde Angeli speculaduntur, utpote potentes recipere lumen Dei, & in hoc conueniunt Dionysius, Basilius, Isidorus, Gregorius &c. similiter vti ex serua Biblii sancti obseruatione decem distinctas animaduenerunt secretiores theologi in DEO proprietates, quibus etiam varia DEI nomina ad eas spectantia, à prophetis & patriarchis attributa perceperunt, ita quidem cuilibet harum emanationum Angelus peculiaris ascribitur, qui rem solam ac præcipuam habet circa illam DEI proprietatem, cui ab origine fuit destinatus; Nam hoc est generale inter secretiores Theologos, Cabalistas, & alios, cum quibus etiam Dionysius conuenire videtur, quod nulli angelo permittatur opus ad alium pertinens suscipere: At vero quoniam Angeli *Metatron* officium erat tam vniuersale, ut circa mundi efformationem, tenebrarum à luce diuisionem, atque mundi viuificationem, ælorumque motum versaretur, ideo quidem ipse creditur esse sapientia illa prima (vt ait sapiens) ante omnem creaturam creata, mediante qua omnia tum postea sunt facta, vnde & illa totam naturæ angelicæ perfectionem in se continet, non aliter quam vniuersi radii solares dicuntur esse in sole.

Progredimur ergo ad dilucidam istiusmodi rei demonstrationem quatenus in suprema Catoptri nostri Meteorographici regione depictam eam habetis hunc in modum.

Prima emanatio ab æterno diuinitatis fonte scaturiens iuxta DEI proprietatem beneuolam & ad benignitatem pronam dicta est EHIH: quod DEI vocabulum ad æternitatem & vniuersam temporis rotam videlicet præteritum, præsens, & futurum respectum habet, Huius gratiæ diuinæ scaturiginis canalis seu porta lucida, seu sephirota, seu numeratio Cabalistica est *Cheter seu corona*, utpote radix totius arboris sephiroticæ, a qua porta emanatio vitæ & essentiæ impuitur in ordinem *Seraphin*, qui est supremus primæ Hierarchiæ ordo, qui angeli, teste Isidoro, sunt quasi ignei, & ardore atque amore igneo accedentes, atque illam insignem claritatem habent mediante istiusmodi effluxu lucidissimo, amoris atque concordiæ dono plenissimo, estque hic ordo Charitatis fons; Dein de ista lucida influentia ab illo omnium Angelorum primo & maximo *Metatron* accipitur, qui eam dirigit in supremam cœli ætherei spheram, primum mobile dictam, virtute cuius omnia animat cœlum in mundo vniuerso ab ortu vsque ad occasum, & ab occasu iterum in ortum die naturali circumrotat, atque ita vniuersum spiritum mandatum suo motu & luce animare videtur, vnde à Platonis mundi anima dicitur.

Secunda emanatio dicitur IAH: à beneuola etiam & clementi sua proprietate: nam mediante hoc nomine diuino forma per vniuersum mundi spiritum dispergitur: Canalis per quem transit, & porta lucida per quam egreditur, dicitur à Cabalists *Hochma id est Sapientia*, à qua omnia sunt facta. Ista emanatio scaturiginem suæ lucis dirigit ad ordinem *Cherubin*: qui ideo scientiæ plenitudine atque dono sapientiæ & intellectu abundare dicuntur. Hic ordo commendat istam emanationem deorsum tendentem ad custodiam Archangeli *Ruziel*, qui est factus custos atque director istiusmodi effluxus eumque in spheram octauam seu stellarum fixarum dirigit, per cuius medium *Zona*, vel cinctura illa cœli transit, qui dicitur *Zodiacus*, inde arguens à nominis etymologia, quod hic spiritus seu hæc emanatio virtute sua ad viuificationem & animationem in primis agat, atque hic influxus varias in aere generat impressiones meteorologicas.

Tertia emanatio seu fluxus diuinus vocatur ELOHIM, & canalis seu ramus in quo mouetur, simul atque porta lucida à qua egreditur, dicitur *Binah seu prudentia*, à qua descendit in infimum supremæ hierarchiæ ordinem videlicet *Thronos*: inde arguens proprietatem DEI seueram & iudicio plenam: Ab isto ordine fluxus huiusmodi descendentes recipit Archangelus *Zabkiel*, vel vt alii volunt *Oriphiel*, qui eos conducit in Spheram Saturni: Vnde vt Saturnus est planeta grauis, fixus, & Melancholicus, ita seueros, & ad iudicium & punitionem dicitur in inferiora implere effectus, Quare & Infortunium maius dicitur ab Astrologis. Et quandoque tristes & tenebrosi effectus, quales sunt nubes densæ, nebulae terræ, pluuia tenues & siccae, & quandoque cum tonitru mixtae, more separationis elementi ignei à chaos ab eo producuntur.

Quarta emanatio à fonte Ensof vocatur EL: quod arguit misericordiam in hac DEI proprietate: Vnde & Canalis seu porta eius lucida nuncupatur *Chesed*, hoc est, *clementia*: atque hic influxus luminis diuini emittitur in ordinem Hierarchiæ mediæ supremæ, Dominationes dictum, mediante quo potestas datur contra malignos spiritus, atque vitæ beneficia, statusque beneuoli in spheram Iouis ducente Archangelo *Zadkiel*, vel vt alii volunt *Zaccariel*; Atque hæc est ratio quod planeta Iupiter adeo erga genus humanum atque creaturas viuificas impletur beneuolentia, quare ab Astrologis fortunium maius non aliter dicitur quam Saturnus infortunium maius, At vero inter meteo- quæ in aere quandoque profert, nubes sunt albescentes cum rubedine permixtae, quæ vel in pluuiam leuem, vel in ventum nonnunquam migrare atque resolui solent.

Quinta emanatio nuncupatur ELOHIM KIBBOR, quod nomen DEI importat seueritatem, vnde canalis seu porta ex qua effluit à fonte Ensof, dicitur *Geburah*, hoc est, *punitio*, atque ista emanatio deorsum transit in ordinem medium Hierarchiæ tertiæ, qui est *Principatus*, qui ordo est ordo Imperii

imperii atque dominationis in rebelles, eos vi & armis quasi cogendo ad verum Dei cultum & reuerentiam: atque Angelos cui hic influxus ab hoc ordine commendatur est seuerus ille *Samael*, qui eum conducit in sphaeram Martis, à qua ignea influentia atque seminaria iracundiae deorsum in mundum inferiorem immittuntur: Et virtute istiusinodi influxuum aer nubibus croceis impleti cernitur, quae tonitrua fulgura atque tempestates quandoque emittunt, imo vero iuxta Astrologorum sententiam cometæ atque impressiones ignitæ hinc oriuntur. Atque hinc accidit vt ubi infectum & malignum istius influentiae Martialis æstus, febres, pestes, & morbi quandoque calidi inter mortales induci animaduertantur, vnde ab Astrologis Mars Infortunium minus dicitur.

Sexta Emanatio vocatur ELOAH: atq; hæc omni virtute lucida plenissima habet pro suo canali *Tipherith*, quod significat *gratiam, pulchritudinem, & claritatem*, atq; hic influxus vim suam dirigit in ordinem Hierarchiæ mediæ infimum, qui est *Potestatum*, cuius est prauos angelos seu spiritus sibi subiicere, idque vi atque potestate, vti Gregorius ait: Atque hic ordo committit istum influxum sub potestatem & custodiam *Michael*, qui est magnus ille Angelus, qui suum internum fecit istiusmodi emanationem, virtute cuius Draconem & omne ipsius consortium sibi subiecit: Hic ergo Angelus istum influxum conducit in sphaeram solis cui præest, à qua tum postea eum effundit liberaliter in inferiora, vt eius contactu vita multiplicetur in vegetantibus, generatio fiat in terra, & in mari, atque omnia digna gratia & pulchritudine solari reficiantur.

Septima effluxio dicitur à Cabalisticis IEHOVAH ZEBAOTH, cuius canalisis seu porta sephirotica vocatur *Netzeth*, hoc est, *Triumphus*, per quam egreditur hæc emanatio, & descendit in ordinem Hierarchiæ infimæ, supremum, quem appellant *Virtutes*, vt pote in quo virtus diuina elucescit; nam vt ait Isidorus, angeli istius ordinis recipiunt illuminationem, purgationem & perfectionem, ordinum mediæ Hierarchiæ: Atq; Archangelus in Com. in Dogm. Cab. videtur allere, quod sit in ordinem istum quod influxus à *Tipherith* diriguntur, quod quidem verisimile etiam videri potest propter lucidam, claram, atque pulchram ipsius conditionem: vt pote in quo lumen DEI mirifice lucet; At nos Dionysium & Isidorum hic sequimur: Hic influxus ab hoc ordine Angeli bono *Anaeli* accipitur, & deorsum in sphaeram veneris fertur, cuius præsentia & virtute bonæ influentiæ & generari humano gratæ vbique per aerem sublunarem, aquam, & terram disseminantur, Præsentia etiam cuius tenues nubes & nonnunquam pluuia tenui cribrantes procreari solent; Hinc etiam est quod ab Astrologis hic Planeta videlicet Venus, Fortunium minus nuncupetur.

Octaua emanatio vocatur ELOHIM ZEBAOTH, à proprietate, atque hæc habet pro sua porta seu canali sephirotico *Hod*, hoc est, *Laudem*; atque hæc descendit in ordinem Archangelorum, à quo *Archangelo Raphaeli* remittitur, qui illam in sphaeram Mercurii, qui est (iuxta Poetarum sententiam) magnus Iouis nuncius, conducit, à quo tum postea in regionem sublunarem emissis ventos in aere quandoque rapidos procreat, qui imbribus atque pluuiis haud raro copiosis associantur: Præterea hic influxus in homine varieformiter agere obseruatur, videlicet sensum reddit bonum & ingenium facit acutum, memoriamque fecundam.

Nona appellatur SADAI cuius porta lucida est *Iesod* qua descendens in ordinem Angelorum transit, à quo Custodiæ *Gabrieli* committitur, qui eam dirigit in sphaeram Lunæ qui humiditas influentias atque frigiditas impluit in aerem, aquam, & terram varias atque multiformes in iis impressiones procreantes, videlicet ventos, pluuias, & huiusmodi alia.

Denique Decima vocatur ADONAI id est Dominus, cuius canalisis est *Malchut*, hoc est, regnum, à quo hæc emanatio descendit in sphaeram animarum (vti Cabalisticæ volunt) duce anima Mellæ, quæ tandem ab ea deorsum vehitur in elementa, vbi seueri vt plurimum ob hominis inobedientiam producantur effectus.

Hic autem obiter vos scire velim, iuxta Magorum atque Cabalistarum intentiones, quod quisque prædictorum angelorum grandis est Princeps, habens potestatem multæ libertatis, quatenus est in ipsorum officiis hæc DEI dona, seu has eius proprietates pro eius voluntate vel clementer vel seueriter disponere, cum creaturis huius mundi sublunaris, atque plus videntur crecere eorum vires secundum communem & naturalem seu visitam suam in cursu annuali dispositionem, in dominio suorum planetarum & signorum, & consequenter in ipsorum ordinatis temporibus, annis nempe, mensibus, diebus, & horis, & in elementis & partibus mundi, & vêtis ipsis appropriatis; Et certe, vt verius dicamus, dominiū est neq; signorū, neq; planetarū, sed respectu vberioris effluxus diuini, qui magis ei aduenit vno tempore quam alio, pro velle diuino, & consequenter Angelus siue intelligentia planetæ seu stellæ est quasi spiritus eius internus ipsum mouens, cuius anima centralis est illa ipsa emanatio diuinitatis, qua assidue inebriatur quasi diuino nectare, quare male dicitur à Magis peritis, quod Angeli agant in dominio signi aut planetæ, sed potius quod signū & planeta fortior seu potentior sit pro maiori aut minori intelligentiæ suæ in emanatione diuina, quam recipit, fortitudine: Porro etiam intelligendum est, quod vnus quisque istorum Angelorum potentum (quorum septem dicuntur astare coram facie Dei) pluribus dominetur legionibus, quibus tam in cælo quam in regione elementari agere solet.

Hic

Hic ergo habetis causam meteororum efficientem solam atque unicam cum suis organis variis pro varia emanationis proprietate designatam.

In regione vacua.

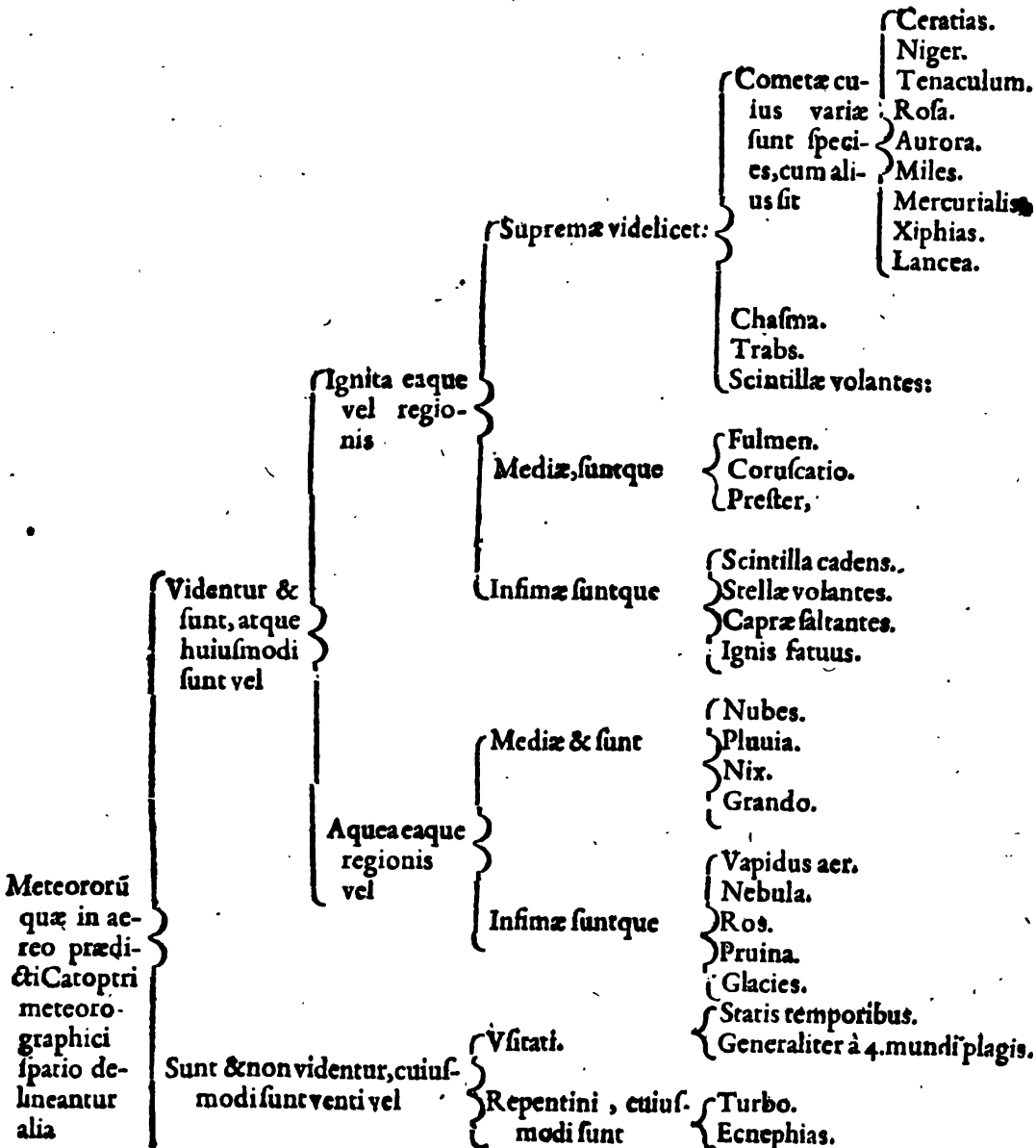
In regionis vacuæ parte sinistra habetis triangulum depictum atq; in plura quadrata diuisum, cui triangulo titulus huiusmodi inscribitur.

Prognosticatio meteorologica per planetarum inter se aspectus & ad lunam. ∞. ∞. □.

In quo triangulo ad partis leuæ marginem inuenietis istas litteras V, Æ, A, H. quæ sunt, Ver. Æstas, Autumnus, Hyems.

Porro & in parte vacuæ regionis dextra duplex in vnica sphaera habetis mysterium descriptum videlicet portarum cæli, atque tum postea valvarum magnarum apertiones; de quibus omnibus quoniam mentio ampla est facta in membri 3. libro 1. De causa Meteororum cælesti efficiente, verba hoc in loco ampliora facere minime intendimus. Quare vos pro harum duarum machinarum explicatione atq; expositione pleniori ad illum librum tertii membri remitto.

De toto illo spatio quod inter cælum & ter. am interfacet, & de meteororum speciebus, quæ in singulis dicti aeris regionibus reperiuntur.

T

Viden-

Videntur & non sunt, quorum ratio è scientia optica elicitur; suntque hæc

Halo { Lunæ.
Stellæ.

Parelion { Solis.
Lunæ.

Arcus { Integer.
cælestis { Dimidius.

Luna colorata in aere halitus-
so solis magnitudo in occasu,
Lineæ perpendiculares.
Rubedo vespertina.
Templum in aere, &c.

At vero jam ad propositum præmanibus versans peruenimus, videlicet ad formarum, in Catoptro nostro Meteorographico depictarum, locorum atque qualitarum expositionem atque explanationem: Ad ipsorum autem locum quod spectat inuenimus illum esse vel communem vel proprium: communem autem dicimus integrum aeris spatium inter cælum æthereum & terram. Propria vero loca tres aeris integri & communis regiones statuimus, quarum superiorem cometis varii generis atque effigie differentibus repletam cernimus, simul atque chasmate trabeque ardente, de quibus non nisi verbo hic, quia alibi plenius.

Cometarum ut variaz sunt species ita etiam & nomina effigiebus ipsorum conuenientia iis imposituerunt Philosophi.

Lanceam ignitam primam speciem dixerunt, utpote in longum exprorectam.

Xiphias est lancea breuior, estque hæc cometæ species in mucronem fastigiata.

Mercurialis est cometa, qui est calore aliquantulum cæruleus, quantitate paruus, habens caudam minutam & longam.

Miles ita dicitur quia habet colorem Martialem, estque hic cometa etiam caudatus uti eum in Catoptro delineatum habetis.

Aurora habet effigiem stellæ, sed omnem excellit stellam sua claritate & splendore.

Rosa est cometa quantitate magnus & rotundus, qui faciem humanam præ se gerere atque ferre videtur.

Tenaculum est cometa, qui quasi super igneam basin erectus, mirum in modum est caudatus.

Niger est cometa colore fusco, caudaque curta atque breui præditus, isque capillamento perpaucò quodammodo exornari videtur.

Ceratiæ est cometa, qui ex ardoris specie seu forma ignis cornutus dicitur.

Sunt etiam & alia meteora ignita, quæ in hac regione quandoque sunt perspicua, quæ nihilominus cometas minime nuncupamus, quoniam ut cometæ ita incenduntur, ut non celeriter restinguantur, ita cæteræ apparitiones cuiusmodi sunt Chasma, Trabs, & scintillæ volantes, minus, utpote ex materia seu spiritu minus firmo magisque inconstanti ortæ, sed quoniam de his antea, atque etiam ipsorum formas in Catoptro nostro explicauimus, sermonem hoc in loco prolixiorum facere non statuimus.

Pro cæteris meteoris, tam luminosis quam tenebrosis, sine ulteriori hoc in loco explanatione, videlicet pro ipsorum formis atque locis, vos in primis ad catoptri nostri inspectionem, ac pro eorum ordine ad tabulam seu distinctionem supra dictam breuitatis gratia referendos censeo.

De Meteoris quæ videntur & non sunt talia qualia videntur.

Nunc autem ad ea meteora peruenimus quæ speciem seu effigiem quandam in aere exhibent, & tamen non sunt ea quæ videntur: At vero quoniam inscientibus & inscientia optica minime peritis hoc durum & difficile apparebit prima fronte considerare, ideo rationem illorum aspectuum perspectiuo more in Catoptro nostro meteorographico expressimus, idque demonstrationibus iustis atque consentaneis, quibus facilius ad istiusmodi in aere visionum cognitionem certam sine magna fatigatione pertingatis: in quo demonstrandi negotio Vitellionis de videndi ratione doctrinam me sequi atque imitari fateor, qua docemur, nos videre per actionem formæ aspectabilis in oculum & passionem aspectus ab eiusmodi forma. Huiusmodi autem meteora, quorum rationem in sola scientia optica colligimus, utpote quæ non sunt ea quæ apparent, sunt Parehi, qui fiunt oriente sole vel occidente ex obliquo, in inferiori nubis parte, hocque in infima aeris regionis parte, Et sunt effigies seu imagines solis vel Lunæ, quæ in nube rorida repræsentantur, non aliter, quam in aqua vel speculo cerni videtur. Rationem autem visionis ostendimus per lineas pyramidales à loco aspectus ad obiecta Solis & Lunæ in inferiori nubis parte, quemadmodum demonstratur in Catoptro nostro.

Similiter.

Similiter arcus cœlestis vel oriente vel occidente sole videri solet vt plurimum, sed raro in meridie, nisi quandoque in tempore hiemali : Atque hic fit virtute diuina cum delineante ab aere mactente ad aspectum, non enim à lenioribus refertur aspectus, sed obiecta coloribus leuiora mouentia aspectum agitant. At nunc contra communem philosophorum opinionem imprimis scendum existimamus arcum non fieri in nube, sed in inferiori parte infimæ aeris regionis, vt in præcedentibus à nobis declaratum est, vtpote qui ab oculo non multum, videlicet non vltra tricesimum passum distare animaduertitur, quod quidē in eo comprobatum habemus, quoniam inter oculum montemue aut syluam non longe distantem obiectum cernere possumus iridem suis quatuor coloribus resplendentem, imo vero & ipsum supra herbas mediante rosido imbri descendentem quandoque vidimus, quod si apertam huius rei rationem cognoscere velitis, necesse habetis, vt hæc quæ iam sunt dicenda, attentione diligenti, abiectis hac in re vanis philosophorū plurimorū opinionibus, nebulis & tenebris obrutis, recte colligatis atque intelligatis. In lucido crasso (veluti aqua) reflectitur imago solis rotunda parua, in tenuiori rotunda magna: adhuc extenuato fit maior, cum tamen omnia circa centrum imaginis nuda apparent, quoniam radii dissipati non referuntur in punctum, iamque modo illic in aere leuiori dissipantur, quemadmodum nos vitris radios ad corpora comburenda congregare solemus, & sane magnum habet momentum ad subitanam illam aeris constrictionem. Adhuc extenuato atque in aerem humidum guttosum halituosum mutato, maxima non imaginis sed luminis repræsentati cernitur rotunditas, sicque gradibus quibusdam peruenire possumus à prima, à minima scilicet ad maximam relationem. Est autem colorata ex lumine in humore longius dissipato, semicirculus tantum cernitur terra obtante, aspectus in superiori loco collocato integer videtur, atque hoc experientia comprobatur, atque per aspectus & obiectorum in catoptro explicatorum rationes demonstratur.

Corona etiam eodem modo fit, nisi quod facta est inter aspectum & solem.

Augmentatio solis in occasu fit, ex refractione luminis in crassiori aere.

Lunæ decoloratio sine augmentatione fieri solet ex translatione facta per aerem halituosum, sed non crassum.

Linæ perpendiculares propter inæqualitatem nubium fiunt, transmissio per foramina lumine solari.

Rubedo vespertina oritur à luminis per inferiores nubium partes penetratione.

Templa, ædificia & homines in aere ambulantes, oculis nostris apparent quandoque, non aliter quam corporum obiecta in speculo videri solent: Sic scribit Plinius, quod nonnulli sint qui visum habent adeo debilem, vt seiplos in aere tanquam in speculo videre possint, hocque præcipue flante Austro.

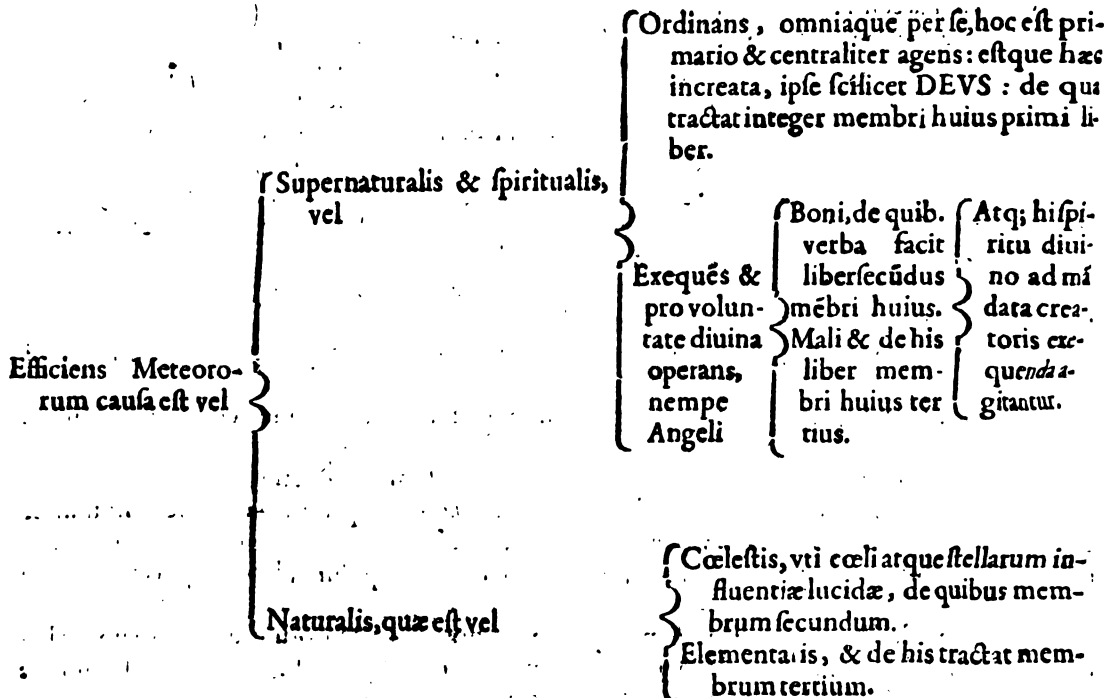
Denique concludimus, quod quidem licet rationes horum meteororum ab effectu hoc in loco produximus, tamen ipsum aerem dicimus horum omnium arcam DEI thesaurariam, Deumque eius verbum seu sapientiam diuinam, statuimus vnicum, simplicem, & solum in his rebus omnibus actorem & authorem, in organis & ex organis suis Angelicis operantem, vti antea & inferius latius.

PORTIONIS QVARTÆ

PARS SECVNDA

De causa Meteororum Efficiente.

C A P. I.

De causa efficiente in genere.

MIRVM est, ipsos Peripateticos posuisse causæ efficientis definitionem esse quod sit, vnde principium motus & quietis est, & tamen hi actum actuum seu primum rerum omnium motorem ignorare vel saltem agnoscere noluerunt, loco cuius qualitates primas, quas actiuas vocant, intelligere volentes, atque ita effectus, à motore, verbo nempe diuino, omnia creante atque illuminante procedentes, pro efficiente male acceperunt & nonnulli profundius in istius primi motoris naturam perquirentes, eum esse ipsum Fati actum & quasi naturam internam concluderunt. Nos vero ex sacrarum literarum doctrina instructi dicimus, solum rerum omnium actorem solumque in omnibus motorem esse DEVM, videlicet verbum diuinum seu Spiritum sanctum. *Verbo Domini inquit David firmati sunt cæli, & spiritu ab ore eius omnia virtus eorum.* Vnde non modo mundus & mundi partes ab eo quasi solo actore perficiuntur, sed etiam omnis actus, & virtus, & opus in eo, siue sit terræ seu cæli & elementorum, perficiuntur mediante eius spiritu. Hinc alibi dictum est: *Venite videte opera DEI, Dicite Deo quam reuerendus es factus tuus, Psal. 66. 5.* Et alibi. *DEVS quicquid vult facit in cælis ac in terra per maria & omnes abyssos, Psal. 135. 7.* Et alibi. *Opera tua sunt mirabilia & ampla, qua omnia fecisti in sapientia, Psal. 103. 24.* At fortassis respondent nonnulli, hæc esse intelligenda & accipienda de rebus in creatione editis, & non de naturali rerum productione atque progressionem, & quod meteora varia, quæ secundum temporis statum atque dispositionem oriuntur, non proueniant à Deo, sed à rebus à Deo creatis, & à calore seu frigore tanquam primariis in natura qualitatibus, agentibus. At DEVS bone, quam absurdum est existimare, calorem posse procreari, nisi vbi sit natura ignea, cuius est indenter

facienter mouere, & quod ignis seu lux possit agere, ubi spiritus incorruptibilis tanquam forma interne & centraliter agens illam non iucitat! Vnde hæc scripta inuenimus, *Ignem mitescere fecit Deus ne combureret, modo ignem DEVS facit ardere. nam creatura tibi, qui fecisti omnia, subseruiens ad punitionem contra iniustos tenditur, & remittitur ad beneficentiam pro iis qui confidunt in te, Sap. 16.* Hinc etiam & alibi dictum est (vnde liquet quod ipse ignis ab interno agente regatur atque moueatur) *percipe istud Iob auribus, confiste & considera mirabilia DEI fortis: Nostine cum disponit DEVS de illis, ut splendeat lux nubis sua. Nostine de libramenti densa nubis mirabilia DEI perfecti scientia Iob. 37. 13.* Et alibi, *Nunquid mittes fulgura & ibunt, & reuertentia tibi dicent adsumus? Iob. 38. 35.* Et alibi, *Educens nubes ab extremo terre, fulgur in pluuiam fecit, qui producit ventos e thesauris suis.* Infiniti sunt alii loci, qui apertis verbis confirmare solent, ipsum DEVM seu sapientiam diuinam esse causam meteora calida efficientem,

Porro etiam hoc idem de frigidis effectibus est dicendum, nam contextus sacer sic habet, *A flatu suo DEVS fortis edit glaciem & latitudinem aquarum coarctat. Iob. 37. 9.* Et alibi, *Emittente sermonem suum in terram quam celerrime excurrit verbum eius, qui niues emittit sicut lanam, & pruina sicut cineres dispergit, deicit gelu suum tanquam frusta, coram frigore eius quis consistat? Psal. 147. 16.* Et alibi, *Pruinam cæli quis genuit? Iob. 28. 29.* Anne cum Peripateticis respondebimus, quod frigus seu ventus septentrionalis aut calida & sicca exhalatio? certe si rem nucleo tenus considerauerimus, hæc omnia soli Deo attribuenda esse percipiemus, & minime creaturis, sic n. asseuerare possumus, quod eius sit causa efficiens vulneris, cum manui hominis percutientis illud sit ascribendum, & tamen reuera nec gladius nec manus sunt efficientes sed spiritus in homine agens, qui tanquam vehiculum ab illo primo omnium actore, qui ubique habitat, & pro velle suo agit, vel ad hominis flagellum vel ad beneficentiam, exagitur atque dirigitur, more fulgurum (quæ sunt DEI ministri ad voluntatem diuinam exequendam.) Hinc dicit sapiens, *DEVS omne opus adducit in iudicium cum omni re occulta siue bonum siue malum, Eccles. 12. 16.* Nec tamen reputandum est illud pro iniquitate & malo, quod homini tale videtur. Nam uti Iob ait, *DEO forti absit improbitas, & ab omnipotente iniquitas, Iob. 34.* Nam iuxta opus hominis reddit ei, & iuxta viam cuiusque inuenire facit ei, Et alibi, *DEVS facit quicquid vult, & nemo eum est interrogaturus quid aut cur ita faciat? Sap. 12. 12.* Sed de omnipotentis Iehouæ actu & operatione, non modo mirabili in rerum meteorologicarum, sed etiam perfecte mistarum productione, atque etiam de ipsius ministris organisque primariis, mediantibus quibus tam in cælis quam in terris operari solet, per totum membrum hoc fusius discurre nobis est propositum. In duobus vero membri huius partibus postremis more mundano verba faciemus, videlicet diuinitatis tam Deiformis, quam angelicæ effectus pro causis efficientibus habentes, solem nempe, lunam & stellas, cum calidis aut frigidis ipsorum influentiis apud regionem cælestem, atque primarias elementorum, ignis, aeris, aquæ, atque terræ qualitates, cum variis humorum generibus inter illas elementares.

CAP. II.

Quid Deus sit in se & per se, nulla ad res creatas consideratione habita: in cuius dubii resolutione tam Philosophorum quam Cabalistarum ac denique Sacrarum literarum testimonia explicantur.

Simonides (Philosophus excellens, & pro scientiæ suæ profunditate ab Aristotele ipso atque Cicerone haud immerito celebratus) cum ab Hierone Tyranno esset interrogatus, quidnam rei esset Deus, pro huiusce dubii resolutione spatium vnus diei requisuisse fertur; reuertente ergo ad eum Tyranno die sequente, iterum petit, ut de eo dubio certum eum faceret, at tunc philosophus petebat spatium duorum dierum, ad petitionis seu quæstionis resolutionem, quo tempore finito atque redeunte Tyranno, ipse tempus duplicans quatuor requisuit dies, atque ita omni vice reduplicauit spatium. Denique huiusce rei temporis videlicet duplicationis rationem ab ipso requirens rex huiusmodi traditur ab illo accepisse responsonem: *quanto magis de re ista tam excelsa cogito, tanto intellectui meo obscurior apparet, utpote quæ lucem quandam habitare solet ad quam spiritus humani pertingere atque peruenire nequeunt.* Et in hoc cum sacris literis conuenire videtur, à quibus docemur, Deum inhabitare lucem in accessibilem. At vero Doctor ille cælestis per Euangelium Diui Matthæi nos docet viam, quæ tam ad DEI patris quam filii notitiam perueniamus, asseuerando *neminem filium cognoscere posse præter patrem, atque iterum, quod nullus ad DEI patri cognitionem pertingere possit nisi filius, aut ille cui filius vult reuelare, quare certum est, quod de essentia tam supereminente res est valde ardua imo vero impossibilis iudicare, nisi à verbo Dei & sacris literis instruiamur.* Et quamuis Deum patentem à posteriori, hoc est, ab eius creaturis, atque eius gloriam in lucidis ipsius

vestimentis nobis discernere fas sit, tamen eius magnitudinem scrutari est præter humani ingenii, capacitatem, quippe *qua non est* (teste Propheta) *comprehendenda*, Psal. 145.3. atque multo minus pura eius essentia datur oculis humanis & carnis conspicienda iuxta illud Prophetæ atque Evangelistæ *Deum nemo vidit vnquam* Ierem. 1. Ioan. 4.

Sequemur ergo in Dei descriptione partim philosophorum præstantium doctrinam, partimque illam Cabalistarum, in re vbi cum sacro Biblio conueniunt, ac tandem quid ex verbo Dei sit ad vi- uam Dei descriptionem colligendum paucis declarabimus.

Colligimus ergo ex scriptorum diuinorum testimoniis, Deum duplicem, quo ad nos, habere na- turam, latentem scilicet atque patentem. Latentem, nempe in qua ante mundi creationem visus est captui humano in infinitis tenebris quiescere, & nihil quasi facere. Sed ardorem & virtutem suam in seipsum reflectere, lucisq; suæ radios ad mundi creationem minime applicare: Atque hoc idem et- iam de eius radiis seu essentia in rebus mundi opacis atque tenebrosis conuiescentibus & occul- tatis est dicendum, in quali figurâ à Mercurio Trismegisto in his verbis describitur. *Monas (inquit) ante mundi creationem monadem genuit, & in seipsam reflexit ardorem suum, hoc est sibi ipsi tantum reluxit.* Qui- bus verbis inuere videtur, quod diuina natura, sors lucidus, actus a cætorum, origo vitæ, Oceanus formæ, in seipsum reflexit radios naturæ suæ igneæ & mere formalis. Vnde factum est, quod pri- usquam ei vlla inesset ad mundum creandum voluntas, abyssus infinita erat deformibus tenebris obruta atque inanis: quod quidem & alio in loco inferre videtur dictus Philosophus, *Erat (inquit) umbra infinita in abisso.* In quo sermone videtur cum Moyse conuenire dicente, *quod tenebra fuerint su- per faciem abyssi.* Atque hæc erat illa materia Peripateticorum in potentia, quam primam dixerunt, vnde istiusmodi natura occultata à nonnullis dicitur potentia diuina, vti interius declarabitur. Vt autem Philosophi istam naturam diuinam, tenebris & caligine absconditam, & seipsam minime dilatantem, mathematicè considerauerint, ita quidem illam vnitatem Arithmeticam dixerunt, & quandoque punctum Geometricum. Vnitatem dico in se simplicem, sine vlllo ad numerum respec- tu, atque punctum, nulla ad circumferentiam relatione habita, sed quatenus in vtraque arte con- siderantur, in natura sua simplici, indiuisibili, nullius quantitatis, qualicatis aut substantiæ, & tamen omnium horum principium, vtpote quæ fertel dilatata est, omne quod est, aut quod in decem præ- dicamentis comprehendi potest, vti in Dei patentis descriptione latius declarabitur; in quo vnitatis hæc omnium simplicissima suis numeris perifericis, vt punctus sua circumferentia mutari doce- bitur.

In arte Cabalistarum peritiores diuinam istam potentiam ita occultatam *Aleph* vocauerunt *tene- brosum*, quemadmodum illam manifestatam & effulgentem è tenebris *Aleph lucidum* dixerunt. At vero ipsi per *Aleph tenebrosum* intelligunt numerationem secundum Cabalisticam, videlicet *Hochma* seu sapientiam, seu monadem illam, quam *Monas* ante vllam creationem genuit, ardorem cuius iterum in se reflexit: Hanc sapientiam diuinam à patre emanat. in & in sinum patris redeuntem ante crea- tionis actum dixerunt sapientes principium, de quo scriptum est in libro Bahir. *Nihil est principium ni- si sapientia*, Reueh. 1.3. De art. Cab. nam, inquit, infinitudo ipsa trium summarum cabalisticæ arboris numerationum, quas nos Christiani tres in diuinis personas appellamus, absolutissima essentia, cum sit in abisso tenebrarum retracta & remanens, quasi oriola, vel vt aiunt, ad nihil respiciens, id- circo dicitur *Em* id est nihil, siue non ens, ac non finis, quia nos tam tenui ergo res diuinas ingenii paupertate mulctari, de iis quæ non apparent, haud secus, atque de iis, quæ non sunt, iudicamus. At vbi se ita ostenderit, vt sit aliquid & reuera subsistat, cum *Aleph tenebrosum* in *Aleph lucidum* conueni- tur, atque tunc vt *Aleph tenebrosum* erat dictum *Aleph paruum*, ita *Aleph lucidum* dictum erat *Aleph magnum*; Hæc illi. Per *Aleph lucidum* intellexerunt illi verbum seu emanationem diuinam mediante qua omnia sunt facta, de qua capite sequenti fusius, vbi de Deo patente, hoc est, *Aleph lucido* & pa- tente verba faciemus. Vnde liquet, quod eadem sit ratio inter *Aleph paruum* & *Aleph Magnum*, quæ est inter *Alpha* & *Omega*, quæ dicta est à Cabalisticis *Aleph paruum* seu tenebrosum & *Aleph magnum* seu lucidum. *Ego sum primus & nouissimus* alibi legitur, sed ad rem.

Aleph paruum seu tenebrosum, & quasi nihil, vtpote tenebris absconditum, est quasi vnitatis sine numero, & punctus sine respectu ad circumferentiam: denotat enim illud paruum omnia in po- tentia, vtpote quod se reuelando subito etiam reuelat, creat, & in actum reducit omne quod est, quod omne in luce hac diuina emissa continetur.

Hinc ergo est, quod in Cabalistico nostro discursu, in quo mentionem de patribus tribus feci- mus, aptissime cum tribus Cabalistarum matribus conuenientibus, *Aleph matrem* posuimus cum *Iod patre* summopere consentaneam, nam vti *Aleph* tenebras mundanas repræsentat, videlicet ipsius chaos, ita *Iod* est immediatus Iehouæ actus, è tenebris Abyssus voragine emissus, vnde & *Aleph* mundanum seu prima mater recipit splendorem suum. Nam vt *Aleph paruum* apud Cabalistas denotat vnitatem in Arithmetica, ita *Iod* importat denarium numerum, qui significatur per vnita- tem & Cyphram, quæ vnitas diuina effulgens, facit vnitatem in potentia, videlicet *Aleph tenebro- sum*, quod est quasi nihil, & per Cyphram denotatur aliquid in actu, illuminando aquas de formes & pro-

& propulsando tenebras. Secunda mater Cabalistarum erat *Mem*, quam demonstrauius cum secunda Tetragrammati litera conuenire, videlicet *He*. Nam vt *Mem* est Hieroglyphicum aquarum purarum, ita & *He* denotat spiritum limpidum seu aspirationem: Denique *Vau* in nomine tetragrammate patrem fecimus, & quasi actum virilem, seu solem increatum ipsius matris Cabalisticæ *Shin*: Nam vt *Vau* denotat emanationis gradum in palatio solari, vt pote qui posuit Tabernaculum suum in sole, ita & *Shin* est Hieroglyphicum ignis. Denique vltimum *He* nominis Tetragrammati respondet ad *Mem* clausum: nam vt *He* denotare videtur grossiores mundi spiritus, ita & *Mem* clausum arguit aquas grossas & visibiles. Sed de his infra latius.

Denique à sacris literis docemur, quod *DEVS* fuerit tum latens respectum nostrum, cum in sua existentia existeret occultus, antequam mundus esset creatus, Atque in eo respectu proprium Dei nomen erat *Ego sum*, vt in Genesi habetur cap. 17.

Nam sufficiebat ei quod ipse solus esset, quando nihil præter ipsum esset in infinito mysterio. Atque hinc ipsum per os prophetæ hæc dixisse constat, *Ego non à principio in abscondito loquutus sum, ex tempore antequam fieret ibi eram, & nunc dominus meus misit me & spiritus eius, Es. 40. 16.* Quod quidem de sapientia seu emanatione, quam sapiens dicit ante omnia esse creatam intelligere videtur, de qua alibi, *DEI potentia ante omnia creata finis & initium omnium est, Eccles. 1.* Quibus verbis innuere videtur, hoc idem, quod Cabalisticæ voluerunt, videlicet, quod hæc potentia esset *Aleph tenebrosus*, vt pote, quæ fuerat ante omnia creata, & quod esset *Aleph lucidum*, & emanatio primaria à fonte lucido, quatenus ei attribuitur nomen finis & initii omnium, Hinc dicit sapientia in sua persona. *Me sapientiam possidebat Iehoua in principio via sua ante opera sua, ante vllum tempus, ante seculum inuncta fui, cum nulla essent abyssi edita eram &c. Prouerb. 8. 22.*

Concludimus igitur, quod *DEVS* ante mundi creationem sibi ipsi soli reluxerit, & quod mundum in sacrario suo Ideali atque archetypico prius ad exemplar sui ipsius delineauerit, priusquam illum quidem typicum conflare voluerit, vti in sequentibus luculentius explicabitur.

C A P. III.

De Deo patente eiusque in rerum creatione officio atque virtute, tam secundum Philosophos & Cabalistas, quam Theologia patres, quorum omnium sententiæ literarum sacrarum testimonio lucide confirmantur.

Hæc ergo sapientia, quæ erat cum *DEO*, antequam vlla res esset creata; hoc Verbum sacrosanctum, quod erat in principio tenebroso ante mundi creationem contractum, sibi ipsi solummodo relucens, erat ipse *DEVS* siue *DEI* potentia, & Virtus, & emanatio, quæ non minus est ab essentia Deiformi diuidenda quam radii solis à sole, vt Merc. Trismegistus testatur, Pim. 12. quam ipse Pimandrum & Mentem seu *DEVM* dicitare solet: Hic est, (inquam) spiritus Deiformis, hæc immediata emanatio à Patre, quam dicitur in Philosophia diuina Antistes in vno loco vocat *lumen suauis nimium*, à quo omnia sunt reuelata & formata, *Mens* (inquit) *diuine potentie mutauit formam suam, & vniuersa subito reuelauit, & vidi omnia in lumen conuersa suauis nimium atque iucundum.* Quibus verbis arguere videtur quod *DEVS* latens seu *Aleph tenebrosus* (quod per potentiam diuinam significat) seipsum ad mundi reulationem atque tenebrarum propullationem reuelarit, Et alibi, spiritum hunc splendorem sanctum vocat, è tenebris emanantem, Verba eius sunt hæc. *Erat vmbra infinita in abyso, aqua autem & spiritus in chaos merant, floruit autem splendor sanctus, qui sub arena & humida natura elementa deduxit, grauiusque tenebris submersa sub arena humida resederunt.* Quibus Philosophus videtur declarare, non modo spiritus istius sapientiæ è tenebris emanationem, verum etiam harmonicam ipsius virtutem, mediante qua membra ipsius chaos litigantia concordia pace ligantur, atque ad inuicem disponuntur. Hic ergo est spiritus ille ignis de quo Plutarchus sic loquitur; *DEVS est spiritus ignis intellectualis non habens in se formam, sed in se transformans omnia qua vult, seque assimilans rebus omnibus & res omnes sibi,* quod quidem non efficit mediante igne elementali, sed per se solum aut per ardorem seraphicum qui proximus est igni diuino. His ergo notum facere vult Philosophus, omnem actum in rerum natura spiritui intellectuali cæcanti supremæ conditionis esse attribuendum, & minime creaturis, atque imprimis videtur confirmare, quod mundi & cuiuslibet rei in mundo existentia procedat ab actu igneo istiusmodi spiritus diuini, quem actum vt pote purissimum agnoscit esse *DEVM*. Hinc ergo concludere videtur Merc. Trismeg. Quod nihil sit in rerum natura, quod non repræsentet imaginem diuinitatis; atque Platonicus vocant hunc spiritum sic in rebus omnibus infusum, Animam mundi: Vnde & ab alio definitur hic ardor seu lux diuina esse vnitatis continens in se res omnes licet diuersas, Et Zenon Philosophus agnoscit eam esse principem
seu

seu gubernatorem & dispositorem naturæ; Et alius ipsam hanc lucem diuinam mundi exemplar vocat, eique videtur Mercurius Trismegistus astipulari, dicens mundum esse imaginem & filium Dei creatum, quare etiam & ab alio vocatur speculum in quo res omnes refulcent. Denique ipse Aristoteles agnoscit hunc spiritum Deiformem esse primum in mundo motorem: Habetis ergo secundum philosophorum præstantiorum sententiam iam circulum completum seu periferiam illam circa punctum lucidum tenebris absconditum delineatum; Habetis (inquam) lineam viridem Cabalistarum, habetis mundum sphericum ad exemplar Iehouæ, cuius literæ Iod. He. & Vau sunt sphericæ (vti in discursu nostro Cabalistico supra literas formales ineffabilis nominis Icho. æ est explicatum) Habetis Deum centrum & Deum circumferentiam. DEVM (inquam) in se contractum & quasi nihil seu punctum indiuisibile, & vix imaginabile, & consequenter latentem, & habetis DEVM dilatatum, manifestum, atq; omnia createm atque informantem: Habetis Aleph Cabalistarum tenebrosum in lucidum conuersum, omnia creans, cælumque & terram informant, & consequenter habetis *Alpha & Omega*, principium & finem; Habetis denique spiritum illum, cuius centrum est vbique, circumferentia nullibi, vtpote ext. a omnia; Habetis *En Soph* seu infinitudinem Cabalistarum, quam alii dixerunt mare & Oceanum infinitum; Habetis mundi animam, cuiuslibet rei vitam & existentiam esse; Habetis omne in omni, atque ita iuxta Poetæ sententiam

Iupiter est quodcumque vides, quodcumque mouetur.

Sed videamus jam, quomodo hæc Philosophorum & Cabalistarum dicta cum sacri fontis testimonio conueniant. Inquit Esdras, *DEI potentia ante omnia creata finis & inuisum omnium est, Esd. 6.* per quam potentiam intelligit sapientiæ iste presbyter monadem illam, quæ iuxta Mercurii Trismegisti sententiam genita erat ante omnia à Monade, tanquam filius à patre, & reflexione voluntatis patris in seipsam reuerfa est, & nondum emanauit, quousque de mundi, cælorum videlicet & terrarum creatione determinasset Pater omnium rerum, & tunc dixit FIAT, & emanatione hac seu verbo suo olim occultato iam manifestato & reuelato, quod voluit pater ordinator factum est immediate. Hæc ergo potentia erat sapientia, fortitudo, prudentia diuina, ante omnia, (vti dictum est) *creata*, de qua sic loquitur Ieremias, *DEVS est qui facit terram in fortitudine sua, preparat orbem in sapientia, prudentia sua extendit cælos, Ierem. 10.* Vnde in hoc sermone inclusæ sunt tres primariæ & principes arbores apud Cabalistas, sephiroticæ numerationes, quarum prior dicitur *Chezer* seu corona cui præfidel nomen DEI Ehiçh seu pater, secunda *Hochma* seu sapientia, cui præest ineffabile nomen Iah & Iehouah; atque tertia *Binah* seu prudentia cui attribuitur nomen Elohim, quarum numerationum prior datur patri, secunda filio seu sapientiæ, atque tertia spiritui Sancto ab ambabus derivato. In hoc etiam apud Psalmistam regium inuenimus, *Quod verbo Domini cæli sunt facti, & spiritu ori eius totus exercitus seu virtus eorum, Psal. 33. 6.* vbi per Dominum, patrem & ordinatorum denotat, per verbum, sapientiam & filium, atque per spiritum ori eius, spiritum sanctum, qui est cuiuslibet exercitus tam spiritualis quam corporalis effector & actus; Et tamen quamuis hæc tres personarum diuinarum proprietates assignantur, tamen non nisi vnam & eandem Deitatem atque essentiam habemus, cui omnia sunt attributa, quod etiã & ipse proprio sermone asseuerare videntur, in quo nõ est falsitas; *Ego sum Dominus redemptor tuus & formator tuus in vtero, Ego sum dominus faciens omnia, extendens cælos solus, stabilis terram & nullus mecum, Isa. 44. 24.* Et tamen testatur sapiens, *Quod aderat sapientia apud eum, quando firmans cælos desuper & roborabat fontes abyssi, veluti alammus cuncta componens: Prou. 8.* Quibus euidenter liquet, quod Sapientia etiam sit DEVS at à Patre proprietate solummodo & non essentia distincta: Hinc scriptum etiam reperimus. *DEVS hæc dicit creans cælos, extendens eos, firmans terram: & que germinans ex ea, & dans statum populo qui est super eam, & spiritum calcantibus eam Isa. 42. 5.* Ac si dixisset, vnus DEVS, at tres personæ, videlicet Dominus pater ordinat, verbum filius firmat cælos, & Spiritus Sanctus ab utroque infundit vitam spiritum & virtutem omni rei creatæ iuxta supradicti Prophetæ regii contextus sensum: Vnde & alibi, *Hæc dicit Dominus creans cælos, ipse DEVS firmans terram & faciens eam, ipse Pfastes eius non in vanum creauit eam vt habitaretur, formauit eam, Isa. 45.* Patet igitur quod vbialiqua DEI proprietates adest ibi etiam & alia. Quare sapientia hæc diuina seu emanatio à fonte lucido, est ipsa tetragrammati virtus, & quasi voluntas patris eiusque verbum quod manebit in æternum, imo vero & eius potentia fortitudo & veluti manus est mundi creator atque eiusdem ex vili informi tenebrosa atque inuisa materia formator, iuxta illud sapientis. *Manus omnipotentis mundum ex informi materia effecit seu creauit vt Pagniani & Tremellii translatio habet, Sap. 11. 8.* Vel secundum illam Hieronymi ex materia inuisa, quod etiam sermone hoc sequenti videtur statuminari. *Aquilonem (inquit Iob) extendit DEVS super inane & vacuum, & suspendit terram super nihilum.* Vbi per inane intelligit vmbra lethalem ita dictam, quoniam deest illi anima lucida, neque de DEI bonitate visa est participare; atque hinc etiam à Moyse dicitur terra inanis & vacua, quoniam tenebræ sunt materia originalis ipsius terræ opacæ.

Hoc etiam videtur ipse alibi in his verbis confirmare. *Reuelat (inquit) fundamenta tenebris, & educit in lucem vmbra lethalem;* vbi per fundamentum intelligit mundi bases tam materiales; nam aquæ (ex quibus tum postea, teste Diuo Petro, Cæli & terra fuerunt originaliter) verbo seu sapientia erant

ria erant creatæ: quam formales, lucem videlicet creatam. Per tenebras vero & vmbra lethalem tenebrosam intendit abyssum, super cuius facië tenebrę fuerūt, vnde sine anima manebant. *Job. 12. 22.*

Ex his igitur colligere fas est, pro possibilitate captus humani, quid sit generaliter loquendo spiritus istius diuini natura, & vnde eius emanatio, & qualis in mundi creatione proprietates seu officium illius; iam vero in sequentibus magis particulariter de eius essentia, virtute & officio, in mundi atq; creaturarum eiusdem creatione ex nihilo, seu materia informi, seu inuisa, verba quidem proluxiora, sacri scripti auctoritate statuminata, volente DEO faciemus.

C A P. IV.

Quid sit spiritus hic diuinus omnia creans, quomodo Verbum quandoque, & nonnunquam Sapientia vocetur.

Quod spiritus hic virtutis immensæ sit ipse DEVS, vtpote non magis ab essentia diuina seu fonte lucido diuidendus, quam radii solis à corpore solari, ex sententiis tam literarum sacrarum quã philosophorum in præcedentibus demonstrauius: Quod etiam eiusdem è tenebris emanatione tenebrę seu abyssus obruta eluminetur, aquæ tam tenues quam grossæ animentur, & ex nihilo quasi in actum & esse producantur jam in sequentibus explicabimus; & jam quidem in præcedentibus à nobis sat liquido est dictum, hinc enim scriptum est *Spiritus Domini ferebatur super aquas* iis vigorem impertiens, quæ aquæ, antequam spiritus hic liquidus à fonte lucido seu sinu patris est egressus, dictæ sunt abyssus, super cuius facië tenebrę fuerunt, vti in textu sacro habetur: Quod deniq; spiritus hic sit *Alpha & Omega*, principium & finis omnium, vtpote à quo, & per quem, & in quo sunt omnia, ex multis sacri contextus locis docemur. *Ego sum Alpha & Omega, principium & finis dicit Dominus, Apoc. 1.* Et alibi, *Ego primus, ego nouissimus, manus mea fundauit terram, dextra mea mensa est cælos, Ego vocabo eos & stabunt simul, Isa. 48.* Et constat, quod in Deo ipso viuimus mouemur & sumus, *Act. 17.* quod etiam & de omni re creata est intelligendum, quoniam *incorruptibilis Dei spiritus dicitur esse in omni re, Sap. 12. 1.* Et ob hanc causam & ratione huiusce spiritus dictum est ab Apostolo, quod *Deus operetur omnia in omnibus. 1. Cor. 12.* Hinc ergo alibi concludit dictus Apostolus *Deum esse omnium patrem, quem dicit esse super omnes, & per omnia & in omnibus nobis, Ephes. 4. 6.* Et alibi dicit *Quod Deus viuificat omnia, Tim. 6.* Quod etiam verificare videtur Euangelista affirmans, quod *verbo omnia sunt facta & sine eo nihil quod factum est, & quod in eo sit vita. Job. 1.* Et alibi ab Apostolo docemur, quod à Christo & per Christum sunt omnia, *Ro. 10.* Et in alio loco dicit: *Christum implere omnia, Eph. 4. 8.* Et alibi; *ex eo in eo & per eum sunt res omnes cui sit laus & honor, in eadem etiam epistola agnoscit, quod Deus creauerit omnia per Iesum Christum, Eph. 3. 9.* Atque hoc nomen Iesus à Cabalisticis dicitur omnia Dei nomina virtute sua comprehendere, imo vero nomen illud Dei essentialissimum Tetragrammaton seu Ichoua, vtpote ad nomen cuius, videlicet Iesu, stelletur omne genus, *caelestium terrestrium & infernorum, Philipp. 2.* vnde fit, vt omne illud quod in veteri testamento ascribitur ineffabili nomini Ichoua, illud in nouo transfertur ad illud Iesus: Hinc dicit Job (De hoc spiritu creante intelligendo & de huiusmodi eius efficacia loquendo) *Iehoua extendit Aquilonem super inane, suspendit terram super nihilum, ligat aquas in densis suis nubibus adeo vt non scindantur nubes sub iis: continet superficiem solii, expandit ad illud nubem suam. Decreto circinavit superficiem aquarum, vsque ad consummationem lucis cum tenebris: Virtute sua dirumpit mare, & intelligentia sua discindit pelagus, spiritu suo cælos ornauit, &c. Job. 26. 7. 7.* Vnde liquet quod illud opus in creatione, quod ascribitur DEO, Iesu Christo in nouo testamento etiam Ichouæ assignatur. Quod autem hoc nomen sit verbum Dei, & quod istud sit ipse Deus, ex sermone ab Euangelista prolato declaratur: *In principio, inquit, erat verbum & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum, hoc erat in principio apud Deum. omnia per ipsum sunt facta, sine ipso factum est nihil quod factum est, In ipso vita erat, & vita erat lux hominum, & lux in tenebris lucet, & tenebra eum non comprehenderunt, &c. Erat lux vera, in mundo erat, & mundus per ipsam factus est, &c. Iohan. 1.* Quibus verbis arguit: in primis excelissimam istius diuini spiritus profapiam, videlicet quod sit Diuini & Dei-formis ortus, deinde, quod locus à quo egressus est, sint tenebrę, quem tamen nihilominus tenebrę non comprehenderunt. Vnde dictum est, *Ne tenebra quidem ita obtenebrari possunt, quin tu præuideas, sed nox tibi vt dies perlustrat ac tenebra DEO sunt ac ipsa lux, Psal. 139. 11.* Porro etiam eius essentia & pura formalitas exinde indicatur, quod sit *lux mundi & lux in tenebris lucens*, imo vero & lux non modo mundi sed & ipsius hominis; denique eius officium in eo explicatur, quod ab ipso omnia sunt facta, atque ratio est, quoniam in eo est vita cuiuslibet rei. Hinc scriptum est alibi, *In DEO ipso viuimus & mouemur & sumus, Act. 17.* Et alibi, *Deus viuificat omnia, 1. Tim. 6.* Et alibi, *Ego sum Deus redemptor tuus, faciens omnia, extendens cælos solus, stabiliens terram & nullus mecum, Isa. 44. 24.* Hinc & Prophetæ regius, *Verbo Domini formati sunt cæli & spiritu ab ore eius omnis virtus eorum: Deniq; à D. Petro luculentissime cõfirmatur hoc omne, quod à nobis dictum est, Cæli erant primus, & terra per aquam & in aqua, consistens verbo Dei, 2. Pet. 3. 5.* quib.

V

verbus

verbis liquido nobis indicat materiam in primis mundi, quam narrat esse aquas, ætærum postea formam depingit, increatum verbum videlicet diuinum, illas creans, præseruansque adeo, vt in hunc vsque diem in eodem statu persistant.

At vero hic *Christus Iesus*, hic *Iehoua DEVS*, hoc verbum diuinum, ex aliis literarum sacrarum locis apparet esse spiritus disciplinæ sanctus, hoc est, ipse spiritus sapientiæ diuinæ, vt pote cui eadem data est in mundi creatione proprietates seu officium, tam in creaturarum viuificatione, quam voluntatis paternæ executione, tam in cælis quam in terris. Ad diuinam eius profapiam & æternitatem quod attinet, in Biblio sacrosancto dicitur. *Ego sapientia ex ore altissimi prodii, primogenita, ante omnem creaturam, Eccles. 24.* Et alibi, *Ab initio & antefecula creata sum, & vsque ad futurum seculum non desinam, & in habitatione sancta coram ipso ministravi*: Et alibi, *Sapientia prior omnium creata est, & intellectus prudentia ab euo, Eccles. 24.* & alibi, *Sapientia fons verbum DEI, ingressus illius mandata æterna, Eccles. 1.* Similiter à Salomone accipimus, quod *Domini possidet sapientiam in initio viarum suarum, antequam quicquam faceret, à principio, ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret. Prov. 8.* Denique dicitur quod *sapientia sit à Domino & cum illo fuerit semper, id est, ante æuam; Eccles. 1.* In essentia seu natura sua simpliciter videtur esse lux summa atque increata; vnde dicitur vapor virtutis Dei, emanatio quædam claritatis omnipotentis sincera, candor lucis æternæ, speculum sine macula maiestatis diuinæ, atque imago bonitatis illius, *Sap. 7.* imo vero tam excellens atque incomparabilis est illa lux diuina, vt sole esse speciosior dicatur, & super omnem stellarum dispositionem luci comparata inuenitur prior, vt testatur sapiens in eodem capite. Porro etiam inuenimus proprietates ipsi soli proprias, vt pote qui est fons & origo illarum in hoc mundo, videlicet quod sit spiritus intelligentiæ sanctus, multiplex, vnicus, subtilis, disertus, mobilis, imo vero omnibus mobilibus mobilior, incoquinatus, certus, suavis, amans bonum, acutus, qui nihil vetat benefacere, humanus, benignus, stabilis, certus, securus, omnem habens virtutem, omnia prospiciens, vbique propter suam munditiam attingens, qui cum vnus sit, omnia potest, & in se permanens omnia in nouat &c. *Sap. 7.* Hisce ergo virtutibus munitus ipse, paratus est officio à patre ei assignato mundum omniaque in mundo creare, ipsasque tenebras deformes in actum producere. Hinc dictum est: *Sapientia preparauit Deus terram à terro tempore, repleuit eam bipedibus quadrupedibus &c. Bar. 3.* Et alibi, *Sapientia Deus fundauit terram, stabiluit cælos prudentia, ea erupet vni abissi & nubes rore contrescunt, Prou. 3. 20.* Et alibi, *Ego sapientia adest, quando preparabas cælos, quando certa lege & gyro vallabas abyssos, quando æthera firmabas sursum, Prou. 8.* Et in alio loco, *Sapientia in cælis fecit vt oriretur lumen indeficiens, Et sicut nebula texit omnem terram, cæli gyrum circuiuit sola, profundum abissi penetravit, in fluctibus maris ambulavit, & in omni terra stetit, Eccles. 24.* Et alibi, *DEVS saphireas nubes effecit sapientia, & vires cæli prostermit, Job. 28. 37.* Et alibi, *DEVS sapientia sua aperit pondus aeri, & appendit aquas in mensura, Job. 28. 38.* *Facit pluuia statuta, & viam fulguro tonitruum: Job. 26. 12.* *Qui sapientia seipotentia sua quiescit mare, & intelligentia sua percussit elationem eius, qui sapientiam suam fecit Israelus regum mentem interdiu & lucem stellarem noctu. Sap. 10. 17.* Denique *DEVS omnia opera sua mirabilia fecit in sapientia sua, cælosque in ea confirmavit & ornavit, Psal. 104. 24.* imo vero quicquid agitur, quicquid creatur, & quicquid vel viuificatione, vel multiplicatione, vel corruptione alteratur in hoc mundo, illud vim suæ mutationis à centrali & intrinsecus agente principio hoc creato habet; nam teste Sapiente, *Spiritus DEI incorruptibilis est in omni re, Sap. 12. 1.* atque in alio loco dicitur, quod *Deus effundat sapientiam super omnia opera sua, & super omnem carnem secundum datum suum, & præbuit illam diligentibus se, Eccles. 1.* quibus in primis indicatur, quod spiritus hic diuinus in omni opere Dei inest, iuxta prædictam sapientis asserptionem, & tum postea spiritus hic disciplinæ sanctus possit illis qui amant & timent Dominum reuelari, atque è tenebris creaturæ in lucem ad dilectorum vtilitatem & felicitatem proferri, iuxta illud Prophetæ, *Aperietur terra & pariet saluatorem.*

C A P. V.

Quomodo hæc sapientia seu emanatio claritatis diuina creatura, & interdum nomine angeli nuncupetur.

SI sapientia sit verbum, & verbum sit DEVS, & DEVS non creatura sed creator æternus, admirandum nobis videbitur, quod in multis scripturarum locis inueniatur, sapientiam esse primo omnium creatam, *Eccles. 1.* Et iterum dicitur quod *sapientia ab initio ante secula creata sum, & vsq; ad futurum seculum non desinam, & in habitatione sancta coram ipso ministravi*: At vero si rem paulo accuratius consideremus, percipiemus quidem, hoc non de pura illa sapientia, quæ emanabat à fonte lucido omni à materiali constitutione immuni intelligendum, quippe quæ est Sapientia, Verbum, imo vero & ipse Iehoua Deus omnia creans; sed de spiritu humido mundano, præsentia illius emanationis lucidæ, seu virtutis tetragrammati inspirato, animato, in actum reducto à potentia, nam ante emanationem hanc scriptum est quod tenebræ fuerint super faciem abissi, at cum spiritus scerebatur super aquas, tunc

tunc aq̄ in actu apparebant tota, quæ antea de formibus tenebris essent inanes, & aliquid solui- modo in potentia, vnde (inquit Augustinus) spiritus ille erat amor diuinus, igneum aquis vigorem impertiens, ex quibus aquis ita reuelatis & creatis ab isto spiritu luci: lo, tum postea cœlum & terra teste D. Petro creata sunt 2. Pet. 3. operante eodem verbo. Atque huic quidem rei videtur Mercurius Trismegistus verbis expressissimis astipulari: *Sic effatus Pimander formam transfudit, & illico cuncta concepi temporis articulo, tunc cerno indefinitum spectaculum, omnia enim lumen effecta suaue ac hilare, quod amari expectans: & paulo post: Umbra seu tenebra deorsum ferebantur obliqua reuolutione, vt imaginarer me vidisse commutatas tenebras in humidam quandam naturam, vltra quam dici potest, agitatum, & velut ab igne fumum euomere ac sonum aliquem edere inenuntiabilem: Sub hac vox ex ip̄a inarticulata sic emutebatur, vt suspirarer vocem esse luminis, ex lumine verbum sanctum natura humida astabat eamque fouebat.* Hæc ille; Quibus coloribus viuus depingere videtur modum primordialis luminis, è tenebrosa abyssu emanationis, atque luminis diuinitus emissi, quali formæ informantis atque creantis cum materiæ mixtionem, quam dicit verbum sanctum fouere, atque astare: deinde ibi loci narrat creationem ordinem atque dispositionem elementorum, *Ignis inquit purus exiit ex humida natura in sublime sursum, leuis enim erat & acutus, simul ac efficax, Aer autem agilis existens conseq̄ebatur spiritum dum ascenderet ad ignem vsque à terra & aqua, vt crederetur ab ipso pendere, Terra quidem & aqua manserunt in seipsa commista: Hæc autem mouebantur à verbo spirituali, quod super ea ferebatur, &c.* Videmus igitur istum antistitem à prædicta D. Petri sententia non discrepare, vnde liquet, quod emanatio hæc ab ore altissimi, seu *Aleph lucidum Cabalistarum ab Aleph tenebroso & occulto procedens tanquam anima vniuersalis, vniuersum mundi spiritum, seu naturam humidam (quæ aqua dicitur) animet atque informer, estque more animæ in corpore, in toto spiritu mundano, & in qualibet eius parte; vnde scriptum est à Poeta, quod mens agitet molem.* Et alibi, *Spiritus intus alit,* & de hoc spiritu scribitur, quod omnia impleat & vbiq; adsit, & in omni loco, Et propheta regius ait, *quod Deus sit vbiq;, videlicet in terra, in inferno, in cœlo, in extremis mari, in nocte & in tenebris, Psal. 139. 7.* atque hinc etiam dictum est, *quod DEVS quisquis vult facit in cœlis, in terra per maria & omnes abyssos. Psal. 135. 7.* Rotunditatem (inquit sapientia) cœlorum circuisit sola, in profundo abyssi ambulauit, *Ecles. 3.* Quibus concludimus, istam emanationem diuinam (quæ non magis est diuidentia ab essentia diuina, quam radii solares à Sole vt Merc. Trismegistus ait) esse spiritum mundani vitam, & quod spiritus hic mundanus sit ab illa emanatione in actum productus.

Hinc ergo est quod ista emanatio in se, increata tamen respectu spiritus, in quo tanquam vehiculo inest (qui in se nihil est, nisi respectu præsentia seu assistentia istiusmodi lucis increata) dicitur quandoque creata & creatura. At vero respectu sui, nulla ad materiam aliquam creatam relatione habita, *Iehoua*, spiritus incorruptibilis, spiritus sapientia atque virtus Tetragrammati dici potest; Sed hoc è sacris literis luculentius demonstrabimus. In primis dicitur, quod prima die creata sit Lux: & tamen certum est istam lucem non pro emanatione simplici diuina intelligi, nec quidem pro realiqua alia absente dicta emanatione diuina, vtpote sine qua nulla fieri potest creatio, Quare certum est, quod per lucem istam intelligatur spiritus mundi, lucis diuinæ præsentia creatus, seu radii spiritus, qui ferebatur super aquis, animatus, & splendore formoso ornatus, quare spiritus ita illuminatus dicitur creatus, seu lux creata, hoc est, externum pro toto, cum vero si internam eius naturam respiciamus, est equidem creator, informator, actus primus, primusque in mundo motor, DEVS, verbum, *Iehoua*, *Ielus*, *Messias*, qui est virtus Tetragrammati.

Hic vero obiter stultas & vanas Aristotelis & Damasceni opinionones enucleare haud inutile fore existimamus, qui volunt lucem esse accidens, & non quid substantiale, quorum sententiis vehementer adhærent huius ætatis Peripatetici: At si sibi ipsis constare volunt, certum est, atque omni dubio procul, idque secundum propriam illorum doctrinam, quod accidentis esse sit inesse, quare si lux primo die creata sit accidens, necesse est quod aliquod corpus seu subiectum substantiale præcesserit vel præextiterit, quod quidem est contra sacrarum literarum sensum, qui faciunt lucem opus primi dici, sed ad propositum.

Hinc enim est, quod spiritus hic increatus cum spiritu mundano more animæ cum corpore mixtus, dicitur à Platonicis mundi anima, hinc & mundus ipse vocatur creatura, licet eius internum agens sit ipse spiritus increatus, à quo quandoq; totus mundus denominatur: Vnde poeta

Iupiter est quodcumq; vides, quodcumq; monetur.

Qui quidem sermo cum literis sanctis conuenire videtur, *Christus DEVS omnia implet*, inquit Apostolus, *Ephes. 4. 8.* Sed umbra lethali ab oculis nostris absconditur, ita vt ipsum non nisi de longe & à posteriori in creaturis discernamus, ac ablatis illis nebulis Cymmeriis omni erunt Deus; nam quæ non sunt de Deo, reuera nihil sunt, & euanescent in fumum, vnde alibi dicit Apostolus, *Christus erit omnia in omnibus, cum ille patris regnum obtinuerit*, Et alibi, *Cum ero exaltatus, omnia ad me traham*, 1. Cor. 15.

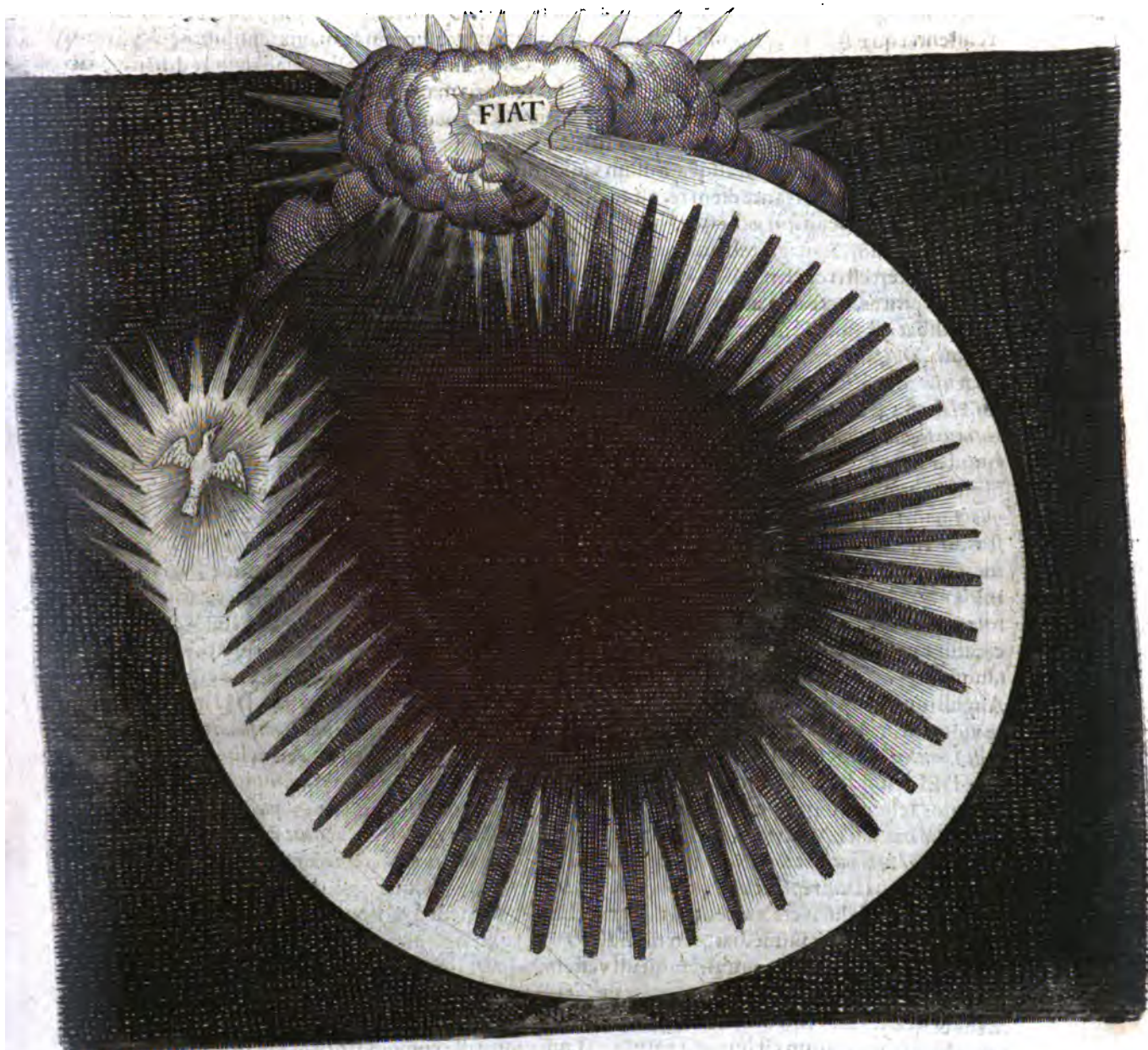
Dicimus ergo, quod respectu exterioris seu creaturæ, in qua inest sapientia, dicta est quasi creari & creata, h. e. quatenus rem creatam inhabitat, sic *Christus homo* dictus est creatura, homo scilicet licet

respectu spiritus æterni qui cum inhabitabat, DEVS, verbum, atque sapientia sit dictus. Similiter in Angeli compositione obseruamus duo, videlicet externum, quod est substantia æthera subtilissima, & fortia seu lux increata, quæ est ipse Iehoua seu sapientia, vnde à Dionysio angeli agalmata vocantur, hoc est, clarissima specula, lumen DEI suscipientia, eiusque imaginem recipientia, hoc est creaturæ, consistentiæ æteræ, in quibus lux diuina inest quasi forma seu agens centrale, quam lucem nos nomine ineffabili Tetrogrammati, seu Verbi, seu Sapientiæ æternæ insignire possumus. Hinc quidem de magno illo angelo qui præcedebat Israelitas in via illorum per desertum hoc scriptum legimus. *Ecco ego mitto angelum ante te ad seruandum te in hac via, & ad introducendum te in locum illum quem preparavi, caue tibi à facie eius & ausculta voci eius, ne acerbis eum, quia non feret defensionem vestram, quia nomen meum est in eo, Exod. 23. 20.* Quibus verbis colligere fas est, quod verbum, seu lux DEI increata, seu ipse Iehoua fuerit in ærea Angeli istius constitutione, quasi anima corpus eius æreum animans, & pro voluntate sua dirigens, vnde liquet, quod respectu eius interni, angelus, ille non angelus, sed Iehoua dictus sit interdum, hoc est respectu habito ad eius internum, seu lumen DEI, quod à Diuinitate separari nequit, & quandoque angelus dicitur respectu habito ad eius externum; Videlicet ad creaturam. Hinc scriptum est in eodem capite; *Angelus qui præcedebat castra Israelitarum in columna nubis in die & in columna ignis noctu, Et tum postea; Iehoua antecedit Israelitas nocte in columna ignis & die in columna nubis;* Vnde patet, quod quandoque angelus & quandoque Iehoua nuncupetur spiritualis ille Israelitarum dux. At quando nomine Iehouæ insignitur, rursus ignea natura columnæ innotatur, vt in angeli nominatione aquea & vaporosa, qualis est tenuis corporis angelici consistentia.

Porro etiam & alibi dictum est, quod angelus Iehouæ apparuerit Moysi in flamma ignis in medio cuiusdam rubi, At in eodem capite dictum est, quod Iehoua Moysen allocutus sit è medio ignis rubi dicens, *Ego sum Deus Abraham &c.* Quibus innuere videtur Antistes, quod vbi erat angelus Iehouæ, ibi etiam & Iehoua, seu lux diuina, seu emanatio à patre, seu sapientia, imo vero euidenter ex sacra scriptura confusio apparet, quod angelus ille, qui præcedebat Israelitas in itinere per desertum, fuerit Sapiens, considerando eius internum agens, nam fuit Sapiens in tegumentum interdiu, & lux stellaris in nocte, sicut eos trans mare rubrum & trans aquas multas, Sap. 10. 17. Denique si quis legat integrum illud, percipiet quidem, quod angelus ille esset sapientia primitiua creata ante omnia, & quandoque eius nominationem habeat in æterna sua natura, quatenus scilicet sit lux mere & simpliciter formalis, quandoque pro tota compositione angelica, videlicet pro spiritu creato, quo tegitur lux illa, & lux animans, & lux simul, ac si quis diceret anima & corpus angelicum simul: Et certe natura istius angeli Deiformis est tam immensa, vt omnia in mundo impleat, & tamen extra omnia se extendat, *Ex ore altissimi (dixit) proueni, & tanquam nebula cooperis terram, Ego in excelsis loci tentorium habeo, & factus est thronus meus in columna nubis, Rotunditatem cæli circuiui sola, & in profundum abyssorum ambulauit sola, in fluctibus maris atque in omni populo & gente acquiescit: Eccles. 24. 3.* Et alibi dictum est, Sapiens in supremo cælo altior, imò abisso profundior. Dicimus ergo, quod huius immensæ fortitudinis angeli minime comprehendendi vestimentum sit vniuersus spiritus mundanus, qui est vehiculum istiusmodi emanationis, luce & fulgore præcellentissimæ: ita vt totum illud, quod Platonicæ acceperunt pro mundi anima, sit nihil aliud quam sapientia ista, quæ vestitur lumine quasi vestimento, vt ait David, hoc est, ipsa spiritum mundanum & præcipue cælos ornando sua præsentia splendescente, posuit in illo suum tabernaculum, atque maiori pulchritudinis suæ aspectu copiose reddidit Solem locupletem, diuitiisque suis fulgurantibus ornatum.

Quomodo autem hæc Sapiens, summus in voluntatis patris sui exequutione minister, cuius imperio angeli atque dæmones omnes alii subiiciuntur, dictus sit à Cabalisticis angelus Mitatron, in membro huius secundo latius declarabimus. Hic autem Demonstrationem quandam ocularem, qua res captui legentium luculentius explicetur, exposuimus.

In præcedente demonstratione delineauimus emanationis diuinæ fluxum à patre, in tenebris olim inhabitante, quam emanationem seu spiritum intelligentiæ sanctum ideo in forma columbæ depinximus, quoniam spiritum istum super Christum in tali forma descendisse legimus; vnde & sapientia, verbum, & DEVS non aliter quam angelus quandoque eodem respectu Iehoua & sapientia erat dictus; Porro quod peripherice moueretur iste spiritus lucidus, seu emanatio, seu candor & splendor lucis æternæ, in eo declaratur quod spiritus Domini dictus est ferri super aquis, & quod ipsa sapientia sit fassa, quod rotunditatem cælorum circumiuerit sola. *Eccles. 4.* Et alibi, DEVS qui facit terram in fortitudine sua preparat orbem in sapientia, prudentia sua extendit cælos, *Ierem. 10.* conuertit cælum in gyro in locum suum vno die: *3. Esdr. 4.* Hoc omne innuere videtur Mercurius Trismegistus *Pim. 1.* dicendo; Quod cum DEVS se reuelasset, omnia conuersa sunt in lumen aspectu iucundum: Et paulo post umbra horrenda obliqua reuolutione subterlabebatur in humidam naturam, &c.

CAP. VI.

De Igne creatura, & quomodo mediante hoc diuino actu in primordio mundi procreetur.

Ignis à DEO creatus (quoniam distinguimus ab illo increato, qui dictus est quandoque ignis consumens) à sapientiæ actu, in spiritum mundi varie pro suæ consistentiæ diuersitate patientem atque resistentem.

resistentem, per reflexionem producitur, qui etiam & variformis est pro diuersitate resistentiæ, nam resistentia quæ fieri solet in spissiori mundi spiritu, ignem grossiorem & magis sensibilibiter agentem profert; Verbi gratia, Ignis cæli supremi magis suavis, benignus, intellectuæque redditur, ob spiritus loci illius munditiem & puritatem, vnde creaturis maxime spiritualibus assignatur ille locus, qui etiam ob hanc rationem cælum Empyræum seu Igneum dicitur: deinde ignis, in media mundi regione die secundo procreatus, atque vndique dispersus, ob spiritus resistentis dupliciter creatur, cuius natura est aliquantulum violentior, ob maiorem resistentiam quam ille primi gradus, atque hic ignis ante diem tertium vndique in æthere expanditur per loci spiritum, qui ob hanc causam nuncupatur æther, quasi æther id est igneus ær: Denique hic ignis in finæ regionis eo est sensibilibior, & magis rebellis quam illi duo graduum superiorum, vnde consumitur, vti in fulgure & igne terrestri declaratur, At vero actus internus cuiuslibet horum ignium est ipsa lux vera mundi, spiritus increatus, atque minime corruptibilis, qui ignem, creaturam suam, conuertit ad quemlibet actum, ad voluntatem patris efficiendam necessarium, sic dictum est de igne superioris ordinis. *Qui facis angelos ignes vrentes, Psal. 104.* Et tamen (vni in præcedentibus dictum est) angelorum internus actus est ipsa sapientia: Sic etiam alibi. *Ignem lucense per noctem totam deduxit DEVS Israelitarum. Psal. 78. 14.* Et tamen dicit sapientia, *Thronus meus in columna nubis & ignis: Eccles. 4.* Et alibi, *Fuit sapientia eius tegumentum inter diem, & lux stellaris noctu, Sap. 10. 17.* Nonne etiam de igne cælesti dictum est, quod posuerit tabernaculum suum in sole, sed admirabile spiritus diuini dominium in igne creato arguunt hæc verba, *Ignem misecit DEVS ne combureret, Sap. 16. 18: modo DEVS ignem facit ardere inter aquam, nam (inquit sapiens) creatura tibi qui fecisti omnia subseruiens ad punitionem contra iniustos, intenditur & remittitur nonnunquam ad beneficentiam &c.* Vnde liquet quod Diuinus atque increatus iste spiritus (qui est centrum & circumferentia) a centro cuiuslibet creaturæ, vel virescuntendo eiusdem, vel centraliter contrahendo ad mandata sua perficienda mouere atque agere solet; nam spiritus incorruptibilis est in omni re, atque habitatio eius est in cælo cælorum, tam creaturæ cuiuslibet particularis quam vniuersi mundi spiritu, hoc est, in sancto sanctorum, a quo tanquam centro intimo aspectus tuos emittit vel in se reflectit pro placito suo. Hinc ergo est, quod Augustinus & alii habent, quod, quanto plus aliquid lucis habeat in se, tanto plus DEI tibi veniæ videatur, nam Deus (qui est fons lucis & lux mundi) dicitur *habere habitaculum suum in igne inuisibili, Leuit. 10. 2.* hoc est, in centro ignis, atque ob hanc rationem mentio facta est in literis sanctis de igne DEI deuorante. Et alibi dicitur DEVS ignis esse consumens, quibus intelligitur ignis ex centro cuius Iehoua irato aspectu conspexit impios, vnde in eodem loco dicitur, *quod ignis ille esset incendium quod incendit Iehoua, vers. 6.* Sic etiam & alibi *Ignis a Iehoua egressus consumebat ducentos quinquaginta illos viros qui ad mouerunt thum, Num. 16.* Et alibi, *Ignis ille maximus Iehoua nos consumeret.* Denique ob hanc causam dicitur *Deus vestri lumine quasi vestimento, Deut. 5.* Concludimus igitur, quod in prima mundi creatione forma lucis creatæ centralis, erat verbum seu sapientia, a qua cæli & omnia mundi sunt procreata, estque hic immediatus in mundo actus, in quo sapientia seu spiritus creatus induit spiritum ab ipso immediate creatum, tanquam vestem, atque ita lux dicta est creati, & cælum illud ornari, quod ob istam rationem dicitur *Empyreum*, ita vt in simplici hoc actu spiritus increatus sit mundi Mens & quasi vitæ centrum, & lux cuiuslibet rei, cuius circumferentia est in finita: cuius spiritus seu vehiculum creatum est humida natura: Tum postea ista compositio magis deorsum penetrans est anima creatæ mundi, cuius nihilominus intimus agens est increatus, ac denique anima cælicum suo vehiculo densiori, est anima cuiuslibet tam elementi quam elementati, iuxta illud Poetæ

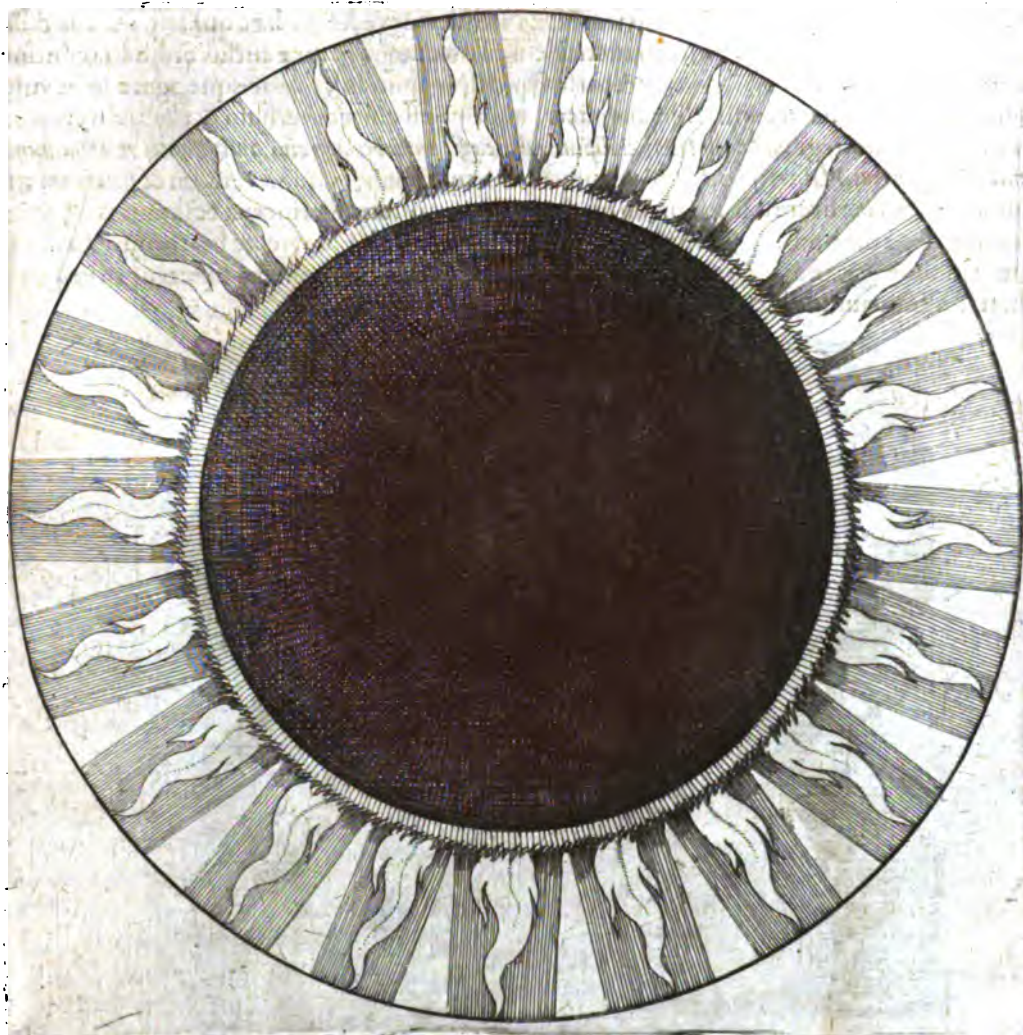
*Principio cælum & terras camposq; liquentes
Lucentemq; globum Luna, Titaniaq; astra
Spiritus insus alit, magno se corpore miscebat
Mens agit at molem ----*

Atque hic spiritus secundum illud D. Ioh. est lux illa mundi, in qua est cuiuslibet rei vita. Dicimus ergo quod radii spiritus sapientiæ deorsum in tenebrosam abyssum penetrantes, gignant ignem reflexione radiorum suorum, a materia grossa & tenebrosa resistente resiliendum, atque ob hanc causam motu contrario a deorsum sursum versus ascendit, iuxta illud Mercurii Trimegisti, *Pim. I.* Verbum sanctum naturæ humidæ superstabat, & purus ignis exiit ex humida natura in sublime sursum, leuis enim erat & acutus simul ac agilis & efficax.

Rationem istiusmodi reflexionis primariæ in cælo summo factæ, pro captu meo exili hoc in loco depinxi, vbi radii sapientiæ directe descendentes, atque in chaos penetrantes, simul atque radii sursum reflectendo ob repercussionem more vibratili ascendentes explicantur, quorum quæ in sublime tendunt, ignis creatus est primi gradus, consistens ex spiritu creato, a spiritu increato animato, & in igneam seu lucis naturam conuerso.

Lucis

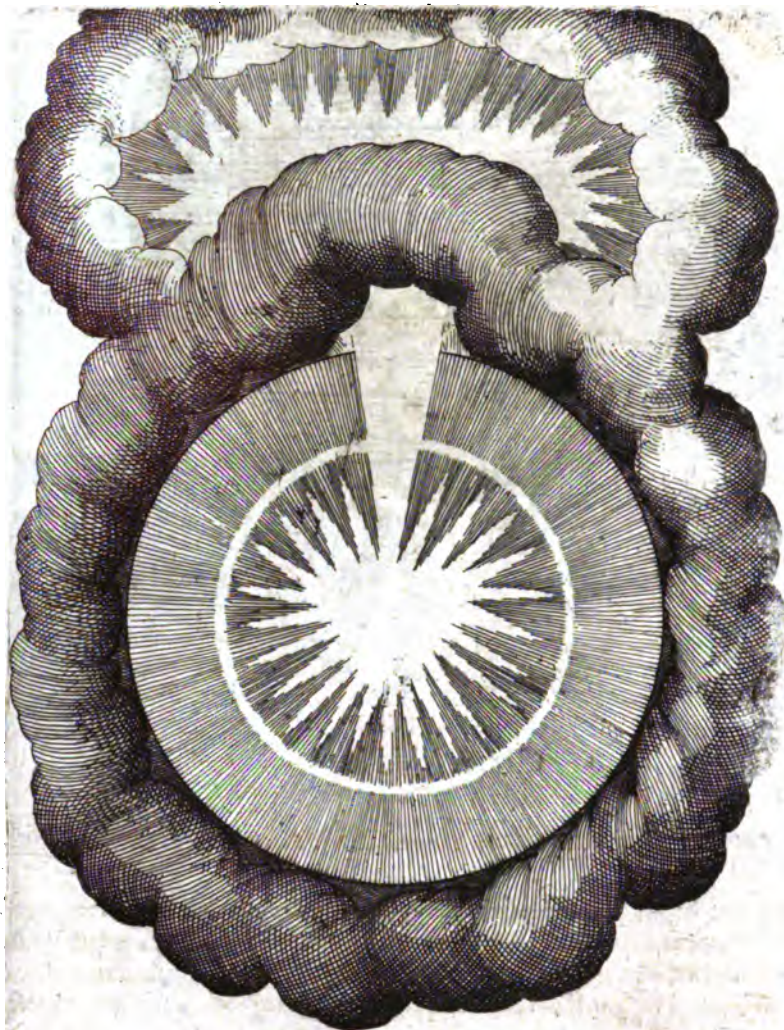
Lucis Creatæ Primariæ Apparitio.

CAP. VII.

De primo Motore, primo mobili, & voluntate Divina.

PRIMUM omnium motorem diximus ipsam esse sapientiam utpote quæ ante omnia creata, & à sua proprietate (vt testatur sapiens Sap. 7.) est omnibus mobilibus mobilior, atque vndique attingens propter suam munditiam; nam emanatio à DEO est actus omnium viuacissimus, & actuum cunctorum origo & fons. Hic quidem percussis tenebris ad regionem terræ immediate vim suam mobilem primariam in eo primum cælo exercuit, quod primum mobile nuncupatur: Vnde & primum mobile appellatur, quippe ad motum cuius cæteræ mundi spheræ motus suos ab ortu in occasum sortiuntur. Hinc scriptum inuenimus, quod DEVS fortissimus qui veritas est conuertat cælum in gyro in locum suum in vno die, 3. Esdr. 4. Et ipsa sapientia dixit se circumuisse cælos solam, ad motum cuius quasi voluntatis diuinæ, spiritus primo die creatus, tanquam corpus ad motum suæ animæ constanter mouere solet: vnde liquet, quod ipsa sapientia diuina est quasi voluntas DEI, à verbo immediate emanans, utpote cum eo conuina & ab eo minime diuisa, Eccles. 1. Quare in hæc verba loquitur sapiens, sapientiæ fons verbum DEI in excelsis, ingressus illius mandata æterna, Imo vero voluntatem DEI esse ipsum quasi verbi effectum innuere videtur Euangelista huiusmodi saluatoris nostri verbis *Voluntatem vt faciam patris qui misit me descendi de celo*, Ioh. 6. Hinc ergo quale verbum, talis DEI voluntas, talis que sapientia. *Verbum* (inquit Propheta) *DEI nostri manet in æternum*, Esa. 40. Et sapiens dicit, *voluntas Domini permanebit in æternum*, Prou. 19. 22. Voluntas DEI est verbum FIAT. Et aliter dicitur, *voluntas non mea sed tua fiet*, Hinc ergo est, quod quia primus motor vires & virtut-

virtutem suam exercuit in primo mundi mobili, ad mundi agitationem & viuificationem, quod voluntas humana à philosophis peritioribus huic mundi cœlo seu sphaeræ attribuitur, utpote quod cœlum, cum sit illi intellectu contiguum, virtutem talem possidet, ut voluntatem suam ab eo deriuatam, cum intellectu diuino coniunctam habeat, semper ad mentis bonum tendens, & influxus varios à primo motore omni momento impluens in inferiora: Atque hæc quidem mentis diuinæ voluntas ad mundi & creaturarum productionem, in earumque naturæ cursus ordinaria continuatione operatur, cum vero cursu extraordinario sæpicule in mundo creaturisque agere solet voluntas Diuina, mediantibus ministris suis angelicis, quorum est efficere verbum & placitum creatoris, vnde dicit Psalmista regius, *Angeli DEI validissimi robore, efficientes verbum eius, auscultantes voci eius, ministri facientes placitum eius, Psal. 103. 20.* Quibus innuere videtur propheta, quod verbum & placitum, seu voluntatem DEI perficere soleant angeli quasi ab officio; quorum princeps & summus est Meratron, uti suo loco dicemus. Quomodo sapientia primum à cœli Emphyrei & beatorum creatione in primum mobile agat, mundi que spiritum integrum ante solis creationem impleat, pro exiguo capacitatis nostræ acumine hic depinximus.

CAP. VIII.

In quare Voluntas Diuina cum illa humana conueniat, & in qua dissentiant ab inuicem, & quod hæc ab illa essentialiter dependeat.

VT duz à Philosophis enumerantur principes & primariæ partes hominis, intellectus videlicet seu ratio, atque ipsa voluntas; ita quidem voluntatem, huiusmodi experientia docti, inuenimus nonnunquam ita contra rationis leges atque directionem gubernari, ut plane irrationalis atque sensitivus appetitus & sensualis dicatur à Theologastris, utpote mediante qua homo à bruto minime discrepare solet, atque in hoc voluntatis humanæ statu, ab illa diuina summo gradu discrepare videtur,

videtur, quippe quæ eſt ſemper iuſta, ad bonum inclinata niſi ad impiorum pœnam incitetur, in ſuo eſſe æterna atque intellectualis in ſupremo gradu, vnde fit, vt vera hominis voluntas (vtpote ortum ſuum ducens ab illa diuina) fit illiuſmodi conditionis & naturæ videlicet quod appetit, vt bona, vel renuit, vt mala.

Vt igitur voluntas diuina definiſi poteſt, idque haud inepte, videlicet vt ſit potentia eſſentia diuinæ motiua, mediante qua DEVS quicquid vult facit, tam in cœlis quam in terris, quod omne ab effectu tunc poſtea vidit eſſe bonum; Sic etiam illam hominis veram & non ſpuriam dicimus eſſe potentiam animæ rationalis motiuam, qua homo res à ratione manifeſte productas vel cupit vt bonas, vel reſpuit vt iniquas, vnde euidentis eſt quod voluntas ſeu appetitus humanus debeat rationi ſuæ obtemperare, & nihil agere, velle, aut præſtare niſi à ratione ducta poſſit cauſam præbabilem reddere ſui motus, atque hinc patet, quod ratio ſeu intellectus debeat dare regulam ſeu metam actui voluntario. Et quamuis bona aliquando voluntatis intentio malum producat effectum, quod quidem fieri aliquando ſolet, quia intellectum ob ſenſuum incertitudinem atque phantaſiæ deceptionem falli atque aberrare aliquando contingit, in quo eius defectu à voluntate diuina immaniter videtur diſcrepare. Hæc autem eſt vera illa hominis voluntas, videlicet potentia animæ intellectualis, quæ loco principis ſe habet ad illam, quam phyſici naturalem vocant, per quam vel res naturaliter & neceſſario homini appetibiles deſideramus, verbi gratia viuere, ſcire, edere, bibere &c. Vel è contrario eas quaſi odio habemus & abhorremus, atque auerſamur, videlicet mori, fameſcere, paupertate affligi &c. Rationalis ergo voluntas tanquam princeps, eſt libera in ſuo motu, & in hoc aſſimilatur illi diuinæ, naturalis vero non libera ſed à natura corporea deſiderante, ad ſui ipſius perfectionem rapitur: Vnde & excluditur ab illa rationali, ſed ad rem.

Quemadmodum in præcedenti capite dictum à nobis eſt, voluntatis diuinæ actum in primum cœlorum mobile vim ſuam primariam in mundi creatione exercuiſſe, atque quod ille actus motiua ſit voluntas diuina, immediate à prima atque omnium ſumma intelligentia, tanquam fonte generalia actuum emanans, quæ vim ſuam primariam in ſpiritum mundi ſubtiliſſimum, & actui ipſius magis obedientem exercet, ita quidem in homine ſeu Microcoſmo res ſe habet, in quo voluntas à ſpiritu intellectuali egrediens atque rationis miniſterio gubernata, rotat in primis ſpiritum animale, quaſi cœli Empyræi atque intellectualis ſubſtantiam, ſeu primum in homine mobile, vnde manifeſtum eſt, quod voluntas in homine ſit regina omnium aliarum facultatum quod pro velle ſuo, ad imitationem illius diuini conducit, vtpote appetitus ſui ſagittas ad bonum, tanquam metam deſiderabilem conducens. Nam quemadmodum videmus in Macrocoſmo, quod cœlum ſtellarum ſit motu ſuo maxime tardum, vtpote quod per centum annos (iuxta Ptolomæi doctrinam) per vnum ſolummodo mouetur gradum, & quod numerus centenarius ſit quadratum ad numerum denarium, qui componitur ex partibus quaternarii numeri elementaris, videlicet 1. 2. 3. 4. qui ſimul additi conſtituunt decem, vnde liquet, quod hoc cœlum repræſentet corpus elementare, vtpote quod quadruplo ſignorum ſecundum naturam 4 elementorum genere completur, videlicet tribus igneis, totidem aqueis, atque iterum tribus æreis, cum totidem terreis, quæ ſignorum partitiō triplicitas vocatur ab Aſtologis: atque ob hanc rationem corpus magni animalis mundani haud inepte vocatur, cuius viſcera interiora ſunt Planetæ ſeptem. Vnde & Zodiacus à Zoon (animal) dicitur eius cingulum: ſimiliter quemadmodum hoc corpus immediate à ſpiritu primi mobilis quaſi anima mente diuina exagitata mouetur: Ita quidem voluntas in Microcoſmo, ſimulacrum mentis primi mobilis Macrocoſmici, totum eiſdem ſpiritum in circuitu rapiens (ad motum cuius cæteræ internæ ſeu interiores ſphæræ ducuntur) repræſentat vtpote mediante qua tota, corporis humani moles, quaſi octaua ſeu ſtellata macrocoſmi ſphæra mouetur, atque rapitur, omnes eiſdem facultates & organa interna quaſi ſphæræ planetariæ & regiones elementares exagitantur.

Hoc eſt etiam illud quod Ariſtoteles ipſe vult, videlicet, quod voluntas in homine ſit ſimulacrum ſpiritus primæ ſphæræ mundanæ, lumine diuino animatæ, vtpote quæ tranſit & vertit omnia membra & facultates non aliter quam primum mobile alios circulos: & Platonici volunt, quod vt primum mobile ſit dux cœlorum, omnia inferiora vigore & virtute ſua mouens, nec tamen ducitur ab aliquo inferiori circulo, ſed ſola intelligentia ſancta in eo operante, ita quidem voluntas humana omnia in corpore humano inferiora organa & facultates gubernat & rapit, & à nullo regitur aut mouetur ſed actum ſuum habet primarium, à ſcintilla illa diuinitatis omnia mouentis, cuius eſt perpetuo in bonum vergere, licet nonnunquam ob ſenſuum & phantaſiæ deluſiones, decipiatur ratio: nam quam ſæpiſſime falluntur ſenſus circa propria obiecta, vnde factum eſt, quod quæ ſenſui & carni videntur bona à voluntate appetuntur, licet ab effectu mala eſſe decernantur, idque ob tenebrarum ſigmenta & cæcitatem igno-

rantia, aut peruersam erroris diabolici rabiem, radios veritatis obfuscantem & aspectum veritatis obumbrantem.

Voluntatem ergo diuinam, verbi diuini seu sapientia, ab essentia DEI emanantis, aeternum motuum à suo radio nunquam separandum, cum ipso verbo & emanatione æternam, atque ab eo non magis diuisibilem, quam calor ab igne aut lux à sole existimamus. Hanc eandem facimus profapiam & parentem Deiformem radii diuini in homine, qui est actus primus in voluntate humana: Nam cum dixisset Deus faciamus hominem ad imaginem nostram, hic verbum *Fiat*, seu motiua verbi virtus erat voluntas Dei, seu signatura voluntatis eius vita, à qua radicitus orta est illa humana, nam immediate cum ipso verbo secutus est actus non modo vitæ, sed cum vita ille voluntatis.

Quid tum postea? An concludemus igitur quod voluntas hominis sit voluntas Dei? Imo vero ut vitam & mentem hominis sublimem à Dei essentia minime separari dicimus, quippe quæ sunt spiracula à Deo, & consequenter ab eius emanatione minime diuidenda, nam essentia diuina est indiuidua, ita dicimus, quod voluntas hominis ab illa diuina exit, sed ista voluntas Dei erat ad speciem humanam effingendam, & ad illam continuandam, & gubernandam atque dirigendam in hac vita ad res bonas, & ad euitandas res fædas, coram Deo & natura humana abominabiles: iuxta illud sapientis, *DEVS è sanctis caelis mittit sapientiam homini, vt presens versetur secum in labore & cognoscat quid gratum sit apud ipsum, Sap. 9.* Et alibi, *Vt dirigat hominem in via sua, ac scin: illa hæc diuinitatis, propter peruersam Adami errorem & peccatum, ita successoribus nostris est obscurata atque tenebris obfucata, vt quamuis scintilla hæc in suo motu semper tendit ad bonum, tamen nihilominus propter tenebrosam corporis dispositionem, male capiuntur eius impressiones, atque hoc videtur sapiens agnoscere hisce in verbis, Quis hominum potest scire consilium DEI? aut quis potest cognoscere quid velit DEVS, cogitationes enim mortalium timida & incerta prouidentia nostra, corpus enim quod corrumpitur aggravat animam, & terrena habitatio deprimit sensum multa cogitantem, & difficile estimamus quæ in terra sunt, quæ in caelis sunt quis inuestigabit? sensum autem tuum quis sciet? nisi tu dederis sapientiam? & miseris spiritum tuum sanctissimum de altissimis, sic correctæ sunt semita eorum qui sunt in terris, & quæ tibi placent didicerunt homines, Sap. 9.*

Quibus terio verborum filo arguere videtur, quod grauedo & obscuritas corruptibilis corporis sit in causa incertitudinis vitæ humanæ, quod autem DEVS radium vitæ & intelligentiæ immediate im miserit in hominem ex his colligimus. *In homine est spiritus, sed inspiratio omnipotentis eum facit intelligere, Job. 9.* Et alibi, *spiritus Dei fecit me, & spiritus omnipotentis viuificauit me,* Quibus liquet, quod tam rationis quam vitæ humanæ origo sit spiritus seu affluxus diuinus: Similiter quod radius hic vitæ atque intelligentiæ esset ipse sapientiæ spiritus ex hoc sapientis sermone capimus, *Sapient. 9. 2. Hominem (inquit) fecit DEVS sapientia sua vt dominetur creaturis quæ ab ipso sunt factæ,* Atque hinc dictum est, *DEVM fecisse hominem ad imaginem suam, Genes. 5. 1.* Vnde cerum est, quod ipsa sapientia (cuius actus est voluntatis diuini effectus) sit fons & origo, non aliter voluntatis humanæ quam diuinæ.

At tenebræ & corruptio corporis humani ob Adami peccatum, astutia & malitia Diaboli ei inductum, sunt erroris in vita occasio, atque prauorum voluntatis tam diuinæ in homine effectuum causa: nam Deus homini in prima eius creatione dedit spiritum sanctum, vt ipsum regeret & conduceret in semitis suis, & à corruptione defenderet, vnde dictus est *Homo templum spiritus sancti,* Hoc autem confirmamus ex hisce dictis sapientis, *DEVS creauit hominem inexterminabilem, & ad imaginem similitudinis suæ facit illum, inuidia autem Diaboli mors intriuit in orbem terrarum, Sap. 2. 23.* Et alibi, *Nolite Zelare mortem in errore vestra, neque acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum, quoniam DEVS mortem non fecit nec lætatur in perditione viuorum, creauit enim vt essent omnia, & sanabilem fecit orbem terrarum nationes, Sap. 1. 16.* Quibus indicat, quod donum illud ab ipso homine datum esset sanitate prudentiæ & felicitatis actus, & quod illud vitio hominis, malitia diaboli procreato, obumbratur, atque ita errat homo in vita sua, nisi tenebræ illæ ab influxu sapientiæ diuinæ, è caelis altissimis emissæ, illuminentur, hoc est, radius radiis augeatur, omnis obscuritas corporea & diabolica tollatur, & ita natura naturâ lætabitur. Atque ob hanc causam est differentia inter voluntatem humanam atque illam diuinam, non scilicet quod ambæ essentia conueniant, sed quoniam hæc nunquam versatur circa vanos effectus, illa vero licet semper sit in se bona, atque certissimæ scientiæ, non nunquam tamen corrupta & vilis conuertit bonas ipsius operationes in malos & vitiosos effectus, quemadmodum iucundi solis radii in ardore adurentem violenta speculi vstorii reflexione conuertuntur: non quod malas ab illo actu diuino impressiones speculum illud vel caro acceperit, sed quod ipsa male recipiendo eius bonos actus, peccare soleat conuertendo per reflexionem rebellem directum radiorum motu in obliquum ab ipsa veritate, atque ita hominem peruersa & obliqua hæc voluntas errare facit peruersa carnis suæ receptio.

Hinc

Hinc dicitur quod septies in die erret hominum iustissimus, non (inquam) quod spiritus bonus sit causa mali, sed quod malum obiectum bonos radiorum ipsius actus peruerse recipiendo, peruersos producat læpillime effectus, more hominis in loco tenebroso vagantis, qui intendit viam suæ libertatis & visionē lucis, at vero tenebris male ductus in foueā inopinata cadit. Nā radiis diuinitatis (mediante qua omnia subsistunt, & ob eius copiam homo præ cæteris creaturis omnib. dicitur dominari) in se non patitur tenebrarum insultus, vnde dictum est *tenebra non sunt tenebra tibi, sed tam clara tibi est nox, quam est dies*, Sed tenebræ creaturam animalem falsa sensuum visionē obrutam deludunt, & ad mala loco boni illam rapiunt atque tunc dicta est à Mercurio Trismegisto mens illa diuina in homine quiescere, & minime more intellectuali illum gubernare, sed vitæ solummodo functiones ei præbere solet: Sic dictum est, quod *Pater vester cælestis faciat solem suum oriri super bonos & malos*, *Matth. 5.* inde arguens quod vim & virtutem vitæ tam bonis quam malis concesserit omniuin pater, sed intellectum & prudentiam non nisi puris in spiritu, & à tenebrosis actionibus alienis.

Requiritur igitur ad reducendā scintillæ istiusmodi diuinæ virtutem in suum actum intellectualem in corpore humano, vt radiis sapientiæ diuinitus emissæ illustretur, quo dominium habeat in diabolicas corporis tenebras, vt hac via voluntas hominis sensualis & brutalis in talem dispositionem reducat, verescilicet intellectualem, (cuius est illa centralis scintilla in essentia sua) vt in via, *recta ambulet & statua DEI obseruet, qua iusta sunt in oculis eius discernat*, *Sap. 9.* Vnde sic dicit Iob. *Visitatio tua conseruabit spiritum meum*, *Iob. 10. 12.* Et alibi, *Luce faciei tue atolle super nos, & efficiet vt videamus bonum*, *Psal. 7. 4.* Atque etiam in alio loco verbis expressis propheta regius videtur hoc idem confirmare dicens. *Si tu illustras lucernam meā Iehoua Deus meus, splendentes efficiet tenebras meas*, Et alibi. *In lumine tuo videbimus lumen*. *Psal. 36. 10.* Et alibi, *Luce faciei Iehoua saluabimur*: *Psal. 80. 4.* Quibus luculenter arguere videtur, quod lux interna hominis seu scintilla veritatis ad hominis esse à Deo concessa jam ob eius peccata tenebris obfuscata, applicatione radii vniuersalis sapientiæ increatæ illustratur, atque à suo simili exaltatur, super tenebrarum potestatem, vt etiam corpus olim tenebrosum & caligine vndiq; obductum iam ita lucefcet, vt etiam quandoque coruscatione stellari illustretur, vti de Socrate legitur, videlicet quod hic transfiguratus

Solis luciferum vicisset acumine lumen.

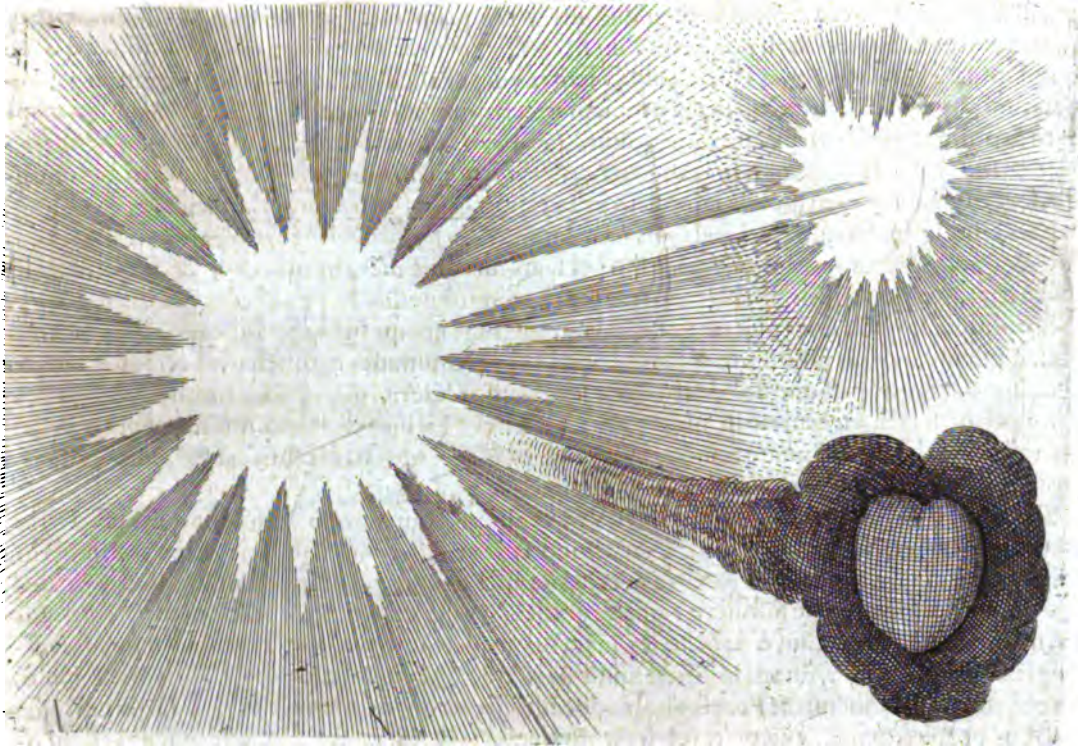
Traditur etiam ipsum Zoroastrum sic fuisse transfiguratum, vt corpore sursum fuerit sublatus. At si hiæ fidem minime ascribitis, in sacro Biblio legimus, quod Moyse facies adeo splenduerit (semel sermone Iehouæ illustrata) vt filii Israel ipsum intueri nequuerint; sic etiam Elias igneo quodam curru cælos ascendit, Et Paulum in tertium cælum raptum legimus. &c. De huiusmodi illuminatione Zoroaster loquens hæc effatur verba, Ascendendum est tibi ad lumen ipsum & ad patris radios, vnde tibi missa est anima, plurima indurante. Et Mercurius Trismegistus ait, Ascendere te oportebit supra cælos, chorisq; dæmonum longe abesse. Et Pythagoras ait, si tu relinquedo corpus, in ætherem liberum transieris, eris immortalis Deus, inde declarando, quod si mediante illa diuinitatis scintilla quæ in nobis est viam ad locum patris recte quæramus, erimus participes radiorum suorum, quibus participes erimus numinis diuini, & à forma hac tenebrosa transfigurabimur in speciem diuinam. Quod etiam & sacræ literæ confirmate videntur in hunc modum. *Qui adheret DEO vnus spiritus fiet cum eo*: Et alibi dictum est: *Tandem transformabimur in eandem imaginem*: Et quidem omnes in mundo scintillæ istæ coniungentur in vnam diuinitatis & veritatis essentiam, relictis vanitatis & falsitatis Diabolicæ sordibus, cum Christus veniet ad iudicium, *DEVS* (inquit Apostolus) *erit omnia in omnibus, cum Christus patri regnum tradiderit. 1. Cor. 15.*

Et quamuis reuera scintilla in homine diuina non est imago à suo fonte lucido diuisa atq; separata, quam solis radii ab eius essentia, vt testatur Mercurius Trismegistus; (nam essentia diuina est indiuisibilis) tamen quatenus inest creaturæ quam creauit & per generationes præseruat, videtur à luce diuina distingui, quatenus est creaturæ quasi pars regia, si nomen Dei dictum est fuisse in Angelo, & tamen tota angeli compositio fuit creatura, vnde & eius potentia motiua qua homo appetere dicitur bona & renuere mala, ab illa sapientiæ diuinæ dicitur varia & differens, nam in voluntate Diuina quam verbum in actū producit est æternitas & infallibilitas, certitudo & exacta sine vlla resistantia in executione perfectio, nam legitur, *quod voluntati diuina nulla possit circumscriptio hominum resistere*, *Gen. 27.* Et alibi: *Voluntati Dei num possumus resistere?* *Gen. 50.* Hinc à Christo docemur, *Fiat voluntas tua sicut in cælis sic etiam in terris*: Quod autē hæc voluntas sit in æternū alibi à sapiente indicatur. *Voluntas Domini* (inquit) *in æternum permanebit*. Deniq; quod in actum à verbo produceretur tam in macro: quā microcosmo, In vno loco dicitur, *Quicquid vult facit in cælis & in terris*, & verbū dixit carne vestitū, *Voluntatem eius vt faciam qui misit me de cælo descendi, non vt faciam voluntatem meam*, *Iob. 6.* In quo sermone distinguit voluntatem humanā ab illa diuina, & consequenter, agnoscit tam voluntatem Dei, quam hominis esse apud ipsum: Porro voluntatem hominis esse variam, & ab illa Dei, nisi sit vnita cū illa Dei, diuisam, in eo declaratur, quod sit inconstans, incerta in suis effectibus, ad malū propter malā conceptionē inclinans, quoniā sensus falluntur, vt plurimum circa propria obiecta, & caro ad voluptates tenebrosas atq; præstigiolis apparitionib. prona, ipsam distrahit, vnde scriptū est, *Voluntatem fecimus in desideriis*

carni nostra, Ephes. 7. Et ipse Christus in angustiis carnis suæ superatis orando prius, ut DEVS arceret illud poculum, *Veruntamen* (inquit) *voluntas non mea sed tua fiat, Luc. 22.* iuxta illud Iohan. 5. *Voluntatem meam non quero sed voluntatem eius qui misit me.* At si sit vnita cum illa diuina, tunc voluntatem eandem perficere solet, & de huiusmodi loquitur Iohannes, *Voluntatem DEI qui facit in æternum manet, 1. Iob. 2.* hoc est, vnus factus est cum DEO, quod quidem, ut in Propheta regio fieret, sic loquitur ipse DEVM orando. *Voluntatem tuam doce me facere, quia DEVS meus es, Psal. 143. 10.* Ac si dixisset, *lucet facies tua super seruum tuum, & in lumine tuo videbo lumen,* vel ut ipse alibi habet, *Tu Sol vitam & gloriam dans, & illustrans lucernam meam, splendentes efficies tenebras meas, ut viam rectam ad voluntatem tuam exequendam ingrediar, Psal. 18. 29. & 84. 12.* Ex his ergo videre licet, quod lucerna hominis non differat essentia à sole spirituali, qui dat gratiam & gloriam atque saluationem, nisi in eo, quod illa inest corpori creato, tanquam radius peculiaris illius, ipsi esse & existentiam præbens, & est loco creaturæ; hic vero in se & per se existit vitam spiritui mundano & esse attribuens, & tam extra omnia existens, vnde dicitur *omnia implere, Pater omnium, qui super omnes & per omnia, DEVS viuificans omnia, operator omnium in omnibus, Ephes. 4. 6. Timoth. 6.* centrum cuiusque rei cuius circumferentia est nullibi, vnitas vnitarum, pater patrum, principium principiorum, fons fontium, radix radicum, syderum sydus Synd Hyma. Bonorum bonum, idearum idea, immensa pulchritudo, abstrusum rerum semen, pater seculorum, pater intelligibilium mundorum, Ambrosius instillans spiritus, corporis molli adnatans, qui secundum iam mundum excitat, Iupiter seu *Iehoua* à quo dependent omnes Dii inferiores, ut Orpheus & Pythagoræi volunt: Denique est omne quod reuera est, in quo sermone excludimus ab eo omnia inania, præstigiola atque phantastica, tanquam filios tenebrarum, qui videntur & tamen non sunt, vti in vltimo examine, quando omnia ad vnã sunt reducenda, apparebit.

Concludimus igitur, quod Deus agat voluntarie & non necessitate excitatus, ut Peripatetici volunt, & quod nihil sit factum vel in cœlis vel in terris, quod à voluntate diuina originis suæ motum non acceperit, at si scintilla in creatura non producit optatos effectus, & DEO hominique bono aridentes, hoc non fit à spiritu incorruptibili centraliter agente, sed à præstigiola tenebrarum mole omnia alterationi obnoxia, quæ male recipit actus mentis tam diuinæ, atque ita obscurat luminis tantæ radios, & lucem istam in tenebris habitantem non comprehendunt tenebræ in creatura, iuxta illud D. Iohannis, in verbo erat vita, & illa lux hominum, & lux in tenebris lucet, & tenebræ non comprehenderunt illud. Hanc lucem seu spiritum sapientiæ Solis naturæ quam aptissime accomparare possumus, qui in se est simplex, in suo actu semper vniformis & tamen multiplex est respectu varietatis operationum, quam radii eius producere solent in mundo, quod nõ fit propter solis actionem variam, sed quia varie recipiuntur eius impressiones secundum varietatem corporum, varie secundum existentiam eorum, vel maiori vel minori resistentia, actus solares recipientium: nam teste sapiente DEVS omnia numero, pondere, & mensura componens, rem vnã ab alia proportione differentem effecit, ut varias creaturas, tam corporeas quam spirituales, ita vnico & simplici suo actu produceret in hoc mundo. Sic videmus quod iis radiis solaribus varii producantur in mundo effectus, secundum morem recipientium, nam ipse in vno loco gramina & herbas germinare & efflorescere facit, alio vero tempore eas adurit & deficcat, quandoque fouet & reficit animalia benefico suo calore, & nonnunquam languidos & ægrotos efficit suo aspectu, imo vero homines sanos à radiorum eius adurentium persecutione festinare cogit ad loca vmbrosa, iterum radii in centrum speculi vrentis contracti adurunt & incendio consumunt vrbes & palatia regalia ad nihilum redigunt, at vero in aqua pariter agere non obseruatur, saxa & scopulos inflammat calore, & quandoque eos non nisi leuiter calefacit, interdum igitur generationis properant effectus, & nonnunquam ad corruptionem tendunt, & tamen ipse sol simul cum suis radiis idem est, permanenter & simplex in suo actu, tota differentia est in diuersitate obiecti, vel bene vel male actus solares recipientis. Non aliter res sese habet in radiis solis invisibilis & intellectualis, qui dat vitam & esse soli huic mundano. Atque ita habetis conceptiones meas de voluntate diuina cum suis ramis, secundum quam omnia fiunt in hoc mundo in quo ipsa varios producit effectus, pro varietate recipientium radios diuinos, numero pondere & mensura variantes in hoc mundo, voluntatis autem humanæ actum obscuratum, atque etiam illustratum, hoc in loco pro capta meo op̄ meliorem legentium intellectum hoc in loco depinximus.

CAP. IX.

*Quod contra Aristotelis & quorundam aliorum Ethnicorum opinionem,
Deus in sua creatione & creaturarum continuatione non ex
necessitate, sed propria sua voluntate ope-
retur & agat.*

Illud necessarium appellamus, quod quidem aliter se habere nequit, at vero contingens tam voluntarium quam fortuitum id vocamus, quod aliter se habere potest: Maxima autem orta est inter philosophos Ethnicos disputatio, an Deus mundum, eiusque in mundo creaturas vel hoc, voluntarie nempe, vel illo modo, necessario scilicet, creauerit, & maior horum pars in hunc inciderunt sententiam, videlicet, quod Deus in mundo tam ad eius creationem quam ad rerum in eo generatarum corruptionem agat necessario & non voluntarie, ac si coactione & incitatione cuiusdam naturæ ei vel coæternæ vel præexistentis, vel saltem ab ipso jam creatæ, ad talia opera citra suum velle agigaretur, quod quam sit profanum & contra rationis metam, ex sequentibus patebit. Nam quid Deo antiquius, utpote qui ante omnia? quid puncto mensura minus aut unitate numero minutius? quare necesse est, quod Deus liber sit & voluntarius in suis actionibus, quatenus ille qui per se & sine respectu ad alia existere, & sibi ipsi erat, ante ullam creationem sufficiens.

ciens. At vero rationes dictorum philosophorum præcipue erant hæc duæ: Prior; quoniam Deus agit per propriam suam essentiam, & non per virtutem acquisitam. Deinde, quia effectus in mundo videntur esse necessarii, unde concludunt, quod non possint à causa contingente, hoc est, vel fortuito vel voluntario provenire; quarum priori respondemus, quod arguere videntur contra se, nam quatenus agit in propria sua substantia, patet quod in propria & libera sua natura ad operandum incitetur; & non necessitate aliqua vel externa vel interna compellente: Deinde in unitate non est involuntaria aliqua compulsio vel incitatio, quoniam vnum non patitur. Porro impossibile est, quod à causa aliqua aliena compellatur aut urgeatur ad tale opus, quoniam in se & à se primario manensque immobilis, tanquam fons primarius agit, secundæ dicimus, quod effectus necessarii non includunt necessitatem in prima causa, tanquam principe, eo quod causæ secundariæ (quas Plato & alii sapientes vocant ancillas & quasi seruas) agant aut per imperatum atque mandatū illius, aut per ordinem necessarium, ita ut necessitas dependeat à suo mandato & ordine, quem pro placito suo absoluit. Hinc apud sapientem legimus *ignem misecit ne combureret DEVS*, modo *ille ignem facit ardere inter aquam*, imo vero in niue & glacie, ipsi vero minime liquefcentibus, qui tamen ignis è contrario ut alerentur iusti, etiam propriæ facultatis est oblitus. Sap. 16. Hinc igitur factum est, quod ignis non combusserit seruos Dei in fornace ardente Chaldæorum, & quod Sol tempore Iosue, à cursu suo per spatium vnus diei abstinerit, & firma statione quieuerit, & quod idem etiam tempore Ezekie retrogressus sit per decem gradus seu lineas in horologio, & quod sine euidenti in natura ratione, luna neopie in capite aut cauda draconis minime existente, eclipsis nihilominus, (imo & quod ultra communes naturæ leges accidebat) in ipso plenilunio, durante passione domini nostri Iesu Christi acciderit, quæ quidem omnia minime fieri potuissent, si Deus necessario in mundo ageret, nam ex his luce est clarius ipsum pro proprio suo beneplacito & libera voluntate non secundum naturæ leges operari in rebus creatis, quas voluntario & in mera misericordia sua creauit, fecit, iugiterque conseruat.

Sed accedatis oro vos Philosophi, qui DEVM omnium ordinatorem & actorem necessitatis legibus constringere vultis, qualem obsecro honorem aut gloriam attribuimus Deo pro imperio, sapientia, iustitia & clementia, si modo à necessitate esset coactus res omnes non modo creare, sed etiam fouere easdem atque sustinere? quales gratias, qualia seruitia & adorationes ipsi debemus nos si hæc ita se habent? Cur, ô Aristoteles, iuxta tuam assertionem, naturæ radicibus datur sacrificia præbere? aut quid utilitatis nobis hominibus afferent preces & orationes? quas etiam Plato, Porphyrius, Iamblichus & Proclus nobis docent esse perquam necessarias, si Deus non esset precibus propitiatus? aut quare solebant Pythagoras & Socrates (qui teste oraculo essent omnium illius temporis sapientissimi) preces suas effundere, si Deus coactus esset ea quæ facit operari, cur dicit Propheta, *quod Deus solus sit inelamandus & deprecandus, Psal. 30. 8.* Si aliqua inesset necessitas ad res agendas & conseruandas in Deo, imo vero ex his luculenter erat demonstratum, quod Deus mediantibus illis inclinari soleat ad misericordiam, & quod in beneplacito suo vel seueriter vel clementer cum mundo & creaturis eiusdem, & præcipue cum hominibus agere, & consequenter, quod non necessitate urgeatur in suis actionibus.

At sunt alii quidam Philosophi, qui in istiusmodi dubii resolutione modestius se gerunt. Nam Avicepna vult, quod istiusmodi actiones sint nec necessariæ nec violenter, & in mediocritate inter hæc duo, unde facit esse in voluntate agentis: in qua quidem resolutione non videtur multum à sacro fonte dissentire, in quo legimus, *Deum castigauit nos propter iniquitates nostras, ipse saluabit nos propter misericordiam suam: Tob. 13.* Vbi intimat vir electus, quod voluntas in sit Deo, vel ad bene vel ad malefaciendum, sed hoc clarius, verbisque expressioribus alibi sic indicatur: *Deum (inquit Propheta) iuxta voluntatem suam facit tam in cæli virtutibus quam in habitationibus terra, & non est qui resistat manus eius & dicas, quare fecisti? Daniel. 4.* Et Deus ipse dicit *consilium meum stabit, omnis voluntas mea fiet, vocans ab oriente auem, de terra longinqua virum voluntati mee.* Quibus sat liquido constat, quod omnis operatio in mundo sit voluntate diuina, & pro suo beneplacito, & non necessario, ut Ethnici Philosophi voluerunt, hinc inde prærogatiuam diuinam dimittentes, atque ad necessitatem constringentes. Sed necessitas procul dubio est in causis & effectibus, aut ipsorum operationibus, verbi gratia habemus in Propheta Baruch, quod Deo obediunt per omnia. Sol, Luna, sydera, fulgur, ventus, nubes, ignis, hoc est, coacti sunt efficere voluntatem imperatoris seu creatoris, sunt inquam necessitate coacti, at non inde sequitur, quod Imperans necessitate urgeatur, ad imperandum, sed voluntario motu id faciat. Hinc dictum est, *Voluntati Dei quis resistet? Rom. 9.*

Concludimus ergo, quod non modo absurdum, verum etiam impium sit, ore duro cum illis Ethnicis ebuccinare, quod ille, qui erat omnia, & in omnibus, ac denique omne quod est, voluntario ac libere agere non possit, quando, quomodo, aut vbi ipsi placuerit, cum videamus, hoc idem priuilegium animæ humanæ (quæ est fluxus de eadem diuinitate progrediens) esse concessum, uti in electione boni vel mali, tam à nobis quam ab atauo nostro Adamo clarissime indicatum est.

CAP. X.

De numerorum & nominum Diuinorum proprietate apud Cabalistas, & quomodo voluntatis diuinæ varius sit secundum eorum naturas effectus, tam ad benevolentiam quam ad maledictionem tendens.

IN speculo nostro causarum, fini istius partis annexo, demonstratum habetis, quomodo cuilibet numerationi Cabalisticæ præsideat nomen DEI diuersum, non quod in DEI essentia sit diuersitas vlla, sed quoniam variæ sunt eius in mundo proprietates, secundum beneplacitum & voluntatem suam, vbi ei bonum videbitur, quarum aliæ ad misericordiam & benevolentiam tendunt, aliæ vero ad Teueritatem & maleficientiam. Pro ampliori huius rei cognitione sciendum est, quod vt multa attribuuntur Deo nomina, (iuxta Rabbi Moyse Ægyptiaci sententiam) ita omnia, præter vnicum solum videlicet Tetragrammaton quod dicitur nomen separatum, vt pote ei soli appropriatum, quia significat substantiam creatoris significatione pura sine vlla cum creaturis participatione, alia inquam nomina quæ ipsi assignata sunt, ipsum denotant cum participatione, hoc est respectu habito ad res creatas, & consequenter ab operibus eius deriuantur. Hinc ergo erat, quod nomen eius essentiale non erat prolatum, præterquam in sanctuario à sacerdotibus domini sanctis, idque in benedictione sacerdotali à sacerdote summo in die ieiunii. Huius nominis gradus (ait Rabbi Moyse) est grandis, & temere ab ore non erat proferendum, quippe quod significabat substantiam creatoris, atque per hæc notatur Deus esse super omne esse, & antequam vlla res esset. At alia nomina denotant Deum, vti est in omni esse.

Verbigratia inquit DEVS Moyse querenti: respondit I.H.V.H. hoc est, nomen meum in æternum, quare hoc nomen solum est æternitati nomen, hoc est, essentia Diuinæ in puritate sua, nullum enim tale nomen voce humana componi potest, quod diuinitatis naturam æquare possit, quamuis varia DEI cognomina ab operibus tamen hoc est illud solum nomen ei appropriatum, antequam vlla esset res creata. At quatenus diuina essentia etiam tam inest in rebus creatis quam extra omnia, eatenus etiam Tetragrammaton est commune & generale, agens in quolibet arboris sephiroticæ ramo, ita vt cætera DEI cognomina varia sint solummodo proprietates, seu officia, vel virtutis variæ actus istius vnice & indiuiduæ essentia.

Sic quidem inter cognomina Dei varia arboris sephiroticæ inscripta *Ehieh*, importat omnium creaturarum fontem, primum totius clementia, omnium gratiarum, omnibus parcens, pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, quem Christus nos docet precari sic, *Pater noster qui es in caelis, &c.* Et de eo dicitur, quod pater non iudicat quenquam, porro appropriatur patri vt pote qui semper clemens & beneuolus est filius, quomodo autem miseretur Deus filiorum docet Psal. 103. Hoc ergo nomen assignatur veluti præses sephirota seu numerationi, seu portæ lucidæ, seu ramo primo arboris Cabalisticæ, qui dicitur *Cheter* seu corona. Nam vt *Cheter* est quasi radix arboris, ita quidem *Ehieh* est pater omnis creationis, vnde liquet, quod huiusce Dei cognominis ratio desumatur à proprietate eius, in clementia & misericordia, quæ in creaturis versatur, videlicet in dando & concedendo vitam, & dando essendi seu existendi munus mundo & creaturis in eo contentis.

Cognomen DEI secundum in ordine sephirotico est *Iah*: quod ad proprietatem etiam DEI benignam mundi informationem scilicet & aquarum è Chaos ventre extractionem tendit, atque numeratio cui præest est *Hochma*, id est sapientia, vnde de ea scriptum est. *Qui fecit ventis pondus & aquas appendit in mensura, quando ponebat pluuias legem, & viam pro collis sonantibus, tunc vidit sapientiam &c.* Job. 28. Ac alibi, *Quando formabas caelos desuper, quando roborabas fontes abyssis, quando ponebat mari statum, cum statueret fundamenta terra, ego sapientia eram apud illum velus altissimus, canes. componens* Proverb. 8. A benigna etiam huius dispositione dicitur esse mitis, benignus, amans bonum: & alibi, quod à Deo hominibus datur, vt eis ostendat quam sit eius voluntas. Attamen nihilominus, vt certum est, quod *Hochma* sit in medietate inter *Cheter* & *Bimah*, quartum hic denotat seueritatem, illo vero elementiam, ita cognomen Dei *Iah* seu sapientia, quandoque punit, quamuis rarissime, vnde dixit *Iehoua* de Angelo seu sapientia loquendo, *ne exacerbes eum, quia non seruos defectiorem vestram, quia nomen meum est in eo,* Exod. 23.

Tertia sephirota seu numeratio Cabalistica est *Bimah*, hoc est, *prudens*, atque cognomen tetragrammati huic attributum est *Elohim* id est terror & paor, vt pote per quem veniunt seueræ punitiones & strages, nam in hac eius proprietate DEVS exercet potentiam suam puniendo flagitiosos, Atque in huiusmodi officio vtitur ille angelis, qui ob hæc rationem appellantur *Bene Elohim*, id est, filii Elohim voluntque Doctores Cabalæ, quod mundi plaga, à qua emittuntur istiusmodi dæmones,

nes, sit Aquilo, quippe à qua omne malum seu pœnæ ex peccato. Huius autem in creatione proprietatis est illuminare & formam materiæ dare, in qua actione necesse est, vt intercedat priuatio, formæ si quæ esset antecedens.

Horum autem trium Dei cognominum à proprietate erga creaturas desumptarum effectus videtis esse varios, videlicet prioris ad clementiam & misericordiam, vltimi ad seueritatem esse inclinationem integram, mediū vero vtriusque naturæ participem sed tamen ad clementiam maxime procliuiem. Atque huic medio assignatur nomen essentiale *Iehoua*, quoniam illud etiam exercetur in hoc mundo, tam in punitione quam in beneficentia, sed multo est pronior ad misericordiam quam ad punitionem, vnde scriptum est, *DEVS Iehoua est longanimis, multus benignitatis, condonans iniquitatem & defectionem, qui prorsus non soluit fontem, vifitans iniquitatem patrum in filios.* &c. Num. 14.

Sed pergamus ad quartam numerationem quæ est *Chefed seu clementia*, quippe cui attribuitur gratia, bonitas & misericordia, eius præses est cognomen Dei *El*, cuius est omnia fouere & omnibus succurrere summa pietate & clementia, sub qua proprietate dicuntur corpora suas effigies accepisse: Ab hac ergo numeratione impluuntur in inferiora per suum canalem seu portam lucidam gratia & misericordia.

Sed obiter obiiciendum putamus à nonnullis, quid nobis scientia hæc Cabalistica, aut quomodo probandum sit, hoc vel illud Tetragrammati nomen habere hanc vel illam proprietatem, seu ad clementiam vel seueritatem inclinationem? cui respondemus, quod ab effectu probetur in textu Hebraico. Hinc proprietates nominis *El* à Moysæ aperte explicatur in eo, quod per hoc traditur, ipsum à Deo Mariz sororis suæ ex lepra laborantis sanitatis donum exorasse in hunc modum, *El napha nala.* *El* id est *DEVS* gratia, *napha* id est sana, *na* id est quæso, *la* id est illam.

Quintæ numerationi (quæ est *Gebura*) præest cognomen Dei *Elohim Gibbor*, in qua proprietate dicitur est Deus elementa ex turbido Chao depromissæ: atque hæc denotat potestatem, violentiam, seueritatem, iudicium & punitionem peccatorum. Hæc Dei proprietates influunt in inferiora videlicet in mundum, pestis, famis, belli, rapinæ atque desolationis effectus, vnde liquet, quod vt natura Tetragrammati *El*: promitteret mundi creaturis omne bonum, ita *Elohim Gibbor* omne malum denuntiare videtur, & turbidum euentum, qualis erat in elementorum à chaos extractione.

Sexta numeratio est *Tiphereth*, quæ denotat gratiam & ornamentum, pulchritudinem atque delicias, nomen autem DEI huic assistens est *Eloah*, vnde fit, quod omnes illi influxus, qui effunduntur ab hoc Canali, seu hac via, seu proprietate diuina informant solem, ipsi reddentes claritatem vitam & lucem ornantque cœlos iuxta illud *Iob, Spiritu suo cœlos ornavit, Iob. 26. 13.* Atque illud, *Verbo Domini firmati sunt cœli, & spiritu ab ore eius omnis exercitus eorum, Psalm. 33.* à quorum tum postea influentiis procedunt mineralia, quorum princeps est aurum; vegetabilia, inter quæ Panis & vinum sunt principes; atque animalia, quorum caput in dignitate est homo, post solis in cœlo positionem.

Septima Sefhirota vocatur *Neteth*, videlicet Triumphus, victoria. Porro & charitatem, iustitiæque amorem indicat, atque hinc etiam sequuntur, multiplicationis & generationis influxus, Nomen huic præsidens est *Iedona Sabaoth*, Dominus exercituum.

Octaua vocatur *Hod* videlicet laus honor & formositas. Nomen à proprietate est *Elohim Sabaoth*, hoc est, *DEVS* exercituum, non tamen pro rigore & bello, sed pro pietate iustitia & concordia.

Nonæ numerationi præsidet nomen DEI *Elehai*, id est *DEVS* viuens, aut *Sadai*, *DEVS* omnipotens, seu sibi solummodo sufficiens, atque ista numeratio dicitur *Iesod* id est Basis, fundamentum, redemptio, & quies.

Decima & vltima sephirota nuncupatur *Malchut*, hoc est regnum, ecclesia, imperium & templum DEI; hinc dicit Psalmista, *quoniam Domini est regnum, Psalm. 22.* Nomen DEI huic præsidens est *Adonai* Dominus, & hæc numeratio importat seueritatem, seruitutem iis quibus influunt.

Ex quibus videre licet, quod in omnibus essentia diuinæ proprietatibus seu operationibus in mundo, siue sit ad pœnam, & flagellum, siue ad beneficentiam, *DEVS* sit magis ad clementiam & misericordiam pronus quam ad seueritatem: nam in primi cognominis sui proprietate extendit charitatem suam à tenebris in mundum, sicut pater filio, vnde & mundum DEI filium vocat Mercurius Trismegistus.

In illa secundi per sapientiam suam ad res creandas est procliuior, quam vt genus humanum creatum pro peccatis plaga afficiat, quemadmodum ex verbis DEI ad Israelitas explicatur dicentis. *Ece mitto angelum meum ante te ad seruandum te in locum illum quem præparavi, caue tibi à facie eius, &c. Exod. 23.* At hunc angelum ostendi alibi fuisse sapientiam, quæ missa est Israelitis pro conseruatione eorum, ea tamen præcautione, ne malum committerent, *quia inquit ille non feret defectionem vestram.* Vnde patet, quod magis inclinetur Deus in hac tua proprietate ad benefactionem quam ad flagellum. In tertii cognominis proprietate seueritas & punitio includitur, nam cognomen *Elohim* est in sua natura terribile, vnde fit, quod vt primæ sephiroticæ cognomen, *Ehiel* scilicet, patri relatura, attribuitur cœlo Empyræo, loco beatorum & quietis: & secundæ videlicet *Lah* seu *Iehouah* filio

filio ascriptum cælo æthereo seu stellato, à quo Fatum suam sibi vendicat originem, tam bona quam mala in inferiora impluens, ita quidem cognomen *Elohim Sefhirotæ* seu numerationi tertie præsidens, atque spiritui sancto relatum, cælum infimum seu elementare respicit, in quo est omnis mutatio generatio & corruptio inter terrestria, ventorum, tonitruorum & cæterorum meteororum violentia in medio aere, sed & hoc lucide demonstratur ab iis qui personas Deitatis sacrosanctas, creates cum creaturæ proprietatibus comparant: Patrem videlicet corpori solari, quasi essentia & quidditati comparantes, filium siue verbum radiis ab essentia illa emissis, atque spiritum sanctum ab utroque exilientem calori seu effectui, sic etiam vita seu fons cæli ætherei (in cuius centro posuit ille tabernaculum suum) erat cælum Empyreum, quasi filii, esse suum à patre accipientis, & iterum anima & vita cæli Elementaris, est cæli ætherei virtus, ita ut luce clarius videatis, cælum Elementare Vitam & Esse suum mediate accepisse à cælo Empyreo, quasi patre primo in rebus creatis; nam prima creatura erat lux, atque immediate à cælo stellari quasi filio, non aliter quam in mundo idealis atque Archetypico videmus, spiritum sanctum in numero personali à patre & filio progressum suum habuisse.

Vnde certum est harum personarum sacrosanctarum effectus in mundo typico esse tales à nobis relatos, & consequenter per effectum comprobatur, quod in primis cælum intellectuale angelicum atque empyreum sit suaue, mite atque beneuolens domicilium beatis assignatum, utpote qui iuxta proprietatem patris est Zenobium sacrum seu sanctum sanctorum, Angelis DEI atque animabus sanctis appropriatum, in quo sub umbra alarum Iehouæ in securitate ab omni seuera Dei proprietate agunt in hoc mundo. At *Cheter* secunda proprietates, quasi *sephirotæ* secundæ effectus, fatum in mundum imponit, quod tam bonum quam malum creaturis sublunaribus importat, hinc inde denotans essentia diuinæ naturam, tam ad punitionem quam ad clementiam esse inclinatum, vnde et in *sephirotis* inter *Cheter* & *Binah*, seu *Ehieh* & *Elohim* ponitur *Hochma*, ita quidem eius effectus veniuntur inter cælum Empyreum, locum scilicet quietis, gratiæ, & felicitatis, atque illum inferioris abyssi, cælum videlicet elementare, vbi nulla fere quies, & multa vexatio, tam in cælis, hoc est aere, quam in terris, utpote in quo regnat spiritus ille rebellis, qui à sacris scripturis vocatur princeps huius mundi, cui aeris imperium appropriatur. Hinc ergo patet, quod quamuis dicatur, quod spiritus ab ore Iehouæ omnes mundi & cælorum virtus creentur, tamen intelligere debemus, per hoc tam bonum quam malum secundum merita creaturæ ab eodem spiritu ei aspiratum. *Vita* (inquit sapiens) & *mortis* habet dominus potestatem, qui deducit ad portas mortis & reducit, Sap. 16. 13. Et alibi, *Bona & mala, vita & mors, paupertas & honestas à Deo sunt*, Eccles. 11. Et alibi, *Considera opera Dei quod nemo possit corrigere quem ille despexerit, in die bona fructe bonis, & malum diem praeuere, sicut enim hæc ita illam fecit Deus, ut non inueniat contra eum homo iustas querimonias*, Eccles. 7. 14. Quibus innuere videtur, quod variæ, imo vero natura oppositæ sint Dei in hoc mundo actiones, Pater *Ehieh* est author bonitatis, quam exequitur filius *Iah* in sapientia, impluendo eam à sua porta luminosa *Hochma*: Spiritus *Elohim* ab utroque, impiis terribilis, etiam à *Iah* tanquam utroque extremo participante assistitur in suo officio. Atque hinc dicitur *Spiritus potentia Dei vendicans, & iustitia persequens iniustos*, Sap. 11. 12.

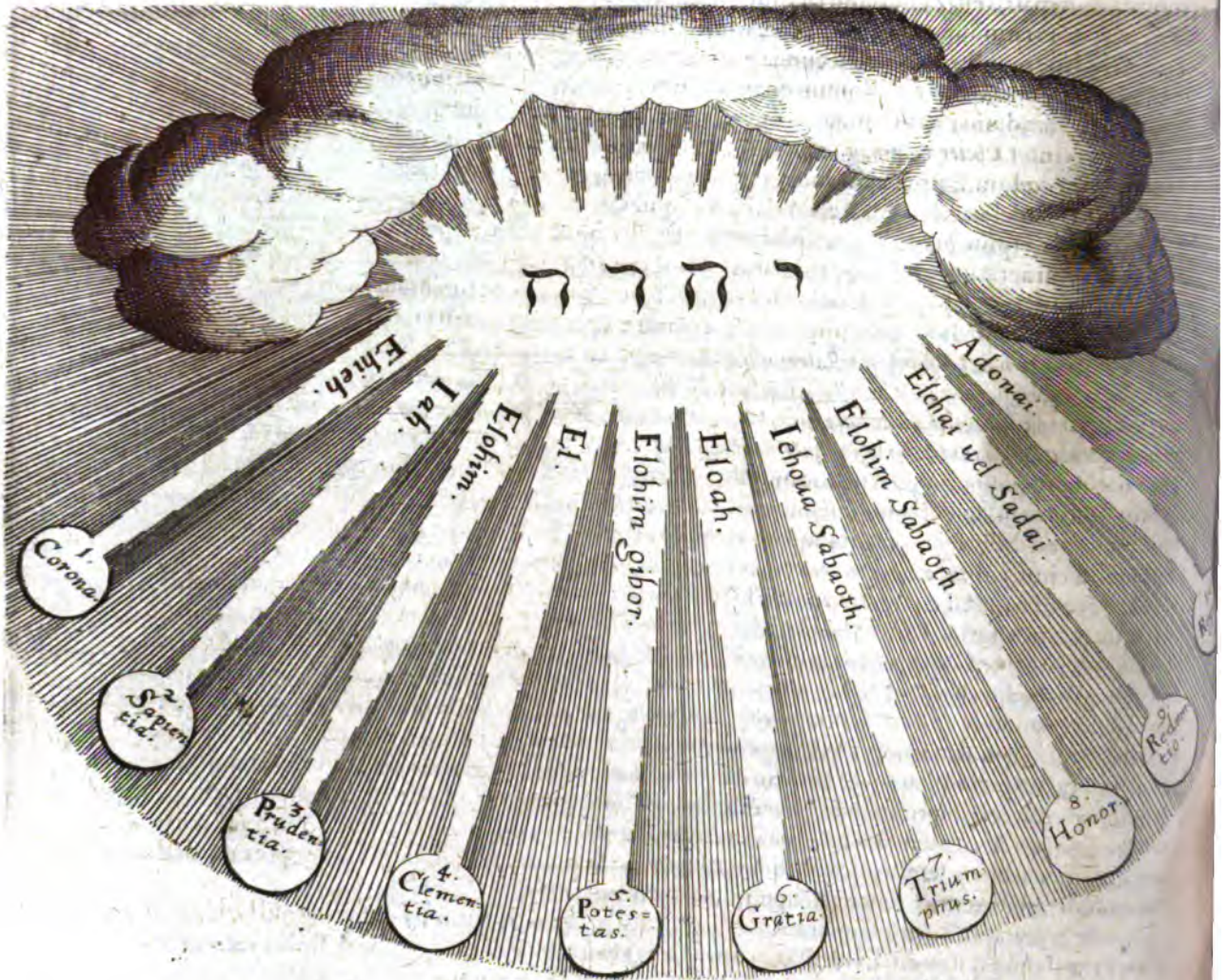
Sed pergamus, *El* est cognomen portæ lucidæ seu *sephirotæ* *Chesed*, clementiam & misericordiam in inferiora infundens; At *Elohim Gibbor* in illa *Geburah* seueritatem denotat & punitionem; in sexto autem ordine *Eloah* seu *Iehouah* formositatem & gratiam per portam *Tiphereth* impluit. At vero quatenus in medio est inter *Ehieh* & *Adonai*, ita de utroque extremo participare dicitur, utpote quæ proprietates quandoque punit, sic etiam *Iehouah Sabaoth* portæ *Netzereth* præsidens, victoriam & triumphum arguit, sed non in seueritate, sed in eius excellentia, in amore iustitiæ, & tamen iniustis opponitur; *Hod* etiam formositatem & laudem dat, cui *Elohim Sabaoth* prædominatur. Porro etiam *Sadai* per *Iesed* impluit redemptionem & quietem, vnde & boni sunt eius influxus, & benefici. Denique ut *Ehieh* gratiam & clementiam paternalem emitteret per suam portam regalem, *Cheter* seu coronam in radice arboris *sephiroticæ* ita quidem *Adonai* à summitate eiusdem per suam portam *Malchut* emittit seruitutem, & miseriam, & punitionem in inferiora.

Vndeliquet quod in his numerationis *sephiroticæ* ramis habeamus quatuor miseracionis & clementiæ diuinæ testimonia, videlicet proprietates *Ehieh* primæ *El* quartæ, atque *Iehouah Sabaoth* septimæ, & *Sadai* nonæ, habemus autem non nisi tres extremæ seueritatis, videlicet *Elohim* tertiz, *Elohim Gibbor* quintæ, & *Adonai* vltimæ. Denique habemus tres de utroque extremo participantes, videlicet *Iah* secundæ, quæ nihilominus ad clementiam tendit, *Eloah* sextæ, & *Elohim Sabaoth* octauæ; Nam planeta ad quem *Elohim Sabaoth* impluit suas qualitates, est Mercurius, quem experientia notauit esse bonum cum bonis, & malum cum malis, Vnde cum *Elohim*, id est, timore atque pauore, ac denique perturbatione, *Sabaoth* seu requies iungitur. At vero certum est, quod hæc proprietates de utroque extremo participantes sint magis ad clementiam & misericordiam procliuës: Vnde dicit Propheeta, *Deus clemens & misericors, patiens, & multa miseracionis, & ignoscens super malitia*, Iona 4. Atque iterum, *Tu dominus miserator & misericors, patiens & multa misericordia & verax*, Psal. 36. 15. Et alibi, *Deus pius &*

misericos est, remittit in die tribulationis peccata, Eccles. 2. Porro Apostolus sic loquitur, *Benignitas, patientia, longanimitas, ad poenitentiam te adducat, Rom. 12.* Denique sapiens hanc DEI dispositionem ad vindictam inclinantem in se minime, luculenter exprimit in aureo-huiusmodi sermone. *Quis etiam vn affluu cadere potuerunt a iustitia persequente, & ventilari a spiritu potentia tua; verum omnia numero, mensura pondere disposuisti. Nam quod multum potes hoc tibi semper adest; Misereri autem omnium, quia omnia potes, & dissimulas peccata hominum vt respiscant; Nam diligis omnia que sunt, & nihil abominari eorum qua fecisti, ne enim comparasti quicquam vt haberes odio: Ecquid autem mansurum fuisset nisi tu voluisses, aut conseruatum fuisset, quod non accersuisses? Sed parcis omnibus in eo quod tua sunt, & Domine animarum amans. Sap. 11.* Quibus innuere videtur sapiens, quod Deus sit in se longanimis & clemens atque ad vindictam tardus, quamuis in eius manu sunt bonum & malum, vita & mors &c. Vti antea est declaratum.

De ordinibus angelorum variis qui istiusmodi influxus immediate recipiunt, & de angelis magnis quibus ipsi committuntur, atque ad sphaeram planetariam cuiuslibet ipsorum dominio subiectam infunduntur; simul atque de influenza illa, a dictis Planetis ad inferiora mundi elementa atque elementata descendente, inferius membris secundo & tertio latius discurremus.

CAP.

C A P. XI.

Quomodo Sapientia Spiritus ubique in mundo expaſus, eiusque humidam naturam informans atque fouens, creaturas in eo etiam omnes ex elementis compoſitas informet, creet atque ad vltimum uſque pereat, conſeruet.

Spiritus ſapientia diuina, mundum animans, informans, atque creans, ſuo afflatu omnia elementa diſcordantia concordia pace ligans & disponens, harmonico ſuo ſpiritu cœlum & terram ſolo ſuo velle firmans & ſuſtentans, iuxta illud Prophetæ *Qui facit terram in fortitudine ſua, præparat orbem in ſapientia, prudentia ſua extendit cœlos, Ierem. 10.* Hic (inquam) completis vniuerſalibus particularia reſperit, videlicet ſtellas, animalia, plantas atque etiam mineralia; quod quidem & ſuccincte nobis indicauit Propheta hiſce verbis, *DEVS creans cœlos, extendens eqs, firmans terram & qua germinant ex ea, dans ſtatum populo, & ſpiritum calcantibus eam, Iſa. 42.5.* Sed & hoc luculentius & particularius capite primo Geneſeos explicatur, videlicet quod verbo FIAT in primis generalia & tum poſtea particularia fuerint creata, Hinc dicit Euangelista; *A verbo omnia ſunt facta, & ſine illo nihil quod factum eſt, in eo erat vita & illa lux hominum, Iohann. 1.* Quibus euidenter eſt, quod in qualibet creatura ſit veſtigium verbi, imo vero & actualis illius lucis diuinæ portio in qualibet creatura ſita, mediante qua, & ſine qua non talis exiſtit qualis eſt: Atque hoc eſt illud, quod ſapiens expreſſis hiſce verbis innuere videtur, *ſpiritus inquit incorruptibilis eſt in omni re, Sap. 12.* Et Apoſtolus habet, *ex eo in eo & per eum ſunt res omnes, cui ſit laus & honor.* Et alibi, *Creauit DEVS omnia per Ieſum Chriſtum, Ephes. 3.9.* Et alibi, *DEVS pater omnium; qui ſuper omnes & per omnia & in omnibus nobis, Eph. 4.6.* Et alibi, *DEVS viuificat omnia, 1. Timoth. 6.* Et alibi: *Deus operatur omnia in omnibus, 1. Corin. 12.* & alibi *In DEO ipſo viuimus mouemur & ſumus, Actor. 17.9.* vbi poetarum quidam dixit; Ex his ergo luce clarius eſt, quod radius diuinitatis ſit in re qualibet, vtpote ſine quo impoſſibile eſt exiſtere, aut de potentia in actum reduci, & reuera nihil eſt, ſed videtur eſſe quod non eſt, de illa virtute diuina, quæ eſt ſola veritas, quæ centraliter inhabitat rem quamlibet, illud vero quod vulgariter & in externo habitu apparet, non eſt reuera, ſed loco ſimulachri falſi ad ſe creaturis, & abſentia veritatis euaneſcet in fumum, & à renebris, præſtigioſa parente, abſorberetur; & in nihilum, hoc eſt, deformitatem conuertitur. Huiusmodi ergo eſt inter DEI & Diaboli actus differentia, quod huius actus ſit præſtigioſus, & qui videtur at non eſt, opus quidem principis tenebrarum; illius verò eſt verus, infallibilis, & minimè niſi electis videtur, & tamen reuera eſt: opus profecto principis atque fontis lucidi.

Liquet ergo ex his quæ dicta ſunt, quod ſine veritatis præſentia (quæ eſt ſolus DEVS) nulla ſit creatio, ſed omne eſt vacuum & inane, at vero radii eius infiniti tanquam angeli, res infinitas ſpecie & natura varias, ſecundum voluntatem ordinantis & emittentis procreauerunt, videlicet ſtellas inter ſe, tam ſpecie & pulchritudine, quam qualitate & proprietate diſcrepantes in cœlo ſtellato ſeu atbere, & animalia, & vegetabilia, atque mineralia inter terreſtria, & mereora inter ſe diſcrepantia, tam in regno lucido quam illo tenebroſo. Denique vt vniuerſam ſapientiam ſeu claritatis diuinæ emanationem diximus cum Platonicis eſſe formam, & quaſi animam vniuerſi ſpiritus mundani in genere, ita quidem, quilibet eius radius ſeu afflatus eſt forma viuificatuslibet rei particularis in ſpecie, & licet tam iſta ſapientia ſplendida in genere, & quilibet eiusdem radius in ſpecie ſit inuiſibilis in ſua natura atque occultus, tamen per effectus naturam hanc increatam colligimus: nam (teſte ſacra ſcriptura) *DEVM in operibus ſuis contemplanur.* Vnde Plato ipſam inuiſibilem DEI filium, ſed increatam vocat, ſolem vero viſibilem, ſed creatam, Hinc dicit Pſalmiſta, *Iehoua DEVS eſt Sol, vitam & gloriam dans, Pſal. 84. 12.* Et alibi, *Si tu illuſtras lucernam meam, Iehoua DEVS meus, ſplendentes efficies tenebras meas, Pſal. 18. 29.* hoc eſt ſi inſpiraueris animam meam ſpiritu tuo lumineſo, &c. De hac ſpiritus inuiſibilitate ſic loquitur ſapiens: *Trahitur ſapientia de occultis, abſcondita eſt ab oculis omnium viuentium, volucres quoque cœli latet, Iob. 28.*

Vnde liquet, quod occultatur in hoc mundo reſpectu ſuæ eſſentia: at vero per effectum nobis manifeſtatur.

Hiſce facti contextus teſtimoniis videntur Philoſophi nonnulli (ſpeculatores in myſteriis nature admodum profundi) aſtipulari. Nam Zoroaſter & Heraclitus Ephæſius voluit, naturam eſſe

ignem quandam inuisibilem, à quo cuncta esse genita agnoscit, Ac si intellexissent spiritum illum Domini (qui est amor igneus) cum ferebatur super aquas, igneum quandam vigorem & quasi Esse iis impertiens. Hinc ergo à nonnullis mundus est dictus animal, cuius cor solem fecerunt, similiter & stellas vocarunt animalia, atque animas rerum omnium in mundo particularium intelligentes, utpote mentis diuinæ, participantem existimarunt: quas animas radios seu scintillas ab vniuersa illa natura lucida emanantes esse, haud in consulte annuntiauerunt. Ob hanc igitur causam Deum cuiuslibet rei aut animam præesse agnouerunt, & consequenter omnia Diis plena esse Democritus & Orpheus cum multis Pythagoræorum sunt opinati, quibus constituerunt diuinos honores, sacrificia precesque iisdem dicarunt, & diuerso cultu venerati sunt.

Præterea omnes huiusmodi animas reducebant ad vnam animam mundi, & consequenter Deos omnes referebant ad vnicum Iouem: Hinc ergo procedebat omnis gentilitatis in adoratione error, hinc Poetarum figmenta, diabolica sacrificia, immolationes sacrilegas emanasse non ambigo. Vnde Ægyptia tellus animalia quædam, & alia monstra atque portenta coluit & adorauit. Sed de huiusmodi Idololatriæ speciebus variis, vbi scilicet creaturæ pro creatore adorantur, vndique loquuntur scripturæ, videlicet de stellarum, diabolorum, hominum & id genus aliorum cultu profano.

In hoc ergo decepti sunt isti Philosophi, quod simplicem lucem increatam, hoc est, naturam creatam ab humida natura creata minime distinxerunt: sed lucem creatam, hoc est, totam naturam humidam illuminatam, videlicet angelum seu alteritatem (vti Cabalisticæ habent) & non vnitatem illam quæ præcessit, considerauerunt, vnde & alii ex illis ignem dixerunt esse Deum, alii aerem, terram fecerunt diuinitatem, quidam aquam &c.

At vero in eo, quod dixerunt omnia Diis esse plena, seu potius diuinitatis scintillis animata atque impleta, quos omnes ad vnicum referebant Iouem, vel omnia animabus lucidis prædicta, quas ad vnicam mundi animam relationem habere tradiderunt, in hoc quidem à Doctorem Hebræorum, imò vero ne à sacræ quidem scripturæ sensu discrepare videntur: Nam Rabi Beseeth dicit, quod creator quotidie creet cætum angelorum, quos alii vocant formas, utpote qui sunt substantiæ formales, quibus tota sphaera generabilium & corruptibilium absque numero plena est: Hæcille. De illis formis Angelicis Porta lucis sic habet. A terra vsque ad firmamentum non est locus vacuus, sed omne plenum formis, ex illis puræ, ex illis capaces gratiæ & miserationum, & sunt inferius multæ effigies fædæ, noxiæ, & tentatrices &c. Ex quibus innuere videtur, quod omnes formæ tam bonæ quam malæ sint quasi angeli, sed de his alibi.

Vtunque videmus quod ut omnes hæc formæ in mundo sint quasi scintillæ diuinitatis, & radii vnius spiritus, variis proprietatibus & effigiibus vel vitæ conseruationi vel illius interitui assignatis, uti in proprietatibus diuinis arbori spherotice inscriptis sufficienter est explicatum; tamen puræ hæc formæ omnes seu radii diuinitatis non minus sunt diuidendi à sua plenitudine essentiæ, quam radii solares à Sole, & quamuis in variis tabernaculis tenebrosis tam fædis quam puris diuina voluntate ad mandata sua varia exequenda includantur, tamen ipsi, utpote scintillæ veritatis, in vltimo pereat ad vnitatis fontem à quo egressi sunt redibunt, De qua re sic loquitur Apostolus. *DEVS erit omne in omnibus, cum Christus patris regnum obtinuerit. 1. Cor. 15.* Neque à prædicta opinione elongari videntur literæ sacrosanctæ, in quibus habemus, *quod Christus omnia impleat.* Et alibi. *DEVS non aliquo indigens dat omnibus vitam & inspirationem & omnia, Act. 17.* Et alibi. *In DEO ipso vivimus & mouemur & sumus, Act. 17. 9.* Atque huius rei rationem reddit sapiens, quoniam, inquit ille, *spiritus DEI incorruptibilis est in omni re, Sap. 12. 1.* quem in alio loco vocat emanationem seu fluxum claritatis omnipotentis DEI synceram, & candorem lucis æternæ, quæ omnia viuificat *Sap. 7.*

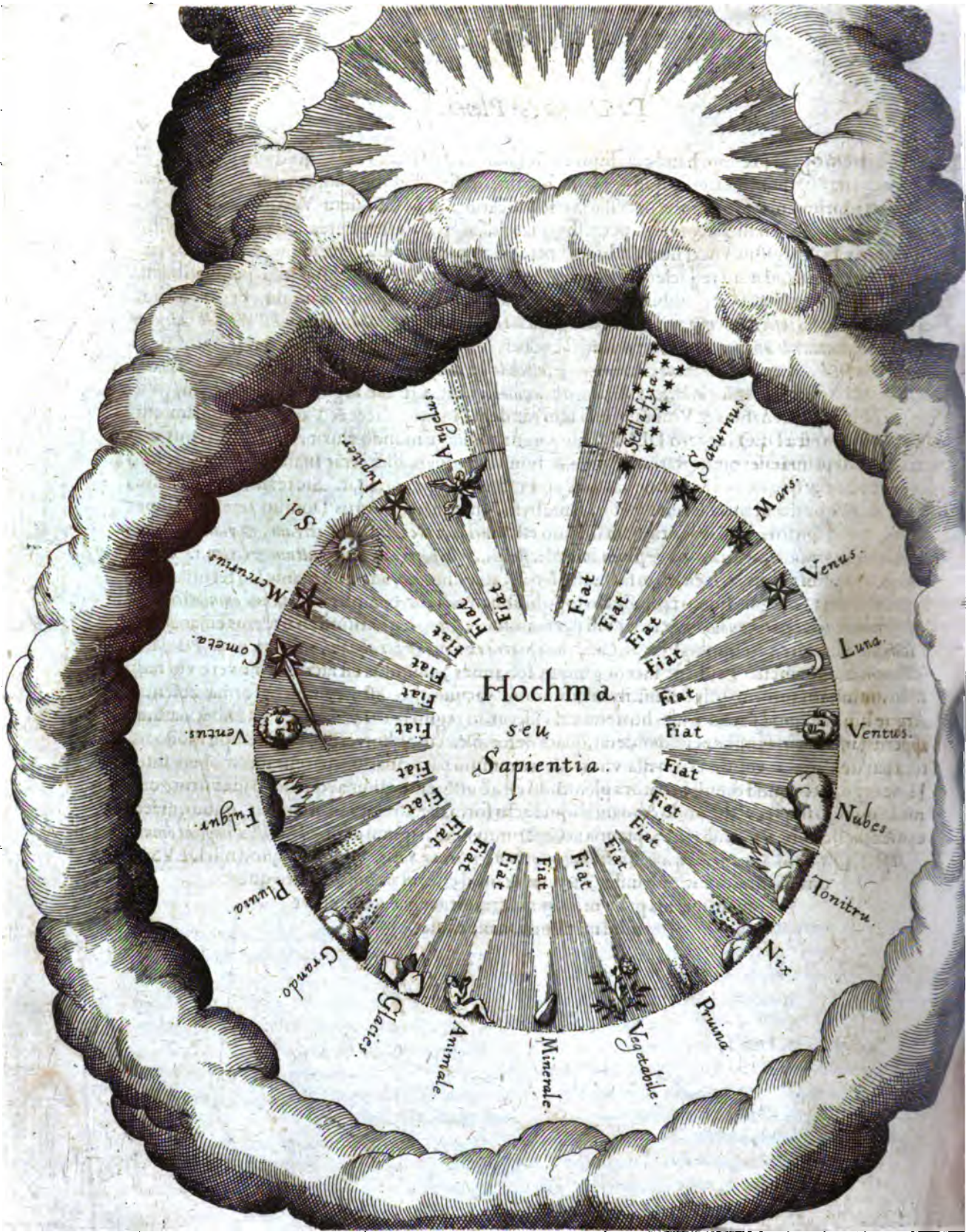
Concludimus ergo, quod sit certum, quod vita & esse cuiuslibet sit à DEO, & quasi impressio ignea à verbi caractere seu sigillo diuino, quod Cabalisticæ vocant *Emeth*) seu radius à verbo effulgent, qui est magis abundans & effluens in vna creatura quam in alia, verbi gratia, in sole cæli, atque in Homine terræ; vnde dicit Euangelista *in verbo est vita, & hæc vita lux hominum.* Et de alio dictum est, *spiritu suo ornauit cælos.* Et hac etiam ratione dictum est, quod *vidit DEVS omnia à se creata fuisse bona, Gen. 1.* hoc est, quatenus de essentia diuina participarunt, quæ est sola bonitas & veritas, uti scripturæ sacræ testantur.

CAP. XII.

De Vacuo & Pleno.

Hic autem operæ pretium haud exiguum existimamus, declarare vobis, quid vacuum illud sit, quod ita à natura euitatur, quidque plenum, cum istiusmodi dubii solutio ad propositum hoc nostrum imprimis pertinere atque necessaria esse videatur: illud siquidem Vacuum tam Philosophorum patres, quam in Theosophia peritissimi sacris scripturis adhærentes, dixerunt esse Nihil. Mercurius Trismegistus vocat hoc Vmbram horrendam, omni forma destitutam; Cabalistarum Principium potentiale ad nihil respiciens. Plato in suo Timæo dicit, rem esse sine sensu perceptibilem, & ratiocinatione spuria vix credibilem, facitque illud esse merum quasi somnium. Et Augustinus dicit: *Cum aliquid informe cōcipio, prius nihil intelligo quam intelligebam, quemadmodum nihil videndo videtur tenebra, nihil audiendo auditur silentium, vnde id Tenebris & silentio videretur comparare.* Iob ait. *Quod Aquilonem DEVS extendit super inane & vacuum, & suspendit terram super nihilum.* Iob. 26. 7. Et alibi, *Reuelat fundamenta è tenebris, & educit in lucem vmbra lethalem* Iob. 12. 22. Quibus arguere videtur, Inane, Vacuum, Nihilum, Tenebras & Vmbram esse rem eandem. Inane scilicet & Vacuum, quoniam omnis plenitudo est à DEO; at vero DEVS, lucis parens, nondum mundo eluxit, quare quarehus materia mundi prima esset omni gratia destituta, & bonitate priuata, dicta erat Inane & Vacuum, imo vero tenebræ atque vmbra lethalis, quatenus vitæ radiis omnino carebat. Sic terra dicta est inanis & vacua, & quod tenebræ fuerint super faciem abyssi, antequam Spiritus Domini ferebatur super aquas, at post spiritus dicti apparitionem dictum est, *Et aridum vocauit DEVS terram, & vidit DEVS id esse bonum, & produxit herbas teneras & semen, cuiuslibet speciei, & arbores educentes fructum &c.* Gen. 1. quare nunc terra, olim inanis & vacua, jam facta est plena gratiæ diuinæ, vnde non inanis, sed fertilis redditur, non vacua, sed igne diuino radiis incorruptibilibus vndique completa. *Manus omnipotentis ex informi materia creauit mundum,* Sap. 11. 12. vbi per manum verbum seu spiritum ab ore eius emanantem indicat. Hinc dicit Apostolus Petrus, *Celi prius & terra ex aqua & per aquam, mediante verbo,* Pet. 3, hoc est emanatione sancta. Per hanc lucem (inquit Iohannes) mundus est factus, imo vero vbi radii istius diuinitatis informantis desunt, ibi est summum vacuum, hoc est, completæ formæ absentia. Atque hinc est quod vacuum tam horrendum videretur, in regno naturæ, nam res quælibet naturali appetitu informari summopere desiderat, quare deformitatem abhorrere & euitare non modo natura particularis, verum etiam illa vniuersalis omnium particularium parens summopere solet: Hinc ergo patet, quod omnis in natura plenitudo est ab affluentia diuina, quæ ideo sua virtute omnia in mundo implet vt de nihilo & inani aliquid actu formale & relate existens fiat, quod quidem existentia donum à Christo seu Sapientia acceperunt, vnde scriptum est, *quod Christus impleat omnia,* Ephes. 4. Et alibi, *Spiritus disciplina sanctus implet orbem terrarum,* Sap. 1. Vnde est quod nisi DEVS omnia in mundo impleuisset, vacuum & nihil esset in mundo, at vero quoniam ipse sua præsentia omnia creauit, ideo necesse est, vt nihil in mundo inane existat.

CAP. XIII.

Quod voluntas DEI esset, quod stella fixa in sua sphaera forent create, ipseque in momento facta sint.

Diximus in praecedentibus, quod Deus non ex necessitate sed voluntario & proprio suo instinctu admiserit commotus caelum, terram, atque etiam in caelo stellas, cum caeteris in terra

terra numeratis creauerit, hocque & prophetæ regii testimonio, utpote à quo habemus, *Confitemini Domino dominorum, qui fecit caelos in ſapientia, quoniam in æternum miſericordia eius, qui firmavit terram ſuper aquas, quoniam in æternum miſericordia eius. Qui fecit luminaria magna, quoniam in æternum miſericordia eius, ſolem in poteſtatem diei, lunam & ſtellas in poteſtatem noctis, quoniam in æternum miſericordia eius, Pſal. 135.*

Hoc eſt in proprietate ſua primæ numerationi ſeu ſephirotiçæ assignata videlicet *Echieh*, quod nomen præſidet *Cheter* ſeu coronæ, atque patri & miſericordiæ aſcribitur. Vnde rationem habemus cur Deus in ſeipſo liber, mundum cum creaturis eiufdem creare voluerit, videlicet ob meram ſuam erga res deformes clementiam & miſericordiam, hoc eſt, ex rebus inanibus, & tenebris ſeu vmbriſ lethaliſ obvelatis, res bonas, pulchritudineque diuina ornatas procrearet, hoc eſt, cuiſlibet creaturæ animam viuam ſeu ſcintillam à fonte ſuo lucido infudit, qua viueret & in ſuo eſſe exiſteret, vnde in primis gratiæ ei ingentes rependere geſtiunt, & tum poſtea ad officium ſuum à Deo cuiſlibet assignatum & ad mandata creatoris fideliter perficienda pergunt. Pro gratiarum actione legimus apud Pſalmiſtam regium, *Laudate Deum de cœlis, laudate eum omnes angeli eius, omnesque virtutes eius, laudate eum Sol & Luna, laudate eum omnes ſtella & lumen; laudate eum cœlum cœlorum, & aqua omnes qua ſupra cœlum ſunt, laudent nomen Domini, quia ipſe dixit, & facta ſunt, ipſe mandauit, & creata ſunt, laudate Dominum de terra dracones, & omnes abyſſi, ignis, grando, nix, glacies, ſpiritus ſeu ventus procellarum, que faciunt verbum eius, &c. Pſal. 148.* Vbi percurrit omnes creaturas, tam terreſtres quam aquaticas; Sed ut & ſtellarum officium declaremus, dicimus cum Propheta loco antea citato quod Solem efficeret, ut dominium haberet in diem, atque lunam & ſtellas alias, tam fixas quam erraticas, ut poteſtatem haberent in nocte, idque propter benignitatem ſuam. Ad ſtellarum tam fixarum quam erraticarum ſubſtantiam ſeu conſiſtentiam quod attinet, videtur eſſe valde munda & pura, quo melius ſuſcipiant lucidas ſuas formas à creatore, quod etiam videtur hiſce verbis confirmari: *Stella non ſunt munda & pura in conſpectu Dei, multo minus homines, Job. 25. 5.* quo ſermone videtur quod ſint valde puræ, tamen non absolute puræ, ut in conſpectu Dei ita videantur: at ſi non eſſent multum in ſuis ſubſtantiis puræ & poliçæ, formas tam ſplendidas recipere minime forent capaces, nam vti recte dicit Plato, quod forma à creatore datur ſecundum meritum materiæ. At vero, quoniam earum ſubſtantia variatur in puritate, dicitur ab Apoſtolo. *Quod ſtella differat à ſtella claritate, 1. Corinth. 15.*

De ſtellarum fixarum proprietate & influentia teſtat jam paucis diſceptare, inter quas legimus, quod extendente Deo cœlos ſolus fieret Orionem, pleiades ſeu Hyades, & penetrabilia Auſtriſydera, *Job. 32. 4.* Et alibi, de gyro Arcturi ſeu loro Orionis mentionem facit *Job. 38.* Etiam Propheta ſic loquitur, *Deus eſt qui facit Arcturum, & Orionem, conuertit in mane tenebras, diem in noctem mutat, Iehoua nomen eius, Amos 5.* Has omnes firmamenti ſtellas numerat Deus magnus noſter & magnus Virtutibus, cuius ſapientiæ non eſt numerus, *numerat quos quot ſunt ſtella, easque propriis nominibus vocauit, ut teſtat David, Pſal. 147.* quibus procul dubio nomina à proprietate varia assignauit, inde declarando, quod proprietates plurimæ occultæ eis inſunt præter illam communem & vulgarem; videlicet quod dominium haberent in noctem: nam non eſt veriſimile, quod ſplendore & figura eas varias assignaſſet effigies, ſi alias in creaturas facultates non haberent, & præcipue quoniam Propheta addit, *Quot quot ſunt nominibus vocat magnus dominus noſter, & multis viribus ſeu virtutibus, cuius ſapientia non eſt numerus,* hinc inde arguendo, quod ipſe qui eſt multus virtutibus, & innumerabilis ſapientiæ, etiam ſtellis innumerabilibus firmamenti virtutes varias assignauerit, Quod etiam per hæc verba intelligi poteſt, *Nunquid noſtri ſtatuta Cœli? Nunquid ponis dominium eius in terra? Job. 38. 31.* quibus videtur indicare creator quod cœlum per exercitum ſuum in terris varieformiter operari ſoleat, vnde à nonnullis cœlū mari, & terra ſæminæ quam aptiſſime aſſimilatur, & conſequenter, quælibet cœli ſeu firmamenti ſtella particularis habet particulare virtutē influendi in particulares, tam animales & vegetabiles quàm minerales: verbi gratia, traditū eſt & ab ipſa experientia comprobatum, quod ſtella polaris, ab Ægyptiis Alracuba dicta, habens naturā Saturni & Veneris, attrahat ad ſe lapidē magnetē, vti in acu marina apparet, & idem magnes attrahit ad ſe ferrū, modo ſi lapis adamas non ſit præſens, nā adamas ſua præſentia impedit influentias dictæ ſtellæ; Et Cichus Eſculanus de ſphæra ſcribēs, in loco vbi loquitur de duodecim ſignis Zodiaci affirmat, quod ex 12. ſignis quodlibet recipiat nomen ſuū particulare, & ſpeciale, de natura & proprietate alicuius animalis terræ, quorū vnus natura videtur ſymbolizare cū natura alterius. Et Moſeus Arabicus dicit, quod quælibet res animata ſibi vendicat ſtellam peculiarem, in cœlo, à quo omni momento influentiam ad tuendam & ſuſtentandam ſuam eſſentiam hauriatq; recipit, hocque diuino iuſſu & voluntate factum narrat. Sic ſtellæ in corpore Arietis in cœlo habent relationem ad talia in terris animalia, & ſcorpio illius ad ſcorpionem huius, & ſic in cæteris, Ob hanc igitur cauſam Diodorus Siculus, generaliter loquendo, haud inuſſe taretur, inferiorem à ſuperioribus regi, mundumq; inferiorem illi ſuperiori eſſe continuum. Quod etiam hiſce verbis confirmare videntur Doctores Hebræorū dicentes, quod omnes res inferiores ſint repræſentatiuæ ſuperiorum, & quod vti ſit inferius, ſic agitur ſuperius atq; in hoc omnes in Cabaliſtica ſcientia peritiores conſentire videntur, Atque ipſe Ariſtoteles ait, *quod nimis ſint ignorantes, qui putant quod corpora fulgida & glorioſa cali*

cæli nihil significant, Lib. De cælo & Mundo. Et alibi dicit, Quod qui offerit naturam non agere propter finem, tollit sollicitudinem DEI circa inferiora, Phys. 2. Sed Hippocrates in libro suo De carnibus vertit finem hæc optime describit, in huiusmodi sermone; De cælestibus autem & sublimibus rebus mihi nihil dicendum videtur, nisi quatenus homines, animaliaque cætera, quæ in terris degunt, gignantur nataque sunt, principium & originem inde habere demonstrabo, & quod anima de cælo est, quodque dolere, languere, mori, & denique quicquid boni maliue in homine est, de cælo proficiscitur, hæc ille, At Ptolemæus magis vniuersaliter loquendo in sermone 9. Centiloq. in hæc verba prorumpit, Vultus huius seculi subiectus est vultibus cæli, Et alibi dicit Tract. 1. Quadrip. Scire debemus, quod cælestium vires fiant dispositione diuina, ac si per vtrumque hunc suum sermonem dixisset, Cælestiam anima & virtus sit à Deo, terrestriam à cælo tanquam loco intermedio inter Dei sedem, quæ est cælum cælorum, atque ipsam terram.

Dicimus ergo, quod vt mundus Angelicus sit typus illius diuini, atque iterum ille cælestis sit imago ad illum angelicum: vt igitur hic influxus immediate recipit à mundo archetypico, ita illos infundit in cælestem, sic etiam ille cælestis est simulachrum illius terrestris, atque consequenter eius exercitus immediate influxus suos facit in creaturas terræ sibi maxime in natura & dispositione conformes.

Concludimus igitur cum Presbytero sacro, 4. Esdr. 16. quod stellæ in verbo seu sapientia domini fuerint fundatæ, qui & nouit numerum stellarum, & earum cuiuslibet nomen proprietati eius maxime conueniens imposuit, & quod quælibet earum à proprietate sua respectum habeat ad creaturas terrestres, qua mediante assidue in sibi similes creaturas influentias suas infundit directione intelligentiarum, quæ illis præsumt, atque ad res inferiores voluntate & mandato diuino curam habent.

C A P. XIV.

Particula Prima.

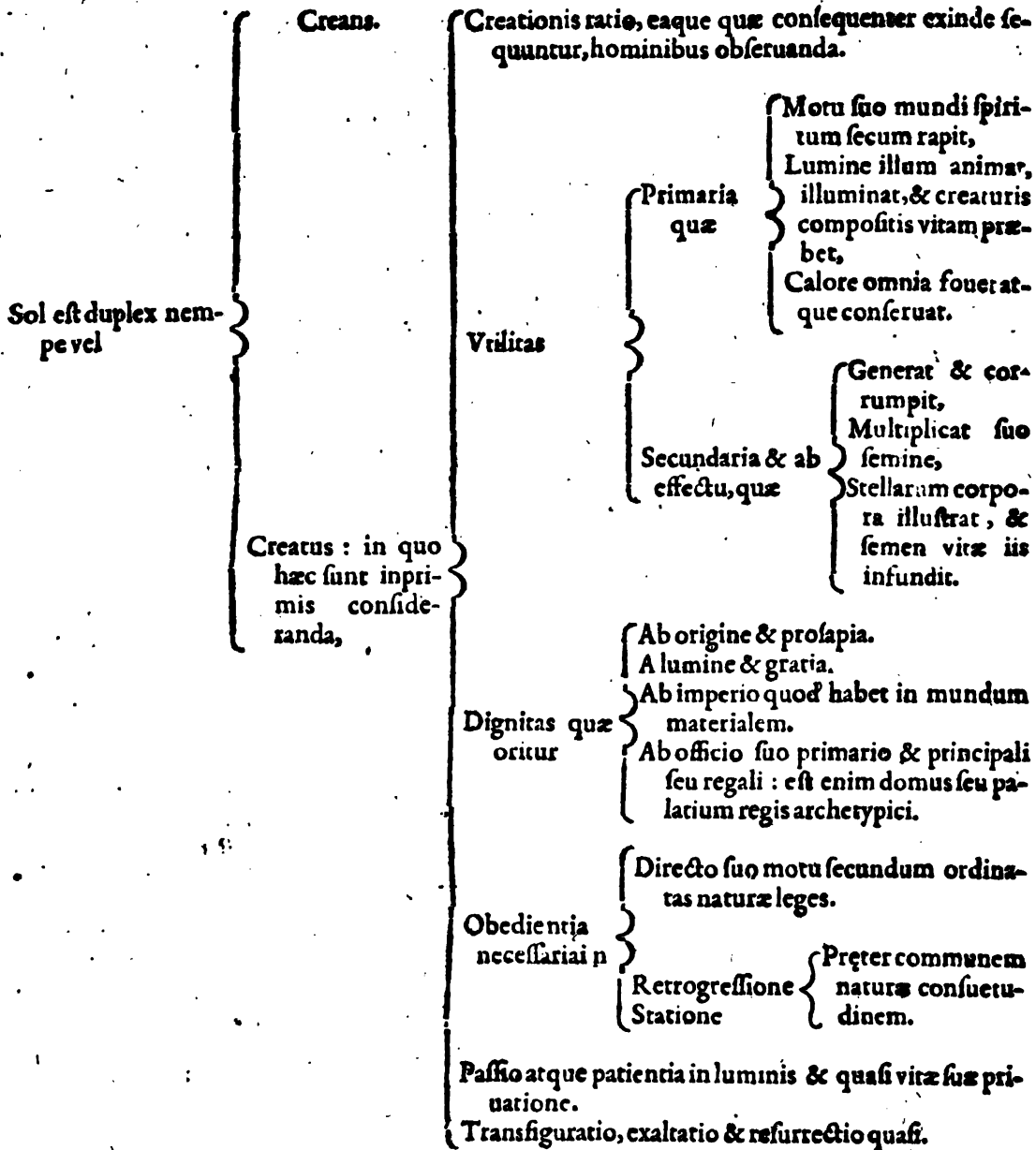
De stellarum erraticarum creatione in genere, ac præcipue De Sole atque ipsius creatione, dignitate, utilitate, motu & obedientia erga suum Creatorem.

IN discursu nostro *De physico macrocosmi subiecto*, vbi de stellarum fixarum origine verba satis ample, dubium aliquod proposui: An scilicet stellæ fixæ essent quarto creationis die cum stellis erraticis creatæ, vel die saltem secundo vbi rationes nostras expressimus, quibus probauimus, esse verisimile eas secundo creationis die esse conditas: Et quidem si lephirotarum seu numerationum Cabalistarum ordines & earum influxuum rationem consideremus, percipiemus quidem, quod vt influxus *Ceter* quod est corona seu prima numeratio sit per ordinem Angelorum seraphicum in primum mobile, ita *Hochma* influit per ordinem Cherubin in cælum stellatum, quod quidem si esset inane & sine stellis, etiam inaniter eas influentias à *Hochma* reciperent; Sed ad planetarum seu stellarum erraticarum productionem & in suis orbibus creationem breuiter accedemus.

Certissimum est, & sine controuersia concedendum, quod stellæ omnes à Deo ipso creantur, vt pote quod multis sacræ paginæ testimoniis confirmatum habemus. *Solem* (inquit Moyses) *Lunam, astra, & alia creauit DEVS, in ministerium cunctis gentibus sub cælo. Deut. 4. 19.* Quomodo autem quælibet harum stellarum intelligentiam sibi præsentem habeat, quæ recipiunt influxus à portis lucidis lephiroticis dictis, & quæ sint dictorum angelorum officia, tam in cælo æthereo, quam regione elementari, & quis ipsorum Princeps, membro huius partis secundo copiose disceptabimus.

Hoc vero in loco de nobilissima corporum cælestium creatura, stellarum rege, cælestium Imperatore corporeo, firmamenti corde, mundique oculo clarissimo, sole videlicet visibili sermonem præcipue iactabimus. Ad meliorem cuius intelligentiam vt perueniamus, De sole inuisibili atque increato in primis vt pote huiusce solis creati vita & luce verba proferemus pauca.

CAP. XIV.

Particula Secunda.

De Sole increato.

Mercurius Trismegistus agnoscere videtur, quod totus & integer mundus ex elementis constitutus procedat & ducatur ab illo qui est abundanter plenus fecunditate omnium rerum, tam vnius quam alterius sexus, continens in se omnem virtutem generandi, sine vlla alia assistentia, vnde & PAN poëta dicitur, quasi Totum & Vniuersum, quem Arcades, eum existimantes esse solem, adorauerunt, tanquam verum DEVM, quorum quidem error in eo esse videbatur, quod creaturam loco creatoris, & solem visibilem & creatum loco illius inuisibilis & increati, hoc est palatium regale loco regis regum, qui illud struxit & centraliter inhabitauit falso acceperunt atque adorauerunt. De hoc sole increato & inuisibili non solum Philosophorum sapientiores verum etiam scripturæ sacræ mentionem fecerunt locupletem atque copiosam. Nam inter Philosophiæ peritiores Plato (inde consonantiam illam admirabilem, quæ est inter solem illum mundi atque istam ordinis supremi indicando) vocat solem mandatum filium lucentem summi Boni, non filium primum, sed secundum illum, mediante quo peruenimus ad notitiam primi; nam in glorioso illo opere creatis gloriam

gloriam intuemur. Atque hoc est quod Dionysius (cum Platonicis in hoc consentiens) solem visibilem statuat & imaginem Dei inuisibilis haud inepte aut inconsulte dicitaret, Et Iamblichus ei astipulans Iconem diuinæ intelligentiæ. Hinc inquit sapiens, *Sol illuminans per omnia respexit, & gloria Domini plenum est opus eius, Eccl. 42.* Quæ quidem gloria est ipsa essentia diuina luminosis vestimentis obtecta atq; obuclata, quare & à Propheta regio est dictum, *quod Deus sit lumine indutus quasi vestimento, & in alio loco, quod posuerit tabernaculum suum in sole, Psal. 19.* In quo quidem sermone non est sentiendum, quod Sol iste increatus sit in illo creato inclusiuè dispositus, utpote qui cum sit intra omnia ita etiam & extra. Sed ideo dicitur solem loco palatii struxisse, & in eo habitasse, quatenus sapientia hæc diuina, hic sol Archetypicus à Porta lucida *Tiphereth* seu gratia & formositate abundanter influens, atque mundum vadequaque implens, sua virtute, massam solarem eligebat in hoc mundo, eamq; polite præparabat atq; mundificabat, ut vas esset ad radios suos diuinos copiose recipiendos dignum, de quo sic loquitur sapiens, *Eccl. 43. Sol in aspectu annuntians in exitu vas admirabile opus excelsum.* In hoc ergo palatio suo visibili visibiliter apparet, idq; copiosissime gloria Solis diuini seu verbi Domini, atq; veræ mundi lucis, à qua mundus erat factus, à mundi creaturis conspicitur, & magis in solari hoc suo palatio, quoniam omnium corporum in hoc mundo conspiciendorum est maxime purum usq; magis politum atq; ad huiusmodi formam admirabilem recipiendam dignius. Vnde manifestum est, quod in eo, quod formæ tam supereminenti atq; excellentis capax sit vas istud solare, sit omnibus etiam in mundo corporibus dignius, nam teste Platone forma in perfectione datur secundum meritum materię.

Certum igitur est, quod Sol iste diuinus sit ipse Deus, omnia primitus tam occulte quam manifeste illuminans, de quo Rex David sic loquitur, *Deus est Sol gratiam & gloriam dans, Psal. 4. 12.* Ab eo ergo recepit Sol materialis suam vitæ virtutem, tam amplam, qua res omnes in hoc mundo visibili modo illustrat & calore fouet, vetum etiã generationis & viuificationis actum in inferiora impluit, voluntate diuina, idq; liberaliter: quod etiam ex verbis Prophete exactis exploratum habemus, & confirmatum, *In luce iehoua videbimus lucem, Psal. 36. 10.* Qui quidem sermo non de luce abdita & minime visibili est intelligendus, verum etiam de illa visibili, ac si dixisset creatura, *In luce ipse qui posuit tabernaculum suum in sole videbimus lumen; sed de ratione quomodo scilicet lux ista inuisibilis per visibilis istius vasis proprietatem redditur visibilis infra latius dicemus.* Ad viuificandę eius proprietatis originem confirmandam sic loquitur Psalmista, *Vita fons penes te est, Psal. 36. 9.* Quod non de vita solum illa animæ, sed etiam de illa corporis est intelligendum, iuxta illud sacre pagine, *Deus anima & corporis, Deus foris & spirituum, Deus omnis carnis.*

Concludimus igitur quod hic sol in mundo Archetypico dicitur Deus illustrans tenebras omnes, seu *verbum Domini à quo omnia, in quo vita, & illud lux vera mundi, Ioan. 1.* Seu sapientia, quæ est candor lucis æternæ omnipotentis, & Soli comparata, luce longe præcellentiore, quæ emanatione in mundum angelicum descendens dicitur sapientia prima creatura, & à Cabalisticis Angelus Metatron magnus, cuius radius illustratur regio angelorum setaphica, atq; amore igneo animatur: mundo cælesti, à *Tiphereth* in cor cæli descendit atq; visibiliter apparet in organo solari. Vnde liquet quod in mundo Ideali seu cælo cælorum, soli iste reflectit ardorem suum in se, in quo statu est absolute formalis, sine vilo ad materiam creatam respectu, in mundo angelico radiis suis inuisibilibus limpidum cæli intellectualis spiritum induentibus, corporibus angelicis & mere spiritualibus apparet; atq; lux istiusmodi oculis corporeis minime subiicitur. At vero mundo æthereo principaliter in limpido loco (in quo immediate per ministerium Archangeli Michael infunduntur atq; recipiuntur atq; etiã aliis locis, tam planetariis quam elementorum regionis per reflexionem apparet) visibiliter & lætus quasi creaturis nuncius tenebras nocturnas pellit. Deniq; sol iste Diuinus altius adhuc se immergit in materię multitudinem, nam prædixit *se habitare in caligine, idq; vel in densa nube quam facit quandoque tugurium suum, 2. Chron. 6. 1. & 8. 10. 2. 15.* vel in domo caruosa hominis, quæ est templum spiritus sancti, vel ipsa terra quæ dicta est *parere saluatorem.* Atq; Sol increatus in talibus locis caliginosis habitat centraliter in eo sole, quam Philosophi mystici Solem centalem dicitur, qui relationem continuam habet cum sole cælesti, uti ipse cum illis supercælestibus, utpote qui minime distinguuntur essentia. Hinc ergo erat error illorum, qui tam in Arcadia atque Scythia seu Tartaria solem visibilem & creatum pro Deo false adorauerunt: imo vero apud Ægyptios tanta cultus reuerentia habebatur Sol, ut non modo templum egyptium ei esset dedicatum, verum etiam vna ex quinque ciuitatibus insignibus Ægypti, vnde scriptum est, *quod Babylonius rex solis domus & status in Ægypto contriuerit, 1. Jer. 43.* Et alibi, *Solu ciuitas* dicitur vna quinque urbium Ægypti, *Isa. 19.* Error inquit eorum est egregius quod vestimentum pro re vestita, palatium pro domino, corpus mutationibus obnoxium pro anima immortali, re illuminatã pro essentia illuminante, & deniq; creaturam pro creatore, more cæco & tenebris obducti cultu vano celebrarent: Sed si quis solẽ illum inuisibilem, qui in solis tugurio habitat oculis cordis & mentis respiceret, & creatorem in creatura solari specularetur, ille quidẽ in adoratione sua minime falli potest; nam angelum pro IEHOVAH venerari peccatum est, Vnde factum est, ut Angelus non permitteret Iohannẽ ipsum adorare, *Apo. 19. 7. 10.* sed Iehouæ nomen in Angelo adorare, & omni

& omni conatu reuereri iussi fuerunt Israelitæ, *Non feret angelus meus (inquit Iehoua) defectiones vestras, quoniam nomen meum est in eo, Exod. 23.* Hoc est, obediatu vestri voci eius, quoniam verbum meum, quod est creator vester, est in illo, hoc est fac hoc, quoniam ego sum in illo, vel ego ero præsens, quæ solum & neminem aliam adorare debetis. Non ergo est in honorem solis quod in hæc verba loquatur sapiens, *Oportet præuenire solem ad benedictionem tuam & ad orientem lucis te adorare, Sap. 10. 28.* aut quod Propheta Daniel in orando respexit plagam orientalem, aut quod Christianorum sit mos atq; consuetudo, vt versis faciebus orientem versus orationes nostras effundamus, sed vt eum veneremur omni conatamine, qui dedit formam vasi tam excellenti, quiq; suum tabernaculum staret in vase hoc polito, quod pro organo suo eligeret, vt ab eo quasi sacerario vitæ visibili, mundum eiusq; particulas, vitam, multiplicationem atq; lumen visibile vndique implueret, vt hac via tam corporibus opacis, quibus lux inuisibilis minime apparet, quam animæ lumine inuisibili sustentat & solatium & gaudium præbeat creator, atque etiam vt hac ratione seipsum reuelet, atque essentia suæ gratiam manifestet tam terrestribus quam cælestibus, tam corporibus quam spiritibus. Vnde merito dictus est *Deus anima & corporis, Deus omnium spirituum, Deus omnis carnis.*

Deniq; sol iste dictus est in summo cælo Eihel pater seu Deus dans gratiam, & gloriam; in Empyreo sapientia clarior sole, & profundius in mundi materiam se immergens *posuit tabernaculum in sole, & in nubibus densis fulgurat, & voce tonitruus loquitur. Apoc. 22.* In Christo homine dictus est stella splendida matutina; *stella (inquit Pagina sancta) orietur ex Iacobo, Num. 24.* Et alibi, *Sol iustitia, Malach. 4.* qui promittitur oriri timentibus nomen eius, & sanitas in pennis eius, vnde & *Iesus* dicitur. Porro etiam Iesus Christus dicitur in multis scripturarum locis, Sol à plenitudine sui luminis, vitæ & omnium bonorum; vnde & *verbum, lux mundi in tenebris lucens, Ioan. 1.* Sed ad hanc rerum examen seu lapidem Lydium perueniamus velim. Dicunt Philosophi sapientes, quod in qua res ortum suum habet, in ea finire solet, vnde si solis mundani initium inquirere & probare velimus; ex fine illud optime percipiemus: at in lite is sanctis habemus hæc, *Sol tuus non occidet ultra; Luna tua non minuetur, quia erit tibi Ierusalem Dominus in lucem; Isa. 60.* Et cum hoc loco conuenit illud Ioan. *Es ciuias non eget sole neque luna, vt luceant in ea; nam claritas Dei illuminabit eam, & lucerna eius est agnæ; & ambulabunt gentes in lumine eius, & reges terra afferent gloriam suam & honorem in illam, Apoc. 21. 23.* quibus indicatur, quod vltimis mundi diebus sol iste cælestis exuet densas & tenebrosas suas vestes, & tati ter apparebit, qualiter reuera est, nam nulla veritas nisi in luce mundi vera, omnia figmenta reuelante, & examine lydio ad nihilum reducete. Nam huiusmodi examine luna in vltimis diebus habebit claritatem solis, creata sua vestimenta deponendo, & Sol vere centralis & diuinus densa & creata sua indumenta exuendo, erit in nuda & clara sua natura, benedictis Dei seruis lumen in sua purificatione & quasi resurrectione præbens, non aliter (sed in gradu longe excelsiori) quam sol vulgaris seu in cælo visibilis: quod quidem ex his Prophetæ dictis lucide colligere possumus; *Erit (inquit ille) lux ipsa luna sicut lux solis, lux autem solis erit septupla, vt lux septem dierum, Isa. 30. 62.* hoc est septies tam clara, & ad eius sensum loquitur Apostolus, *Dicens, Solis, Luna & stellarum alia erit claritas, 1. Cor. 15.* quibus colligere fas est, quod in vltimo Pereat omne illud quod erit figmentum abolebitur, & in vastam Nihili abyssum detrudetur, quod autem est ex simplici veritate (qua Deus impleuit orbem vniuersum) illud omne purificando purificatione ignea in suum vnitatis fontem redibit. Sed & Biblia sancta videntur ea quæ superius dicta sunt confirmare: nam dictum est, quod Deus omnia impleat: *Quod à Deo & per Deum omnia sint, Rom. 11.* quod Deus sit pater omnium, qui super omnes, & per omnia, & in omnibus, *Ephes. 4. 6.* Et quod Deus operatur omnia in omnibus, *1. Cor. 12.* Vnde cum ipse sit sola veritas, necesse est, quod nihil sit verum, nisi quod est de essentia illius. Quare dicimus finaliter, quod vt Deus fuit pulchritudinis solaris initium, hoc est, si gloria eius sit in causa excellentiæ solaris creaturæ, deposito figmento longe erit pulchrior, & sicut erat in principio, hoc est, in prima sua emanatione, quando *Hosbma* seu sapientia diuina erat dictus, quæ est candor claritatis omnipotentis, sic erit in principio, at principium eius iustificabitur per finem, vt pote qui est *Alpha & Omega, Apoc. 1.* principium & finis, hinc ergo dicit Apostolus, *Deus erit omnia in omnibus cum Christus patris regnum obtinuerit, 1. Cor. 15.* Vnde & alibi dixit, *Cum fuerit exaltatus omnia ad me attrahat,* hoc est omne illud quod de puritate & veritate est, nam nihil pro nihilo in mera sua natura est reputandum, & vacuo atq; inani.

Sed ad solis nostri creati hoc est creaturæ solaris naturam rapide progrediamur.

CAP. XIV.

Particula Tertia.

De solis cælestis & Visibilis creatione, & iis quæ exinde necessario sequuntur.

DE sole creato jam pertractare operæ pretium fore existimamus. *Sunt inquit Deus luminaria in expanso cæli ad afferendam lucem super terram, & fuit ita, Fecit itaq; Deus duo illa luminaria magna, luminare maius ad dominium dies & c. Gen. 1.* In quo sermone certum est Dominum ordinasse solis fabricam, atque eius voluntatem mediante verbo in executionem posuisse, iuxta illud Psalmistæ regii: *Verbo Domini*

mini formati sunt caeli, & spiritus ab ore eius omnes virtutes seu exercitus eorum, Ps. 33. Et *Esdra* Antistes ille egregius hoc denotat expressis hisce verbis, *Stella sunt fundata in verbo Domini, Esdr. 4. 16.* At vero de more particulari huiusce creaturæ ortus agere, & in eisdem mysteria se immergere, aliquantum difficilius homini videbitur, nisi oculis lynceis introspeciamus scripturas sacras. Ad materiam igitur eius quod spectat, certum est, quod consistentiam habeat terræ limpidissimæ, politissimæ, atque admodum spiritualis, quæ è tenebris (postquam in mundi centrum radiis lucidis sapientiæ diuinæ fuerunt repercussæ, ut in historia nostra de physica nostra Macrocosmi historia est declaratum) emerit, atque radorum diuinorum ope in cælorum meditullio more fusi est exaltata, atque radiis gratiæ & pulchritudinis diuinæ vndiq; illuminata. Sic corpus Adami ex luto electo formatum, vitæ spiraculo & spiritu omnipotentis lucido est animatum, & viuificatum, & ad imaginem omnipotentis formatum; sic terra dicta est parere saluatore, & saluator noster è sepulchro, exurgens, & à mortis seu tenebroso vmbre lethalis hiatu tanquam stella matutina mergens, spiritu cælesti vndique vestitus, in cælum ascendebat. Quare igitur sol creatus recufaret terram pro suæ cõsistentiæ parente, utpote qui est spiritus cælestis naturæ condensatus, in cuius meditullio lux mundi increata posuit tabernaculum suum, ut *Psalmista* regius nos docet? Porro etiam videmus, quod ut Saluator noster à lethi tenebris & sepulchri voragine tertio die resurrexerit, ita quidem post diem in creatiõne tertium, & non ante, terræ in centro mundi fixationem, seu eius suspensionem super nihilum, nulla facta erat de luminaris maioris creatione metio, vnde verisimile est, quod à terra exuta sordibus tenebrosis ascenderet sol quasi à sepulchro, utpote in quo est tabernaculum solis inuisibilis & diuini, qui loco animæ lucidissimæ se habet ad corpus illud politissimum. Sed ut cunq; legimus, materiam istam ætheream ita more spherico inuolutam esse, in consistentia sua tam pura, ut à sapiente dicatur *vas admirabile opus excelsi, Eccl. 43.* & in eo quod annütiatur alibi *Sol opus Domini gloria eius plenum, Eccl. 42.* & alibi, *quod posuerit in eo tabernaculum,* patet, quod sit vas in natura valde mundum & politum, nam aliter formæ tam puræ atq; simplicis non esset capax, utpote quæ dari solet secundum merita maritiarum: Et tamen impossibile est, per vniuersum spiritum creatum materiam adeo exquisite puram dari, ut quæ potest formam tam puram & simplicem mereri, quam est essentia illa diuina, quæ est absque omni labe, & impuritate, vnde scriptum est in primis de angelis ac tum postea de stellis, quod respectu puritatis sinceræ diuinæ essentiæ non sint puræ, ad quem sensum de his videlicet stellis sic scribitur. *Stella non sunt munda & pura in respectu Dei, Job. 25. 5.* De illis vero Angelis nempe hæc verba legimus, *Eccle in angelis suis reperit Deus puritatem, Eccl. 10b. 14. 17.* nam impossibile est, quod creatura possit in suo Esse creatoris essentiæ æqui parari. At vero inter omnia corpora visibilia certum est, quod substantia solaris sit purissima, quod quidem ideo declaratur, quia gloria Dei visibilis plus mortalibus in eo indicatur, quam in vlla alia mundi creatura. Atq; hinc ab Augustino dicitur, quod quantum aliquid lucis in se habet, tanto plus sibi Dei vindicæ videretur. Hinc etiam dicit sapiens de sole, *Sol illustrans per omnia respexit, & gloria Domini plenum est opus eius, Eccl. 42.* Vnde liquet, quod præsentia istius gloriæ diuinæ denotat puritatē subiecti in quod ingreditur; nam in scripto sancto vndiq; legimus, quod spiritus sanctus non descendit nisi in spiritum purum, aut cor mundum, hoc est, in subiectum purificatū, nam talis debet esse respectus inter sponsam & sponsam, inter cupidinē & Psychem, inter Christū & Ecclesiam, inter mentem & spiritum, aut nullus erit firmus inter eos nexus, & copulatio.

Hinc ergo colligere debemus, ut quatenus sol mundanus sit creatura, & quasi vmbra maiestatis solis archetypici; sic ille nullo modo à mortalibus sibi constantibus & dementia minime captis diabolica, pro Deo est colendus, hoc enim foret pro domino domum adorare, quæditer viri illi viginti quinque fecerunt, qui (teste Ezechiele) inter vestibulum & altare facie versus orientem solis ortum adorauerant, dorsam habentes contra templum domini, de quib. Deus ad Prophetam sic loquitur: *Nunquid leue est hoc, quod facerent abominationes istas, quas fecerunt hic, quia replentes terram iniquitate &c. Ez. 8. v. 16.* Sed & hoc expresso sermone reprobatur pagina sacra. *Non respicies solem, lunam, aut stellas, aut vllam rem exercitus cælestis, ut incuruans te in colas, Deut. 4.* ac si dixisset, *Leuous est solus & vnicus Deus creator, ei cultum solum modo præbere debes, & non imaginibus ab eo creatis, hoc est Domino creanti, & non seruo seu ministro creato, Solem (inquæ sapiens) qui fecit est Dominus, in cuius sermonibus festinauit iter, Et expresse alibi hoc in hunc modum explicatur, Solem, lunam, astræ & alia creauit Deus, in ministerium cunctis gentibus sub cælo, ideo prohibuit ea adorari & coli, ac si dixisset, ego sum creator, ergo quæ creauit non sunt adoranda, sed ego solus creator. At quam esset sapienti ridiculum seruum honore reuereri, & de Domino non cogitare, aut minima laudibus afficere maiora vero reiicere, & negligere? quid obsecro est corpus, suæ anima aut informatum sine sua forma vitæ & gloriæ impertiente? Sane nihil, inane, & plane vmbra deformis atq; horrenda, ac si quis eligeret vmbra pro vero Deo, verum autem subiectum respueret pro nihilo. Hæc quidem est mundanorum via, tenebris atq; ignorantia obrutorum, quæ videntur & minime sunt, pro rebus iis quæ reuera sunt sed minime videntur, mote cæco eligentium. Aperite ergo vos o cæci mortales oculos illos, quos Adam ob peccata sua claudebat, & claudite carnales oculos, utpote qui more præstigiioso videre se putant illa quæ non sunt, at vero ad illa quæ sunt penetrare minime sunt potentes.*

CAP.

De multiplici Solis Virtute & Utilitate.

Virtus Solis primaria consistit in eius lumine, motu, & calore, uti illa secundaria ab iisdem effectibus scaturire solet; de vna ergo & alia sibi inuicem mistis verba faciemus aliquantulum latiora: & primum de Lumine.

Vt ergo certum est, & à præcedentibus confirmatum, quod DEVS sit fons lucis, hæc lux primaria emanationem suam actum seu motum primum fecit, à quo in primis primum mundi mobile, hoc est, sup. emustenuitatis spiritus mundani circulus circumferebatur, ad motum cuius omnes orbis inclusi etiam periferice rotantur. Huius autem mobilitatis seu actus mobilis effectus est calor, quemadmodum viceversa actus stupidus atq; insensibilis quietis est frigiditatis parsens, & quamuis Biblii sacri testimoniis confirmatum est Deum esse semper in se permanentem & minime alterabilem, tamen respectu sapientiae suae è suo fonte lucido emanantis est omnibus mobilibus mobilior, Sap. 7. quibus ipsum omnia videlicet tam mobilia quam quiescentia in sua natura includere manifestum est, tamque tenebras quam lucem ordinasse & procreasse.

Quomodo & qua ratione materia hæc solaris lucem recipiat visibilem à sole inuisibili paucis dicemus. Quod substantia solis sit pura & limpida in sua natura, quò vas & opus sit dignum ad radios formæ tam diuinæ suscipiendos antea declaratum est. At vero iuxta Algazel de natura speculi sententiam, si spiritus in orbe radios recipiens sit rarior in sua consistentia, lumine in ipsum proiecto, non fit lucidus, hoc est non illuminatur, quoniam colori non subiicitur, & per consequens, non est coloratus, nec visibilis, quod etiam & *Hatten lib. de aspectibus* confirmat dicens, illud visibile non esse quò colorem non habet, nam (inquit ille) res visibilis non est nisi secundum lucem in re visa, lux autem visibilis coloratum tantum occupat: Ratio autem cur spiritus subtilis & tenuis non videretur, etiam præsentem lumine, est, quoniam est necesse quòd res visa sit resistens visui, hinc ergo concludere possunt nonnulli, quòd solis substantia non potest esse purissima, limpidissima, & perspicua in suo esse, sed quòd opacitas & consequenter tenebrosa quædam conditio sine qua videri aut coloratum lucidum apparere nequit: Sic enim imaginem rei in aqua limpida Crystallo seu aere puro minime ob rationes antea allatas comparere videmus. Cui quidem dubio respondemus breuiter, ore ipsius Algazel loco antea allegato dicendo, quòd nulla stellæ orbis pars visivæ potentiae obiecta luminisq; solis receptiva & retentiva sit, præter eius partem densiore, quam ipsam stellam appellamus, sic quidem si solis substantia, ut est limpida & pura, fuisset dimensione quantitativa tenuis, in eius superficie nullus appareret color, nulla species sphericæ manifeste visibilis; at vero quatenus est ingens, quantitate & globosa continentia, eatenus quidem lux eum magis reddit coloratum, quò profundius penetrat, & radii congregatur suis, in globi corporis centrum, in qua forma videmus aquas, licet in sua substantia purissimas ac limpidissimas, & consequenter in parua quantitate nullam obiecti luminosi impressionem capientes, ob densitatem nihilominus suam & profunditatem effigiesistantium recipere, (viti etiam in Narcissi historia legitur) testatur experientia. Dicimus igitur, quòd profundum corporis solaris centrum sit in primis tenebrosior corporis totius pars, vnde sequitur, quòd ob profunditatem suam locus ille magis resistat aspectui spiritus lucidi eum intuentis: deinde quòd radii undique inuisibiliter per corporis sphericæ margines dispersi; & ferientes simul in centra, quasi multitudo in centro seu vnitate concurrentes, ista vnione non modo fortem reflexionem, vnde calor solaris, verum etiam lux visibilis & aspectu iucundissima: Sic etiam à congregatione partium ætheris inuisibilium, dicunt corpus stellare visibile procreari, atque etiam ab aere inuisibili passivè nubes visibiles, & ab ætiori eiusdem consistencia fulgura & cometas visibiles, imò vero & ignis te, restris flammam. Hinc ergo dictum est Apostolo, *quòd per fidem debeamus credere, quòd visibilia fuerint prius à rebus inuisibilibus*. Sic etiam Deus aërem igneum induens, dictus est ignis consumens, & sapientia luce solari clarior. Hoc etiam & vulgaris speculi ardentis praxi confirmari videmus, quòd omnes in circulari sua superficie radios solares ad sui centri vnitatem contrahens, illos de inuisibili & vix visibili natura, in effigiem ignis visibiliter vrentis reuelat, atq; procul radium illum reflexione vehementi dirigens, ita domus & oppida è longe incendio isto destruit. Hæc ergo est lucis istiusmodi visibilis à sapientiae inuisibilis radiis in disco solari procreandæ & contrahendæ ratio, mediante quo opere lux spiritualis, & inuisibiliter per vastum mundi spiritum expansa, visibiliter in colorato perspicuo, se prodat ad corpora visibilia in semitis suis dirigenda atque gubernanda: Et certe complures tam à sacro fonte quam philosophis recensentur huius lucis visibilis utilitates. Nam in literis sacris scriptum legimus, quòd eius vultus splendidus, atque aduentus in mundum post tenebras nocturnas gaudium, & solatium, atque motum præbeat creaturis, spiritus lucifugos expellit, & reprimat eorum violentiam, quemadmodum viceversa eius absentia tristitiam & horrorem, & à motu ad quietem & torporem inclinat. Hinc igitur legimus, quòd ut apud sapientem habemus, *sole quid lucidius? Eccl. 17.* ita eius præsentia non modo brutis verum etiam ipsis hominibus admodum est grata atq; utilis, *Sol inquit Propheta ortus est, & congregati sunt catuli leonum, &c. Ps. 104. 22.* Et alibi, *Exor-*

bi, *Exorto sole quid facit bestia? quid homo?* Et in alio loco habemus, *Solis splendorem imperasti quarto die, ad seruiendū homini futuro, 4. Esdr. 8.* Et alibi, *Solem creauit Deus in ministerium cunctis gentibus, Deut. 4.* De eius autem absentia sic loquitur *Genesis: Sole occurrente horrore inuasi Abram, Gen. 15.* inde arguens, quod absentia solis esset tempus maxime aptum pro horrore & timore. Porro etiam solis lux non modo terræ verum etiam cælis est ornamentum eximii pretii, de cuius splendore intelligitur ubi dictū est, quod cælos ornauerit spiritu suo, ab hoc spiritu solem primitus animante omnia corpora cælestia, tã erratica quam fixa, formosos suos splendores præcipue acquirunt, quamuis Ciceronis sit, atq; etiam quorundam aliorum opinio, stellas omnes, vnica tantummodo excepta, luna videlicet, proprium sibi lumen & splendorem vindicare: tamen alii Philosophi rectius sentire videntur, videlicet quod stellæ aliz, & præcipue planetariæ, non habeant lumen sibi appropriatum, sed eas simul cum Luna à Sole accendi atq; illuminari volunt, sic etiam obseruamus, quod tametsi tetra habeat more corporis lunaris animam, suo corpore appropriatam, tamen illuminatur diurno tempore à solis splendore, atque ab eo occulto more exagitur: atq; hinc haud inconsulte vocauit Heraclitus Solem cælestis lucis fontem, & alii volunt quod dictus sit sol quasi solus, q̄ solus ex omnib. stellis sit tantus: Si solē (inquit Heraclitus) è mundo iustuleris, quid est nostrum corpusculū si desit anima? nulla ibi detrectatur vena pulsabilis, sensibus nullum inest iudicium, nullus in eo vitalis halitus, aut vlla spiratio, atq; hinc est q̄ à nonnullis *Sol cor cæli* nuncupatur, quoniam sicut in corde vnus extat cor sanguinis cætera humani corporis membra humefaciens & irrigans, motumq; vitale infundens: Sic in sole videtur esse omnium rerum tam inferiorum quam superiorum vegetatio & conseruatio, quoniam vitam & calorem spirat lumine suo: vtpote quod definitur esse actus simplex, cuncta ad se viuifico calore conuertens, cuncta permeans entia, qualitatesq; eorū virtutesq; ducens per omnia, ac tenebras caliginesq; dispergens. Quare in medio videtur Apollo cæli throno coruscante insidere, coma aurea, & glorioso more fulgente, atq; influentias suas lucidas cæteris mundi creaturis tam cælestibus quam terrestribus impertire. Sed & hoc paucis, & quasi verbo expressexunt Platonici, asseuerantes mundi animam in sole includi, & vti textus sacer habet, *lux illa omnia viuificans posuit tabernaculum in sole, quæ à mundo ablata necesse est vtille cum suis creaturis sit protenus inanimis factus, & in illud recedat nihilū, à quo prius fuit factus: nam ab illo verbo lucido omnia sunt facta,* (vbi D. Iohannes ait) *& sine eo nihil.*

Hinc Academici ad exemplum solis istius supremi agnoscunt, solem mundanum esse vnicum in se, h. e. in essentia & lumine, at vero nihilominus multiplicem eum faciunt in radiis, ad exemplum (inquam) primæ essentia, quæ est vnica & simplicissima in se, diuinissima & immobilis, est tamen multiplex, quatenus disseminatur in suis creaturis, & quemadmodum retrahente sole radios suos in se, omnia sunt tenebrosa, pariter sole diuino auertente faciem suam res omnes perturbantur, & in subum nihil reuertuntur, vti in Historia de mundi Harmonia legitur, sed & hoc expresse sermone haurimus à sacro fonte, quod *sapientia sit spiritus intelligentia sanctus, vnicus, simplex, multiplex, omnem habens virtutem & c. Sap. 7.* Vnde nos docent, quod licet in sua essentia sit vnica, tamen multiplex sit respectu radiorum quos vndiq; & in quolibet huius mundi subiecto dispergit, sine quibus nihil existit q̄ etiam in eo confirmat, quia dicitur omnem in se virtutem continere, vtpote in cuius essentia consistit vita cuiusq; rei, *in eo est vita, & c. Ioan. 1.* Super quod fundamentum Orpheus opinionem suā fixit, quod omnia essent Diis plena, sed hos omnes Deos quasi vnus essentia radiis multi ad vnicum illū magnam Deum Iehouam seu Iouem retulerunt. Pro reliqui prædicti sermonis confirmatione à Psalmista regio hoc scriptum habemus: *Deo à creaturis abscondente faciem suam conturbantur ipsæ, recipiente spiritum eorum, h. e. formam illā vitæ lucidam, expirant & in puluerem suam h. e. nihilum reuertuntur, emittente spiritum suū recreantur bono, Ps. 104. 34.* Vnde liquet, quod vt radii lucis diuinæ seu solis inuisibilis sunt vitæ actus, quos etiā à solari templo suo impluit creaturis liberaliter, ita quidem necesse est, vt ablati illis subito creatura in nihilum reducatur. Deniq; est adhuc & alius lucis istiusmodi solaris mundani vsus, videlicet vt tempora in suas diuisiones & subdiuisiones distinguat: Vnde scriptum est, *quod sole factō separati sint dies, lux & anni à domini scientia, cuius præceptū custodiunt, & per Dei sapientiam diuiduntur, Eccl. 1. 23.* Sic etiam dictum est de sapientia, *quod det noticiam, principii, finis, & medietatis temporum, solsticiorum mutationum, varietatum temporum, & anni circuituum, & c. Sap. 7.* A solaris lucis actu & viuacitate, quippe cuius anima, sapientia nempe (teste Salomone) est omni mobili mobiliior, *Sap. 7.* generatur motus, cuius virtute oritur & occidit Sol, vt inde tam dies quā nox pro hominis beneficio in mundū inducerentur. Hunc autē motū à luminis actu procreatū, nam verbū Dei lucidū est actor primus tã in motione solis, quā reliquarum creaturarū, lux n. agit, & actione motū in natura producit, qui tum postea est caloris parens omnia generans, fouens, atq; nutries, vti infra latius: hinc ait sapiens: *Solem quis fecit magnus est Dominus, in sermonib. suis festinavit iter, Eccl. 43.* inde indicans, quod nō solū creatura sol, verbo & sermone Dei omnipotentis sit creata, sed et ab eo vitæ, quæ est lux, atq; motū, qui est effectus lucis agētis, accepisse videtur, intimare dicta verborū series: imo vero vt spiritus sapientiæ occultus est solis ipsius anima, atq; formositas deorsū à porta lucida Cabalistarū *Tiphereth* emissa: ita quidem ad motū istius vasis, quod est opus admirabile excelsi, regitur, viuificatur atq; mouetur, & gubernatur spiritus vniuersus mundanus, non aliter quā tota spiritus & corporis humani moles ab ignea cordis virtute incipit.

incitatur, ad voluntatis appetitū perficiendum, vnde dicit Salomon quod ſolis cōuerſione aer circū-
 ſuns properet, & ſecundum circuitus ſuos reuertatur, *Ecl. 1.* Atq; hinc inde oritur, q̄ venti dicuntur
 infantes Titanis, Aſtræ, & Auroræ, quatenus à motu & calore ſolari geniti, vt Ariſtoteles ipſe ait, at
 ventos definimus eſſe aerem agitarum. Quod autem motus hic ſolaris tam diurnus & raptus, quam
 naturalis ſit à ſpiritu vnico multipliciter operante, in eo docemur, quia ab eo & per eum ſunt omnia, vt
 teſtatur Apoſtolus, qui ad mundi viuificationem voluntarie agit in primo eius mobili, ad motum
 cuius rapitur ſolaris ſphæra cum cæteris omnibus ab ortu in occaſum iuxta illud Dauidis: *Sol vt ſpon-
 ſus procedens à thalamo ſuo, exultabit vt gigas ad currendam viam, ab extremo cæli egreſſio eius & occaſus eius vſque
 ad extremum eius, nec eſt qui ſe abſcondat à calore eius, Pſ. 19.* atque in hunc etiam ſenſum dictus eſt ſol tibi
 cognoſcere occaſum ſuum. At vero corpus hoc cæleſte habet alium motum ſibi appropriatum, qua-
 tenus eſt creatura peculiaris in animali magno: ſic videmus hominem voluntate, tanquam primi
 motoris effectu, & quaſi primo in Macrocoſmo mobili vniuerſam creaturæ maſſam huc atq; illuc
 rapere, cum tamen nihilominus cor in eius centro peculiarem ſuum & ſibi ipſi appropriatum habe-
 at motum, videlicet in ſiſtole & diaſtole, præter voluntatis motionem, & tamen à voluntate mentis
 creatis dependentes; ita etiam & Sol quatenus eſt corpus, ita etiam per reſiſtentiam ſuam lente mo-
 uere cernitur contra motum primi mobilis, videlicet ab occaſu verius ortum, quo eius motu anni
 ſpatium metimur, atq; delineamus, atq; in hoc ſuo motu dicitur ab aquilone ad meridiem & iterum
 à meridie Aquilonem verſus ſeſtere à Salomone, *Gyrat inquit ille per meridiem, & ſeſtitur ad Aquilo-
 nem, &c. Ecl. 1.* ac ſi dixiſſet, vadit Solſtitium brumale ſeu tropicum Capricorni verſus, & reuertitur
 ad ſolſtitium æſtiale, ſeu tropicum Cancri, quo motu completur annularis anni circuitus.

Deniq; vt motus eſt proximus & immediatus luminis emanantis effectu, ita etiam calor tanquã
 effectu immediate præcedit à motu, quemadmodum in ferri aut rei duræ contra rem aliam duram
 fricitione explicatur. De calore ergo ſolari habemus ſuccincte diſcurrere, vt pote motu immediate
 ſubſequenti. Eccleſiaſticus triplicẽ videtur ſoli attribuire proprietatem, videlicet. exurere, reflexione
 radios igneos exuſſare, & radiorū ſuorum refulgentia occæcare cœlos, *Ecl. 43.* Ad calorem vero ab
 eius motu prouenientem certiffimum eſt cum prouenire vel immediate à ſolari natura, vt pote cuius
 eſt radicaliter radios igneos exuſſare à ſuo corpore, non aliter quam afflatus calidus ex ore ani-
 malis egredi cernimus: Vel ob variam radiorum ipſius contra terram vel nubes reflexionem, pro
 varietate eius angulorum rationes reſiſtentiz cum in vehementia tum in debilitate efficientium.
 Nam radii directi & orthogonaliter ferientes, fortiores in calore effectu ob reſiſtentia producant
 fortioſorem; hinc legimus verbis expreſſis, quod *Sol in meridiano vrit terram, & in conſpectu ardoris eius quis
 poterit ſuſſistere? Ecl. 43.* Quibus intelligimus, quod quibus ſol eſt in meridiano ſeu cœlo medio, præ-
 cipue cum tranſit prope tropicum cancri, illis vehementioſem profert calorem, quoniam radii eius
 magis perpendiculariter feriunt: porro etiam vbicunq; ſolis radii feriunt in æſtuali ſpatio, ſiue ab
 ortu ad meridiem, ſiue ab illo puncto occaſum verſus, valde vrit, quod ſit propter perpendiculari-
 tatem radiorum, cum climare. Sic dictum eſt, quod ſol exortus ſuper florem, cum ardore, arefacit ſa-
 num & ſtos eius decidit, *Iac. 1.* Et alibi Sol dum cras incaluerit vobis erit auxilium, &c. *1. Reg. 11.* Vnde
 patet, quod ſolis calor a deſt creaturis quandoq; in beneficium, & nonnunquam in pœnam, quippe
 qui eſt opus gloria Domini plenum, qui agit vel beneuole vel ſeueriter ſecundum ſuum beneplaci-
 tum, ſed præcipue vt homini inſeruiat, ob cuius beneficium & vſum cætera ſunt creata, vnde ſcriptũ
 eſt: *Solis ſplendorem imperaſti quærto die, ad ſeruendum homini futuro: 4. Eſdr. 6.* Hinc eſt quod ſol in poteſta-
 tem diei ſit productus, vt Pſalmiſta ait: *Pſal. 136. 8.* vbi per diem vita intelligi poteſt, tam in Macro-
 coſmo, quemadmodum viuifica pro nocte & tenebris mors, & priuatio; nam princeps te-
 nebrarum eſt vitæ deſtructor, vt imperator lucis eſt vitæ author & creator: atq; ob hanc cauſam ſol
 dictus eſt à Philoſophis facundus, atque generandi res plures plenus, & quamuis habemus multas
 virtutes viuificas, à cæteris ſtellis & planetis, tamen hoc nihominus ſit per potentiam ſolis, qui illas
 ſuo ſemine & virtute viuifica calefacit: nam Philoſophorū præſtantiffimorum eſt, Solem eſſe quaſi
 gallum cæleſtem, vt pote qui grauidum reddit cœlorum exercitum, quia corpora cæleſtia ſunt quaſi
 gallinz, quatenus ſemen & virtutem generabilem & calefactiuam non aliter recipiunt à Sole, quam
 gallinz ſeuum à gallo, ſimili inquam modo hic ætheris gallus vndique communicat & diſpergit lu-
 cidam vitæ & generationis virtutem, tanquam diuinitatis ſeminaria beneuola (quæ diuinitas dicta
 eſt à Merc. Trimegiſto vtriuſq; ſexus facunditate abundanter plena) in corpora ſtellaria, tanquam
 matrices conditionis variæ, & conſequenter naturas varias in terram impluentes, ſecundum ſtellarū
 proprietates. Nam hoc certum atq; determinatum eſſe debet, quod vt Deus author lucis, & omniũ
 actuum & motuum atq; calorum ab ea ſcaturientium eſt vnicus & ſimplex, in ſe tamen varieformi-
 ter operari ſolet, pro diuerſa recipientis ratione, ſic ſperma hominis in matricem vaccinam, caninã,
 equinamue proiectum, varios producere obſeruat effectus: Sic etiam ait, Nouum Lumen, quod
 natura eſt ſimplex & ſemper idem, ſed omnia alteratio eſt reſpectu locorum in quibus operatur vni-
 formiter in ſuo eſſe, at varieformiter reſpectu varietatis receptionis; ignem itidem varie agere no-
 tantus reſpectu varietatis reſiſtentiz recipientium.

Inter

Inter has autem matrices cœlestes luna est illa communis quæ tam immediate à sole, quam mediate, hoc est, immediate à superioribus stellis seminaria recipit, eaque vndique tam aeri quam aquæ & terræ distribuit, est enim matrix communis omnium in genere stellarum. Concludunt ergo Iamblichus & multi alii, quod Phœbo, aurea cōma fulgenti, & tanquam regi, mundi sceptrum & gubernaculum tenenti, omnes cœlestium virtutes insint, & Proclus testatur, quod ad solis aspectum omnes omnium cœlestium vires congregentur in vnum & quasi colligantur, quas tandem in hunc mundum inferiorem per ignea spiracula credimus disseminari. Nōne etiam quotannis experientia, sole ad nos vergente terram herbescere atque pubescere, perpendiculariter supereminente, admodum calcifacere & maturare versus quartam brumalem properante & abeunte, plantas & herbas deflorere atque morbo quasi indies magis magisque languescere comprobatur. Quod omne videtur ipse facere, mediante calore suo benefico, qui vel pro sua temperantia fouet & viuificat, vel pro sua inclementia destruit & adurit, vel denique sua absentia res tam vegetabiles quam animales ab ipso viuificatæ, frigoris torpore languescere & stupescere animaduertuntur. Iuxta hunc etiam sensum dicit Plato, Quod Sol sit cœlestis ignis, omnia decoquens suo calore, quæ ad magni animalis mundani cibum pertinent, vbi per cibum intelligit mundi creaturas, quibus implere voluit mundum ad sui præseruationem, quæ concoctione solari ad perfectionem & maturariem perduantur, cuius verbis astipulari videntur literæ sacræ, vbi dicitur, quod Sol fornacem custodiat, in operibus ardoris, id est concoctionis eorum, quæ in mundo sunt, Imo vero eius radii calore mixto tam efficaces & penetrantes sunt, vt ad terræ vsque viscera descendant, ibique in primis metalla coquit & perficit, quæ tum postea ignis ille elementaris suo examine purificat expurgatque. Ob hanc igitur viuificam eius dispositionem virtutemque beneficam, antiqui eum medicinæ inuentorem finxerunt, & quatenus est vitæ parens (nam calore suo omnia generat) ita à Platoniciis dicitur *anima mundi*.

Concludimus ergo, quod vt Iehoua sit in sua proprietate, tam ad seueritatem quam clementiam pronus in sua porta lucida *Tiphereth*, vt pote quæ proprietas est in medio inter *Binah*, Pater seu caput clementiæ, & *Adonai* ad seueritatem, tamen pronior est ad vitam quam interitum, & nihilominus, cum nihil sub sole sit immortale, necesse est quod vt creatura viuificis vitæ radiis à tabernaculo in sole mortalibus ad eorum conseruationem datis generatur & conseruatur, ita quidem eorum defectu vel igneo & iracundo aspectu corrumpitur & perit, seu potius resoluitur. Sed & hoc Merc. Trismegistus eleganter sic confirmat: Omnium corporum augmenta decremентаque Sol & Luna sortita sunt; hæc illa, non quod creaturæ hæc in se præstare soleant, sed quatenus sunt organa, per quæ Deus talia facit.

At iam ad honorem & dignitatem eius describendam progrediemur, quam sapiens luculentè exprimit in his verbis, *Sol illustrans omnia opus est Domini, plenum gloria eius: Eccl. 43.* Vnde & alibi eum vocat admirabile vas & opus excelsi, vt pote in quo teste Psalmista, regia illa vitæ lux, *posuit tabernaculum suum, Psal. 19. 4.* hoc est, ei loco animæ corpori inest, à quo secundum communes naturæ creaturæ leges vitæ beneficia in circuitu creaturis mundanis distribuit liberaliter & ospitare; quippe *in verbo erat vitæ, & illa vitæ lux mundi*, vt D. Ioannes nos docet; Similiter hoc verbum firmanit cœlos, & spiritus eius omnes vitæ virtutes in lucem produxit, qui spiritus, quamuis non sit inclusiue in vase solari, tamen vas istud admirabile abundat eiusdem præsentia, & gloria, vnde dictum, vitæ, vegetationis, atque augmenti non modo cœlestibus verum etiam & terrestribus corporibus largitor atque distributor: quare ob præcellentem suam gloriam & dignitatem, atque in cæteris creaturis ob eiusdem dominium dicitur à Platoniciis Rex atque Imperator, mundi sceptrum & gubernationem tenens, tum scilicet, quoniam cōma fulgenti & aurea in throno gloriæ visibilis sedere videtur, tum quia omnes virtutes cœlestium ei inesse nos ab ipsa experientia docti animaduertimus. Nonnulli nobilitatem subiecti aliter nobis innotescere gestientes, & præcipue Orpheus & alii ex Platoniciis, eum imitantes, illud sidus *mundi oculum* esse diciturunt, quippe quo nihil est in mundo oculatius; vt pote in quo tanquam lucidissimo speculo cuncta videntur, atque è tenebris in lucem producantur, & aspectui creaturæ se præbent. Alii aliter solis laudes & dignitatem exprimere gestientes, illum *cor celi* appellauerunt, hocque minime infulse quidem: Nam, inquit Heraclitus, Si solem è mundo sustuleris quid est nostram corpusculum, si desit anima? nulla ibi tractatur vena pulsabilis, nullus in eo vitalis hilitus, nulla denique per vniuersum corpus humanum vis motiua, viuifica, aut naturalis, sic quidem in sole tanquam Macrocosmi corde videtur omnium esse Microcosmi membrorum tam superiorum quam inferiorum motus, vegetatio, viuificatio, atque conseruatio, quoniam vitam & calorem more diuinæ vnitatis, vel, vt dicam à centro seu puncto suo medio, seu luce in creata, centraliter eum inhabitante, informantè, & vitæ radiis exornante, mediante lumine suo creato, seu spiritu potius illuminato spirare solet, & quidem ratione eius, quæ eum inhabitat, diuinitatis nihil est in mundo visibile, quod imaginem Dei vnius atque trium personarum in vnica essentia repræsentet, quam est vas hoc egregium, diuinæ gloriæ plenum; nam in integra sua essentia quasi corpore, patris iconem habet, in emissis radiis filii, atque in effectu vtriusque videlicet calore viuifico,

uiuifico, ſpiritus ſancti, à quo omnes vitæ dotes oriuntur; vnde factum eſt, quod Dionyſius cum Platonicis Solem vocat viſibilem ſtatuam ſeu imaginem DEI, & Iamblichus, imaginem diuinæ intelligentiæ. Porro etiam Academici illi agnoſcunt eſſe vnicum in ſe, hoc eſt in ſua eſſentia & luce, & nihilominus multiplicem in radiis, ad exemplar emanationis increatæ, quæ vnica eſt in ſe, at vero multiplex eſſe dicitur, quia radii eius vndique per mundum in creaturis diſſeminantur. Simili etiam ratione ſapientiæ, quæ eſt ſole lucidior ſimplex eſt & vnica, in ſua natura, at vero reſpectu multiplicis communicationis dicitur à ſapiente multiplex, Eſt inquit *ſapientiæ ſpiritus intelligentiæ ſanctus, vnicus ſeu ſimplex, multiplex Sole & luce pretioſior, & ſupra omnem ſtellarum diſpoſitionem luci comparata inuenitur prior*, Sap. 7. Ob hanc igitur rationem Chryſippus obſeruare videtur Solem Apollinem nuncupari ab eo id eſt ſine & modo multitudiſe, quippe qui ſolus eſt, qui ſyderum & cælorum virtutem in ſua poteſtate videtur habere. At vero Speuſippus Platonicus ait, Solem ideo Apollinem vocari, utpote cuius vis conſiſtit ex pluribus ignibus, nam in eo ſolo radicatus reconduntur omnium ſyderum vires lucidæ, ita ut ſtellarum aspectus nihil facere & ad exitum perducere poſſint, quouſque lucido Apollinis ſemine grauidæ ſint factæ; atque hinc cælorum gallus dicitur, quibus indicatur, quod in effectu Apollo ſit tam vnus quam multiplex, atque ita ambo illi philoſophi in vnum reconciliari poſſunt. Atque latini vocant Solem quaſi Solum lucentem ut aliqui volunt, Et Aſſyrii *Adad*, quod etiam lingua eorum ſolum ſignificat, Hebræi *Semei* quod proprium interpretari poteſt, eo quod lux & lucis virtus ei ſit propria: At vero ut Apollo quali ut ſolus dicitur, ita etiam Phæbus alio aspectu in cælis nuncupatur, videlicet à ſpecie & nitore eius: In terris Vulcanum eum vocant. Denique eſt viſibile DEI inuifibilis, ſeu ſpiritus intelligentiæ ſancti tabernaculum, ad ſui creatoris ſeu Domini imaginem factum, gloriæ Domini creatis pleniffimum, ſed minime pro Domino illud incolente adorandum.

Hinc igitur ad ſolem Orientalem nos conuertimus in orationibus noſtris non ut ad ſtatuam ſeu imaginem, ſed dominum increatum, ad cuius imaginem eſt ipſa facta, in eo habitantem & ex eo beneficia naturæ creatæ neceſſaria liberaliter implentem, quem vnum colere & reuereri debemus, cui ſit ſumma gloria & ſumma laus, & pro tota mente humana adoratio in ſecula ſeculorum.

Hinc ergo patet, quod opus hoc excelsi admirabile ſit creatura, quod obedientiam ſuam humiliter præſtat ſuo creatori ſeu domino, non modo in vaſe hoc ſuo gloriam mundanis abundanter indicanti, ſed vbiq; præſentialiter exiſtenti, quo eorum Philoſophorum error lucide reuelatur, qui lucem hanc æternam in ſole exuberanter inhabitantem, neceſſario ſeu neceſſitate in natura agere, ſtrenue defendunt, obedientiam autem ſolis ad ſui domini mandata obſeruanda tripliciter perfici legimus; videlicet vel ſuo officio & motu directo, & ſecundum naturæ leges, retrogrado, & contra naturæ ordinem, vel quiete, vel in laudibus ſuum creatorem celebrando atq; gratias ei ingentes impendendo, pro gloria illa, qua ſupra alias creaturas mundanas eſt præditus. Obedientiã ſuam in motu ſuo directo in his dictis explicat: *Solem qui fecit magnus eſt Dominus, in cuius ſermonibus feſtinauit iter*, Eccl. 43. Porro etiam officium ſuum in illuminando & calefaciendo obedienter perficit, iuxta voluntatem ſui creatoris: Nam uti *Sol creatus eſt in poteſtatem diei*, ut Propheta vult, *Pſal. 136. 8.* vel *in miniſterium luminis cunctis gentibus ſub cælo* ut alibi habetur, *Exod. 4.* ita dictum eſt, quod *Sol ut ſponſus procedat de thalamo ſuo*, hoc eſt ab ortu exaltauit ut *Gygas ad currendum viam ſuam, à ſummo cali egreſſo eius & occurſus eius uſque ad ſummum cæli, nec eſt qui ſe abſcondat à calore eius*, *Pſal. 19. 5.* quibus explicatur eius obedientia, tam in officio illuminandi, quam motu ſuo diurno & directo mouendi ad voluntatem eius, qui circumtorat primum mobile, atque etiam proprietate calefaciendi: Sed & obedientia eius in officio ſuo calefactionis, iuxta velle ſui domini in eo explicatur, quod ſcriptum eſt, *Sol per diem non vrret te*, *Pſal. 121. 6.* Et alibi in effectu contrario, *Sol in meridiano exurit terram, in conſpectu ardoris eius quis poterit ſuſtinere*, vnde manifeſtum eſt, quod creatura hæc pro placito ſui domini quandoque vrret, ſuo calore, & nonnunquam benefice agit, & viuifice, abſque ardore & arefactione, atque hoc modo vidimus, quomodo ſolaris hæc creatura creatoris ſui placidis obedit in officio ſuo, ſecundum ordinarias naturæ creatæ leges. Porro etiam mandatum diuino extra & plane contra ordinarias naturæ leges agere videtur, vnde quandoque voluntate DEI retrogreditur contra ordinatum eius in motu ſuo diurno progreſſum, & quandoque plane per ſpatium vnus diei integri more fixo ſtetiſſe legimus, *Iofua 10.* Et alibi, *Interdicente DEO Sol non oritur, ſtellas quoq; ſignat*, *Iob. 9. 7.* Pro eius ergo in priori obedientia dicitur in ſacra pagina, *Solem ſtetiſſe in medio cæli, & non feſtinari occumbere ſpatio vnus diei*: *Iof. 10.* In ultimo legimus, *Solem decem lineis reuerſum eſſe, per gradus quos deſcenderat in horologio diebus Hezekia regis*, *Iſa. 38.* Denique quod hæc creatura glorioſa, ſpiritu intellectuâli ſit prædita, non aliter in ſua mole, quam homo pro ſua non eſt dubitandum, quoniam, ut in huius faciem inſpiraret vitæ ſpiraculum, ita in illo nempe ſole poſuit tabernaculum, quare euidenter eſt, quod vrerque eorum eſt templum ſpiritus ſancti, atque conſequenter tam in voluntate atque poſſibilitate eſt ſolis, & quæ à ſole per ſpiritum incorruptibilem animantur laudes ſuo creatori effundere quam in illa hominis. Hinc inquit *Pſaltes, Laudate Dominum Sol & Luna, laudate eum omnes ſtella & lumen*, *Pſal. 148. 3.*

Sic illi tres in fornace ignea ex vno ore DEVM glorificantes dixerunt, *Benedicite Sol & Luna domino, Laudate & superexaltate eum in secula*, sic etiam & alibi dicitur, quod *Sol cognouerit occasum suum*, Psal. 104, 19. Ex his ergo paucis colligere fas est, quanta sit creaturæ istius solaris obedientia, erga suum creatorem, vt homo, vas etiam in sua creatione excellentissimum, sed natura peruersissimum, obedientiam & officium suum iuxta creatoris sui voluntatem præstare gestiã, & summo conamine nitatur, vt more solari in tali gloria, quali creatura Solaris iustitia sua coruscat, namque iuxta illud Euangelistæ, *Soli instar fulgebunt iusti in regno patris eorum*, sic enim credimus Adami viuentis in Paradiso effigiem ante lapsum vndiq; fuisse fulgentem, splendidam, & luminis diuini gloria in ipso habitantis coruscantem, vt pote vas proprio Dei lucis patris digito efformatum: nonne legimus, tabulas lapideas digito Dei inscriptas, & Moysi commissas, fulgore saphyrino coruscasse oculis intuentium? Sic etiam & Moysi faciem (etiam mortalitatis macula commaculati) ita lumine excellisse legimus vt absque peplo seu velo Israelitæ faciem eius intueri nequirent, multo magis Adam mortalitatis labe & macula minime ante eius inobedientiam contaminatus.

Denique ad solis passionem jam peruenimus, qua eum pluries in huius mundi seculo fuisse affectum, non modo à sacris scriptis verum etiam authorum fide dignorum autoritate colligimus: *Sol obtenebratus est in ortu suo* inquit Propheta, *Isa. 13*. Et alibi, *Sol tuus non occidet ultra, quia erit tibi Ierusalem Dominus in lucem*, *Isa. 60*. Atq; in *Ioel* reperimus, quod *Sol conuertetur in tenebras antequam venerit dies domini magnus, & horribilis*, *Ioel. 2*. Et alibi, *Sol & Luna obtenebrati sunt*, *Ioel. 3*, vt loco illius *Sol iustitia oriatur timentibus Dominum*, vt in Propheta *Malach* habemus *Malach. 4*. Atq; in *Ecclesiaste* habemus, quod *Sol tenebrescet homini, lumen stella & luna*, *Ecc. 12*. Et in *D. Matth.* *Sol obscurabitur statim post tribulationem dierum illorum*, *Matth. 24*. Deniq; in passione solis primarii, seu potius in morte & passione tabernaculi ipsius, sol secundarius & cælestis amisit lumen suum, & obscuratus est, ac si deficiente vita tabernaculi sui carnosum, consensu inseparabili illud etiam cælestem mortem seu formæ lucidæ priuationem pro magno spatio sit passum, De qua quidē formæ seu vitæ solaris priuatione sic scribit *Eusebius*, *Anno 4. Olymp. 202. Magna & excellens inter omnes qua prius acciderunt facta est solis defectio, dies hora sexta ita in tenebrosam noctem versa est, vt stella in celo visa sint, terra motus etiam in Bythinia*, Hæc ille, similiter *Lucianus Antiochus Martyr*, existens in tormine suo, exclamabat hoc iudicibus infidelium & carnificibus, *Perquirite in annalibus vestris & inuenietis, temporibus Pilati Christo patiente fucato sole, interitum tenebris diem*. Porro certissimum est & tribus rationibus confirmatum, passionem istam solis esse fuisse admirabilem & miraculosam: atque super ordinarias solis defectiones in quibus Sol reuera non deficit, sed lunæ corpus inter aspectum eius & oculos nostros positum est. Ratio prima est, quia hæc passio facta est contra eclipticum solis naturalium ordinem, vt pote quæ nunquam fiunt luna existente plena, & hoc est in oppositione eius Soli, at vero defectio ista Solis & quasi syncope immediate post luminarium oppositionem est facta. Secunda, quod pars solis orientem versus prius esset velata, atq; obumbrata, & eadem postea prius re illuminata, vnde & patet, vt contra communes naturæ leges accideret. Tertia (& quæ omnibus monstruosa & incredibilis videretur) quod in hora eclipsis luna contra proprium suum & naturalem cursum videlicet ab oriente in occidentem moueret, cum eius motus naturalis esset ab Occidente in Orientem, ac tum immediate finita passione motu suo naturali itinerari aduersa est. Quibus concludendum, etiam istam passionem & defectum fuisse verum, & secundum corporis Solaris naturam, & non respectu nostrum, quæ reuera non est in sole passio, vt dictum est.

Atq; ob hanc causam passio seu defectio hæc erat vniuersalis, quod quidem illis à lunæ inter terram & cum interpolationem accidere non potest; Concludimus ergo ex his, quod in primo loco deficiente vita tabernaculi solis increati in terra, illud etiam in cælo syncope quasi affectum, examine & forma lucida quasi priuari videbatur, ac si spiritus ille lucidus in vtroque subiecto templum & tabernaculum statuens, actum tam inhumanum & crudelem in odio habens, ab vtroque mundo per aliquod temporis spatium faciem suam lucidam auerteret. Videmus etiam ex his, quod corpus hoc solare sit creatura in voluntate DEI, vel ad vitam vel ad priuationem sui luminis subiecta, & consequenter DEVM iuxta stultam illam Peripateticorum assertionem necessario & quasi coactum in ordinario naturæ cursu minime in hoc mundo agere videmus.

Denique quod sol in vltimo die transfigurabitur à suo statu, & septies splendidior reddetur, in sua luce, hoc est, quod exuens vestes suas corruptibiles in naturam suam incorruptibilem & immortalem induet, atque transmutabitur, videtur in primis ex verbis Prophetæ confirmari, *Lux* (inquit) *ipsa Luna erit vt illa solis, lux autem solis erit septupla*, *Isa. 62*. & luculentius hoc docet, quando alibi ait, *Sol tuus non occidet ultra, luna tua non minuetur, quia erit tibi Ierusalem Dominus in lucem*, *Isa. 60*. Cui ipsius sermone Iohannes in Apocalypsi astipulari videtur, inquiens, *Ciuitas non eget Sole neque luna vt luceant in ea, nam claritas DEI illuminabit eam, & lucerna eius erit agnus*. Hinc inde declaratur, quod spiritus Sapientiæ erit omni solis aut stellæ claritate longe excellentior, deponendo creaturam solarem quam induebat, quando ponebat tabernaculum suum in eo, seipsum reuelabit in splendore & luce sua inaccessibili, cuius aspectum nemo mortalium in statu hoc mortalitatis intueri potest, at cum

cum Iusti instar solis (vt D. Matthæus habet) fulgebunt in regno isto patris eorum, tunc eum videbunt ex utrisque vestibus prout reuera est, atque ita *Alpha* conuerteretur in *Omega*, principium cum suo fine conueniet, vt res inceperunt in vnitae, ita finem etiam habebunt in vnitae, à Deo sunt omnia & in Deum omnia reuertentur, quoniam *in ipso viuimus, mouemur, & sumus*, *Actor. 17. 9. Ex eo & in eo est vita omnium, Ioan. 1.* Ille erit omnia in omnibus tunc, cum Christus patris regnum obtinuerit, Ille est pater à quo omnia, at quale principium talis finis, Ille solus est, qui operatur omnia in omnibus, Ille est pater omnium qui super omnia & per omnia, & in omnibus; nam ille viuificat omnia, imo vero ipse non aliquo indigens dat omnibus vitam, & inspirationem, & omnia. Denique ab eo & per eum & in eo sunt omnia, cui sit laus & honor in æternum, *1. Cor. 15. 1. Corinth. 8. & 2. Corin. 5. Ephes. 4. 6. 1. Timoth. 6. Actor. 17. Rom. 11.* Et in hoc conuenerunt multi ex philosophis in mysteriis diuinis occultioribus, inter quos Zoar dicit, omnia non sunt nisi vnum respectu DEI, respectu vero nostrum plura: Plato & Parmenides dicunt, quod illud quod existit, quatenus est in DEO, & procedit ab eo, non sit nisi vnum, Hermes in tabula sua Smaragdina dicit, sicut res omnes fuerunt mediatiōe vnus, sic omnes res natæ fuerunt ab hac vna re adoptione: Et Proclus in problematibus suis Theologicis ait; vt omnes res procedunt ab vno solo ita etiam festinant illæ continuo ad illud vnum reuerri, Atque hæc res eo maiorem inueniunt pacem & concordantiam, quo propinquius accedunt ad illud, & cum eo participant.

Plato etiam in Epistolis suis sic loquitur, Res omnes ab altissimo procedunt, & ad illum iterum reuerri summa ope nituntur, vt pote in quo consistit finalis ipsarum quies, & essentia præsidium, atque ita in cæteris.

Quibus confirmatum habemus omnia esse reuera non nisi vnum, plura vero imaginatione hominum vulgariatum, quorum est, ea quæ more externo apparent, respicere, quæ videntur esse & nihil rei veritate sunt (& non centralia quæ minime videntur, & tamen ipsa veritas atque vnum sunt, atque idem) non aliter, quam radii infiniti sunt eidem corpori seu essentia solaris continui, & ab identitate solis nulla ratione diuisi.

Quare certum est, quod quamuis creaturæ solari actum viuificandi & vitæ, calefaciendi, & maturandi, multiplicandi atque illuminandi, fouendique attribuunt mundani, atque quandoque scripturæ sacræ sermone vulgari loquentes, effectus ei & aliis creaturis attribuunt, tamen reuera loquendo, Deus in suis creaturis hæc omnia, quæ sunt operatur, cui creaturæ solummodo organorum loco ad effectus tales producendos inferuiunt; verbi gratia, non dicimus fistulam tecisse hanc vel illam harmoniam, vel gladium hunc vel illum vulnerasse, sed flatorem vel musicum, aut militem, vel hominem quempiam alium vulnerantem, nec etiam currum hunc talia pondera in ciuitatem transportasse, sed equos, nec corpus humanum hoc vel illud reuera facere est dicendum sed internum agens, quasi primus motor qui illud ducit, pro velle & placito suo, nec speculum res è longinquo vrit, sed radii à sole emissi, nec emitit sol radios suos, sed ille qui solem informat, viuificat, atque ab ortu in occasum, & iterum ab occasu in ortum rapit, & iterum ipsum ad mandata sua perficienda fixum reddit.

Quare DEO reuera attribuendi sunt actus angelorum, stellarum, & omnium aliarum creaturarum, quippe à quo viuunt, mouentur & sunt, vt Apostoli cum Poetis in hoc conuenientes affirmant, *Actor. 17.* Et si dicas DEVM nihil mouere ad malum, respondeo, quod si actum aliquem alium primarium DEO coæternum assignare potestis, atque ita non DEVM vnicum, sed duos DEOS sibi coæternos, tunc obiectioni fidem fortassis aliquam adhibere liceat, sed de his infra lucidius.

CAP. VI.

In quo disceptatur, An stellæ aliæ tam fixæ quam erraticæ præter solem à sole ortum habuerint, utpote cui assignatur officium, eas omnes luce adornandi: & quod sydera ordinario mundi & naturæ cursu mouentur & animantur à sole, unde Astrologi iudicium.

Quod autem quælibet stella seu quodlibet sydus non sit à sole procreatum, sed à verbo pariter cum ipso sole, luculenter à sacro contextu pluribus in locis docemur. *Stella*, inquit Antistes ille, in verbo Domini sunt fundata, qui & nouit numerum eorum, *4. Esdr. 16.* in alio loco, *Fecit DEVS duo luminaria magna, manus scilicet vt præfesset diei, & minus vt præfesset nocti, Genes. 1. & fecit cæteras stellas, & alibi, Crea-*

bi, *Creavit DEVS solem, lunam, astra & alia in ministerium cunctis gentibus sub caelo, Dent. 4.* Non dicit, quod Solem verbo creauerit, & tum postea stellas cæteras à sole, sed verbo suo, secundum propriam suam ordinationem & voluntatem creauit solem, cum cæteris separatim, vnde & earum quamlibet ab alia figura, proprietate, atque situ diuersam fecit, vnde factum est, quod stellarum numerum supputauerit; & quotquot sunt nominibus vocauerit magnus Dominus noster, & multis viribus ac virtutibus: Quibus innuere videtur Propheta, quod varia iis nomina à proprietate & virtute varia assignaret, hoc in eo persuademur, quoniam in verborum concatenatione ait, *magnus Dominus noster & multæ virtutibus.* Sic etiam Adam bestiis terræ atque volucris cæli nomina fertur imposuisse, non friuola procul dubio & inania, sed proprietati cuiusque conuenientia; quibus admonemur, omnes stellas in cælo distinctas à sole, & tamen eodem die, imo vero & momento quasi fuisse creatas, non aliter quam terra & quælibet vegetabilium & animalium species, licet ab inuicem distincta, quarum quæ animam & corpoream existentiam à cæteris distinctam à conditore summo acceperunt, in cuius solo verbo est vita & existentia cuiusque rei, & quemadmodum videmus, quod terra interpolata & vicissitudinibus illuminetur, à facie solari, vnde dies in quolibet hemisphærio procreatur: ita quidem & lunam suam augmentationem & diminutionem à Solis splendore accipere quotidiana docemur experientia, at vero tam terram quam lunam etiam absente lumine solari per se & in suis propriis naturis existere constat.

At hic tandem quæstio duplex oriri potest: an omnes in Cælo stellæ lumen visibile à Sole recipient nec ne? & tum postea, Vtrum alteretur & fortificetur stella aliqua in sua actione seu influxu à Solis aspectu vel virtute lucida? Ad vtramque simul dicimus (vt antea à nobis est relatum) quod Cicero & alii stellis omnibus, vna tantummodo excepta, lumen & splendorem proprium assignant, at maior philosophorum turba vult, stellam proprium lumen & decorem minime in sua creatione habere, sed eas à Sole accendi atque illuminari dicitur, quate Solem vocauit Heraclitus cælestis lucis fontem.

At vero quod ad opinionem nostram attinet dicimus, aut hanc vltimam Philosophorum falsam & incongruam videri, aut Historia illa ab Eusebio de vniuersali Ecclipsi Solis est à veritate longinqua & fabulæ mera, in qua narrat, diem in tenebrosam noctem fuisse versum, adeo vt stellæ in cælo fuerint visæ. Si ergo hæc Ecclipsis esset illa vniuersalis passionis domini nostri Iesu Christi in illa ipsa hora, vt ipte inferre videtur, in qua nulla erat lunæ interpositio, sequitur quod vera hæc fuerit luminis solaris defectio, & consequenter, qui nihil in se luminis habebat, aliis pariter deficientibus lumen dare non poterat, at etiam in eadem defectio stellæ lucidæ se oculis hominum demonstrabant.

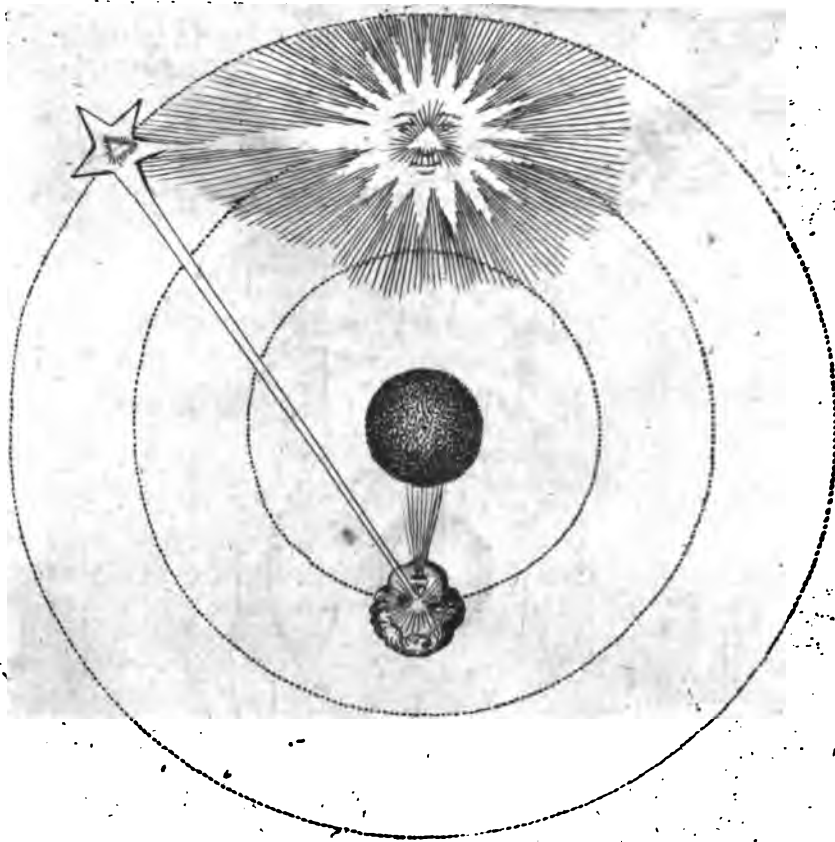
Vt cunque verisimile est, quod quamuis nonnullæ stellarum scintillas lucis ad suum ornamentum in creationis suæ instantia habuerint, tamen splendorem notabilem atque egregium, à solaribus radiis, nulla defectio propria repressis, accipiunt, non aliter quam in globo terræ ac luna videre licet; at vero quoniam summa cuiusque rei actiuitas maior aut minor in lucis suæ augmentatione & diminutione cernitur, certum est, quod quælibet stellarum erraticarum, imo vero & fixarum vis atque virtus, aut coniunctione radiorum, aut oppositione, aut trino, quadrili, aut sextili aspectu, ad influentias tales vel tales suas, siue simplices siue fixas, in inferiora effundendas sit aptior & procliuior: Verbi gratia coiens Sol cum Saturno, tristes, melancholicos, & grauiores producit effectus, tam in elementis supernis quam in ipsa terra, quare & in hoc tempore dæmones seu angeli Saturnini fortiores habebant in elementis effectus, quoniam magnus angelus *Metatron* seu *Michael* Princeps totius militiæ cælestis, qui est præles solis, dominium videretur assignare principi globi Saturni, videlicet *Caphieli* in mundum tam æthereum quam elementarem, atque ita in cæteris.

Porro etiam Solis effectus vari per quamlibet domum percurrentis, per euidenter quotannis animaduertuntur, verbi gratia per arietem transiens, ventos siccos & violentos (quales in mense Martio flare solent) procurare solet, atque sic in cæteris.

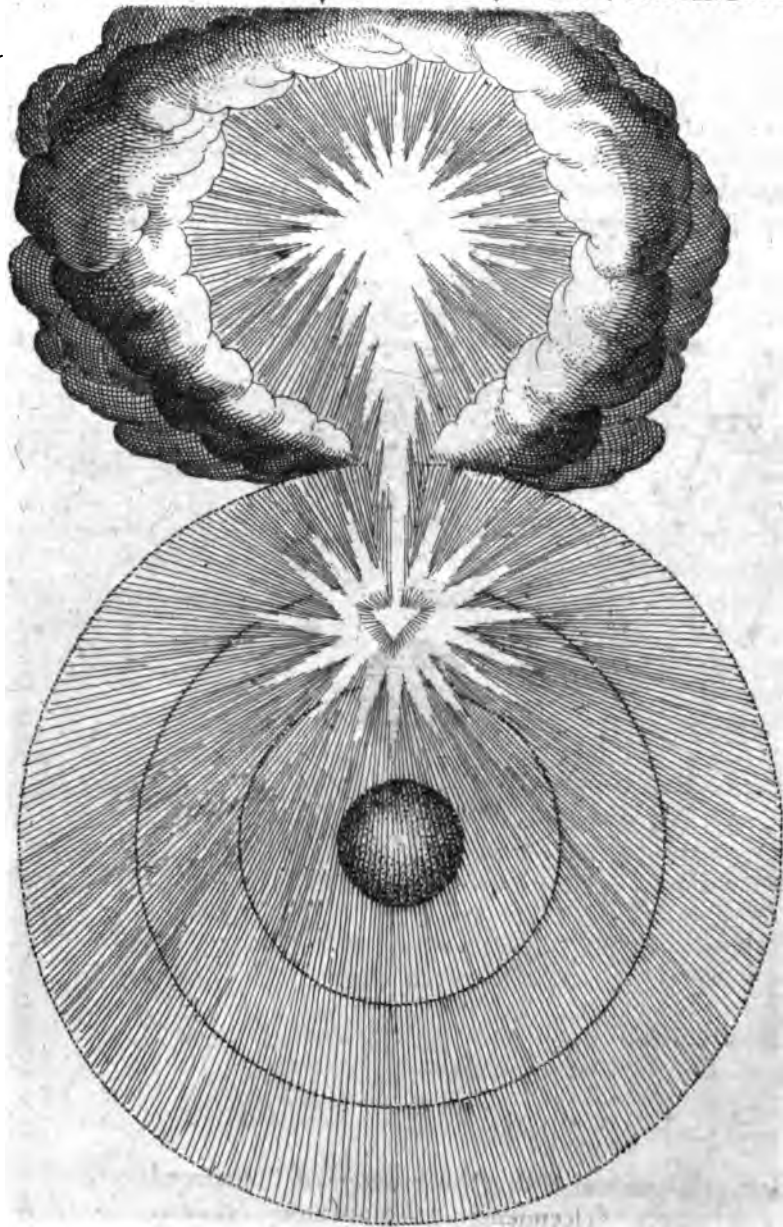
Huiusce autem effectus causa essentialis est voluntas DEI, in solari organo habitantis, cuius solo aspectu & intuitu, seu radio emisso ad stellæ seu organali cuius centrum, & cum scintilla illa diuina in ea regnante, vitamque & esse toti composito assignante, protinus & læto modo cum obedientia accipitur, vt pote nuncius atque frater eiusdem parentis increati, à quo etiam scintilla illa lucis est deriuata. Hinc simile simili gaudet & natura naturæ lætatur, vnde tota corporis stellaris naturam, dæmonesque pro ipsius stellæ ministerio ordinatos, subito rapit ad voluntatem Imperatoris in ordinario mundi cursu compleendam atque perficiendam, siue sit in ventis procurandis, siue in pluuiis, grandinibus, niuibus, gelu aut pruina, ab arca DEI thesauraria educendis atque depromendis, seu denique in fulgure, fulmine, tonitru, cometis atque aliis meteoris ignitis, tam apertis quam occultis procreandis. Huius nostræ assertionis typum, hoc in loco pro meliori capacitatis legentium comprehensione expressimus, in ventorum productione; in qua demonstratione radius voluntatis sa-

ris sapientiæ diuinæ in sole habitantis emittitur ad sui scintillam, sphaeram Saturni inhabitantem & animantem, quæ cum sit in essentia eadem cum sapientia, protinus illud vult & agit mediante organo, quod suæ lucis fons præcepit, vnde & ad luum simile in plaga boreali radium voluntatis suæ emittit, & protenus venti flant Septentrionales, niuem, glaciem, vel grandines producentes, & quandoque tonitru & fulmine mixtis: Hinc dictum est, *DEVS emittens sermonem suum niues emittit sicut lanam, & pruinaem sicut cineres dispergit, eicit gelu tanquam frustra, coram frigore eius quis consistat? Psal. 147. 16.* Et alibi, *glaciem DEVS fortis edis flatu suo, flante DEO concrefcit gelu, &c. Iob. 27.*

Sed quoniam, priusquam ad Solis actum in cæteras stellas descendamus, necesse erat, sapientiæ actum à fonte lucis æternæ descendentem pro captu nostro delineare, hunc quidem descensum hoc modo depinximus.

Sic dictum est DEVM posuisse tabernaculum suum in sole, atque ob hanc causam alibi dicitur, quod quilibet res tantum DEI sibi vendicet, quantum est capax luminis: atque ita dicit sapiens, *sol illuminans per omnia respexit, & gloria Domini plenum est opus eius*: Et illam animam seu lucem creatam vocat David *Solem vitam & gloriam dantem* Psal. 48. 12. cui etiam & creatura Solaris cum Propheta directe potest dicere, *si tu illustras lucernam meam Iehoua DEVS meus, splendens efficies tenebras meas*, Psal. 18. 29.

In prædicta ergo demonstratione iconem habemus trium personarum vnius essentiae; videlicet Pater fons essentiae diuinæ quasi pater extra omnia: Verbum seu emanatio à fonte, seu filius intra omnia & extra, quatenus à patre non diuisus, à quo cœli sunt firmati: & Spiritus disciplinae sanctus, omnes virtutes seu formas vndique impluens, qui in sole tabernaculum disponens, non tamen includitur in sole, in omnibus, & extra omnia est, quatenus procedit à fonte & emanatione simul, nec tamen ab iis essentia diuiditur, utpote quæ est indiuidua omnibus.

Atque hoc modo demonstratum habetis, quomodo DEVS dat omnibus vitam & inspirationem, & omnia, & qua ratione *in eo ipso viuamus, moueamur, & simus*, Act. 17. Similiter quomodo *vnus Deus est pater ex quo omnia* & c. 1. Cor. 8. Non quod nati simus à sole, sed quod homo cunctarum creaturarum Dominus, tali exornatur in suo spiritu afflatu, quali sol, qui est vas gloria excelsi plenissimum, atque etiam omnes reliquæ creaturæ, licet non in eadem mensura donum, hoc diuinum acceperunt quasi sol & homo: vnde & ambo filii dicuntur Dei.

CAP.

CAP. XVII.

Quod DEUS creauerit solem etiam Microcosmicum, mediantibus radiis cuius à DEO illuminatis miracula & extra natura leges facere quandoque solet, & maiora quam Sol ille Macrocosmicus, ad anni & temporum rationem ordinariam constitutus. Denique quod Solis sit inuisibilis ubiq; presentis (à quo isti soles illustrantur) maiora prestare.

EX supra dictis à nobis de solis proprietate allatis, luculenter explicatum est, DEVM solem fecisse in potestatem dei, Psal. 136. 8. hoc est vt illuminatione sua per omnia respiceret, similiter vt dies fuissent separati, atque etiam lux & anni, quod nihilominus est factum à Domino scientia in sole operante, Eccles. 53. vtpote qui posuit in eo tabernaculum, Ps. 19. Porro etiam diximus, res mundanas mediante solis virtute centrali reuiuiscere, multiplicari, calefieri, atque tum terram tum cœlum atque aërem proprietate varia, iuxta varium ipsius aspectum affici, videlicet omni genere meteororum quandoque perturbari atque exagitari, jam superius expressimus, & inferius paulo latius explicabimus: quæ omnia tam regularia sunt in naturæ cursu atque ordinaria, vt ea non miraculose, sed secundum naturæ semitas produci dixerimus, ita vt de hisce mundi accidentibus non modo Astrologi, variante astorum positione, verum etiam & vulgares atque rustici diuersa obseruatione prædicere atque præuidere soleant. At vero quoniam templum spiritus sui sancti tam in hominis externo, vtpote in cuius corpore licet vili inhabitare dicitur Iesus, statuit, particulari & proprio suo afflatu non aliter quam tabernaculum suum in sole mundano posuit, ideo procul dubio tam mirabiliter agit IEHOVAH in homine per sapientiam suam, in eius spiritu interno degentem, quam per eam in solari mundi spiritu inhabitante: nam opera DEI mirabilia ubique sunt, quæ facit in sapientia, Sed tamen nihilominus inueniemus, si rem paulo accuratius introspeciamus, quod delectatio atque delicia sapientia sint cum filiis hominū. Prov. 8. Vnde in eo & mediante eius organo maiora longe proferre solet, quam in sole mundano; imò vero & hæc eius virtus tam excellens est supra illam mundi, vt sol mundanus obedientiam in signem ei quandoque præstare obseruetur, vnde dixit Iosua, vel potius verbum DEI, vel spiritus hic disciplinæ Sanctus in Iosua habitans, Sol sta contra Gabaon, ne moueris, & Sol stetit in medio cœli, Ios. 10. & non festinauit occumbere spatio vnus diei. Porro & oratione Ezekia: tam gratus erat spiritus eius coram DEO vt Sol in suo cursu naturali retrogredi atque contra naturæ leges reuerti cogeretur. Isa. 39. Porro etiam si in solis potestate sit, nubes & ventos procreare, idque via ordinaria, in spiritus illuminati potestate adhuc maiora proferre est. Nam quando cœli fuerunt ænei, & nulla pluuia esset à Deo concessa filiis Israhel, spiritus istius in Elia regnantis virtute nubes parua sicut vola manus ascendebat à mari, & fuit statim vt cœli nubibus obscurarentur & vento, vnde fuit pluuia magna: 1. Reg. 18. 41. Sic etiam fulgur è cœlo virtute Elia descendens præfectum cum quinquaginta suis interemit, 2. Reg. 1. 12. Sic operante spiritu isto in Moysè Tonitrua & grandines à cœlo eduntur, nam extendente Moysè baculum versus cœlum, grandinem & sonos edidit Iehoua, & obibat ignis per terram, Exod. 9. Et virtute istius spiritus in tribus illis electis atque illuminatis in fornacem igneam coniectis, omnis ignis violentia est ablata, ita vt minime vreret. Atque hoc spiritu potentissimo in Christo procellosa maris tempestas est in momento mitigata, dæmonia è corporibus humanis eiecta, morbi miseros misere affligentes curati, mortui ad vitam reuocati, pisces & panes multiplicati, aqua in vinum commutata, ac denique (& quod super omne est miraculum) mortis atque diaboli rabies est suppressa, corpusque mortale incorruptibile atque immortale est factum, ac denique ipse sol mundanus atque cœlestis coactus est ad passionem corporis illius pati atque luce sua priuari.

Hinc ergo erat, quod Philosophus l. 2. Ethic. fastus est hominem esse tantæ excellentiæ & sublimitatis, quod sit quodammodo finis omnium, Et Merc. Trismegistus dicit, quod magnum homo sit miraculum, animal adorandum & honorandum, hoc enim in naturam DEI transit, & quasi ipse est DEVS. Et Zoroaster dicit, ascendendum est tibi ad lumen ipsum, & ad patris radios, vnde tibi missa est anima, plurima induta mente, Et in alio loco dicit Mercurius Trismegistus, ascendere te oportebit supra cœlos, chorisque dæmonum longe abesse. Et Pythagoras ait, si tu relinquendo corpus in ætherem liberum transieris, eris immortalis DEVS, sed scripturæ sacræ luculentius hoc describentes aiunt: Qui adhaeret DEO vnicus spiritus cum eo fiet, Et alibi, Tandem transformabimur in eandem imaginem. Denique quod ad alia mentis humanæ illuminationis acta & operationes mirabiles attinet, vnde manifestum est, quod homo internus dignitate atque efficacia sit sole mundano præstantior,

& præ-

& præferendus, propter donum illud sacrosanctum, spiraculum scilicet Deiforme, quod ei à creatore est impertitum.

Hinc ergo & scriptum legimus, quod omnes creaturæ sint à creatore ordinatæ pro vsu hominum, & à presbytero sancto nobis nuntiatum est, solem quarto die factum esse, ut homini futuro inferiret. Infinita de illis hoc in loco discurrere possemus, sed quoniam scripturæ sacræ vbique eis impletæ sunt, ad potestatem dicti spiritus illuminati, in domo sua aerea reuertemur, qui vbique per mundum adest, atque omnia implet, iuxta illud Prophetæ, *Ad te Seraphim & Cherubin clamare non desinant, pleni sunt caeli & terra maiestate gloria tua.* Quare etiam & vbique operatur pro suo beneplacito, imperando angelis suis quasi ministris, qui faciunt verbum & placitum suum, aut ad ignea, aut ad ventosa, aut nebulosa, aut grandinosa meteora producenda, ad placita sua perficienda, quandoque ex tabernaculo suo in Sole, & quandoque ex illo humano, atque plerumque ex spiritu illo mundano, vasto, quem vndique implet dicendo fiat & factum est: hoc est, ei aculando radium suæ voluntatis, ad hanc vel illam mundi plagam, & protenus angelus dominium habens in illam quartam mouetur, & legiones suas ventosas emittit, ad domini sui altissimi mandata & voluntatem perficiendam; vnde Prophetæ regius, *Angeli DEI validissimi robore, efficientes verbum eius, auscultantes voci eius, exercitus seu ministri facientes placitum,* Ps. 103. 20. Et alibi. *Qui facit angelos tuos ventos, & ministros tuos ignem vrentem.* Ps. 104. 4. Hinc etiam dicit Baruch, *Vetus qui omnes perflat regiones obedit Deo in suo flatu.* Sed de his infra latius.

C A P. XVIII.

Quomodo Dei sapientia est primus ventorum author, & actor, tam in Microcosmo quam Macrocosmo.

IN capite præcedenti diximus, angelos esse ventos quandoque, & nonnunquam flammam vrentes: at vero quomodo angelus ille magnus, qui est emanatio seu candor virtutis omnipotentis, sit magnus super hos angelos dominus, & eos gubernet ad voluntatem patris in forma ventorum obeundam, membro sequenti latius declarabimus. At vero legimus, quod Deus seu sapientia Diuina inclinauerit caelos & descenderit, & caligo sub pedibus eius, & ascenderit super Cherubin, & volauerit seu lapsa sit super pennas venti, 2. Reg. 22. 8. & Ps. 104. Ex quo sermone patet, quod ut Seraphim sunt ministri amore igneo flagrantes, & coram Deo ministrantes, ita quidem Cherubin sunt ministri aerei, quorum in aere actu seu motu venti producuntur, vnde dictum est, quod ascenderit super Cherubin & volauerit super pennas venti, id est aereorum spirituum, sub potestate Cherubin existentium, & in aere potestate habentium, vti suo loco liberius, vnde venti dicuntur à Prophetâ facere mandata Dei, Baruch. 5. 60. Rem istam antea descripsimus plenius, ubi velle Dei, in verbo Fiat inclusum, cum verbi emissionem migrare atque emitti ad creaturam quamlibet, & cum verbi seu spiritus illius scintilla in creatura illa, tam ad eius formationem quam præseruationem inhabitante se iungit, & illam creaturam integre ad voluntatem creatoris complendam, sine vlla resistentia rapit, quod quidem aliter esse non potest, quia Deus est solus in omni creatura actor, hinc fit, quod creatura siue sit spiritualis, vti illa angelica, siue corporea, præsto semper adest ad voluntatem Dei perficiendam, hoc est, ad verbum eius, & consequenter placitum illius perficiendum, iuxta illud superius allegatum, *Angeli Dei validissimi robore efficientes verbum eius, auscultantes voci eius, id est verbo facientes placitum eius* Psal. 103. 20. Atque ideo isti dicuntur intelligentiæ venti quatenus afflatu & motu eorum diuina voluntate aer perturbatur, atque ab ea mundi plaga mouere dicitur, à qua spiritus isti angelici vehunt spiritum sapientiæ, ad cuius nutum mouentur, quo aut vbi vult, vnde dicitur, *Quod in voluntate eius aspirauit Notus,* Eccles. 43. 17. Sed & alibi sermone lucidiori dicit, *Qui aptat pondus aeri seu vento, & appendit aquas in mensura, facit pluuia statuum, & viam fulgetro tonitruum,* quo quidem sermone denotatur, quod Deus sua sapientia aerem aptet in leui sua natura, eumque agitando per ministros suos producit ventos, & adhuc gradu densiorum compingens, nubes procreat, ex quibus tum postea pluuia oriuntur, atque etiam alia aeris adaptione atque informatione fulgetrum tonitruumque producit, nam eius ministri flammivomentes, sunt aeris inflammati causæ formales, vti & ipsi in natura sua inuisibili venti dicuntur, qui audiuntur sed minime videntur, vnde certum est, quod venti seu angeli aerem perturbantis actus internus sit immediate à Deo, hoc est radius voluntatis diuinæ iunctus cum suo radio, qui est eiusdem essentia, vti infra latius, atque ob hanc causam necesse est, quod moueantur atque toto conatu incitentur ad velle diuinum perficiendum, atque ob hanc causam, ventorum, tonitruorum, pluuiarum, cometarum, & huiusmodi aliorum meteororum causa reuera efficiens, Deo & non creaturis refertur, quippe quæ mouere nesciunt nisi à Deo moueantur, nam in Deo viuimus, in Deo mouemur & sumus, Act. 17. 9. est enim Deus solus qui haud iniuria dicitur operari omnia in omnibus, 1. Cor. 12. Et quamuis nonnunquam creaturæ assignatur iste actus, tamen intelligendus est ille sermo de spiritu illo incorruptibili, qui primitus & centraliter agit in re qualibet, nam cum iste spiritus iuxta Sapientis assertionem

tionem sic in re qualibet, Sap. 12. 1. huius mundi, atque etiam cum iste spiritus sit omni re mobilior, Sap. 7. & ut in alio loco ait, ubi etiam agnoscit eum esse emanationem quandam claritatis omnipotentis synerceram, necesse habemus credere, quod hic spiritus, ut erat primus in mundo agens, ita etiam primus in qualibet mundi particula mouet, non aliter quam primum in mundo mobile à spiritu hoc actum suum accepit. Sic ergo in conductione Israelitarum per desertum quandoque dictum est eos directione angeli conductos esse, & quandoque præeunte IEHOVAH & interdum dirigente, columna ignea nocte, & obumbrante nube interdiu; & tamen reuera erat sola sapientia velte creata obducta, vnde dixit ipsa, *Thronus meus in columna nubis, Et, fuit sapientia in tegumentum interdiu & lux stellarum noctu, Sap. 10. 17.* Sic etiam communiter dicitur, quod sol illuminat & calefacit, & à Cabalisticis istud officium angelo Michael qui soli præest, vel quod verius, sapientie diuinæ attribuitur quæ statuens tabernaculum in sole, hoc est, abundanter in eo organo mundano se reuelante primitus, atque centraliter in eo & ex eo agens omnia, reuera agit quæ soli attribuntur, videlicet calefacit suo motu, utpote omni re mobilior, & illuminat supereminente suo splendore illo solis aut stellarum claritate longe excellentiori, Sap. 7. in ea consistit vis elementorum, principium, medium & finis temporum solstitiorum, mutationes, varietates tempestatum, anni circuitus, stellarum situs, Ventorum seu spirituum vires &c. Quare euident est, quod sit ipse spiritus sapientie seu claritatis emanationis omnipotentis in sole, & non sol creatura quæ hæc omnia facit in mundo; Pari etiam respectu non est nec Sol sua proprietate (quamuis venti dicuntur Titanis & Auroræ filii) nec Angelus Gabriel quartæ Septentrionali præsidens, nec Angelus Vriell illam meridiæ regens, qui ventum facit, nec spiritus Egin aut Anaymon qui eis subiiciuntur, aut ipse aer qui est venti consistentia, sed ipsa sapientia, quæ solo suo aspectu omnia pro placito suo facit. Deus (inquit Dauid) *est in ipsis cælis, quicquid placet facit: Psal. 143.* Et alibi. *Quicquid vult facit in cælis, in terra, per maria, & omnes abyssos. Ps. 135. 7.* Ratio est constans, quoniam scilicet ipsa sapientia est sola veritas, à fonte totius veritatis emanans, atque omnia ab hac luce sunt facta atque informata utpote in qua sola est vita, vnde liquet, quod ut omnes lucis istius diuinæ scintillæ essentia non diuiduntur ab inuicem, est enim vna sola atque indiuidua in Deitate essentia, quamuis triplex est ipsius proprietate, ita quidem necesse est, ut omnes scintillæ seu radii ab vnico fonte scaturientes ad aspectum sui totius, sint vnus cum illo voluntatis atque conatus, vnde & creaturam, quam inhabitant & regunt, omnimodo rapiunt, tanquam organa creata ad ea, quæ vel in cælis sunt vel in terris perficienda, secundum voluntatem patris qui est in summis cælis, & supra omnem imaginationem: Hinc dictum est in persona Christi veræ sapientie, *Descendi è cælis, ut faciam voluntatem patris qui est in cælis.* Ad rem ergo nostram sic procedimus: dicimus quod venti haud improprie, imò vero maxime proprie dicantur ab ore Iehouæ, hoc est ab immediato sapientie diuinæ actu procedere atque deriuari, & quod non vane atque contingenter nobis mundanis adueniunt, sed ad placitum eius præstandum, qui eos misit. Ad priorem ergo huiusce nostræ assertionis partem confirmandam habemus sacram paginam variis in locis hoc modo loquentem, *Ventus seu spiritus ubi vult spirat, & vocem eius audis, sed nescis vnde veniat aut quo vadat, Ioan. 3. 8.* Quibus arguere videtur, quod spiritus spiritu spiratoris accipitur, & quod iste spirator sit Deiformis, quoniam pro sua voluntate spirare dicitur, denique quod finis istius motionis in aere aut locus in quem tendit, sit occultus, & soli spiratori cognitus, ut cunque certum est, ipsum fuisse procreatum ad mandata spiratoris perficiendâ, ut Propheta habet, *Baruch. 3.* Quod autem sit spiritus quasi spiratoris ex eo colligitur, quoniam scripta inuenimus hæc, *Exod. 15. ab 8.* *A flatu narium tuarum conueruat sunt aqua, flauisti vento tuo, & operuit eos mare.* Et in alio loco. *Ventum efflat suum Deus, emittens verbum suum, Ps. 147. 13.* Quibus verbis colligere possumus, Deum mediante suo verbo venti animam excitasse, ad voluntatē patris complendam, nam radius seu aspectus voluntatis diuinæ emittitur ad ministrum vento præsidens, & se radio creaturæ vnies, illam rapit subito ad velle suum complendum. In eodem etiam sensu dicitur, quod *stante Deo concreuit gelu: Iob 37. 10.* h. e. aspirante voluntate diuina Septentrionalis ventus à suo ministro Gabriel incitatur ad gelu producendum, & procreandum, vnde & versu præcedenti dixit *ab interioribus egreditur tempestas, & ab Arcturo seu septentrione frigus, &c.* Sic etiā alibi dictum est, quod ventus profectus à Iehoua abreptas coturnices à mari disseuerit, *Nu. 11. 31.* Sed optime hoc declaratur per apparitionem istius spiritus omnipotentis ad Apostolos, in qua dicitur, *quod factus sit repente de cælo sonus tanquam aduenientis venti vehementis, & repleuit domum ubi erant sedentes, & apparuere illis dispartita lingua tanquam ignis, & repleti sunt omnes spiritu sancto, Act. 2. 2.* Hic ergo habemus animam ventorum, & rationē, perturbationē & motū aeris, utpote qui est omnium mobilium mobilior, vnde in motu suo aerem dilando ipsum quatit & pellit, plus minusue, ratione actus sui, qui etiā est spiritus spirituum omnia inspirans, mouens, atque exagitans, sic dictum est, *Iehoua vocē audiuisset Adam itantē per hortum ad ventum illius diei, Gen. 4. 2.* Et alibi, *1. Reg. 19.* *Ecce Iehoua abtransibat, & vētus magnus ac vehemens, perfringens montes ac perumpans petras ante Iehouam,* Et alibi dictum est, *Iehoua volare super alas venti, Ps. 18. 8.* ac si quis diceret, quod ipse in aere volās aerē secū more venti quandoque rapit. Atque hinc alibi legitur, vētus procellosus, efficiēs verbū Dei, Et alibi, *Emittite verbū suū in terrā, quā celerrime excurret, qui nives emittit sicut lanā, emittit verbū & liquefacit ista simul ac efflat ventū suū, effluunt aqua, Ps. 147. 16.* quibus scilicet liquido indicatur, quod quicquid meteororum in aere p-

B b

creatur

creatur illud agitatione & actione verbi seu sapientiz diuinæ, tanquam solius in medio mandano agentis, idq; immediate, nullis causis sublunariis intercedentibus, vti Petipatetici, & cum illis nostri seculi Christiani Philosophi false sunt opinati.

Concludimus ergo, nihil esse clarius & certius, quam quod venti tum ordinantur à Deo, tum etiam in sua sapientia procreantur, tum denique in executionem voluntatis creatoris foras in aerem mundi apertum emittuntur, quod quidem verbis expressis in hunc modum in sacro fonte indicatur, *Deus inquit Psalmista depromit ventum è thesauris suis: Ps. 135. 7.* Et alibi, *Eurum impellebat in caelis & reducebat robore suo austrum, Ps. 78. 26.* Iob autem dicit, *quod ventis fecerit Deus pondus, Iob. 28. 25.* Et Moyses, *Ventum transmittibat Deus vt sedarentur aque, Gen. 8.* Et alibi, *Iehoua adduxit ventum Eurum in terram toto illo die &c. Exo. 10. & ventum occidentalem immisit vehementem, &c.* Et alibi, *ventus profectus à Iehoua abreptas cosurnices à mari disseuit, ad castra, Num. 11. 31.* atq; sic in cæteris, vnde sat liquido patet, quod omnes venti sunt immediate à Deo, qui minime mouere aut flare possunt, nisi ab illo animètur atq; incitentur. Hic vero in primis notandum est, quod Deus radium suum flatus istiusmodi mundanos efficientem, ex vario suo organo emittit, videlicet quandoq; ex densa nube, vti in Ecnephia, prestere, & turbine atq; etiam flatus à fulgure suo deriuatos, nam per diem plus minusue finito fulgure aut tonitru, venti solent læpissime accide. e. Porro etiam dictum est, Deum volare super alas ventorum in tempore tonitruorū vti infra latius. Quandoq; ex templo humano voluntatis suæ effectus perficit in forma venti, vel in ventorū repressione: *Tunc, inquit Matthæus, Surgens Iesus imperauit ventis & mari, & facta est tranquillitas Matt. 8.* Similiter à templo spirituali Eliæ radium suum emittit, ad nubes & ventos in cælum inducēdos; Hinc ergo in finita hominis illuminati potestas declaratur, quæ contra Augurum, hariolarum & Astrologorū præscientiā operari solet: De hoc hominis illuminati spiritu sic loquitur Daniel, *Mysteriū q̄ rex interrogat, sapiētes, magi & arioli, atq; aruspices nequeunt indicare tibi qua ventura sunt; Sed est Deus in celo reuelans mysteria, h. e. in celo tam Micro quam Macrocosmico: Vnde per hunc spiritum Daniel somniū expoluit, atq; multa alia miracula fecit, quæ huius mūdi sapientes minime potuerunt intelligere iua prudentia. Deniq; ex organo suo egregio Macrocosmico virtutem suā emittere solet, constanter ad naturam mundanam gubernandam, secundum leges ab eo in primordio ordinatas conseruandam: Ab eius ergo spiritu interno circumrotatur spiritus mundanus, quod etiā ex his sapientis verbis est colligendum, *Sol iustrans vniuersa in circuitu pergit spiritus & in circulos suos reuertitur, Eccl. 1. 6.* Porro etiam, quod spiritus iste ventos ex quatuor mundi plagis emittens sit vnicus & non multiplex licet à lo cis diuersis flare dicatur, ex his Prophetæ verbis colligimus, *Veni spiritus & insuffla super interfectos istos, vt renouiscant, Ezech. 37.* Quibus verbis indicat non esse nisi vnicum flatorem, seu spiritum inflantem, at vero ventos varios, sed ad propositum. Videmus experientia docti, quod venti ordinarii quotannis à sole mundano, secundum variam ipsius positionem exagitentur diuersi. Obseruatum est quo: ānis, quod ardentissimo æstatis tempore; Sole primam leonis partem ingrediente exoritur canicula, quā antecedunt vt plurimū per octo dies venti illi Aquilonares, quos Prodromos vocant, vt pote, qui Etesias præcurrunt, nam biduo post exortum caniculæ incipiunt venti illi qui Etesias dicuntur, qui sunt venti Aquilonares, perdurantes per octo dies; Sic casus constellationis Vergiliarum, qui fit per 44. dies ab autumnii æquinoctio, Hyemem incipit, quem Aquilo hybernus concomitari solet. Nota etiam quod Australes venti sequuntur Etesias, atq; vsque ad ortum sideris Arcturi (quod vndecim diebus ante æquinoctium autumnii exoritur) durant. Porro etiam vere spirare dicuntur, Fauonius frequentius ab angulo occidentis verno tempore, videlicet in eius principio, & subolanus ab ortu, circa ortum vergiliarum, quæ in 26. gr. Tauri oriuntur, Atque ita in cæteris. Quibus videmus, quomodo venti mundani more quasi consueto à diuersis mundi plagis excitentur, gratia radio. rum solis in diuersa obiecta cæli diuerso modo radios suos recipientis, tam à proprietate quam varia reflectendi ratione, atq; etiam naturarum cælestiū commixtione diuersa, quæ omnia obiecta radiis solaribus animata & quasi grauida facta, vires in aerem sublunarem natura & conditione ab inuicem discrepantes impluit, hocq; annali creatoris decreto in sole collocato, cuius spiritus internus quasi mundi vniuersi rector atq; gubernator agit more diuerso in mundi spiritum, vt naturæ in eo variæ, in iustitia creatoris trutinis æqualibus ponderata, respicerentur atq; conseruarentur, sic variæ rerum species tam in cælo quam in terra & mari, atq; etiam in aere secundum Naturæ ordinē generantur, multiplicantur, sustentantur, corruptione alterantur, quæ omnes in mundo actiones à verbo Domini quod posuit tabernaculum suum in sole dependent, spiritus ille inquam excelsus atq; æternus, *creans caelos, extendens eos, firmans terram, & qua germinant ex ea, dans statum populo, qui est super eam, & spiritum calcantibus eam, Isa. 42. 5.* de quo dicitur: *Deus iuxta voluntatem suam facit tam in cæli virtutibus quam in habitationibus terra, & non est qua resistat manui eius & dicat, quare fecisti, Dan. 4.* Quod autem hæc omnia quæ à Sole videntur eiaculari, sint opera Dei, & non cuiuspiam creaturæ, colligimus ex his sancti Presbyteri verbis, *Deus fortissimus, qui veritas est, conuertit cælum in gyro, 3. Esd. 4.* Similiter sapiens, *species cæli gloria stellarum mundum illuminans in excelsis Deus, &c. gyrans cælum in circuitu glorie sue, manus excelsi aperuerunt illum &c. Eccl. 43.* Et cōsequenter omnis è cælis influentia, omnis in terris fabrica, aut in mari, aut imperfectum in aere mistum, est procul dubio (nulla causa subalternata interposita) à Deo, qui est author omniū, à quo, in quo, & per quem omnia, vt Apostolus habet. Quam*

Quam igitur sunt ridiculae Peripateticorum scholae, tot phantasticas ventorum causas efficien-tes effingentes, videlicet calidam exhalationem sursum petentem, calorem, solis sursum eam eleuantem atque euocantem à terra, atque intensum mediae aeris regionis frigus, vobis, exactioribus doctrinae atque veritatis scientiae alis eleuatis, considerandum relinquo.

*Relatiuum ad hominem, in quo probatur DEVM esse etiam ventorum
in Microcosmo producendorum authorem solum atque vnicum.*

HAud inconsulte dictus est à Philosopho homo *ὁ μικροκοσμος* quatenus similitudinem atque analogiam habet maximam cum magno mundo, fruitur enim cum illo elementis iisdem, quae similibus etiam actionibus & passionibus inter se agere & pati solent, tam in vnicò quam in alio mundo, Et quidem videtur mundus minor substantiae atque Essè sui partes ab illo mundi maioris accepisse, si rem paulo accuratius consideremus; nam tempore & ordine hic praecessit illum: Vnde Mercurius Trismegistus hominem filium mundi, vt & mundum filium DEI dicere minime dubitauit. Et quidem verbis Prophetae optime ponderatis inueniemus ea ad propositum Philosophi pertinentia, vbi in resurrectione ossium sic loquitur, *A quatuor ventis veni spiritus, & infusa interfectos istos vt renouiscant: Ezech. 37.* Quibus videtur innuere, vitam esse ab illo spiritu, quem Deus imperitus est mundo pro sua existentia & viuificatione, sed vtunque hoc certum atque tritum est, quod vt Deus creauit vnum suo vitae spiraculo, ita etiam & alium, h. e. vt spiritus Domini qui vehabatur super aquas in magno mundo vigorem igneam eis praebens, spiritum eius humidum creauit atque animauit; ita quidem ad hominis creationem vitae spiraculum inflauit in spiritum hominis creatum, vnde factus est homo in animam viuentem, Ego inquit Deus creans caelos & firmans terram & qua germinant ex ea, do flatum populo qui est super eam, Isa. 42. 5. Ex quibus colligimus vitam non modo mundi sed etiam hominis, exordium suum sumpsisse à vento seu inspiratione diuina. Porro etiam vti videmus commanem mundi spiritum in elementa quatuor diuisi, ita etiam non modo spiritum humanum quod etiam aerem dicimus, sed & corpus de his elementis participare, imo vero aerem vnius & alterius mundi suo proprio sole seu videmus: nam cor in spiritu humano suo fungitur officio, non aliter quàm sol Macrocosmicus in suo: At vero videmus oculis apertis, quod vt hominis prima virtus fuit ab eius inspiratione, qui posuit tabernaculum in sole, partesque suae constitutionis ab aere & elementis mundi accepit, necesse est, quod continua sit relatio tam inter spiritum in sole incorruptibilem, & illum in corde, vt pote qui ambo non sunt nisi res vnica essentia, atque etiam inter aerem mundi & illum hominis, qui ambo sunt vnius & eiusdem fontis, atque hoc idem commune inuenit vterque inter se officium, videlicet vt lucidus creatoris spiritus super alas vtriusque venti seu spiritus volat, & quasi vehiculo seu curriculo vehatur. Et quemadmodum in mundo spiritus ille aereus in tres regiones est diuisus, quarum vna dignitate atque puritate aeterni praepomunt, ita quidem spiritus hic in homine, in animale atque intellectualem, in cerebro seu summo caelo spiritui mundi Empyreo seu Angelico relatum, & vitalem in corde illo mundi aethereo comparatum, atque naturalem in hepate ad mundi regionem sablunarem respectum habentem. Vnde ortum est, quod tanta sit vicinitas, imo vero & continuitas inter hos duos spiritus atque animas lucidas, quae in effectu sunt vnius essentiae eos gubernantes, vt tempore posteriori, Microcosmus nempe, sine prioris assistentia atque praesentia existere nequeat, atque ob hanc causam Heraclitus haud insulse dixit, si Solem è mundo sustuleris, quid est nostrum corpusculum? Si desit anima, nulla ibi detractatur vena pulsabilis, nullus in eo vitalis halitus, nulla profus spiratio. Atque hinc est, quod hominem per hominem generari non posse autumauerit Philosophus, nisi sole assistente &c. Vnde eius axioma, *Sol & homo generant hominem.* Ob hanc ergo rationem homo (nam de eius sympathia cum spiritu mundano iam agimus) quamdiu spirat viuere dicitur, ideo spiritus (quos pro ianato calore medicorum praestantiores aestimant) corpus mouentes, sensus excitantes, vt cogitationes mentesque fouentes, solis (qui vniuersa tanquam instrumentum mouet, & viuentiam omnium per spiritum illum incomparabilem, qui eius centrum incolit, est causa organica) iura optimo veneranda ascripsit antiquitas: qui spiritus, teste Homero, tales in nobis quotidie inesse traduntur, quales Sol mundanus, planetarum Princeps efflat, mouet, irradiat, & per medium aerem sablunarem apparat, excoquit ac elaborat, quem vnum (aerem dico) quia teste Hippocrate atque etiam ipsa experientia, qualis qualis est, velimus nolimus, continenter ac necessario inspirare cogimur, & pulmonum adminiculo per os & asperam arteriam attrahere, atque hinc rursus in sinistrum cordis thalamum, spirituum corpus vegetantium, & animale vim instaurantium & fouentium plenissimum, emittere, ad haec in cerebrum pernare, & in corpus vniuersum, quod totum est conspirabile, per arteriarum anastomoses & poros accipere. Hinc ergo est, quod pro statu aeris in caelo & solis in aere inuenimus etiam & spiritum nostrum vbi que in sanguine, visceribus & per carnem vagantem dispositum, vbi gratia pro actis motu & temperatura de sole & vniuersa caeli facie pendente, vno die

magis quam in alio, aut hebetiores, tardiores, atque ad melancholiam procliuiores sentiemus spiritus nostros; aut acutiores, leuios, & magis ad læticiam inclinantes, quod quidem non modo in hominibus, verum etiam in ipsis brutis videre atque animaduertere licet. Nam brutis & aibus naturale esse solet, vt per serenum aërem & limpidum cœlum exultentur, cantillent, & rideant quasi, per obscurum vero & tenebrosum, atque nubilosum cœlum, in quo pluuia adest, tristentur & quasi gemant, quod etiam sequenti sermone poetæ nobis est confirmatum.

Verum vbi tempestas & cœli mobilis humor
Mutauere vias, & Iupiter humidus austris
Densat erant quæ rara modo, & quæ densa relaxat,
Vertuntur species animorum, & corpora motus
Nunc alios: alios dum nubila ventus agebat
Concipiunt: Hinc ille auium concentus in agris
Et lætæ pecudes, & ouantes gutture corui.

Vnde liquet, quod lucis mundi claritate reficiantur spiritus hominum, atque e regio ne ipsæ mundus sublunaris, claro solis intuitu refici atque gaudere videtur, quoniam præsentia gloriæ diuinæ, quæ est in sole vt pote diuinitate plenissimæ, quilibet tam in mundo quam creaturæ in eo spiritus irradiatur, exultat, exortatur atque hilaritate exultare videtur, nam perpetuus est materiæ appetitus, vt formositate & lucida creatoris præsentia informentur, ita, vt quo magis per tristem obscuritatem ab eo priuatur, eo magis perturbatur, atque ad priuationis metas accedat, & consequenter à lucido creatoris actu elongare videtur: at teste Augustino & aliis, quanto plus lucis in se habet, tanto plus Dei sibi vendicare videtur. Hinc ergo est, quod in tristi, denso, & tenebroso aere lugere, perturbari, atque contristari videtur mundus inferior, cum quo etiam per consensum, & consanguinitatem (vt ita dicam) proximam, ægrotare atque perturbari videtur spiritus hominis, ita vt in corporibus extra sanitatis limites minime progrossis, tristitia, grauedine, atque inærote quodam inopinatio affici videatur: ac si quis diceret, quod Deus faciei suæ splendorem abscondens, à spiritu tam mundi quam creaturæ eiusdem ipsæ materis atque tristitiæ ægitudine afficiantur. Sed & hoc ipsum expressis prophetæ verbis legimus. *Omnes creaturæ inquit à Deo habent expectationem. Deo dante ipsæ colligunt, existente spiritu suo recreantur, abscondente faciem suam perturbantur, recipientes spiritum eorum accipiunt.* Psal. 104. qui quidem sermo tam de luce visibili quam Deo organum suum habet, estque visibilis lucis inuisibilis imago, quam de illa inuisibili, à qua vitam & Esse primordialiter habuimus.

Sed ad rem meam citius accingam, atque dicam, quod si talis sit inter spiritum, vt ipsæque mundi respectus, si amborum vita sit inspiratio seu afflatus & ventus vniuersalis, ab omnipotentis ore procedens, si perturbationes vnius sequantur illas alterius, tunc consequenter debet sequi, quod ventus seu aeris vnus ex agitationis varietatibus, similes etiam in illo alterius producant effectum. De ventis autem microcosmicis, & de quatuor ipsorum quatuor illis mundi maioris correspondentibus tractatu nostro, *De anatomia mystica* clare loquuti sumus, vbi Lienem cum septentrionali plaga, hepar cum australi, atque regionem pectoris, vbi cordis est sedes, cum angulo Orientis, in quo Sol oritur, atque tandem viscerum omnium quartam cum Occidente haud inuisibilem comparauimus, quare de ipsis hoc in loco, verba plura facere non instituiimus, sed ad insinuationem præsens quod spectat, certa est, quod vt proprietates Dei benigna ventos tam in mundo quam in homine producit elementares atque beneficos, ad vitam atque recreationem tam elementarem, quam elementarum vniuersam, verbi gratia *Ebiab* gratiose impluit per portam lucidam *Chesed* seu coronam influentiam atque a flatus beneuolos, ad igneam amorem inclinantes, in mundum, mediantibus quibus mundus est creatus, sic *El* impluit calidum & humidum in naturam per portam suam lucidam *Chesed* in mundi creaturas, per sphaeram & stellam Iouis, & flatus vitæ beneuolos effundit, vnde Iupiter dicitur beneuolus planeta in animantium procreatione & eorum vitæ conseruatione; sic etiam influxus solares à porta *Tiphereth* vitæ calidum vndique creaturis distribuit, atque expirat, atque hisce mundus mirabiliter recreatur: hinc ventos vernaes terram quandoque siccitate conuenienti persflantes atque leniter exiccantes, vt in mensis Martio, & nonnunquam in herbis iucundis atque secundis agrum humectantes, vt in mensis Aprili, ventorum beneuolorum spiratione produci certissimum, quorum flatus tam terra Macrocosmi, quam integra Microcosmi massa susfrantur, & vitæ necessaria recipiunt; venti etiam occidentales & orientales valde fauent vitæ humane, atque illi tam plantarum quam cæterorum animantium vtilitatem afflante obseruantur, qui quidem flatus beneuoli à Deo misericordia & clementia pleno in proprietate sua benefica expirantur; Hinc vero nō tempore sanguis renouari solet, sed & istiusmodi flatus omni anni tempestate prouenire solet, pro beneplacito & misericordia Dei erga homines, vnde salubriter viuunt, & à morbis liberi vt plurimum euadunt. At vero in alia sua proprietate huic contraria, contrarie agere notatur, quoniam in inæquandiam sua seueriter cum spiritu sublunari, atque etiam cum aquis, & terra, atque creaturis earundem agere obseruatur, pro peccatis hominum, vnde fit, vt in agnomine suo *Elchin* per portam lucidam *Sinah* proprietatis suæ effectus expirante, in sphaeram Saturni,

Saturni, à qua tum postea in regionem elementarem impluuntur, seueriter cum mundo & mundi creaturis agi solet, hoc est, auertendo faciem suam à creaturis, cœlumque densis & opacis nubibus constringendo, hyemalia frigora atque eorum effectus fouendo, & contra vitæ humanæ actus excitando, atque exagitando. Hinc est quod est quod flatus boreales frigora, vitæ mortalium oppositissima, atque stuporem atque insensibilitatem inducentia procreent. Porro etiam quandoque Ichoua in iracundia sua afflatus igneos atque spiritus æstuantés, virtute cognominis sui *Elohim Gibbor* à porta ignea *Geburath* effundit, per spheram martis, ductore & duce *Samaele*, angelo igneo, vitæ creaturarum maligno: Vnde & fulgura, coruscationes atque venti calidi & igniti sequuntur, & ob istiusmodi Iehouæ emissiones ignitas vocatur ignis consumens, tam in maiori quam in minori mundo. Porro etiam vltima in Deo seueritatis extremitas in proprietate agnominis sui *Adonai* cernitur, quod è porta lucida *Malcutb* suæ voluntatis influxus per corpus & spheram luna rem emittit, vnde in magno mûdo diluuiâ, inundationes, pluuiæ vehementes: morbi in Microcosmo tales videlicet hydrops, catarrhi, & alii morbi aquatici. Hinc ergo est morborum tam frigidorum quam calidorum cum siccitate atque humiditate junctorum occasio, vti suis dicitur locis.

In proprietate ergo clementiæ suæ prima qua *Elohim* nuncupatur, misericordia motus in patris conditionem est mutatus, atque in hoc sensu dictum est, *DEVS hac dixit creans cœlo, extendens eos, firmans terram, & qua germinant ex ea, dans flatum populo, & spiritum calcantibus eam, Isa. 42. 5.* In quo sermone ostendit Propheta, quod Deus in prima sua proprietate creauerit & generauerit quasi mundum, & tum postea ceteras creaturas, tam vegetabiles quam animales, & præcipue hominem flatu seu spiritu suo, & more patris filios suos clementer & paterno quasi amore respicit, & conseruat continuatione eiusdem afflatus, seu vitæ spiraculi. Porro etiam respectu istius proprietatis dictum est, quod *DEVS* creauerit omnia vt essent, & sanabiles fecit nationes orbis terrarum, & non est in illis medicamentum exterminii, nec inferorum regnum in terra, & quod mortem non fecerit, nec lætetur in perditione viuorum.

In proprietate secunda suæ erga res creatas beneuolentiæ, ratione cuius *El* vocatur, creaturas suas beneuole tractat, & misericordia motus, eas solet ab illis maledictiones tollere, quibus eas quandoque pro peccatis suis affligere solet, vt in recuperatione Mariæ à sua leproditate patet, ad quam curationem Deum precibus flexit Moyles per nomen *El* dicendo *El, na, rapha, na, la, El*, id est Deus gratiæ, *rapha*, id est Sana, *na*, id est quæso, *la*, id est, illam. In hoc etiam sensu dixit Dauid *Cura me Iehoua, quia conturbata sunt ossa mea, Psal. 6. 3.* In quo etiam loco innuere videtur, quod medicina Iehouæ sit gratia, misericordia & benignitas eius, vnde & alibi dicit *Vociferantem ad te curasti me, & seruasti me viuum, ne descendam in foueam, Psal. 30. 10.* Et alibi, *Misericordia tua à cœlis est, O quam pretiosa est benignitas & misericordia tua, cum filii hominum sub vmbram alarum tuarum se recipiunt, Psal. 25.* Et Apostolus ait, *quod misericordia & gratia longe superent naturam peccati, Rom. 5. 20.* Et in alio sensu *Visitatio tua conseruas spiritum meum, Job. 10. 12.* hinc Iupiter dicitur naturæ humanæ fautor. Denique in tertia sua proprietate, videlicet qua influxus gratiarum atque formositate impluit in spheram Solis, per portam lucidam *Tiphareth*, id est gratia & formositas, legitur quod sit *Sol gloriam & gratiam dans, Psal. 84. 12.* Et alibi, *vita fons penes te est, Ps. 36. 9.* hinc Sol inter organa mundana dicitur vitæ author & multiplicationis pater à Philosophis. Porro etiam ab agnomine Dei *Sadas* à porta lucida *Iesed* id est redemptio, beneuolos redemptionis & Saluationis influxus habemus, de qua eius proprietate Rex intelligit dum dicit, *Homines & iumenta saluabis &c. Psal. 36.*

In proprietatibus ad seueritatem tendentium prima, vnde *Elohim* dictus, quæ per *Binah* transit, infundit super terram punitiones & strages, nam in hac solet *DEVS* exercere potentiam suam puniendo flagitiosos, & ministri in hac eius proprietate sunt angeli illi, qui dicuntur *Bene Elohim*, id est filii *Elohim*: *Elohim* ergo terram significat atque pauorem, atque locus in mundo eius a quilo, à quo omne malum, per spheram Saturni transeunt istiusmodi influxus, vnde & hic planeta dicitur in torturam maius ab Astrologis. In huiusmodi proprietate persecutus est Deus *Ægyptios* tenebris palpabilibus atque plagis inuilibus, atque etiam cum lapides grandinis magnos emisit Iehoua à cœlo, quibus interfecit inimicos Israelitarum, *Ios. 10. 11.* Pari etiam ratione in homine terreo & stupidos producit effectus, atque etiam Melancholicos & timidos, per angelos illos, vnde dictum est, quod Maria apparuerit eandens lepra, quod malum postea in misericordia sua mutato agnomine *Elohim* in *El* sanauit, Et alibi: *Percussus Iehoua Hemorrhoidibus Ashodeos, 1. Sam. 9. 5.* Et in hac proprietate dicitur est Iehoua quod occurrens Moyli in itinere suo voluerit eum occidere *Exod. 4. 24.* Et alibi, *Efficiam, vt dominetur in vos terror, cum tabe, Leuit. 26. 16.* Similiter in hac proprietate infudit in Saul malum suum spiritum, demendo bonum, quod in *El* seu gratia ei adhibuit, atque in infinitis aliis. Similiter in tali eius dispositione, cū illa *Elohim Gibbor* iuncta, describitur in tali forma terroris in persecutione iniustorum, *Ascendit fumus in ira eius & ignis à facie eius excarsit, carbones accensi sunt ab eo, inclinavit cœlos & descendit, & caligo sub pedibus eius, & ascendit super Cherubim, volauit super pennas ventorum, posuit tenebra latibulum in circuitu eius tabernaculum, tenebrosa aqua in nubibus æris, præfulgore in conspectu eius nubes transierunt, grando & carbones ignis, & intonuit de cœlo dominus, & misit sagittas & dissipauit eos, fulgura multiplicauit.*

Pfal. 17. Quibus verbis Propheta denotat atque describit optime virtutem mixtam, videlicet ignis Martialis cum tenebris horrendis & timendis Saturni seu proprietatem *Elohim Gibbor*, portæ *Geburath* cum illa *Bimah*, in proprietate seuera secundi ordinis, qua *Elohim Gibbor* dicitur, quæ per portam lucidam *Geburath* emittit suos effluxus, igneam induit naturam, & dicitur ignis consumens, ministri autem eius, qui eiusmodi proprietatem in executionem mittunt, sunt angeli ignei, de quibus loquitur Psalmista dicens, quod *facit angelos eius ventos & ministros suos ignem ardentem*, *Pfal. 104.* Hinc & Iob dicit, *Nunquid mittes fulgura & ibunt, & reuertentia tibi dicent adsumus?* *Iob. 38.* In hoc sensu & dicitur Propheta loquitur alibi, *deplais saper improbos prunas, ignem & sulphur*, *Spiritusque procellarum portio poculi.* Et alibi, *ascendens fumus per nasum Iehoua, & ignis ex ore eius, &c.* *Pfal. 18.* & fulgura jaculans fundit illos. Porro in alio loco describit quod Deus æstuans mediantibus ministris suis igneis irapros affligere soleat *trascari* (inquit Dauid) *in aërum &c.* *Effunde æstus tuos in alias Gentes, quæ non cognoscunt te, nam consumptor consumpsit Iacobum.* *Pfal. 79. 5.* ubi per contumptorem ministrum seu angelum DEI affigentem intelligit, Et alibi, *Fulgura multiplicauit, & conturbasti eos.* *Pfal. 17.* Similiter pluuiosam flammam sulphuris & presteres in Sodom & Gomortha pro peccatis misit, *Genes. 19.* Et alibi: *Ignis exiens à conspectu Iehoua exanimauit filios Aharonis, & mortui sunt coram Iehoua.* *Leuit. 10. 12.* Et alibi: *Ignis à Iehoua egressus consumebat 250. illos viros, qui admouerant thui.* *Num. 16. 35.* Et alibi, *Ira Iehoua æstuans inuenit in locum istum, & non extinguitur.* *2. Reg. 22.* Præterea quod angeli vindicatiui igneæ dispositionis, sunt ministri hac in actione, dicitur, *quod ignis à Iehoua in Babyloniâ ad multa tempora inuenietur, diuque à demonibus habitabitur.* *Bar. 4. 35.* Sed & hoc obseruandum est, quod ignea hæc Dei proprietates quandoque visibiliter, & quandoque inuisibiliter operetur, in homines inobedientes, denique ignis hic malignus operatur sepicule in spiritu macrocosmico ad mundi illius minimi aut perturbationem aut integram destructionem, quod colligimus è multis sacrarum literarum locis, *Fulgurum vi* (inquit sapiens) *pana superueniunt improbis.* *Sap. 19. 13.* Et alibi, De spiritu humano igne Dei vindicatiuo corrupto sic loquitur pagina sancta, *Accensa est ira Iehoua in Israelem, coercita est pestis illa ne pergeret, fuerunt qui mortui sunt illa plaga 24000.* *Num. 25.* Porro alibi, *Sagitta Dei sunt pestes, quarum virtus est in spiritu hominis.* *Iob. 6. 4.* Et alibi, *Adhereat tibi pestis donec consumserit te.* Et alibi, *Percutiet Iehoua te, calidaque ac æstuante ac vrente febre, & siccat te, & virgine, & persequentur te, donec pereas.* *Dent. 28. 12.* atque ita in cæteris. Quibus sat liquido patet, quod ut fulgura sunt subtiles atque ignei venti, à Deo emissi, ad voluntatem suam hic in terris exercendam, ita & febriles & pestiferi venti in aere humano sunt ipsis natura, operatione, atque effectu quam simillimi, similiter ut venti in terram inspirati, & terræ motum facientes, atque etiam ut illi in aere in seuera Dei proprietate producti, nubes nigras producant, & tumultuosum reddunt cælum seu aerem, & mare, ita etiam similes seu à ventis externis procreati, similes in aere, in humoribus, & terra humana proferunt effectus. Ratio autem in promptu est, quoniam sc. aer Microcosmicus est filius illius Macrocosmici, atque ita cum eo naturali nexu coatenatur, ut alter, scilicet Microcosmi sine altero viuere, existere, aut permanere nequeat. Hinc Hippocrates, Galenus, Avicenna & omnes in medicina peritiores, ponunt in aeris mundani à ventis alteratione, aeris etiam humani, tam in morbis quam sanitate mutationem, quemadmodum in libris de morbis Epidemicis De ephoris; & de statibus vbertim explicauerunt. Hinc etiam apud Iſidorum legimus, quod Ventus Septentrionalis faciat aerem purum & clarum, corpora induret, poros obturet, vnde & purificat humores, clarum efficit spiritum hominis, adiuuat digestionem, rectificat aerem pestiferum, generationis virtutem adiuuat, vnde Aristoteles vult, quod si ventus in conceptione fuerit septentrionalis, infans erit mas, si meridiana, femina, Et Constantinus lib. 5. cap. 1. ait Boream reprimere malos humores, similiter quod inducit quandoque pectoris siccitatem, tussim, & asperitatem pulmonum, stupida reddit membra, Phisicis grauis est, idque propter frigidam & siccam suam dispositionem.

Similiter venti Septentrionales spissum & nebulosum reddunt aerem, poros aperiant, pluuias multiplicat, & quandoque tonitrua, aerem corrumpunt, &c. Et Beda agnoscit, quod in aere & corpore humano pariter etiam cum cælo & terra mundi agat Ventus Australis, vnde dicit, quod aperiat poros corporis, virtutem sentiendi impediatur in crassatione, atque grauitatem corporis inducat, atque in hoc cum Hippocrate consentire videtur, qui etiam in hanc incidit sententiã, Ventum istum aggravare aut dicum, illud facere difficilem, caput afficere, humores non ligare, & confirmare, sed dissoluere potius ipsos, ab interiori exterius versus euocare, morbos pestilenciales afferre, cum multis aliis, de quibus in historia nostra Microcosmi præternaturali plenius.

Concludimus igitur quod cum tres recensentur spiritus in hoc mundo, videlicet diuinus, qui est primarius, mundanus, atque ille creaturarum, atque quod ut hi spiritus successive ab inuicem duccantur, videlicet ad motum prioris secundarius vel pacifice vel tumultuose exagitur, more corporis ab anima mouente vel suauius vel violenter, & iterum tertius ab utroque, necesse erit credere, quod omnes hi spiritus in actione positi, pro statibus ventis que reputentur atque habeantur, at hæc est maxima inter hos spiritus differentia, quod prior sit increatus, splendidus, primordially cæteros animans, luxque mundi, & spiraculum vite, duo inferiores sunt aer, status, spiritus, natura humida aliena;

da alienata, quæ teste Galeno & Hipp. sunt eiusdem substantiæ, videlicet aer, flatu, ventus, & spiritus, quem etiam in homine faciunt medium inter animam & corpus, ut autem fluctuosa seu naturali huiusmodi in aere vndatione fit naturæ ab vno in aliud elementum transitus, venti scilicet seu aeris in nubes, & nubium in pluiam, & pluviæ seu aquæ in corpoream, tam vegetabilis, quam animalis substantiam, ita quidem vaporosa chili resolutio in sanguinem vertitur, & à sanguine in carnosam coalescit substantiam. At vbi à Deo maledictum sit hoc opus in Macrocosmo, cæli aut sunt ænei, & venti ignei & sicci, & famescit seu potius sitescit creatura, & fissuris hiare solet arida terra, aut nimio mœrore superfluo videtur lachrymas aer effundere, atque ita aquis submerguntur atque suffocantur creaturæ, pari quidem ratione in homine sapicule malevole spirare solet ventus, vel nimium desiccando atque exurendo, uti in febribus multiformibus, vel nimia humiditate organa Vegetationis atque multiplicationis submergendo atque suffocando, uti in hydrope & catarrhis suffocantibus. Quæ omnia tam in macro quam Microcosmo accidentia in bono vel maleuolo DEI afflatu consistunt, in cuius manu nos sumus, utpote qui est Deus seu Dominus tam animæ quam corporis, *Deus fortis, spirituum, Deus vniuersa carni* uti in Biblio totius veritatis legimus, Num. 16. 22. Ei ergo sit laus atque honor in æternum, cui etiam toto animo & corde nostras cogitationes aduerte debemus, atque precibus eum fidelibus sollicitare, ut flatu suo beneuolo & clementia pleno nos ab infirmitatibus nostris liberet, & à spiritibus seu ministris suis destruentibus ad finem vsque incolumes præseruet, Amen.

C A P. XIX.

*Quod nubes, niues, grandines, pruina, & huiusmodi alia meteora obscura,
à ventis Dei in aere procreentur, & quomodo Deus sit solus
& vnicus in eorum creatione author
& actor.*

QUOD DEVS sit non modo Ventorum sed etiam omnium aliorum meteororum actor & origo, & quod per varia mundi organa ad eorum procreationem operetur quam luculentissime verbisque plane aureis nobis sic demonstrat sapiens *Altitudinis firmamentum pulchritudo eius est, species cæli in visione gloria. Sol in aspectu annuncians, in exitu vas admirabile opus excelsi. In meridiano exurit terram, & in conspectu ardoris eius quis poterit sustinere, fornacem custodiens in opere ardoris. magnus Dominus qui fecit illum, & in sermonibus eius festinauit iter, Et luna in omnibus in tempore suo ostendit temporis & signum eius. A luna signum diei festi, luminare quod minuitur in consummatione mensis, secundum nomen eius est mirabiliter crescens in consummatione, vas castrorum in excelsis, in firmamento cæli resplendens gloriose species cæli, gloria stellarum, mundum illuminans in excelsis Dominus, in verbis sanctis stabunt ad iudicium, & non deficient in vigiliis suis &c. Eccl. 43. 7. 1. ad 12.* Quibus verbis sapiens in primis plane denotat, stellas esse sola organa cæli, mediantibus quibus omnia illuminat, & in inferiora operatur, ad meteororum cuiuslibet generis procreationem, vnde solem vocat vas admirabile, quod in eo, quod dicitur opus excelsi, agnoscitur esse creatura & non creator, quomodo autem agat Deus per solem ibi explicat, videlicet calore & ardore, quo fornax humana in opere ardoris sui conseruatur, hoc est res omnes generantur, conseruantur, ac tandem in circulo naturæ ad nouæ generationis periodum productæ intereunt, hoc est, forma præcedenti orbantur, præterquam quod ipse cum organo lunari tempora anni in dies & menses distinguit. Denique concludit, non solem, sed Dominum in sole vel quolibet alio astro esse formositatem cæli, iuxta illud: *Spiritu suo cælo, ornauit, gloriam stellarum, Iob. 26.* Vnde dicitur *Sol gratiam & gloriam dant, Psal. 84. 12.* & mundi illuminatorem, sic traditur esse mundi lux à qua factus est mundus, *Iob. 1.* Mediantibus ergo visibilibus istiusmodi mundi organis seu instrumentis, Deus meteora sua producit in mundo sublunari, quod quidem dictus sapiens immediate in versibus sequentibus sic videtur confirmare, *Vide arcum, & benedic illum qui fecit eum, valde speciosus est in splendore suo, gyravit cælum in circuitu gloria sua, manus excelsi aptauerunt illum; Imperio suo accelerauit niuem, & accelerat coruscationes emittere iudicii sui, propterea aperti sunt thesauri, & euolauerunt nebula, sicut aues in magnitudine sua posuit nubes, & contracti sunt lapides grandinis in conspectu eius commouebantur montes, & in voluntate eius aspirauit Notus, vox tonitruus eius reuerberauit terram, tempesta Aquilonis & congregatio spiritus, & sicut avis deponens ad sedendum aspergit niuem, gelu sicut salem effundit super terram, Frigidus ventus Aquilo flauit, & gelauit Crystallus in aqua, &c. Eccl. 43. 12.* Quibus verbis luculenter indicatum est, quod Deus sit author omnium in genere meteororum, videlicet iridis, niuis, grandinis, nebulæ, nubis, venti, Tonitru, Coruscationis, Tempestatis, spirituum congregationis, gelu, glaciæ, &c. nubium autem generationem à Deo vel secundum naturæ mundanæ ordinem ordinatam esse dicimus, & tunc ut plurimum operatur Deus ex tabernaculo suo solari, atque etiam mediantibus aliis instrumentis cælesti-

cœlestibus, quorum cursuum obseruatione astrologi solent de aeris mutationibus iudicare: vel organo humano vtitur ad eas producendas: nam legimus Eliam virtute sui spiritus illuminati nubes & ventum in cœlo diu arido comparasse, & pluuias copiosas ad terram sitibundam irrigandam è cœlo cecidisse, 1. Reg. 18. Et quandoque Deus ipse vtitur densa nube pro organo in quo operetur occulte pro peccatis hominum, vnde scriptum est: *Densa nubes tugurium eius, Iob. 22. 15.* Et alibi, *Densa nubes vehiculum Dei, seu currus quo itat super alas venti, Ps. 104.*

Sed ad ampliorem huius rei dilatationem dicimus, quod Deus à sole tanquam organo, ex quo disponere solet de ordinariis anni dispositionibus, quibus res quorannis variantur, producat ventos, ideo dicuntur Titoni & Auroræ filii, teste Philosopho, quoniam à sole in ordinario solis cursu annuali excitari obseruantur: nam teste Salomone, in circuitu pergit spiritus ad motum solis, hoc est aer mouetur ad actionem eius. Huius rei proprietatem ostendemus in historia nostra de Angeli Michaelis proprietate, (qui est præles Solis, sub imperio cuius sunt cæteri angeli ventis dominantes. Ad scripturatum testimonia propinquius in hac nostra nubium procreatione accedamus, quam à ventis fieri dicimus, quos angelos vocat sacra pagina, *Qui facis angelos tuos ventos &c. Ps. 104.* Legimus ergo quod venti alterent aerem in quamlibet dispositionem, nam ventus Aquilonaris producit frigus, & aerem conuertit in niues, gelu, pruinam, grandines pluuiamque fugare solet; Auster producit nubes incrassando aerem, tempestates, pluuiasque, fulguraque & tonitrua producit, atque aerem reddit contagiosum, animalibus; Eurus adurit fructus, tempestates marinas exagitat, aerem calefacit & perturbat, Hinc ait Psalmista, *Eurus perfringes naues Oceani, Psal. 48. 8.* Denique venti sunt omnium meteororum occasiones, cuiuslibet aeris transformationis substantialis, atque etiam in proprietate alterationis actus, maris rubri diuisionis, atque iterum reiuñtionis atque agglutinationis minitetur, locustarum in terram Ægyptiorum inuentionis atque earum iterum expulsionis, & coturnicum in Israelitarum castra transportationis author, maris Oceani perturbator, & denique omnium in hoc mundo tam imperfecte quam perfecte mistorum procreator & generator. At vero venti sunt effectores voluntatis & vocis domini, qui in ipsis centraliter inhabitans eos mouet, quo & vbi placet; vnde & flatus Dei dicuntur, *quos in mundum emittere solet ad placitum suum in mundo complendum, Iob. 37. 3.*

Dicimus ergo, quod nomen seu verbum Dei inprimis moueat ventos, qui in suo externo nihil aliud sunt quam aer motus, internum vero eorum est claritas omnipotentis, qua animantur, reguntur, & pro velle creatoris disponuntur, vt faciant mandata Dei. Cum ergo nubes in mundo pluuiosâ creare voluerit Deus, maior voluntatis suæ radius, se iungit cum suo simili in vento seu Angelo Australi, seu plagæ Australi præsidente, Vrieli in maiori proportione; vnde illa ex suo angulo dominante spirare solet, in minori vero proportione emittit voluntatis radium ad suum in vento septentrionali simile, hoc est ad animam suam, quare spirat etiam ille, sed non in tali proportione qua suum oppositum Auster, atque ita aer intermedius appositione & compressione partium in nebulosam prius substantiam, & tum postea in densâ nubis consistentiam conuertitur, qua dissolutione à verbo seu sapientia Dei facta in pluuias transeunt, vel ad terram fecundioram reddendam, vel ad ipsam submergendam. Quod etiam nubes à ventorum statu procedant in eo nos docet experientia, quoniam flante Austro raro desunt nubes, atque etiam nubes cuiuslibet conditionis non modo à vento prædominante commotas & exagitatas in quartam oppositam videmus, verum etiam diuino verbo miraculose in hoc agente sustinentur, nisi in pluuiam operatione diuina resoluantur, atque ita decidunt; Quod quidem confirmare videtur Dauid in his verbis; inde declarando actum virtutis verbi in resolutione niuis: *Emisit verbum suum & liquefacit ista, simul ac effluit ventus suum effluunt aqua, Psal. 147. 16.* Quod nubes sustinentur à ventis patet ex loco alio, *Iehoua inclinauit caelos & descendit, & caligo sub pedibus eius, & ascendit super Cherubin, & volauit super pennas ventorum, Psal. 17.* quia à Cherubin, angelis nimirum aereis animantur, & ducuntur, super quos Iehoua dicitur insidere. Quare dicendum est, quod vt sapientia est angelorum dictorum anima, seu vita centralis, ita quidem ipsi sunt anima & vita aeris, in quo mouentur, hinc dicuntur *angeli validissimi roboris, efficientes verbum Dei & placitum eius, Psal. 104.* Ob hanc ergo causam solum dicimus Deum esse nubium creatorem, atque ipsorum in cœlo sustentatorem, iuxta illud Iob. *Deus aptat pondus aeri seu vento, & apponit aquas in mensura, facit pluuiam statutum, & viam fulguro tonitruum, &c. Iob. 28.* Ac si dixisset, Deus alpha & Omega, principium & finis est, primus & vltimus actor in meteororum productione, vt pote vbi que præsens. Et primam mouet partem sui in angelo, qui voluntati eius obtemperans mouetur primo in aere, in forma venti cum legionibus suis, & tum aptat aerem in naturam venti, aut spissitudinem nubis densæ, vnde pluuiæ leges suas recipiunt, vel in fulguris proprietatem reducit; Et tamen non angelus sed Deus seu sapientia in angelo hæc omnia facere rectissime dicitur, quippe qui est verus & solus actor in his rebus.

Hinc igitur dictum est, quod *nubibus densis obteggit Deus caelos quæ pariunt terra pluuiam, Psal. 147. 8.* Et alibi, *Aperiet tibi Iehoua thesaurum suum optimum caelos, dando pluuiam terræ tuæ tempore suo, Deut. 28. 12.* Similiter in alio loco est, *Quis sapphyrinâ effecit nubes in sapientia? & vtres cœli quis prostermit? Iob. 38. 37.* Et Sapiens

piens ait, quod *nubes superiores sapientia distillent rorem, Prou. 20.* Quibus sat liquido constat, contra falsam Peripateticorum assertionem, quod nec vapores è terra aut aquis emergentes, nec frigus mediæ aeris regionis vaporem illum imaginarium incrassans atque sustentans, sit aut nubis causa materialis aut efficiens, sed ipse aer flatu Dei opposito seu transuerso adpositus atq; incrassatus: hoc est angelorum radio sapientiæ ad voluntatem sui creatoris obeundam raptorum atq; exagitatorum.

Pariter res se habet in niuis, grandinis, & pruinae generatione, præterquam quod in tali creatione Ventus septentrionalis habeat dominium, cuius est constringere aerem in nubem, flatu Australi, licet in remissiori gradu flante, redactum, atq; indurare; nam vt Australis venti est mollificare, liquefacere, & resolueret, ita Aquilonis est obdurare atq; constringere. Quod autem Deus sit solus istiusmodi meteororum, mediantibus ministris suis angelicis, productor atq; effector, his testimoniis è sacro fonte productis comprobatur: *Pruinam celi* (inquit Deus) *quis genuit? Iob. 28, 29.* Ac si tali quaestione argueret neminem præter solum ipsum. Et alibi, *Deus niues emittit sicut lanam, & pruina quasi cineres dispergit; deicit gelu tanquam frusta, coram frigore eius quis consistat? Ps. 147. 16.* Quibus innuere videtur, quod Deus per ventos suos, & præcipue Boream, aerem Austriflatibus remissioribus congregatum niues procreet, vnde dicit: *Deus fortis flatu suo edit niues, & glacies, Iob. 27. 9.* Et alibi: *Aquilo producit frigus.* Porro gelu & pruina ab aeris roscidi concretionem flante Deo à septentrione procreantur; hinc legimus *glaciem ab vtero rovis egredi, Iob. 38. 28.* Et alibi, *Flante Deo concreuit gelu instar lapidis aqua. &c. Iob. 27. 9.* Quo sermone materia glacie atq; eiusdem forma & author cù ipsius instrumento explicatur, videlicet materia roscida, forma lapidis aquea, Deusq; agens mediante instrumento suo flatuoso. Ex his ergo patet Philosophorum ethnicorum error in materia & causa efficiente huiusmodi meteororum.

CAP. XX.

*De causa coruscationis, fulguris, fulminis, atque tonitruorum
efficiente unica, similiter de fumorum & flammarum
sulphurearum aëtere.*

VT omnium creator facit angelos suos Ventos, sic etiam ministros suos ignem seu flammam vrentem efficit, teste Propheta regio, *Ps. 103. 104.* fulgura autem & coruscationes aerem ipsorum præsentia animatum, & ignea eorum forma indutum vocamus, quod quidem etiam ex consequentia sermonis istiusmodi colligimus, *Deus aptat pondus aeri, & appendit aquas in mensura, facitq; fulguro tonitruum viam suam,* vbi videtur aerem aptare in suo pondere, vt per eum tanquam medium, ignei eius spiritus viam suam ad voluntatem creatoris perficiendam faciant, hoc innuere videtur Iob in alio loco. *Nubes spargunt lumen suu quæ cuncta lustrant. per circuitum, quocunq; eas voluerit creatis agit ad omne quod præceperat illis super faciem orbis terrarum siue ad flagellum siue in beneficentiam, Iob. 28. 25.* Et alibi. *Em extendit Deus super nubes lucem suam, & radices maris tegit, Iob. 37.* & alibi: *Fulgura nunquid mittes, & reuertentia tibi dicent adsumus, Iob. 36.* Nonne etiam de causa fulguris efficiente certiores sumus facti ex his verbis, *Ignis exiens à conspectu Iehoua, exanimauit filios Aharonis, Leuit. 10. 2.* Et alibi, *Ignis à Iehoua egressus consumebat 250. viros qui admoerant thus. Nu. 16. 35.* Deniq; in Apocalypsi habemus quod *fulgura, voces, & tonitrua procedebant à throno Dei:* quibus manifeste denotatur, quod coruscationes & fulgura à Deo immediate procedant, & quod iste sermo sit hoc modo intelligendus, Essentia nempe diuina, in sua sapientia seu emanatione, agit suum simile in spiritibus igneis, (mediate quo existit atque permanet angelus igneus talis qualis apparet in aere tempore fulguris: nam incorruptibilis Dei spiritus est in omni re, sed in angelis copiosus) partem quasi sui (inquam) vrget & mouet ad ea præstanda, quæ à patre mouente ordinantur, atq; hi spiritus ignei in motu suo conturbant aerem, eum in densas nubes conglomerant & constringunt, & contra spiritus natura iis oppositi, & à plaga mundi contraria spirantes, bellum impetuosum gerentes, à madido illorum amplexu & denso carcere ipsos circumambiente violenter erumpunt, quod quidem spiritus seu dæmones illi ignei aut aquei non faciunt, sed Deus duplici à sua essentia radio emisso in iis agente efficere solet. Atq; hæc est ratio, quod plura eodem tempore tonitrua audiuntur, à diuersis mundi angulis exurgentia: vnde dicit Daniel, *quatuor cali ventos pugnasse in mari magno, Dan. 7.* hoc est in aere aperto: vbi per ventos intelligit Propheta intelligentias angelicas quæ præsident quatuor mundi cardinibus. Sed de his luculentius libro secundo huius mēbri, Deo volente, discurremus. Sed & alia paginæ sacre testimonia ad causam hanc nostram vnicam rerum omnium efficientem ita præbandam habemus vbiq; per ipsam dispersa, & præcipue quod Deus solus (nulla alia causa efficiente subalternata mediante) sit author & actor in tonitruo, & fulgure, atque omnibus aliis meteoris quibuscunq; lucidis. Nam in vno loco dicitur, *Ascendit fumus in ira eius, & ignis à facie eius exarsit, carbones accensu sunt ab eo &c. Pra fulgore in conspectu eius nubes transferunt, grando & carbones ignis, & intonuit de celo Dominus & altissimus dedit vocem suam, &c. Psal. 17. 9.*

Cc

Quo

Quo sermone luculenter apparet, quod Deus hæc faciat omnia, & quamuis nos dicimus nostro sermone fulgura tonitrua facere, seu sensu magis mystico, angelos aera inflammantes sua ignea præsentia, tamen reuera est Deus in angelis igneis, & Deus in densis nubibus seu spiritibus aqueis, qui hæc omnia ad mandata sua perficienda ad exitum producit, vnde recte dixit pagina sancta, *quod in Deo omnia viuunt, mouentur & fiunt. Act. 17. 9. Et alibi, Deus operatur omnia in omnibus, 1. Cor. 12.* Et iterum, *Deus pater à quo omnia, 1. Cor. 8.* Quare quam sit inepta, atque insulse atq; subtiliter prolata illa Peripateticorum, tam Ethnicorum calidas & siccas, à terra exilientes, quæ vi solari in mediam aeris regionem exaltatæ, ibiq; nube inclusæ, atq; vi frigoris loci impulsæ accendantur, &c.) vobis oculis rectis rem istam introsipientibus, eamq; trutinis iustitiæ ponderantibus iudicandum relinquo, videlicet; An res ista, fulgur scilicet & tonitru, sit res tam parui momenti (vti Aristotelici isti putant) vel altioris longe profunditatis & inscrutabilitatis, cum Dei ignes ab ore & throno illius exilientes, Dei voces & soni vndiq; in sacris literis nominentur. Vnde factum est, quod quidam Philosophorum considerantes mirabilem fulminis operationem, illud non opus naturæ, sed summi Dei effectum immediatum sint arbitrati, imo vero, tam mirabile videbatur Ethnicis hoc opus, vt de eius ortu dubitauerint valde, atq; inter se disceptauerint. Nam Empedocles putauit fulmen & coruscationem fuisse ignem, generatum à radiis solis descendentibus, nubibus interceptis; Anaxagoras istum ignem esse ætheris portionem autumauit, quem vult de alto demitti, & in eo loco impingi, vbi nubes consistunt. Quas quidem opiniones, quamuis Aristoteles ipse, & Seneca refutare sunt aggressi, tamen nihilominus longe probabiliore videntur esse, & ad rem pertinentes, quam illæ Aristotelis, cum suis sectis, Quod etiam argumentis ab experientia ipsa depromptis sat liquido declaratur. Nam Deus bone! quam sunt illi ratione destituti, qui admirabiles tonitruorum effectus, exhalationis terræ virtuti, aut debili ignis terreni, siue sit actualis seu in sola potentia, facultati recte referre aut appropriare solent? Nam fulminis actu vinum ex dolio subito impetu extrahi, vase minime ræcto, & gladium in vagina, aurum argentumq; in crumena, & ossa in carnosio hominis domicilio confringi, ventos repentinos in aere procreari, siluas comburi, lapides conteri, ingentes, turresq; subito conuelli, & infinita alia patrari mirabilia videmus, quorum rationem promptam reddere est difficillimum; imo vero sensus videtur esse & ratio in fulgure, quibus obedientiam præbent creatori, eiq; benedicere dicuntur à literis sanctis, inde indicando nobis Christianis, quod ipsis insit virtus quædam Angelica & diuinitati quam proxima, quibus reguntur, atq; *emissa violenter exeunt, & reuertentia dicunt creatori, en adsumus, Job. 39. 35.* Imo vero tam subtiles sunt eius spiritus, tamq; agilis eius vita, vbi quodam in mysteriis istis perito scriptum habeamus: Angeli multo sunt clariores & splendidiores spiritualibus corporibus, quod difficulter potest homofateri aut comprehendere, nam ratione suæ subtilitatis possunt transire, & penetrare res omnes, sine vlllo impedimento, & sine sui corruptione instar fulguris: Similiter id potest anima humana, vtpote quam Deus idem creauit ex eadē ex qua creati sunt angeli; Hæc ille. *Lib. de secretis creationis.* Quibus innuere videtur, quod substantia angelica, fulguris, & animæ humanæ, sit de eadem materia, quæ sextam in multis locis nuncupare gestit essentiam. Et reuera vt Angeli substantia minime videtur, nisi in veste sua aerea, quam illuminat more spiritus solis, qui ab anima sua interna illuminatur, ita quidem & internum fulguris est vis & essentia angelica, aereis indumentis obuelata. Hinc ergo est, quod tot mirabilia à fulgure, surdam exhalationis naturam & dispositionem longe superantia oriuntur. Experientia enim est hic in Anglia reuelatum, quod in prouincia Deuensi tonitru ab Aquilone proueniens lapidem ignitum in cuiusdam nobilis culinam immiserit, qui ab illo loco in aulam illius domus voluens, inter pedes cuiusdam hominis illius domus transiens, ipsum pro tempore dementem & furibundum reddidit, & ab eo loco in conclaue transiens, solo ipsius intuitu omnia fenestræ illius partis vitra in infinitis locis eo modo sunt perforata, ac si aciculis essent penetrata, atque ita per murum densum penetrans, & ex domo exiliens in durum scopulum sese mirum in modum immerfit: porto in Hybernia duæ feminae syluam petentes, & per agrum commigrantes, tonitru quodam horrendo lunt in via retardatæ, harum autem altera erat timore atque pauore percussa, Deumq; in clamabat atq; arborem versus prope festinabat, altera minime perturbata visa est, sed se more impio gerebat, vocesq; tonitruorum in derisione ex contemptu habens, anum seu podicem manu percutiendo, eum vertebat conlocum illum à quo soni edebantur, vnde factum est vt prior timore Dei & vocis eius percita, tuta euaserit, alteri veto anus & clunes integri tonitru erant protenus dilacerati atque dilaniati, atque ita blasphema illa misere mortua est. Sed vt ad Peripateticorum istorum stultas asseuerationes propius accedamus, quodam die mercatores quidam, & alii in societate cuiusdam Peripatetici (iuuenis bonæ indolis, qui apud ciuitatem Salopiensem habitabat, & in re literaria ibi loci operam dabat, & pro cognitione sua in re philosophica ab omnibus illius loci in pretio habebatur) simul per planam amplam Salopiensem iter facientes, nubes densas cum sonis & tonitru ipsis appropinquantes animaduertuerunt, & vehementer timere cæperunt eorum pars maior.

At

At inuenis iste in philosophiæ peripateticæ cognitione se probe versatum esse ostendere volens, ipsis consuluit, & ne timerent, audaçter suadere perstitit, affirmando rem illam esse in natura communem, & more adventitio contingentem, nihilque in eo esse periculi, utpote quod ex sola exhalatione calida & sicca, è terræ gremio, vi radorum solarium in mediâ aeris regionem sublimatum, & per antiperistasin illam, quam dixit esse inter loci frigiditatem & exhalationis receptæ caliditatem, flammam illam procreatam esse asseuerauit, sed aliter ipsi inter cæteros soli eueniebat, ac ipse putauit, nam fulgure subito erat exanimatus, reliqui vero stupore solummodo & pauore percussi humi ceciderunt, atque hoc modo blasphemia viri istius, Aristotelicis argumentis decepti, iusto Dei iudicio est diiudicata. Anno 1623, iuxta oppidum, quod Croydon dicunt, 8. solummodo miliaribus ab vrbe Londinensi distans, circa mensem Iulii quidam fœnum in agro cuiusdam nobilis præparantes, atque in sole desiccantes, voces atq; tonitrua cum fulgure horrendo properantes animaduertunt, vnde factum est, vt in cohortes duas seu numerum binarium se diuiderent, & vltra duarum vlnarum spatium non multum ab inuicem distantes, vt à tempestatis rabie immuniore manerent, sunt congregati, sub vna ergo arbore tres ancillæ cum quodam puero sedebant, sub altera duo vel tres viri; tempestate ergo appropinquante (mirabile dictu) tonitru nihil potuit contra illos arboris prioris, durante mora vnus prædictarum ancillarum sub illa, ac si illa esset solummodo fronte quasi à Deo obsignata, ne spiritus ille mali aliquid ei intraret; quare spiritus nescio cuius instinctu incitata, durante tonitru & pluuia maxima cadente, arborem illam relinquere, & ad aliam festinare sibi proposuit, & cæteros alloquens, Ego (inquit) ad arborem alteram properabo, vultisne mecum decedere? at cæteris recusantibus, vt illa 5. vel 6. fecerat passus, protenus aliæ duæ, simulque ille puer sub illa arbore manentes, & cum ipsa decedere nolentes, fulmine percussæ exanimatæ sunt, nullo alio signo præter paruulam corticis rasuram apparente, ancilla vero decedens tuto ad viros sub arbore alia delitescens euasit. Sed quod maius adhuc miraculum videbatur, ignis in forma globi, ab arbore illius summitate ad radicem eius vsque descendens, instar rotæ super terram voluebatur, & iuxta alterius arboris, sub qua ancilla illa cum viris steterat, cuius præsentia & transitu non modo stupore atque timore alienati atque attoniti sunt subterstantes, sed & ipsa arbor reuerentia quadam insigni commota, ita se ad rotam illam inclinare atque reuerentia quadam humiliare visa est, vt viri illius robusti qui ad truncum illius renitebatur dorsum ingenti arboris inclinatione fractum ipsi videbatur. Vnde liquet, quod maius sit in fulmine & tonitru mysterium, quam quod Peripaterici vnquam potuerunt comprehendere. Quare ad scripturarum sacrarum sensum potius, quam ad vanam atque vix probabilem Peripateticorum Ethnicorum imaginationem se accingere debent veri Christiani, quoniam quanta sit illarum certitudo, quantaque horum vanitas & absurditas in præcedentibus lucide est declaratum. Præterea aliud stupendi istius in natura metæori exemplum mirificum se obralit, Anno vltimo præterito 1624. mense Iulii prope oppidum illud Windesfor, vbi regale atque satis munitum conspicere est palatium seu castellum, ab vrbe Londinensi non nisi octodecim miliaribus distans. Nam duabus fœminis cum puellis tribus taticis spicas per agrum vndique dispersas post messem colligentibus, subito tonitru stupendum superuenit; maior puellarum fulgura vndique per aerem volantia, & coram oculis in forma oblonga cum caudis acutis apparentia respiciens, admodum & præter cæteras omnes est spiritu commota atque perturbata clamando matri, Phy de fulgure isto & tonitru non possum perduare, vt inam essem domi, & cum à matre & alia muliere honesta, quæ ante nuptias suas mihi in domo mea fuit famula seu ancilla, admonita esset, vt relicto friuolo & contentioso sermone Deum inclamarer, ipsa nihilominus, ommissis ad Deum orationibus, exclamationes suas facere erga fastidiosas metæori apparitiones pergebat. Vnde cæteræ sub duarum arborum procera-rum alis seu ramis se à tempestatis violentia munire sunt aggressæ. Puella vero illa iocoso & hilari vultu tergo ad quercus eminentissimæ truncum renitens dixit, se in throno quasi regio collocatam esse præ cæteris, & à tempestate securam; Mulier altera quondam ancilla mea brachium suum in gremium dictæ puellæ innitens habuit, atque altera eius soror natu minor non procul ab iis, matre interea puellæ sub alia arbore per quinque vel sex passus ab illa distante. Eueniebat autem subito, vt globus quidam igneus è nube subito in arborem illam ingentem decidens, eius corticem in tribus locis à vertice ad radicem vsque sine vlla partium intermissione, violentissimo atque subitaneo impetu abraferit, atque vndique ad miliaris fere distantiam eiulce fraguenta disperferit, ipterea etiam trunci atque corporis interni substantiæ à triplici illo vulnere haud immunis erat, sed ad digiti profunditatem longis atque continuatis, à summis ramis, vt que ad radicem vulneribus cauis, & quasi vomeribus inflictis, digito procul dubio Dei aut cuiusdam angeli administrantis operante, vnde factum vt puella illa quæ se ipsam maxime tutâ existimabat atque ab omni violentia protectam, impetu verbis non explicâdo, subito & cætu quasi oculi exanimata sit, mulier olim mea ancilla, brachii illius in gremio puellæ innitentis officio & sensu orbata, & more furibundo per plateâ seu viâ currebat, alta voce clamando, nubesq; respiciendo, Deus sancte aperi nubes tuas, atq; januas tuas, vt ingrediar nec

sibi per aliquot dies constabat, altera puella mortuæ soror solummodo inter omnes globum igneum descendentem animaduertit, cui sensus semper aderat, sed se ipsam flammis atque ardore impatibili circumdatam putabat. Mater alia arbore recta, alterum ex pedibus filiz mortuæ proximum stupore attonitum, & per quosdam post dies quasi mortuum habebat. Vnde dignum existimo esse admiratione, quod ipsa sola, cui cor ad eum erat induratum, ut Deum orare non potuerit, cæteris viuis, sola quamuis à periculo, uti videbatur munitissima morte esset affecta; Porro etiam, quæ res erat maiori adhuc admiratione digna, matris ancillæ olim meæ uxorem per campos undique requirens, ut ei pallium affretet, quo à pluuio & tempestate se defenderet, sed in itinere suo ei præ oculis flammæ oblongæ draconibus ignitis simillimæ obuersabantur, quarum vna galerum eius per aliquod spatium more turbinis auferens, portiunculam sui pallii in forma triangulari tanta facilitate excidit, seu excerpfit, ut ipse minime hoc perceperit, quousque galerum quærendo portiunculam illam triangularem palmæ magnitudinis iuxta illum inuenit. Quid igitur ex hisce miraculis coniecturare possint Peripatetici? Anne quod sit in istiusmodi effectu nihil præter calidam & siccam exhalationem è terra exurgentem, & in media aeris regione accensam: O quanta est hæc hominum ratione imbutorum dementia, operationes tam admirabiles & stupendas rebus tam pauci momenti referre atque attribuire! aut existimare, quod ratio tanta ex rebus tam brutis aut insensibilibus, quales sunt vapores aut exhalationes depromi possit.

Denique meteora omnia alia, tam sulphurea quam subtiliori substantia illuminata, qualia sunt cometz, ignis fatuus, & id genus alia hanc eandem sibi causam efficientem, videlicet ipsum Deum, vendicant, qui mediantibus angelis suis coruscantibus ea producere solet. Nec tamen hoc faciunt angeli sed Deus ipse in angelis & per angelos, qui ut in ipsorum compositione variant, ita quidem & meteora conditionis & proprietatis atque etiam constitutionis variæ producunt, vnde alia esse cometas, columnam igneam, lanceam ardentem, chasma, &c. & alia coruscationes, fulgura, pluuias sulphureas; denique & alia ignem fatuum, flammam è terra exeuntes esse obseruamus meteora, quorum nihilominus vnicus solus est actus, vnus Deus in essentia sua permans, qui varie non ratione sui, sed obiecti, radios suos varie recipientis, agit, videlicet respectu variarum corporum angelicorum quæ mediate actu primo interno in varias aeris mundani portiones distribuuntur, quæ densitate, raritate, atque etiam qualitate differunt, quemadmodum testantur scriptores fide digni.

CAP. XXI.

De causa terremotus, fontium, tempestatum marinarum, & similium efficiente, & quod illa sit solus DEVS, mediantibus organis angelicis.

Quod etiam DEVS sit causa tam primaria quam immediata (nam nullus est aut in loco aut tempore respectus coram Deo, qui est Alpha & Omega) ex literis sacris colligimus, vbi scriptum reperimus, quod DEVS terram commoueat è loco eius, adeo ut columna eius contremiscant, montes transferat &c. Job. 9. 5. Et alibi. Terra intuentis Deo tremis, Psal. 104. 32. Atque hinc alibi dixit Psalmista regius, quod Terra ima vestigia sint in manu Dei. Similiter ibi denotatur quod hanc terræ perturbationem inducat in proprietate seu eritatis atque iracundiæ suæ, est enim terræ motus semper actus in Macrocosmo præter naturam. Hinc dictum est in ira Dei contra Israelitas: Concutitur & mouetur terra, fundamenta celorum commouentur, 2. Sam. 22. 8. concutiuntur autem cum ira accenditur ei. Quod autem Iehoua quandoque densa nube circumseptus, ac ut plurimum corpore angelico vestitus huiusmodi meteora stupenda producat, è multis scripturarum locis colligimus: Ecce (inquit D. Mat.) Terra motus ingens factus est, angelus enim Domini descendit de caelo, erat autem aspectus eius sicut fulgur &c. Mat. 28. 2. quibus verbis innuitur Angelum Dei fuisse causam terræ motus efficientem, vnde postquam effectum expresserat in his verbis: Ecce Terra motus magnus factus est &c. rationem seu causam efficientem verbis sequentibus explicat; Nam (inquit) angelus Domini descendit de caelo. Modus autem per quem hæc fecit, erat aspectus eius fulgureus, hoc est Dei fulgor & splendor essentialis, ex angelica compositione effulgens. Nam corpora angelica dicuntur specula suscipientia splendorem diuinitatis uti infra latius. Hinc dixit Dauid: Terra intuentis Deo tremis &c. Psal. 104. 32.

Ex his igitur luce meridiana clarius apparet, quam impia & profana sit illa Ethnicorum opinio dicentium, Terræ motum esse nihil aliud, præterquam violentam multitudinis ventorum in terræ visceribus retentorum eruptionem: vbi ventum seu aerem, organum seu vehiculum aspectus diuini, huiusmodi stupenda efficientis, male accipiunt, atque ita in idololatriæ insignis speciem coincidunt, creaturæ actus creatoris iniuriöse atque vane attribuentes. At vero huiusce rei mysterium si oculis paulo accuratioribus inspicere voluerint, rem quidem momenti altioris percipient, atque ipsi

ipsi existimarunt. Nam communis nos docet experientia, quam abstrusi terræ motum sequantur euentus, & quantæ admirationis ipsam concomitentur effectus, videlicet pestes, fames, & quandoque ipsa terra suspitiis igneis ingemiscere, & gemitu more leonis rugire animaduertitur, quæ omnia mirabilia vento, ac identaliter in terra incluso, assignare, valde (vtrationali videbitur) absurdum apparebit. Nos vero inter mille exempla vnicum tantum in nostra Europa admiratione dignum producemus. Die conuersionis D. Pauli (inquit Historia Veneta) circa horam à meridie primam, Audrea Dandolo duce 54. tunc temporis gubernante, terræ motus maximus est ortus, qui tali motu tantaque violentia ciuitatem concutiebat, vt structura variaz tam publicæ quam priuatz eiusdem impetu corruerent, adeoque turres templorum, videlicet Sancti Syluestri, Vitalis, & Iacobi De Lorio, simulque tectum Sancti Angeli, & pars læua illius D. Basilii humi ceciderunt, & prostratae sunt, atque hic terræ motus per spatium quindecim dierum plus vel minus durauit, eiusque impulsu complures mulieres grauidæ abortiuerunt, hunc autem morbus admodum contagio- lus est infecutus, qui cum tumore in inguinibus incipiebat, quem immediate ardor extremus cum dolore atque grauedine capitis insequabatur, ita vt memoria ipsis sit ablata, & communiter infectionem istam patientes intra triduum vt plurimum vitam cum morte commutasse sunt obseruati, imo vero ex personis centum vix decem sunt numerati, qui mortis flagellum euaserunt, ita vt per vniuersam ciuitatem nihil præter quam lachrymæ, gemitus, funera, medici, & visitatio ægrotorum fuerit in vlu. Denique in sine grassari incepit pestis, & tanta atrocitate & seueritate inuadere, vt vndique viri, infantes, mulieresque omnis ætatis, qui infectionem passi sunt subito etiam in plateis mortui ceciderint, ita vt consanguineus consanguineo, aut amicus amico præsidium præbere non sit ausus, & iidem liberi parentes, parentesque suos liberos reculare & euitare sunt coacti; medici ipsi attoniti fugam ceperunt, & pompa funebris iam erat incognita, sed sine ceremoniis nobiliores ad fossam more vili sunt attracti. Hæc quidem contagio à primordio verni temporis vsque ad primum mensis Maii incrementum suum habuit, atque tum postea (non nisi paucis superuiuentibus) decretere incepit.

Quid? Anne hoc vento brutalis, & inani in terra incluso, seu potius præsentiz Domini, per angelum impios & superbos affligentis (vti in tempore regis Dauidis quando contra mandatum DEI populum numerare est aggressus) est attribuendum? O vana philosophorum Græcorum inuentio, qui admirabilium terræ motus effectuum, cum sint oculares quasi testes (nam Diodor. Siculus & Herodotus mirabilia de terræ motibus in Græca accidentibus narrauerunt) tamen stupendos ipsorum effectus causæ tam friuolæ assignare gestiunt, qualis est merus aer seu ventus inclusus in cauitatibus terræ.

Sed in hoc loco varias philosophorum de terræ motu intentiones recitare aggrediemur, quo facilius discernatis quam sint in suis opinionibus inconstantes atque instabiles, quod quidem inde oriri solet, quoniam verum meteororum fundamentum secretosque verbi diuini actus ignorauerunt.

Posidonius dixit causam huius esse ventum inclusum in concauitatibus terræ, in quo cum Peripateticis conuenire videtur dicentibus, ipsum esse factum à vaporibus in visceribus terræ obstructis, qui locum exitus minime inuenientes, atque per radios solares tempore diurno facti atque rarefacti, latera terræ exitum quaerentia concutiunt, & ita erumpentes terræ motum faciunt. Assyrii atque præ cæteris Babylonici eum virtute cuiusdam planetæ seu eiusdem radorum aspectu quodam, cum illis solis in centro terræ concurrentium produci volunt. Anaxagoras eum processu temporis ab aere in terra retento procreari putat. Atque ira videtis quod multi multa, at nihil certi de huius ortu aut causa efficiente indicauerint, cum reuera Deus sit huius rei causa immediata, è corpore angelico aspectu iracundiæ suæ terram intuente, qui hæc omnia efficit atque agit in fortitudine brachii sui, vt in præcedentibus est declaratum, ei ergo soli attribuaturs tanti miraculi laus atque gloria in æternum.

Quod etiam Deus sit sola fontium atque fluminum causa efficiens, nos docet sacer contextus, vbi sic legitur: *Qui emittit fontes per valles, vt inter montes ambulent, vt potum præbeant omnibus animantibus agri, Psal. 107.* Et alibi, *Cum roborauit lebona fontes abyssi, sapientia erat cum eo. Eccl. Prou. 8. 28.* Quibus liquet, quod Deus seu virtus diuina sit causa fontes & flumina efficiens, & non vapores terræ, vti Peripatetici falso existimauerunt.

Denique Deum esse vnicum tempestatis marinz effectorem, vtpote qui ex turbine ad istiusmodi effectum agit, non aliter quam dictus est Iobum ex turbine alloquutus esse, quod etiam ex hisce Psalmistæ regii dictis confirmari videtur, *Descendentes (inquit) ad mare nauibus, ipsi vident opera lebonæ, & mirabilia eius in profundo, dicitque, & stare facit spiritum turbine, & exaltat fluctus eius, ascendunt vsque ad caelum, descendunt vsque ad voragines Eccl. Psal. 107. 33.* Porro & alibi legimus, *Oceani naues perfringes Euro, Eccl. Psal. 65.*

His ergo more recto intellectis, necesse in primis habemus, vt ad Deum in omnibus tribulationibus istis confugiamus, cum oremus, eius potentiam cum tremore agnoscamus, vt hoc modo li-

beri euadamus à periculo imminente. Quare Ethnicorum figmentis, nullius virtutis aut potentiae fidem nullam adhibeamus, in Deum eiusque verba omnia perficientia credamus, ut Deo commiserescente bene in omnibus huiusmodi angustiis nobis sit atque fauste. Hinc loco antea citato in tempestatis marinae aggrauatione sic pergit Propheta: *Tunc clamant ad IEHOVAM, & de angustiis eorum educit eos, stare facit turbinem in silentium, & silent fluctus eorum, vnde celebrant IEHOVAM misericordiam, & mirabilia eius filiis hominum predicant, Psal. 107.*

Correlativum ad Microcosmum.

TAm ex Theosophorum quam Philosophorum eruditiorum doctrina accepimus, quatuor esse in mundo ad Archetypi & primae Ideae similitudinem procreata, quorum duo sunt naturali via, à creatore optimo maximo creata, videlicet mundus & homo, alia vero creaturae humanae hominis nempe artificio fabricata, Arca nempe seu tabernaculum fœderis à Mose exstructum, & templum illud insignè à Salomone fabricatum. Vt ergo naturalia illa sunt secundum Archetypi effigiem creata, ita quidem artificialia ad naturalium exemplum sunt fabricata. Sic enim in mundo tres habemus regiones, quarum vna dignitate alteri præcellit, videlicet suprema, quæ est omnium essentia præcellentissima, *Empyrea* dicta ab ignea sua natura, & vero, ut ignis est elementum omnibus cæteris dignitate eminentius, essentia purius & simplicius, itaque idem ob istam rationem cælum *Empyreum* est cæteris duobus inferioribus caput atque Princeps, vnde pro sede assignatur creaturis omnium purissimis atque simplicissimis, Angelis videlicet, atque intelligentiis splendore diuino coruscantibus.

Tunc media regio de vtroque extremo participans sequitur, quæ *Aether* dicitur, quia ex igne supremo & aere infimo videtur componi, quare non est adeo pura atque illa suprema, nec ita impura, crassa, atque immunda, ac illa infima, sed in mediocritate consistens. Denique infima est superioribus quantitate crassior, qualitate imperfectior, omnibusque mutationibus obnoxia, videlicet ventorum agitationi, nubium procreationi, tonitruorum vociferationi, atque fulgurum, presterum, & cæterorum meteororum lucidorum inflammationi, pluuiarum madefactioni, aquarum inundationi, ventorum è terra erumpentium violentiæ insanæ & furibundæ, turbinum potentiae, & infinitis aliis præter naturæ placidæ leges accidentibus; Porro etiam in homine ad imaginem mundi fabricato (vnde & Mundi filius dicitur à Mercur. Trismegisto) habemus cælum intellectuale, menti diuinæ eiusque scintillis angelicis assignatum, vnde & eius caput est, sancti sanctorum sedes; in regione media seu spiritu cœlesti est vitæ atque animæ viuentis sedes, atque aer eius grossus, cum externa templi huiusce humani sedes, videlicet corpus, tot & tantis mutationibus subiiciatur, atque meteororum, tam ad generationem quam corruptionem tandem effectibus, ut quam aptissime infimæ mundi regioni comparari debeat.

At vero hoc idem confirmauerunt Moyses in sui tabernaculi, & Salomon in sui templi constructione: Nam prima eorum pars est detecta, & aeri communi aperto relicta, ventis, pluuiis, grandinibus, niui, & aliis aeris impressionibus, quæ sub circulo lunari formari obseruantur, ac denique omnibus alterationibus & mutationibus subiecta est, quare & huic parti accedunt homines vulgares omnis generis, simul atque animalia, vbi ratione sacrificiorum continuorum assidua est vitæ & mortis vicissitudo, vnde factum est, ut mundi elementaris dispositioni conuenienter applicetur pars illa, utpote qui compositus est ex aqua, tanquam substantia fluxili & instabili, vnde mundus reuera dicitur tenebrarum atque obscuritatis, atque ob hanc causam tentator dicitur quandoque Princeps tenebrarum, & quandoque Princeps mundi, & quandoque Princeps habens potestatem aeris. Pars secunda tabernaculi seu templi tecta est, atque intrinsecus auro resplendet, & illuminatur candelabro cum 7. brachiis, quæ sine dubio denotant planetas totidem, vnde hæc tabernaculi regio sine dubio repræsentat mundum in Macrocosmo cœlestem, de luce & tenebris participantem, videlicet igne & aqua tenui, vnde dicti sunt cæli ab Hebræis *Eshamaim* ab *Esh*, igne, & *maim* aqua, ex quibus liquet, quod cæli substantia sit reuera corpus, sed incorruptibile, quodam imbutum intellectu, à quo gubernatur, eique annectitur, ita ut non sit materia hæc libera nec vagabunda, talem etiam respectum haber anima rationalis in homine, seu Microcosmo, ad eius corpus. Tertia Tabernaculi seu Templi pars erat Sanctum Sanctorum, effigiem seu imaginem præferens mundi intellectualis, qui est ignea angelorum atque intelligentiarum abstractarum seu separatarum (qui ministri sunt Dei viuentis) sedes & domicilium, quod etiam in eo significatur, quoniam duo Cherbini aurei extensis in longum alis tegunt & adumbrant propitiatorium. Porro etiam in templo humano has omnes habemus regiones, puritate & impuritate omnimodo differentes, vnde factum est, quod ut in mundo maiori omnes habemus influxus à DEO per mundum maxime purum atque igneum, in illum sibi proxime subiacentem, videlicet mediantibus sephirotis per regionem angelicam seu empyream in illam ætheream, atque itidem illa ætherea in illam sublunarem, elementarem dictam

dictam, in qua tot & tantæ fiunt in mundo permutationes; ita quidem in mundo humano vis mentalis per intellectum influxus suos facit in regionem ætheream, in qua est vis vitæ, cuius denique influentiis spiritus aereus, vndique per corpus & alveos sanguineos dispersis, regitur atque gubernatur, ad vitæ humanæ complementum, atque ipsius conseruationem; at vero harum regionum essentias habemus ab illa regionum Macrocosmi, præterquam quam duplici afflatu (illo scilicet communi, quem creator mundo ad eius complementum assignauit, & eum proprium, quem ipse homini sub nomine spiraculi vitæ inspirauit in faciem Adami) necesse est quod particulæ cuiuslibet Macrocosmi regionis homini in sua creatione attributæ concurrant ad perfectionem regionum Microcosmi. Porro etiã eadem ratione liquet, quod infima Macrocosmi regio seu aer, meteororum variformium præsentia aggrauata atque perturbata, etiam cum aere humano communicet assidue, quippe qui aer communiter inhaustus & inspiratus tam per nares, asperam arteriam, & poros Microcosmi, se iungit cum illo in homine ineluso, & per hanc communicationem ille etiam humanus est particeps & compos naturarum, impressionum in aere magno prius generatarum, ac tum postea per eum dissipatarum, & quasi in leminaria inclusarum: atque vt in Macrocosmo Deus influentias, omnia meteora, tam propitia quam maleuola procreantes, per portas suas lucidas impluit in mundum angelicum, & ille in mundum cœlestem, qui tandem per illum elementarem vndique disseminat: ita quidem Deus est actor in his omnibus generalis, eiusque actus est eius verbi vndiq; dispersi seu sapientiæ, seu emanationis atque emissionis lucidæ effectus. Quare etiam manifestum est, quod omnes morbi in homine procreati non aliter procedant à Deo, quam meteora illa in magno mundo: at vero quemadmodum voluntatis diuinæ effluxus prius per ordines angelorum varios secundum variam effluxuum rationem descendunt, qui etiam tum postea in corpora ætheris stellaria eos effundunt, à quibus denique in inferiora ad meteororum atque impressionum cuiuslibet generis procreationem impluuntur, ita quidem venti quasi spiritus & angelicæ impressiones, tam occulte quam manifeste, sunt ministri Dei, qui primum agunt in aere aperto, vt tum postea variis modis & viis agant in aere humano ad voluntatem seu placitum DEI siue bonum siue malum exequendum. Hinc ergo est, quod vt in mundo maiori dictum est, *pra fulgore in conspectu eius nubes transferunt, grando, & carbones ignis, & intonuit de cœlo Dominus, & dedit altissimus vocem suam, & carbonem ignis, misit sagittas suas, & disparuit eos: fulgura multiplicauit & conturbauit eos, &c. Psal. 17. 49.* Vbi per sagittas intelligi possunt fulguris radii, vnde alibi dictum est, *libens directe emissiones fulgurum, & tanquam bene curuato arcu nubium exterminabuntur, & ad certum locum insilient. Sap. 5. 22.* Etiam in Microcosmo tali modo mediante Microcosmi spiritu agit Deus, videlicet in cendium in eius spiritu aereo non aliter accendendo, quam in aere Macrocosmico.

Quare in hæc verba erumpit Iob. *Sagittæ omnipotentis in me graues sunt, virus earum ebibit spiritum meum, & consurbationes Dei quæ acie instructæ sunt oppugnant me, Iob. 6. 4.* Et alibi, *Faciet Iehoua vt adhaereat tibi pestis donec consumaris, Iehoua repercutiet te absumente;* Hoc autem fit in ira Iehouæ de qua sic loquitur *Ira Iehoua fit vt ignis consumens, Et alibi, igne absumet Deus improbos, Et de hoc alibi, Effunde æstum tuum in alias gentes.* Porro etiam lepra cadens in Miriam niui comparari potest. Sed de his in historia nostra Microcosmi Præternaturali locupletissime. Nunc autem ad ministrorum angelicorum DEI descriptionem, quorum est mandata & placita DEI perficere, saltu quidem leui descendemus.

MEMBRI SECUNDI

LIBER PRIMVS.

DE ANGELIS IN GENERE.

CAP. I.

De variis intelligentiarum appellationibus, iis tam à Theosophistis, Cabalisticis atque etiam Philosophis assignatis, & de ipsorum ratione.

TAmetsi in Historia nostrâ Macrocosmica luculenter satis, licet verbis magis succinctis, de angelorum seu dæmonum tam bonorum quam malorum nominibus, naturis, locis, atque operationibus loquuti sumus: tamen hoc in membro ipsorum conditiones paulo accuratius inspicere nos vrget subiecti præ manibus nostris versantis necessitas. Quare dum hoc in loco apta se nobis præbet

præbet occasio de ipsorum appellationibus, compositione, differentiis, proprietatibus tam in genere quam magis speciatim agemus.

Ad ipsorum nomina ergo quod attinet, ea non necessitate aut ex essentia sunt iis imponenda, ut per ea & palam prout reuera in suis naturis sunt nominentur, & clamentur, sed solummodo signa uel memoratiua sapientibus reuelatione sunt tradita, medijs quibus ab hominibus intelliguntur, & in memoria habeantur: non enim later omnis uirtus diuina in uoce; Sic etiam ineffabile est nomen Tetragrammaton, & tamen cum à Moysè quærebatur, Quod est nomen tuum, respondebat ei Deus i. h. u. h. hoc est, *nomen meum in æternum*, & hoc memoriale meum de generatione in generationem, est igitur Tetragrammaton æternitatis nomen, generationi autem memoriale tantum, quia nequit uia uoce componi nomen, quod diuinitatis naturam æquare possit. Quare Rabi Moyses Ægyptiacus dicit, nomina Dei ab hominibus usurpata esse à proprietate & minime ab essentia proferenda; uerbi gratia *Ehie* ab æternitate: *Adonai* à Dominatione, *El* à fortitudine, &c. Pari etiam ratione Angelos seu intelligentias secundum ipsorum essentias nominare, durum & impossibile est, utpote essentia diuina repletissimas: at uero quatenus sapientes angelos ab operibus cognouerunt ita quidem nomina iis tam generalia quam particularia imposuerunt. Exempli gratia, Generali nomine primus Hierarchiæ supremæ ordo dictus est *Seraphin* ab amore & ardore igneo. *Cherubin* à sapientia & scientia, *Throni* à iustitia &c. Sic etiam Archangeli & angeli ab officio ipsorum emissario. Porro etiam nomina pari ratione peculiariter ascribuntur angelis eodem respectu, uidelicet à conditione seu officio & uirtute, quemadmodum à medicina & medicatione *Raphael*, à uiriliter *Gabriel*, ab ignea natura *Uriel*, &c. quorum tamen nihilominus nomina propria & essentialia proferre admodum est arduum, quoniam ipsorum essentiam ignoramus, & consequenter eam inuenire mortalium fragilitas negat atque prohibet, nisi in quantum nobis reuelatione diuina fuerit concessum, Hinc ergo erat, quod sapientes contemplatissimi sibi ex numeris & figuris secundum uoluntates, angelorum nomina formauerunt, non aliter quam pueri ex literis uoces componere docentur, uel Hebraicis, uel Græcis, uel Romanis, uel Arabicis, uel Ægyptiacis, non quod uoces egeant literis talibus, sed quia tanta est nostra imbecillitas, ut memoriæ causâ tales requirantur characteres, taliaque ex literis & characteribus nomina efformantur: Sunt ergo nomina huiusmodi quasi notamina (ut Reuchlinus habet) quæ sensus nostros imprimis incitent uel figura, uel uoce, tunc phantasia à sensu exagitur ut & phantasia memoriâ, memoriâ rationem, ratio intellectum, intellectus mentem, ac denique mens angelum mouet, Ex quibus liquet, quod angelus excitetur à nobis hac uia, ad uoluntatem nostram piâ obsequendam, & non nos ab angelis. DEVS enim & angeli syllabis & dictionibus aut orationibus uulgo familiaribus non commouentur, sed nos per illas, sed illæ nos inducunt ut in eis quasi anchoram fiduciam habeamus. Exempli gratia (ut Reuchlini uerbis utar) appellendo nauem ad portum, solent nauæ resti eiecta uel fune prolato terram attrahere quâquam immobilem, quo conatu ad terram se ipsos trahunt, simili plane respectu per signa huiusmodi sensibus obiecta uidemur diuinitatem inuisibilem nobis attrahere, cum tamen reuera nos ipsos mobiles ad immobilem diuinitatem attrahamus.

Hinc ergo est, quod signis, characteribus, uoce, hymnis, & alijs ceremoniarum ritibus utamur in DEI & Angelorum in nostrum auxilium inuocationibus, non inquam ut illos moueamus ad nos, sed uicè uersâ ut nos hac ratione ad eos eleuamus, Sed ad propositum.

Spiritus

Spiritus separatus appellatur no- mine magis	Generali vel re- spectu ipsius	Officij	{ Archangelus Angelus. Spiritus administratorii.
		Substantię ex qua com- ponitur	{ Mamon seu Mamona Spiritus, Ventus, Minister igneus.
		Scientię qua præditus est	{ Dæmon Dæmonium Intellectus separatus Intelligentia
		Originis & dignitatis	{ Sanctus Dei nutus Diuinus vultus DEVS. Agalmata
		Contrarietatis in pro- prietate	{ Bonus Malus
		Virtutis atque opera- tionis, nempe à	{ Medicina, Raphael, Virilitate Gabriel. Ignea dispositione Vriel, Stupore & admiratione gratia fortitudinis suę Michael
		Mundi, quare ipsi as- signatę,	{ Orientalis, Meridionalis, Occidentalis, Septentrionalis.
		Elementi, in quo cre- ditur habitare	{ Igneus, Aereus, Aqueus Terreus
		Stellę cęlestis, in cuius orbe mansionem ha- bet vel virtutem per influxus recipit	{ Saturnius, Iouialis, Martialis &c.
		Nominis cui in serui- bat	{ Jeremiel à Propheta Ieremia. Zachariel à Propheta Zacharia. Vriel ab Vria Ezechiel &c.

Iuxta Cabalistarum sententiam spiritus istiusmodi abstractos dicimus Malachim à Hebręis, Ange-
 los à Gręcis, Deos à Latinis, Reuclin. De Art. Cabal. At vero alii volunt Archangelum & Ange-
 lum esse nomina ab officio potius emissorio deriuata, vnde Angeli quasi nuntij, vt pote qui emit-
 tuntur ad voluntatem diuinam annuntiamdam & exequendam. Dicuntur etiam spiritus administra-
 torii, seu præfecti ad faciendam omnę rem à Deo institutam. Et Racanat in 14. Exodi vocat eos cha-
 racteres volantes superne in fundamento sapientię spirituales operationes, quorum sunt notę Ca-
 balisticę. Nomina eorum iis secundum substantiam assignata sunt. Mamon seu Mamona quasi spiri-
 tus, atq; etiam ventus & ministri ignei, vnde in literis sacris legimus, *Qui facis Angelos tuos ventos, &*
ministros ignes vrentes.

Pręterea nomina sua sortiuntur à scientia & ratione, qua præditi sunt. Dæmones, & Dæmonia
 dicuntur, quasi scientes, intelligentes, sapientes, & præcipue ipsi qui sollicitudini in gortiorũ inferio-
 rum sunt destinati. Et quamuis Dæmonij vocabulũ videatur nobis esse nomen in malam parte in ac-
 ceptum videlicet pro malo dæmone, in quo esse diuinum extenuari solet; atramen à multis auctori-
 bus satis probis illud in bonam partem vsurpari inuenimus, videlicet ab Homero, Apuleio, &
 alijs, qui dæmonium Soeratis accipiunt pro Deo eius. Porro etiam intelligentia dicitur angelus &

intellectus separatus, non à materia, sed à Diuina natura, utpote quæ est vnitas, at vero essentia angeli est alteritas, uti infra clarius. Per intelligentiam autem & intellectum separatum intendimus substantiam intelligibilem, liberam ab omni crassa & putrescibili corporis mole, immortalis, insensibilis, cunctis adsistens, cunctis influens; quibus denuo concludere possumus, Intelligentiam, Dæmonem, & Spiritum esse eiusdem naturæ atque conditionis.

Nomina etiam iis ab eorum origine & dignitate sunt inscripta, videlicet *Sancti, natus DEI, & diuini vultus*, Imo vero & *Dij* nantupantur, & Angeli pro Diis interpretantur: Atque etiam Dionysius eos agalmata, id est præclara & polita specula vocat, in quibus gloria & splendor diuinus recipiuntur, atque ob formarum istiusmodi vbiquitatē, dixerunt Platonici omnia diis fuisse plena, quos tamen vnico Ioui referebant, quasi ipsorum parenti, nam à profapia increata orti sunt, atque fulgidam suam gloriam acceperunt. Ad nomina quæ iis imponuntur, propter cognomina hominum quibus administrabant, quod attinet, talia iis nomina à lacris scripturis imponi legimus, videlicet apud Esdras nomen Archangeli *Jeremiel*, à Ieremia Propheta, *Zacchariel* à Zacharia, *Vriël* ab Vri a Propheta, quem occidit Ioachim: Sic Samuel, Ezechiel, Daniel, tum prophetarum tum & Angelorum sunt nomina. Porro etiam Phaniel & angeli & loci nomen est, in quo per totam noctem luctatus est Iacob, Ex quibus patet, quod nonnunquam spirituum nomina accipiuntur à rebus ipsis, quibus præficiuntur, videlicet siue stellis, siue hominibus, siue locis.

Denique à naturarum contrarietate bona & mala dicuntur, At vero, quoniam de his latiore mentionem in sequentibus habebimus, vbi de Angelorum differentia verba faciemus, ad ipsorum compositionem salu quidem leui descendemus.

C A P. II.

De Angeli Essentia & compositione, quid sit eius externum, quidque internum?

Magna orta est inter philosophorum atque theosophorum peritiores *De consistentiâ Angelicâ* disputatio atque discrepantia, cum quidam (inter quos Damascenum, Thomam, atque Dionysium nomino) affirmant Angelum esse quid absolute incorporeum. At vero, Basilus, Origenes, Gregorius atque Mercurius Trimegistus cum tota Academicorum Schola eum vult esse substantiam corporeâ, & quod absque errore Angeli possint dici corpora Augustinus supra Genes. verbis expressis ait dæmones, aera, atque ignea esse animalia, & consequenter iis corpora aerea assignare videtur; nam alibi asseuerare haud dubitat, angelos ab initio creationis suæ corpora habuisse aerea, ex puriori superioris aeris parte formata ad agendum idonea, & non ad patiendum, malos autem angelos lapsu mutatos fuisse, quoad corpus in aeris crassioris qualitatem, ut etiam pati atque igne torqueri possint: Quæ etiam corpora angelis assignata sint à Deo in creatione nos docet Basilus, videlicet quando dii esse spiritus tenues, aereos, & puros, Artesius in clauæ sapientiæ ait Diaboli externum esse aerem, eius vero internum ignem, ob quam causam docet Diabolo facillimum esse, respectu sui externi, cum spiritu aereo in homine coniungi, atque hac via morbos æstuolos procreare.

Ad nostram autem opinionem quod attinet, certissimum est, & ratione aperta cõprobatum, quod Basilus, Gregorius, Origenes, & Academici omnes à veritate minime in eo deuiarint, quod dixerunt dæmones seu angelos esse quoad eorum externum ex aere incorporatos, vnde & pro aeris intricatitate aut tenuitate variatione diuersa, varii inueniuntur in mundo dæmonum ordines, natura & conditione inter se discrepantes; nam uti obseruatum est in ordine naturæ aerem subtilē nihil esse præter merum ignem, & aerem mediocrem præter ventum, eiusque crassum in naturam aquæ commigrare, cuius tandem spissum est ipsa terra, ita quidem ob eundem plane respectum, dæmonum alii sunt ignei, alii aerei, alii aquei, & nonnulli terrei, atque consequenter omnes respectu ipsorum externi sunt aerei mere, hoc est subtiliter corporei; quatenus aerei.

Nam quis in philosophia quodammodo versatus ignorare potest aquam pluuiam prius fuisse nubem densam, & nubem densam à vaporis nebulosi specie fuisse prius deriuatam, atque ille vapor nebulosus qui oculis comparere solet, erat vapor inuisibilis, qui est primus gradus progressionis ab aere mediocri & inuisibili, ad illum spissum & visibilem, quæ alteratio fit per gradus spissitudinis; Pari ergo ratione necesse est, quod ad variam angelorum constitutionem respectum habemus, atque hinc oritur mysterium mutationis angelicæ ab vna in aliam speciem, à forma visibili in inuisibilem, & è regione; vnde certum est, quod angeli quatenus aerei, eatenus sunt corporei; nam nisi aer in sua natura inuisibilis esset corporeus, impossibile esset, ut in corpus visibile condensaretur; nam quod facit tale est semper magis tale, in suo exordio, nec certe quicquam quid dare potest quod ipsum non habet, at aer appositione facit nubem aquam, & terram, via condensationis; quare procul dubio naturam corpoream in se habet, aut in corporis speciem alterari erat impossibile; Hæc ergo erat ratio, cur alii sunt dæmones ignei, videlicet qui tenuissimo & rarissimo induuntur aere;

aere: alii venti qui scilicet aere mediocri vestiuntur, & sunt in suis corporibus spissiores; quam illi ignei, & ita in cæteris: quibus concludimus, quod utcumque angeli in suis sphaeris intelliguntur, pro corporibus accipi debent, licet raritate & puritate, prout de hoc vel illo elemento magis participant, inter se discrepare videntur.

Ob istam procul dubio rationem agnoscere videtur Orpheus esse corpus vnum, quod igne tantum constat, hoc est cuius tam externum quam internum sit igneum, atque huiusmodi dæmones vocat ipse super cælestes: alterum ignis & aeris mixtione contemperatum, atque hi dæmones dicuntur aërei & ætherei, illi si aqua addatur, assurgit genus tertium dæmonum, qui aquei dicuntur, atque hi visui quandoque subiiciuntur, quibus si subtile terreum subiungatur, dæmones dicitantur terreni. Quibus nobis innuere videtur, quod secundum variam spiritus mundani in tenuitate aut spissitudine temperiem, corpora angelorum inter se discrepare videntur.

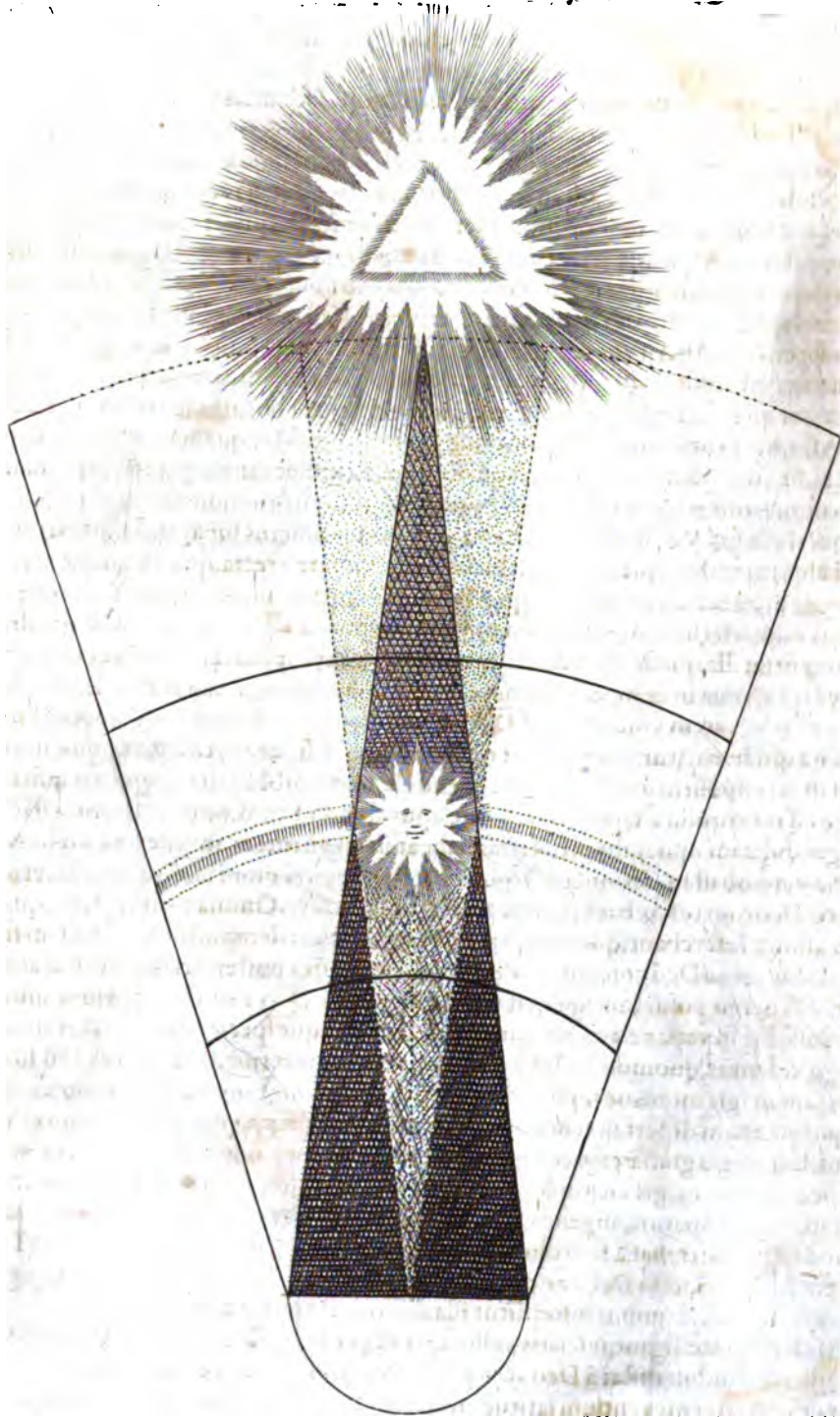
Sed ad lucidiorem huiusce rei demonstrationem accedere nobis jam liceat. Habemus in rerum vniuersitate non nisi duo nobis proposita, videl. creatorem vniuersalem, seu lucem increatā, omnia formantem, atque creaturam omnia in cælo & in terra mediante dicta luce increata constituentem, atque eam nos docuit D. Petrus esse aquam, ut & lucem illam verbum nuncupauit diuinum. Hic ergo habemus omnium creaturarum tam externum quam internum. internum (inquam) quod initium suum habet, à Spiritu Dei incorruptibili, qui dicitur inesse omni rei, Sap. 12. ut vitam & esse ei impartiat, h. e. cuiuslibet creaturæ, inter quas angelos & intelligentias statuimus esse primi ordinis atque intentionis, h. e. in essentia & excellentia sua Deo proximas, & in consistentiæ sui externi puritate & tenuitate Deo contiguas, vnde ut Dei essentia est simplicissima, omniq; materiæ expertissima, atque sibi soli absque vilo materiæ adiumento sufficiens, ita quidem identitas iure nuncupatur & vnitas, at vero quatenus præter radium istius increatæ diuinitatis, qui est eius internū, angelus habeat ad suam consistentiam spiritum externum creatum, ad sui corporis molem utcumque subtilem cōplendam, eatenus est ipsa creatura & non creator, quare ab itentitatis dignitate distare dicitur, quoniam ex duobus conflatur, atque ob hanc causam haud inepte à tam in philosophia quam theosophia peritioribus appellatur Alteritas, quæ numerum binarium præsupponit, vnde euidentis est, quod, ut Deus in sua natura est absoluta simplicitas, ita quidem natura angelica sit summus in compositione gradus, non aliter quam numerus binarius est prima vnitatum confusio, seu prima vnitatis in multitudine immergio, h. e. primarius in compositione gradus, non aliter quam numerus denarius, qui est articulus, est radix ad centenarium, qui est quadratum ad millenarium, qui est cubus, nam articulus est primus in numerorum cōpositione gradus, post digitos, qui sunt numeri simplices, uti in demonstratione sequenti clarius. Vel sic: Alteritas hæc angelica est numerus binarius, conflatus ex vnitate diuina, quæ est eius formale atque internum lucidum, & vnitate creata, quæ est subtile aereum, seu, est tenuissima aquæ primordialis proportio, quod est angeli externum & corporeum; quare certum est, quod binarius numerus sit compositorum omnium in mundo quasi radix, cuius quadratum cum sit quatuor, importat illa quatuor elementa, quæ in radice multiplicata producunt elementa sub forma cubi, quæ sunt vltima in compositione species, non aliter quam numerus millenarius est vltimus numerorum finis, ut autem vnitas seu lux Dei seu verbi sincera, est forma in compositione primaria seu angelica, ita quidem natura angelica est forma ad compositionem cælestem, quæ in ternario consistit, atque est ista compositio itidem loco formæ ad elementa sublunaria, & quæ ab ipsis constituuntur. Atque hæc est ratio quod à sapientibus omne opus absconditum, omnis meteori effectus, omnis animalis vegetabilis aut mineralis proprietas habeat suam virtutem angelicam à cælo & astris ipsis influxam, imo vero ob istam rationem Orpheus & Pythagorei omnia Diis plena dixerunt, quos vnico Ioui Deo Deorum referebant omnes. At Platonici dixerunt, Omnia formis plena, quas itidem vnice mundi animæ referebant, quorum priores magis à priori demonstrationem suam fecerunt, videlicet angelos, quos ad Deū vnicum retulerunt, alteri magis à posteriori videlicet ab anima mundi, quam in cælo æthereo posuerunt, quæ est vis illa angelica à Deo infusa, qua cælum animatur, formasque nouas assidue in varias elementorum sphaeras earumque species impluit liberaliter.

Ex his ergo videmus, quomodo angeli sint compositi ex interno & puro, quod est lux diuina, de gloria cuius sunt magis minusue repleti, & de spiritu mundano tenuissimo, tanquam ipsorum externo, qui spiritus etiam differt in tenuitate, puritate, & subtilitate, vnde fit, quod qui puriores & tenuiores sunt, sunt magis gratiæ capaces, qui densiorum corporū, minus: nam quo magis materia distat à grossitie, eo etiam magis vicina & propinqua est Deo: Hinc legimus in Secretioribus in Cabala & theographia, quod natura angelica sit valde propinqua ob suam puritatem primæ luci, quæ est Deus; & quod eo plus attrahat à fonte lucido quo propinquior est, & eo magis recipiat Theophaniā, hoc est, lucem & splendorem Dei, quo purior, ita ut prima lux descendat primum in angelos, primi ordinis, à patre luminis, à quibus infunditur illa illis ordinis secundi &c.

Sed ut ista clarius intelligantur sciatis velim quæ in hac re sit opinio Archangeli in Dog. suo Cabalístico: Quicquid inquit distat à Deo actu primo & purissimo, necesse est subintrare materiam, vnde naturales describentes entium latitudinē in eius cacumine posuerunt actū purū sine materia,

in imo vero materiam sine forma, intermedia vero omnia admixta demonstrantur ex forma & materia: hæc ille. In quo eius sermone percepi ego inventionem meam de pyramidibus formali & materiali mixtis, (qua usus sum sæpius in physica meæ Macro & Microcosmi historia demonstratione,) non modo non fuisse vanam, verum etiam à probis authoribus strenue statuminatam. Quare si vobis placuerit figuram hanc sequentem acutis oculis intueri, videbitis pyramidem materialem sursum cœlum versus suo cono petere, quousque eius conus pertingat ad naturam diuinam, in quam penetrare non permittitur, quippe quæ est omnis materię expets; & vacua, & sibi ipsi vberim sufficiens: huius autem pyramidis materialis basis in centro est terra, quod maxime à fonte lucido videtur distare. At vero vice versâ Pyramidis formalis basis est cum Deo, & in Deo, eius vero conus ad basin vsque pyramidis materialis descendit. Considerare ergo potestis, quod vbi maior est pyramidis formalis proportio, ibi debilior, subtilior, & minor est pyramidis materialis portio, & è regione, in media vero interfectione vbi sc. ambæ pyramides se intersecant, ibi æqualem adesse diximus formæ & materię portionem, quare sphaeram æqualitatis per eam transire affirmavimus, in qua Sol transire dicitur. Descriptio est talis.

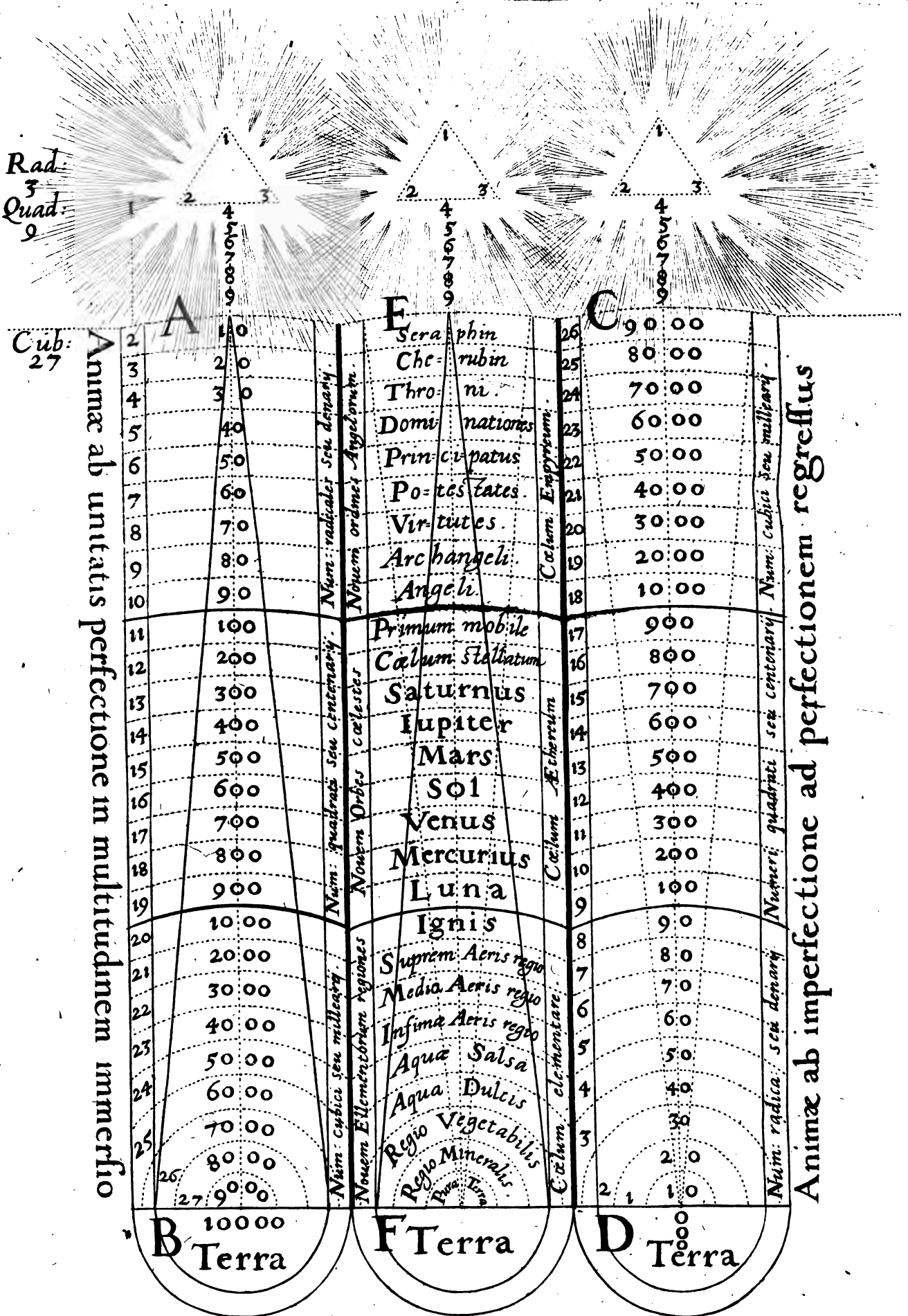
In

In qua videtis portionem pyramidis materialis, superiorem portionem vix tertiam occupare, ita ut tres videantur esse pyramidis formalis portiones: ad vnam illius materialis.

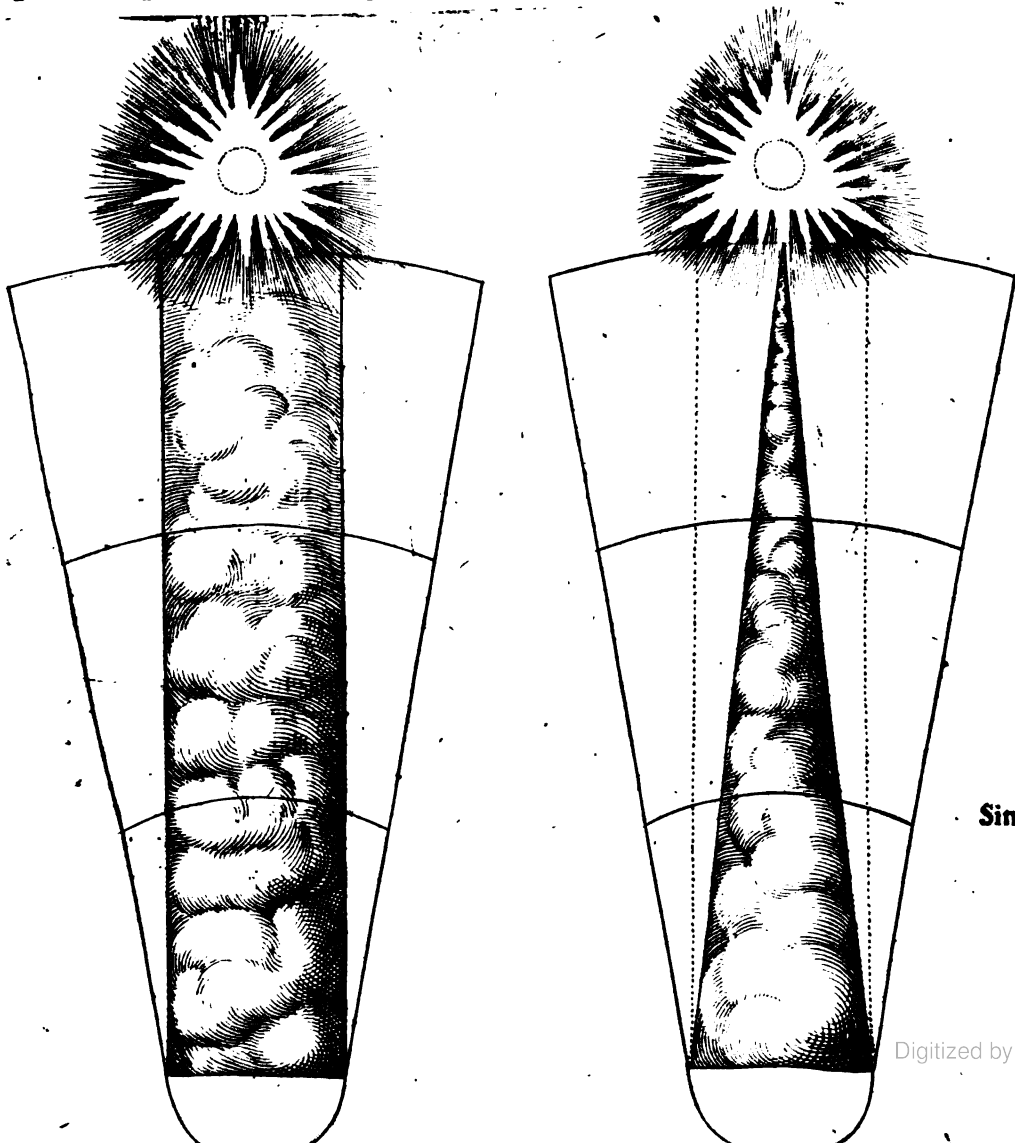
Porto à tertia diuisione in suprema regione ad sedem Dei videtis pyramidem materialem paulatim & gradatim ascendendo deminui; Quare certissimum est, quod quo magis creatura angelica propinqua est naturæ diuinæ, eo etiam & in ipsius compositione materiam reddi puriorem, tenuiorem, & rariorem, & consequenter proportionem minorem esse, atque ut videtis in ista demonstratione, quod quo magis tendit pyramis illa versus conum eo etiam maiori pyramidis seu emanationis formalis à Deo emissæ portione includitur, ita angeli ordo quo propinquius in sua natura accedit ad Deum, hoc est, quo subtilior & rarior est in materia, eo plenior & ditior est in forma diuina, atque ex istiusmodi proportionem pyramidalis colligere fas erit angelorum dignitates, exaltationes, atque differentias: nam quo magis in materię multitudine submergitur natura interna angeli, quæ à DEO mera forma effulset, eo magis gradu & honore deprimatur ipsa; vnde factum est, quod secundum Dionysii animaduersiones Ordo *Seraphin* dignitate & excellentia præcellit illum *Cherubin*, quoniam suprema seraphicæ in compositione materiali portio est in cono pyramidis materialis, quæ contigua est ipsi Deo, quare & angeli istius ordinis sunt illi, qui immediate dicuntur stare in præsentia Dei, & consequenter qui immediate recipiunt igneos seu lucidos à Deo influxus, quos tum postea ad *Cherubin* demittunt, ut & *Cherubin* ad *Thronos*, atque ita successiue in reliquis; ita ut quo magis deorsum remouentur ordines in sua positione, eo remotiores sunt à dignitate præsentis diuinæ. Hoc videntur in theographia profundiores verbis quidem expressioribus arguere; quæ sunt huiusmodi, Quo substantia angeli est simplicior, eo magis à materię dominio distat, quo autem magis à materię multitudine abest ordo angelicus eo expressius similitudo Dei relucet in eo, tanquam in clarissimo & politissimo speculo, & consequenter splendor Diuinus est in eo clarior, & influentia felicitatis copiosior, viuacior, atque dignior, Hinc dicit Dionysius, Qui ordinis sunt superioris, copiosius recipiunt lumen DEI, quam qui inferiores sunt, & hi lumen illud quod receperunt aliis inferioribus participant, hæc enim participationis lex inter angelos obseruatur. Hæc ille. Sed & hoc clarius per demonstrationem quandam in physica nostra De Microcosmi historia, vbi de hominis interni harmonia mentionem fecimus est explicatum, quam etiam ad meliorem huius rei intellectum hoc in loco denuo sic expressimus.

Vidi Iehouam in altissimo throno super palatium mundanum elevato sedentem: illudq; palatium erat gloria Conditoris plenissimum. Esai. 6.

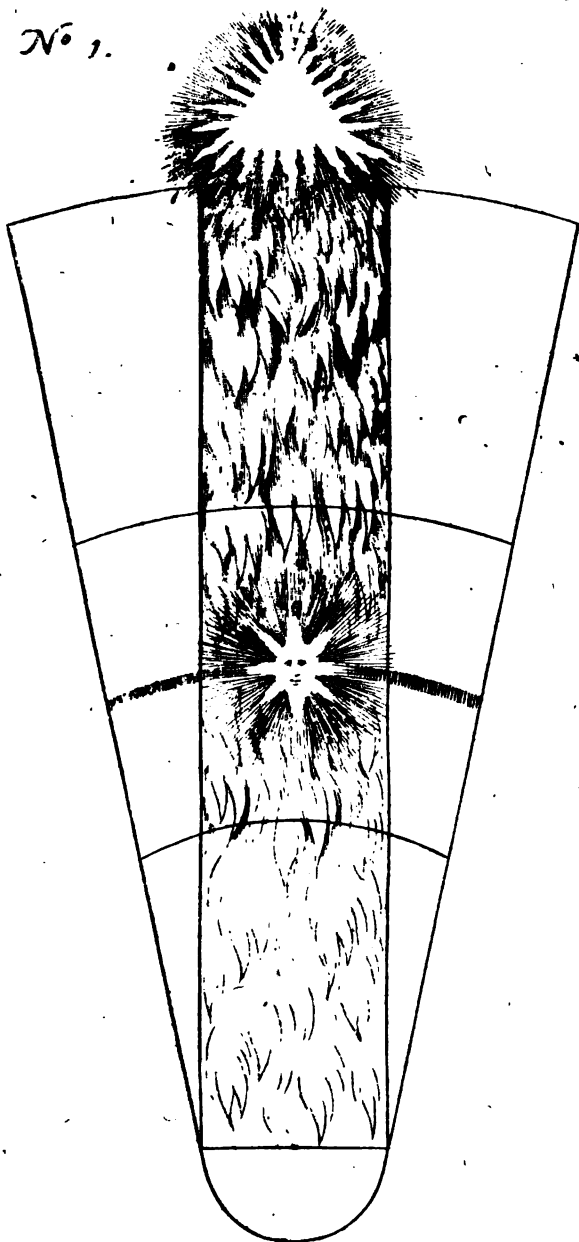
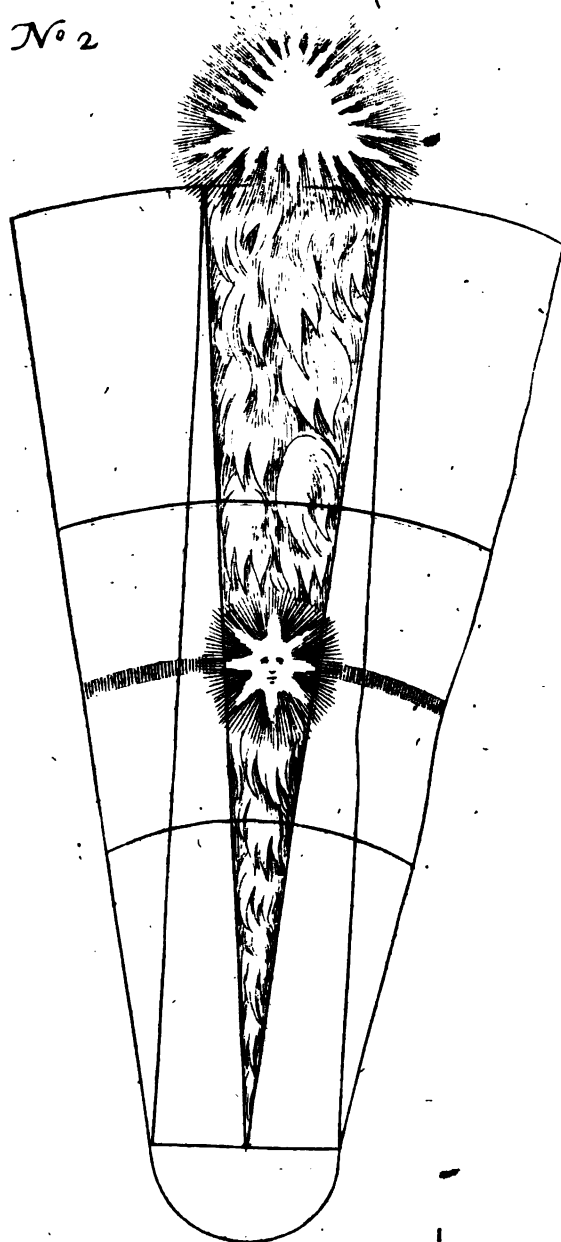
In figura ergo hac liquido explicatur proportio illa qua quilibet angeli ordo tam in materia quam in forma abundat, atque etiam quanta proportione diuina emanatio se immergat in multitudinem, hoc est in profunditatem, pyramidis formalis. Etiam in istius imaginis contemplatione videbitis apertis oculis, quomodo omnia à Deo sunt progressa, & quomodo ad Deum reuertentur, iuxta illud Apostoli: Et consequenter quomodo vnum sit omnia, & omnia tandem non sint nisi vnum. Porro etiam in pyramidis formalis speculatione debita percipietis, quid Cabalistarum intellexerint per magnum suum angelum *Metatron* seu emanationem ab *Echieh*, quæ est sapientia illa toties in scripturis allegata, quidque illa mundi anima Platoniorum, quid poetarum *Pan* & *Panthea*, quomodo angelus sit alteritas scilicet ex pyramide creata, hoc est materialis respectu sui externi, & pyramide increata seu formali, respectu sui interni, vnde angeli dicuntur specula, lumina diuina suscipientia: quid denique sit natura creata, videlicet pyramis materialis, quæ sit ex aqua primordiali, quidque illa increata, videlicet pyramis informans, quæ est nihil aliud, quam emanatio seu effluxio diuinitatis, in spiritum seu aquam mundanam, tenebris olim obrutam & deformem, nunc diuina præsentia informatam, hoc est, in lucem productam: atque in conelusione possumus percipere, quod creatio sit nihil aliud, quam diuinæ emanationis cum recreanda permixtio, utpote sine qua ne momento quidem temporis persistere queat; hinc ergo *Omnia verbo fieri* dictum est, & *sine eo nihil quod factum est*, hinc Deum vbique omniaque implere dicimus; hinc Apostolus dixit, *In Deo nos mouere, in eo, per eum, & ab eo omnia esse, &c.* At vero Angeli dicuntur creaturæ primæ compositionis, quia eorum materia omnium tenuissima, prius accepit effectus emanationis creatantis, quæ ideo à sapiente dicitur creaturarum omnium prima.

Sed ne me male capiatis vbi de pyramidibus mentionem faciam, quoniam vox pyramidis sonare videretur mathematicæ, & præterea more mathematico eas descripsimus, videlicet cum basi & cono, intelligatis vobis, quod de pyramide physica intelligam, & non mathematicam, licet illam per hanc (utpote magis vulgariter cognitam) describere sum coactus, quare per physicam pyramidem intelligo spiritum mundanum, qui à terra ad mundi periferiam ascendens, semper gradatim se redit in suo ascensu tenuiorem & subtiliorem, quousque in suo apice ad extremam peruenerit raritatis perfectionem, ultra quam metam nescit materia ascendere. At quod est extra materiam captum, necesse est esse diuinæ essentia: Nonne videtur ipsa experientia hoc idem declarare, cum in hanc omnes coincidunt, tam physici quam in theologia peritiores, aqua terra esse subtilior, aerem aqua, ignem aere, ætherem igne, spiritum Empyreum æthere, qui etiam spiritus habet & suos gradus usque ad pyramidis physicae conum. Hic ergo pyramidem materialem tam physice quam mathematice expressimus, quo facilius à vobis quod à nobis est dictum concipiatur.

Similiter.

Similiter pyramidem formalem tam physice quam mathematice in hunc modum delineamus.

N° 1.N° 2

Contractione ergo partium vtriusque pyramidis physice tam formalis quam materialis per se & in separata sua positione stabunt, vt numero 2. prædictæ demonstrationis videre est.

At vero proportio mixtionis vnius pyramidis formalis, videlicet cum materiali, secundum Dei decretum cum loco intersectionis, per quem transit sphaera æqualitatis, indicatur, quoniam in eo loco materia & forma sunt æquales, vt per conformem vtriusque adaptionem declaratur, in figura secunda prædictæ demonstrationis.

Videris ergo rationem dilucide, cur Cabalists angelum vocauerint Alteritatem, videlicet quoniam ex duobus est constitutus, Deum autem Identitatem ac vnitatem, utpote qui est mere formalis & sibi sufficiens, sine vilo ad materiam respectu, vnde & respectu istius proprietatis dicitur *Sadaï*, hoc est, sibi sufficiens.

At replicabunt Thomas, Damascenus, & alii illius sectæ, agnoscimus materiam in Angelis, negamus autem eam materiam esse corpoream, eam enim mere spiritualem esse asseueramus; quibus replicamus, quod stella non sit ideo à corporis nominatione remouenda, quoniam est densior pars spiritus sui circuli, qui spiritus est æthereus, & per consequens, valde tenuis & rarus. Porro etiam corpus vtcunque rarum & inuisibile non magis à corporis legibus est remouendum, quam quod est grossum & visibile: at videmus, stellam esse corpus visibile, densum, anne igitur negandum est, spiritum etiam æthereum esse pariter corpus, licet inuisibile, cum ipsius partiū inuisibilium appo-

appositione corpus visibile producat? Quicquid ergo intra leges raritatis & densitatis comprehendendi potest, dici potest (idque haud iniuria) corpus: Pari modo cum densum aeris sit nubes, quidni eius etiam rarum corporis nomen sortiatur, cum quod facit tale sit ipsum tale? Quid? An quia est corpus naturale, idcirco non est corpus spirituale? *Corpus* (inquit Apostolus) *quod seminat in corruptione surgit in incorruptione, corpus naturale mutatum erit in spirituale Corpus.* Non est ergo magis impossibile, quod spiritus sublunaris aut ille æthereus, aut ipse quidem empyreus aut angelicus sit rarum corpus, & consequenter ut creaturas angelicas sua præsentia reddant corporeas, quam fuit corporeum illud corpus saluatoris nostri, quod post eius passionem incorruptibile factum, puritate & sublimitate ad thronum usque DEI est subleuatum & sublimatum, in quo sedere dicitur ad dextram patris, & tamen nihilominus nomen corporis non perdidit. Quare angelis cuiuscunque ordinis externum corporeum assignare in nobis non detur vitio, quod omnis materia siue sit corruptioni obnoxia, seu cælestis, & incorruptibilis naturæ intra corporeæ substantiæ limites comprehendatur; nam quis iusto more negare potest, aquam in vaporem redactam non esse corpus, tam bene quam in specie aquæ, aut quod conus pyramidis materialis sit minus corpus quam est eius basis? Tota differentia est in raritate & densitate: at vero quia densum est corpus non ideo excluditur aliquod esse rarum. Quare luce clarius explicatum esse spero angelos, quo ad ipsorum externum, esse corporeos & non incorporeos, ut ipsi existimauerunt.

Quod autem ad ipsorum internum attinet, dicimus illud esse lucem increatam, ita, ut angelorum externum est quasi speculum politissimum, & clarissimum, & immaculatum, ineffabilem Dei in se recipiens similitudinem; nam in eo relucet, tanquam in tergo & mundo speculo splendor diuinus immediate à maiestate diuina emanans, unde (ut in præcedentibus declaratum est) angeli dicuntur Agalmata, hoc est, specula clarissima, lumen DEI recipientia, atque ob hanc rationem angelus dicitur esse imago Dei, reuelatio lucis absconditæ, speculum politissimum & purum, sine macula, *Dionys. de diuinis nominibus cap. 6.*

Nam recipiunt per influentiam lumen Deitatis, quod in se est incomprehensibile & inuisibile, illudque ostendit, emittit, & patefacit aliis inferioris ordinis, & dicitur speculum quasi quod potense est recipere lucem, & vocatur speculum politissimum, ob completam substantiæ suæ puritatem: & alius dicit, quod angeli sint lucis intellectuales, recipientes lucem à prima luce. Emanatio autem illa descendens tam in angelorum corpora, quam in cæteras creaturas mediatione illorum est illud Cabalistarum *Hochma* Sapientia nempe, quam ideo sapiens vocat primam creaturam, utpote quæ immediate tanquam filius à patre procedit, à fonte lucido, quam Salomon describit esse spiritum intelligentiæ sanctum, omnibus mobilibus mobiliorem, ubique attingentem propter munditiam suam, aitque ipsum esse in sua essentia vaporem virtutis Dei, & emanationem seu fluxum quandam claritatis, omnipotentis DEI synceram, & candorem seu splendorem lucis æternæ, & speculum sine macula DEI maiestatis, ac imaginem bonitatis illius, *Sap. 7.* Hinc ergo spiritus iuxta Cabalorum doctrinam est angelus ille magnus Metatron, cuius est mundum vniuersum animare, quem Platonici mundi animam dicitur: at ipsi istam Dei claritatem intellexerunt, prout cum spiritu creato permiscetur. Dicimus ergo istam claritatem in spiritum angelicum primo serientem ipsum in primis informasse sua præsentia, atque hac ratione etiam est dictum, quod nomen DEI sit in angelo, hoc est, lumen Diuinum seu verbum omnia viuificans, & in angelica compositione in primis mouens; unde angeli sunt ministri, per quos tanquam organa verbum DEI perficitur in hoc mundo: quare Psalmista ait, *Angeli DEI validissimi robore, efficientes verbum eius, auscultantes voci eius, ministri eius, facientes placitum eius, Psal. 103.* Et alibi, *Ecce misto angelum meum ante te, ausculta voci eius, quia nomen meum est in eo, Exod. 23.*

Concludimus ergo quod angelus componatur ex spiritu creato, quod est eius externum, eique loco corporis adest, & luce increata, immediate à DEO effulgente, quod est eius internum, qua animatur, mediante qua angelus in factis literis quandoque angelus seu alteritas dicitur, respectu compositionis sui totius, ex duobus, videlicet ex interno & externo, & in alio loco dicitur IEHOVAH respectu sui interni solius, quod est DEI emanatio, sic quandoque dicitur angelus esse in rubo, quandoque Iehouam è rubo esse Moysen alloquutum, atque ob istam causam angelis DEI assignatur nomen DEI (ut *Gabriel, Michael, Raphael, &c.*

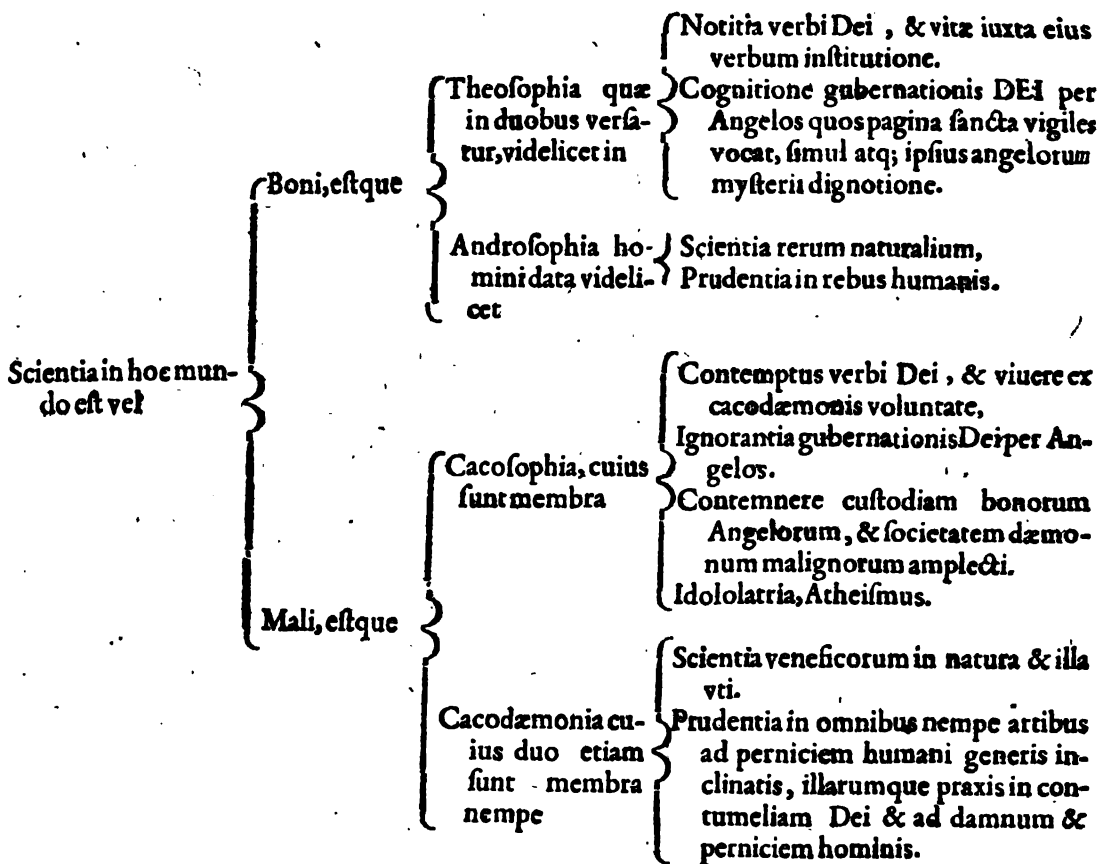
CAP. III.

De Generali Angelorum differentia, ac tum postea de particulari Angelorum bonorum diuisione.

CVm notum atque tritum sit, non modo ab ipsorum Christianorum, sed etiam Ethnicorum experientia, dæmones esse tam malos (quos cacodæmones vocant) quam bonos: In primis intelligentias secundum hanc generalem ipsorum diuisionem à proprietatis & conditionis contrarietate distinguere operæ pretium existimauimus. Quare angelos in prima radice ita distinguimus.

Distinguimus Angelos in { Bonos seu Lucidos vid. A.
Malos & tenebrosos. De quibus cap. seq.

Magna istiusmodi in Angelica conditione contrarietas induerâ creatoris proprietate consistit, quæ variatur secundum decem nomina à Hebræis ei iuxta sacri Biblii sensum attributa, iuxta quorum dispositiones varij fiunt per sephirotas seu numerationes, seu portas luminosas in hunc mundum influxus, quorum alij tendunt ad clementiam & benignitatem, qui deorsum feruntur, mediantibus angelis bonis, ut illi qui ad seueritatem inclinant, ad angelos referuntur punientes, & ictu iracundiæ diuinæ ferientes: ut inferius vbertim: secundum has duas proprietates oppositissimas scientiam variam inueniunt mundani, videlicet Boni, quæ in Deo totius bonitatis fonte & suis angelis administratoriis bonis versatur: & Mali quæ circa Diaboli, qui est torius malitiæ seu tenebrosorum effectus negotiator, quam uti methodice vobis delineemus in distinctionem hanc compegimus.

Sed ad propositum, Angelos bonos varieformiter distinguimus, secundum mundi dimensionem variam, hoc est iuxta cælorum ordines, ex quibus conflatur mundus.

Angeli

Angeli boni distinguuntur vel
 } Respektu diuisionis mundi, & sic dicuntur
 } vel
 } Vti Symbolizare videntur cum literis sanctis vti infra.

Supercælestes vide B.
 Cælestes vide C.
 Elementares vide D.

Illos dicimus supercælestes, qui sunt illorum nouem ordinum, qui in cælo Empyræo dicuntur comprehendi, qui varie à Theosophis videntur ordinari atq; explicari, progredimur ergo sic.

B
 Diuiduntur Angeli supercælestes à

Theologis recentioribus in tres distinctiones quas hierarchias siue choras vocant quorum nuncupatur

Supremus, Epiphania cuius ordo triplex, sunt enim vel

Medius, Epiphonomia cuius tres sunt gradus videlicet

Infimus, Ephionia quæ diuiditur in

Primi Haiioth Kadosh, hoc est animalia sanctitatis seu vitas,
 Secundi Ophanim formas seu rotas.
 Tertii Arælim, Angelos fortes, & robustos.
 Quarti, Chasmalim seu Hashmalim
 Quinti, Seraphin.
 Sexti, Malachim
 Septimi, Aelohim seu Deos
 O&au, Ben Aelohim, hoc est, filios Deorum
 Noni, Cherubin.

Seraphin
 Cherubin
 Throni

Virtutes
 Potestates
 Dominationes

Principatus
 Archangelos
 Angelos

Doctorem Hebræorum antiquioribus in ordines vel locos nouem, quorum vocant illos

Posuerunt Theologi in superiori distinctione siue Hierarchia, Seraphin, Cherubin, & Thronos, tanquam supercælestes spiritus, diuinæ prouidentie gradum atque conditionem proximam speculantes, quorum ordinum supremus Dei bonitatem & amorem igneum, secundus, eius essentiam atque sapientiam, tertius eius prudentiam & iustitiam respicit. De Seraphin mentionem facit Isaias cap. 6. & scriptura sacra in multis aliis locis, vbi Deo ordine proximiores describuntur esse spiritus. Cherubin assignatur custodia Paradisi, Et alibi, *Ascendit Deus super Cherubin, & volat super pennas venti.* Psa. 17. De Thronis etiam loquuntur multi Biblii sacrosancti loci videlicet Ezechiel, cap. 1. Apostoli Coloss. 1. Reuelatio in multis.

In secunda Hierarchia collocantur Virtutes, Potestates, & Dominationes, tanquam mundi spiritus, quorum officium magis ad mundi gubernationem accommodatur. Horum supremus imperat atque precipit inferioribus, secundus administrat in cælis atque leges ordinat, tertius summa ope edicitur, vt ea impediatur, quæ legem diuinam quoquo modo perturbare præsumunt. De principibus, potestatibus, & Dominationibus verba facit Apostolus loco superius allegato, nempe, 1. Coloss. 16.

In inferiori Hierarchia expriment Principatus, Archangelos, & Angelos, quorum est officium, vt ad inferiora curanda descendant, nam primus huius distinctionis ordo curat publica, videlicet, Principes, Magistratus & Prouincias seu regna, singuli singula, inter quos 72. à Cabalisticis numerantur, quibus à Diuina prouidentia commissæ sunt 72. terræ portiones, quæ ideo regna dicuntur.

Secundus ordo sacris interest, & hominibus probis in terris assistit, precesque & sacrificia dicitur DEO offerre. Porro etiam in cælo stellarum erraticarum gubernationi atque directioni dedicantur ex illis septem, vti infra latius. Denique Angelorum est, ea, quæ minoris

in terra sunt importantiz, curare, vtpote qui singuli singulis adesse, imo vero & quamlibet creaturam siue animale, siue vegetabile, siue mineralem curare solent. De principatu agit D. Paulus variis in locis, & de Archangelis & Angelis vbique in pagina sacra fit mentio.

Ex quibus liquido constat, quod harum hierarchiarum quælibet ad specialem in Sacrosancta Trinitate personam relationem habeat, suprema scilicet ad essentiam diuinam, media ad emanationem, seu Filium, vtpote cælorum monarchiam & Oeconomiam respiciens, & in summa ad res sublunares habet respectum, quippe quæ formis & virtutibus inferiorum adest, iisque administrare videtur.

Ad hunc igitur sensum videtur psalmista regius in paucissimis loqui dicens; *Verba Domini firmati sunt cæli, & spiritu ab ore eius omnes virtutes eorum*; Vbi Dominus seu Pater, Verbo seu Filio cælos creauit, & Spiritu ab utroque quamlibet virtutem & influentiam, &c.

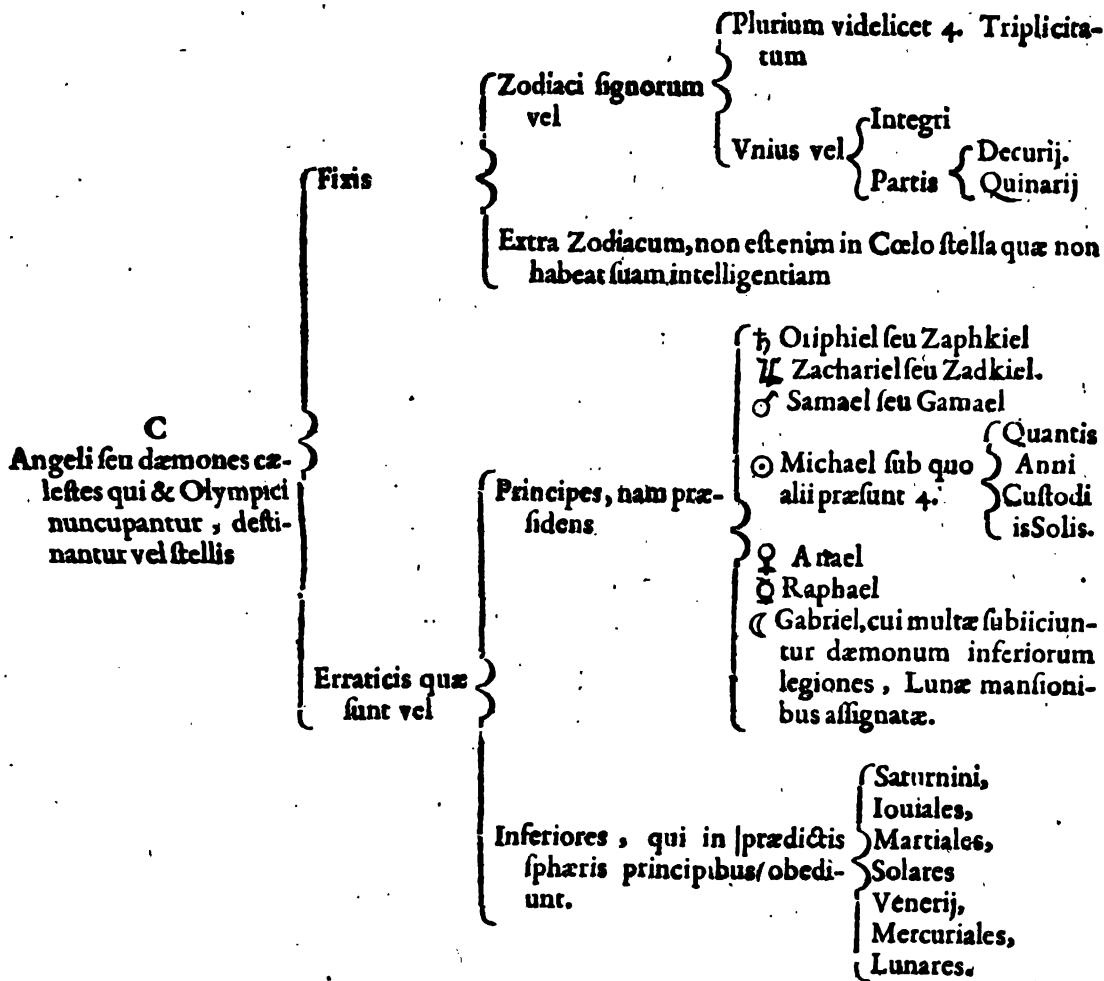
Iuxta antiquorum vero Hebræorum diuisionem videmus eosdem tam numero quam effectu, licet numero variantes, angelorum ordines, secundum seriem etiam portarum lucidarum seu spherotarum, aut numerationum Cabalistarum, per quas influxus varii diuinarum proprietatum descendunt ad inferiora: Nam vt alibi à nobis est declaratum, quod influxus *Ceter* quibus præfedit nomen *DEI Ehiel* per ordinem *Seraphim* iuxta Dionysii doctrinam descendant, ita quidem secundum veterum Doctorem Hebræorum sensum per ordinem angelorum *Haioth Kadosch*, Deus *Ehiel* ellendi munus largire, per *Ophanim Elobim* Chaos distinguere, per *Aralim Iehoua* formas materiz vniuersæ præbere traditur, atque sic in cæteris, quemadmodum in sequentibus clarius. Horum etiam ordinum nomina angelicorum Hebræorum Doctores alii fere eadem, mutato nihilominus ordine, imposuerunt, videlicet *Cachmalim, Cherubin, Tarfissim, Aralim, Seraphim, Malachim, Ophanim, Ifsim, Elobim*, quibus etiam & *Ben Elobim* addere gestiunt, qui Dæmones tam bonos quam malos (de quibus infra) intendunt. Atque hæc omnia nomina ex sacro etiam sacræ paginæ fonte sunt ipsi expiscati. Nam de *Chasmalim* loquitur Ezechiel. *Cherubin* meminerunt Genesis, Exod. Psal. & alia, *Tarfissim* etiam nominat Ezechiel, licet communis interpretatio proferat angelos pro eo seu nuncios, Etiam Ezechiel habet nomen *Ophanim*: vt & *Ifsim* à Salomone exprimitur, *Elobim* ex primo Regum habuerunt, vbi Pithonissa dixit Saul: *Vidi Elobim* ascendentes è terra, i. e. Deos, iuxta vulgarem editionem, De *Bene Elobim* bonis Iob, malis autem Moyse atque etiam Iob alio in loco mentionem fecerunt.

Notatu autem hæc est impertinens, quod quamuis nouem solummodo notantur à sapientibus seu Theologis secretioribus angelorum ordines, tamen innumerabilis est singularium seu indiuiduorum cuiuslibet illarum specierum multitudo, quam ipsorum exercitus nominauerunt, quemlibet ergo horum ordinum, iuxta Zodiaci cælestis partitionem, in partes duodecim diuiserunt, quarum primum in diuisione membrum *Mizaloth* dixerunt, deinde horum duodecim membrorum quodlibet in portines triginta sunt partiti, quas *Cohortes* dixerunt, atque hanc subdiuisionem dixerunt *El* quod consequenter sub se continet cohortes triginta, pro quolibet illorum duodecim, quæ faciunt in vniuersum trecentas sexaginta Angelorum cohortes.

Tum postea aliam assignant subdiuisionem quæ multiplicat illam 360. per 30. & numerum *36000*. producit, atque hoc membrum subdiuisum Legionem vocant, & numerum hunc iterum in 30. ducunt, atque *Ribaton* vt dicunt proferunt, constans ex 324000. Porro iterum hunc numerum per 30. multiplicant & resultat numerus quem dicunt *Chitton*, qui constat ex 972000. Denique istum productum iterum in 30. ducunt erique resultat numerus 29160000. Vnde horum omnium summa est vnum millium, millia sexcenta, & quinquaginta quinque millia centum, & septuaginta duo, iuxta Cabalistarum doctrinam, qui hos omnes angelos fecerunt spiritus administratios, de quibus in sequentibus clarius. Platonici autem volunt quod dæmonum inferiorum tot sint numero legiones, quot in cælo sunt stellæ, dicuntq; totidem esse in quolibet legione dæmones, quot in cælo stellæ. Et nonnulli Cabalistarum strenue defendunt, quod angeli non solummodo conueniant cum hominibus in multis rebus naturalibus, sed etiam numero, asseuerantes tot esse homines debere saluandos, quot angeli rebelles à cælo ceciderint in conflictu & pugna inter Michaelis & Luciferum, atque tot iterum fore dampnandos quot angeli ex parte Michaelis victoriam in angelos caducos obtinuerunt.

Sed vteunque Cabalistarum & Platoniorum de angelorum numero opinio sit, colligimus etiam ex sacris literis quod multæ sint spirituum angelicorum myriades, idque pluribus in locis, *DEI currum* (inquit Dauid) *duæ sunt myriades, multa millia angelorum Dominus cum illis est, dominus Sinai, in Sanctuario habitans, Psal. 68. v. 10.* Porro & Christus de multis legionibus tam patris sui quam Satanæ loquitur: Et Augustinus & Gregorius volunt quod angelorum bonorū numerus omnem humanum captum transcendat: quibus contra respondent innumeri spiritus immundi, tot existentes in mundo inferiori quot mundi spiritus sunt in mundo superiori. Hoc etiam fassi sunt quidam Theologi e ab oraculis accepisse. Et in Porta lucis habetur, quod à terra ad firmamentum vsque non sit locus

cus vacuum sed omne plenum formis. Ex illis puræ, ex illis capaces gratiæ, ex illis fædæ, noxiæ & tentatrices: &c.

Dæmones caelestes à Secretioribus Theologis dicuntur mundani. Porro etiam & Olympici vocantur isti, qui in firmamento & astris ipsius habitant, atque horum officium est, fata discernere, & fatales casus inferioribus administrare, secundum voluntatem & permissionem Dei, vnde fit, vt neque malus dæmon, neque malum fatum ei, qui sedet in adiutorio altissimi nocere possit.

Cuiuslibet autem horum spirituum decretum est illud efficere, quod eius astrum, cui additus est, portenderit, tametsi sine permissione diuina nihil de potentia ad actum perducere potest, solus enim est Deus, qui posse & efficere dat illis, vtpote cui quasi omnium conditori datum est, vt tam supercaelestia quam caelestia & sublunaria imo vero & infernalibus obediunt pariantque.

Ad dæmones stellis fixis præsidentes quod attinet, illi qui in Zodiaco regna sua tenent, vel triplicitatibus videlicet igneæ, aereæ, aqueæ, vel terræ præfunt.

Alii singulis signis integris præficiuntur, videlicet, *Malchidael*, Arieti, *Asmodel* Tauro, *Ambriel*, Gemini, *Muriel* Cancro, *Vorchiel* Leoni, *Hamaliel* Virgini, *Zuriel* libræ, *Zarachi* Scorpioni, *Advachiel* Sagittario, *Hamael* Capricorno; *Cambiel* Aquario, *Barchiel* Piscibus, At vero nomina angelorum cuiuslibet signi, à consonantia, quam habent cum nomine cuiuslibet illorum, quibus præficiuntur, derivari solent, vnde ab Ariete *Ariel*; Telechiel, *Suriel*, *Tommiel*, *Sartamiel*, *Beruliel*, *Mafniel*, *Acrabi*, *Chesiel*, *Gediel*, *Deliel*, *Dagymiel*, Ac si in latinis literis diceremus, *Ariel*, *Tauriel*, *Geminiel*, *Cancriel*, *Leoniel*, *Virginiel*, *Libri*, *Scorpiel*, *Sagittariel*, *Capriel*, *Aquariel*, *Pisciel*; Vt cunque, certum est, quodlibet horum signorum habere peculiarem sibi præfectum, seu angelum, de quibus *Cabalistæ* volunt *Ioannem* in *Apocalypsi* intellexisse, vbi in descriptione *Ierusalem Cælestis* mentionem facit de 12. portis ciuitatis, per 12. portas 12. Signa intelligens caelestia, quæ *Plato* vocat portas cæli, in quarum portarum qualibet dicit *Apocalypsis* inesse angelum, nam 12. portis ciuitatis cælestis verbis expressis assignat 12. angelos: atque vt signorum Zodiaci iuxta *Astrologorum* doctrinam tria sunt Orientalia, tria occidentalia, tria meridionalia, tria denique Septentrionalia, ita reuelator agnoscit assignatque portas tres plagæ orientali, occidentali totidem, nec non & meridiei tres, atque totidem, Aquiloni.

Ee 3

Porro

Porro etiam omnibus signi decuriis, quas facies dixerit Astrologi atque etiam quinquariis quas sunt faciei dimidiæ partes angelum inferiorem ascribunt Cabalisticæ, atque etiam quælibet triplicitas angelica suo gaudet præfecto angelico, iuxta ipsorum sententiam.

Quod etiam quilibet planetarum orbis spiritum seu intelligentiam habeat principem, median-
tibus quibus mundus successiue gubernatur, testatur Trithemius Abbas in tractatu quodam pecu-
liari, Maximiliano Imperatori dedicato, per quos etiam omnia quæ tam in cælo & ære sunt, & quæ
in terra habitant & cresunt, iuxta voluntatem creatoris fataliter disponuntur: quorum Princeps
seu præfectus superior Saturni gubernationi destinatus à Magis vocatur *Zabkiel* ut nonnulli volunt,
alii eum appellant *Oriphiel*, huic succedit *Zadkiel*, seu *Zachariel*, qui præest Ioui, ut & *Zamael* seu *Samael*
vel ut alii volunt *Camael*, Marti, *Michael* Soli, quamuis nonnulli *Raphaelem* ei præfectum faciunt, *Hani-
el* vel *Anael* Veneri, *Raphael* Mercurio, at aliqui *Michaelem* ei attribuunt, *Gabriel* Luna. Atque de istis
spiritibus planetas regnantibus videtur Iohannes in Apocal. i. intelligere dicens, *Et à septem spiritibus
qui in conspectu throni DEI sunt &c.* De quibus etiam *Raphael* intelligebat cum ad Tobiam ait, *Ego sum
Raphael vnus ex angelis 7. qui astamus ante Iehouam*, Et *Gabriel* ait ad Mariam: *Ego sum Gabriel qui asto ante
Deum, Luc. i.* Et alibi dicit ad Danielem: *Ecce Michael vnus ex principibus venit in adiutorium meum* — *Da.
10. 15.* Erat etiam *Zachariel* bonus angelus Prophetæ *Zachariæ*, de quo scribit: *Angelus qui loquebatur
in me egrediebatur, & dixit ad alium angelum Curre &c. Zach. 1.* Hi principes seu præfecti sui b qualibet
suarum ditionum multas habent sub se inferiorum spirituum cohortes, quæ ad voluntatem sui præ-
sidis (iuxta Dei mandata) obcupda in inferiora assidue per viam influentia impluuntur, idque ex-
uberantius secundum stellæ dominium in cælo, quam dicuntur inhabitare. Atque hi angeli seu dæ-
mones inferiores nomina sua generalia à stella sua accipiunt, si Gallum, Anglum, Hispanum, Italum
dicimus, intelligimus, hominem in Gallia, Anglia, Hispania, Italia natum; Sic spiritus etiam pari ra-
tione Ioniales, Saturninos, Martiales &c. dicimus, qui sunt illorum orbium incolæ.

Angeli autem sub Magni Archangeli *Gabrielis* imperio, natura, & dispositione variare solent, se-
cundum varium sphaeræ lunaris sub signis Zodiaci situm, quem mansionem vocauerunt Astrologi,
quæ mansiones in toto sunt 28. quare & angeli eas gubernantes variis appellationibus dicuntur,
quas ordine sic enumeramus, *Geniel, Eneziel, Amixiel, Azariel, Gabiel, Dirachiel, Scheliel, Amnediel, Bar-
biel, Ardestel, Neciel, Abdizuel, Izzeriel, Ergediel, Ataluel, Azeruel, Adriel, Egibiel, Amutiel, Kyriel, Bethnael, Celi-
el, Requiel, Abrinael, Aziel, Tagriel, Albeniel, Amnixiel*, Atque hi omnes magnam vim habent tam in aquæ
& aeris mutationibus variis, quam in rerum terrestrium alterationibus.

Denique iuxta Cabalisticarum doctrinam sunt alii angeli, quibus quatuor noctis custodiæ com-
mittuntur, de quibus Christus sic loquitur, *Et si venerit in secunda vel tertia vigilia noctis &c.* alii prætri-
untur quatuor anni custodiis, secundum quatuor illas solis stationes quæ in ariete, cancro, libra, &
Capricorno sunt, &c.

		(Orientalem Michael,) Occidentalem Raphael,) Borealem Gabriel.
	Quatuor mundi cardi- nes seu ventos nempe super	{ Australem Vriël, qui & Noriël seu Nariël dicitur.
D. Angeli seu dæmones sublunares seu in regione sublunari præ- cipue gubernantes sunt, præfe- ctus vel super	Quatuor elementa vi- delicet super illud	{ Ignis Seraph,) Aeris Cherub,) Aquæ Tharfis) Terræ Aziel qui & Nathaniel à Phi- lone nuncupatur.
	Septuaginta partes seu regiones terræ atque hi sunt 72, illi An- geli, quos Theologi secretiores vocant angelos totius terræ fortes.	
	Infinita Animalium, Vegetabilium, & Mineralium nego- tia.	

Magno angelo solari nomen *Michael* assignatur à stupore & admiratione, ac si diceremus, *Quis
tam fortis?* De huius angeli origine seu profapia inclyta, & potestate in mundo immensa, atque do-
minio tam in bonos quam malos angelos in hoc mundo in sequentibus fusius loquemur.

Raphael dicitur à Medicina DEI, ut & *Gabriel* à virilitate: *Vriël* ignis seu lumen Dei.

Hisce quatuor Angelis, iuxta Theologos occultos, assignantur gubernationes 4. cardinum
huius

huius mundi, à quibus venti principales flare animadvertuntur, atque hac de causa dicuntur illi Venti Cardinales vt in præcedentibus à nobis est declaratum, quare ex Bonis Angelis *Michaeli* Veni orientalis curam atque dominationem attridunt Hebræorum Doctores, vt & *Raphaeli* illam occidentis, quorum ille subfolanus dicitur hic Fauonius, *Gabrieli* datur Septentrionis & venti principalis illius plagæ præfectura, vt & *Vrieli* Austrigubernatio.

Et sciendum est quod quamuis quatuor spiritus seu dæmones destinentur ad ventorum cardinalium officium, videlicet *Oriens* ad subfolani directionem, *Pyrrhon* ad illum Fauonii, *Egyn* ad Boreæ gubernationem, & *Amaymon* ad Austri præfectionem, qui & plures sub se habent ad suam malitiam exequendam dæmonum legiones seu cohortes ipsi subseruientes, tamen hi mali angeli (vt pote quibus est datum nocere cælo & terræ atque mari) bonorum prædictorum dominio subiiciuntur, ita vt sine ipsorum venia & permissione seu potius voluntate & verbo DEI in ipsis relucente nihil mali possint in terris, in aqua, aut in aere, quemadmodum in consequente sermone luculentius.

Sed & hoc verbum quidem expressioribus insignire videntur Doctores Hebræorum, in secreta Theologia peritiores: Nam *Rabi Tedacus Leui* in Lib. de 10. numerationibus, postquam de 4. ventis Cardinalibus verba satis aperta fecisset, sic pergit. Ex illis (inquiens) quatuor ventis creauit angelos qui præfecti sunt super eos in die & in nocte, nam *Michael* qui est ex parte clementiæ Mamona hoc est præfectus super ventum Orientalem, vsque ad dimidium diei & vsque ad noctem, regitque ventum occidentalem *Raphael* qui etiam est ex parte clementiæ, tum *Gabriel* in virtute iudicii & seueritatis præfectus est vento boreali super mediam noctis & duas mensuras mundi, *Noriel* vero præfider Austro, hæc ille, Et *Liber Arcanorum* agnoscit, quod isti præfides plures habent sub se species seu legiones. Cui *Ioseph Castaliensis* in libro dicto *Porta lucis* astipulari viderur, dicens, quod à terra vsque ad firmamentum non sit locus vacuus, sed omne plenum formis, ex illis puræ, ex illis capaces gratiæ & miferationum, & sunt inferius multæ effigies sædæ, noxiæ, tentatrices, & omnes commorantes & volantes in aere: Et alibi *Ioseph Castaliensis* habet hæc, A terra ad firmamentum vsque non est locus vacuus, quin totum sint species, ex illis ad pacem, ex illis ad bellum, ex illis ad bonum, ex illis ad malum, ex illis ad vitam, ex illis ad mortem: Et omne id in habitatione inferiori, in qua nos sumus, Atque hi omnes spiritus si boni à bonis ventis angelicis animantur, si mali à malis: vnde manifeste liquet, quod illi venti, qui apud Peripateticos & etiam nos vulgares pro naturalibus impressionibus habentur, si ad philosophiam occultam, referuntur ad ordines spirituum. Hinc etiam in sacra pagina legitur: *Spiritus procellarum qui facit verbum*, *Psal.* 148. Et alibi: *Qui facis angelos tuos ventos*, &c. *Psal.* 104. Porro etiam de Angelis in quorum est potestate ventorum vis mentionem facit *Apocalypsis* cap. 7.

Quatuor etiam regionis sublunaris elementa vt sunt natura diuersa ita etiam diuersos sibi vendicant duces atque præfectos ipsi à Deo institutos, sub quorum imperio magnæ exiunt spirituum seu dæmonum turbæ, quarum quæ sub imperio *Seraphim* sunt ignea sunt indutæ natura, atque ob hanc causam naturali inclinatione elementum igneum eligunt pro sua patria; at si extra illius limites deorsum magis descenderint, (quod sæpicule in Martis dominio in cælo accidit) tonitrua, coruscationes & fulgura atque id genus alia producant in aere, propter conflictum illum, quem aquei spiritus habent cum iis. Pari ratione in corpore humano videmus, quod humor biliosus seu sanguineus extra locum & sedem suam connaturalem putrescit, & perturbat aerem humanum meteoris calidis, & morbos inducit. Hoc idem quod de igneis spiritibus dictum est, de aereis, & aqueis, atque terreis est intelligendum, qui suis ducibus subseruiunt, & naturali conatu elementum illud in quod ipsorum princeps habet dominium pro sua patria eligunt: vnde aerei, aquei; & terrei dicuntur spiritus, quippe qui de talibus naturis magis participant.

Denique secundum Cabalistarum & Doctorem Hebræorum doctrinam concipimus, quod 72. sint angeli fortes totius terræ, quorum assistentia *Moyses* dictus est mare rubrum diuisisse: nam isti Angeli dicuntur ab ipsis Angeli diuisionis, aiuntque Deum terram iuxta horum angelorum numerum diuisisse, vnde in libro dicto *Porta Iustitiæ* legimus; Quod relictæ sint omnes gentes, & traditæ in potestatem septuaginta præfectorum, hoc est Principum angelorum, atque hi dicuntur solere esse familiares hominibus, & præfides esse septuaginta duarum regionum terræ, vt *Reuchlinus* habet, qui in libro 3. *De arte Cabalistica* eorum nomina iuxta *Rabi Salomonis* & aliorum sententiam eos hoc modo recensere aggreditur.

Vehaiab, Ithiel, Siraal, Elemiab, Mahafab, Lelabel, Achaiab, Cathetel, Haziel, Aladiab, Lauiab, Hahaiah, Lezeleli, Mehabel, Haniel, Hakemiab, Loniab, Cahel, & sic in cæteris vt in loco antea citato reperire fas est.

Atque ita omnia angelorum bonorum genera habetis iuxta mundi partitionem distincta atque diuisa: quod nihilominus in magia versati Literis sacris, vt pote quæ cum ipsis symbolizant, referre videntur: Literæ Sanctæ dicuntur esse Symbola ad res creatas atque consequenter angelis qui assignantur illis rebus creatis vt infra declarabimus.

C A P. IV.

De pravorum atque malignorum Damonum differentia.

VT Deus, qui est lucis Imperator, est bonitatis Imperator, ita etiam Diabolus, qui est magnus tenebrarum Princeps, est author atque operator mali, unde factum est, quod ut Deus vritur pro suis ministris bonis angelis, qui exinde lucis angeli dicuntur, ita quidem viceversa Diabolus multas habet sub suo Imperio Dæmonum turmas, quæ in legiones diuiduntur, quibus datum est, spiritum æreum tam Macro: quam Microcosmi more maligno invadere atque nocere, hisce ergo rebus ex multorum scriptorum fide dignorum autoritate confirmatis niscus ego Cacodæmonum multitudinem in hunc modum distinguere aggrediar.

Cacodæmones versantur maligniter vel circa	} Spiritum tantum	Macrocosmi A.
		Microcosmi B.
	} Spiritum & corpus simul	Macrocosmi solius, C.
		Microcosmi solius D. Vtriusque simul E.

Vniuersa tam mundi quam hominis compositio fit ex spiritu & corpore. At vero, quoniam vtriusque mundi spiritus vniuersus in tres (vt læpius à nobis antea est declaratum) regiones diuiditur, Nam primo cælum Empyreum, quæ est bonorum angelorum sedes, à qua maligni angeli ob ambitionem suam rebellionem ad densam & inferiorem spiritus vniuersi regionem, in exilium quasi relegantur, & huic spiritus mūdani regioni superiori respondet spiritus in homine intellectualis seu rationalis, qui est angelica mentis sedes: Deinde in mūdo est media spiritus huius vniuersi sedes, qui æther dicitur, in quo Angeli seu Dæmones Olympici agunt, qui ideo fati dicuntur distributores, quia tam maleuolas quam beneuolas (secundū summi creatoris placitum) influentias in regionem elementorum impluunt; vtpote à quibus tam dæmones sublunares boni quam mali vires suas in agendo & dominationes suas recipiunt. Ex quibus liquet, quod Satan, qui est Princeps aeris, nil possit sine permissione & influxu vario, secundum variam cuiuslibet numerationis sephitricæ seu portæ lucidæ dispositionem huic spiritus mundi regioni mediæ respondet spiritus in homine vitalis, qui nonnunquam ad superiora & quandoque ad res inferiores & caducas inclinatur. Denique spiritus mundi sublunaris est ille, cui (permissione diuina) imperat magnus tenebrarum Princeps, cui respondet in homine spiritus naturalis, quem Paulus *animam animalem* vocare videtur, cuius appetitus versatur circa carnem & voluptates eius, hinc dicitur *Princeps aeris habere potestatem, & operari in filios diffidentia*, vt infra patebit. Qui autem sint Cacodæmonum in aere elementari ordines, quæque ipsorum conditiones ex sequentibus diuisionis Cacodæmoniacæ membris colligere fas est.

Cacodæmones in spiritu mundi sublunari, ære nempe, vires suas exercentes, dignitate differunt, cum alii sint	} Principatus seu Spiritus ordinis superioris.	Imperator.
		Reges, F.
	} Subditi seu conditionis inferioris, & ducibus prædictis subiecti, qui in cohortes & legiones ab inuicem distinctas diuiduntur. H.	Duces, G.

Vt in Cælo Empyræo Principatus, Archangelos, atque Angelos conditionis benignæ reperire licet, ita quidem Lucifer olim ab illo throno deiectus cum suis angelis, similes sub se ministros, ordine & dignitate distinctos habet, atque hoc etiam ab Apostolo confirmatum habemus, cuius est autoritas hæc, *Induite* (inquit ille) *armaturam Dei, vt possitis stare contra Diaboli insidias, quoniam non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus Principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitie in caelestibus &c. Ephes. 6. 12.* Quibus euidenter docet, quod Diabolus quasi summus nequitie & malignitatis rex, atque imperator habeat sub se suos ministros conditione eminentes, quos Principes & potestates tenebrarum mundi rectores & spiritualia nequitie vocat Apostolus: hinc etiam alibi dicit dictus Apostolus, *Ambulasti secundum seculum mundi huius,*

hinc secundum principem potestatis aeris huius, qui nunc operatur in filios inobedientia: &c. Ephes. 2. 2. Vnde videtur concludere, quod hic sit totius aeris imperator, atq; hoc idem verificare videntur magi & in Theologia occulta peritiores (vt Agripp. l. 3. 18.) super dicta Apostoli verba dicentis: *Quod Princeps hic ab Hebræis sit dictus Meririm. i. dæmon meridianus, spiritus æstuans & dæmon furens in meridie, sub cuius imperio sunt potestates aeræ, quæ se miscent tonitruis, fulminibus, fulguri, aliisque aeris impetitionibus, vnde fit, vt aerem malignis suis halitibus corrumpant & coniequenter morbos pestiferos, famem, sterilitatem, & infinita alia mundi incommoda proferre soleant: Vti in Apocalypsis historia latius est declaratum, & à nobis infra perspicuius declarabitur. Ex his ergo sapientum testimonio colligimus, de hoc summo Cacodæmonum rege quid intellexerint scripturæ sacræ in locis istis à nobis iam citatis, Deus ab Austro veniet, opernit caelos gloria eius, & laudis eius plena est terra, splendor eius vt lux erit, ibi abscondita est fortitudo eius, antefaciem ibit mors, & egredietur Diabolus ante pedes eius, At alii interpretantur Antecum pestis, & lues vastans in meridie &c. In quo sermone Propheta innuere videtur, quod Deus in iracundia sua vitur Diabolo pro ministro suo cum quo egreditur à meridie, quæ est plaga mundi contagiosa & mortifera, vnde & aer corruptis halitibus contaminatur. Atque hinc est quod iste aeris tenebrosi imperator dictus sit merito Meririm seu dæmon æstuans in meridie, cuius malignis flatibus vniuersa elementorum regio intoxicatur atque contaminatur quando Deus permiserit: & etiam à Biblio sacro atque à Cabalists vocatur Satan.*

<p style="text-align: center;">F</p> <p>Reges seu Regales Cacodæmones immediate imperio Satanæ subservientes sunt quatuor videlicet</p>	<p>Oriens seu Vriens quem rectius Hebræi vocant Samael, regnat super</p>	<p>Plagam Ventos } Orientales Elementum ignis</p>
	<p>Amaymon ab Hebræis Azazel dictus regit super</p>	<p>Plagam Ventos } Meridionales. Elementum Aeris</p>
	<p>Paymon seu Azael ab Hebræis gubernat</p>	<p>Plagam Ventos } Occidentales Elementum Aquæ</p>
	<p>Egyn: alio nomine Mahazael, qui dominium habet in</p>	<p>Plagam Ventos } Septentrionales Elementum Terræ.</p>

Cabalistarum dogma est, quod quilibet bonorum angelorum præfectum est magnus princeps, ingentemque in sibi subditos dæmones habet potestatem, siue sint stellarum Zodiaci præsidēs, siue illarum erraticarum, siue mundi cardinum, ventorum, atq; Elementorum, atq; hæc libertas & potestas iis destinatur quibusdam certis temporibus, annis, mensibus, diebus, & horis in mundi quartis, ventis atque elementis, horum etiam Principum quilibet plures sub se dæmonum inferiorum ordines habet vt infra plenius.

In Cardines, Ventos, atque Elementa mundi tam Cacodæmones regii quam angelorum bonorum principes dominium habent, vt pote quorum est seuera Dei creatoris mandata in hæc inferiora præstare & exequi, eodem plane modo, vt Angeli boni Principales benigniter & secundum misericordiam diuinam cum creaturis agere solent: quare iuxta Cabalistarum & Hebræorum doctorum doctrinam, vt quatuor recensentur in exercitu Dei antesignani, qui præsident Cardinibus mundi; ventis ipsius, atq; 4. in mudo Elementis, videlicet *Michael, Gabriel, Vriel, Raphael*, qui omnia in mundo sublunari benigniter, mediantibus suis legionibus bonis creaturarum commiserescente Deo gubernare solent: ita in exercitu Satanæ ratione contraria latissime dicuntur quatuor signiferi vtcores gerere vela, videlicet, *Samael, Azazel, Azael, Mahazael*, quos alii *Oriens, Amaymon, Paymon, & Egyn* vocant, qui non aliter sunt reges & præfecti malis corruptionis & mortis, quam quatuor prædicti angeli regales boni sunt ipsis naturæ officio oppositissimi. At vero quoni in misericordia Dei dicitur in lacris literis excellere ipsius reuerentiam, ita quidem maiorem assignauit creator Principibus suis bonis potestatem ac virtutem, quam suis ministris malignis, imo vero dedit ipsis dominium super spiritus seu angelos istos malignos & deuantantes; quod etiam hisce verbis Apocalypsis optime denotatur, cap. 7. *Vidi quatuor Angelos stantes super quatuor angelos terra, tenentes quatuor ventos terra,*

Ff

Et

Et vidi alterum angelum ascendentem ab ortu Solis, habentem sigillum Dei viui, qui clamauit voce magna quatuor Angelis, quibus datum est nocere terra & mari, dicens, ne nocatis terra & mari neque arboribus quousque obfirmimus seruos Dei nostri in frontibus suis: Quibus luce clarius est colligendum, imprimis, quod sint 4. angeli regii, quorum præfecturæ destinantur 4. mundi anguli seu cardines, atque etiam ventorum ex iis flantium virtutes: deinde quod isti Dæmones regales sint maligni & nocentes, vt pote in quorum potestate est nocere atque malo afficere terram, & mare, & creaturas eorundem; denique, quod isti subiiciantur imperio boni angeli, quoniam ipse iubet & illi obedientiam præbent, & quod angelus ille imperans sit bonus declaratur ab officio, quod est Electos Dei signare in frontibus suis: porro etiam quod Princeps hic bonus sit Michael, declaratur ab angulo à quo ascendit, videlicet ab ortu solis, ac tum postea quoniam hic est dux ille, qui victoriam contra Draconem dictus est obtinuisse, animasque sanctas Deo quotidie offerre. Porro & de his Angelis Cardinalibus intelligebat Daniel, vbi dicit, *Ecce quatuor venti catipugnabant in mari magno*, Et per ventos interpretatur glossa quatuor intelligentias angelicas, quæ præsident 4. mundi Cardinibus. Præterea in Propheta Zacharia inuenimus hos angelos ita descriptos sub nomine ventorum seu spirituum prodeuntium coram Domino, *Ecce (inquit ille) quadriga quatuor egredientes è medio duorum montium, montes arei, in quadriga prima equi ruffi, in quadriga secunda equi nigri, in quadriga tertia equi albi, & in quadriga quarta varii fortes: & dixi ad Angelum, Quid sunt hæc Domine mi, Et respondit Angelus, Isti sunt quatuor venti caeli qui egrediuntur & stant coram dominatore omnis terra, in qua erant equi nigri egrediebantur in terram Aquilonis, & albi egressi sunt post eos, & varii egressi sunt ad terram Austri, qui autem erant fortissimi exierunt & quasi uerunt ire & discurrere per omnem terram &c. Zachar. 6.* Quibus innuere videtur, quod sub ventorum nomine Angeli ipsis præsidentes cū legionibus sub iis intelligantur; similiter per montes æreos intelligere videtur nubes magnas, è varia mundi plaga concurrentes, quas ideo æreas vocat, quia luce & fulgure vndique coruscantes sunt, Atque in hoc videtur Propheta Ezechiel cum Zacharia conuenire, *Ecce ventus turbinis ueniebat ab Aquilone, & nubes magna, & ignis inuoluens, & splendor in circuitu eius, & in medio eius similitudo quatuor animalium, & animalia ibant & reuertebantur in similitudine fulguris seu cornuscationis, &c. Ezek. 1.*

<p>G.</p> <p>Duces sunt multi qui post prædictos reges immediate locum habent, Atque hi legionibus infimæ conditionis præponuntur vel</p>	<p>{ Igneis</p> <p>{ Aereis</p> <p>{ Aqueis</p> <p>{ Terreis</p>	<p>{</p> <p>Atque hi subiiciuntur regi</p> <p>{</p>	<p>{ Samael.</p> <p>{ Azazel,</p> <p>{ Alzael</p> <p>{ Mahazael.</p>
---	--	---	--

Vt inter bonos angelos alii loci eminentioris sunt duces, qui multis legionibus conditionis inferioris præponuntur, ita quidem & res cum spiritibus malis sese habet. Nam (vti antea declaratum est, & Theologi secreti sunt fassi,) qui Cacodæmonum turmis præsunt cæteris quatuor reges nocentissimi sunt iuxta quatuor mundi partes, sub quibus etiam plures dominantur Principes legionum, multi quoque sunt priuatorum officiorum.

<p>Priuati seu ordinis inferioris in cohortes seu legiones ab inuicem conditione varias distinguuntur. Atque hi nomina sua fortiantur vel à</p>	<p>{ Stellis, Hinc alii dicuntur</p> <p>{ Mundi plagis, vnde alii</p> <p>{ Elementis, hinc alii</p>	<p>{ Saturnini,</p> <p>{ Iouiales,</p> <p>{ Martiales,</p> <p>{ Solares, &c.</p> <p>{ Orientales,</p> <p>{ Occidentales,</p> <p>{ Meridionales</p> <p>{ Septentrionales,</p> <p>{ Ignei,</p> <p>{ Aerei</p> <p>{ Aquei.</p> <p>{ Terrei.</p>
---	---	--

Quod plures sint angelorum tam bonorum quam malignorum legiones testantur non modo biblia sacrosancta, sed etiam Hebræorum sapientiores; nam vt in cælo Angelico plures recensentur Angelorum ordines, ab inuicem dignitate differentes, videlicet Principatus, Archangeli, & Angeli, quorum Principatus sunt regalis conditionis, Archangeli sunt magistratum superiorum officia obeuntes, & Angeli circa res priuatas versantur; ita quidem Satan sub se habet inferiores principatus & potestates, qui etiam infinitas alias sub ipsorum ditione habent angelorum priuatorum cohortes, hinc inquit Apostolus, *Ambulastis secundum Principem potestatis*

potestatis aeris huius, &c. Ephes. 6. per quem Satanam intendit, qui est princeps seu imperator aeris, sub cuius Imperio sunt (iuxta Doctorum Hebræorum doctrinam) quatuor reges seu antesignani, qui lata Satanæ vela gerere dicuntur, videlicet & illi reges antea citari, quos cum suis ducibus Apostolus vocat alio in loco *Principes, Potestates, & dominos tenebrarum, in hoc mundo, Ephes. 2. 2.* sub quorum imperio sunt legiones quadripartitæ conditionis, iuxta triplicitates 4. Zodiaci, quarum cuilibet sunt Principes tres, verbi gratia in ignea triplicitate præfectus arietis, Leonis, & sagittarii, quorum influentia in regno elementari custodia Samaelis, si male affectæ, aut Michaelis, si bene affectæ, committuntur. Hinc ergo est, quod secundum signorum cælestium duodecim præfectos, Saluator noster mentionem facit de angelorum legionibus, dicens: *An putas, quod non possim rogare patrem meum, & exhibebit mihi modo plus quam duodecim angelorum legiones? Matth. 26. 53.* De his signorum præfectibus duodecim, & dominis 4. triplicitatum, quæ ad portas cælestis civitatis sunt relatæ, videlicet tres in oriente, & totidem in occidente, atque etiam meridie & septentrione, cum angelis ipsarum custodibus, antea sumus loquuti. Pari etiã ratione in legiones ordinantur pravi angeli, vnde cum Christus petiit à Dæmonio, *Quid tibi nomen est?* respondit, *legio mihi nomen est, quia multi sumus: Mar. 8.* Quibus notare possumus, quod Dæmonii substantia sit valde minuta, instar atomi solaris & consequenter quod sit infinita dæmonū vndiq; in aere volantium multitudo, quod etiam à Doctoribus Hebræorum verbis expressis confirmatur; quorum est opinio, quod à terra vsque ad firmamentum non sit locus vacuus sed omnia plena formis, ex illis puræ ex illis capaces gratiæ, & sunt inferius multæ effigies fædæ, noxiæ, tentatrices, commorantes & volantes in aere, similiter in *Porta lucis* habetur, quod non sit à terra vsque ad firmamentum locus vacuus, quin totum sint species, ex illis ad bellum, ex illis ad pacem, ex illis ad bonum, ex illis ad malum, ex iis ad vitam atque ex iis ad mortem, & omne id in habitatione inferiori in qua nos sumus, vt refert Ioseph. Castaliensis. Quibus evidens est, quod infinitus, quo ad nos, sit dæmonum, tam malorum quam bonorum in regione hac elementari, in qua spiramus, numerus, quorum alii sunt ex parte Orientis, alii ex natura meridiei, nonnulli occidentales, atq; alii septentrionales respectu plagæ mundi, atque etiam triplicitatis, de cuius complexione & conditione participant.

Porro etiam à planetæ natura, cuius præcipue influentiis animantur ac viuificantur, alii Saturnini, alii Iouiales, Martiales, Solares, Venerei, Mercuriales, atq; Lunares dicuntur, vt pote qui sunt Angelorum seu Intelligentiarum, Planetis præsidentium subditi, vnde fit, vt prædominante Saturno in horoscopo seu schemate cælesti, propter copiosos ipsius tunc temporis influxus, & spiritus in elementis de eius natura participantes solent prædominari, & sic in cæteris.

Denique horum quilibet generali nomine vocatur ab elemento, de quo naturaliter participat, in quo tanquam in sua patria communiter & libentius viuit, atque in hoc consentiunt permulti, in mysteriis dæmonum versatissimi. Nam in primis Cabalisticæ & Hebræorum Doctores dicunt, quod dæmones squalentes & turpissimi sunt humano generi hostes, vnde in eorum appositione ad angelos bonos dicuntur Angeli contrariæ fortitudinis; at horum fatentur nonnullos supremam aeris regionem peruagari, quos ideo igneos appellant, qui vero nobis propinquius oberrare solent, aereos vocant, at illos qui terrestria territant terreos nuncupant, vt & illos qui lacus ac fluuios inhabitant ac sæpe mare quatunt, aqueos nuncupant, quos denique lucifugos dicunt & tenebrosos, hos siquidem subterraneos faciunt. Hoc etiam Pfellus ex Marci confessione confirmare videtur dicens, sex solummodo horum dæmonum genera in regione elementari inueniri.

Quorum

- Primum igneum, quod circa sublimem aeris regionem peruagari videtur.
- Secundum æreum, quod propinque nobis oberrat.
- Tertium Aquatile, quod humoribus se immergit, videlicet lacubus, stagnis, fluminibus atque mari.
- Quartum Terreum, quod vtpurimum circa tertiam versatur.
- Quintum subterraneum, quod sub terra habitare solet.
- Sextum & vltimum est lucifugum, impetcrabile & tenebrosum.

Hæc Cacodæmonum genera dicuntur Deum, Angelos, atque etiam homines in odio habere, de quorum proprietatibus & conditionibus mox latius loquemur.

De malis Dæmonibus circa spiritum humanum versantibus.

Cacodæmones qui versantur
circa humanum spiritum in
sex distinguuntur gradus
quorum

Prior Idololatria & vano siue falso
cultu inficit, & ad sui adorationem
pellicit.

Secundus Mendaciis contaminat fal-
sisque susurrationibus decipit, &
in errorem ducit.

Tertius, ira & furore, inflat, artesque
ad varias in iis passiones accen-
dendas inuenit.

Quartus, vindicta ultione ac crude-
litate replet.

Quintus præstigiis ac miraculis falsis
eludit.

Sextus discordia bellorum ac vasta-
tionum ardore incendit.

Septimus criminatur explorat atque
accusat ante conspectum Dei.

Octauus temptationibus & insidiis
in errores & periculum coniecit, &
desperatione inquinat.

Cacodæmonum primus gradus humanum spiritum Idololatria infestans est ordo illorum qui pseudothei, hoc est, falsi DEI dicuntur, nam horum est nomen DEI tibi ipsis falso attribuere, humanumque spiritum falsis & fallacibus demonstrationibus ad sui cultum atque adorationem allicere: Horum princeps putatur esse *Beelzebub*, hoc est, vetustus Deus, qui tam audax est, vt non dubitauerit ipsius mundi Saluatoris spiritum tentare dicendo, *si prostratus in terram adoraueris me dabo tibi hec omnia*, *Matth. 4.* Istius etiam gradus fuerunt Diu Madianitarum, qui mediantibus filiabus Moab (cum quibus est populus Israel fornicatus) illum populum à cultu veri Dei seduxerunt, & vt ipsos adorarent sacrificiaque seu holocausta immolarent persuaserunt. *Num. 25.* Talis etiam erat spiritus Onculorum videlicet Apollinis Delphici &c.

Secundus gradus illos comprehendit, qui falsitates solent inferre atque insurrate in spiritus hominum, atque istius ordinis erat spiritus ille mendax, qui iussu diuino ingressus est in ora Prophetarum Achab: *1. Reg. 22.* Similiter spiritus ille, terrorem, & pauorem incutiens in spiritus hominum, de quo scriptum est. *Ecce ego indam ei spiritum, vt audito rumore reuertatur in terram suam*, *2. Reg. 19.* Princeps autem istius ordinis à magis peritioribus dicitur *Python* hoc est serpens.

Tertius gradus sunt illi qui iniquitatis amore & ira atque furoris flamma spiritum humanum incendunt: & vt hoc officium facilius præstare queant ludos inueniunt, quales sunt chartæ, alea & huiusmodi alia quibus homines ad passionem & iram commouent, atque talis erat dæmon ille *Theurus* nomine, quem Plato ait esse ludorum, videlicet aleæ, magistrum; horum principem statuunt Hebræi *Belial*: qui interpretatur sine iugo, inobediens, præuaricator, &c.

Quartus gradus seu ordo est qui non modo spiritum humanum ad vindictam & ultionem exagitat, verum etiam & ipse factus est Diuinæ vindictæ author. Præcautionem contra inuasionem Dæmonis istiusmodi in spiritum humanum Psalmista regius ostendere videtur hoc sermone: *Ab ira absiste, & derelinque affilantem iram, ne accendaris ira saltem ad malefaciendum, nam malefici excidentur*, *Psal. 37. 8.* Et sapiens, *Ne festines in spiritu tuo ad iracundiam, quia ira in sinu stultorum requiescit*, *Eccles. 7.* Et alibi, *Cum iracundo ne colas amicitiam, & cum furibundo ne congregiaris*, *Prou. 22. 24.* Porro quod sit ultor & minister vindicans Dei indicat hoc ex scriptura sacra allegatum; Vbi dicitur huiusmodi dæmon, *Spiritus potentia Dei ventilans & iusticia persequens iniustos*, *Sap. 11. 21.* Et de eo alibi, *Spiritus potentia & spiritus virtutis stabit contra eos*: *Sap. 5. 24.* Horum principem faciunt Cabalisticæ & Magi *Asmodeum*, hoc est, facientem iustitiam.

Quintus gradus est eorum qui præstigiis & miraculis falsis deludunt, atque horum assistentiam requirebant magi Ægyptiorum, quando rem contra Moysen aggredientes tot miracula præstigiola in præsentia Pharaonis ediderunt: atque istiusmodi auxilia implorant Cacomagi & venefici in suis negotiis. Denique horum Principem magi ipsi affirmant esse Satan, de quo in Apocalypsi dictum est, quod vniuersum orbem seducat faciens signa magna, & ignem de cælo descendere in terram, in conspectu hominum, vt habitantes in ea seducat.

Sextus

Sextus gradus discordiam, bellum, vastationem, desiderium, per spiritum humanum disseminare dicitur, atque horum Princeps in Apocalypsi vocatur *Apollyon* & à Hebræis *Abaddon*, hoc est, exterminans & vastans. Istius ordinis erat etiam Angelus ille stans inter cælum & terram, quem misit Iehoua ad perdendam & destruendam Ierusalem 1. Chr. 21. 15. Et ille qui occidit omnem Valentem robore in Castris regis *Abyria*, 2. Chr. 32.

Septimus solet criminari, explorare atque accusare spiritus coram conspectu Iehouæ: Hunc magi *Astaroth*, hoc est, exploratorem & Græce *Diabolum* vocant, hoc est, criminatorem & calumniatorem.

Vltimus tentationibus & insidiis spiritum humanum fallere, & in errorem ac desperationem inducere tentat, atque istiusmodi dæmonum Princeps dicitur esse *Mammon*, quem interpretantur Cupiditatem.

*De Dæmonibus circa spiritum & membra Macrocosmi corporea
male versantibus.*

Voluntate diuina Dæmones agunt quandoque maligniter circa cor- pora & spiritus macrocosmi sub- lunaris, vnde in	Aere denso fit	{ Inflammatio à prestere & corusca- tione { Perturbatio à ventoso turbine { Caligo à nebulis & halitibus densis { Rubedo vespertina &c.
	Nube	{ Ignis exardens, { Carbones & lapilli accensi, { Caligo tenebrosa, { Grando, Nix, { Tonitru
	Mari	{ Aquarum Perturbatio { Fluctuum exaltatio & depressio { Spiritus interni agitatio
	Terra	{ Tremor & concussio. { Incendium & destructio ab igne { cælitus demisso. { Hiatus & fissura, { Inundatio & tubmersio, { Ariditas & sterilitas.

Agnoscant Theologorum scholæ sextum Cacodæmonum gradum, iuxta ipsorum diuisionem esse eorum, qui sunt potestates aereæ, licet nos includamus omnes prædictorum graduum in hunc ordinem, quoniam non est nobis animus de alia specie separata determinare, quæ sub aliquo prædictorū ventorū seu præfectuum mundi Cardinalium seu 4. Elementorū nō comprehendatur: At quoniā dæmones hi omnes sunt potestates ipsius aeris seu spiritus sublunares, ideo & sub eorū imperio reliquos cacodæmones, siue circa hominē siue rem quampiam in mundo aliam versentur, comprehendi dicimus. Agnoscit ergo ipsa Theologorum schola aereas potestates se miscere tonitruis, fulminibus, & fulguri, aerem corrumpentes, pestilentias & alia mala inducentes. Atque horum Principes videtur Apocalypsis affirmare esse 4. illos angelos, tenentes quatuor ventos, in quorum potestate est nocere mari & terræ, quorum Principem faciunt *Meririm*, id est, spiritum æstuantem seu dæmonem in Meridie furentem. At Paulus eum vocat *Principem potestatis aeris huius, qui operatur in filios dissidentia*. Ex quidam vir sapiens in mysteriis Dei & naturæ profundus, in tractatu suo De Reuelatione maiestatis diuinæ in hæc verba loquitur: *Cum aere etiam simul creauit Deus verbo suo angelos, & spiritus, qui in aere circa directionem tempestatum tam malarum quam bonarum, pluuia, nix, grandinis, pruina, nubium, fulguris, fulminis, tonitru, lapidis ceruinei, ignis, chasmatum, cometarum, aquarum inundationum, caloris, frigoris, humiditatis, siccitatis, & aliorum id genus quamplurimorum munus suum ac officium obeunt & exequuntur, atque hoc ipsum quoque etiamnum hodie fit in verbo eius. De hisce omnibus seculares illi sapientes seu philosophi libros sibi ipsis conscribunt, mire ineptos, in quibus ne purum quidem vnum, nedum integra litera vera est, sed quicquid è cerebris eorum in calamum atq; in chartam dimanauit, hoc tantum in illis legitur, quod nihil prorsus est, quam purum putum mendacium: quin imo etiam ipse spiritus oris in sapientibus istis omnino mendax & falsus est, volunt illi tamen sapientes vocari: fit autem id vniuerso inde, quod neg. Deum neg. sacrosanctum eius verbum cognoscunt &c. Hæc ille.*

Infima autem Macrocosmi regio, ut passionibus & mutationibus variis sit obnoxia, ita quidem in varios corporeitatis gradus distingui animaduertitur eius spiritus aereus, antequam in quolibet etiam gradu affligitur & exagitur tam corpus externum quam spiritus eius internus à spiritibus seu ministris Dei Angelicis, videlicet tam ventosis, quam flamma ventibus: Nam fassus est Dauid, quod Deus faciat angelos suos ventos, & ministros suos ignem ventem: *Psal. 104. 4.* Atque in psalmo præcedente: *Quod angeli Dei validissimi robore efficiant verbum Dei, auscultans voci eius, & quod sint exercitus & ministri Dei facientes placitum eius, &c. Psal. 103. 4. 20.* In quo Psalmistæ regii sermone docemur, quod tres sint præcipui angelorum ordines, quorum prior & superior recipiens immediate effluxus Dei solet efficere, hoc est, recipere & emitte verbum Dei; secundus auscultare & animaduerte illud, quasi à summo Imperatore editum, qui & tum postea mandatum illud legioni, suo dominio assignatæ, ad exequendum committit, cuius est immediate facere atque exequi placitum creatoris.

Hoc etiam idem fateri videntur Theologi recentiores. Videlicet quod Angelorum ordines superiores recipiant lucem seu emanationem immediate à Deo, quam postea influendo inferioribus impertiunt atque communicant.

Horum autem Angelorum quibusdam vritur ad iræ suæ atque vindictæ effectus exequendos, quos ideo malignos & cacodæmones respectu nostri vocamus, qui nihilominus necessarii sunt Dei ministris: Sic Deus Sathana est vsus pro suo ministro ad tentandū Iob. Sic etiam Angelus ille Iehouæ perdens, quem Dauid sublatis oculis vidit stantem inter cælum & terram cum gladio suo stricto in manu, & extenso contra Ierusalem; *1. Chron. 22.* Atque etiam ille, quem misit Iehoua ad excidendum omnem robore valentem in Castris regis Assyriæ; *2. Chron. 32.* talis etiam erat malus ille Iehouæ spiritus, qui obsedit Saul, &c. Quibusdam etiam vritur in sua benignitate, qui spiritus boni dicuntur & benigni, talis erat Angelus qui Eliæ apprensus in deserto cibum obtulit, & ille quem Deus misit ante Moysen & Israelitas ad eos seruandos in itinere per desertum, *Exod. 33.* Et Angelus ille qui vendicauit Iacobum ab omni malo, *Gen. 48.* Et angeli qui ei obuiam facti sunt in itinere suo, *Gen. 32.* Denique angeli omnes illi, quos mittit Deus ante iustos, *Genes. 24. 7.* Similiter bonorum angelorum ministerio spiritus Macrocosmi benigniter & pacifice gubernatur, ut & tumultuosorum prædominio perturbatur, atque etiam corpora sublanaria ægrotare videntur.

Prima autem incorporatio, quæ fit inter simplicem aerem & corpus perfecte mistum, est aer halituosus seu nebulosus, in quo variæ à spiritibus malis producuntur impressioes præternaturales, videlicet inflammatio à prestere & coruscatione, perturbatio à ventis, & turbinibus, caligo à nebulis & halitibus densis, rubedo vesperina &c. De aeris autem intemperie à prestere sic loquitur pagina sancta, *Ecce ventus turbinis veniebat ab Aquilone, & nubes magna, & ignis inuoluens, & splendor in circuitu eius, & de medio ignis quasi species electri, & ex medio eius similitudo quasi animalium & spiritus in 4. rotis &c. Ezek. 1.* Quibus innuere vult Propheta, quod anima tam nubis quam prestere illius fuerit spiritus ille, seu potius auriga illius currus, & quo dominus, qui vehebatur in illo fuerit ipse Iehoua, quemadmodum ex toto illo capite colligere possumus: Et Esaias ait, *A Domino Deo exercituum visitabitur in tonitruo & commotione terra, & voce magna turbinis & tempestatis, & flamma ignis deuorantis, Esa. 29. 6.* Et Ieremias dicit, *Ecce turbo domini, furor egrediens, procella ruens in capite impiorum quiescet, Ierem. 30. 23.* Et psalmista regius, *Impluit super improbos, prunas, ignem, & sulphur, vario prestere coniuncto. Psal. 11. 6.* Et alibi, *ut ignis exaruit siluam, ut flamma consumit montes, ut a prosequere eos procella tua & turbine tuo conturba eos Psal. 84. 15.* Et de turbine dicit Esaias ipsum ab Aphrico venire, *Isa. 21. 1.* Et Zacharias, *Dominus Deus in tuba canet, & in turbine & austris vadit, Zach. 9. 14.* Et Iob dicit, *E penetrati prodit turbo, & à dispergentibus frigus, Iob. 37. 9.* hoc est, à spiritibus seu dæmonibus, qui flatibus suis faciunt voluntatem Dei ab Aquilone. Concludimus ergo, quod eius internum sit spiritus Dei procellosus, efficiens verbum & voluntatem Dei, vti Propheta Dauid agnoscit. Vnde & sapiens ait, *Spiritus potentia Dei stabit contra impios, & tanquam turbo venti iactabit eos, Sap. 5.*

Porro & nubes sunt vehicula Dei quæ vehuntur atque animantur, atque violento motu videntur in aere ferri & præternaturaliter perturbari ab angelis Dei & præsentia ipsius, in cuius præsentia semper adsunt, & assistunt ministri angelici, hinc dicit Propheta *ascendit super Cherubin, & volauit super pennas ventorum, & posuit tenebras latibulum suum, in circuitu eius, tabernaculum eius tenebrosa aqua, in nubibus aeris, præ fulgore in conspectu eius nubes transierunt, grando & carbones ignis, Inconuulsi de cælo Dominus, altissimus edit vocem suam, grandinem & carbonem ignis, & misit sagittas suas, fulgura multiplicauit & conturbauit eos, &c. Psal. 17. 9.* In quo sermone luculenter docet Propheta, quod ministri Domini sint Cherubin & venti, ac si dixisset, angeli auscultantes voci eius, & venti seu spiritus angelici, ministri ignei, efficientes placitum, vti alibi fatetur, Et alibi dicit, *Viderunt te aqua & timuerunt, & turbata sunt abyssi, multitudine sonitus aquarum vocem dederunt nubes, etenim sagitta tua transeunt, vox tonitruus tui in rota; illuxerunt coruscationes tuae orbi terra, commotus est & contremiscit terra, Psal. 104. 4.* Et alibi, *Aqua à voce tonitruus tui formidabunt, Psal. 16. 17. & Psal. 103.* Denique verbis quidem expressioribus hoc omne aperit Dauid in sequentibus. *Deus amictus lumine sicut vestimento, extendens cælum sicut pellem, qui regis aquis superiora eius, qui ponit nubem ascensum tuum, qui ambulat super pennas ventorum, qui facit angelos tuos spiritus, & ministros*

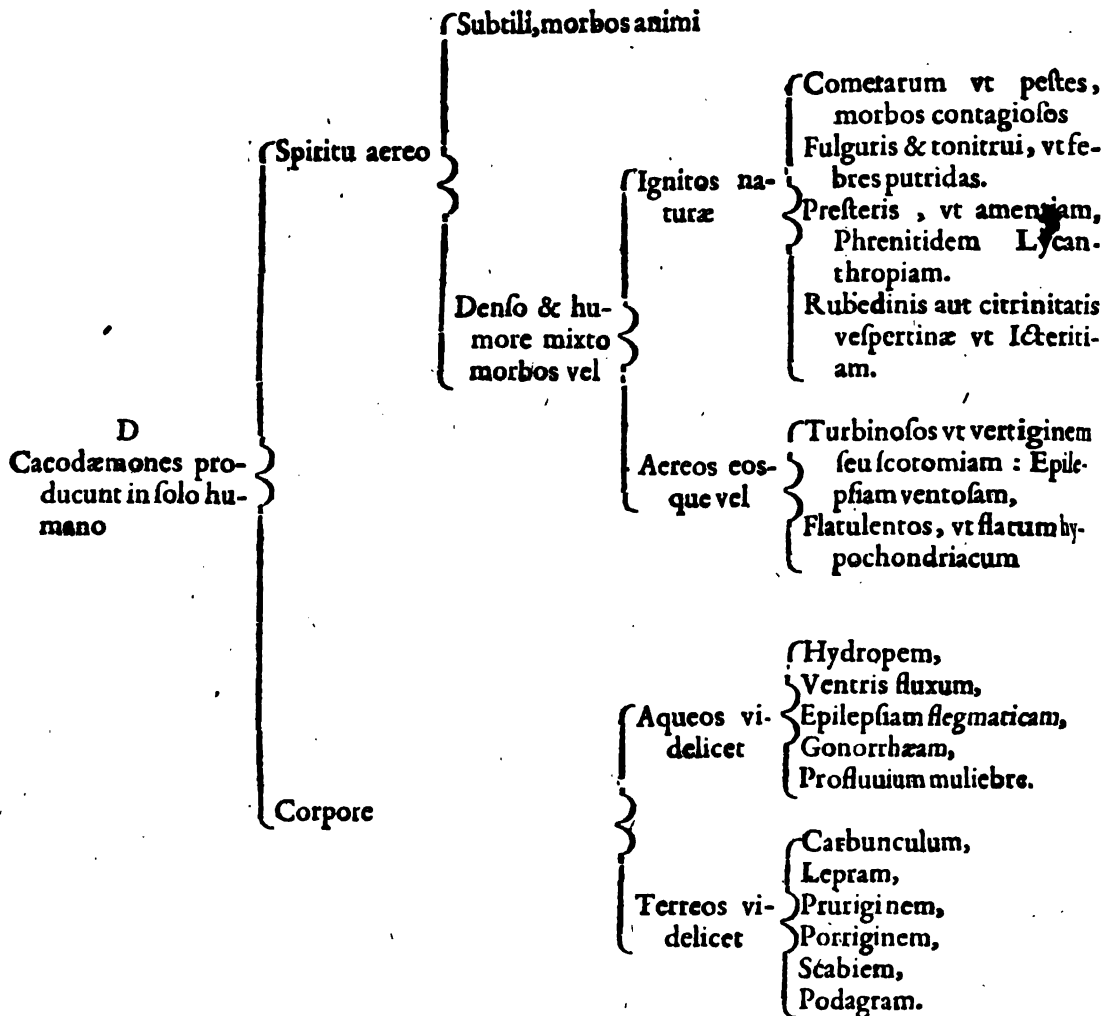

ministros tuos ignem vrentem. Abyssus sicut vestimentum amictus eius, super montes stabunt aqua, ab increpatione tua fugient, a voce tonitru tui formidabunt, Psal. 104. v. 2. Quibus verbis arguere videtur, quod Iehoua sit princeps & summus imperator, qui tabernaculum suum habet in nubibus, cui administrant angeli tam ignei quam ventosi, & quod nubes aspectu splendoris conturbari, timere & rugire videantur, ac denique præternaturaliter se habere. Tertius gradus progressionis à natura aeris inuisibili ad corpus perfecte mistum est aqua, cuius præcipuum elementum est mare, quod etiam cum fluminibus & lacubus aut à bono spiritu Iehouæ pacificum redditur, aut à malo Iehouæ spiritu perturbatur. In malum nauigantium excitatur, hinc ait Psalmista regius. *Oceani naues perfringis Euro Psal. 48. 8.* hoc est, vehementi flatu à Samaele seu oriente diuina voluntate emisso, Et alibi, *Qui conturbas profundum maris, Psal. 65.* Et alibi agnoscit mare esse excitatum increpatione Iehouæ, & quod mare videns Iehouam præfugerit, Psal. 114. 3. Et Iob dicit, *Potentia eius quiescit mare, & intelligentia sua percussit elationem, Iob. 26. 12.* Quod videlicet, quod Dei sit tam perturbare quam quietum reddere mare seu elementum aquæ. Sed & hoc optime & verbis quidem lucidissimis exprimit propheta regius alibi, sic inquit, *Descendentes ad mare nauibus, ipsi vident opera Iehouæ & mirabilia eius, in profundo, dicit que, & stare facit spiritum turbinis, & exaltat fluctus eius, ascendunt vsque ad cælum, descendunt vsque ad voragine, ita vt anima eorum in malo liquefiat, lactantur & nutant sicut ebrii, ita vt omnis sapientia eorum absorbeat, Tunc clamant ad Iehouam in angustia sua, & de angustia eorum educit eos, stare facit turbinem in silentium & silent fluctus eorum, celebrant Iehouæ misericordiam, & mirabilia eius filiis hominum predicant, Psal. 107. 33.* Hic ergo videtis in primis quod Iehoua sit imperator omnium potestatum, & primus omnium rerum actor atque operator; deinde quod in seueritate sua seueriter cum mundi elementis agat propter hominum peccata, ac tum postea quod per ministros suos angelicos agat, qui semper sunt parati, secundum ipsorum officium bonum vel malum, ad mandata & placitum Diuinum perficiendum: nam dicit; *Et stare facit spiritum turbinis.* At hominum pœnitentia & exclamationibus pro clementia stare facit turbinem tumultuosum, hic autem turbinis spiritus est ventus angelicus, seueritatem Dei in mari exequens, qui iubente Iehoua non aliter in internum maris & lacuum spiritum more infano, tumultuoso & furioso agit, quam malus ille Iehoua spiritus in spiritum internum aereum ipsius Saul, aut dæmonium legio dictam in obfello illo, quod virtute Iesu eiectum in pocos est ingressum, aut in epilepsia pessima vexatis, qui tumescunt tumore magno, spumam eiciunt ab ore, aut in illis qui rabido illo morbo Lycanthropia dicto affecti sunt, qui violento more huc atque illuc iactitantur atque feruntur, sic agit spiritus ille violentus cum suis legionibus, in mari, & lacubus, & stagnis, &c.

Denique quoniam terra est grossior pars aquæ, ad illam iam peruenimus, quam etiam malis Dei spiritibus quandoque esse iactatam atque percussam dicimus. Hinc ait Pagina sacra. *Concutitur ac mouetur terra, fundamenta cælorum commouentur, concutitur autem cum ira accenditur ei: 2. Sam. 22. 8,* Et alibi, *Terram commouit Deus è logo eius, adeo vt columna eius contremiscant, montes transfert, Iob. 9. 1.* Et alibi, *Terra inuente Deo tremuit, & attingente ipso montes fumant, Psal. 104. 32.* At vero in tali Dei actu videtur ipse ministris spiritualibus ad illud opus destinatis, qui iubente præfecto angelico terram quatunt, hiatus ingentes in ea producant, ignes ab eius visceribus euomunt, & multa alia tremenda in terra patrare solent. Hinc etiam irascente Deo ob Iudæorum impietatem dictum est, *Ecce terramotus magnus factus est, angelus enim Domini descendit è cælo, erat autem aspectus eius sicut fulgur &c. Matth. 28. 2.* Quandoque etiam per vindices suos angelos ignem & sulphur dimittit Iehoua in terram, quo subuertitur, & præternaturaliter pertractatur; Et dimisit (inquit Genesis) Iehoua super Sodom & Gomorra pluuiam sulphuris & ignis è cælis, subuertitque ciuitatem & planitiem totam, & omnes incolas, & fatum terræ, &c. Gen. 9. 24. At vero quod angelis suis vsus sit Iehoua in tali negotio in contextu illo ipso explicatur. Et alibi dicitur, *Sale & sulphure adusta est terra, vt neque seri neque pascere possit, neque prouenire in ea vlla herba &c. Deut. 49. 23.* Quod quidem Iehoua mediantibus ministris produxit habitatoribus terræ, propter eorum peccata. Et alibi, *Efficiet Iehoua vt terra tua sit puluis sculus, seu puluis è cælis descendens super te donec excinderis, Deut. 28. 23.* Porro etiã & in alio loco dicit Psalmista, *Terram fructiferam in saluginem conuertit, propter malitiam hominum habitantium in ea, contra, ponit desertum in stagnum aquarum & terram desertam in exitus aquarum &c.* Quibus arguere videtur quod in seueritate sua tam reddat Deus terram siccam & sterilem quam nimia aquarum inundatione suffocata, propter peccata hominum: quod etiam ipse per ministros suos facere traditur à Cabalisticis & in mysteriis Dei profundioribus versatis.

Nam vt ipsi elementis præfectos angelicos destinauerunt, videlicet *Seraph* igni, *Cherub* aeri: *Thar-sis* igni, & *Ariel* Terræ, qui boni sunt duces, ita quidem & sub iis maligni, eragunt 4. spiritus malucoli, videlicet *Samael* ex parte ignea, *Azael* ex parte aerea, *Alzael* ex parte aquea, & *Mahazael* ex parte terrea, sub quorum imperio (vti antea dictum est) multi sunt dæmonum inferiorum ordines. Quare & tempestates igneæ & lucidæ cum comets talibus ab angelis igneis procedunt; sic ab angelis aereis impressiones aereæ, vt ab aqueis quæ aquas perturbant, & terreorum spirituum est, vt testatur *Plelus*, efficere hiatus terræ & fundamenta concutere, flammiumosque ventos furium emittere.

Cacodæ-

Non est dubium quin Cacodæmones, vtpote hominibus hostes exitiales humanum tum spiritum tum corpus non aliter affligant, quam spiritum, & aquam, & terram in Macrocosmo. Nam cum homo sit filius, respectu compositionis, Mundi, & cum etiam ipse recensetur esse omnium creaturarum finis, sequitur, quod tam prauis dæmones sint ordinati à Deo, ad hominum peccantium punitionem, quam boni ad obedientiam, tutelam, atque prosperitatem; sed hi omnes, vt sunt ministri Dei, in penam mundi & hominum ordinati, seu quidem nihil efficere valent, nisi à Deo iis permittatur, quod siquidem exemplo Iobi, *Iob. 1. 2.* & Dæmoniaci, quem Christus liberauit, *Matth. 8. 31.* aperte denotatur. Hinc Dæmonium Christo, *Si ieiunia nos hinc mitte nos in gregem porcorum,* & ait, *Ite,* Quarecum Deus maledicit hominem vel populum, tunc angeli isti perdentes parati sunt ad voluntatem Dei obeundam: Atque hoc modo maledicente Deo populum pro peccato Davidis: Angelus perdens statim præsto fuit ad perdendam Ierusalem, *1. Chron. 21.* Porro etiam dicente *Leho-
na*, angelus in momento paratus excidit omnem robore valentem in castris Assyriorum videlicet 185000. homines, *2. Reg. 19.* Quare videmus, quod immediatus pestis infligator sit angelus Dei perdens, qui & vastator, atque exterminator dicitur in aliis locis. At vero vt peccatum hominis est morbi & mortis occasio, ita quidem diabolus non est solummodo paratus in malorum inflatione, verum etiam, vt ad tale officium & executionem intromittatur, solet hominem occultis blanditiis ad peccandum inuitare, nam Cacodæmones istiusmodi, & præcipue illi aeræ naturæ, cum in eorum compositione sint familiares spiritui nostro externo seu aereo, facillime se possunt susurrationibus occultis insinuare, & impellere sensum hominis phantasticum atque incitare ad illud quod malum videbitur, in oculis Dei, vt tum postea potestatem habeat, in spiritum eius aereum & corpus, nam in cælum humanum (vtpote templum spiritus sancti) penetrare nequit, quippe exul à cælo. Hanc diaboli astutiam nimis tarde lugebat Adam, qui blanditiis serpentis ductus à cælo in spheram peccati est delapsus, imo vero & propheta regius, vtcunque sagax & mente sublimatus, ab ipsius dolis tuto euadere nequibat, sed laqueis ipsius captus non modo ipse sed & vniuersus populus est pro eodem peccato peste vexatus. Nonne expressis verbis hoc legimus in pagina sancta, videlicet, *quod Diabolus incitauerit Dauid ad numerandum populum Israeliticum, vt*

hac

hac via pestem induceret in eum ? I. Chron. 21. Nectamen peccante homine in potestate est angeli vastantis malo eum afficere, nisi DEVS reuocando misericordiam suam, & induendo seueritatis amictum dixerit fiat vel percutiam. Sic in Exodo habemus à DEO hoc pronunciatum, *Ego missurus sum in cor tuum omnes plagas meas, & in seruos tuos, & in populum tuum in vniuersa terra, Exod. 9. 14.* Et alibi, *Faciet lehoua vt adhareat tibi pestis, & lehoua percutiet te tabe calida, & astuante, ac vrente febre, & siccitate, & vrigine, & morbo regio, qua prosequuntur te donec pereas, Et percutiet te lehoua vlcere Egypti & hamorrhoidibus, & scabie, & prurigine, quibus non poteris sanari: Et percutiet te lehoua dementia & cacitate, & stupore cordis, adeo vt, palpes in meridie quemadmodum cecus in caligine: Et percutiet te vlcere maligno in cruribus & genibus, vt non possis sanari, Deut. 28.* Quibus à DEO pronuntiatis, tanquam fiat Angelus malus paratus est cum suis subditis, ea præstare quæ dixit DEVS: Sic quidem dictum est, *diabolum percussisse Iobum, vlcere pessimo, à planta pedis vsque ad verticem, Iob. 2.* Et tamen Iob in hac sua aduersitate dixit, *sagitta omnipotentis in me grauioribus sunt, Virus earum ebibit spiritum meum, conturbationes DEI qua acie instructa sunt oppugnant me, &c.* Et alibi, *Eleuasti me ad ventum, efficit vt desuam substantia: Iob. 30.* Hisce ergo videre licet, quod vbi sit angelo vastanti permissum hominem morbo affligere, ibi quidem illud totum opus licet mediante ministro ascribitur Deo, qui per malos angelos affligit morbo, vt per bonos viceuersa sanitatem restituit.

Non autem affligunt angeli mali morbo, nec boni sanitate hominem beant, sed tam sanitas quam morbus est à DEO per angelos. Hinc sequitur, *Si sedulo attendens ad vocem lehoua DEI tui quod restum in oculis meis feceris, nullum morbum quem imposui Egyptiis imponam tibi, sed ego lehoua ero creator tuus, &c.*

Hoc est efficiam & mandabo vt angeli boni, cuiusmodi est Raphael, cum suis angelis te curent, aut verbum meum per angelum &c. Vnde Raphael ac si diceremus Deus sanans.

Concludimus ergo quod sit DEVS qui percutit & qui sanat, sed hoc facit per ministros suos angelos, quorum est facere placitum eius, ita vt nullus sit dæmonum malorum, qui sine bonorum venia percutere possit, nec veniam dare aut à tutela sua desistere (nam quiuis habet bonum suum angelum tutelarem) aut vacare potest nisi Deo iubente. De horum spirituum generibus, conditione contrariis, mentio est facta, ibi vbi dictum est, *quod spiritus lehoua bonus recesserit à Saul, perturbauerit que eum spiritus malus à lehoua: Quare dixerunt serui eius: Ecce iam spiritus DEI malus perturbat te, 1. Sam. 16. 15.* Sic etiam manifestum est, quod angeli mali seu Cacodæmones sint instrumentum DEI in seueritate sua, vt boni in clementia, quod etiam Dauid fatetur sermone hoc aperto, *misit in eos iram indignationis sua, indignationem, & iram, & tribulationem, immisionem per angelos malos percussit n. omne primogenitum, & non pepercit à morte animalibus eorum &c. Psal. 77. 49.* quibus sat liquido constat, quod tamen si loquitur Moyses de vastatore seu angelo vastante, tamen multifuerunt angeli seu Cacodæmones assistentes in illo opere, aptitudinem autem dæmoniorum qua potestatem habent in homines à DEO derelictos declarat Artesius in his verbis: Sunt quædam infirmitates, in quibus se adiungit diabolus humore egrediente à suo temperamento, ac conturbante ipsam sanitatem, & hoc maxime accidit infirmitatibus ex cholera prouenientibus, causa est istiusmodi videlicet, quoniam Diaboli internum est ignis, vt & eius externum aer, vnde facile iungi potest, DEO permittente, cum aere humano.

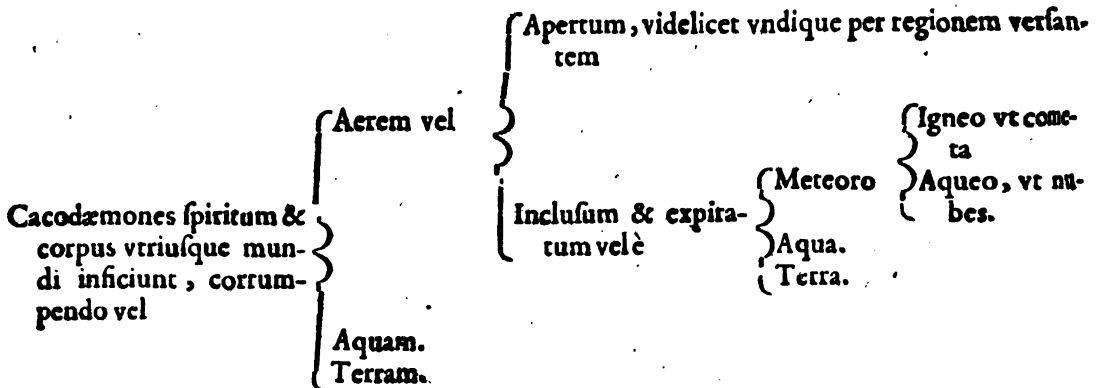
Hæc ille. At angelorum bonorum est elementa in concordia pace ligare, vt pote qui sunt concordia filii, hisce ergo voluntate diuina vacantibus à suo officio, fit, vt dæmones mali qui sunt discordia proles subito inuadant & in dissonantiam tentant conuertere harmoniam humanam, vnde liquet, quod dæmonia secundum sua elementa soleant morbum quemlibet in corpore humano procreare.

Hinc Albohali dicit Melancholiam esse à dæmonio: Et Alzarabius ait, ægri tudines inuadere homines ex præuocationibus & maledictis dæmonibus, qui dicuntur Alhabinables. Et Pcellus ex reuelatione Marci spiritus seu dæmones aereos hominibus damnatum adferre ait, spiritui, qui nobis inest phantastico, propter naturæ vtriusque similitudinem appropinquando, nam hac ratione verba perturbationum & voluptatum nobis insonant, non emittentes vocem pullatione quadam, ac sonitu, sed sermones suos absque sonitu emittentes, in aurem more tacito in susurrando subloquuntur, varios phantasiae colores pro voluntate præbent, quatenus aerei, nam aer est capax omnium colorum, vnde essentia phantastica figuras & colores, & quascunque ipsi voluerint ipsi, formas in ipsum animale nostrumque spiritum transmittunt, vnde multa nobis negotia præbent, voluntates & consilia suggerentes, formas repræsentantes, suscitantes memorias voluptatum, simulachra passionum frequenter concitantes, vigilantibus atque dormientibus, nonnunquam femora nobis acinguina titillantes infanos & iniquos amores subiiciunt & subacuunt; hi perturbant animam arte quadam & sophistica fraude. At vero dæmonia aquea & terrestria nil excogitant sapienter, nec quicquam actu peragunt, nisi quod molestum est, & more Charonei spiritus lædunt; atque horum est proprietas corrumpere quicquid propinquauerit, siue quadrupes, siue homo, siue sit auis;

Hi subito lædunt & quandoque perdunt agitates corpora animosque, naturalesque facultates percurrunt, sæpe igne vel aqua & præcipitio perdunt tam homines quam bruta; Istiusmodi autem spiritus non tam voluntate nocendi (sunt enim hominibus hostes infensissimi) quam viuifici caloris aviditate, inuadunt tam homines quam bestias, & præcipue illi qui in profundis atque frigidissimis locis atque humore carentibus degunt, utpote qui frigiditatem plurimam contrahentes humoris expertem, calorem humidum appetunt, & vitalem, quem ut assequantur in animalia ratione carentia irruunt, & ad lacus foueasque aduolant, nam calores solis & ignis utpote exiccantes & comburentes fugiunt, calorem vero animalemodi quasi moderatum, suauisque humore permixtum diligunt, præsertim humanum, quia temperatior: hinc fit quod hi corpora inuadentes ea non mediocriter perturbant, meatus illos opplendo & implendo, in quibus insidet spiritus animalis, ipsoque spiritu dæmoniorum corporum crassitudine coarctato, intusque concusso, vnde sequitur, ut corpora vibrentur concutianturque, viresque eorum principales male in actionibus se habeant, ac motiones stupidæ erraticæque proueniant. Horum dæmoniorum corpora irruentium si alius sit subterraneus, concutit & destruit occupatum, & amatque per ipsum, utens patientis spiritu vel proprio instrumento, si lucifugus, segnitiam adducit, cohibetque vocem, hominemque obsessum quasi mortuum reddit, nam hoc genus est omnium aliorum terrestrius, summo perque frigidum & aridum, vnde fit, ut cuiusque irreperit vim omnem animalemodi obtundat atque hebetet & obfuscet ac deleat.

Huiusmodi genus ergo dicitur mutum & sardum, nec discedit ab occupatis nisi diuina potestate videlicet oratione ieiunioque sit propulsum. Hæc didicit Psellus ex Marci obseruationibus, qui in deserto diu habitabat, ut conuersationem cum dæmonibus habens, ipsorum officia & proprietates addiceret.

Concludimus ergo quod dæmones soleant tales in natura & dispositione inducere morbos qualis est ipsorum conditio & qualitas in elementis; quare ignei igneos, aerei ventosos, aquici aqueos, & terrei stupidos & terrestres: at quandoque se miscent, atque ita morbum producunt spirituum uti infra plenius.

Medicorum sæpe agnoscunt, quod perturbationibus animi seu spiritus perturbetur etiam & corpus, atque vice versa. Hoc etiam in Macrocosmo tritum est atque expertum, quod corrupto loci vel regionis aere, corrumpitur etiam aqua & terra, atque etiam creaturæ, & præcipue homines in eo degentes, & in hoc conueniunt sacre scripturæ dicentes, *Et Dominus te percussit aere corrupto &c.* Et alibi, *Percussit te dominus egestate, febre, frigore, ardore & aestu, aere corrupto, & virgine &c.* Deut. 28. 22. Et Salomon in eo loco, ubi modum curandorum morborum per orationem aperit, in hæc verba loquitur, *Si pestilentia aut corruptus aer ortus fuerit, aut arugo, aut rubigo &c.* 3. Reg. 8. 37. quibus evidens est quod ministris Dei aerem corrumpere sit datum, utpote quorum est Domini ordinata exequi. Nam ipsi solent contagionis seminaria per aerem apertum disseminare, quod etiam in hoc sermone verificare videtur propheta regius, *Ne timeto à pavore nocturno à sagitta volante in die, à peste in caligine seu nocte peruadente, à lue vastante in meridie, vel (ut interpretatur Hieronymus) à demonio meridiano, plaga non appropinquabis ad tensorium tuum, nam angelus tuus precipiet de te, & conseruabit te in omnibus viis tuis &c.* Psal. 91. quo sermone liquet in primis, quod à dæmonio meridiano & eius legionibus inficiatur aer, deinde, quod Deus instituat bonos angelos ad præseruandos homines à malis.

Atque hoc quasi idem inferre videtur Theologorum Schola cum Propheta, quando faciunt sextum Cacodæmonum gradum illorum, qui dicuntur potestates aeræ, & se miscent tonitruis, fulguribus & fulminibus, quos referunt aerem corrumpere, atque hac ratione pestilentias atque alia mala inducere, de quorum principibus seu angelis quatuor terræ angulos tenentibus, quibus

quibus datum est nocere terræ & mari, hoc est aquas & terram inficere, mentionem facit Apocalypsis; Sed ut primarium horum regem statuunt esse *Meririm* qui est dæmon meridianus, spiritus æstuans, & dæmon furens, in meridie, quem Paulus (vbi supra dictum est) vocat *principem potestatis aeris huius*, & spiritum qui operatur in filiis dissidentia, & de hoc etiam intelligere videtur *Abbakuk* in his verbis loquens, DEO in meridie appatente operuit calum decor eius, & laude eius plena fuit terra, & splendor tanquam lucis æstuit, cornuque ad latum ipsius est, quamuis ibi abscondito esset roboris eius, anteivit ipsum pestis, & præcessit anthrax ad pedes eius, vbi autem constituit mensus est terram, &c. *Abbakuk* 3. 3. At Hieronymus sic interpretatur hunc locum: Ante faciem eius ibi mors, & egredietur diabolus ante pedes eius, &c. E quo contextu imprimis est eliciendum, quod Deus in iracundia sua non immediate, sed mediante angelo vastante, rebelles & impios punire soleat; ac tam postea, quod plaga meridionalis sit sedes præcipua corruptionis pestiferæ.

Ex his igitur videmus qualis sit inter spiritum Macro: & Microcosmi consensus, & quod cum homo sit Macrocosmi filius, utpote ex eius membris & elementis conflatus, necesse sit ut infecto spiritu vnus inficiatur & spiritus alterius: Hinc aerem cometa vel insausto tonitru & tempestate corruptum, hominum pestem & morbos contagiosos, imo vero & terræ sterilitatem, & consequenter famem sequi obseruamus, atque etiam contagioso vnus hominis peste corrupti afflatu integrum ciuitatis seu loci aerem corruptum reddi videmus; sic etiam venenoso lacuum halitu aerem in nonnullis locis infectum atque contaminatum animaduertimus, imo vero & quosdam terræ locos insalubres & contagiosos esse notamus, cum è regione aliæ terræ sedes sint valde salubres, quod quidem dæmonibus locos illos frequentantibus atque habitantibus assignari solet, ab iis, qui aliquantulum profundius se in mysteriis Dei & naturæ immerferunt; Deniq; manifesta adest experientia testis, quod pestis terræ motum nonnunquam comitetur, quia spiritus prauus inclusus, si maligni & venenosi sunt, exeuntes aerem corrumpunt & inficiunt, ex quo pestilentiam particularem, præcipue in eo loco, in quo terræ motus fit, sequi necesse est. Et in Margarita Philosophica l. 9. 17. hæc addi inuenimus. Fortasse in benedictione illius ecclesia meminit salis & aquæ cum dicit. Non sit tibi spiritus pestilens aut aer corruptus: nam tempestates tenebrarum hisce spiritibus multoties vtuntur, aut vt homines lædant in corpore, aut sensus alienent & visionibus decipiant; ab his nonnunquam oculi & vultus eorum, qui subterraneos specus aut antra ingredituntur, immutantur, maxime autem eorum, qui à dæmonibus responsum accipiunt, quæ illi in huiusmodi antris dare solent, hæc ille. Et certe quatenus terræ motus vt plurimum flante Borea fieri solet, certum est, quod spiritus tenebrofus eius impetu violenter erumpant, & præcipue illi qui dicuntur *Benlohim* à stupore & terrore; vnde sic loquitur Ouidius in persona venti Boreæ.

*Idem ego cum subit conuexa foramina terra
Suppositusq; ferox imis mea terga cavernis
Sollucito manes, totumq; tremoribus orbem
Concusio &c.*

Vbi per manes intelligit spiritus inclusos in visceribus terræ, qui scilicet commoti, & è nidis suis more volucrum, in magna multitudine congregatarum excitati, subito quasi bombardæ ictu è terra in aerem apertum cum magno strepitu ascendere & irrumperere solent, & venenoso suo halitu aerem loci contaminant.

At vero quid Magi & sapientes de istiusmodi aeris aquæ & terræ contagione iudicent breuiter sic accipite. Græcorum vetulti sex dæmones nominant, qui hominibus malefici, stygis aquam manibus haurientes in terras spargunt, vnde calamitates, pestes, & fames sequuntur, hos nomine generali alii *Telchines* vocant, alii *Alastores*, sed particularia eorum nomina sunt *Aëtes*, *Megalesius*, *Ormenus*, *Lycus*, *Nicon*, *Mimon*. At vero nos à dictis sapientibus Græcis in eorum nominibus minime dissentientes, aliquid amplius tamen de eorum officiis addere volumus. Nam cum flumen illud infernale vnico tantum elemento videlicet aquæ referatur, morborum vero genera varia esse obseruemus, secundum variam 4. elementorum dispositionem, concedatur nobis venia, si demonstrauerimus istos 4. *Telchines* habere in suo officio contagiosas & corruptas maleficorum 4. fluminum infernorum, aquas manibus haustas, per terras & aerem spargere & disseminare, videlicet fluminis *Phlegethontis*, qui est igneus, *Cocytis*, qui est æreus, *Strygis* qui est aqueus, & *Acherontis* qui est terreus: Vnde morbi producuntur tam in Macro quam Microcosmo ignei & ærei, aquei & terrei.

Nam vt elementa disposita conferunt ad salutem, utpote ab angelis salutiferis gubernata, ita illa male disposita & ad corruptionem ordinata per malos angelos pariunt infirmitates, horum autè pessime dispositorum atq; in malignitate conuersorum faeces venenosæ sunt illæ, ex quibus tanquã fontibus saturire videntur quatuor illa regni infernali flumina cõtagniosa atq; venenosa, quorum cõtactu ipsi manes seu animæ defunctorum dicuntur mirum in modum & vterius quã dici potest contaminari atq;

cruciari, multo magis corpora quæ in terris sunt, siue animalia siue vegetabilia. Dicimus ergo, quod prædicta malorum & morborum organa *Telchines* dicta ad infirmitates igneas procreandas aquas Phlegetontis venenosas hauriant atque dispergant per aerem, aquam, & terram, & præcipue in morborum Epidemicorum procreatione, quod nihilominus præstat nequeunt nisi venia eis detur à summo imperatore, qui est Deus & Princeps tam spirituum quam corporum, hic ergo si dixerit Fiat seu potius ubi sic voluerit, spiritus hi protinus sunt prompti ad voluntatem eius seueram exequendam; sic dictum est: *Ego adiungam tibi pestilentiam & famem, donec consumas te de terra, Et alibi, Percuties te Dominus egestate, febre, & ardore, & esu, Deus. 28.* Hoc ergo dicto, hauriant statim ministri isti sex morborum irritamenta aquas à Phlegethonte, & statim terram exurunt, sterilitatem & famem producant, & pestes atque morbos æstuosos disseminant, inter animalia, & præcipue inter homines, donec pereant. Hauriunt, inquam, aquas igneas & veneno æstuoso furentes à flamma contagiosa fluminis infernalis Phlegethonte, hoc est, conuertunt elementi ignis influxus in naturam venenosam, quam vndique per locum assignatum, siue sit magis communis & publicus, vt regio aut ciuitas, siue magis priuatus, vt domus, familia, aut priuatus solummodo homo, secundum placitum diuinum contaminari videntur, spiritu istiusmodi maligniter isto modo dissipato. sic cometæ dicuntur pestes ac famem præfigere. Porro alibi dicitur, *Percuties te Dominus aere corrupto donec pereas, Deus. 28.* In quo sermone videtur venia concedi istiusmodi malignis spiritibus, ad hauriendas aquas aereas ex pessimo & maligno flumine cocyti, quas ubi illi disperferunt per terram & aquas, rabes aere procreari solet, atque ita in cæteris: Infinitum volumen de istiusmodi infectionis ratione & mysterio condere possemus, sed quoniam subiectum præsens nos in limites actiores constringit, ad angelorum primum bonorum ac deinde malorum proprietates & officia, sicut leui descendemus.

C A P. V.

De Angelorum bonorum proprietate & officio, tam erga Deum quam creaturas.

	} Peculiaris, ipsisque propria A.	
Angelorum bonorum proprietates est vel		} Communis, estque officium ipsis in creatione assignatarum vel erga

Certum est & absque omni controuersia verum, Deum nihil proprietate creaturarum vsui necessaria destitutum creasse vnquam, sed vnã creaturam alteri vel ad præseruationem vel ad destructionem adaptauit, inter quas angelos fecit atque appropriauit creator, vt essent vasa sibi proxima, tam ad lumen immediate à Deo emanans recipiendum apta, quam ad illud in creaturas mundanas ad eorum vitam, præseruationem, & Esse implendum atque influendum paratissima.

	} Actione in qua obseruatur	} Motus, } Sensus, } Apparitio, } Dispositio.
A Angelorum bonorum proprietates peculiaris cernitur vel in		

Dionysius ait quod tria sint in angelo consideranda; Essentia eius qua existit, de qua antea, Virtus per quam potentiam suam habet, & operatio, qua illa potentiam in actum & praxim reducit. Essentiam facit immaterialem, puram, distinctam & discretam, liberam, & intelligentem, hanc nos proprietatem eius vocamus, quam in duobus præcipue versari dicimus videlicet in actione & passione.

Angelorum motum dicimus omnium esse velocissimum, atque hinc est (vt testatur Isidorus) quod pictores soleant admonitione sanctorum ipsos, cum aliis depingere, inde arguentes viuacem ipsorum in motu festinationem: velocitatem, atque ardorem illum maximum, quo incitantur in instanti

instantia ad mandata diuina exequenda : Vnde fit, vt pro velle diuino vbique subito, & icu quasi oculi reperiantur, ad hominum subsidium & assistentiam, prout mens est diuina. At vero quamuis ipsos mouere tradatur non tamen æstimantur respectu sui in loco corporeo contineri definitiue, vt pote qui per se nec longi, nec lati, nec densi, nec rari sunt, sed intellectuales, quatenus vero aliquod corpus assumunt sibi, eatenus circumscribi feruntur, vti in sacris literis vbique reperitur, quare licet sint propinqui & præsentés, tamen in simplici sua natura vbique operari dicuntur prout Deus vult. Distinguitur autem eorum in loco existentia ab illa Dei atque aliarum creaturarum, quoniam Deus dicitur à Theologis esse in loco, sed non definitiue, vt angeli & creaturæ spirituales, nec circumscriptiue, vt res corporeæ, sed more triplici omnibus adesse fertur vt Gregorius habet, videlicet præsentia liter vt iis exponat bonum, potentialiter per influentiam nempe, & essentialiter videlicet per intimitatis essentiam, atque hoc modo omnia dicitur implere. Angelus in separata sua natura dicitur esse in loco definitiue, sed non circumscriptiue, quatenus vbique operatur, licet cuiuslibet rei sit propinquus præsentia liter: sic Solem dicimus esse in cubiculo, per suorú radiorum in illum locum influxum, licet solari essentia nihilominus eodem momento non denegetur locus in cælo, in aquis, in aere, & per totum terræ hæmispherium. Sed hic quæstio non facile dissoluenda oriri potest, videlicet: An angelis supercælestes & cælestes penetrent & descendant personaliter ad hæc inferiora? an potius in cælo existentes inferiora hæc per solos suos effluxus curare soleant? In cuius dubii resolutione variare videntur sapientes in mysteriis intelligentiarum versatissimi. Nam à Cabalisticis recipimus, quod tamen angeli 72. (qui potentiam habent ad diuidendum vniuersum terrarum orbem in 72. partes seu regiones, quarum cuiuslibet quilibet peculiaris angelus ex 72. antea numeratis præsidet) in mundo supercælesti habitant, ista nihilominus inferiora curant, videlicet varia regna per varias influentias, vnde fieri videmus, quod vna regio ab alia tam solis seu terræ conditione quam hominum proprietate differat; Hinc dicit Photinus in libro suo *De intellectu, Ideis, & Ente*, quod mundus iste sensibilis vno tantum loco determinetur, at vero mundum intelligibilem affirmat esse vbique, & consequenter intendit, quod ille hunc nostrum ambiat, ordinet, conseruet, atque penetret. Hinc Cabalistarum sapientes asserunt, quod nulla sit in terra herba vel planta, cui non sit stella in firmamento, quæ eam suo influxu percutiat, & ei quasi clamet voce occulta & Angelica, cresce, multiplicare in tua specie, sed & in hoc videtur pagina sancta cum illis conuenire, quæ in hæc verba prorupit, *Num nosti leges cælorum? si posueris præfectum vel præsidem vel executorem in terra, quibus indicat esse præsidet, sed modum operandi eorum intimat esse admodum difficile.* Apostolus vero videtur hac in re à prædictis Cabalisticis dissentire, dicens, quod licet omnes angeli sint ministri Dei, & adiuant Deo, mittuntur tamen ad beneplacitum Principis, & quamuis mittuntur, semper tamen adiungunt Deo, iuxta illud à Christo prolatum, *Angeli eorum semper vident faciem patris, Matth. 18.* Sic etiam erat angelus qui personaliter dicitur esse descendisse de cælo, & reuoluisse lapidem sepulchri, & sedisse super eum, cuius aspectum erat sicut fulgur, & vestimentum sicut nix, *Matth. 28.* Similiter Raphael appatebat Tobia, Gabriel Danieli & Maria, & infinita alia exempla habemus in sacris bibliis realis Angelorum & Archangelorum apparitionis in hoc mundo; Tamen ni fallor hæc ipsorum controuersia in hoc tolli & in vnum contrahi potest quod sicut solis effigies est in cælis, lumen & claritas hic in terris, sic etiam persona angeli potest esse vbi vult, & radii potestatis suæ, qui indiuisibiles sunt à sua essentia, vbique, quare procul dubio angelus personaliter apparet & curat corpora, & tamen se, vbi à Deo est mandatum ipsi, realiter atque essentialiter transferte solet, sed ita vt officium à Deo in creatione ei assignatum respicere & præsentia liter curare possit. Sic etiam & candela, in hanc vel illam aeris tenebrosi partem ducta, non definit totam loci caliginem respicere & illuminare. Porro etiam est considerandum quod vt cælum est vbique, Deus etiam adsit, videlicet vbique in vasto mundi spiritu, in aqua, atque in quolibet terræ puncto, ita quidem omnes & quilibet angelorum sibi vbiquitatis priuilegium vindicare solet, sed vbicumque non est in discretæ suæ essentia, ibi nihilominus radii suæ essentia infundi solent, quæ operatio dicitur proprie influentia, de qua tot & tanta verba fecerunt Cabalisticæ, quæ ab essentia angeli non minus potest diuidi aut distingui, quam radii solares à sole, sed ad propositum.

Ad angelorum sensum quod spectat, dicunt sapientes in Cabala optime instituti, (*Reucl. l. 3. De arb. Cab.*) quod quales habent mentes nostræ linguas, tales habent angeli aures, & sicut spiritus diuini linguis angelorum loquuntur, ita spiritus humani auribus mentium auscultant. Hinc ergo est quod vox non significatiua, plus possit in magia quam significatiua, quælibet autem vox valet in magia quantum Dei voce formatur, quoniam illud, in quo magiam exercet natura, vox est Dei; at ista Dei vox non est tanquam illa hominis, sed tanquam verbum *Iehoua*, quod (teste Iehoua) est in angelo, ita vt vox angeli mixta sit ex voluntate diuina seu verbo lucido, & natura angelica seu organo spiritali & aereo, quare constat quod sit valde occulta & soli menti familiaris. At vero quandoque assumpto corpore voce articulata aures simul nostras pulsare solent, vti in pagina sancta vbique reperimus.

Proprietas etiam eorum est, varias nonnunquam induere species atque effigies, *obtusibus* nostris corporeis subiectas, vnde factum est, vt quandoque in forma humana appareant, quandoque videantur in forma ignis, & nonnunquam formam aeris & venti induant, & haud raro in flumina atque specie percipiuntur, speciebus etiam volucrum aut gemmarum aut lapidum pretiosorum vestiantur, alii in spiritu habitent humano; ita etiam vidit Propheta *Zacharias* angelum ex se egredientem, qui alium etiam angelum alloquebatur: quandoque in literarum & characterum figuris cernuntur, nonnunquam in sonitu vocis, atque ita de pluribus aliis visionum speciebus, quae copiose in fonte sacro comprehenduntur; atque huic nostrae assertioni astipulari videntur Theologi secretiores. Ratio autem cur ad quamlibet speciem induendam ita apti & consentanei sint est, quoniam quatenus substantia spiritali & aereo singularis puritatis sunt praediti, eatenus percipiunt in se omnes formas intelligibiles, & consequenter omnes formae intelligibiles ei conueniunt: hinc ergo est, quod replentur speciebus & imaginibus, hoc est, omnis intelligentiae species, & consequenter omnis corporis effigies, quae ab intelligentia informatur reipso in iis, non aliter quam omnis color in aere, & omne obiectum in speculo, sed obiecta illa aeris & speculi sunt à circumferentia: at haec angelica impressio est ab eorum centro, & secundum ipsorum vel & placitum, vt Psellus intimare videtur.

Quod autem ad bonorum angelorum dispositionem spectat, hoc certum est, & à literis sanctis comprobatum, quod malo sint in suis conditionibus contrarii, & quicquid est bonum hoc naturali inclinatione perficere prouisi sint, atque prompti.

Angelorum Passio.

Mole corporea minime patiuntur angeli, quippe quorum externum est spiritus purissimus, subtilissimus, atque leuissimus, quod etiam ex verbis Euangelistae Lucae optime declaratur cap. ultimo, sed angelos in eo dicimus pati, quatenus influxus luminis diuini copiose recipiunt, hoc est ipsa corpora spiritalia sunt apte praeparata ad recipiendas impressiones lucis diuinæ, quas tum postea in se inferioribus impertiuntur, atque communicant. At vero malos angelos ob densam & tenebrosam suae substantiae molem tum pati tum etiam & cruciari nos docet pagina sacrosancta, quippe quorum lacus est infernalis: sed de his paulo inferius. Porro etiam angeli boni, quatenus imperatui & mandatis Dei subiiciuntur, eatenus etiam voluntatis diuinæ signacula atque impressiones perpeti putantur, sed more placito, nam Deo dicuntur inservire sine compulsionem.

Proprietas communis.

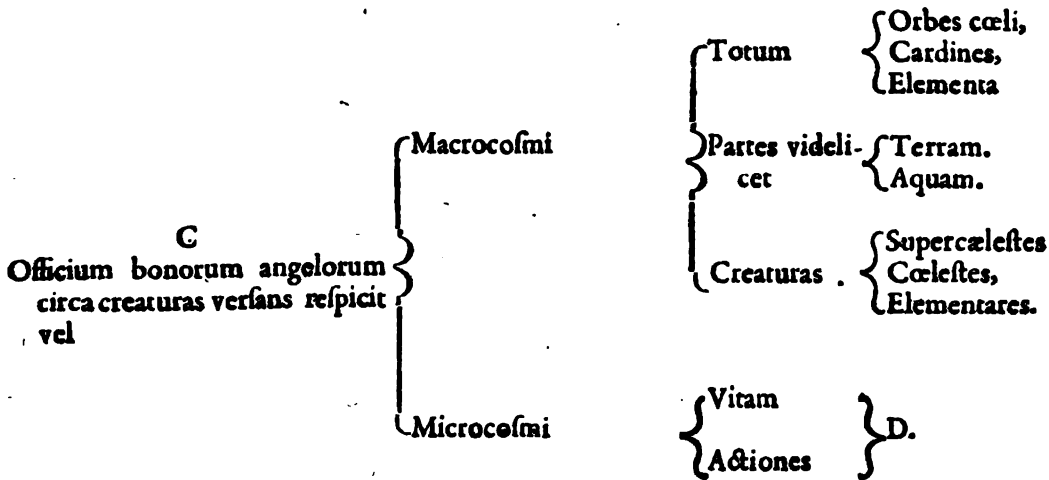
Communem vocamus angeli boni proprietatem, quae versatur non in se solummodo, sed circa vniuersalia, siue increata siue creata, in hoc mundo, vnde proprie vocatur ipsorum officium, tam erga Deum rerum omnium creatorem, quam erga creaturas eius, est enim angelus natura media inter creaturas & Deum.

B	}	(Suscipiendo eius lumen,
Officium angeli boni erga creatorem consistit in		) Colendo & reuerendo ipsum,
	) Auscultando voci eius,	
	) Efficiendo verbum & placitum eius.	

Angeli supercaelestes ordinis superioris Deum & creatorem vnicum tanquam firmissimam & stabilissimam vnitatem colunt, & vnicè circa eum versantur, nec dicuntur mundi corporibus praeesse, aut inferiorum adaptationis administrationi; horum autem est suscipere Dei lumen, illudque inferioribus ordinibus influere, mediante quo singulis singula eaque distincta distribuuntur officia: atque horum alii sunt assistentes diuino tribunalì, & Deum creatorem suum continue laudant: alii sunt ministrantes ipsi & nobis. At vero caelestes seu Olympici ultra diuinum cultum sphaeris accommodantur; horum est, influxus illos, quos à superioribus acceperunt, demonibus ordinis inferioris commendare, qui in infinitis negotiis in aere, in aquis, & in terra diuersis his luminibus descendentes vtuntur, pro conseruatione & multiplicatione creaturarum: Omnes denique angeli boni in genere dicuntur in primis reuereri atque colere imò vero & videre faciem creatoris, siue sit in caelo summo, medio, siue infimo.

Tertium angelorum bonorum erga Deum est officium vt auscultent voci eius, atque tum postea talis est ipsorum erga creatorem suum obedientia in mandatis eius ad exitum producendis, vt per quartum officii sui gradum illud confestim & libenter exequi aggrediantur: hinc asserunt & in hoc conueniunt Theologorum periti, quod angeli Deo interuiant sine compulsionem, & mandata eius

cuis perficiant subito & in instante, neque ea procrastinent, sed & hoc ipsorum erga Deum officium verbis quidem apertioribus confirmare videtur Propheta regius quæ sunt huiusmodi. *Angeli Dei validissimi robore, efficientes verbum eius, auscultantes voci eius, ministri eius facientes placitam eius &c. Psal. 103. 20.*

Vt DEVS imprimis angelicas creaturas ad diuinum suum cultum atque ministerium in mundo ab origine procreauit, ita quidem, secundo loco ipsas creaturis in genere, videlicet Macrocosmo & Microcosmo, ac tum postea illis ex Macrocosmo ad usum Microcosmi conditis præfecit vt illas respicerent & curarent.

Angelus autem seu intelligentia illa magna & summa totum macrocosmi spiritum animans, inspirans, atque mouens ab ortu in occasum, (habet enim in primum mobile imperium) est ille quem Cabalisticæ *Mittatron* vocant, sacra pagina *Sapientiam*, & Platonici *Animam mundi*, cui omnes alii in mundo angeli tam boni quam mali obedientiam præbere dicuntur; de quo infra particularius atque plenius. Sunt & alii Angeli Principes seu Duces, qui immediate sub huius angeli ducatu seu imperio regnant, qui mundi partes respiciunt, quorum alii sunt cæli & ætheris rectores, quorum nonnulli Zodiaco præsunt, alii triplicitatibus, & nonnulli faciebus seu decuriis atque etiam quinariis, alii cæteris firmamenti stellis præponuntur, non est enim in cælo stella quæ non habeat suum præfectum, alii imperant planetarum orbibus per diem & per noctem &c. alii in cælo Empyræo vires & sedes habent, & alii mundi tam plagas quam elementa in sua custodia habent: Videlicet *Michael* Angelum orientalem, *Gabriel* Septentrionalem, *Raphael* occidentalem, & *Vriël* meridionalem, de quibus antea, atque etiam illis qui imperium habent in elementa 4. Videlicet *Seruph* in ignem, *Cherub* in aerem, *Tharsis* in aquam, & *Ariel* in terram; Porro etiam 72. angeli ideo à Cabalisticis dicuntur angeli diuisionis, quippe quorum est officium ipsam terram in partes totidem diuidere distinctas, quæ regna dicuntur diuersa, atque quilibet ex dictis angelis præsidet & spiritaliter regnat super regna prædicta, non quod à cælo descendant vt illic habitent (vti Cabalisticæ volunt) sed quatenus habitant in mundo supercælesti, ista nihilominus inferiora curant, & terrena gubernant per ipsorum influentias, & hoc videtur ab Ecclesiastico confirmari, vbi legimus quod vniciuique genti præpositus sit rector angelicus, Porro etiam Moyses ait in suo cantico, *cum diuideret excelsus gentes, statueret eorum terminos secundum numerum Angelorum DEI.* Nostra autem nos fert intentio quod 72. isti angeli (quoniam à sapientibus cælum stellarum terræ à sua fixitate refertur) sint duces illi, qui vim & potestatem primariam habent in quatuordecim cuiuslibet signi, qui sunt partes dimidiæ decanorum seu decurionum, verbi gratia in quolibet signo sunt 30. gradus, quorum quilibet numerus denarius dicitur decanus, vnde & numerus quinaris est decani pars media, quare in quolibet signo sunt quinaris 6. qui numerus in duodecim signa ductus producit 72. qui sunt exacte numerus 72. ducum, quorum, testibus Cabalisticis, est diuidere terram in regna. Hanc quidem imaginationem in mente mea concepi, quæ quamuis nullibi, quod sciam, in scriptis est inuenienda, tamen res ipsa indicat rem esse probabilem, tam quia quodlibet regnum mutationis fato subiicitur, quod etiam in Monarchiarum mutationibus cernitur, atque etiam in contentione illa inter *Gabrielem* & *Principem Persarum* habita, vnde verisimile est, quod istiusmodi rectores sint Olympici & minime Empyræi. Atque hoc etiam in eo probabilius videtur, quoniam iuxta Astrologorum observationem regna & Prouinciæ terræ signis Zodiaci particularibus supponuntur, quæ causæ sunt alterationis tam naturæ locorum, quam conditionis incolarum, quæ solet esse inter vnum regnum & aliud sibi vicinum: Porro alii aquas præponuntur & sub se alios habent dæmones

dæmones numero infinitos, hinc dii marini Neptunus, Thetis, Proteus, Nereus, hinc fluminum Nymphæ Nereides &c.

Sunt & alii angeli boni inferioris conditionis, qui mundi creaturis peculiaribus administrare solent; nam in cœlo empyreo angeli superioris ordinis recipiunt immediate lucem diuinam à Deo, per viam influentiæ, atque illam emittunt atque manifestant illis ordinis inferioris, qui etiam & illam tandem eandem in mundi infima diffundunt, vnde specula dicuntur potentia recipere lumen Dei. Porro etiam tantus est horum angelorum atque etiam ipsorum subditorum vndique in mundo influxorum atque dispersorum ordo & consonantia, vt nulli ipsorum ordini permittatur opus alteri destinatum suscipere aut aggredi.

Porro in cœlo æthereo quodlibet Zodiaci signum, quælibet eiusdem triplicitas, quilibet cuiuslibet signi decanus atque quinaris, suo principe gaudet angelo, quo regitur & gubernatur, qui & plures sub se legiones & cohortes habet, imo vero (vt iam dictum est) nullâ reperitur in toto firmamento stella, cui non præsit Princeps, & ab infinitis angelis inferioris ordinis non inhabitetur: hoc etiam idem de Planctis seu stellis erraticis est dicendum, quibus duces regales assignantur, quibus diriguntur, conseruantur, & influentiis ab alto ditantur, ex quibus Princeps seu Præfectus Saturni est *Zabkiel*, Iouis *Zaphkiel*, Martis *Samael*, Solis *Michael*, Veneris *Anael*, Mercurii *Raphaël*, Lunæ *Gabriel*, &c. quibus in suis sphaeris seu legionibus subsunt plures legiones, Imo vero à nonnullis in theosophia occulta peritis affirmatur, angelos non solummodo cum hominibus in multis naturæ conuenire, verum etiã numero, concludentes tot homines esse saluandos quot angeli in pugna inter draconem & Michaelem ceciderunt à cœlo, vt illi saluandi impleant locum angelorum à cœlo pulforum, aiuntque tot esse damnandos, quot angeli, qui post victoriam manserunt ex parte Michaelis in cœlo, vnde concludere volunt æqualitatem numeri hominum & angelorum, quod si esset verum probabile esset & consequenter, esse tot angelos Saturninos quot homines Saturnini, totque Iouiales, Martiales &c.

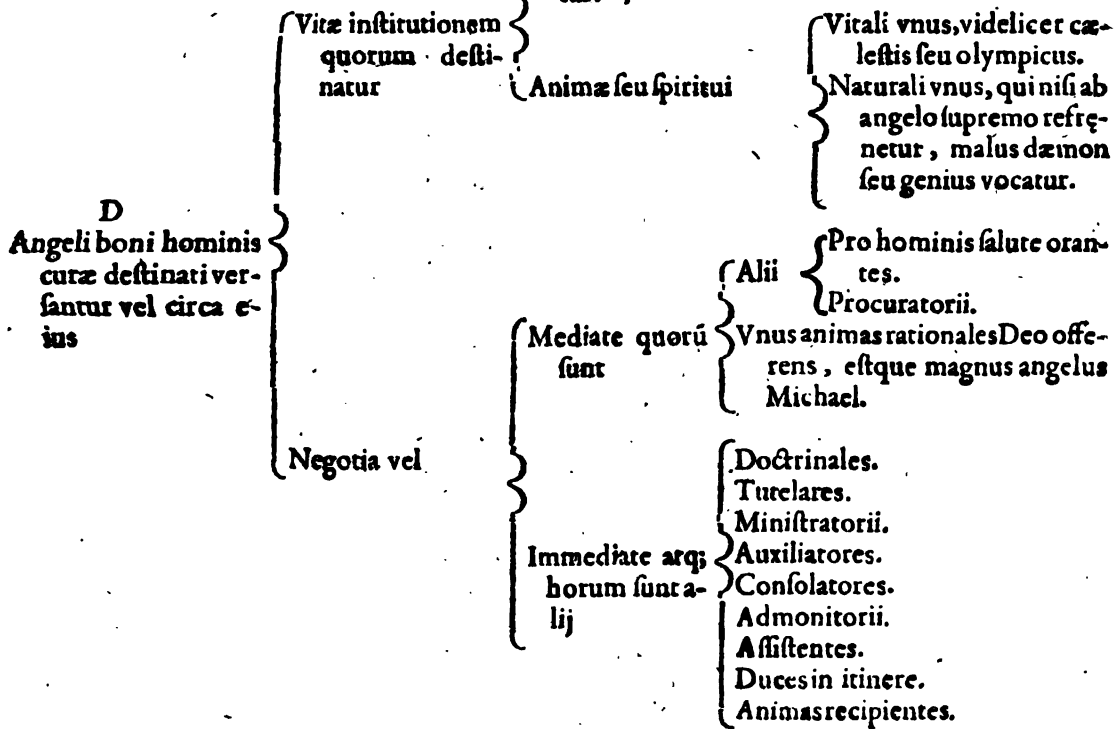
In infima etiam mundi parte sunt angeli cuique creaturæ administrantes, cum alii dicantur præsidere animalibus, alii plantis, imo vero Cabalistarum sapientes volunt, nullam esse herbam aut plantam in terra, cui non sit appropriata stella in firmamento, & consequenter angelus, qui percutiat eam & dicat quasi ei, crece & multiplicare, alii lapidibus pretiosis dicuntur præesse, alii metallis, atque sic in cæteris.

Sed quoniam antiquiores Iudæorum, res seu species in creatione omnes literis sanctis attribuerunt quorum symbola toridem fecerunt angelorum ordines, quot sunt literæ illæ sanctæ, ideo hæc literæ & angelis iis symbolizantibus, cuiuslibet videlicet eorum particulatim peculiare in creaturas officium, & peculiarem speciem assignauerunt: Verbi gratia, ad vitæ immediate à Deo *Echieh* traditæ effusionem in mundum, ordo dictus *Haioth*, id est, animalia sanctuarii seu vitæ, qui symbolizant cum *Aleph*. Ad formas influendas *Ophanim*, id est, formæ seu rotæ, vtpote per quos DEVS *Elohim* Chaos distinxit cum *Beth*. Ad formam cum materia fluxili coniungendam ordo *Atelim*, id est, magni, fortes, & robusti, qui vim istam à Iehoua obtinet à quo illuminatur, cum *Gimel*: Ordo per quem Deus *Elohe* corporum effinxit effigies *Chachmalim* refertur ad *Daleb*: Ille per quem Elementa depromsit *Elohim Gibbor*, ad *He*: per quem Deus *Eloha* metalla producit *Mahubim* ad *Vau*: per quem Iehoua *Zabaoth* Vegetabilia producit, *Elohim*, id est, Dii, ad *Zain* per quem *Elohim Zabaoth* animalia procreat, *Bone Elohim* ad *Heth*. Per quem Deus *Zadai* genus humanum curat, *Cherubin* ad *Teth*, per quem Deus influit in filios hominum cognitionem rerum, mirificamque industriam, *Isim* ad est, nobiles, qui sunt omnibus in hierarchis inferiores, ad *Iod*: per quem in primo mobili versantem *El Sadey* spiritus vitæ & rationis communicatur. Angelus *Metatron* dicitur, hoc est, intellectus agens mundi sensibilis ad *eph*, vt & *eph* finale refertur ad gyrum stellarum fixarum. Ad *Lamed* referuntur sphaeræ planetarum quæ dicuntur ambulones, & in specie ei refertur angelus Saturni. Ad *Mem* apertum sphaera angeli Iouis, ad clausum sphaera martis, & sic in cæteris.

Denique dicunt alii elementorum formas regi diuina virtute per Angelos dictos *Isim*, & virtute calorum, & virtute primæ materiæ, quæ est fons & origo cunctorum elementorum. Inanimata & mineralia, quæ dicuntur Elementata & mista, reguntur per sphaeras cælestes & intelligentias separatas, quæ vocantur *Isim*. Porro etiam omnia vegetabilia fructus & fruges ac terra nascentia à cœli intelligentiis & illis separatis dictis *Isim* virtute influxus diuini gubernantur, atque etiam sensitua & reprobilia terræ ac progressua, vt & aquarum pisces, & aeris volucres, simul & quæcunque irrationalia vitalem motum habent virtute Dei reguntur à spiritibus cœli, atque ipsorum subditis, *Isim* dictis, atque hi omnes spiritus dicuntur Angeli administratorii (teste Apostolo) in ministerium missi. Denique distinctione magis generali angelorum officia secundum ipsorum Hierarchias, distinguuntur. Nam hierarchiam superiorem faciunt in regionem supercælestem habere curam, & diuinam prouidentiam contemplari, quorum ordo supremus *Seraphim* nempe in Dei bonitate, secundus *Cherubim* scilicet in essentia Dei tanquam forma, tertius, *Throni* scilicet in sapientia: horum etiam

etiam est recipere lumen Diuinum, & illud inferioribus commendare. Secunda Hierarchia mundum æthereum respicit, & administrat in cœlis, cuius ordo primus, Dominationes nempe præcipit in cœlo, quod reliqui exequuntur, secundus, nempe Virtutes, administrat cœlis, & nonnunquam miracula facienda conspirat. Tertius, nempe potestates, arçet quæ possunt perturbare diuinam legem. Tertia hierarchia continet dæmones ministros qui ad inferiora curanda descendunt, Ordo huius Primus, videlicet principatus, curat publica, videlicet principatus, magistratus, prouincias, & regna, & horum Principes sunt 72. illi antea relati. Secundus, videlicet Archangeli, sacris interest & circa hominum diuinum cultum versatur, & homines in viis suis dirigit, & preces eorum ac sacrificia Deo offert. Tertii & ultimi ordinis spiritus minora quoque disponere solent, & singuli singulis custodes ad sunt: horum alii minutissimis herbis, lapillis, & omnibus inferioribus virtutem administrant, quæ nihilominus dona non ab angelis accipiunt creaturæ, sed à Deo per angelos, vnde à Propheta Daniel dictum est. *Quod Deus secundum voluntatem suam facit in exercitu cœli & habitationibus terra.* Et alibi in Iob. *Num nosti leges colorum, si posuerit præfectum seu præsidem vel exequutorem eius in terra?* Iob. 38. Atque hinc est quod Philosophi profundi volunt, quod omnes res inferiores sint repræsentatiuæ superiorum, & vt sit inferius sic agitur per superius, & in hoc omnes Cabalisticæ conueniunt. Hoc est secundum effigies & actus interni agentis cuiuslibet creaturæ elementatæ externum apparet, non aliter quam vagina ad ensis effigiem est formata, quod omne opus ab angelis ministrantibus perficitur. Nam angelus definitur tanquam inter Deum & naturam seu rem creatam virtus media, à qua fiunt operationes in iis tales quæ apparent, atque etiam eas, quas natura vel non faceret, vel sic faceret, quas alii prouenire dicunt ab occulta proprietate, & alii quia tale: denique à Deo per angelos omnia fiunt & ad exitum producuntur.

(Menti & rationi vnus qui & bonus genius dicitur.

Dicit Picus Mirandulanus, quod res humanæ non corporum sed angelorum mysterio gubernari debent, utpote qui natura & dignitate mediant inter Deum & hominem, vnde (inquit) cum à Deo descendis ad terram descende per cœlum, sed cū descendis à Deo ad homines descende per angelos, sic angelum Perfarum Græcorum Hebræorum legis apud Prophetas suis populis prouidentem, & apud Platonem & omnes Platonicos locales Deos urbibus regnis & hominibus præpositos legitimus, quorum mentio quoq; facta est ab Aristotele, & Isidorus, & post eum Clemes Alexandrinus in Stromatis meminert. Hæc ille; Et Orpheus cum Pythagoreis dicit omnia Diis plena, quos nihilominus omnes vnico Ioui referunt; Socratem autem etiam suum Dæmonem habuisse tradunt, & quidem cum homo sit omnium creaturarum sublanarium dignitate & honore primus, utpote qui ad imaginem creatoris est factus, ideo & ipsi ad mundi regionum imitationem tres dicuntur assignari angeli, quorum vnus natura & dignitate altero est prior; nam vt in mundi regione intellectuali angeli altissimæ bonitatis & diuinæ conditionis constituuntur, qui perpetuo dicuntur coram facie DEI stare, ita quidem suprema Microcosmi regio intellectus

& rationis custodia dicata ab angelo supremi ordinis gubernatur, atque hic iuxta Iamblichum & doctrinam Ægyptiorum dæmon bonus, bonus genius, & intelligentia sacra nuncupatur. Hic teste Iamblichio non ab Astris aut Planetis homini infunditur, sed ab origine magis excelsa, videlicet mundi & angelorum præside homini infundi dicitur, & præcipue mentis atque animæ rationalis gubernationi destinatur.

Virtute ergo huius fit, quod homini præ cæteris creaturis datum est astris dominari, & fati tyrannidem transcendere, utpote cuius est vitam animæ dirigere, cogitationesque bonas assidue menti exhibere, isque nostra interiora illuminare gestit & omni momento intendit, quamuis non sit nobis concessum ob tenebras nostras hanc ipsam operationem animaduerrere, nisi quando sumus purgati atque purificati, simul atque tranquille & pacifice viuamus, tunc enim non modo à nobis percipitur, verum etiam nobiscum sua lingua & sermone colloqui videtur; quali autem lingua utatur angelus istiusmodi, quali voce utatur in sua loquela, supra declarauimus: Denique ut ad lacram nos ducat perfectionem, & ad diuinum cultum nos reddat paratos, nosque à Diaboli insidiis & malignitate tutos præstet. Secundus angelus vocatur dæmon genitura, qui & vitæ genius dicitur, atque hic creditur esse ex ordine dæmonum Olympicorum seu ætheris, quare & ab aliorum regionibus more influentiæ in natiuitate descenderetraditur: hic est vitæ custos atque executor functionum eiusdem, nam ut in genitura primordio vitæ virtutem corpori conciliauit, ita quidem eam comunicatam curat pabulumque ad eius conseruationem idoneum, magnetica & occulta virtute è cælis, & præcipue ab illa stella tam planetaria quam fixa, de qua maxime participat, quotidie, imo vero quolibet momento attrahit: denique secundum bonitatem istiusmodi dæmonis, id est iuxta faustam influentiam præsentis suæ stellæ maiorem vel minorem, maior vel magis parca erit natiuitati sua sanitas atque felicitas. Dæmonem autem conditionis & loci infimi nos elementarem facimus, quem nonnulli malum vocant genium, & reuera nisi à summo dæmone, quem sacrum dictauimus, bene corrigatur in vitiis suis, semper (secundum loci sui connaturalis conditionem) ad carnis voluptates, mundi istius mutabilis vanitates erit procliuus, quippe qui est ex illa mundi regione, in qua princeps potestatis aeris vim suam exercere solet.

Alii dicunt quod tertius hominis dæmon sit professionis suæ angelus, dicuntque, quod mutata professione mutetur & dæmon, sed nos audacter ipsis in hoc contradicere possumus, quia professio tenet ex parte rationis & intellectus, quare professionis perfectionem ad dæmonis sacri directionem relinquimus, cuius est in suo officio, de spiritu sacrosancto atque eius donis participare, cuius est (ut testatur pagina sacrosancta) scientias varias hominibus secundum variam eorum capacitatem distribuere, ut Bezalieli & cæteris de quibus Exodus plenius facit mentionem cap. 28. 3. & 31. 2. & 33. 30. quare scientiarum & artium distributorem angelum potius sacrum facimus, cuius est artem, scientiam, & intellectum dare quam alterum conditionis minoris, atsi quandoque ob tenebrorū hominis conditionem vnam artem pro altera eligit aut mutat, hoc non est in culpa custodis & gubernatoris sui sed erroris atque prauitatis voluntatis suæ cæcæ & carnalis. Scio etiam Astrologos magisteria & professiones hominum suæ natiuitatis stellæ, & consequenter angelo stellam gubernanti attribuire, verbi gratia Mercurio artem mercatoriam & scientias mathematicas, Marti magisteria bellicosa & fabros ferrarios, Soli artes medicinæ, musicæ &c. Sed hæc nos respondemus, quod angelus Olympicus in natiuitate semper subiciatur dæmoni sacro, ut & ille Elementaris illi Olympico, nam semper est relatio vnius ad alterum, quoniam in primis Deus effundit proprietatem suam luminosam per portam sibi adoprata in peculiarem ordinem angelorum cæli empyræi, qui illud statim influendo committit archangelo spheræ aut stellæ octauæ orbis, aut planetæ ætheris, qui iterum illud transfundit in elementarem regionem, commendatque dæmoni sui orbis, ibi in aere vaganti, qui cum natura seu influxu empyræo, quem angelum sacrum dicimus, & natura cælesti seu ætherea, quam dæmonem vitæ vocamus, & seipso, quem naturam elementarem appellamus, in massam spermaticam se inuoluit ad geniri procreationem. Sed quoniam Tractat. 1. Sect. 2. Port. 4. lib. 3. Parte 2. & plenius de tribus hæc spiritibus sumus loquuti, longiori istius discursus filo tempus in hoc subiecto pertractando consumere nolumus, ut ad angelorum numerationem, qui circa negotia humana versantur, citius perueniamus: Sed quod ad spiritus attinet qui potestatem habent in mores & facultates corporis humani, præter spiritus illos cum genitura connatos, dicimus, quod ut inferiora representant superiora, ita etiam sunt in mundo elementari dæmones qui habent relationem in conditione ad illos cælestes in mundo Olympico, qui naturali inclinatione vires suas exercent iuxta cælestium animarū vires, videlicet mentem, rationem, imaginationem, atque virtutem motricem seu viuificam: nam ignei spiritus mentem sequuntur, vnde ad sublimiores contemplationes concurrunt & adiuuant, ac rei sequentes naturali fauent potentia, eamque à sensuali vegetabilique quodammodo segregant, atque hi dicuntur non aliter vitæ actiue inseruire quam ignei contemplatiue: a quei imaginationi & sensui inclinatione naturali inseruiunt, & vitæ conferunt voluptuosæ: denique terrei facultati fauent vegetabili seu naturali. Hi autem dæmones distinguuntur iuxta naturas Planetarum & stellarum nomina in Saturninos, Iouiales, Martiales, &c. atque

atque hic sedulo est observandum, quod ut in terra homines reperiuntur cuiuslibet planetæ seu stellæ naturam induentes, ita quidem in mundo cuiuslibet planetæ degunt dæmones, cuiuslibet elementi conditione præditi, unde accidit quod variis planetarum inter se aspectibus in cælo, varii in inferiora producuntur effectus, quoniam dæmones utriusque planetæ propinquioris naturæ in aspectus puncto, si sit bonus, videlicet Trinus vel sextilis, conveniunt & iunguntur quasi in media via, atque ita maiore influentiæ deorsum in mundum elementarem impluuntur. At si aspectus sit maleuolus, & præcipue ex contrariis planetis in conditione, tunc spiritus contrariæ naturæ seu elementi concurrunt in puncto aspectus, videlicet oppositione quadrati & coniunctionis, atque ita maleuolos & turbidos non modo vitæ humanæ, sed etiam spiritui mundano producunt effectus; atque hoc teneatis velim pro secreto mysterio, unde factum est quod aliis hominibus vita sit magis congrua, & conditione sana, aliis turbulenta, infirma, contentiosa &c. alii ingenio & intellectu polent, alii stupidi sunt atque ratione bona destituti, & sic de aliis: Sed nihilominus angelus sacer in cæteros tam Olympicos quam Elementares imperium habet. Nam spiritus vitæ rationalis defertor & peccator per spiritum vitæ rationalem pium & iustum regitur, spiritus autem iusti sunt angeli sancti, nam (inquit Thomas) spiritus interiores per superiores coguntur. Sed & hoc patet in imperio illo, quod habuit angelus ille, qui egressus est ex Zacharia, iubens alium angelum ut festinaret ad Ierusalem, atque etiam spiritus in Apostolis, qui dæmonia ex obsessis eiecerunt, atque Angelus Raphael, qui A sinodeum fugavit, & in multis aliis. Nam hoc certum est quod spiritus illi qui diuino diuinitatis nectare repletiores atque inebriati magis sunt, potentiores sint illis, qui magis inopes & indigentes luminis diuini atque tenebrosi.

Athanasius dicit quod ordinis *Seraphim* non sit solummodo diuinum lucis effluxum immediate recipere, atque Deum, utpote cui sunt proximi, indefinētibz hymnis & irrequieta laude magnificare, verum etiam eum pro nostra salute exorare, sic scriptum legimus in Apocalypsi, *Et alius angelus venit, & stetit ante altare habens thuribulum aureum, & data sunt illi incensa multa, ut daret de orationibus omnibus sanctorum super altare aurum, quod est ante thronum Dei. Apoc. 8.2.* Porro etiam quod sint angeli intercessionem facientes pro hominibus intimare videtur Iob. *Si fuerit (inquit Ehiu) Angelus loquens pro homine, ut annuntiet eius equitatem, miserabitur eius, & dicet, libera eum, ut non descendat in corruptionem, deprecabitur Deum, & placabilis ei erit, & reddet homini iustitiam suam. Iob. 33.23.* Sed huiusmodi angelorum ordo dicitur procuratorius, quoniam videtur ardentem hominis causam coram Deo agere.

Est etiam vnus solius angeli officium, ut Cabalistarum volunt, tanquam in cælo vicarii, animas rationales non aliter offerre Deo, quam vicarii seu sacerdotes communes solent corpus Christi in missa offerre in terra, atque hunc dicunt esse *Michael*, qui est princeps ille magnus (teste Daniele) stans pro populis Dei seu electis, hunc dicunt perpetuo sacerdotio fungi tanquam magnum Dei sacerdotem in cælo, atque hinc à secretioribus Theologis Hebraice *Cosbengadol* id est sacerdos magnus vocatur. Porro & iste angelus est princeps militiæ Christi constitutus, super omnes animas suscipiendas, ut Archangelus in comment. in cabalistarum dogmate scribit.

Adest etiam alius angelorum ordo, qui homini immediate adest in hac vita qui Doctrinalis vocatur, horum angelorum est eum in veritate rerum, tam præsentium quam præteritarum & futurarum instruere, sic Gabriel Danielem prophetam alloquens dicit: *Veni ut doceam te qua ventura sunt populo tuo in nonisimis diebus, Daniel. 11.*

Ipsi etiam homini adsunt alius conditionis Angeli qui tutelares dicuntur, qualia erat *Raphael* qui defendebat Tobiam contra spiritus malignos: *Tob. 8.* Et propheta regius de his sic loquitur, electis, *Ne timeas à pauore nocturno, à sagitta volante in die, à peste in caligine seu nocte peruadente, à lae uasante in meridie seu à demonia meridiano, plaga non appropinquabit ad tentorium tuum, nam angelis suis precipiet de te, & conseruabit te in omnibus viis tuis, &c. Psal. 91.* De huiusmodi etiam angelo sic in benedictionibus suis loquutus est Iacob: *Angelus ille qui vindicauit me ab omni malo benedicat pueris istis. Genes. 48.* Et illi de quibus sic scriptum est, *Angelis suis mandauit de te, & in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum, Matth. 4.11.*

Sunt & alii angeli qui ministrales seu administratorii dicuntur, de quibus dicit Apostolus: *Nonne omnes sunt administratorii spiritus missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis; Hebr. 1.* cuius generis etiam fuerunt illi qui accesserunt ad Christum in monte & ei ministrauerunt. *Matth. 4. 11.*

Est etiam & ordo auxiliarius, cuius est electis & populo DEI assistere aduersus hostes atque inimicos, tales fuerunt angeli illi Dei qui Iacobo in itinere suo obuiam iuerunt, quos cū vidit vocauit eos *exercitum DEI*, mediātibz quibus victoriam habuit in spiritum fratris sui maleuolum, *Gen. 32.1.* talis etiam angelus fuit tempore *Hezekiæ* regis Iudeæ, à DEO missus, qui interfecit ex inimicis Assyriis 185000. *1. Reg. 19.* Talis etiam fuit angelus quem Iudas Maccabæus perit à DEO in spem auxiliū, virtute cuius ipse cum mahipulo suo hominum interfecit 35000. inimicorum, *2. Macc. 15.22.*

Sunt & alii quibus consolationis munus attribuitur, cuiusmodi angelus erat Agaræ consolator in magno suo luctu. Et angelus qui redemit Petrum à Carcere. Et angelus ille Apostolis dolentibus visus post Christi resurrectionem.

Alii sunt admonitorii: nam hi exponere solent oculis mentis peccata nostra, ut ea corrigamus; atque etiam nos admonere solent de voluntate Diuina, nos instruentes quid sit faciendum, Similiter homines sæpe visitare solent, eos admonentes ne peccent, & expergefaciunt & exagitant à somno peccati & vitii.

Alii assistentes sunt, qui assistunt hominibus in negotiis suis ordinariis, ut angelus qui præbuit cibum & potum Eliæ & Danieli in necessitatibus.

Alii sunt duces & conductores in itinere, De quibus intelligit Iehoua dicens: *Angelus meus præibit tibi in itinere*, Et alibi, *Ecce misit angelum meum ante te, ad seruandum te in hac via, & ad introducendum te in locum illum quem præparavi*, Exod. 32. 34.

Præter hos alii in officio habent animas defunctorum in custodiam recipere, de quibus legitur apud Lucam; Anima Lazari portata est in sinum Abrahamæ. Donique aliis destinatur officium curandi morbos, atque sanandi vulnera, sic traditur à litera sancta, Tobiam à Raphaelè fuisse sanatum; atque lacus ille ab angelo perturbatus, qui ob angeli contactum sanabat mergentes sese, atque ita in cæteris multis; sed hic imprimis hoc obseruandum puramus, quod tametsi isti ordines variare videantur, utpote qui nomina ab officiis magis particularibus sortiantur, tamen omnes hi ordines à nobis hic relati ab officio magis vniuersali, quam aptissime cum Apostolo Paulo, loco antea citato, vocabulo magis generali, Spiritus seu angeli Administratorii dicuntur, missi pro saluatione & præseruatione tam corporum quam animarum hominum, de quibus intendere videtur Hesiodus quando in hunc sensum loqui videtur. *Ter decies mille sunt supra terram, multos pascens mortales Ionis custodes hominum mortalium, qui vtiq; obseruant iustitias, & miseranda facta acrem indasi, vbiq; cunctis super terram*; Atque hi custodes ab Hesiodo allegati à Latinis Spiritus dicuntur, quorum quisque (iuxta Cabalistarum sensum) sollicitudini negotiorum inferiorum destinatus, atque hi *Mamona seu Mamon* à Græcis dæmonia seu dæmones, non in malam partem sed bonam dicuntur. Concludimus ergo cum quodam sapiente in Reuelatione Maiestatis diuinæ, qui officia angelorum magis aperta & manifesta sic describit, quod primus inter omnes est magnus ille Spiritus qui immensam & latissime extensam aquam quæ cælum vocatur distinet, atque in essentia sua conseruat, omnibus rebus crescentibus & viuentibus mirifice morum tribuit. Secundo loco positi sunt Cherubini, qui custodiunt & obseruant arborem vitæ, alii angeli pronuntiant res futuras & docent homines; alij destruunt Sodom & Gomorrhæam, alii occidunt & repellunt hostes, alii niuem, pluiam, fulgur, & tonitru, dimittunt in terram, atque sic deinceps vnusquisque suum peculiare munus exequitur, omnes tamen simul seruiunt Deo, dum voluntatem eius in rebus omnibus expediunt, in cælis, in aere, & in terra, atque in omnibus omnino locis, atque id variis & mirabilibus modis; Ista restatur sacra scriptura, videlicet quod Spiritus & Angeli semper hominibus illis, ad quos missi fuerunt, indicarint sese missos atque ablegatos esse à Deo, ut hoc vel illud annuntiarent & mandarent ipsis, vel etiam ex voluntate diuina apud ipsos expedirent, quippe ex quo status & conditio officiorum angelicorum colligi & percipi potest: Summa est illic diligentia, deuotio, & Zelus maximus, nihil quicquam intermittendi, nihil differendi, sed omnia exacte & vel in oculi nutu perficiendi, atque huius suæ executionis responsum deferendi, quo ipso Deus laudatur, honoratur, celebratur: in hac executione nullus est personarum respectus, nullus mercedis, munerum, aut donorum, nihil hic iniuri, nihil peruersi, nihil iniusti peragitur: illic verba Dei, sanctiones & mandata non torquentur, mutantur aut corrumpuntur, sed omnia sine vlla deprauatione ad normam diuinam expediuntur.

Nemo illic est qui verbum Dei infringat, deprauet, & pro parte seruet, pro parte vero reiiciat, uti facere consueverunt filii hominum.

C A P. VI.

De malorum Angelorum seu Cacodæmonum proprietatibus & officiis.

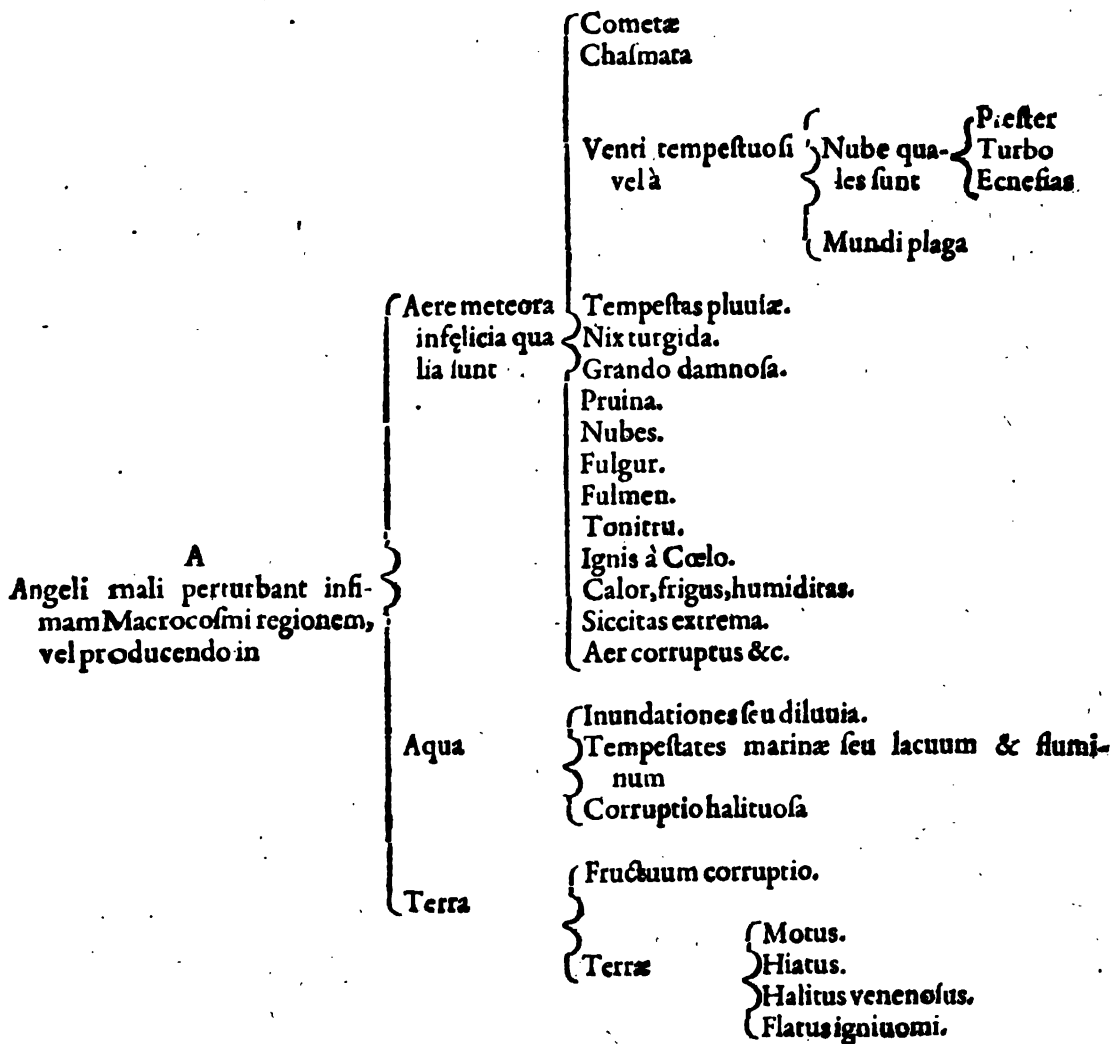
Cabalistæ volunt, quod Angelorum superiorum numerus correspondeat illi spirituum mundanorum, qui in mundo inferiori habitationem suam habent, atque hoc à diuinis oraculis fuerunt se accepisse Theologorum Secretiorum nonnulli, uti supra est dictum. Similiter ut quisque præfectuum bonorum seu superiorum magnus est princeps, multæque libertatis potestatem habeat in dominio planetarum suorum & signorum, & in eorum temporibus, annis, mensibus, diebus,

bus, & horis, in ſuis elementis & partibus mundi, & ventis, & quilibet eorum dominatur pluribus regionibus, eadem plane ratione in malis ſpiritibus præſunt cæteris quatuor reges potentiffimi, iuxta 4. partes mundi, quorum nomina in ſuperioribus explicauimus, eſſe Oriens vel Vriens, Amaymon, Paymon, & Egyn, Quos Hebræi fortalliſ rectius dixerunt *Samael, Azazel, Azazel, Mahazel*, ſub quibus plures alii dominantur principes legionum & præſides, innumeri quoque priuorum officiorum dzmones, Vti antea à nobis eſt demonſtratum. Hic vero eorum officia ſeu proprietates vobis recenſere aggredior.

Malorum demonum officium ſeu proprietates conſideratur vel	} Genere.	} Specie quæ verſatur vel circa	Macrocoſmum. A.
			Microcoſmum ſeu hominem. B.

Generalis eorum proprietates eſt, quod & Deum & homines in odio perpetuo habent, vti Theologorum patres affirmant.

Proprietates ipſorum magis ſpecialis & particularis verſatur in vtriuſque mundi perturbatione, videlicet Macrocoſmi pro amore Microcoſmi. Nam Gregorius & Bartholomæus dicunt, quod maxima Cacodæmonum intentio atque inclinatio eſt, moleſtiam bonis hominibus afferre, atque ob hanc cauſam ſolent elementa perturbare, tempeſtates tam marinas quam aereas, atque etiam nonnunquam terreas excitare; ſimiliter terræ fructus corrumpunt, aerem inficiunt, & multa alia patrare ſolent, quemadmodum ex 7. Apocal. & hiſtoria Iobi optime explicatum eſt; Sed & omnes in hoc conueniunt Theologi, quod nihil valeant ſine permiſſione diuina, nam niſi hoc eſſet, nemo à rabida eorum violentia foret vnquam immunis.

A nobis declaratum est, quod quidam in Theographia secreta sapiens, in quodam tractatu suo cui nomen est reuelatio maiestatis (Lib. De Spiritu c. 78.) in hæc verba prorumpit: Omnia creata sunt per verbum Dei, proinde quoque res omnes per verbum gubernantur, mouentur, & ducuntur, quare delirant mundi sapientes seu philosophi, minime concedentes, Deum operari omnia in omnibus, & quod verbum eius omnia moueat, concitet, & conferuet, sed naturæ quidem creatæ illud ascribentes, prætendentes Deum operari per media, videlicet per secundas & tertias causas, intelligere minime volentes, Deum vnice per verbum suum non autem per vlla alia media aut prædictas allegatas causas, sed in illis tantum operari; Primum corpus, nimirum aquam, Deus madidum & humidum per verbum suum creauit, vnde nulla alia videtur in aqua causa quæ eam humectet & madidam reddat, super & in aqua creauit Deus aerem occultum vt nater super aquas, & impellat & moueat eas, atque inliquida & fusili sua substantia eas conseruet, hoc idem fit etiam nunc hodie. Cum aere etiam simul creauit angelos verbo suo, & spiritus, qui in aere circa directionem tempestatum, pluuiæ, niuis, grandinis, pruiniæ, nubium, fulguris, & lapidis ceraunii, ignis, chasmatû, aquarum inundationum, caloris, frigiditatis, caliditatis, humiditatis, siccitatis, & aliorum id genus quâ plurimorû munus & officium suum obeunt, & exequuntur. Hæc ille. Quibus liquet, quod Deus mediate non per angelos operetur, sed per verbum in angelis. Quod etiam Rabi Maahem Rakanat in commentariis Exod. 14. ait: Characteres volantes superne in fundamento sapientiæ spiritualis sunt administratorii spiritus, ad faciendâ omnem rem per eos, & operationes eorum sunt notæ Cabalisticis. Sed ne quis vana superstitione ductus putet ab angelis omnia humanæ mortalitatis cælitus conferri, ideo asseueramus cum Reuclino, lib. 3. *Art. Cabal.* per angelos tanquam organa ab ipsa Dei maiestate omnia fieri etiam in angelis, quod etiam testatur Propheta Daniel dicens Regi Nabuchodonosori. *Secundum voluntatem suam facit in exercitu cæli & habitatoribus terræ.* Nam verbum Dei characterem suum in quolibet angelo impressit, vnde Iehoua de Angelo quem in itinere per desertum præposuit loco ducis Moyli dicit: *Non feret defectiones vestras, quoniam nomen meum est in eo.* Atque hinc est quod angelorum nomina in *El aut sab* desinant, vt Michael, Haziël, Hahaiah, Iehuah, Habriah &c. Vnde liquet, quod sit Deus in angelo, qui agit & incitat creaturam angelicam, hoc vel illud perficere secundum voluntatem suam, & non creatura angelica; at vero quatenus totum angelicum consideratur, videlicet eius internum & externum, ita quidem quoad sensum mundanum seu hominum mundi, hoc vel illud ab angelo fieri dicitur. Hinc ergo est quod angelus siue bonus siue malus contra velle diuinum nihil potest, sed mouetur quo & quando Deus seu verbum in eo insignitum ipsum ducere placet, vt officium suum in hoc vel illo loco iuxta proprietatem Diuinam eum ducentem seu rapientem exequatur.

De stella Christi, vt Magi voluerunt, dicentes, *vidimus enim stellam eius*, Matth. 2. ac si dixissem ductam ah angelo eius de que columna ignis in qua erat angelus, quem Iehoua præposuit Israelitis in itinere eorum dictum est, *sapientia fuit Israelitis tegumentum inter diu, & lux stellarum nocte.* Sap. 10. 17. *De turbine & curru igneo in quo Elias fuit in colum raptus*, 2. Reg. 2. 1. *De Angelo faciem habente fulgidam vt Sol, cuius pedes vt dua columna ignea*, Apoc. De 7. *Angeli quorum clancu stella ceciderunt, & infecerunt mare & terrâ*, Apoc. 8. *De equisibus per aerem discurrentibus*, 2. Macc. 5. 2. atque huiusmodi aliis in aere prodigiis ignitis mentionem faciunt literæ sacræ. De prestere etiam seu turbine igneo quem immisit Deus mediantibus ministris angelicis (vt historia testatur) *super Sodomam & Gomorrham*, Gen. 19. De quo etiam alibi: *Depluit super improbos prunas, ignem, & sulphur, ventusque vario prestere coniunctus portio poculi eorum*, Psal. 11. 6. De igne Dei decedente de cælo, similiter de ventis violentis, De turbine Domini, de quo dicitur, *Ecce turbo Domini, furor egrediens, procella ruens in capita impiorum quiescit*: Ierem. 30. 23. Et alibi, *Ecce ventus turbine veniebat ab Aquilone, & nubes magna, & ignis inuoluens, & splendor in circuitu eius, & ex medio eius similitudo veluti animalium &c.* Ezek. 1. Et alibi, *De his omnibus, à Domino Deo exercituum visitabimur, in tonitruo & commotione terræ, & voce magna turbine & tempestatu, & flamma ignis deuoranti &c.* Isai. 29. 6. Atque etiam quod cum illis iratus fuerit Iehoua commota sit & contremuerit terra, *fundamenta montium concussa sint*: & quod *ascendat fumus è naribus eius, & ignis de ore eius volens, quod Carbones accensi sint ab eo, & quod inclinet cælos & descendat, & caligo sub pedibus eius*, 2. Reg. 22. 8. & quod *ascendat super Cherubin, & quod volens, & labatur super pennas venti, & quod faciat tenebras suas in circuitu latibulum, cribrans aquas de nubibus densis cælorum, & quod præ fulgore in conspectu eius nubes succensa sunt, carbones ignis euolant, & quod tonat de cælo Dominus, & quod excelsus det vocem suam & mittat sagittas suas, & discutiat impios fulgure, & quod apparere facias effusiones maris, & orbis fundamenta sint reuelata increpatione Domini, ab inspiratione furoris eius*, alibi verbis quidem expressis habemus in fonte sacro. In quo docemur quod attributum detur Iehouæ, quamuis mediantibus angelis Cherubinis & spiritibus suis ventosis agat, de quibus dictum est, *Qui facit angelos tuos ventos, & ministros ignem vrentem*: Psal. 103. Ita vt ex hoc testimonio confirmetur, quod Deus sit solus author & auctor horum quæ sequuntur, meteororum, videlicet Terræ motus, Vaporis seu fumi, Fulguris, lapidis ceraunii, Nubium, Ventorum, Pluuiæ, Tonitru, tempestatum marinarum, &c. quæ omnia in sua sapientia organis suis angelicis (ipso centraliter per verbum suum ducente)

cente) producere solet; sed & hoc imprimis est notandum, quod ut per angelos bonos bona & ter-
ra, aquis, atque creaturis earundem vtilia & commoda producit, ita quidem malis suis ministris
vritur quandoque, tam in iracundia sua erga impios, quam ad probandos suos electos; hoc
quidem in Historia Iobi luculenter declarari videtur; Dixit enim Satan ad Iehouam, *mitte manum
tuam, & attinge quaecunque sunt ei, &c.* Et Iehoua respondit, *Ecce quaecunq; sunt ei in manu tua sunt, hoc di-
cto, erat in potestate Satanæ (& non antea) spiritus Sabæorum mouere contra feruos Iobi, & ignem
è cælo emittere, qui oues eius combussit, & ventum magnum è plaga deserti emittere, quo impe-
tente quatuor anguli domus corruerunt super filios Iobi. Iterum secunda vice prodians in con-
spectum Iehouæ ait ad eum: *Quicquid est viro daturus est pro seipso, verum mitte manum tuam, & attinge os-
sa eius, & carnes &c.**

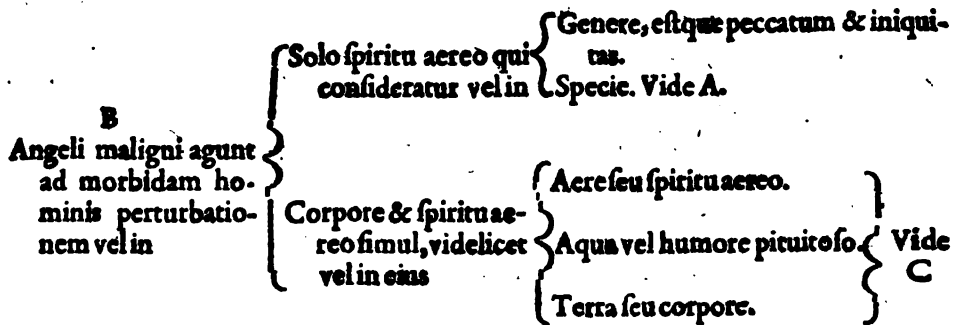
Quibus fateri videtur Satan nihil eorum quæ in Iobum inflicta sunt sibi debere attribui sed
Iehouæ, videlicet siue in spirituum Sabæorum alienatione, siue in ignis à cælo euocatione,
siue in venti violenti exagitatione, seu denique in morborum inflictione, sed hoc omne à
Deo esse factum videtur dicens, *Mitte quasi manum tuam, & attinge quaecunque sunt ei, &c.* Et
tum postea: *Verum mitte quasi manum tuam, & attinge ossa eius & carnem eius, &c.* Et tamen
nihilominus ipse erat tentationis & exequutionis diuinæ minister, vnde dixit Iehoua, *Ecce in manu
tua esto.* Quibus sat liquido declaratur, quod quicquid à Deo peractum est, id quidem mediantibus
suis ministris bonis vel malis exequi solitus sit: ad hunc sensum sic loquitur Apostolus, *Diis sunt qui
dicuntur in cælo & in terra, nobis tamen vnus Deus pater, ex quo omnia, & nos in illum, & vnus dominus Iesus Chri-
stus, per quem omnia & nos in ipsum, 1. Cor. 8. 6.* Vbi per Deos intelligit angelos: hinc dicit Dauid, *Diis gen-
tium sunt demonia, Dominus autem celos fecit, Psal. 96.* Et in Iob dicuntur *filii Dei, Iob. 1.* Hinc Platonici
dixerunt, omnia Diis plena. De niue etiam exuberante & grandine nocente, deque frigore, glacie,
pruina, gelu, à flatu Iehouæ prouenientibus, cum testimonius multis ex pagina sacra prolatis superi-
us abunde loquuti sumus.

Denique ut ex bonis angelis Michaeli assignatur Venti orientalis præsidium, *Vrieli* illius Austri,
Raphaels occidentis, & *Gabriels* Septentrionis qui faultis & propitiis flatibus afficiunt aerem, me-
teoraque mundo benefica producant, ita quidem ex malignis spiritibus *Samael* ab oriente flat ma-
leuole, atque ita cæteri eius socii videlicet *Mabazael, Azael, Azazel.*

Porro etiam Deus per spiritus & in spiritibus suis ventosis solet ob hominum inobedientiam
& peccata inundationes & diluua mortalibus aut initialia aut valde commoda proferre, uti in di-
luuio Noe, non aliter quam per ventos. Etus est ille aquas deficasse, & alibi dictum est, *redigis deser-
tum in stagnum aquarum, & terram siccaneam in processum aquarum, Psal. 107. 33.* Et quod hoc sit ita pro-
batur ex his dictis, *Vento Euro vehemente abegit Iehoua ipsum mare, tota illa nocte, & redigis mare ipsum in sic-
cum, Exod. 14. 12.* Atque in alio loco: *Flatu narium Iehoua coaceruata sunt aqua, Exod. 8.* Ac tum postea, *Ven-
to tuo flauisti, & operuit eos mare.* Et Cabalisticæ dixerunt, quod ad maris diuisionem aderant 72. angeli,
numerando illum columnæ nubis & illum columnæ ignis, qui 72. angeli dicti sunt angeli diuision-
is, ut habet Reuecl. 3. De Art. Cab. Sed vt cunq; certum est, quod vt inundationes huiusmodi
efficiuntur cum maxima aeris intemperie & perturbatione, ita quidem in voluntatis & mandati
huiusmodi diuini complemento spiritus Dei turbulenti actus requiritur, cuius est Dei verbum &
placitum efficere, hoc etiam à sacra pagina confirmatum habemus quæ dicit, *quod ventus procellosus ef-
ficiat verbum Dei, Psal. 14. 8.* Porro etiam quod hic spiritus sit inquietudinis & tempestatis marinx &
lacuum perturbationis causa, ex his dicti Prophetæ verbis eliciendum, *Dicitq; & flare facit spiritum
turbinis, & exaltat fluctus eius, ascendunt vsque ad cælum, descendunt vsque ad voragine &c. tunc flare facit tur-
binem in silentio, & silent fluctus eorum &c. Psal. 107.* Quibus liquet, quod Deus agit ad maris & lacuum
& fluminum perturbationem per angelos seu ministros ventosos, quos spiritus procellosos vocat
Propheta, efficientes verbum, seu voluntatem illius, qui dixit & flare fecit spiritum turbinis, hoc est,
spiritum procellosum; sic alibi dictum est, *Euro perfringes naues oceani, Psal. 48. 8.* Et alibi, *Eurum, impella-
bat in cælo, & reducebat robore suo austrum.* Vel vt Hieronymus est interpretatus, *Transtulit Eurum de cæ-
lo, & induxit virtute sua Aphricum, & pluit super eos;* Vnde videtur per angelos istos intellexisse illos quo-
rum meminit Apocalypsis *qui ventos tenebant ne flerent, & ipsos iterum flare faciebant, quo mari & terra
& fructibus nocerent.* Aquarum etiam corruptarum sacra pagina variis in locis mentionem facit, &
experientia denotat, in multis cuiuslibet regionis locis aerem prauis halitibus esse infectum, vnde
febres vt plurimum intermittentes, & vbi venenosior est halitus pestiferos inducit morbos, vt in
Scanderone loco orientis.

Denique testatur Psellus quod genus demonum subterraneum efficiat hiarus terræ, & funda-
menta quatit, atque etiam ventos flammiuomos suscitit, videmus etiam quod magnus dictus est
terræ motus factus esse, quoniam (dicitur) *angelus Domini descendit de cælo, erat autem eius aspectus sicut ful-
gur, Matth. 28. 2.* Ac si dixisset Euangelista magni istius angeli apparitione demones terrore commo-
ti commouerunt & concusserunt terram, ob iratum scilicet creatorem: hinc alibi, *Concussit ac mo-
uetur terra, fundamenta cælorum commouentur, concussio autem cum ira ascendit ei.* Tali etiam modo fit
fructuum

fructuum corruptio, videlicet in primis corrupendo aerem, & tum postea fructus, ut in multis Biblii sancti locis habetur.

Quemadmodum in mundo maiori tres reperiuntur spiritus regiones, ab invicem natura, dignitate, & puritate differentes, videlicet empyrea, aetherea atque aerea, seu elementaris, ita quidem & totidem in homine seu mundo minori reperiuntur spiritus species, ab illis Macrocosmi derivatae, quarum spiritus intellectualis seu rationalis illi empyreo, vitalis aethereo, & naturalis elementari refertur, at vero ille aereus est caeterorum duorum vehiculum, non aliter quam aer mundanus influentiarum, tam angelicarum à caelo empyreo emissarum, quam stellarum ab illo aethereo prolapsum est vehiculum, utpote sine quo medio impossibile esset, ut deorsum in terram ferrentur. Hanc spirituum communicationem, aerisque in illo opere officium, optime describit Mercurius Trismegistus in his verbis. *Anima humana (inquit ille) in hunc venit modum, mens in ratione, ratio in anima, anima in spiritu, spiritus in corpore, ubi per venas, arteriasque, sanguinemque diffusum undique ciet, molemque corporis suspensam sustinet atque transfert, Merc. Trism. Pim. 10.* Ac si dixerit, Verbi divini vestigium in spiritu empyreo, spiritus empyreus descendit quasi per medium in spiritum aethereum, qui est vitae pabulum, quippe per cuius venas spirat anima mundi, vitalis hic spiritus cum rationali, in cuius centro est ipsa mens divina, in aerem descendit, qui cum sit caeterorum vehiculum, transfert eos in corpus humanum, in quo per sanguinem undique disseminat, Gen. 5. 9. Hoc idem etiam ipse Deus videtur agnoscere, affirmans *animam hominis esse in sanguine*: unde videmus, quod in hominis interni fabrica tres reperiuntur spiritus, quorum in sumus est aer, supremus est divinus, & intermedius de utroque participare videtur. Hinc ergo est quod Plotinus & Platonici omnes post Mercurium Trismegistum tria in hominis interno posuerunt, quae vocant, supremum, infimum, & medium, supremum statuunt illud divinum quod mentem vocant, h. e. intellectum illustratum, quem Moyses vocat ipsum vitam spiraculum, à Deo videlicet vel à spiritu eius in nos inspiratum. Et ille nunquam damnatur aut patitur. Infimum fecerunt sensitivam atque naturalem animam quam nuncupaverunt Idolum, & Apostolus Paulus *hominem animale*, de quo sic loquitur; *Video aliam legem in membris meis, & captivatum me in lege peccati*, intermedium est spiritus intermedius ratione quodammodo gubernatus, qui particeps est utriusque; extremi, mediante quo animam animale cum mente coniungi dicunt: Sed & hoc aethero scripto habemus confirmatum, nam in vno loco habemus. *Spiritus Dei fortis fecit me, & afflatus omnipotentis vitam indidit mihi: Job. 33. 4.* De quo etiam spiritu sic loquitur Deus ipse. *Spiritus meus non permanebit in homine in aeternum, Gen. 6. 17.* In quo quidem sermone intendit de vitae spiraculo, quod in primum hominem inspiravit, hoc est, de spiritu super caelesti, mentis divinae pleno, in spiritu aethereo vita repletissimo à tabernaculo solari efflato. Porro & mentio fit de alio spiritu qui est familiarior brutis quam hominibus, unde dicit sapiens. *Spiritus hominis & bestiae & eventus eorum, idem in omnibus, ut moritur hic sic moritur ille, Eccles. 3. 19.* In quo sermone videtur ille de spiritu aereo & de sublunari intendere, qui solum modo est mutationibus, corruptioni, & infirmitatibus obnoxius: de quo intelligebat Salomon quando hoc modo est locutus: *Spiritus viri sustentat & servat agilitatem eius: Prov. 18. 14.* Et Psalmista regius de ipso inquit dicit *Anima mea saturatur malis, Psal. 88. 4.*

His ergo cognitis atque optime ponderatis operae pretium est considerare, quod ut lucifer cum suis angelis superbia, malitia, & invidia plenus à regnis caelorum in infimam mundi regionem aere communi undique repletam, est praecipitatus, ita quidem eius malitia & violentia contra spiritum supremum aut medium in homine nil valet, sed tota eius vis atque potentia & imperium denique est in aere tam Macrocosmico, unde ab Apostolo dicitur, *Princeps potestatis aëris huius qui operatur in filiis dissidentia, Ephes. 2. 2.* Et alibi, *Certandum vobis est non cum carne & cum sanguine, sed cum principibus & potestatibus, cum dominis tenebrarum in hoc mundo, cum spiritibus militia sub caelo, Ephes. 6.* Quibus arguere videtur, quod ut maligni demones hominum hostes è caelo in regionem sub caelo relegati sunt in exilium, iuxta illud Apocalypseo, *Diabolus, draco, serpens antiquus proleptus est, qui seducit orbem universum; Apoc. 12.* ita quidem eorum vis & conatus in aere sub caelo versatur, & non in illo caeli, aut stellari, aut angelico; nam ut angeli boni vim praecipuam habent in bono spiritu tam caeli

medii

medij quam supremi, ita quidem mali spiritus (quos dominos tenebrarum vocat Paulus) in aere & partibus sublunariis seu subcaelestibus vires suas exercent.

Nam cum dæmonum externum sit aer, & quatenus sunt tenebrosi spiritus, eatenus necesse est ut tam cum aere grossioris & infimi ordinis in homine, quam cum illo mundi, proximam relationem habeant, ut corpora sua aerea cum spiritu in homine grosso & facillime possunt & sapicule solent coniungere, tales in eo languores & morbos procreantes, qualis naturæ & conditionis est ventus à quibus emittuntur, seu elementum in quo lubentius iuxta naturæ suæ dispositionem habitare gaudent & gestiunt.

De hac dæmonis cum spiritu aereo communionem testatur etiam sapiens ille Artefius, quando in hunc modum de igneis dæmonibus (ut videtur) intelligendo loquitur. *Sunt quaedam infirmitates quibus se adiungit Diabolus, humore scilicet egrediens à suo temperamento, atque sanitatem ipsam perturbans, & hoc maxime accidit ab infirmitatibus ex cholera provenientes, atque huius rei causa est, quia natura cholera est calida & sicca ut ignis, substantia autem Diaboli ex duobus composita est, scilicet ex igne & aere, eius ergo apprensus est aer, occultum vero ignis atque ob hanc causam facillime se iungit cum hominis spiritu aereo, quando humor igneus dominium habet præternaturam, quibus verbis aureis luculenter videtur illud iam à nobis prolatum declarare: sed quoniam capite 5. De mystica sanguinis Anatomia fusius de hoc subiecto & p. Pinus loquuti sumus, vos ad Sect. 1. Part. 3. Lib. 3. cap. 5. & 12. Anatomiz nostræ triplicis remitto.*

Concludimus ergo, quod spiritus illi, qui vim habent in solum aerem seu spiritum mutationibus phantasticis obnoxium in homine sint vel ignei vel aerei: nam igneorum proprietates est, æstu sensibili aerem inflammare, iram, furorem, lites, contentiones & iurgia excitantes, sine alio manifesto corporis impedimento, atque ut ignei angeli conditionis sanctæ caelestium animarum mentem sequi dicuntur, utpote qui ad sublimiora contemplanda concurrunt, ita quidem isti spiritus ignem in aere humano accendunt, ut obtuscent radios mentis, & ut hominem totum contra rationis leges præcipitem ferant summo opere contendunt; spiritus etiam aerei suas partes perquam subtiliter lodunt in spiritu humano, quo facilius eum decipiant: nam ut spiritus aerei caelestium ordinis est veram rationem sequi, & rationali fauere facultati, eamque à sensuali vegetabili que segregare, similiter vitæ actiue inferuire, quemadmodum ignei contemplatiui: ita quidem spiritus aerei pessimæ conditionis solent dolis atque illusionibus præstigiis decipere homines, atque taliter in spiritum ipsorum insinuare se, ut rationem eorum more Protei mutant, ea efficientes a parte rationalia & rationi probata, quæ reuera sunt ficta & falsa simulachra.

Modum per quem decipiunt homines, & quomodo clanculum in spiritu hominis aereo agant, ut eum à vera via seu sincera Dei contemplatione seducant, quam optime describit Pfellus ex reuelatione Marci. Non (inquit ille) agunt in spiritum hominis phantasticum, cui propinquant quatenus & ipsi sunt spiritus, sed clam nobis commemorant, verba perturbationum & voluptatum nobis insufurrant, non immittentes quidem vocem pulsatione quadam ac tonitu, sed sermones suos absque sonitu emittentes, nam susurrando occulto quidem more subloquuntur; nam cum possint cum spiritu aereo propter naturarum vicinitatem copulari nullo sono profuse egerint in occulta sua loquela, sed sermo eorum voluntate quasi conceptus, nullo prorsus sono audienti irrepit.

Hoc igitur modo dæmones istiusmodi cum hominibus conuersari solent clam videlicet, adeo ut ne quidem vnde nobis inferatur bellum persentire liceat. Porro etiam, ut aer præsentem lumine colores & formas varias accipiens traducit in illa, quæ naturaliter eas recipere possunt, quemadmodum luculenter apparet in speculis, in aqua, & huiusmodi aliis specularibus: Sic & dæmoniacæ corpora suscipientia ab eis quæ intus sunt essentia phantastica figuras atque colores, & quascunque ipsi voluerint formas, in ipsum animale nostrumque spiritum transmittunt, vnde hoc modo nobis negotia multa præbent, & ad voluntates varias alliciunt, variaque consilia suggerunt, formas indicantes varias, suscitant memorias voluptatum, & simulachra passionum concitant, tam vigilantibus nobis quam dormientibus, nonnunquam vero femora hominibus & inguina titillant ad libidinem incitant, & insanos subiiciunt amores & subiciunt, præcipue vero si humores corporis ad hoc consentaneos senserint, sed hi Plutonis gileam subinducentes perturbant animam arte quadam & Sophistica fraude: Super istiusmodi dæmonum cohortes sunt plures principes, de quibus loquitur D. Paulus, in hunc modum, loco superius citato, *Certandum vobis est non cum carne & sanguine, sed cum principibus & potestatibus, & dominis tenebrarum in hoc mundo, cum spiritibus malis sub caelo; Ephes. 6.* hoc est, cum dæmonibus aereis & suis legionibus, quorum imperator est summus ille princeps aeris huius qui solet operari in filio dissidentiz.

De quibus Principibus militiæ antea à nobis facta est mentio: quorum vnus ab officio seu

proprietate dictus est Beelzebub, hoc est, Verustus DEVS, sub cuius ditione sunt dæmones illi qui Pseudothei dicuntur, utpote qui pro Diis haberi atque coli volunt; unde hi Idololatriæ semina disseminant in spiritu humano: atque hac via ad peccatum eos alliciunt, talis erat ille qui Christum tentauit, ut eum adoraret: Alius nuncupatur Python, id est, serpens sub quo sunt spiritus & legiones mendaces: hic seduxit suis mendaciis Adamum cum Eva ab obedientia erga creatorem, & cum falsis suis assertionibus solet filios Adami in hunc usque diem contaminare, ut Deo inobedientes reddantur.

Tertius est Belial quod interpretatur sine iugo, inobediens præuaricator, & apostata, atque dæmones sub huius imperio dicuntur vasa iniquitatis à Iacobo in *benedictionibus Simeon & Levi, Gen. 49. Vasa ira, vasa mortis, Psal. 7.* à Psalmista regio, *Vasa furoris* ab Itala: *Isai. 13. Vasa ira,* à Ieremia, *Ierem. 50. Vasa interfectionis & interitus,* ab Ezek. similiter malarum artium inuentores.

Quartus est Asmodeus, hoc est, faciens iudicium, & sub huius imperio dicuntur esse vitores scelerum.

Quintus est Satan, sub cuius imperio sunt dæmones præstigiatores, de ipso scribitur in Apocalypsi, *quod seducat vniuersum orbem, faciens signa magna, & ignem faciens coram hominibus descendere in terram, atque ita seducat eos.*

Sextus dicitur Meris, id est, spiritus furens & æstuans, cui subiiciuntur illi spiritus qui tempestates producant in aere, hominumque spiritus peste & corrupto aere inficiunt.

Septimus vocatur Apollyon seu Abaddon hebraice, hoc est, exterminans & vastans, sub huius autem gubernatione sunt dæmones furia dicti, quæ feminatrices sunt malorum, discordiarum, bellorum, vastationum, &c.

Octauus est Astaroth, hoc est, explorator, Græce dictus Diabolus, hoc est, criminator & accusator, qui in Apocalypsi vocatur fratrum accusator, accusans eos die & nocte in conspectu DEI nostri.

Vltimus est Mammon, qui interpretatur cupiditas, hic sub se habet dæmones insidiatores, tentatores, atque hi cui libet homini sunt præsentis.

Hic ergo Cacodæmonum species, utpote qui sunt potestates aeris, affligitur spiritus seu aer humanus variis modis, nam ad eius æthera & spiritum intellectualem pertingere nesciunt actualiter, utpote à cælo expulsi. In solo autem spiritu dicitur Diabolus agere vel generaliter, idque ab origine, utpote peccati productor & author, quod in Adamum suis mendaciis produxit, quo tum postea omne genus humanum ad hunc usque diem est contaminatum, nam (utinquit sapiens) *DEVS creauerat hominem ad conditionem incorruptam, & ad imaginem ipsius sue nature factum, sed inuidia Diaboli mors venit in mundum, Sap. 2. 23.* vbi per mortem intendit peccatum quod erat mortis causa, unde dictum est, *Diabolus est homicida ab initio, & in veritate non stetit, quia non est veritas in eo, Ioan. 8.* & alibi, *Diabolus ab initio peccat; 1. Ioan. 3.* Et Apostolus ait: *Peccatum in hunc mundum introiit per vnum hominem, & per peccatum mors, & in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccauerunt: Rom. 5.* At author istiusmodi peccati erat spiritus ille mendaciis suis seducens.

A
Hos prauos inducere solent maligni dæmones in spiritum hominis aereum effectus

Diffidentia.
Idololatria.
Falsæ imaginationes: mendacium.
Vana spes.
Ira, furor, impatientia.
Inobedientia in DEVM & hominem.
Dolus, dissimulatio, proditio.
Discordia, contentio, crudelitas.
Timor, stupor, terror.
Mæstitia, tristitia, Animæ perturbatio.
Desperatio.
Gula, superbia, auaritia.
Blasphemia & huiusmodi alia.

Cum

Cum igitur talis sit in natura propinquitas, inter spiritum hominis aereum & dæmonis ætherium, facillimum erit credere, quod ex causa leuissima possit natura istiusmodi dæmoniaca, mediante aere, assidue per os inspirato, ingredi in corpus humanum atque se iungere cum aere naturaliter ex incluso, atque etiam per aures & nares penetrando cum spiritu phantastico se permiscere, atque ita aeris naturam & conditionem secretis apparitionibus & persuasionibus ad suam voluntatem allicere & inclinare.

Hinc ergo à Diuo Paulo dicitur *Ambulasti secundum Principem potestatis aeris huius, qui nunc operatur in filios diffidentis: Ephes. 2. 2.* nam ubi fides adest ibi nullam habet potestatem, unde fit ut princeps hic cum angelis suis tentet omnimodo susurrationibus & persuasionibus occultis diffidentiam imprimis in spiritum humanum inducere, ut tum postea possit in eum vim atque potestatem habere.

In quantam etiam indignationem cum DEO induxerit Princeps hic malitiæ Israelitæ, seducendo illos à vero DEI cultu ad sui adorationem, ubique in literis sanctis exprimitur: imo vero suis astutiis omnium sapientissimum Salomonem ad adorationem Astaroth pelliciebat, Porro etiam huius astutiis Beelzebub pro antiquo Deo apud Ethnicos habebatur.

Falsæ etiam imaginationes atque apparitiones spiritui humano introducuntur ab eius ministro primario Pythone, cum suis subditis, quibus non modo homines vulgares, verum etiam ipsi Prophetæ Dei decipiuntur, uti in historia regis Ahabi declaratur. *Spiritus quidam prodicens in conspectum Iehona dixit ei, egressus ero spiritus mendacis in ore omnium prophetarum, &c. 1. Reg. 22.*

Istiusmodi etiam dæmonum genus falsam spem in humanum spiritum imprimit, non aliter quam falsum & fictum videmus simulachrum in speculo superficialiter affigi, de cuiusmodi Spe sic loquitur sapiens: *Spes impiæ est vt lanugo delata à vento, & tanquam spuma tenuis à procella impulsæ, & tanquam fumus à vento dissolutus, Sap. 5. 15.* Effectus ergo huius spei vanæ est, vt ægrum efficiat animum vt testatur Salomon: *Proverb. 13. 12.* Atque hæc est causa cur imprimat ipse vanam spem in spiritum hominis aereum, vt ille spiritus possit sua contiguitate cum cælo hominis seu spiritu in eo æthereo falsas ei reflexiones rei expectatæ insignire.

Furorem etiam & iracundiam inflare solet in spiritum humanum, quibus animus male afficitur, atque ratio erroris velo obducitur, ita, vt durante eo tempore magna facinora soleant patrari: De huiusmodi passione sic ait Patiens. *Animus suum laniat stultus furore suo: Job. 13. 4.* In hac autem passione diabolica Cain fraterno sanguine est delibutus, atque anima cæde fraterna misere conspurcata.

Quantum etiam malum & quantam miseriam induxit inobediencia Adami erga DEVM ipsi & eius posteris? *Genes. 5.* quantam tum animæ tum corporis afflictionem obstinatio & inobediencia Israelitarum in itinere per desertum à Moysè optime explicatam habetis, *Exod. 33.* Imo vero omnium peccatorum fons & origo est inobediencia.

Porro etiam imaginationes dolosas, dissimulatas atque proditorias obsignat tanquam Idola falsa in spiritum prædictum, atque exinde corda reddit proditoria atque infirma, sic dictus est Satan ingressus esse in Iudam, eumque vrsit infesto suo spiritu vt proderet dominum suum.

Ad discordiam etiam, contentionem, atque ad arma siue belli desiderium exagitat quandoque spiritus humanos, quod quidem perficit quandoque per aeris infectionem, vt post cometæ apparitionem, & nonnunquam per susurrationes & exagitationes occultas.

Certandum ergo est iuxta admonitionem Apostoli, *Ephes. 6.* cum spiritibus istis malitiæ sub cælo, unde documenta huiusmodi dat nobis sapiens. *Diligis defectiones qui diligit iurgia, Pro. 17. 19.* Et alibi, *Gloria est viro quiescere à lite. Pro. 20. 3.*

Et alibi, *Cessante contentione cessabis ab ignominia, Pro. 22. 10.* Primus & principalis eius minister in hac actione dicitur Abaddon, seu Apollyon, sub quo & infiniti sunt spiritus peculiare ad hoc negotium ordinati.

Et quandoque sunt dæmones mali qui à Deo ordinantur, vt timorem & terrorem incutiant in spiritum hominis aereum, adeo vt stupore magno subito percutiantur.

De cuiusmodi spiritu sic loquitur pagina sacra: *Ecce ego indam ei spiritum, vt audito rumore evertatur in terram suam, 2. Reg. 19. 7.* Porro etiam in alio loco dicitur. *Obstupescite, admiremini, fluctuare, & vacillate, inebriamini & non à vino, mouemini sed non ab ebrietate, quoniam miscuit vobis dominus spiritum soporis. Isa. 29. 9.* Archangelus dicit, nomen Dei Elohim denotat pauorem & terrorem, unde angeli qui ei respondent dicuntur Bene Elohim, quibus locum Aquilonarem assignat, vt pote à quo omne malum; Unde verisimile est quod huiusmodi angelis seu dæmonibus assignatur huiusmodi terrefaciendi atque stupefaciendi officium.

Hinc qui stupore atque pauore subitaneo sunt percussi, frigore quasi rigere, & tremore quasi concuti videntur.

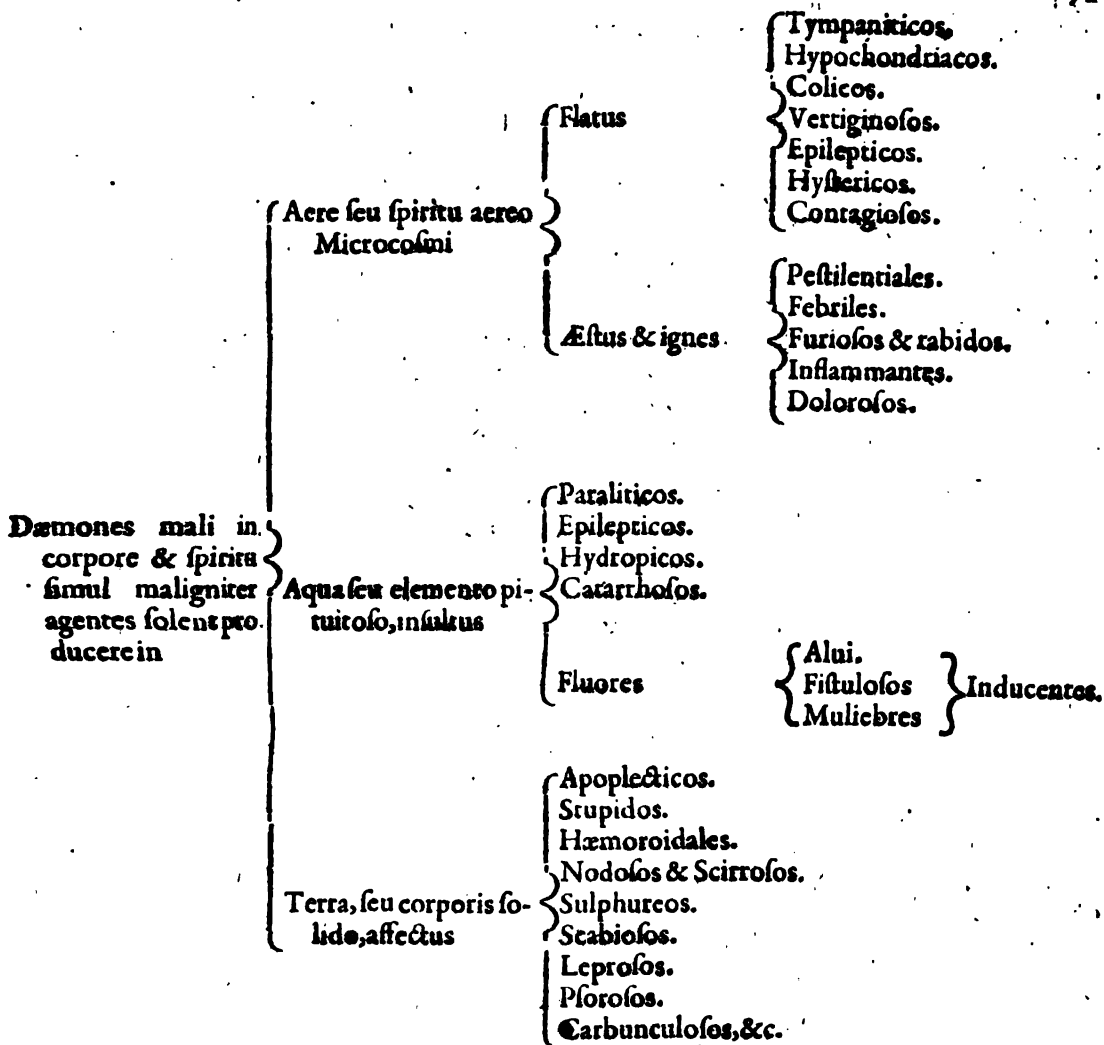
Porro etiam tristitia, mœstitia, & desolatione ac luctu afficiunt animam, ut in melancholicis videmus, qui morbus præcipue à dæmonibus, in spiritum humanum irrepentibus, & falsis ideis illum deludentibus effici traditur; Vnde in spiritu aereo hominis limptoinata dolorosa & commiseratione digna inducunt. Hinc dicit Iob (vtpote cuius spiritus erat à Satana contaminatus) *Facies mea lusculeta facta est, & intumesceat pro steru, denique palpebris meis adest umbra letalis, Iob. 16.* Et alibi *Spiritus meus angustatur in me, Iob. 21.* Et Palmista regius ait. *Fractio animi afficit aegritudine, cumque expecto qui condoleat nemo adest, debilitatus & attritus sum pervalde, rugio præfremitu animi mei, suspirium meum non est à te absconditum, cor meum palpitans, & derelinquit me virtus mea, &c.* Et alibi *luculentius, Animi tæbes, indignatio & maior facit animum deficere, & gemis in annos meos,* Et alibi, *spiritus meus se obruit in me, in medio mei desolatus videtur in se spiritus meus, spiritus meus consumitur spiritu tuo, deduc me in terram planam, hoc est, in viam rectam &c. Psal. 143.* Sed tamen spiritus ita afflicto directione mentis suæ monstrat ipsam, quæ se à maligni spiritus potestate eripiat, dicens in alio loco; *Quid desicuit anima mea, & perstrepi in me? Spera in Deum, nunc adhuc celebraturus sum eum &c. Psal. 42. 6.* Quibus luculenter docet, quod alius sit in homine spiritus, qui spiritum eius infimum supereminet, eiq; imperat, contra quem dæmonia maligna neque vi neque astutiis prævalere queunt, quod etiam & Iob in omnibus suis afflictionibus indicavit sua firma spe atque patientia.

Quandoque desperationis calcaribus agitat spiritum humanum, quo totum hominem in malam mortem rapiat, quod quidem Iudæ Saluatoris mundi proditori accidisse legimus, atque etiam Saul.

Pro reliquis spiritus impedimentis, videlicet superbia, gula, auaritia, & huiusmodi aliis, has ei impressiones more & via voluptuosa inferre solent spiritus aerei dolosi, blandiendo quasi, & persuadendo subtiliter, uti superius est declaratum.

Denique inter omnes Cacadæmonum in spiritum humanum impressiones blasphemia est tum animæ tum corpori periculosissima, huiusmodi Blasphemix spiritu obsessi erant illi de quibus David *Psal. 139.* & blasphemator ille, qui ex patre Ægyptio & matre Hebræa natus execrabatur nomen Iehouæ, in castris Israelitarum, *Leuit. 24.* Vnde hic spiritus ubi se insinuavit in spiritum infimum hominis, reddit eum non modo hominibus odiosum, sed etiam ipsi Deo rebellem, & reprobatum.

Concludimus ergo quod spiritus maligni, qui in spiritum humanum solummodo potestatem habent, sine manifesto corporis contactu, sint valde tenues, subtiles, & conditionis altæ, in aerea sua dispositione. Nam qui sunt consistentiæ magis grossæ, aut vaporosi aut aquatici, aut terreni, hi quidem contactu manifesto & magis sensibili spiritum in corpore, atque cum spiritu corpus ferit solent: Vnde spiritus grossioris consistentiæ, igneæ naturæ, igneos tam in spiritu quam in corpore producant morbos, sensui perceptibiles, uti febres, at si sint magis terrestres, tunc corporis & partium solidarum inflammationes afferunt, & sic in cæteris, uti infra latius. Sciendum autem est interea, quod spiritus illi, qui præcipue in phantastico spiritu agunt, hoc est, in superiori spiritus humani regione, sunt spiritus subtilis consistentiæ, qui autem in spiritum sensitivum operantur sunt aliquantulum in sua constitutione grossiores &c. nam quales sunt in aere sublunari differentiæ, tales etiam & angeli, & secundum ipsorum in sua dispositione naturam, vel spissiores vel tenuiores esse dicuntur.

Vt tenuiorum spirituum aereorum potestas præcipue versatur circa spiritum hominis phantasticum in sola animi perturbatione, (vti dictum est) ita quidem inferioris ordinis nonnulli habent in officio, tum corpus tum spiritum simul plaga & ægitudine afficere; sic quidem videmus, quod vt suprema aeris portio differt à media, & media ab infima, ita etiam meteora in his tribus ab invicem tam consistentia quam qualitate differre cernimus, & tamen nihilominus vt in superiori regione habemus meteora ignea, ita etiam in media atque infima, quæ cum terra & aqua naturali ratione communicant, quo igitur meteoron magis in aere sursum procreatur, eo minus cum terra & aqua maius vero cum aere & igne habere obseruatur commercium, atque hæc omnia gubernantur à loci spiritu. Non est ergo mirum, si alii spiritus ignei in solo spiritu humano agant, furorem, lycanthropiam, iram & æstum in eo incitantes, alii in spiritu & per spiritum in humore & corpore simul perturbant, atque itidem alii spiritu aereo intacto, & febrili calore immuni, in humores in solis corporum membris regnare eosque affligere animaduertuntur; nam hi procul dubio omnes sunt ministri angelici, per quos Deus affligit spiritus & corpora peccantium, non aliter quam per bonos angelos benefice ipsum cum hominibus agere testatur veritatis fons, vnde scriptum est. *Ipsæ vulnera & medetur, percutit, & manus eius sanabunt; Job. 5. 17.* Et alibi dicit, *Quod Deus loquatur increpatione per dolorem in lectulo, & omnia ossa marcescere faciat, Job. 33.* Et tamen hoc certum est, quod quamuis istud officium Deo attribuat, nihilominus angelus eius percutiens hoc faciat, quod etiam Satan ipse factus est dicens, *pone manum tuam in eum &c.* & nihilominus ipse Satan Job affligebat *vlcere pessimo à capite vsque ad plantas pedis, Job. 1.* vnde Deus quasi ordinator dicitur hunc vel illum morbum inducere, & nihilominus vtitur ministris vindicatiuis ad ordinationem suam in actum producendam.

Est ergo in voluntate Diuina, hominem morbis aereis afficere, quo more etiam vexatus fuit Job, quasi flatu hypochondriaco cum plaga illa Diabolica: vnde eo actus est dicere, *Elenasti me in ventum seu flatum, ei imponis me & efficis vt defluam substantia, Job. 30. 22.* ac si fuisset vel tympanitide ventosa, vel flatu vndique extensus, quod etiam vt plurimum accidit in febribus, vbi morbi sunt complicati. Et Albohali audacter dicit, morbos ventosos & melancholicos esse à dæmonibus malis. At

Pſalmiſta regius videtur aſſeuerare hos morbos aereos à ſpiritibus prauis prouenire, his verbis. *Immiſit in eos iram indignationis ſuae, iram & tribulationem per malos angelos.* Pf. 78. 74. Et alibi in pagina ſancta legimus, quod oratione Eliſai multitudo obſedentium Scotomia fuerit percuſſa, 2. Reg. 6. Atque etiam hoc idem angelica virtute accidiffe traditur Sodomitis ante portam domus Loti, Ventris etiam torminis cum colico doloroſo mentio eſt facta. Vbi ſcriptum reperitur. *Tu agitaberis morbo inteſtinorum, donec exeat morbo illo.* 2. Chron. 21. Nonne de ſpiritibus iſtiusmodi flatulentis intendit pagina ſancta, vbi dicitur. *Spiritus Dei ventilans, & iuſtitiaperſequens iniuſtos.* Sap. 11. 21. Et alibi, *ſpiritus potentia & ſpiritus virtutis ſtabit contra eos, & tanquam procella & turba iactabit eos.* Sap. 5. 24. Huuiſmodi enim eſt Epilepſia ventofa, Vertiginis atque Scotomiae, marricisq; ſuffocationis ſpiritus, qui patientes more turbinis Macrocoſmici turbare atque iactitare ſolet.

Sed vt ad æſtuoforum ſpirituum effectus accedamus, peſtes videlicet, febres, furores, & amencias, atque huiuſmodi alia, hi proculdubio à ſpiritibus malignis conditionis aereae ſimul atq; igneae producuntur: hinc dicit Iob: *Sagitta Domini in me ſunt grauior, quarum indignatio ebit ſpiricum meum, & terrores Domini militant contra me, &c.* Vbi per terrores intelligit angelos malos terrores iaducenates, iuxta illud, quod ex Pſalmo eſt allegatum, *immiſit in eos iram & indignationis ſuae malos angelos:* Pſal. 78. Et alibi, *Ne timeo à pauore nocturno, à ſagitta volante in die, à peſte in caligine, à lue ſeu demonio vaſtante in meridie, &c.* Pſal. 91. Et alibi dictum eſt, *Iehoua te percuet tabe calida & aſtuante ac aduente febre & ſiccitate & vrigine, &c.* Deut. 28. 21. Vbi quando loquitur Iehoua intelligitur de Iehoua ordinante, & miniſtris angelicis exequentibus: Sic enim Deo Iſraelitis peſte aſſigente vidit Deus angelum percutientem inter cœlum & terram; ſimiliter dicitur, *Iehoua percuet te amentia & caecitate, &c.* eſt etiam Phrenitis & Lycanthropia ab huiuſmodi cauſa occulta, videlicet à ſuſcitatione maligni Dæmonii, vt patet ex obſſo illo in ſepulchris degente, tumultuoſa rabie percito, qui legione erat exagiturus, Marc. 5.

De Paralyticorum, Epilepticorum, Lunaticorum fluxuum ventris muliebris, ſimul atque Gonorrhæa afflictionibus mentionem amplam faciunt ſcripta ſacra, ſimiliter de Lepra Mariz, Nahan, Gehaſi, & illa fronte Huſſiz regis. De podagra Aſa, De hæmorrhoidibus, De morbo regio, vlcerebus, ſcabie, prurigine & de multis aliis huiuſmodi in pagina ſancta expreſſis, in voluminis ſequentis loco illis deſtinato verba Deo volente faciemus vberiora, vide de his, 2. Reg. 2. 2. Chron. 26. 2. Chron. 16. 1. Sam. 5.

Concludimus ergo cum in hoc membro deſcriptos habeatis miniſtros Dei, tam beneuolos & beneficientes, quam maleuolos & malitioſo morbo aſſicientes, tam mundum & creaturas eiſdem, quam hominem, qui eſt omnium creaturarum finis & perfectio: vnde à Cabaliſtis habet ipſe pro ſymbolo ſibi appropriato literarum ſanctarum vltimam videlicet Tau; Quibus miniſtris, ſi boni, in clementia, bonitate, & benignitate vtitur erga mundum & hominem, at ſi mali ſunt, tunc illis viceuerſa in ſeueritate, iracundia & vindicta ſua vtitur in flagellum, cum Macro tum etiam Microcoſmi.

Imo vero & hoc in loco intelligendum eſt, quod etiam angeli eius boni nonnunquam Dei atque ſuorum vindictam in homines & mundum exequantur, in quo nihilominus reſpectu ab illis, qui flagellum ipſorum patiuntur, pro malis angelis habentur: hinc dixit Iehoua, *Ece mitte angelum meum ante te, quia non fert deſectionem veſtram, quia nomen meum eſt in eo, &c.* Sed de his rebus in volumine ſequenti vbi de ſanctitatis morborumque cauſis agemus, verba quidem vberiora faciemus.

C A P. VI.

De Angelorum ordinibus, quibus affunduntur & impluuntur à portis lucidis, cuiſlibet nomini diuino appropriatis, influxiones lucida: & De Archangelis illis magnis, quibus à quolibet angelorum ordine committuntur iſtiusmodi influxus, qui deinceps in orbes cœleſtes eos deſerant.

Quamuis de decem Sephirotarum ſeu numerationum diuinarum conditione (quæ diuerſa ſunt lumina ab vna radice deſcendentia, quorum fauore cuncta creantur, creataque vel fouentur, vel ſecundum Dei proprietatem ab imo ſtatu in alium mutantur) Tract. 2. Sect. 1. Port. 2. Part. 1. cap. 3. De Theophico, Cabaliſtico & Physiologico diſcurſu mentionem fecimus apertam; tamen quoniam ad ſubiectum hoc noſtrum de angelorum tam bonorum quam malorum naturis inprimis pertinere videntur (vt pote qui officia ſua ab huiuſmodi Dei proprietatibus ſortiri videntur) pauca hoc in loco de ipſis diſceptare atque ſermonem remetiri in mentem meam venit.

Prime

Primæ ergo Sefhiroæ influxus, videlicet illi, qui descendunt à porta lucida *Chezer* seu corona cui præsidet nomen *Echieh*, quod DEVM patrem representare dicitur, labuntur & deorsum fluunt in primum Angelorum ordinem *Seraphim*, à quo deorsum magis per Angelum illum magnum *Metatron* conducuntur, in primum mobile, vim atque vigorem illi attribuentes, quo orbis cælestes ab ortu in occasum in spatio vnus diei conuertit, atque hæc de causa *Metatron* constituitur, præses primi mobilis, à quo essentiam & morus facultatem inferioribus impluit liberaliter: Nam testibus Cabalisticis *Echieh* essendi munus largitur, vnde *Metatron* officium est vitæ influere creaturis. Atque hæc est ratio, quod pro anima mundi habeatur. Importat autem in hæc actione DEI proprietates clementiam atque benignitatem mundo, Secundæ Sefhiroæ seu numerationis seu portæ lucidæ *Hochma* seu *Sapientia* dictæ (cui præsidet nomen diuinum *Iah* seu *Iehoua*) effluxus in ordinem *Cheubin* cadunt, atque ab illo ordine custodiæ Archangeli *Iophiel* vel vt alii volunt *Ruziel* commendantur, vt per eum in spheram octauam introducantur, à qua ad inferiora tam cælestia quam elementaria effunduntur, virtute quorum stellæ fixæ tam Zodiaci quam extra eius Zonam in inferiora operari obseruantur, atque vitæ effigies varias producunt, & præcipue animalium, vnde Zodiacus dicitur à græco vocabulo *Zoon*, quod animal significat; Atque hinc est quod Cichus Escutus, in libro suo de sphaera non inepte quodlibet in terra & mari animal eiusdem nominis cum quolibet Zodiaci signo symbolizare, & in natura conuenire asseuerauerit; & Moyles Arabicus ait, omnem rem animatam habere in cælo stellam in se influentem, ad tuendam & præseruandam suam essentiam. At vero, quoniam quodlibet cælum seu sphaera, & consequenter omnes stellæ eiusdem habent magnum suum angelum, ad mouendum & gubernandum ipsum, atque influentias ei à Deo per cælum intellectuale conducendum; atque etiam quoniam cuiuslibet horum Archangelorum regalium multi subiciuntur Principales duces qui sub sua titione inferioris conditionis spirituum multas legiones habent, ideo dicimus, quod quilibet horum dæmonum peculiare suum officium habeat tam in cælis quam in elementis, Atque hoc videtur in parte Mercurius Trismegistus, *Pim. 3.* in his verbis confirmare: *Dii in astrorum ideis cum signis conspiciantur, Dinumerata sunt stella secundum eos qui inhabitant Deos*, vbi per Deos videtur dæmones significare. Influxus tertiæ Sefhiroæ quæ est *Binah* seu prudentia (cui nomen DEI *Elohim* p. æst) transit per ordinem thronorum, & recipitur ab Archangelo *Zaphkiel*, vel vt alii volunt *Iophiel*, qui illum in spheram Saturni conducit: quò peculiarem suam virtutem & proprietatem ab aliis Planetis distinctam habet: vnde & hic Planeta influxus Saturninos, seu Saturninos spiritus seu species in terram impluit, eo videlicet tempore præcipue quo dominium habet in cælo, nam tunc magis euidenter apparent eius in elementis effectus, qui vt plurimum sunt tristes, & mundo atque spiritui humano haud propitii, vnde ab Astrologis dicitur infortunium maius.

Quarta numerationis seu portæ lucidæ influxus videlicet *Chesed* seu *Clementia* dictæ, cui præsidet nomen DEI *El* in ordinem dominationum descendunt, atque per eum deorsum feruntur ab Archangelo *Zadkiel* in spheram Iouis, eius naturam clementer contemperante, vnde fit, quod defluxus ab eo deorsum demissi sint tam aeri quam spiritui humano beneuoli atque gratiosi, vt pote qui vires naturales alere atque fouere dicuntur. Vnde ab Astrologis dicitur Fortunium maius.

Influentia lucidæ portæ seu numerationis quintæ dictæ, *Geburah*, hoc est, *punitio*, cui præsidet nomen Dei *Elohim Gibor* per ordinem potestatum penetrant, absque Archangelo *Camael* seu *Samael* in spheram Martis conducuntur, vbi animant spiritus Martis igneos seu feritate æstuosa atque inclemente, quare hic Planeta ab Astrologis haud inconsiderate vocatur infortunium minus: Nam vt Saturni influentia solent inclementer cum mundi elementis atque creaturis eiusdem via extremæ frigiditatis & siccitatis agere: ira quidem spiritus Martiales sub *Samaelis* ductu arma gerentes igneum mundi aerem incendio, coruscatione, cometis & multis aliis incommodis afficiunt, atque spiritum humanum æstu, febre, peste, & inflammationibus infestant.

Sexta porta lucida dicta *Tiphereth*, hoc est gratia, cui superintendit nomen Dei *Eloah* influit per virtutum ordinem, atque Archangelus *Michael* est ex officio recipiens eius influxus, eosque traducit in spheram solis, à cuius mundo aureo virtutes gratiosæ splendidæ, atque viuificæ impluuntur in inferiora, quæ spiritus dicuntur *Solares*, qui nunquam nisi cum prauorum planetarum spiritibus corrumpuntur, malitiose agunt.

Septima *Netzeth* seu *triumphus* dicta, cui præponitur nomen Dei *Iehoua Zabaoth* immittit suos afflatus beneuolos in ordinem Principatum, à quo per Archangelum *Hamaelem* deorsum in spheram Veneris conducuntur: Vnde fit vt Venerei spiritus propitia emittant in hæc inferiora spiramina; quare ab Astrologis Venus Fortunium dicitur minus, vt pote quæ post Iouem generi humano natura & conditione est propinquior.

Octaua *Hod*, id est, *Lux* dicta, cui præsidet nomen Dei *Elohim Sabaoth* per ordinem Archangelorum emittit atque transfundit suos influxus, qui ab Archangelo *Raphaele* recipiuntur, & ad virtutes orbis Mercurii suppleudas applicantur, qui iterum suos spiritus in mundum inferiorem effundit, qui de dicta creatoris proprietate vndique impartiantur.

Nona

Nona Sefhirota *Iesuleu redemptio* dicta, cui præfider nomen Dei *Sadaï*, hoc est, Deus sibi sufficiens, mittit luminis sui influxus in ordinem angelorum, à quo Archangelus *Gabriel* eas recipiens infundit atq; dirigit eas in sphaeram seu globum Lunæ, in quo plures sunt angelorum Principes secundum diuersas Lunæ mansiones, qui varium in modum secundum Lunæ ad Solem relationes varias impluunt effluxus hosce in inferiora, atq; quilibet horum spirituum suas sub se legiones habet, quæ suo tempore secundum Lunæ motû vires suas in mundo elementari exercent: Ad exactiorem autem huiusce rei obseruationem intelligentias istas iuxta numerum mansionum quas gubernant sic expressimus, cum ipsarum significationibus, atque etiam mansionum appellationibus.

N.	28. Mansiones Lunæ.		Mansionum (C: Intelligentiæ.	Mansionum Lunæ proprietates.
1	Alnath.	∇	Geniel.	Inimicorum destructio
2	Albochan.	∇	Enediel.	Reconciliatio cum principe
3	Athoraye.	∇	Amixiel.	Prosperitas bona fortuna
4	Aldebaran.	♁	Azariel.	Inimicitia: vindicta.
5	Alchataya.	♁	Gabiel.	Fauor & gratia magnatum.
6	Alchaia.	♁	Dirachiel.	Beneuolentia, Amor.
7	Alarzach.	♁	Schiel.	Acquisitio bonorum.
8	Alnaza.	♁	Amnediel.	Victoria in bello.
9	Alcharph.	♁	Barbiel.	Morbus, infirmitas.
10	Ageph.	♁	Atesiel.	Partus facilitas.
11	Ardaf.	♁	Neciel.	Reuerentia, timor.
12	Alzarpha.	♁	Abdiziel.	Amicitie diuisio.
13	Alhayre.	♁	Zazeriel.	Pax, vnio coniugalis.
14	Achureth.	♁	Ergediel.	Diuortium.
15	Algarpha.	♁	Ataliel.	Acquisitio Amicorum.
16	Azubeuc.	♁	Azeruel.	Acquisitio in mercatura.
17	Alchil.	♁	Adriel.	Latrocinium, Furtum.
18	Altob.	♁	Egibiel.	Morbus, infanitas.
19	Allatha.	♁	Amuriel.	Sanitatis recuperatio.
20	Abnahaya.	♁	Kyriel.	Venatio, Latrocinium.
21	Alderdach.	♁	Bethuel.	Calamitas, Miseries.
22	Zodelbluch.	♁	Geliel.	Exilium, Fuga.
23	Zobrach.	♁	Requiel.	Destructio, Assassatio.
24	Sadabath.	♁	Abrinael.	Facunditas bestiarum.
25	Sadalachia.	♁	Aziel.	Abundantia bonorum terræ.
26	Alpharg.	♁	Tagriel.	Desiderii fruitio.
27	Alchrya.	♁	Alheniel.	Siccitas.
28	Albotham.	♁	Amnixiel.	Inundationes.

Denique

Denique numeratio decima *Malcus*, hoc est, *regnum* dicta, cui præsidet nomen *Adonai*, hoc est, Dominus, deorsum mittit suos influxus in ordinem animarum sanctarum, ut Cabalisticæ dicunt, ubi fingunt eos in potestatem animæ *Messia* committi, qui ordo eos communicat cum his inferioribus, ex hisce ergo videre atque animaduertere fas est, quod quicquid fit in hoc mundo siue sit super cælesti seu angelico, seu cælesti & stellato, seu denique elementari, hoc totum ab emanatione immediata à DEO fieri euidens est atque perspicuum, est enim eius virtus seu spiraculum igneum, mediante quo & non aliter omnia in hoc mundo fiunt, in actum producuntur, atque motu sunt prædita, iuxta illud sacræ paginæ, *DEVS omnia implet*, Et alibi. *DEVS pater omnium qui super omnia, & per omnia, & in omnibus nobis*, *Ephes. 4.* Et alibi. *De DEO sunt omnia*, *1. Tim. 6.* Et alibi, *DEVS operatur omnia in omnibus*, *Ephes. 4. 6.* Et alibi, *Spiritus DEI incorruptibilis est in omni re.* *Sap. 12.* Sed & hoc optime & filo quodam liquidiori est explicatū in alio loco, ubi apertis verbis declarare videtur Apostolus, *2. Cor. 5.* quod nec Angeli nec stellæ quibus præsumt in cælo, nec spiritus, nec homines, nec aliquæ aliæ creaturæ in terra utcumq; iis titulus Deorū attribuat, aliquid per se aut in se operari queant, sed solus ille qui creauit cælum & terram, qui est omne in omni, verba Apostoli sunt hæc: *Dii quidem sunt qui dicuntur in cælo & in terra, nobis tamen vnus DEVS pater, ex quo omnia, & nos in illum, & vnus dominus Iesus Christus per quem omnia, & nos per ipsum*, *1. Cor. 8.* vnde dicit Iohannes. *Verbo omnia sunt facta &c.* *Iob. 1.* De quo etiam Propheta, *Deus hac dicit creans cælos, extendens eos, firmans terram, & qua germinant ex ea, dans statum populo qui est super eam, & spiritum calcantibus eam.* *Esa. 42. 1.*

Quibus patet, quod ab hac emanatione diuina seu flatu DEI, cui voluntate eius qui eum emisit, angeli tanquam ministri inseruiunt, cælum, terra, atque omnia sunt facta, & sine eo nihil, quare etiam angeli isti primarii dicuntur à Propheta regio *angeli Dei validissimi robore, efficientes verbum, facientes placitum seu voluntatem eius*, *Psal. 103.* Sed & hi non dicuntur res aliquas facere, sed Deus mediante verbo seu emanatione sua: Vnde volunt sapientes quod omnes operationes tam bonæ, secundum influxus suos benevolos, quam malæ secundum maleuolorum ipsarum in fluxuum dispositionem fieri soleant à DEO, quasi actore immediato, per angelos quasi organa in quibus DEVS agit.

Nam ut antea est dictum nomen, seu verbum, seu lux diuina inest angelis, & compositionem angelicam agit ad voluntatem diuinam exequendam, nec possunt sine eius actu ad hoc vel illud perficiendum mouere, non magis etiam & nos mouere aut agere possumus, nisi impulsu actus diuini, iuxta illud in Actis. *In DEO viuimus, & mouemur, & sumus*, *Act. 17. 9.* *Ex eo, in eo, & per eum* (inquit Apostolus) *sunt res omnes, cui sit laus & honor.* Atque hæc est ratio quod à Philosophis dicitur cuiuslibet rei centrum, cuius circumferentia est nullibi, hoc est extra omnia: Atque hunc Principem seu dispositorem naturæ creatæ vocauit Zeno cum Diuo Iohanne Logon seu verbum quod facit intelligentiam de se ipso, & non ab alio quopiam dependens, & ab Hebræis *Sadaï*, hoc est, sibi in omni negotio sufficiens quod verbum quatenus in vniuersam rerum naturam est diffusum à Platonicis vocatur mundi anima.

Sed hic forsasse aliqui volunt obiicere, quod si DEVS vel emanatio ista diuina faciat omnia, tunc etiam DEVS est author mali & peccati, cui respondemus cum illo Ehiu ad virum patientem, *A DEO forti absit improbitas, & ab omnipotente iniquitas, non agit DEVS fortis improbe, nec peruertit iudicium*, *Iob. 34. 11.* Et tamen à sapiente dicitur *Deus age e quicquid vult, & nemo eum est interrogaturus quid aut cur ita faciat?* *Sap. 12. 12.* Quomodo ergo iudicare possumus de actu diuino, aut de eo dicere, quod vel bene vel male aut cum mundo aut cum homine egerit, *DEI occulta* (inquit Biblium Sanctum) *nemo scit, sed penes DEVM sunt*, Et tamen alibi reperimus, *quod bona & mala, vita & mors, paupertas & honestas à DEO sunt*, *Eccles. 11. v. 4.* Et in alio loco reperimus hæc; *Considera opera DEI, quod nemo possit corrigere quem ille despexerit, in die bona frueri bonis, & malum diem praeuere; Sicut enim hanc sic fecit DEVS illam, ut non inueniat homo contra eum iustas querimonias*, *Eccles. 7. 14.* Et alibi dictum est, *Est ne malum in ciuitate quod non feceris Dominus?* Et alibi, *Vita & mortis habet DEVS potestatem, qui deducit ad portam mortis & reducit*, *Sap. 16.* Et in alio loco luculentius hoc idem explicatur, *Penes illum est sapientia, & fortitudo illius est consilium & intelligentia, En cohibet aquas ut arescant, & emittit eas ut subuertant terram, apud illum est robur & potentia, eius est errans & in errorem inducens, qui facit ut consulti deueniant in dementia, & iudices stultos reddit, vinculam regum dissoluit, qui facit ut presides deueniant in dementia, & callidissimos peruertit. Qui auget gentes & perdit eas, qui expandit gentes & abducit eas, qui amouet animum primoribus terra, qui facit ut errent tanquam ebrui, palpent in tenebris deficiente luce*, *Iob. 12.*

Denique cum causa peccati originalis fuerit incredulitas, & ista incredulitas introducta fuerit à DEO ab origine, certe istius peccati originem ipsum DEVM in mundum obnominis & gloriæ suæ exaltationem introduxisse negare esset difficile, (ut mihi videtur) cum serpens ille antiquus Enam sine incitatione & voluntate diuina ad inobedientiam sua incredulitate allicere non potuerit, quoniam (ut ait Apostolus) omnia à DEO mouentur, imo vero Diabolus sine velle & permissione diuina nullo modo agere aut mouere potest, quod etiam & ipse fatetur in his verbis, *Extendo*

paululum manum tuam, & tange cuncta quae possidet, Iob. 1. 11. Et alibi, Alioqui mitte manum tuam, & tange os & carnem, &c.

Hæc dicit Satan ad Iehouam & tamen nihilominus erat Satan qui ventum induxit à deserto, & qui ignem DEI à cælo euocauit, & qui animos vicinorum Sabæorum scilicet in Iobum mouebat, & qui ipsum affligebat & percussit vicere maligno à planta pedis vsque ad verticem capitis. Quare quando dicit, mitte manum tuam, & tange eum, innuere videbatur quod ipsum videlicet Diabolum quasi ministrum suum quo utitur erga homines in flagellum incitaret, aut veniam concesserit ad hoc faciendum: Nam ab effectu hoc ita videbatur se habere, sed & expressis verbis hoc idem agnoscere videtur Iehona uti in Propheta Isa. 54. 16. 17. habetur: Ecce ego creans fabrum sufflantem in igne prunas & proferentem vas in opus suum: Ego creavi interfectorem ad disperdendum. quibus intimare videtur, quod Diabolus à Deo esset expresse creatus ad nos inducendos in peccata & ut esset nobis destructor.

Porro (inquit Apostolus) si lex non esset nullum esset peccatum, at inobedientia hominis erat legis externæ atque seueritatis causa, cuius vulnera in misericordia sua per fidem (quæ est legis internæ seu Christi anchora) curare & cicatrices abstergere gestit legislator ille Spiritualis, qui si legem non dedisset peccatum non fuisset introductum, DEVS vero quatenus legi non subiectus peccare non potest, nec iniuste agere utpote qui non sibi sed homini legem dedit & consequenter nec author peccati dici, vnde quicquid vult facit, & tamen in eo nulla est iniquitas, dicimusque cum Iob (ut supra) *absit à DEO forti improbitas, & ab omnipotente iniquitas: non enim agit DEVS fortis improbe, ni peruerit iudicium, Iob. 34. 11.*

Et tamen pro nullo peccato, sed ad solam suam voluntatem complendam (id quod in oculis hominum iniustitia videri poterat) manum suam in Iob imposuit, Sed ut demonstraret nihilominus sapiens Ehiu, quod non sit reuera pro toto hoc iniustitia in DEO in verba prædicta in consolationem Iob prorumperebat, DEVS certe habet in occulto suo consilio quid sit agendum, nec tamen iudicandæ sunt eius actiones secundum imaginationes hominum, nam quandoque seuerè agere, & nonnunquam imò plerumque clementer videtur, cum mundo & homine, & tamen omnes eius actiones sunt sibi conformes & vniiformes, tota differentia est in effectu earum respectu hominum, quicquid ipse facit, facit quidem ut celebret nomē suū inter homines, & ut ab ipsis recte cognoscatur & celebretur, atque ut finalem suam misericordiam agnoscerent, incredulitatem & peccatum posuit inter homines, ut in eos deinde peccantes misericordiam suam tandem extenderet: Nam DEVS quicquid vult facit, & nemo eum est interrogaturus quid aut cur ita faciat? Sap. 12. 12. ut dictum est; Sed hoc totum verbis apertissimis nobis significare videtur Apostolus in his verbis plane aureis & perspicuo oculo contemplandis. *Conclufit DEVS omnia in incredulitatem, ut omnium misereretur. O altitudo diuitiarum Sapientia & scientia DEI! quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles via eius, Quis enim cognoscit sensum Domini? aut quis consiliarius eius fuit? aut qui prior dedit illi, & retribuere ei, quoniam ex ipso & per ipsum & in ipso sunt omnia, ipsi sit honor & gloria in secula seculorum. Amen, Rom. 11. 32.* Quid hæc Apostoli diuini verbis luculentius esse potest? quibus in primis asseuerare videtur DEVM posuisse & conclusisse omnia in incredulitatem, vel ut testamentum interlineatum habet melius.

Conclufit DEVS omnes in incredulitatem ut omnium misereatur, Ratio est ut homines si obligatos & gratos redderet pro misericordia sua, deinde ne hic vel ille homo diceret & replicaret hoc esse impossibile, & contra sacrarum literarum sensum, quæ pronuntiare videntur, quod multi imò maior pars hominum est damnanda, minor saluanda, quare durus & improbabilis videatur hic sermo, Respondet Apostolus huiusmodi inconsequentia dicens, *O altitudo scientia DEI! quam incomprehensibilia sunt iudicia eius! Quis enim cognoscit sensum DEI? aut quis consiliarius eius fuit? aut qui prior dedit ei? &c.*

Quibus arguete videtur, quod sensus sacræ scripturæ sit adeo profundus, ut non sit in sensu humano comprehendere quid DEVS sibi velit. Nonne alibi fatetur Apostolus *quod litera interficit, spiritus autem viuificat*, & Christus ipse est factus se in mysterio & more parabolico fuisse loquutum, & admonuit discipulos suos, uti hoc idem & ipsi facerent, & nihilominus nosmetipsi consiliorum & iudiciorum diuinorum iudices & expositores esse volumus; Sed pergamus ad vltimam conclusionis clausulam, *Quoniam ab ipso, per ipsum, & in ipso sunt omnia, &c.*

Hinc ergo concludit, quod nec hoc siue sit aliquod incredulitatis stigma aut Diaboli actus, nec illud quicquid videlicet sit bonitatis, non sit nisi à Deo, utpote à quo, per quem, & in quo sunt omnia, quamuis respectu considerationis hominis quæ nobis male & peruerse eueniunt ad Diabolum seu Principem tenebrarum referamus, quæ benigniter & clementer Deo attribuamus. Et tamen literæ sacræ ostendunt, quod mala DEVS hominibus in æstu & iracundia sua inducat; ut & vice versa omnia hominum beneficia à DEO in proprietate misericordie suæ prouenire confirmant:

Hoc

Hoc etiam ſapienter totum ſignificauerunt Cabaliſtæ per differentias cognominum variorum DEO in contextu ſacro attributorum, quæ quidem vt ſunt vocabula varia, ita & varios in locis in Biblio citatis produxiſſe effectus animaduerſa ſunt à ſapientibus, Et ob hoc varias iis assignarunt proprietates luminofas quas per tot portas lucidas qualitate differentes deſcendere aut mauc- runt, quor ſunt nomina.

Atq; has portas Sephirotas, ſeu numerationes Cabaliſtarum dicitur arunt: quarum alias ad ſeueri- tatē, alias ad clementiam inclinantes faciunt, ſecundū naturā rei de qua in ſacra pagina ibi loci tra- ctatur, vbi nomina illa diuina recitantur. Ex illis ergo Dei proprietatibus obſeruarunt illum eſſe vel ſeuerum, & ad maledictionem mundi & hominis inclinatum, vel ad creaturarum illarum benedi- ctionem, quare ei tam deſtrotoris quam præſeruatoris nomen attribuunt officiumque aſcribunt. Nonne videmus etiam quod hic ſpiritus omnia creans & operans, ſit tam corruptionis quam ge- nerationis author, vbi in corruptione forma tollitur & res deſtruitur, quid autem creaturæ gra- uius morte & vitæ priuatione accidere poteſt? at in generatione contrario modo agit, videlicet vitæ pabulum addendo, & conſeruando, & minime deſtruendo.

Hinc ergo erat quod poetæ myſtici & in profundo naturæ myſterio bene verſati, videlicet Orpheus, Heſiodus, Euripides, Eſculus &c. (quibus etiam Proclus aſtipulari videtur) vocauerunt DEVM diurno tempore Apollinem, vel Phæbum, quem dicunt, portare gratiam in manu dextra, arcumque in ſiniſtra: atque illum vocant nocturno tempore Dionyſium, quom dicunt dilace- rare res & ſeipſum in ſeptem partes, vt & in ſtatu diurno quatenus Apollo dicitur, iterum dictus eſt ea componere, quæ nocturno dilacerauit: Et ob hanc cauſam dictus eſt dux numeri Septena- rii: qui reſultat ex vnitare, binario & quaternario ſimul aggregatis, vnde reſultat Diapafon quæ eſt harmonia perfecta: Vnde numerus Septenarius ei attribuitur, quatenus eſt vitæ author atque et- iam diſſolutionis, quæ componuntur de primo numero impari, videlicet ternario, & de primo numero pari, qui eſt quaternarius: Nam binarius à Pythagoricis dicitur numerus conſuſionis: De numero ſeu proportione pari & impari vtpote de paſſiuo & actiuo omnia generantur, atque etiam per eandem viam reſoluuntur: Sed generatio ſit à lumine ſuperno, quod de numero ternario par- ticipat, at corruptio eſt de inferis, & nocte dilacerante: in quo actu dicitur Dionyſius dilacerans, & diurno tempore Apollo vniens; quippe cuius præſentia omnia diſcutiuntur mala: Vnde ab anti- quis Appellin loco Apollinis dictus eſt: Atque Athenienſes eum *Alexicaon* dicitur, id eſt diſcu- ſorem & propulſatorem mali, & ab Homero dictus eſt *Vlion*, hoc eſt, ſanitatis author, vtpote cuius vnitare res omnes in conſonantia perfecta conſeruantur; at vt diuiſionem patitur numero pari re- fertur & eſt tenebrarum, priuationis & deſtructionis Deus. In hoc ſenſu videtur Dauid loqui. *Tu tollis ipſorum ſpiritum, & res omnes relicta deſcendit in ſeipſis.* Sed & luculentius ſic ab eo ſcriptum legi- mus, *Deo emittente ſpiritum ſuum creatura recreantur, abſcondente faciem ſuam conturbantur, recipiente ſpiri- tum corum expirant & in puluerem ſuum reuertuntur, Pſal. 104. 29.* Ex his ergo videmus, quod Ethnico- rum opinio erat, quod idem Deus reſpectu proprietatum contrariarum, videlicet ſeueritatis & cle- mentiar, eſſet quandoque Princeps tenebrarum omnia deſtruens, & quandoque Princeps & imper- ator lucis, omnia generans atque viuificans; Sed in huiusce noſtri dubii reſolutione me doctiſſimis huius ætatis Theologis lubentiſſime ſubmitto, nec quidem in huiusmodi controuerſiæ mare præ- cipitem me diſſem, niſi ſubiectione præ manibus verſantis, videlicet Sephirotarum Cabaliſticarum & binæ proprietatis contrariæ in iis comprehenſæ rationem reddendi neceſſitas me coegit; Sed jam ad Angelorum circa influxus Sephiroticos officia habentium hiftoriam leui gradu properabo.

CAP. VII.

*De Angelis Sephirotarum, & in primis de magno & imperatorio illo lucis
Angelo dicto Metatron, & tum postea de magno illo tenebra-
rum Angelo, ei natura & dispositione opposito.*

A Bina proprietatum diuinarum ex partibus Sephiroticis effusarum dispositione, bini oriuntur Angelorum ordines, natura & conditione oppositi, utpote quorum vnus in beneficentia, alter in malignitate erga genus humanum, quod est creationis finis versatur: Atque hoc fundamentum sunt illi philosophi stabiliti, qui binas in mundo posuerunt potestates principales, videlicet litem & amicitiam, quarum hæc quidem res conciliat illa vero dispergit. Hinc factum est; quod ut Apolliniserat, iuxta Poetarum intentionem, componere & concordie vinculis vnire, ita quidem Dionysii proprietates erat, cõposita discordie antipathia destruere, atque vnita dissipare, & tamen tã Apollo, quã Dionysius non nisi vnicã diuinitatis essentiam fecerunt, biniformiter & secundum voluntatem suam actus sui operationem emittentem, videlicet vel in clementia & pietate, vel in feritate & indignatione sua erga creaturas. Nam ut in igne eodẽ tam figura quam qualitate immutato videmus beneficam & viuificam, atque destructiuam & maleficam naturam (utpote qui nimia appropinquatione rei combustibilis adurere solet, & de longe suauiter & beneuole creaturam animalem calefacit, ita quidem de iis semper idem & immobilis secundum variam radiorum seu emanationis suæ emittendæ rationem vel beneuole vel destructiue agit, iuxta voluntatem & placitum suum.

Ob hanc ergo rationem (quatenus agere solet immediate in ministris suis angelicis, qui medii dicuntur inter Deum & creaturas) creauit atq; fecit eos tanquam vasa apta ad recipiendos alia beneuolos suos effluxus, alia maleuolos, & ad seueritatem tendentes, quare sequitur, quod respectu harum binarum proprietatum angelorum alii dicuntur boni, alii mali, alii hominum amici, alii hostes, alii conseruatores, alii exterminatores, vastatores & destructiui, alii vitæ & sanitatis, atque iterum alii mortis & morborum; At vero quoniam omnes omnino angeli, quatenus intelligentie terminantur in vno Christo spirituali, tanquam regio & maximo & primario angelo, qui naturam angelorum quam DEI in se continet, in quo etiam omnia terminantur, (*nam ab ipso, in ipso, & per ipsum sunt omnia*, ut ait Apostolus, & Plato in epistolis) ita quidem mundi Messiam, bonum angelum, regalem, maximum, & in alios prædominantem appellarunt in occulta Theosophia periti, utpote qui fluxus suus vitæ & essentia mundi primarie sulcipit ab Eheb, per coronamque eos in primum mobile dirigit, à quo tum postea motum, actum, & existentiam creaturis tam cœlestibus quam inferioribus, imo vero dæmonibus atque spiritibus vbique per mundum vagantibus impartitur. Hunc ego Angelum primarium Cabalisticæ pro Christi angelo æstimauerunt, uti infra latius, quem etiam alii *Michaelis* ipsius Solis præsentem dixerunt, sed quoniam hoc incertum videri potest lectori, quomodo nimirum sapientes vnum pro altero intellexerunt, & haud inuisile acceperunt, quæ nostra hac in re sit sententia breuiter aperiemus. Ipsi quidem Angelum magnum quatenus erat prima vitæ & existentia mundi emanatio *Metatron* dixerunt, præsentia cuius omnia sunt illuminata in mundi cauitate, tenebræque centrum versus propulsatæ; atque ut emanatio seu fluxus istiusmodi beneficus fuit factus à prima sephirota *Cheber* seu *corona*, ideo ipse ad angeli maximi *Metatron* custodiam & officium imo vero & existentiam est relatus. At vero quatenus hæc lux primaria ita per spiritum mundanum dilatata, die creationis quarto in Solis massam fuit contracta, virtute influxus *Tiphereth*, ita hoc nomen magnum *Metatron* in illud *Michaelis* transit, uti infra latius, ita ut in hoc videantur Cabalisticæ non multum à veritate aberrasse. De istiusmodi ergo magni angeli virtute imperatoria sub nomine utroque considerata, verba hoc in loco insignia facere ideo mihi proposui, quoniam est magnus vitæ, formæ atque existentia tam mundo quam creaturis eiusdem, atque præcipue homini distributor, animarum motor atque sustentator, almus sanitatis atque salutis fautor, atque positionis generationisque author beneuolus, & quatenus se opponit ei princeps huius mundi maleuolus, qui in omnibus ei est natura & conditione contrarius, quippe qui est vitæ destructor, sanitatis hostis, & prinationis mortisque dux atque author, uti capite sequenti.

Huius autem angeli tanta est respectu primariæ suæ prolapiæ nobilitas, tantaque respectu sui officii dignitas, ut ipse non modo omni creatura ortu & loco existimetur prior, verum etiam & omnibus spiritibus suæ speciei loco & munere superior, atque donis ditior. Ad eius autem originem & prolapiam quod spectat, traditur esse ipsa sapientia, quæ ante omnia ab ore altissimi egressa est. *Prior omnium* (inquit Sapiens) *creata est sapientia, & intellectus prudentia ab auro, fons sapientia verbum DEI in excelsis, &c. Eccles. 1.5.* Nam voluntate existente immediate effluxit per portam lucidam *Cheber* seu *corona*,

corona, emanatio illa primaria, virtute cuius omnia à nihilo in eſſe & actum ic̄tu quali oculi redacta ſunt, atque hæc ipſa emanatio dicta eſt ſapientia, à qua tum poſtea ſecundus per portam lucidam effluxus immediate à ſinu omnipotentis arcano exiit. Sed & hoc alibi confirmare videtur ſapienter ſic. *Sapientia eſt emanatio ſeu fluxus quidam claritatis omnipotentis DEI ſyncera, ſeu ſplendor & candor lucis æternæ, Sap. 7.* Atque hinc eſt, quod hic Angelus Dei formis iſta emanatio ſeu fluxus maiſtatis diuinæ pro Chriſto accipitur ſpirituali, vti antea; vtpote in quo angeli, tanquã ipſorum rege, qui continet & amplectitur naturam tam angelorum quam Dei, in quo ſunt omnia alia terminantur: hinc ergo eſt, quod Cabaliſtæ dicunt angelum *Metatron* eſſe facierum Principem, quoniam ipſe eſt mediator, qui introducit animas coram facie Dei, quod eſt ipſius Chriſti ſpiritualis officium, qui eſt vera ſapientia, quæ tanquam filius primum ab ore patris proceſſit. Et de hoc Angelo intelligere videtur Prophetæ ubi ſic dicit. *Et vocabitur nomen eius magni conſilii angelus, Eſa. 6.* nam in hoc reſpectu angelus hic pro Chriſto in multis ſacrarum literarum locis accipi videtur. Hunc ergo volunt Theologi ſecretiores eſſe angelum, ſub cuius cuſtodiam Deus commiſit Moyſem cum Iſraelitis, vti ipſos per deſertum conduceret, in quo nomen Iehouæ erat, quem dicunt non aliter dominium habere in mundo, quã mens, quæ eſt intellectus, dicta eſt dominari in ſpiritu humano: ad quod propoſitum de eius virtute, dilatata ſcilicet & vniuerſali poteſtate, intendens in hæc verba prorumpit vir quidam profundus in Theoſophia occulta. Primus inter omnes eſt magnus ille ſpiritus, qui immenſam & latiffime extenſam aquam, quæ cœlum vocatur deſtinat, & in eſſentia ſua conſeruat, omnibusque rebus creſcentibus & viuentibus mirifice motum tribuit, Hæc ille. Atque hæc eſt ratio quod à Platoniciſ & aliis ſapientibus pro mundi anima habeatur, quam Cabaliſtæ per lineam viridem intellexerunt, quæ fertur ſpiritem mundi vniuerſum circumambire, vnde fit, vti hunc Angelum *Metatron* velint eſſe nonnulli vltimum *Midah* ſeu proprietatem mundi Archetypici, quæ ab aliis *Cheſer Elion* hoc eſt, corona ſuprema dictatur, hinc *Metatron* habet pro ſua ſignificatione Donum Dei: nam mundi vita & forma fuit maximum ex donis Dei, quod omnia alia dona includit. Quare in hanc ſententiam videntur omnes incidere in Philoſophia myſtica peritiores, cum hoc dicto Eccleſiaſtici conuenientes, quod vti hinc *Metatron* ſeu hæc mundi anima, ſit res prima inter omnes creaturas creata, ita quidem traditur in ſe continere perfectionem omnium creaturarum, quippe quæ ſuas ab ea tanquam fonte vniuerſo formas recipere ſolent. Atque hæc eſt ratio, quod à *Rabi Moyſe* dicatur hic Angelus *Metatron* eſſe præfectus vniuerſitati, ſeu intellectus agens primarius, à quo omnes formæ influunt, & conſequenter à quo omnes virtutes ſingulares in mundo & præcipue humanæ gubernantur, quas omnes *Rabi Breſeth* appellauit etiam angelos, atque alii formas. Atque hoc idem innuere videntur illi, qui myſterium Angelorum, rebus naturalibus concreatum, ſub nomine communi *Michael* tanquam ſpeciei angelicæ appellatio contineri volunt, per quod inſtituimur quod omnes angeli ſint eiſdem ſpeciei. Dicimus ergo, quod angelus ſiue *Metatron* ſiue *Michael* ſic, nihil aliud quam emanatio ſeu virtus Dei candida & ſyncera, quam antea ſapientiam nuncupauimus, ſpiritu mundano præſentia eius illuminato, tanquam veſte induta, quæ à Cabaliſtis pro virtute *Tetragrammati* à mundi origine ſpiritu mundano inuoluta habetur, non aliter quam ipſe Meſſias in mundi ætate mediacarne fuit circumductus, Hinc ergo, eſt, quod *Metatron* ideo Angelus vocetur, quatenus alteritas, hoc eſt, ex ſpiritu mundano creato, tanquã externo, & ſpiritu diuino increato, vtpote ſyncera Dei claritate, ſeu claritatis emanatione, quæ eſt eius internum, vbique in mundo præſente, atq; omnia implente, permeante atque producente, vtpote quæ eſt verbum Dei cuncta creans, Atq; ob hanc rationem à Secretioribus Theologis pro Chriſto ſpirituali ſeu Meſſiah, ſeu virtute Tetragrammati habetur vti ante dictum eſt, idque per hoc intelligebat ſapienter in Eccleſiaſtico quando dixit ſapientiam eſſe ante omnia creatam, hoc eſt, ſpiritu mundano more creaturæ permixtam, in quo ſtatu vndique expanſa, cœlum cum ſuis regionibus atque terram firmavit, viuificauit, atque in eſſe produxit, idque in tribus prioribus creationis diebus, iuxta Moyſis ſententiam, quare & à Palmiſta regio ſcriptum habemus, *Verbo Domini firmati ſunt cœli, (& alibi, ſapientia ſua) & ſpiritu ab ore eius omnia virtus eorum.*

Die autem tercio completo *Metatron* (quem ob prædictas rationes Platonici animam mundi vocarunt) radios ſuos vndique diſperſos (diuino ipſius *Enſoph* ſeu infinitatis à *Triphereth* porta effluxu operante) in vnã mundi maſſam politam contraxit, videlicet in ſolem, iuxta illud Palmiſtæ regii, *Poſuit Tabernaculum ſuum in ſole*: quare vti iam aliquantulum qualitatem tuam mutauit *Metatron*, ita etiam & nomen ipſi datum eſt *Michael*, vti antea relatum eſt, ac ſi quis dixiſſet, *Quis eſt ille qui eſt ſicut Deus*, inde arguens, quod ſit ipſe Deus veſtem lucidam induens, qui animat ſolem, qui propter hunc reſpectum dicitur vitæ atque multiplicationis paſer; Hinc etiam dictus eſt Deus à Dauide veſtiri lumine quaſi veſtimento, in quo reſpectu angelus quandoque dicitur, & quandoque Iehoua, cuius rei rationem reddebat ipſe Iehoua dicens. *Ece mitto angelum meum ante te, ne exacerbos eum, quia nomen meum eſt in eo*: Nam omnes Cabaliſtæ in hoc conueniunt hunc angelum fuiſſe *Metatron* ſeu *Michael*, vti igitur in tabernaculo æreo, quod primum inhabitabat ſapientia *Metatron* dicta,

proprietatem eius fuisse vniuersum spiritum mundanum animare, & cœlorum atque elementorum regiones secundum Archetypi delineationem ordinare, concordique pace disponere, obseruamus: ita quidem triduo elapso densius tabernaculum elegit, quo facilius ad creaturas elementatas tam animalia scilicet quam vegetabilia atque mineralia respiciat, viuificationisque germinationis atque generationis dona in eas impluat. Similiter mundi vniuersi compagnes quas *Metatron* in principio creauit, *Michael* ad vltimum vique periret præseruare intendit, simul atque ad res post quartum diem creatas respectum habet: Quare videmus cum *Metatron* tum *Michael* in vnum videlicet profapix nobilitate, vtpote ab ore altissimi progredientes, atque officio & munere videlicet in mundi viuificatione & animarum seu formarum distributione earumque præseruatione conuenire. Porro etiam vt est in officio angeli *Metatron* introducere animas (vti Theologi occulti volunt) ante faciem Dei, vnde & Princeps facierum nuncupatur, ita quidem & *Michael* munus est (vti Archangelus in Comm. in Dogm. Cabalist. habet) offerre animas in cœlo. Nam (inquit ille) *Michael* est sacerdos magnus, sacrificans in mundo superiori animas hominum immaculatas Deo benedicto; Et alibi dicit, Fungitur perpetuo *Michael* sacerdotio in cœlo tanquam magnus Dei sacerdos; Nam sicut sacerdos magnus in terra offert DEO animas animalium, ita *Michael* Sacerdos spiritualis offert animas rationales eidem in cœlo; Pari etiam ratione *Metatron* fertur fuisse dux Moysis, mediante quo traditur ipse fuisse gratiam consequutus loquendi cum DEO facie ad faciem vt supra, Ore (inquit Iehoua ad Aaton & Mariam) *ad os loquor ei*, Denique vti Angeli magni *Metatron* erat munus tenebras propulzare, atque vmbas horrendas deorsum percutere, omnia immunditiei è cœlo in abyssum terrestrem præcipitare, ita quidem *Michael* magnus ille angelus pro animabus omnium contra serpentem antiquum, qui continue querit vt eas deuoret, pugnare dicitur, in qua tandem pugna eiecto è cœlo Dracone *Michael* prævaluit, & glorioso more regnat & fulgurat in cœlo, atque draconem seu tenebrarum principem sub suo nutu atque imperio semper habet; Quare in Daniele legimus quod *Michael* sit semper in adiutorio populi Dei. Verba sunt huiusmodi *Michael Princeps magnus qui astat pro filiis populi cui id est pro electis, Dan. 12.* His ergo atque aliis ducti Philosophi in mysteriis diuinis periti docent quod *Michael* angelus sit ille ipse qui *Metatron*, & quod *Michael* (quem faciunt *Sephiroth Typherith* custodem) sit angelus *Christi* magnus, *Mundi Messias* seu virtus Tetragrammati, mundi anima, ac lucis & vitæ fons, vtpote qui dat vitam tam cœlestibus quam terrestribus creaturis non solum, verum etiam earum vitas præseruat atque defendit contra Principem tenebrarum: Sed & hoc omne ex Apocalypsi confirmatum habemus, videlicet quod hic Angelus sit spiritualis ille *Christus*, & mundi vniuersi *Messias*, seu *Dei verbum*, quod teste Iohanne est *lux mundi, ex qua omnia sunt facta & sine qua nihil, vtpote qua est vita &c. Ioan. 1.* Nam imprimis legimus ipsum Iohanni spiritu rapto proclamasse, idque voce alta quasi ebuccinasse, *Ego sum Alpha & Omega, Principium & finis, qui erat similis filio hominis, cuius oculi erant instar flammæ ignis, & pedes quasi purissimum æs fuscum atque in fornace coruscans, Zona vero erat aurea, & in manu dextra tenebat septem stellas, & facies eius micabat instar solis, eius vero vox quasi murmura multarum aquarum, &c. Apoc. 1.* Quibus luculenter & planissime describi videtur Angelus ille ter maximus *Michael*, qui teste Tricemio & aliis in magia vera optime versatis, est solis cœlestis præfectus atque dux, qui posuit sedem & Tabernaculum suum in sole: quod etiam per eius aspectum soli simillimum declaratur: nam vt facies hominis in superiore eius parte sibi situm vendicat, pedes vero terra reniuntur, ita quidem huius Angeli facies soli in cœlo assimilatur, vt & eius pedes æti in fornace ignito & coruscanti, inde intimando radios solares qui vbique terram atque regionem elementarem feriunt: & quemadmodum obseruamus, solem esse totius cœli dominum & quasi imperatorem, vitam, & lucem non modo spiritui eiusdem, verum etiam omnibus stellis eiusdem, quæ dicuntur à præstantioribus Philosophis Virtutem luminosam atque existendi actum & essentiam accepisse ab eo, non aliter atque Imperator terrestris regulis & principibus seu magistratibus sibi subditis, dignitatem atque potestatem agendi tribuere solet: ita quidem hic videmus, istum angelum imperatorium figuram solarem in suo vultu præ se ferentem in sua dextra stellas septem tenere, quo videtur Iohannes significare quod sub eius potestate sunt septem stellæ atque Angeli ipsi præfidentes: nam vt Sol materialis solet lumen & virtutem suam cæteris stellis impertiri, ita quidem *Michael* qui est spiritualis seu internus in cœlo Sol, cæteris solet angelis septem vim & vigorem lucidum attribuere, vtpote qui est eis officio & ordine superior. Nam testantur Dionysius, Basilius, Origenes & alii, quod Angeli ordinis superioris copiosius recipiant lumen quam inferiores, vt etiam fatentur, inferiores suum lumen & virtutem à superioribus more influentiæ accipere. Quare liquet quod hic Angelus sit omnium in cœlo potentissimus: atque ob istam rationem dicunt secreti Theosophi (vti dictum iam est) quod mysterium angelorum rebus naturalibus concreatum sub nomine communi *Michael* tanquam speciei angelicæ appellatio comprehendatur. Per quod (inquiunt illi) institui-mur, quod omnes angeli sint eiusdem speciei, singula vero corpora siue cœlestia siue terrena proprios habent rectores virtutum, & præfectos operationum: hæc illi: Sed quod *Michael* sit magnus Princeps, & cæteris 57 angelis loco & dignitate eminentior liquet ex his sacrarum literarum locis: *Michael* (inquit

(inquit Daniel) *Principis magni, qui stat pro filiis populi tui, Dan. 10. 13.* Et alibi dixit Gabriel Angelus, *Ecce Michael vnus ex Principibus venit in adiutorium meum pugnando pro populo.* Et quod iste magnus Princeps sit dux Superintendens in militia cœlesti narrat Iohannes hūc verbis: *Es factum est prælium magnum in celo, Michael & angeli eius praeliabantur cum dracone, & draco pugnabat & angeli eius, Apoc. 12. 7.* Quo sermone indicatur, *Michaelem* non modo esse ducem primariū in militia cœlesti, verum etiā quod sit hominib. & vitæ atq; salutis mortaliū professus amicus, vt pote Draconis sine Satanæ sine Diaboli aduersarius oppositissimus, & consequenter vitæ & sanitatis author, non aliter quam Diabolus est vitæ atq; salutis hostis publicus, vnde & destructor, atq; vastator atq; exterminator in pagina sancta dicitur. At quoniam de ipso *Michael* cum suis Angelis victoria potitus triumphauit, ideo Draco seu Diabolus cum omni suo consortio ei subiicitur, ita vt ipse cum suis Angelis subiiciatur & obediens reddatur *Michaeli* & suis Angelis, vt mandatum eius ne latum quidem vnguem excedere possint, quod quidem ex sacris literis sic confirmatum habemus, *Vidi* (inquit Iohannes) *4. Angelos stantes super 4. angulos terra, qui tenebant 4. Ventos terræ ipsi flarent, in terram, vel in mare, vel in arborum quampiam. Et vidi alium Angelum ascendentem ab Oriente, qui habuit sigillum DEI Vientis, & clamauit alta voce ad angelos 4. quibus datum erat nocere terræ, atque mari, dicendo, Ne noceatis terræ, neque mari, neque arboribus, quousque seruos DEI in frontibus eorum obfirmauerimus, &c. Reuel. 7.* Quibus sat liquido constat, quod per Angelum ab ortu solis ascendentem intelligatur *Michael*, vt pote cuius custodiæ assignatur plaga mundi Orientalis, vti antea est demonstratum, Porro etiam est præfectus Solis, cui etiam angulus orientalis attribuitur. Denique est Dux ille magnus in militia DEI, qui subiecit suo dominio Draconem seu Satanam cum suis, sed & hæc nocentium angelorum obedientia in eo declaratur, quoniam dixit, *Ne noceatis terræ, &c.* atque obediens se in momento reddiderunt; Denique est *Michael* magni DEI sigilli custos, vt pote qui à Cabalisticis non modo vocatur *Cobegadol*, hoc est, magnus DEI presbyter, verum etiam *viceregens supremi*, cuius nomen sigillum atque officium ipse possidet. Nam, inquit quidam in *mysteriis diuinis* vnde sciens, *Michael* nihil aliud significat, quam quis est ille qui est tanquam Deus vti antea. Et præterea ipse Iehoua proclamauit, nomen suum magnum fuisse in eo: Porro etiam quod sit sacerdos magnus qui præbere solet preces sanctorum ipsi DEO, in his verbis declarare videtur, *Alter Angelus stetit coram altari, aureum in manu sua habens thuribulum, atque multi ei odores fuerunt dati, quos offerret cum precibus sanctorum super altare aureum, quod ante thronum erat positum, & fuma odorum eum precibus sanctorum ascendebat ex manu angelis coram Deo, &c. Apoc. 7.*

Denique voluit in magia diuina peritiores, quod 7. angeli qui planetis 7. præluant sint 7. illi angeli, qui dicuntur coram DEO stare, videlicet Zaphkiel seu Oraphiel, angelus Saturni, Zadkiel seu Zachariel Iouis, Samael Martis Michael Solis, Anael Venetis, Raphael Mercurii, atque Gabriel Lunæ, De quibus etiam tam in genere quam in specie mentionem facit pagina sancta, *Et vidi* (inquit) *7. Angelos, qui steterunt coram Deo, atque eis erant data 7. tuba, Apoc. 8.* Et alibi, *Ego sum Raphael vnus ex angelis 7. qui assistunt ante Iehouam, Tob. 12. 15.* Et alibi, *Ego sum Gabriel, Angelus qui assistit ante Deum & missus sum vt loquer ad te, Luc. 1. 12.* Et alibi, *Ecce Michael vnus de Principibus venit in adiutorium.* Hic igitur habemus magnum Dei donum, videlicet lucis diuinæ (cuius effectus sunt vita, generatio, & sanitas,) latorem in hoc mundo, qui vt victoriam obtinuit erga rebellem Diaboli turmam, ita arguit ipsum Deum ad vitas & formas largiendas & consequenter ad misericordiam & clementiam esse proniorem quam ad punitionem & seueritatem atque indignationem. Vtunque certum est, & à scriptura sancta iustificatum, quod Deus vtatur tam Diabolo & suis angelis pro ministris in sua seueritate, quam *Michael* & suis in sua clementia; Ad principis ergo malitiæ, mortis, atque ægritudinis descriptionem leuem sic descendimus.

CAP. VIII.

De malo Angelo à Deo creato, quo vna cum suis consortiis vtitur in seueritate atque iracundia sua.

VT mundi conditoris esset, denario suo a portis lucidis effluxu, tam seueriter cum mundo ob peccatum hominis, quam clementer & in sua misericordia agere; ita quidem duces angelorum binos natura & conditione oppositissimos procreare placuerit, vt pote quorū vnus contendit pugnare atq; cum alio, pro animarū, vitarū, atq; rerum creatarū ac etiam generatarū salute & conseruatione, huncq; Principē innumeros sub se angelos ipsi subditos suæ naturæ in bonitate conuenientes habentem *Metatron* seu magnum Angelum *Michaelem* appellauimus, de quo tot ac tanta verba in capite præcedenti fecimus; alter vero strenue Archangeli impulsus resistit, omniq; conamine tentare gessit, qua violentia, quibusq; infidiis creaturis à Deo factis, & præcipue generi humano bellū apertum inferre, aut effectus exitiales in mundū ad hominis ruinā pducere queat: vnde fit, vt *Michael* sit vitarū atq; corporū præseruator, adiutor, naturæq; generationis fautor, assiduus pro animab. apud Deū intercessor,

ita

ita quidem Satan siue draco contra quem *Michael* in bello viriliter & cum triumpho egisse legimus, est vitarum deustator, exterminator, apertus salutis hostis, generationis inimicus, & assiduus animarum coram Deo accusator, calumniator: vnde patet, quod vt *Michael* in sua conditione obseruatur pietate bonitate atque affabilitate erga homines esse repletissimus, ita è regione Satan omni iniquitate & malitia atque crudelitate aduersus genus humanum abundat, qui in pessimæ voluntatis suæ executione multas sub se habet malorum dæmonum legiones, qui omnes dicuntur ad omnia facinora patranda esse paratissimi, habet etiam sub sua dirione seu in suo exercitu duces & antesignanos, imitando in hoc suo negotio regimen atque dispositionem DEI optimi Max. cuius sedem & locum (violenta ambitione raptus) vsurpare fuit ausus. Quare vt in exercitu DEI quatuor recensentur antesignani, videlicet *Michael, Gabriel, Raphael, Vriël*; ita in exercitu Satanæ latissima gerunt vltiores vela *Samael, Azaël, Azazel, Mahazael*, sub quibus magnæ congregantur turmæ dæmoniorum, & legiones tartari, profugæ ac fugitiuæ omnes, portionem habentes à capra emissoria, Sed peculiare hosce angelos relinquendo ad ipsorum Imperatorem seu summum in malitia & officio violentiæ atque iniquitatis Principem sermonis mei filum præcipue iam conuertam.

Multa huic malignorum spirituum capiti & duci nomina à sacris literis sunt imposta, magna de eius conditione occulta mytheria comprehendenda, & in primo loco est dictus *Lucifer*; nam talis erat ipse factus in origine à creatore, videlicet cæteris Angelis clarior & splendidior, vt *Gregorius* asseuerare videtur, atque ob hanc rationem dictus est cæteros angelos dignitate & virtute superasse, sed ipse superbia atque ambitione tandem elatus, pulchritudinem & claritatem suam perdidisse, atque hac ratione effigiem fædam atque caligiosam induisse traditur, itaq; è cælo deiectus est: Hoc quidem verbis apertis ita describit *Propheta*. *Quomodo cecidisti de cælo Lucifer, qui mane oriebaris, corruisti in terram qui vulnerabas gentes, qui dicebas in corde tuo, in cælum ascendam, supra astra DEI exaltabo solum meum, sedeo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis, ascendam super altitudinem nubium, similis ero altissimo.* *Esa. 14. 12.* Et modum expulsionis huius post eius à lucida in tenebrosam suam dispositionem mutatione, sic lucide indicat *Apocalypsis*, *Draco magnus rufus, cauda eius trahebat tertiam partem stellarum cæli, & misit eas in terram, Michael & Angeli eius praliabantur cum Dracone, & draco pugnavit, & angeli eius, & non valuerunt, neque locus inuentus est eorum in cælo amplius, Proiectus est draco ille magnus, serpens antiquus, qui vocatur Diabolus & Satanas, qui seducit vniuersum orbem & proiectus est in terram, & angeli eius cum illo missi sunt, Et audita est vox magna in cælo dicens, Nunc facta est salus & virtus, & regnum Dei nostri & potestas Christi eius, quia eiectus est accusator fratrum nostrorum, qui accusabat illos ante conspectum Dei die & nocte; &c. Propterea latemini cæli & qui habitatis in eis, va terra & mari, quia descendit Diabolus ad vos, habens iram magnam, &c. *Apoc. 13.* In quo sermone optime describit *Iohannes* inprimis tenebrosam & fædam *Luciferi* dispositionem superbia semel intoxicati, vnde nomen Draconis & serpentis (qui sunt ex omnibus in mundo animalibus humano generi infestissimi) ei assignat.*

Deinde modum per quem eiectus est à cælo, videlicet inuicta magni Angeli *Michaelis* persequutione; tum postea eius inquietudo tumultuosa in eo notatur, & cæli & omnes in habitatores eiusdem gaudio admirabili fuerunt perfusi, propter hostiam rebellis atque periculosi exilium, denique miseria terræ, aquæ, & cæterorum elementorum atque calamitas ipsorum inexplicabilis iudicatur, propter præsentiam Draconis istiusmodi implacabilis; qui cum spiritibus suis terram & maria circumambit, quærens auide idque assidue quem deuoret; Vniuersam *Luciferi* historiam tam in sua fælicitate dum erat bonus, quam infelicitate, cum in malum esset conuersus, luculenter videtur author quidam ignotus, at in mytheriis creationis admodum profundus, hunc in modum explicare, quatenus ex quodam manuscripto veteri id inuenimus expressum.

*DEVS creauit aerem ex puluere prima materia bonum & malum eadem seu pari quantitate ponderis in omnibus locis, ille creabatur æternus à perfecto & increato Deo, & ex claro aere creabat Deus Luciferum, cum ipsius sociis seu consortio, ita vt ipse esset lucens quidam aer, & clarior quam reliquus aer, & lux illa lucebat qua erat Lucifer, sic ergo omnis caligo mali aeris creabatur seu reddebatur bona & clara, sine peccato, eaque ratione in principio malum compefebatur seu subigebatur, seu corrigebatur sub bono, etenim malus aer optime corrigi & emendari potest per bonum aerem. Verum enimvero illud non fiebat in *Lucifero* & in eius consortio, namque vbi Angelus ille *Lucifer* videbat futurum, vt lux illa occulta in prima materia aquarum, luceret ac separaretur ac eleuaretur supra ipsas creaturas angelicas, ibi accendebatur odio & liuore aduersus creaturam humanam, atque eum prodibat atque aperiebat sese aer ille tenebrosus in *Lucifero*, qui in aere claro delitescere ac aer ille tenebrosus & impurus superabat & vincebat aerem illum clarum & purum; Sic igitur in principio offendeatur angelus hic *Lucifer*. Etenim vbi ille videbat sacrosancitiam trinitatem depingere ac delineare clarum quoddam speculum, ibi admirabatur quem concerneret illud, quod ita formaretur quidam quasi circulus circumquaque ambiens hanc sanctissimam trinitatem in quo erat Sol clari istius speculi, continens in se omnes virtutes ipsius trinitatis. Proinde cogitabat secum, quod si Deus in sese occlusas habet omnes hæc insignes virtutes, vtique etiam ex aduerso ego *Lucifer* in me habeo omnia magna vitia, ad opque ego illi per istud ipsum quod est in me comprehensam, non sum inferior; Si igitur omnia mea vitia produxero vel emisero, fugiens vtique ab illis omnes hæc virtutes Dei: eaque ratione ego eleuabor supra consilium altissimi Dei,*
locoque

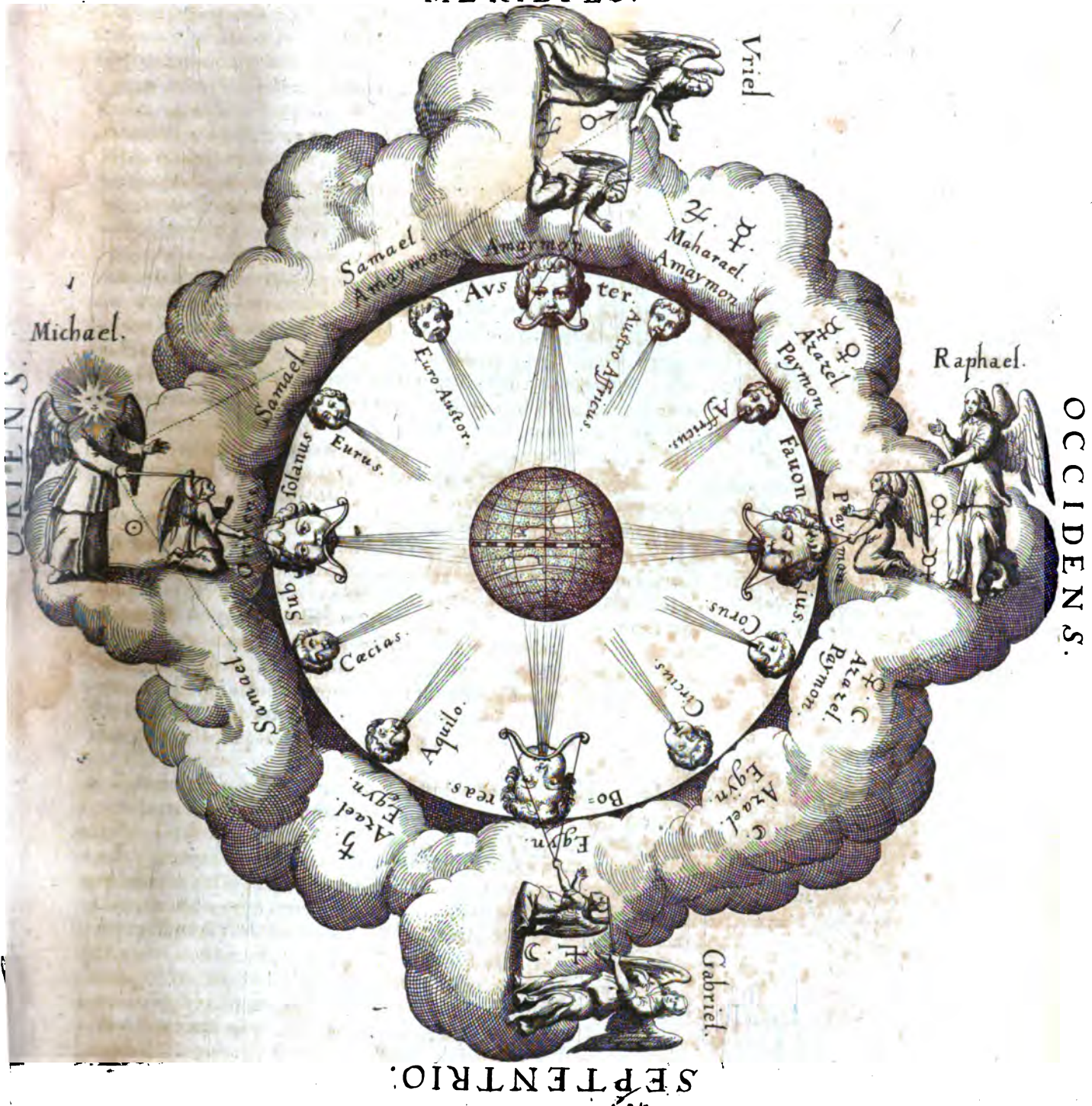
loque eius conſtituat; etenim ille eſt Deus & fugio meam malitiam: Sic itaque Lucifer ex voluntate omnino libera cogitauit ſeu induxit vitia, & proinde etiam tunc cecidit exinde per omnes Angelorum choros, cum omnibus ſuis confortibus: Nam cæli non poterant eum diutius retinere, vt pote qui probe eum cognoſcebant cum omnibus eius ſociis ipſi fauentibus, ſeu adherentibus, Lucifer & confortes eius ignorabant fortitudinem ſeu virtutem omnipotentia diuina, qua Deum nihil omnino latet, itidemque etiam nesciebant, quod omnia cogantur ei ſeruire & ſubeſſe, nimirum bona ſimul ac mala, neque enim vlla valent aduerſus eum vires: Hoc itaque modo fiebat & committebatur primum peccatum in cælo: attamen DEVS creauerat Luciferum ſine peccato, cum claro & puro aere, peccatum autem erat aer tenebroſus: Nam Lucifer cum confortio ſuo conſtabat ex elementis aeris qua erant impura & commixta cum claris & puris elementis aeris, ipſum impurum aerem obtegentibus, & ſubigentibus & compeſcentibus; Sed Lucifer vltro & per liberam voluntatem ſuam producebat & quaſi in lucem emittebat impurum aerem peccati, dum adhuc erat in cælo; Namque Lucifer erat impuritas aeris, & cælum purgabatur, ſimul ac Lucifer cum ſuo confortio excludebatur & eiiciebatur ex illo, ceciditque Lucifer antequam Adam creabatur. Hæc ille. In qua Luciferi hiſtoria (quam proculdubio Author iſte in ſecreto & myſtico naturæ libro inſcriptam vidit atque in creatione noua animaduertit) denotat perſpicue, quod Lucifer eſſet ex claro & tenebroſo ſimul aere conditus, & quod eius aer purus fuerit eius externum admirabili fulgore coruſcans, quod ita prauum ſeu tenebroſum aerem illuminabat & contemperabat, vt totum Luciferi à Deo bonum & peccati expers eſſet originaliter creatum, Verum eius malitia & inuidia in cauſa erat, quod eius occultum tenebroſum paulatim ſuperauerit eius Lucidum externum, atque ita externum ſuis tenebris obſcurauit, reſpreſſit, & tenebroſo aere vndique more maniſeſto obſcurauit, atque obſtud peccatum à loco lucido, mediantibus angelis lucidis, in locum tenebroſum, videlicet aerem huiusmodi eſt in exilium relegatus, Vnde vt antea dictus erat Lucifer à ſua claritate, & ſuper omnes lucidos angelos dignitate exaltatus, iam à nonnullis dictus eſt *Lucifugus*, hoc eſt lucem Dei atque bonorum angelorum fugiens, at nihilominus in hac luce tenebrarum imperium habet ſuper omnes angelos ſui confortii, Vnde ab Apoſtolo in vno loco dictus eſt *princeps poteſtatis aeris iſtius, qui operatur in filiis diſſidentia*, Ephes. 2. 2. Et alibi, *Princeps, poteſtas & dominus tenebrarum, ſpiritus malitia ſub cælo*, Ephes. 6. Atque hunc Principem appellauit Iohannes in Apocalypſi draconem magnum & ruſum, ſerpentem antiquum, ob venenofam ſuam naturam & ſubtilitatem, Apoc. 13. *Diabolum* quaſi deorſum ruentem, & *Satanam* quaſi contrarium ſeu aduerſarium: Ex alibi vocatur *Beemoth* quaſi bos ſeu beſtia terribilis inſtar bouis, atque alibi *Leuiathan*: quaſi rei additio ſeu appoſitio, Iob. 40. nam vti Gregorius habet, malum malo ſeu peccatum peccato atq; dolorem dolori addere & quaſi coſuere ſolet. Dicitur etiam criminator, vnde in Apocalypſi ſcribitur *Proiectus eſt accuſator*. Porro etiam & Leo nuncupatur ob apertam & maniſeſtam ſuam violentiam: Vnde ait Petrus, *Tanquam Leo rugiens*, 1. Pet. vlt. Et ab Apocalypſi dicitur *Apoſtyon, hoc eſt, Deſtructor, Vaſtator*, non modo hominum & aliarum creaturarum, verum etiam virtutes in vitia conuertententat; Hinc etiam in Propheta Eſaia ſcriptum legimus: *Eoce ego creauit fabrum ſufflantem in igne prunas, & proferentem vas in opus ſuum, & ego creauit interfectorem ad diſperdendum: Omne quod fictum eſt contra te non dirigitur, & omnem linguam reſiſtentem tibi in iudicio iudicabis: Hac eſt hereditas ſeruorum Domini*, &c. Eſa. 54. 16. 17. Quibus verbis luculenter docet Propheta, quod Diabolus ſit à Deo expreſſe creatus, vt in errorem homines inducat, atque vt eos peccare faciat, quo tum poſtea ipſos deſtruat, quare ipſum vocat fabrum ignis prunas ſufflantem, & proferentem vas ſuum, videlicet vt faber mediante igne formare atque adaptare ſolet ferrum pro ſuo propoſito in hanc vel illam effigiem, quo ſcilicet facilius opus quod ſibi faciendum propoſuit perficiat, ita quidem Diabolus inſtrumenta ſua præparare ſolet tam ad ſpiritum humanum blandis ſufurrationibus decipiendum, quam modo aperto ad corpora hominum atque cæterarum creaturarum lædenda. Hinc eſt quod quandoque ventos incitat ad homines atque beſtias lædendas, atque deſtruendas, Hinc ſcriptum eſt in Iob. *repentine ventus vehemens irruit à regione deſerti, & concuſſit quatuor angulos domus, & corruens oppreſſit liberos ſuos*: Iob. 1. 19. Quandoque ignem à cælo euocat, eoque vtitur ad letifera ſua facinora patranda: Vnde in eodem capite legimus, *ignis DEI cecidit è cælo, & tactas oues puerosque conſumpſit*, Ibid. 16. nonnunquam vlcere & plaga affligit corpus, ſic dictum eſt, *quod Satan percufſit Iob vlcere peſſimo à planta pedis vſque ad verticem capitis*, Iob. 2. 6. aliquando aerem corruptione commaculat, peſtemque inducere ſolet ad perficiendum ſui creatoris placitum; nam legimus in prophetia Abak: *DEVS ab Auſtro veniet, operuit cælos gloria eius, ante faciem ibit mors, & egredietur Diabolus ante pedes eius*, Abak. 3. 3. vel anteibit peſtis ſeu lues vaſtans in meridie: Vnde liquet, quod Diabolus eſt miniſter Dei, ſemper paratus ad pedes eius, aerem peſte contaminat, atque in hac eius proprietate à Magis Hebraicis vocatur *Meriris*, ſeu dæmon æſtuans in meridie, quem Agrippa dicit eſſe Principem illum malitiæ magnum, qui ab Apoſtolo dicitur *habere poteſtatem aeris huius mundi*, hoc eſt aeris ſublunaris, qui eſt aer tenebroſus, atque mutationibus admodum obnoxius, reſpectu illius empyræi aut ætherei, qui aeres ſunt longe clariores, atq; puriores. Denique hic eſt ille qui vim habet ſuper omnes ventos mundi ſublunaris, vnde Deo iubente vel permittente tonitrua, fulgura, ventos, nubes, pluuias, tempeſtates, tam in aere quam in

mari, Chasmata, cometas, nebulas, inundationes, niues, grandines, terræ motus, & omnia alia meteoræ, præter naturæ mundanæ leges afferre quandoque ei permittitur, cum nihilominus prædicta omnia sint opera atque creaturæ DEI, quæ à Diabolo non possunt excitari in hoc mundo, nisi Deus eas committat in manus ipsius, vnde dixit Diabolus ad Iehouam. *Extendepaululum manum tuam, & tange cuncta qua possidet;* Et respondit Iehoua, *Ecte vniversa qua habet sunt in manu tua, tantum in eum ne extende manum tuam:* Quo dicto, Angeli DEI ignei qui dicuntur ministri DEI, atque illi ventosi pro illo tempore sub eius imperio fuerunt: Vnde dictum est, *Ignis DEI cecidit è caelo,* non Diaboli, & tamen hoc fuit mandatu Diaboli, quibus liquet, quod isti nocentes angeli, quàmuis sint sub ditione Diaboli, dicantur nihilominus angeli DEI validissimi robore, efficientes verbum seu voluntatem eius tam in seueritatis proprietate, quam in elementariæ; vnde & quatuor terræ & mundi anguli, & quatuor ventab iis spirantes videntur esse quatuor illi antesignani, qui latissima Satanæ vela dicuntur gerere, vt pote qui est princeps magnus totius aeris, vti illi angeli seu spiritus seu dæmones 4. qui ventorum frænâ dicuntur tenere, super quatuor aeris mundani plagas imperium habere dicuntur: Videlicet Oriens seu (vt Hebræi volunt) Samael in Orientalem Ventum imperium habet, Paymon vel vt ipsi volunt Azazel occidentali vento præest, Ægyn vel (vt ipsi tradunt) Azael Septentrionali, atque Amaymon vel vti illi volunt Mahazael Australi.

At vero in hoc luculenter declaratur DEI omnipotentis bonitas, quod vti peccatum in mundum introductum iri, antequam quid in mundo fuit introductum, optime vidit atque præsciuit, & ob hanc rationem Diabolum ad illud puniendum ab origine ordinauit, ita quidem in tantum præualuit eius clementia super seueritatem, vt angelos creauerit atque instituerit bonos ineffabilis virtutis, & præcipue vnicum Principem potentissimum, qui Diabolum creaturas DEI destruentem, viribus & potestate ita superare queat, vt in pugna ipsum non modo à regno cælorum propulsarit, sed etiam in illo sublunari mundo ei prædominetur, atque illius placito subiiciatur, qui ventorum spiritus malos inhiberet atque impediret in officiis suis maleuolis, atque etiam secundum voluntatem diuinam statuum illorum malignitatem corrigeret, illosque ad prosperos effectus sua virtute infinita dirigeret, cuius est omnia viuificare, omnia præseruare, fouereque: Atque hoc luculentissime ex Apocalypsi decerpimus: *Et vidi 4. angelos (inquit Reuelator) stantes super 4. angulos terra ne flarent super terram, & super mare, neque in vllam arborem, & vidi alterum Angelum ascendentem ab ortu Solis, habentem sigillum DEI viui, & clamauit voce magna quatuor Angelis, quibus datum est nocere terra & mari, dicens nolite nocere terra & mari, neq. arboribus, quo ad vsq. signentis seruos Dei nostri in frontibus eorum, Apoc. 7. &c.* quibus innuere videtur, quod ille magnus & bonus Angelus ascendens ab oriente, cuius erat præseruare à læsione malignorum dictorum spirituum cum suis angelis illos quos DEVS elegerat, potestatem & imperium habuerit super spiritus illos destruentes, nam iubente eo obedientiam ipsi confestim præbuerunt. Quomodo autem spiritus isti ventorum malorum præfecti ventorum frænâ teneant, & quomodo 4. Angelorum Dei magnorum imperio subiiciantur, oculari istiusmodi descriptione delineauimus.

MERIDIÉS.

SEPTENTRIO.

In qua videmus Archangelos quasi 4. videlicet summum ac primum illum Michaelē solis animam quasi & spiritum, cui omnes venti obedire videntur, vnde & Titanis filii dicitur à poetis. Hic quidem est Princeps ac dux primarius cohortium in exercitu DEI. vti per pugnam quæ facta est inter Draconem & Satanam seu Diabolum atque Archangelum Michael, à Iohanne reuelatore est optime explicatum, quare ad eius nutum reliqui tres boni angeli videlicet Gabriel, Raphael, & Vriël mouere solent. Nam vt in præcedentibus est declaratum sub communi nomine Michael tanquam speciei Angelicæ appellatione, mysterium Angelorum rebus naturalibus concreatum est, per quod institumur, quod omnes Angeli sint eiusdem speciei, & quasi radii cornuscantes, seu emanationes à magno illo Angelo Metatron seu Sapientia prima creatura emissæ, quæ non aliter diuidi possunt à primo suo fonte Angelico quam radii Solis à Sole. Hic ergo qui est imago Metatron non aliter

aliter quam homo internus dicitur ad imaginem Dei factus, atq; supra omnes alias Superintendentiam habet, & vt Soli omnium planetarum summo & dignitate primo, locus præcipuus datur in cælo, ita angelus orientalis vt pote soli dedicatus, & ob hanc rationem cæteris dignitate & loco præferendus præesse dicitur *Michael*, qui est ex parte clementiæ. Plagam autem ei oppositam atq; eius spiritum Venti illius videlicet Fauoni præfectum regit Archangelus *Raphael*, vt & illam Septentrionalis plagam *Gabriel*, & Meridionalem *Vriël*, Sed & hoc idem in Doctoribus Hebræis confirmatum habemus: Nam Rabi Tædacus Leui Lib. De 10. Numerationib. post explanatos 4. Ventos, Aquilonarem, Meridionalem, Orientalem & Occidentalem tandem sic pergit, *ex illis 4. ventis creauit 4. Angelos qui præfæti super eos in die & in nocte. Michael autem qui est de parte clementiæ & miserationum constituitur mamona id est præfectus super ventum Orientalem, vsque ad dimidium diei & vsque ad noctem regitque Ventum occidentalem Raphael, qui similiter est de parte clementiæ. Tum Gabriel virtute iudicii & seueritatis præfectus est cum vento Boreali super dimidium noctis & duas mensuras mundi, Noriel præfæctus Austro: Hæc ille. Sed & quilibet horum habet sub se Angelum De natura Principis aeris, quorum quilibet plures sub se species habet, quas liber arcanorum continet, quod etiam per hoc, quod in Porta lucis legitur confirmari videtur: *A terra inquit illa vsque ad firmamentum non est locus vacuus, sed omnia plena formis, ex illis pura, ex illis capaces gratiæ ac miserationum, & sunt inferius multa effigies falsa, uixie, tentatrices, & omnes commorantes & volantes in aere, ex iis ad pacem, ex iis ad bellum, ex iis ad bonum, ex iis ad malum, ex iis ad vitam, ex iis ad mortem, & consequenter ex iis ad salutem & sanitatem, & ex iis ad morbum & infirmitatem, Et omne id in habitatione inferiori in qua nos sumus, vti asserit Iosephus Castalientis, vndeliquet, quod boni Angeli fædis & malis permisceantur, quo prauorum dæmonum actiones (vt pote Deum & homines in odio ineffabili habentium) temperentur, repellantur, & mitigentur. Atq; huic nostræ assertioni astipulari videtur Bartolomæus, qui ita loquitur, *Totum dæmoniorum seu prauorum spirituum conamen est malefacere, & ad perturbandos atque malignitate infestandos homines, obque istam rationem sapissime perturbant elementa, tempestates in aere & aqua commouent, fructus terra corrumpunt, vt in Apocalypsi explicatur, atque maiora longe mala inducerent terra habitatoribus, nisi boni Angeli ipsorum violentia aciem obtunderent.* Hinc ergo liquet, quod nihil possint nisi permissione diuina, vt pote quibus boni Angeli sunt fræna, at permissione semel data ipsi boni Angeli non modo cessant à sua tutela, verum etiam ad creaturarum pænâ conferre solent, vti in sacris literis vbique legimus. De bonorum Angelorum tutela contra malorum Angelorum insultus sic loquitur Psalmista regius, *Ne timeto à pauore nocturno, à sagitta volante in die, à peste in caligine innadente, vel ab occurso demonii meridiani, plaga non appropinquabis ad tentorium tuum, quoniam Angelis suis præcipiet dete in omnibus viis tuis, Psal. 91.* Quo sermone perspicue innuere videtur, quod Deus defendere instituit bonos homines à prauorum dæmonum insultibus per angelos ipsorum naturis contrarios. Sed hoc eleganter demonstratum est per tutelam Archangeli Raphaelis in Tobia, qui dæmonii Asmodæi insultus propellendo ipsum Tobiam ab eius rabie immunem præseruauit.**

Concludimus ergo quod sit certissimum quod vt Lucifer iam Satan dictus post suum casum & exilium à cælo factus est Princeps vniuersus aeris huius, iuxta dictum D. Pauli, at principalis eius effectus est ab Austro, qui est locus à quo putredo emittitur, pestes, & tabes, atq; tonitrua sæpissime emittuntur: vnde & ab Hebræis (vti antea est declaratum) *Meririm* dictus est; hoc est dæmon æstuans & furens in meridie: Vel vt Abakuk & Propheta regius in locis antea citatis, lues seu dæmonium vastans in meridie seu Austro: ita similiter vt hic aeris Princeps diuidit suum regnum acreum in 4. quartas, videlicet orientalem, occidentalem, Meridionalem, Septentrionalem, & cuiuslibet parti præfectum assignat diuino iussu qui ventos peruerse spirare in officio habent; ita quidem tanta fuit erga res in cælo sublunari creatas ac præcipue hominem misericordia, vt loco Principis istius magnæ iræ & malitiæ in aere seu mundo hoc quo degimus, Principem adhuc maiorem & gratiarum atque clementiæ plenum posuit, qui etiam & alios tres angelos ipsi Socios & proprietate ac bonitate similes adiunctos habet, qui vim & potestatem habent super illos spiritus vicegerentes Satana, qui vim habent super ventos. Hinc vt *Meriris* cum suo spiritu furere solet in meridie, ita *Michael* magnus Princeps qui superintendentiam habet in Meridem, cardinem mundi orientalem sibi vendicat, in quo Samaelis vel vt alii dicunt Orientis actiones curat, vti sæpius est dictum, Nam hæc sunt Cornelii Agrippæ verba: *l. 3. De occ. Phil. c. 24. In malis spiritibus præfunt cæteris 4. reges potentissimi iuxta 4. partes mundi quorum nomina sunt Vriens seu Oriens rex Orientis, Amaymon rex meridiei, Paymon rex occidentis, & Egn rex Septentrionis, quos Hebræorum doctores forte rectius vocant Samael, Azazel, Azael, Mahazael, sub quibus plures alii dominantur principes & præfides, innumeri quoque priuatorum officiorum dæmones. Hæc ille. Et tamen in Scala sua numeri quaternarii dicit 4. Sunt Angeli præfidentes cardinibus cæli, Michael Orientali, Raphael occidentali, Gabriel Septentrionali, atque Vriël Meridionali. 4. sunt Principes dæmones nocentes in elementis Samael, Azazel, Azael, Mahazael, 4. sunt Principes dæmoniorum super 4. angulos terra, Oriens, Paymon, Egn, Amaymon.* Quibus liquet, quod hic author non sibi constet, quoniam differentiam facit hic inter quatuor principes nocentes in elementis, & illos super 4. angulos orbis, qui ventorum curam habere

bere dicuntur: Præterea in eadem ſcala ait 4. ſunt elementorum Præſeſi, videlicet *Seraph, ignis, Cherub aeris, Tharſis aqua, Ariel terra*; Sed vt animi noſtri ſententiam hac in re oſtendamus, dicimus quidem quod probabilius ſit conſiderare quod cum tota ſpiritus ſublunaris regio tam bonitate Dei quam malitia Diaboli impleatur, probabile videtur quod quodlibet elementum habeat ſuum bonum atq; itidem malum Principem, ambos videlicet proprietatis diuinæ miniſtros, vtpote qui illo vtitur ad beneficiendum in clementia, hoc ad puniendum & maleficiendum in ſeueritate: quare dicimus, quod vt quatuor ſunt boni principes *Seraph, Cherub, Tharſis, Ariel*, ita quidem mali & vendicantes ſunt *Samael, Azazel, Azael, Mahazael* in iisdem elementis: At quoniam Venti participant de Elementis, videlicet Orientalis de igne, Septentrionalis de terra, Occidentalis de aqua & Meridionalis de aere, ideo Spiritus elementares tam mali quam boni fortitudines ſuas à ventorum Spiritibus ſiue bene ſiue male ſtantibus recipiunt: Hinc ergo certum eſt Ventum Eurum participare tam de æſtu quam de violentia Samaelis, & ſic in cæteris. Affirmamus etiam quod ſpiritus regii ex parte Satanæ poteſtatem habentes in Ventos videlicet *Vriens, Paymon, Eryn, & Amaymon* ſubiiciantur imperiis bonorum illorum angelorum, qui præſunt cardinibus mundi, videlicet *Michaeli, Raphaeli, Gabrieli, Vrieli*, & præcipue imperatorio illi Angelo bonitatis & vitæ *Michaeli* qui vim & poteſtatem habet ſuper tenebrarum ſeu aeris tenebroſi Principem, propter victoriam de Dracone reportatam, quare ſub ſupremo eius imperatu ſunt dæmones omnes tam ſcilicet Ventorum quam elementorum ſiue ſint boni ſiue mali.

Hic etiam obiter eſt conſiderandum, quod iuxta portarum in cæleſti ciuitate poſitionem (quarum tres ſitz fuerunt verſus orientem, & tres verſus occidentem, & totidem verſus Septentrionem atque meridiem) res quoque ſe habet cum ventis, nam in qualibet mundi plaga ſunt tres venti, videlicet ſubſolanus cum duabus ſuis aliis, & Auſter verſus meridiem & Cæcias verſus Septentrionem, & ſic in cæteris, vt in demonſtratione ſuperiori dilucide habetis depictum. At quoniam ad ſimilitudinem portarum cæleſtis Ieruſalem Zodiacum cæli ſtellati habetis diuiſum, videlicet in triplicitates quatuor, videlicet Igneam, & orientalem, Aeream & Auſtralem, Aqueam & occidentalem, & Terream atque Septentrionalem, & cuiuslibet harum triplicitatum tria assignantur ſigna, videlicet Aries, Leo, Sagittarius, igni, Gemini, libra, & Aquarius aeri, Cancer, Scorpio, & Pilces aquæ, & denique Taurus, Virgo & Capricornus terræ, ſimiliter quia cuiuslibet triplicitati proprius assignatur princeps naturæ Angelicæ, vt & cuiuslibet ſub eo ſigno angelus itidem peculiaris assignatur: ita quidem (vt mihi videtur) veriſimile eſt, quod non modo Angelus Princeps cardini aſcribatur verum etiam & cuiuslibet in ea plaga portæ ventosæ, qui relationem habere debet ad ſuum ſignum, cuius poteſtati ſub eſt. De dæmonibus triplicitatum & peculiaribus cuiuslibet ſigni ſpiritibus antea mentionem fecimus, vbi de Zodiaci dæmonibus ſumus loquuti: Magna quidem de hoc ſubiecto volumina conſtare poſſemus, ſed quoniam alibi de his rebus apertius diſcurremus, plura de iis hoc in loco non loquemur.

Habetis hic Lectores beneuoli quam euidenter deſcriptos & quaſi ad viuum depictos duos intelligentiarum Principes magnos, proprietate & natura exerte differentes, vtpote quorum prior, qui eſt omnium potentiſſimus, eſt lucis Angelus, clemens, bonus, Sanitatis & vitæ author, mundi ſolaciū & requies, mortis & morborum propulſator, qui malum in odio habet bonumque fouet, & nutrit beneuole, atque hunc declarauimus eſſe clementiæ & beneuolentiæ atque benignitatis diuinæ diſpenſatorem, animarum, imo vero & corporum cuſtodem, de cuius regione ſunt boni illi hominum angeli, quos ſacros & bonos genios diximus, hic & mundi ſaluatiōis & reſurrectionis humanæ (vtpote qui victoriam obtinuit contra Diabolum & Mortem) author & actor. Princeps vero alter huic conditione & voluntate eſt oppoſitiſſimus, quippe qui tenebrarum Angelus ſeueritate & impietate æſtuare ſolet, malis actionibus delectatur, morborum & dolorum atque deſtructionis eſt author, mundi flagellum & inquietudo, vitæ deſtructor, mortisque introductor in mundum, qui bonum in odio habet, malumque fouet & nutrit ſtrenue: Atque hunc declarauimus eſſe ſeueritatis & maleuolentiæ imo vero & vniuerſæ impietatis diſpenſatorem, animarum imo vero & corporum deſtructorē, de cuius regimine ſunt mali & prauī illi dæmones, qui mali genii dicuntur, hic & mundi ruinæ hominiſque damnationis eſt author. Atque ita videris hos duos Angelos omnino ad inuicem qualitate contrariari: De hiſce igitur particulariter

agere in volumine ſequenti vbi de ſanitate & morbo copioſe diſcurremus

mihi quidem idque terſiori & clariori orationis ſilo (Deo optimo propitiante) eſt decretum.

Partis II.

MEMBRI TERTII

LIBER PRIMVS.

De causa meteororum cœlesti efficiente ut dicunt Astrologi.

CAP. I.

*An ulla sit in rei veritate causa cœlestis efficiens nec ne. Quod Idololatria
mortalium causa sit eorum ignorantia, unde tot in mundo er-
rores, totque erga homines iudicia in severitate
diuina iuste emissa.*

Cum in præcedentibus quam aptissime & lucidissime sit à nobis declaratū, quod sit solus Deus, qui variis suis emanationibus virtute & proprietate varia varie operatur, tam in cœlis quam in terris, mediantibus suis organis Angèlicis, quæ organa diximus, in quib. Deus primario agit in hoc mundo, & quod cæteræ mundi creaturæ sint solummodo vehicula dictorum Angelorum, sequitur ex consequentia, immanem esse in creaturis errorem, actum essentialem in mundo quempiam creaturis mundanis, siue sit angelica, siue cœlestis & stellaris, seu denique elementaris, attribuere, & non soli DEO, quod etiam ex his sacræ paginæ locis colligere fas est, nam in ea sic scriptum legimus, *ascendit super Cherubin, & volauit seu lapsus est super alas venti, & posuit tenebras in circuitu suo latibulum, cribrans aquas de nubibus cœlorum, & excelsus dabat vocem suam, misit sagittas suas, & dissipauit eos fulgur: &c. 2. Reg. 22. 8.* In quo sermone denotatur, quod Deus inest primum in Angelis Cherubin, in quibus tanquam vehiculo insidet, & tum Cherubin volat (diuino lumine agitatus) super alas ventorum, & eum ille spiritus in Cherubin & ventis colligit densas nubes, & tunc ex iis vocem suam seu tonitrua sua emittit, atq; etiam cribrat aquas è nubibus cœlorum. Non dicitur quod Deus insedit super Cherubin, & Cherub volauit super alas venti, & ventus cōgregauit nubes & stellæ, & præcipue Sol, attraxerunt vapores & exhalationes, & tandem mediæ aeris regionis frigiditas eas condensauit, & astra liquefecerunt nubes sic collectas, & pluuiam dimiserunt. Sed omnia simul hæc opera Deo vnico attribuere gestiunt literæ sacræ; quare frustra fecerūt illi, qui aut Angelis aut stellis actus quoscunq; in natura attribuerunt, quippe quæ nihil agunt, sed solummodo Deus per ipsas, & tanquam organa agunt, & non ipsæ ex proprio suo valore seu existentia, & Reuchlinus optime in hunc modum exprimere videtur, *Lib. 3. De Art. Cab. Ne quis vana superstitione ductus putet ab Angelis omnia humana mortalitati cœlitus conferri, ac non potius per Angelos ab ipsa Dei maiestate omnia fieri, etiam in angelis ex fonte totius veritatis docemur, Quod Deus secundum voluntatem suam faciat in exercitu cœli & habitatoribus terra, Dan. ad Regem.* Atque in alio loco reperimus: *Dii quidem sunt qui dicuntur in cœlo & in terra, nobis tamen vnicus Deus pater ex quo omnia, & nos in illum, & vnus Dominus Iesus Christus per quem omnia & nos per ipsum, 1. Cor. 2.* Quibus declarare videtur Apostolus, quod quamuis mundanus Angeli & dæmones Dii videntur, imo vero & hominum nonnulli more superstitioso pro Diis habeantur, quibus diuini honores in extremo idololatriæ gradu adhiberi solent, dum ipsis videlicet atque etiam stellis cœli actiones omnes tam bonas quam malas falso attribuunt, tamen (inquit ille) nobis, hoc est, veris Christianis, vnus est solus Deus pater à quo radicitus omnia, videlicet à fonte *Ensophi* immenso, & vnus Dominus Iesus Christus tam angelorum omnium quam DEI naturam in se continens, vtpote qui est magnus ille mundi Angelus, veraque sapientia à Deo primitus emanans, videlicet *verbum per quod omnia, & nos per ipsum*: vnde etiam alibi dicit Apostolus, *Ex ipso, per ipsum, & in ipso sunt omnia, Rom. 11. 36.* Et alibi: *DEVS pater omnium, qui sup. r omnia & per omnia, & in omnibus nobis, Ephes. 4. 6.* Et in alio loco, *De Deo sunt omnia, Deus autem vnus, 2. Cor. 5.* Sed expressius hoc declarare gestit Apostolus in his verbis, *DEVS operatur omnia in omnibus, 1. Cor. 12.* Inde arguens. Quod nulla sit reuera neque mediantibus angelis, dæmonibus aut stellis operatio, nisi quæ sit essentialiter à Deo, nam vt à Sole radii minime sunt diuidendi aut segregandi, ita quidem radii seu emanationes emissæ à fonte omnium actionum non sunt separandæ à suo fonte vnica & indiuidua essentia diuina, quæ in partes diuidi aut distingui nequit, est enim vnitas sincera, quæ non patitur separationem vllam, licet in mundi materialis multitudinem se immergat, abyssi totius centrum vsque.

Vane

Vane ergo attribuerunt Magi veteres DEI vnici actiones dæmonibus, qui sunt solius DEI *le-*
hona opera, & minime pro Diis sunt habendi, Atque hæc est ratio Idololatriæ gentium, de qua men-
tio facta est in fonte veritatis, vbi legitur, *Dæmonibus sacrificauerunt non Deo, Diis quos non nouerunt,*
Dent. 32. 17. Atque hæc est ratio, quod lex expressa data est contra dæmonum adorationem in deca-
logi Mosaicæ primordio: & alibi Dæmonibus Sacrificia non esse præbenda admonemur, vti *Leuit.*
17. 7.

Vane etiam influentiarum motus, virtutes, & operationes attribuerunt Astrologi astris seu
stellis, & præcipue Soli & Lunæ, quæ sunt sapientiæ seu verbi Diuini opera sine cuius dono viuifico
existere minime potuerunt: Nam iste etiam error erat occasio insignis Idololatriæ inter gentiles
& Ethnicos, verbi gratia, *Ægyptii* adorauerunt Solem, vtpote cuius domus & statuas dicitur rex
Babylonicus contriuisse, *Ierem. 43.* Porro etiam & in hunc errorem damnabilem inciderunt Iudæi,
vnde dictum est, *Solu currum & equos ante templum Domini fuisse ablatos, 4. Reg. 13.* Et in alio loco testatur
Biblicum, quod Solem Lunam & alia creauerit DEVS in ministerium cunctis gentibus sub cælo,
ideo prohibuit ea adorari aut coli: mandatque Israelitis, vt non respiciant Solem, Lunam, aut stellas,
aut vllam rem exercitus cælestis, vt incuruantes se eos colant, *Dent. 4.*

Quibus docemur, quod vt Deus est Solus author & actor in hoc mundo, ita ipsi soli & non
rei creatæ est laus, honor, adoratio & cultus præbendus, atque quicquid nobis euenire potest aut
mundo, non à creatura illud deriuandum, sed à creatoris virtute, & emanationis ipsius actu, in crea-
tura, & ab ea quasi à vehiculo emisso prouenire credamus, cum ipsa creatura abique ipsius actu sit
plane mortua, & nihil in se valoris aut existimationis habens.

Sed quoniam est mundi mos influentias cælestes atque earum virtutes iuxta veterum Astro-
logorum doctrinam à stellis deriuari affirmare, & consequenter Arietem, Taurum, Geminos, Orio-
nem, Coruum, Cassiopeam & cætera inter stellas fixas, & Saturnum, Iouem, Martem, & Solem, &c.
inter planetas cum gentilibus dicere, esse istius vel illius in aere, & terra, atque aqua alterationis
causas, nos pro meliori legentium intellectu in ipsorum vestigiis insistemus, nominando & dicen-
do planetas & stellas fixas esse causas tempestatum & meteorum, in aere, sed ea nihilominus lege, vt
semper in memoriis nostris colligamus, non stellam à nobis nominatam, sed influxum diuinum à
portis diuinis Sephiroticis emissum in Sphæram & corpus planetarum, qui ab Angelico suo ministro
pro voluntate En Soph seu paternæ infinitudinis in inferiora impluitur, vel ad pœnam vel ad bene-
ficientiam mortalium, esse effectuum omnis generis in aere, aqua, & terra procreatorum fontem
atque originem.

His igitur à vero Christiano in primis consideratis, ad trianguli in Catoptro nostro meteorog-
raphico descriptionem atque explicationem viam properabimus, in qua prognosticatio meteo-
rologica per planetarum inter se aspectus videlicet coniunctionem sic figuratam δ . oppositio-
nem seu ρ . vel quadrilem seu $\square$. ad lunam luculenter exprimitur, Trianguli effigies infra depin-
getur.

C A P. II.

De aeris mutationibus, De comete ortu, & tum postea, de variis aeris muta-
tionibus secundum aspectus. δ . ρ . & $\square$. omnium planetarum tam
ad lunam quam inter se.

Astrologi dicunt, quod causa omnium specierum Cometarum efficiens sint stellæ, tam fixæ
quam erraticæ, atque in genere nos monent, quod istiusmodi meteora, imitentur naturas Mar-
tis & Mercurii: Vnde factum dicunt quod bellum, æstum, & tumultum significant: Similiter
Ptolemeus in 2. Quadrup. vult vt etiam stellas consideremus, quæ solent (vti ipse habet) concitare
materiam, hoc trahere eam suo motu, atque etiam docet obseruare locum, seu lignum Zodiaci sub
quo inflammetur.

Ad aeris autem mutationes varias in ventis, nubibus, pluuiis, niuibus, grandine, tonitru, co-
ruscationibus & aliis quod spectat, atque etiam ad trianguli meteorologici in Catoptro nostro me-
teorographico depicti expositionem quod attinet, hoc accipite.

Saturnus

Saturnus reddit aerem coniunctus vel δ . vel ρ . vel $\square$. aspectu tempore

Veris cum

- Humidum.
- Ventosum & pluuiosum.
- Pluuiosum & frigidum.
- Pluuiosum.
- Pluuiosum & tonitru sæuum.
- Turbidum vel humidum.

Æstatis cum

- Humidum & remisse calidum.
- Ventosum & imbriterum.
- Pluuiosum.
- Grandinosum & tonitru Sæuum.
- Grandinosum & tonitru Sæuum.
- Grandinosum & tonitru Sæuum.

Autumni cum

- Nebulosum & pruinosum.
- Ventosum & nubilum.
- Pluuiosum & frigidum.
- Pluuiosum & frigidum.
- Pluuiosum & turbidum.
- Ventosum & pluuiosum.

Hyemis cum

- Nebulosum & nivolum.
- Ventis nivosis inquietum.
- Pluuiosum & nivolum.
- Nivolum & nebulosum.
- Remisse frigidum.
- Turbidum.

Iupiter facit coniunctus vel δ . vel ρ . vel $\square$. aspectu tempore

Veris cum

- Aeristemperiem.
- Ventos magnos.
- Temperiem.
- Turbinem & Ventos.

Æstatis cum

- Aeristemperiem.
- Ventos magnos.
- Temperiem.
- Tonitrua.
- Tonitru & tempestates.

Autumni cum

- Aeristemperiem.
- Ventos magnos.
- Temperiem.
- Ventos.
- Turbines & Ventos.

Hyemis cum

- Aeristemperiem.
- Ventos magnos.
- Temperiem.
- Remissum frigus.
- Remissum frigus.

Mars

Mars inducit coniunctus vel ♂. vel ♀. vel ☐. aspectu tempore	Veris cum	♂ Diminutionem humiditatis & frigoris. ♀ Ventos aliquando nubiferos. ♀ Pluuiam. ☉ Ventos.
	Æstatis cum	♂ Insignis calidis tonitru & fulgur. ♀ Tonitru. ♀ Imbres. ☉ Tonitrua & fulgura.
	Autumnicum	☉ Ventos.
	Hyemis cum	♀ Remissum frigus. ☉ Remissum frigus.

Sol facit vniuersaliter coniunctus vel ♂. vel ♀. vel ☐. aspectu cum	♂ Alterationem aeris pro natura temporis. ♀ Ventos aliquando cum humiditate, præsertim in aquis & ventosis signis.	♀ Tempore	Verno pluuiam. Æstiuo tonitru & imbres. Autumnali pluuiam. Hyemali humiditatem.

Venus affert coniuncta vel ♂. vel ♀. vel ☐. aspectu tempore	Veris cum	♂ Humiditatem & nebulas. ♀ Ventos humidos vel saltem nubes.
	Æstatis cum	♂ Remissum calorem. ♀ Ventos humidos vel saltem nubes.
	Autumnicum	♂ Nubes turbidas. ♀ Ventos humidos vel saltem nubes.
	Hyemis cum	♂ Turbinem & niues ventos. ♀ Ventos humidos vel saltem nubes.

Mm

Mercur-

Mercurius cum ♀. aliquando Ventos nubiferos inducit.
Trianguli autem figura hic depictam habetis.

Prognosticatio Meteorologica per planetarum inter se aspectus et ad ☽. ☿. ♀. ☿.

	☽	♀	♂	☉	♂	♃
V Æ A H	Turbidi humor. Colori remissio Nebula Pruina Nix.	Venti pluviosi. Venti. Venti nubiferi Venti niugsi.	Pluvia frigida. Nubes pluviosa frigida imbr.	Pluvia frigida. Grando Tonitrua Pluvia frigida. Nix Nebula.	Tempestas pluvia Tonitru Grando. Tempestas pluv. Venti vel pluvia Tempestas.	Tempestas. Grando Tonitru Venti vel pluvia Tempestas.
V Æ A H	Aeris tem- peries.	Ventus mag- nus.	Temperies.	Ventus. Tonitru Fulgur. Ventus. Frigoris profliga.	Venti robusti Tonitru Tempest Venti validi. Frigoris profliga.	
V Æ A H	Frigoris et humoris fuga.	Venti aliquan- do nubiferi.	Pluvia. Imbres. Pluvia. Frigoris remissio	Venti siccitas. Tonitrua. Venti siccitas. Frigoris remissio		
V Æ A H	Aeris altera- tio pro natu- ra temporis.	Ventus.	Pluvia. Tonitru nimboru Pluvia. Humiditates.			
V Æ A H	Celum caligino Caloris remissio Nebula crassior Nix.	Venti humidi nubiferi.				
V Æ A H	Venti aliquan- do nubiferi.					

Nota quod litteræ.

V
Æ
A
H

Significant

Ver.
Æstas.
Autum
Hyems.

☉. est Signum Coniunctionis.
☉☉. est Signum oppositionis.
☐. est Signum Quadrilis aspectus.

♄. est character Saturni. ♃. Iouis.
♂. Martis. ☉. Solis. ♀. Veneris.
♿. Mercurij. ☾. Lunæ.

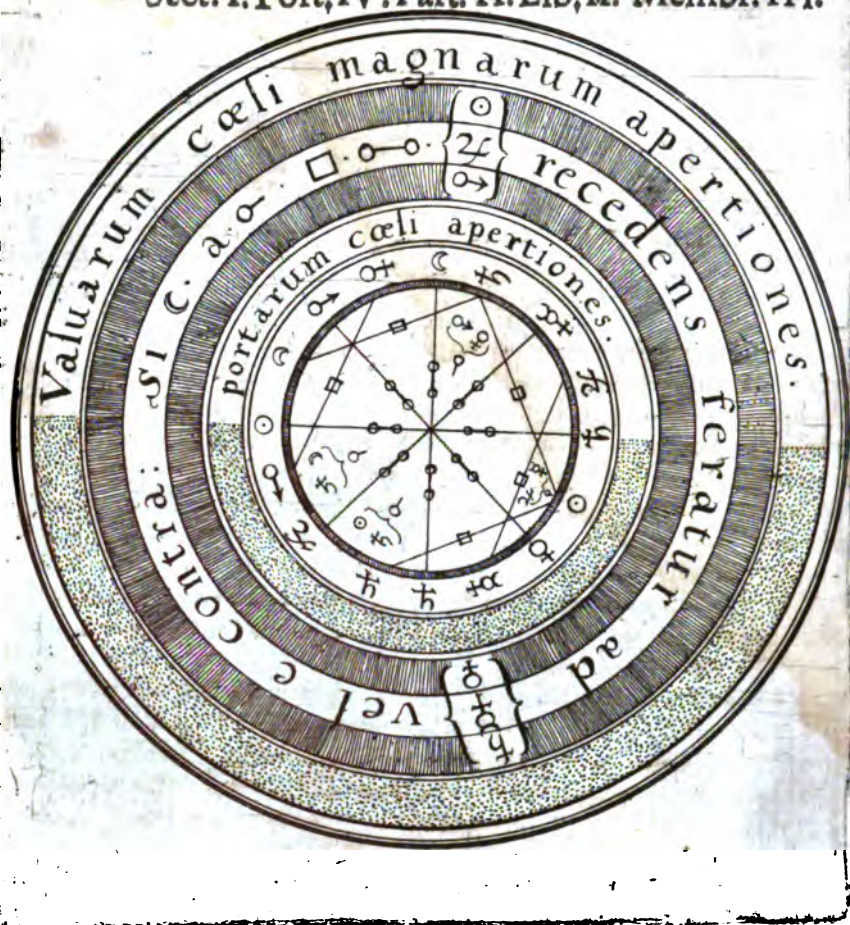
CAP.

CAP. III.

De rota in dextra vacua regionis Catoptri nostri Meteorographici parte expressa expositione, simul atque de portarum catarractarum & valuarum magnarum apertionibus.

Rotam hanc ob meliorem vestrum intellectum hoc in loco sic depinximus ut ipsius intuitu quæ in ea continentur facilius intelligatis. In hac igitur rota à speculo seu Catoppro nostro Meteorologico desumpta duplicem videre liceat descriptionem, videlicet valuarum cæli .nagnarum apertiones, quæ in sphaera superiori describuntur, atque tum postea portarum cæli apertiones, quæ in partibus circa centrum sphaeræ versantibus sunt patefactæ. Ad valuarum autem magnarum cæli apertiones quod attinet, sciendum est, quod catarractæ valvæ magnæ cæli aperiri dicuntur, quando Luna recedens à coniunctione vel aspectu quadrato, vel oppositione Solis, vel Iouis, vel Martis, ducatur & transeat directe ad Saturnum, Mercurium & Venerem, vel vice versa; hoc est si Luna à δ . vel $\square$. vel γ . cum Saturno Mercurio, Venereve recedens feratur ad Solem, Iouem, vel Martem, tunc enim secundum omnium Astrologorum sententiâs pluviz in abundantia, & consequenter inundationes magnæ sunt expectandæ.

Similiter ex sphaeræ inferioris observatione portarum apertiones sunt colligendæ; nam ubi in sphaeræ ordine observaveritis lineam quadratilem signatam cum $\square$. inter Solem & Saturnum, vel Lunam & Saturnum, vel Venerem & Martem, vel tandem Mercurium & Iouem: Similiter vel lineam diametralem seu oppositionis, signatam cum γ . inter Lunam & Saturnum, aut inter Solem & Saturnum, aut inter Iouem & Mercurium, aut denique inter Martem & Venerem: Denique ubi videritis ζ . cum β . vel χ . cum α . vel Venerem cum Marte cum hoc signo. δ . hoc est, in coniunctione, ubi quidem dicunt cæli portas esse apertas aut immediate aperiendas, ita ut pluviz imbres, que copiose sint expectandæ: Nam hæc est arcana inter Astrologos observatio, & non multum ab iis publicata scientia: At vero Aomar habet in suis observationibus, quod si Luna recedat à Venere, & post recessum suum cum Marte radios suos applicet, aut si à Marte recedat & Veneri se applicet tunc catarractas cæli referat, quod si à Ioue recedat Mercurio applicans seu potius à Mercurio separata ad Iouem procedat, portam rursus hic aperit: Hæc ille. Sed quod à nobis ante in sphaeram prædictam est constrictum atque redactum (utpote experientia comprobatum diuturna) in maximo habemus pretio, & consequenter cæterorum præceptis à nobis longe esse præferendum existimamus, cæterum vestris utamini iudiciis, & quod hac in re probabilius vobis videbitur sequamini moneo. De reliquis cælestibus in aeris mutatione signis, in tractatu nostro Astrologico in technica nostra historia descripto plenius locuti sumus, quare vos eo loci referendos arbitror.

CAP. IV.

De causa efficiente cælesti Ventorum ubi obiter nostra de Ventis opinio indicitur, & rationibus fortibus sustentur.

Postquam Fregius de causis ventorum fecit mentionem, ipse statim (meliori ratione ductus ab Aristotelis opinione recedens) sic loquitur: *Quamquam tota disputatio de ventis, sicut de aliis meteoris, plena sit admirabilium Dei operum, quorum nulla firma & sufficientes in natura causa efficientes proferripossunt; tamen prodest videre, quousque humana ratio progredi potest. Sacra quidem litera dicunt, DEVM ventos producere de thesauris suis, vnde ipsorum status audimus sed vnde veniant aut quo vadant nescimus.* Hæc ille, Et quidē tam ipsi Peripatetici quam Plinius, accuratus ille causarum inquisitor, adeo obscuritatis atque ignorantiz nebulis sunt inuoluti, vt cum in ignorantiz cæno se captos perspiciant, subtiliter distinctionibus vanis seiplos in parte excusare aggrediantur, dicentes, Alios ventos esse miraculosos, eos videlicet, quorum nulla in natura causa reddi potest, atque istiusmodi est ille à Plinio descriptus, dicente, esse specum quendam in Dalmatiz ora vasto hiatus præcipitem, in quo deiecto leui pondere, tranquillo utcunque existente die, procellosus nihilominus ventus turbini similis protinus oriri animaduertatur. Tales etiam æstimant ventos illos è rupibus prouinciæ Cyrenaicæ erumpentes, vnde & rupes illas pro rebus tam sacris habent, vt manuum contrectatione profanari existimentur, nam si semel hæc manibus contrectentur, ventus confestim Auster arenas voluens concitatur, vnde & has rupes Austro consecrauerunt. At vero quorum ventorum causam aliquam in possibilitate naturæ confingere potuerunt, hos naturales dixerunt, & suo more de causa eorum efficiente iudicauerunt; Vnde cuilibet videre licet, quam incerta de rebus tam profundis sit hominum in vana philosophia versatorum sententia, quam inconstans humanæ sapientiæ iudicium; Porro etiam & apud Astrologorum patres magna videtur esse hæsitatio atque instabilitas, in opinione de ventorum causa efficiente. Nam vti ventos suos naturales Peripatetici in statos atque repentinos diuidunt, statosque iterum (quos illos faciunt, qui statis temporibus flare incipiunt & desinunt) in generales seu principales, videlicet qui à 4. cardinibus flare solent, & particulares & minus principales, qui in certis prouincijs spirare animaduertuntur: ita quidem Astrologi altius in harum

harum causarum inquisitione ascendentes, volunt ventos impetuosos siue sint repentini seu generales, & præcipue illi qui ex parte Aquilonis tendunt versus occasum, esse ex parte Martis, eique tales subiiciendos dicunt. At vero alii ventos, quatenus à calore solis genitos infantes Tirani Astrææ, & Auroræ faciunt, qui aerem reddunt subtilem & rarum, hocque præcipue in Aurora, imò vero & Aristoteles fatetur ventos à calore Solis progigni: At vero omnes venti dicuntur mandata Iouis recipere, quia non flant nisi in aere, qui Iuno dicitur. Alii dicunt quod ex statis ventis illo quos Prodromos vocant (vtpote qui Etesias præcedunt) ardentissimo æstatis tempore, circa tempus in quo exoritur canicula, Solem primam leonis partem ingredientem antecedant 8. ferme diebus. Porro ex illis Etesias, qui sunt venti Aquilonares, constanter obseruantur flare dies 40. atq; hos præcurrunt prodromi. Ventos autem hos Ioui attribuere gestit Ptolomæus, vtpote quos Iouem dicit ciere, vnde factum ait, vt sæcundiores & salubriores sint cæteris: Hi initium spirandi sumunt immediate post solstitium, & canis ortum, vt Aristoteles dicit, sed Plinius Etesias flare ait biduo post caniculi ortum, sole consistente in leone, atque sic in cæteris.

Ex quibus videtis, quod tanta sit in ventorum causis inueniendis difficultas, vti ipsi Philosophi etiam nil certi de iis & firmi iudicare potuerint, sed quicquid faciunt, ab euentu & longa experientia & praxi instructi colligunt, atque omnimodo à posteriori vident & non à priori.

At vero nos, vti decet Christianum, more profundiori ventorum atque cæterorum meteororum mysterium scrutari non desinimus, idq; neque ex Aristotele, neq; ex alio aliquo Ethaicorum Authorum libro, qui verbi Diuini actus (per quos teste Biblio totius veritatis fonte, omnia sunt facta) nesciuerunt, præsertim maior eorum pars (temper enim excipiendus est Diuinus Plato,) sed ex sacre paginæ institutione, simul atque infallibili probabilitatis philosophicæ ratione atque demonstratione admoniti in harum creaturarum causam maxime internam nos (non sine iucunditate eximia) immerisimus, & omni conamine Doctorum Hebræorum hac in re sententiã perquisiimus; Vtpote quorum erat in mysteriis Iudæorum, & præcipue in sacri Biblii expositione & interpretatione magis versari. At vero ex Rabi Tedaco Leui, qui lib. De 10. numerat. ait. De quatuor Ventis Cardinalibus loquens, Ex illis 4. Ventis 4. Angelos super eos præfectos in die & in nocte fecit Deus, Michael autem qui est ex parte clementiæ præfectus est super Ventum orientalem, regitque ventum occidentalem Raphael. Tum Gabriel in virtute iudicii & seueritatis præfectus est cum vento Septentrionali seu Boreali, & Noriel vel Vriel præfideat Austro: Hæc ille, Et in libro arcanorum habemus, quod quilibet horum habet multas sub se legiones, quas in sua negotia applicat: ad voluntatem creatoris obeundam.

Nos vero in quibusdam ab isto Doctore dissentire cogimur, rem nucleo tenus considerantes. Nam certum est & omnidubio procul, vtpote nauigantium experientia comprobatum, quod Zona frigida Antarcticæ mundi plagæ non minus frigore & effectibus frigidis riget quam illa Borealis, videlicet gelu, niue, & pruina assidua, qui effectus ex vento à polo antarctico spirante non aliter procreantur, quam effectus frigidi à Boreali seu ventis Aquilonaribus. Vnde minime videretur probabile quod spiritus æstuosus qualis est aut Vriel, quod nomen importat ignem Dei, vel Meriris, qui importat dæmonium ætuans in meridie dominationem aut potestatem habeat in illa plaga, videlicet vbi stella polaris hæmisphærii Antarcticæ sedem suam habet: Nam hoc certum est; & à nemine negandum, quod vti hæmisphærium boreale diuiditur in suam Zonam terream temperatam atque frigidam, quæ ad stellam polarem vsque se extendit, ita quidem & hæmisphærium ei oppositum in tot & conditione similes plagas distingui apparet, videlicet Zonæ torridæ spatium est illud, quod situm est inter lineam æquinoctialem & tropicum Capricorni, & illud temperati se extendit in latitudine à tropico Capricorni ad circulum Antarcticum. Denique illud Zonæ frigidæ metiuntur à circulo Antarcticum ad suam stellam polarem.

Quibus perspicue constat, quod ventus ille à polo Antarcticum spirans neq; à Merire neque ab Vrielle seu Noriele gubernetur, quoniam natura & conditione sit igni contrarius, quippe frigidissimus; Quare considerandum est à nobis, idque serio, quod aptior prædictorum angelorum sedes sit in torridæ Zonæ centro, hoc est, circa plagam æquinoctialem, quoniam ille locus optime conuenit cum naturis Vrielle boni Angeli & Meriris mali dæmonis. Quare intelligendum est potius quod quando dictum sit quod Vriel seu Meriris sint Angeli meridiei præfides, intelligendum est hoc dici respectu nostri atque Iudæorum qui ab Æquinoctiali boreales sumus: Hinc ergo Ioui planetæ ascribitur meridiei custodia, vtpote ctius clima transit inter Æthiopiã & Iudæam: cui & Angelus Vriel inferuit & in eum habet dominium, vt & dominante Saturno iuxta Æquinoctialem Meriris maiorem in aere habet potestatem: Dicimus ergo quod causã cur ventus procedens à plaga meridionali quoad nos sit tam pestifer, aeremque adeo corruptum reddere soleat, hocque cum Iehoua iracundia erga mundum Borealem accenditur, quoniam flatus à polo Antarcticum frigidissimi & sicillissimi, transientes per sedes torridas seu ætuosas præfectuum Vrielle & Meriris se miscent cum naturis illorum flatum; Vnde calidum permiscetur frigido & siccum humori Iouiali atque etiam siccitignæ, quæ mixtio incongrua simul versus partes Boreales spirata contentione calidi cum frigi-

de & humidum cum sicco nubes congregat, pluuias liquefactione in naturali parit, quandoque fulgure & tonitruis mixtas. At si *Merivis* aestuare soleat in sua regione, tunc aer redditur corruptior, & magis pestifer fit, similiter tonitrua magis in naturalia sonant, aut pluuiæ in nimia abundantia effunduntur: Sed & hoc ex verbis huius Prophetae Abakuc facillime discerni potest: *Iehoua veniet ab Austro, operuit caelos & gloria eius, & laudis eius plena est terra: splendor eius vt lux erit, ibi abscondita est fortisudo eius, ante faciem eius ibi mors, & egredietur Diabolus ante pedes eius, vel, vt alii interpretantur, anteuenit ipsum pestis, & luc vastans in meridie; Abak. 3. 3.* Simili etiam respectu res sese habet cum Vento nostro Boreali, quo flante nix, grando, glacies, & pruina producuntur: at vero ventus hic penetrans per plagam æquinoctialem, talem temperiem spirat illis hemispherii Antartici, & præcipue Zonæ emperatae, qualis ventus poli Antartici ad nos spirat, videlicet ventum nubiferum, pluuiosum, contagiosum, & humidum, atque calidum: nam istiusmodi ventus ob diuersam mixtionem de diuersis naturis participat, estque hic omnium cæli ventorum maxime mixtus & compositus, & more chaos rudis atque indigesti se habet, vnde ex qualitatibus inter se repugnantibus consistit, causa autem maioris vel minoris ipsius prauitatis est in eo respectu, quod vel à bono Angelo *Vriël* seu *Noriël* vel à malo, *Merivis* dicto ducatur atque dirigatur.

Vt ergo videmus, quod in vtroque hemispherio vltimum clima versus quemlibet polum à Luna regatur, ita etiam à Cabalisticis Boreas seu cardo Septentrionalis gubernatur, atque etiam per consequens inter stellas Luna ibi habet dominium, non tamen sine ingenti Saturni Virtute & operatione: nam in omni motu cælesti videmus circulum, cum in horis diei, tum in mensium numeratione in partu fœmineo, atque ita etiam in omni alia re, vnde vbi desinit Luna immediate incipit Saturnus; quare in extremis plagis vbi longior est solis distantia ibi hi duo planetæ in operatione coniungi obseruantur: Hinc ergo non modo à Cabalisticis verum & ab ipso effectu videmus Lunam præcipue cui præest Gabriel, & tum postea Saturnum à quo procedit qualitas constrictiua (more Astrologico loquendo) habere dominium in polis. At Saturnus præcipue polum Antarticum respicit, quamuis in vtroque operatur suoseffectus, Locus autem intermedius, videlicet ille per quem polorum axis transit, ibi scilicet, vbi meridianus circulus ad angulos rectos secat æquinoctialem lineam, est locus vbi Iupiter situm suum habere dicitur, vnde & spiritus ab illa plaga spirans humidus & calidus est, ærique assimilatur. Porro sol sibi vendicat punctum subsolani, videlicet illam exacte partem in oriente, vbi circulus æquinoctialis Horizontem secare dicitur, vnde & huic cardini præfectus est *Michael*, qui est Solis intelligentia: At vero punctus à quo Eurus flat, videlicet ille directe locus, vbi tropicus capricorni secat in plaga orientali Horizontem, à Marte gubernatur, & consequenter illi plagæ præest malus & igneæ conditionis Angelus *Samael* dictus, qui est præfectus Martis, vnde tanta violentia, tanto ardore & æstu igneo spirare dicitur hic ventus: Quod etiam ex pagina sacra sic confirmatum habemus, *Euro perfringens naues Oceanus: Ps. 48. 8.* Porro & quod Eurus durat fructum & herbas campi, alibi docemur, *Gen. 41. 6.* Atque in Iona dicitur, *DEVS emisit fortem Eurum qui valde vrbat mediante sole Ionam &c. Ion. 4. 6.* Sed hic Ventus nobis est aliquantulum madidior quam ille cæcias, quoniam spirat per regionem Iouis, atque etiam in via sui motus rapit secum & condensat aerem Borealem. At vero quo propinquius acceditur ad eius flatum eo sicciores & turbulenciores esse deprehenduntur, quare furiosiores sunt eius flatus in mari mediterraneo & Indico, quam apud nos, atque etiam ibi magis desiccant. Porro vero contrario respectu Ventus cæcias, qui flat ab eo orientis puncto vbi Tropicus cancri interfecat Horizontem, de siccitate Septentrionis participat, vnde à Marte præcipuo gubernatur, atque etiam de Saturno habet aliquid stipticitatis, vnde pro pessimo atque siccissimo & impetuosissimo vento habetur, atque à sua malitia, prauitate, & inconstantia hoc nomen cæcias est sortitus: Hic ergo à *Samael* angelo præcipue & in minori portione à spiritu seu dæmone *Azaël* in Septentrione præfecto regitur, vnde & in malitia, & nubium congregatione, & assidua violentia versatur, regiturque Mars totum illud mundi orientalis latus per suum Angelum, ita tamen vt *Michaelis* imperio subiiciatur, qui beneuole ab æquinoctiali occidentali flare facit.

Sic etiam & per vniuersam plagam occidentalem Mercurius dominium suum extendit, qui in antro Affrico gubernatur maxime ab Angelo, vel bono vel malo, meridiei, & se iungit cum eo: nam Mercurius est inconstans, & solet cum bonis bonus esse, & cum malis malus: Porro in Affrico vento qui est inter Austro Affricum & Fauonium cum tumultuoso Angelo Meridiei se iungit, vnde & furioso vtriplurimum more flare solet, imo vero hic ventus omnium est fortissimus, quoniam Mercurius inter omnes alios planetas est maxime ventosus.

At vero ab illo puncto, vbi linea æquinoctialis ad angulos rectos secat partem Horizontis occidentalem, flare dicimus Fauonium; græce Zephyrum, cui præsidet *Anael* simul atque bonus Angelus *Raphael*, quare salubres licet temperate frigidus & humidus, more lexus muliebris, emittit flatum, quos spiritus solaris obuiam eundo reddit salubres, spermaticos & fructuosos: Denique Corus qui flat ab illa tropici cancri intersectione, quæ fit in occidentali Horizonte, participat tam de Venere

Venere quam de Luna mixtis cum Mercurio: Nam tota illa Horizontis quarta, quæ tendit à polo ad angulum occidentis, magis refertur de natura Lunari, ut quarta illa, quæ se extendit à polo ad angulum orientis, magis inclinatur ad naturam Saturni.

In his vero ad Astrologicam assertionem nos propius contraximus, quamvis si in Magiæ mysterium paululum profundius introspeciamus, cum signa cælestia iuxta cælestis civitatis descriptionem in tria signa orientalia, tria que occidentalia, ac tum postea in totidem Septentrionalia, atque iterum tot Meridionalia, iuxta naturam 4. Astrologorum triplicitatum distinguantur, Et quod cuiuslibet horum signorum præfectus specialis assignetur, videlicet Angelus peculiatis ex principatibus qui sub magno Archangelo *Raziele* regnant, quorum omnium nomina in præcedentibus sunt explicata, haud à re impertinens existimamus credere quod quilibet trium ventorum cuiuslibet cardinalis, à quolibet dictorum signorum triplicitatis angelogubernetur, qui iterum Angeli se iungunt cum Angelo magno planetæ, cui est illud signum in loco domus, aut alicuius alterius dignitatis. Et profecto credo, quod si quis velit hæc iam à me prolata paulo accuratiori iudicio examinare, profundissime possit in ventorum naturas penetrare, & multa alia in natura arcana elicere; Quare imprimis existimo necessarium, ut angelorum illorum naturas ex nominis etymologia & signi conditione colligamus, & tum postea ut proprietatem planetæ qui propinquior est in sua natura comparemus, simul atque in primis naturam seu inclinationem emanationis diuinæ cuiuslibet signo & planetæ per angelos illos introductam: Quibus omnibus bene consideratis ad altiora proculdubio pertingere non erit impossibile.

MEMBRI III.

LIBER SECVNDVS.

De causa Efficiente elementari.

CAP. I.

Quomodo mundi regiones sensus humani visionibus comparentur, & quod quo magis se immergit diuinitas in multitudinem, eo magis eius radij à sensu humano reguntur atque occultantur.

Quemadmodum tres obseruantur esse in homine visiones, quarum alia est corporea, & versatur circa obiecta corporea, in quibus ut plurimum decipitur sensus exterior, ea diiudicando pro veris, quæ reuera sunt ficta & falsa simulachra, ita ut hæc omnium visionum humanarum sit maxime incerta: Secunda est in imaginatione seu phantasia, qui est primus visionis spiritualis gradus, in quo corporum similitudines & quasi umbra prospiciuntur: nam spiritui phantastico quandoque obiecta corporea apparent non aliter quam imago in speculo: atque hæc visio utpote quæ inter sensum externum atque intellectum est medium, quandoque falsa videt & fallitur, at vero ad intellectum respiciens falli minime potest, quare hæc visionis humanæ species est certior quam illa corporea: Tertia denique visionis species est illa intellectualis quæ res intueri solet, quæ neque sunt corporeæ, nec corporum formas habent, atque istiusmodi visionis humanæ obiecta sunt ipsa mens, DEVS, iustitia, sapientia & omnis animæ affectio bona: Simili modo res sese habet in causæ efficientis meteororum inspectione apud homines. Nam quibus visione intellectus in meteororum medullam inspicere atque intueri datum est, vident quidem ipsum Deum mentem summam, verbum seu Sapientiam diuinam esse solum & infallibile agens in ipsorum productione; atque ista visio est vere intellectualis. Est & alia visio, quæ est phantastica, qua vident atque intuentur homines causam meteororum: atque hac visione decerit homo ipsos Angelos seu demones meteororum causas, & in istiusmodi sua inspectione quandoque errat homo videlicet ad naturam creatam seu spiritum humanum (qui proximam habet cum rebus corporeis vicinitatem) respectum habens, nam in attribuendo causam meteo-ri efficientem rei creatæ errat, & in Idololatriæ crimen incidere videtur: at vero si ad Angeli internum, quod est lux seu emanatio diuina, quam immediate à fonte *Ensophi* accepit, eatenus non fallitur in sua visione, utpote quæ est intellectualis: denique si corpora cælestia per visionem corpoream primi ordinis cum Astrologis respiciendo aut corpora elementorum & elementata primi gradus respiciamus cum Philosophis Peripateticis, necesse est, ut in errorem magnum incidamus, & in profundum Idololatriæ mare nos immergamus, videlicet

videlicet illud opus admirabile creaturis grossis, & quoad sensum visibilibus attribuendo, quæ sunt reuera in se mortua, & nullius plane momenti, videlicet soli, stellisq; reliquis, elementis ignis & aeris, terra calori, mediæ acris regionis frigori, ex halationibus, vaporibus &c. Quare moneo omnes in philosophia curiosos, vt neque elementis aut elementatis, neque astris, imo vero neque Angelis, quatenus pro creaturis habentur, sed soli Deo creatori pro creationis tantæ & tam miraculosæ opus & actum, & consequenter honorem atque gloriam attribuant, qui omnia hæc imo vero & maiora longe producit in mundo, in & per creaturas angelicas, quæ in proximo respectu propinquitatis atque vicinitatis suat cum diuinitate, quatenus immediate suscipiunt impressiones luminis seu emanationum diuinatum, quas tum postea mandatu diuino inducti creaturis tam perfecte quam imperfecte mistis impertiri gestiunt. Huiusce rei comparationem quam aptissimam ad vestras considerationes obuiere liceat. Quidam homo gladio alterum vulnerat: quæritur autem iam, Quisnam illum hominum vulnerauerit? Alius respondebit (more Peripateticorum qui meteororum causam efficientem igni aut aeri attribuunt) gladius hoc fecit; alter vero (ad instar Astrologorum qui causam agentem meteoris stellisue attribuunt) dicet quod manus percussoris sit effectrix illius facinoris; tertius iterum ad rem propius accedens (cum Magis qui meteororum auctores dicunt esse demones) dicet esse spiritum in homine qui illud fecit: denique in mysteriis theographicis peritus, oculis aliquantulum acutioribus ad centrum vsque vtriusque rei inspiciens, dicit Deum tam hoc quam illud fecisse. Per quod quidem exemplum mundi error lucide enucleatur. Nos autem hoc in loco de ventis more communi mentionem solummodo faciemus, sub quoniam nomine Angelos DEI, qui ipsos animare solent, subintelligemus: Sed quoniam in hoc membri tertii libello more physico agere & circa elementa versari intendimus, ergo more philosophorum vulgarium hoc in loco de ventis agemus.

CAP. II.

De reeta ventorum diuisione, & quod ipsi sint causæ efficientes (sermone vulgari aut more philosophico communi loquendo) cuiuslibet tam in Aero quam in Aqua aut Terra meteo-ri.

VENTOS (quorum animas angelos, vel aperte & manifeste vel occulte lucidos, in superioribus diximus) aut inuisibiles & soli auditui obnoxios facimus, aut visibiles & lucidos, cuiusmodi sunt fulgura, presteres, coruscationes, & similia meteo-ri visibilia, quæ in aere motu violento ducuntur, non aliter quam venti illi, qui sunt visibiles: Ex huiusmodi ergo ventorum speciebus, tanquam primis in mundo elementarimotoribus producantur atque procreantur omnia alia meteo-ri tam lucida quam tenebrosa, videlicet Comete, chasmata, trabes, fulgura, coruscationes, prester, capra saltantes, ignis fatuus, sulphureæ flammæ, quas euomat terra & huiusmodi alia à ventis lucidis & manifeste igni, qui in sua natura nihil sunt præter aer subtilissimus, ignea anima animatus atq; exagitatus: at vero nubes, nebulæ, vapores, nix, grando, lapides, pruina & gelu à Ventis occultis & minime manifestis quasi efficientibus, & aere occulto & tenebroso in tales effigies contracto quasi tenebrosas; De ventis autem occultis & minime visibilibus hoc in loco verba nonnulla faciemus, idque more vulgari.

CAP. III.

De vento subsolanio atq; de eius ventis collateralibus duobus.

VENTUS occultus directe ab illo orientis loco flans, in quo linea æquinoctialis interfecat horizonem Orientalem vocatur *Subsolanus*, vtpote qui oritur sub Sole in Zona torrida, videlicet eo directe loco, in quo æquator transit; porro & à Græcis *Apetites* nuncupatur. Hic traditur cum suis duobus aliis Ventis collateralibus esse calidus & siccus. Sed hic ventus vtpote ventorū orientaliū Princeps inter prædictos duos, quasi Virtus in medio consistens, est temperatissimus in sua dispositione ignea instar solis caelestis, vnde & Macrocosmo est serenator & Microcosmo salutaris, Illa ipsius ala dextra quæ stat à puncto illo Horizonis orientalis, quem Tropicus cancri interfecat, hoc est, ab ortu æstiuo, vocatur *Casius* à sua malitia, & *Helleponticus*, à loco à quo stat: Valde est hic Ventus in sua dispositione inconstans: vtpote quandoque cum dispositione Septentrionis frigidus, & nonnunquam cum orientis natura adurens, vt plurimum vero in siccitate omnes excellit ventos, idque à natura loci, quatenus de siccitate Septentrionali seu terræ, atque illa orientis seu ignis

ignis participans. At vero per accidens etiam obseruatur quandoque humiditate quadam imbutus: Ratio enim est, quia non est eius proprietas more venti Septentrionalis pellere nubes, sed cas potius sibi auide attrahere, quod fit, ni fallor, propter intensam eius siccitatem, quæ est humiditatis attractiua: Hinc ergo ob rapacem huius venti congregationem nubium prouerbiū de auro hor oritur: *trahit ad se nubes, ut cæcias nubes*, Est ergo cæcias nubifer.

Ala sinistra seu ventus subsolanus collateralis versus meridiem, qui flat à puncto illo, ubi tropicus capricorni secat Horizontem orientalem, hoc est, ab ortu brumali, appellatur græce *Eurus*, atque etiam à nonnullis Vulturinus, ob rapidam suam conditionem dicitur, nam violenter flare solet & alte volare, obseruatur more vulturis, conditione tempestuosus est hic ventus, calidus in se atque siccus, sed non ita abundat siccitate ut Cæcias, quoniam ex vna eius parte respicit madidum Austrum, vnde & quandoque imo vero multoties nubes obseruatur congregare, ut etiam respectu suæ siccitatis & caliditatis nonnunquam obseruatur nubes congregatas per aerem dissipare, & ipsum fumosis nebulis & grossis vaporibus vndique implere, quare & vilum solet decipere, efficit etiam obiecta visibilia grandiora quam reuera sunt.

Ad ampliorem horum ventorum qualitarum explicationem vos ad volumen illud sequens quod de sanitatis & morborum ratione Deo auspicante ager vos refero atque remitto.

CAP. IV.

De venti occidentalis cum suis alis seu ventis collateralibus descriptione, & de meteoris qua ipsi in aere parere solent.

Ventus ille generalis ab angulo illo occidentis flans, cuius medius punctus ab æquinoctiali linea secatur, latine *Fauonius* dicitur, Græce *Zephyrus*, id est, portans vitam & vigorem, hic est princeps illorum ventorum qui ab occidente flare solent, in natura sua est hic ventus frigidus & humidus in gradu temperatissimo, habetque ad dextram pro sua ala seu vento collateralis *Aphricum*, ut ad sinistram *Corum*.

Est ergo Ventus collateralis *Aphricus* ille qui flat ab illo Horizontis occidentalis puncto, qui à Tropico capricorni intersectatur, videlicet à solstitio brumali, atque huius dispositio est ad caliditatem Australem aliquantulum inclinare, at præcipue frigiditas occidentalis in eo abundat. Hic Ventus solet impetuositer per vices flare, vnde & tempestuosus est, & nubibus quandoque concomitatus.

Altera Fauonii ala ad Septentrionem vergens, est ventus ille qui flat ab illo puncto in occidente quem tropicus cancri secat, videlicet à solstitio æstiuo: Hic vocatur latine *Corus* græce *Argætes*, hoc est imperuosus & tempestuosus, in conditione sua aliquantulum inclinatur ab humiditate *Fauonii* ad siccitatem Septentrionis. Vnde factum est, ut sit naturaliter grandinosus, niuosus, & frigidus, & per vices humidus, durante eius flatu nubes in cælo obseruantur esse obscuræ, quamuis pro parte dies sit serenus, siccus, & in fine humidus; Porro & quandoque ob humiditatem intensiorem pluuias affert grandinosas, niuosas, affert & nonnunquam idque æstate frequentius tonitrua vehementissima, fulgura & tempestates horrendas.

De harum qualitarum vel ad morbos vel ad sanitatem in vtroque mundo productione, volumine sequenti Deo assistente copiose loquemur.

CAP. V.

De vento Septentrionali cum suis duobus consortiis atque eorum effectibus in aere.

Ventus Septentrionalis Græce *Boreas* dicitur est principalis in *Aquilone* Ventus, & flare solet directo à stella polari, estque hic in sua conditione admodum frigidus & siccus. Huius est aerem mundare & purificare de grossis humoribus, quos produxit Auster, pluuiasque teste scriptura sacra solet propellere, quandoque tamen grandines & niues profere solet, tum videlicet temporis quando Auster contra eum fortiter spirare solet, & fieri solet quando fortior auditur strepitus, tunc enim aer in nubes condensat, nonnunquam & præcipue tempore æstiuo tonitrua producere obseruatur.

Eius ala sinistra vocatur *Aquilo*, qui flat ab illo plagæ orientalis puncto, ubi circulus polaris seu arcticus secat Horizontem. Hic ventus in sua conditione valde est frigidus & siccus, at vero ali-

N n

quantu.

quantulum de caliditate orientali participat. Vnde obseruatur esse tonitruosus præcunctis ventis, porro ob congelatiuam & constrictiuam suam dispositionem coarctat nubes ligatque aquas in glacies.

Dextra Boreala est ille ventus, quem dicunt *Circium*, atque hic flat ab eo occidentis puncto in quo circulus arcticus secare obseruatur horizontem occidentalem: Est hic ventus in sua conditione frigidus & siccus, sed aliquantulum ob eius ad angulum occidentalem propinquitatem ad humiditatem inclinatur, sed siccitas nihilominus præualere animaduertitur. Hic solet ventorum gyros seu turbines proferre, niues item producit, nubes & vapores in aere coarctat, seu potius ipsum aerem & formam vaporum inducit, ac tandem in nubes niuosas transmutat: Est etiam hic ventus fulminosus, hocque præcipue in æstate.

Horum trium Ventorum proprietatem tam in salutis quam morbi in utroque mundo productione filo quidem longiori in volumine nostro proximo ubi de Salute & morbo agemus Deo propitiante protrahemus.

C A P. VI.

De Ventis tribus Australibus cum ipsorum conditionibus in meteororum productione.

Denique Cardinalis & in meridie principaliter regnans ventus, qui à polo Antartico spirare dicitur, *Auster* vocatus est, ab hauriendo aquas ut nonnulli volunt. Hic in sua natura est calidus & humidus, vnde non modo grossas & assiduas nubes solet congregare, verum etiam largas pluias effundit: hic fulminare, aerem grossum & spissum reddere, nebulas nutrire, atque etiam sæpicule fulminare & tonitrua larga edere solet, Porro ut Boreas est ventus durus & humores indurans, ita Auster est mollis & mollificans.

Ala huius dextra flat à loco intersectionis, facta à circulo antartico in Horizonte Orientali, & vocatur *Euro-Auster*, qui in sua qualitate est calidus & humidus, at vero propter eius ad angulum Orientalem aspectum aliquantulum est calidior & non omnino ita humidus ut Auster: hic est nubifer atque quandoque tonitruorum productor.

Ala eius sinistra est *Austro-Africus*, qui flat à puncto Horizontis occidentalis ubi circulus Antarticus secat ipsum: hic ventos tempestuosos producit, quicum nubibus quandoque tonitrua concomitantur.

Hinc ergo videtis, quod intuitu vulgari atque experientia communi docti percipiunt, quod metæora quasi omnia à ventis procedunt, at vero, quid sit horum Ventorum internum profecto Ethnici nescire nobis videbantur, utpote qui ipsorum internum ageus exhalationes è terra scaruientes, atque calore solari animas inconsulte satis fecerunt: A Diuo vero Iohanne docemur *quod nesciatur vnde ventorianantur, aut quo vadant, & quod spiritus soleat spirare vbi vult*: Et Propheta ait, quod *Iehoua fecerit Angelos suos ventos, & ministros suos flammam vrentem*, quo quidem sermone perspicue explicare videtur, quod duplices sint ventorum species more Angelorum, utpote qui audiuntur & minime videntur, suntque occulti, & qui videntur & lucidi sunt, & minime audiuntur, nisi per effectum, vti in tonitru sunt fulgura & coruscationes. Atque ita & tædio tanti laboris defessi quasi & fatigati, finem huic volumini, (non sine perpetua ad Deum creatorem nostrum gratia & benedictione pro tanto fauore & illuminatione) lubentes imponimus.

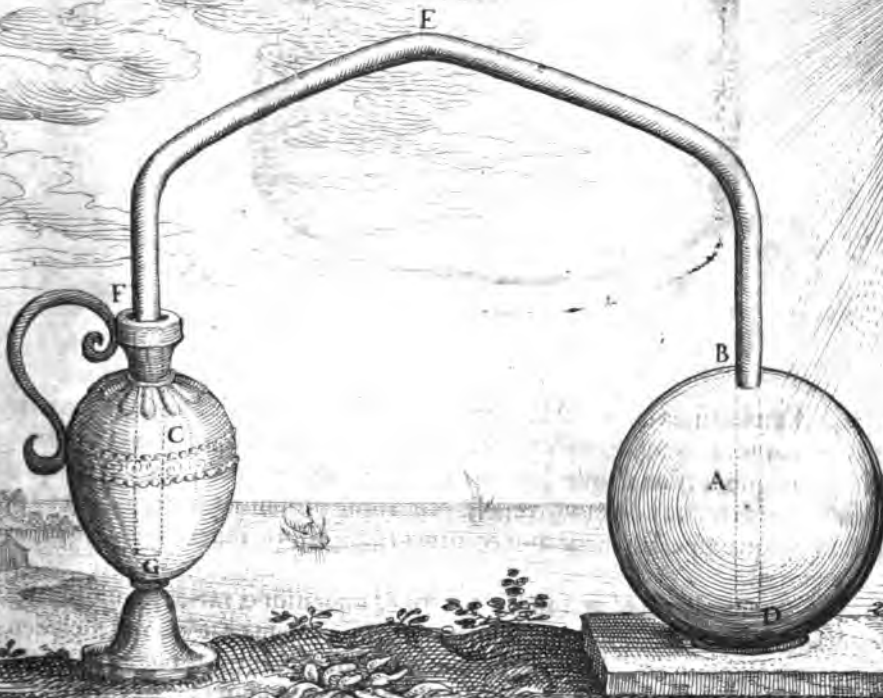
F I N I S.

DE

DE EXPERIMENTO QVODAM VNIVERSALI METEORORVM OR- TVM DIGITO QVASI DEMON- STRANTE.

*Preludium quoddam breue, in quo Machina huius spiritalis ratio per ali-
am machinam, sepius à nobis antea relatam & demon-
stratam, clara explicatur.*

IN tractatu primo Libri 1. Macrocosmicæ nostræ historiz, quandam de experimento quodam spiritali figuram delinearî curauimus, mediante qua integrum Rari & Densî mysterium, & consequenter Macrocosmî in tenebris & luce efformandi rationem ad amullum per totum eiusdem tractatum describere sedulo & serio sumus aggressi, & tamen si quam plurima alia ad rationes nostras statuminandas experimenta atque demonstrationes vbique fere in eo discursu assignauimus, tamen nihilominus principalem nostram intentionem ex ea ipsa, quam in fine cap. 6. lib. 1. Tract. 1. illius historiz depinximus, eliciendam duximus, quare melioris recordationis causa illud hoc in loco iterum explicauimus.

In qua demonstratione experientia docti asseueramus, quod olla F. G. aqua repleta, extremam curuatæ tubæ portionem F. recipiens, & pila, seu globus (fiatis ex plumbo, vitro, seu terra minime porosa) alteram tubæ extremitatem B. D. tam stricto more deglutiens, vt nullus aer exterior possit penetrare, mirum in modum exprimunt per aquam in tuba ex olla F. G. exaltatam. Densiatque

N n 2

Rari

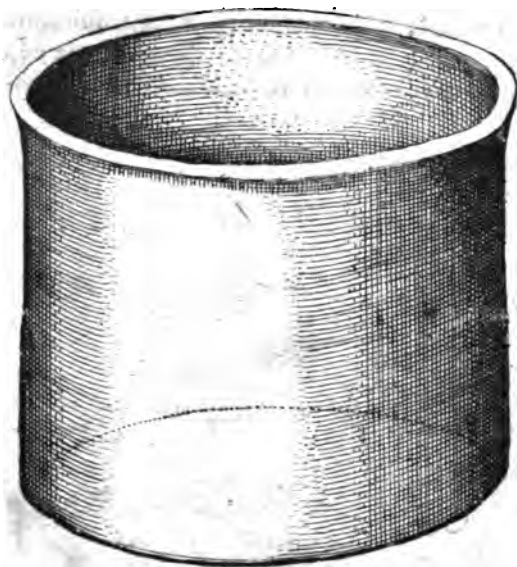
Rari mysteria. Quare si pila vitrea seu plumbea B. A. D. sit aut sole aut igne calefacta, necesse est vt aeris densi pars in pila seu globo illo per tubam inflexam B. E. E. expiret in ollam aquæ plenam, atque ita per aquæ superficiem in forma bullarum exeat, At vero refrigerente globo vel pila illa paulatim, necesse est vt aer calore prius attenuatus iam iterum incrassescat, sed quoniam pars aeris expirata est, ideo inter F. & A. spaciū atq; etiā in toto globo illo non sufficiens reperitur aeris portio, quæ aerem in vase contentum adeo spissum reddere potest, quam fuit antea, vnde fit, vt tantum aquæ in tubam inflexam sublimetur, quantum aeris subtiliatione effluerit per aquæ superficiem: at vero illam aquam ita eleuatam paulatim atque gradatim iterum (radiis solaribus aut igne calefacientibus pilam) descendere videbitis, propter reiteratam subtiliationem aeris in pila; imo vero eo profundius descendet quo aer in pila comprehensus magis erit calefactus.

Sed quoniam non adeo fortasse facile est factu hoc instrumentum, nos aliud eiusdem plane naturæ & conditionis, & vulgari apprehensionī familiarius in hunc modum construximus.

CAP. I.

De Instrumenti experimentalis Fabrica.

In primis in promptu habendum est vas aliquod vitreum vel terretum, vnius Lagenzæ quantum continens, cuius figura erit huiusmodi.

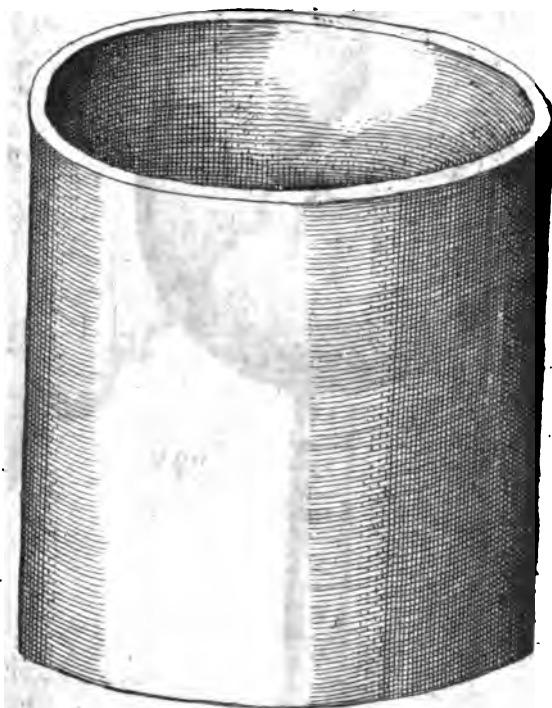

Quod vas aqua limpidissima taliter est implendum, vt non nisi vnica eiusdem quarta relinquatur vacua: at vero, quoniam aqua simplex tempore hiemali glaciæ impressionibus est obnoxia, vnde fit, vt gelu fixata neque sursum neque deorsum mouere queat, ideo vitrioli azurei quantitas in ea est dissoluenda, cuius vnione non modo repelluntur atque propulsantur intensiores frigoris impulsus, verum etiam aquæ aspectus iucundior & intuentibus altioris inuentionis atque artificii videbitur quam reuera est.

Tum postea ne istiusmodi machinæ fundamentum & operationis ratio omnibus pateat vas illud ita aqua impletum in pyxidem ligneam rotundam tanquam arcam occultam est includendum atque occultandum, forma cuius erit eiusmodi, In ipsius summitatis centro foramen, ad matracci infra describendi magnitudinem adaptatum, est faciendum: Pyxidis figura hic sequitur.

Denique

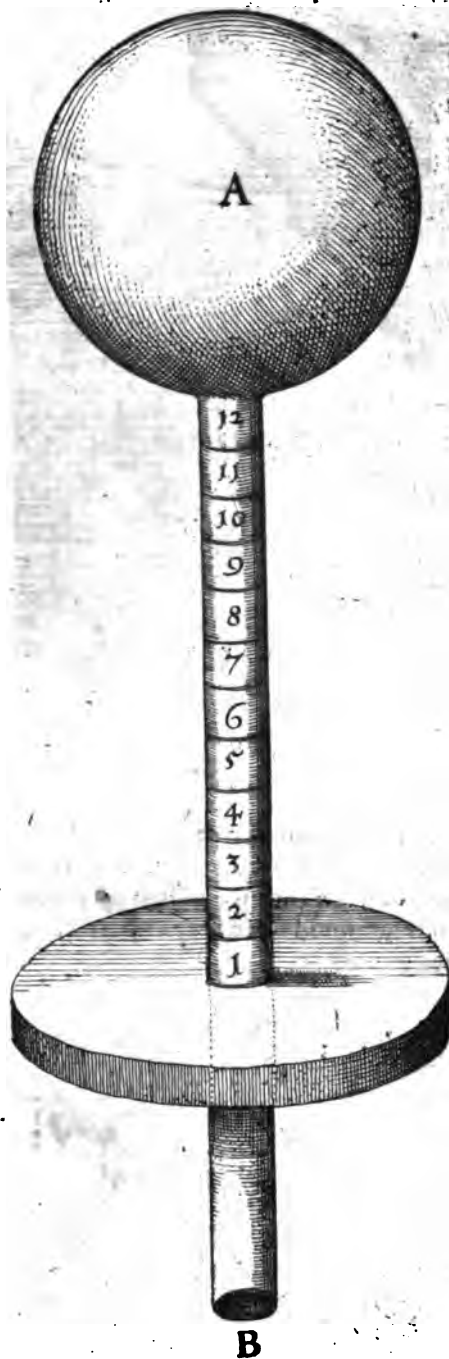

Denique eligendum est vas quoddam virreum, matraceutum ab Alchimiſtis dictum, collo oblongo, corpore fatis amplo præditum, cuius colli pars aperta in cooperculi pyxidis lignei foramen centrale immitti & firmiter fixari debet, adeo vt corpus eiusdem perpendiculariter in aere supereminet, quo facto, diuidatur colli residuum, quod inter corpus matraceuti & foramen pyxidis interest in 12. vel plures partes æquales hoc modo.

Nn 3

Denique

Denique recipiatur cooperculum cum matracco in eo ita fixatum, & igni obiciatur paulatim eiusdem corpus A adeo ut calefiat, ac tum postea immediate claudatur pixis cum suo operculo . ita ut orificium matracci B in fundum fere vasis aqua repleti immergatur , & subito percipies aquam paulatim ex vase in collum matracci sublimari.

Hoc idem sine pixide potest perfici, videlicet solo vase aqua impleto, atque matracco prius calefacto; Nam (ut antea dictum est) pixidem solummodo artificii nostri ab in doctis occultandi causa eligimus.

CAP.

De instrumenti istius experimentalis proprietate et usu.

Hoc igitur modo adaptato instrumento istiusmodi, quemadmodum hic depictum atque designatum habetis.

A. B. C. D. vas aqua impletum.

E. F. G. H. I. K. Pixis lignea cuius E. F. G. H. est cooperculum.

L.M.est

Experimentum Vniuersale

L. M. est collum matraceut cuius Loricium aquæ immergitur.

N. est foramen in cooperculo, per quod pars colli aquæ immersa ingreditur.

M. est matraceut portio in partes duodecim æquales diuisa.

O. est corpus matraceut perpendiculariter erecti.

ad eiusdem proprietatem & vsum prope progrediendum operæ pretium putamus. Inprimis igitur obseruandum est, quod calefacto corpore matraceut O. aer in eo comprehensus à calore externo calefaciente subtiliatur, & subtiliatus locum spaciosiorem requirit ad suam existentiam comprehendendam, vnde fit, vt maior aeris portio, in corporis illius concauo à frigore congregata & contracta, iam à calore plus minusue subtiliata atque dilatata, ampliosem requirat locum pro sua existentia, atq; ob hanc causam eius portio in aerẽ apertũ egredi cogitur, dũ calefcit vas seu matraceut corpus. Hinc igitur factum est, quod imposito matraceut colli orificio (calefcente adhuc vase) in aquam, quo magis corpus illud paulatim frigescit, eo magis etiam & gradatim aqua in matraceut cololum sublimatur, videlicet à gradu 1. & 2. & tũ postea à 2. ad 3. cuius rei ratio est huiusmodi, videlicet, quoniam actio frigoris omnimodo est illa caliditatis contraria, quare si calor sit (subtiliare, atque locum ampliosem seu magis spatiosum pro re ab ipso subtiliata seu attenuata requirere, sequitur inde, quod vice versa frigoris sit rem à calore discussam & rarefactam inspissare atque congregare, & in locum arctiorem redigere. Hinc ergo factum est, quod gradatim euanescente caloris virtute, & consequenter inualefcente frigoris virtute, quoniam maior aeris portio attenuatione à valis conueniente expulsa est, & nouus aer sufficiens ad spiritum inualefcens proportionem, ob mediæ impedimentum, in vasis ventrem attrahi non potest, ideo necesse est, vt aquæ portio suppleat eius defectum, atq; loco aeris in matraceut collum eleuetur, quoniam aer subtiliatus vniuersam corporis cavitatem olim implens, iam stiptica & congelatiua frigoris facultate in locum angustiosem contractus, vacuum in vase à natura nullo modo admissum relinqueret, sine aquæ supplemento illud spatium implente: quemadmodum alibi latius.

Attracto ergo atque sic eleuato aqueo corpore, ob successiuam frigoris irreptionem atque exuberantiam, necesse erit, vt in perpetuum successiuum frigoris aut caloris incrementum aperis oculis discernatur, nam, si modo vel aer vas illud circumambiens, vel aliquid magis corporeum vasi appositum seu adhærens coalescat, quo vel aer ille circumstant, vel res vasi applicata intentior erit in calore, eo magis deorsum versus pixidem declinet, à qua in collo exaltata verbi gratia, si secundum frigoris statum aqua steterit in gradu 6. vel 7. colli caloris incremento, siue sit in aere circumsepiente, vel manus seu alterius rei applicatione corpori, per tot gradus descendet aqua, per quot caloris proportio erit aucta in aere incluso.

Huius rei ratio in promptu est, quoniam scilicet, quo maior (vti dictum est) fuerit caloris proportio, eo etiam maior erit aeris inclusi subtiliatio seu rarefactio: at quo rarior & subtilior erit res facta, eo locum appetit latioresem & magis liberum pro sua existentia: nam vnus aquæ pugillus dilatatus in aerem decies tantum requirit loci in quo comprehendatur, quantum sibi in aqua sua consistentia vindicaret, atque eadem etiam est ratio seu proportio inter aerem & ignem; nam aer incensus calore migrat gradatim in subtilitatem ignis. Hinc ergo est, quod aer in vasis corpore inclusus & à frigore olim contractus, & in arctiorem locum redactus, iam caloris accessu dilatatus, detrudat aquam in collum sublimatam deorsum, vt pro maiore vel minore suæ rarefactionis ratione locum sibi comparet ampliosem, aut angustiosem. Nonne docemur experientia, quod aqua in vaporem ignis violentia redacta, locũ vastioresem pro sua libertate requirat? Quicumq; ergo se exactius ad huius rei inquisitionem accingerit ipsum experimentis à nobis & c. 1. Exper. 12. & Exp. 13. & Exper. 16. Tract. 1. Part. 7. lib. 3. c. 1. Reg. 6. & Reg. 7. prolatis referri volumus, vbi infinitam naturæ seipsam dilatantis facultatem luculenter expressimus: Porro & in puluere Bombardali hoc idem euidentius ignaris explicatur, cuius parua in substantia sua terrea portio in fumum magnum in stans nubis ingentis conuertri solet, omnia secum rapientem & confringentem, si eius libertas spatiosa impediatur, sic etiam in extractione aquæ fortis ex sale petræ & vitriolo constat recipiens, maximum spiritus eius ex retortæ orificio exilientes comprehendere deprehendimus. Concludimus igitur, quod calor dilatando faciat aerem in corpore inclusum aquam in collo sublimatam repellere, quo ipse dilatatus sibi locum acquirat ampliosem, secundum maiorem vel minorem caloris effectus in aere inclusi dominationem.

At vero decrefcente & languescente caloris effectũ, frigoreque gradatim reuiuifcente atque prædominante, necesse est, vt omnis caloris præeuntis virtus atque operatio tollatur, atque vt è contrario frigoris proprietas & actus illi caliditatis contrarius producat. Hinc ergo est, quod vt in caloris actu aqua in collo eleuata deorsum est impulsã, sic iam contraria frigoris affectione effectus contrarius proferri solet.

Huius autem rei ratio est huiusmodi, quoniam scilicet vt caliditatis proprietas est, subtiliare & rarefacere, in quo actu spatium latius requiritur ad substantiam subtiliatam comprehendendam,

ita quidem è regione frigoris officium est inspissare ac densum facere, illud quod subtiliauit calor, in qua eius proprietate contrahit illud in minorem locum & quantitatem quod dilatauit calor: & quo magis intulstant frigiditatis effectus, eo etiam magis constringitur aer, & in locum arctiorem comprimitur.

Hinc ergo est (ne vacuum committeretur) quod totam illam aquam, quam caloris actus deorsum trudebat, actus frigoris contrahendo aerem sursum attrahat, & per tot gradus magis sursum illam vehat, per quot frigus in suo dominio exalatur supra caloris potentiam.

Quod autem ad harum proprietatum rationem initialem attinet, illa quidem abunde à nobis explicata est lib. 1. ca. 4. partis primæ huius, ubi agitur de principijs meteororum accidentalibus &c. atque eandem etiam in sequentibus luculentius enucleabimus.

C A P. III.

De vario istius instrumenti experimentalis usu.

Tamet si præcipuus in istiusmodi instrumento demonstrando scopus sit, ut ab eius actione duplici motu contraria, aptissima meteororum speculatio eliciatur, mihi tamen hoc in loco obiter propositum est, de vulgari eiusdem usu ad contemplationem nostram sequentem minime impertinenter verba facere.

Generali ergo ipsius actione restrictiua seu aquæ sursum per aeris contractionem, Densi seu (pissitudinis cuiusque rei rationem percipimus, quæ quidem naturæ actio à frigore (vni superius relatum habetis) prouenit, actione vero dilatationis mediante, qua aqua deorsum, propter aeris inclusi dissipationem & resolutionem, propulsatur, Rari seu subtilitatis in natura, causam percipimus, quæ proprietates à calore derivatur: vnde certum est & citra omnem dubitationem certiores tumus facti, quod nihil in vniuerso naturæ regno rare fieri aut subtilari possit, nisi mediante luce seu igne, siue sit visibilis seu inuisibilis, cuius effectus est calor, & vice versa, nihil condensari aut constringi seu inspissari posse, ubi tenebræ dominium non habent, utpote quarum effectus est frigiditas, uti supra loco antea citato luculenter explicatum est.

Vtus eius magis peculiaris est multiplex: nam imprimis & magis euidenter solet naturalem aeris externi statum & temperamentum in calore & frigore indicare. Nam quo magis sursum per colli gradus tendit aqua, eo maior est frigoris in aere dominium, vnde tam in qualibet anni quarta, quam in die septimana per exaltationem aquæ de gradibus frigoris iudicare possumus: imo vero & in eodem die caloris solaris & frigoris conflictus percipiemus, & per multa alia obseruatu digna. Porro etiam eadem plane ratione per motum contrarium caloris dominium in qualibet anni quarta die vel hora eliciemus: quæ quidem obseruationes sunt res momenti haud exigui, in naturæ & mysteriorum eiusdem enucleatione.

Præterea illiisdem effectus à calore vel frigore aduentitijs præstari solent, vnde fit, ut si solum manum super corporis matracci fundum applicauerimus, aer inclusus à calore membri applicati subtiliatus, ictu quasi oculi aquam deorsum inclinare vrget, remotaque manu à vase, aqua protinus in locum suum pristinum à frigore naturali ei assignatum aspirare gestit.

Denique debita istiusmodi instrumenti obseruatione, & vigilanti aquæ motus animaduersione, calores fornacum chymicarum mensurare possumus: nam si duo huiusmodi instrumenta in promptu habeamus, quorum vnum aeris naturaliter affecti clementiæ expositum sit, alterum vero foramini ex fornace spiranti applicatum rationem producent adaptationis vnius ad calorem artificialem alterius ad illum naturalem, ac tandem illud artificiali applicatum rectificabitur in suo gradu per hoc naturale. Vnde facillimè erit elicere vnitatem proportionis in calore artificiali hoc modo, videlicet adaptando gradum caloris in aere naturali ad illum artificialem, verbi gratia, si calor instrumenti naturaliter dispositus aquam repercussit solummodo ad gradum 7. at vero calor instrumenti fornaci applicati illam ad gradum 4. depresserit, tum obseruare mihi licebit, ignem artificialem excellere illam naturalem per tres tantummodo gradus, quare, si calor in aere naturalis in posterum diminuatur, & aqua ad 8. vel 9. gradum ascendat, expectabo, quo ad aqua in instrumento artificialiter applicato per eandem proportionem ascendat ad gradum 5. vel 6. Ita ut semper obseruet in sua distantia proportionem triplam, quæ calori artificiali est ascribenda, & sic in cæteris.

Iam vero ad secundam huius libri partem accedam, ubi de meteororum generationis contemplatione stricta, ad instrumenti istius spiritalis actionem seu proprietatem ratione habita Deo propitiante discurremus.

P A R S S E C V N D A L I B R I
huius Experimentalis.

CAP. I.

De primaria condensationis & congelationis ratione.

VT caliditatem & eiusdem effectus à Deo patente effluxisse à nobis in superioribus abunde declaratum habetis, ita quidem etiam frigiditatem & eius effectus à Deo latente ortum sum primordiallyter duxisse ostendimus, nec tamen fuit frigiditas (quamuis ex tenebrarum & hylæ ventre parta,) vel loco vel tempore quid actu, prius quam & caliditas suam in mundo sibi vendicauit essentiam; nam frigiditas non aliter in mundo esse cognoscitur, nisi quatenus natura & proprietate caliditati omnimodo opponitur, & tamen, Deus latens, quoad nos, putatur esse tempore Deo patente antiquior, quoniam ante mundi creationem incognitus erat, & otiosus quasi, respectu capacitatis humanæ, vnde à Cabalisticis & Rabbis Hebraicis AEN dictus est, hoc est nihil, & non ens, quippe qui sibi ipsi solummodo cognitus & in se consistens, talem enim fecerunt in occultis philosophia peritiores sapientiam ante mundi fabricam, videlicet principium tenebrosum, ætæna habens in sola potentia, vnde & illam in hoc respectu Aleph tenebrosum dictitarunt, hoc est quod nondum è tenebris effulgit, sed radios suos reflexit in seipsum, vnde Mercurius Trimegistus dixit, *Monas generat Monadam & in seipsam reflexit ardorem suum*: si igitur omnis ardor & feruor sit à reuelatione, & ab effluxu hoc est ab actu diuino reuelato, videlicet ab emissionem & emanationem fulgoris diuini, à centro tenebrarum ad eiusdem circumferentiam, quando scilicet Deus latens conuersus est in Deum patenter seu Aleph tenebrosum in lucidum, sequitur, quod omnis algor & frigus ratione contraria procreetur, nempe à contractionem radiorum diuinorum in se, in quo actu medium aerem calore priuatum (vt pote qui ab actu emissionem & non retractionem luminis diuini oritur) locum cedit frigori, quæ qualitas habet suum nomen & dominium non aliter à priuationem caliditatis, quam siccitas ab absentia humiditatis: & quo magis Deus contrahit vel abscondit in se seu suo centro suum actum, eo etiam magis abundat frigus, dominiumque habent tenebræ densæ & terrestres, quare & in tali casu aer vertitur in nubes densas & tenebrosas, in pruam, in niues, grandines, atque etiam in gelu, quoniam sapientia (quæ est vita spiritus mundani, & consequenter vniuersi mundi) retrahens seipsum à circumferentia centrum versus, contrahit etiam & spiritum, cui non aliter est vita quam in corpore, atque etiam tam immensus est materiæ creatæ ad formam centram creatam appetit, vt illam naturali quodam instinctu sequatur, eique obediens sit, tam ad dilatandum quam ad contrahendum, secundum spiritus creatantis voluntatem, ac si vehementer formidaret, ne deserendo radios benevolos sui creatoris, deformis redderetur & plane nihil, qualis erat in principio. Hinc ergo est, quod in hoc mundo tot contraria ex binario genere consistentia habemus (vnde à Pythagoricis numerus binarius numerus dicitur confusionem & imperfectionem) videlicet tenebræ & lux, nox & dies, Diabolus & Deus, mors & vita, quies & motus, nihil & aliquid, peccatum & iustitia, quorum his lucis illis tenebrarum præsidet princeps; quamuis reuera hæc omnia centrali considerationem non sunt nisi vnum, vnde certum est, quod vnum est omnia, seu vt in sacris literis habemus, Christus seu sapientia est omnia, vel principium & finis, vel Alpha & Omega, vel centrum & circumferentia: nihilominus respectu varietatis actionum, sine qua nulla in mundo esset mutabilitas, nulla in rerum natura generatio & corruptio, hoc vnum in res, quoad nos mortales, varias diuidi atque distribui videtur: nam absoluta contractionem generali radiorum diuinorum omnia in se creantiam, necesse est vt mundus in nihilum redigatur: particulari necesse est, vt illud indiuiduum, ad quod spectat illa priuatio seu retractionem, etiam patiat mortem, vel eo propinquius ad mortem tendat, quo efficacius ad se & in se euocat vel contrahit Deus radios benignitatis suæ, quod etiam ab his Prophetæ regii verbis aperte satis est colligendum, *Deo abscondente faciem suam creatura conturbantur, recipiente spiritum eorum expirant & in puluerem suum reuertuntur, emittente spiritum suum re-creantur*: Psal. 104. 29.

Vbi per occultationem faciei suæ intelligitur radiorum suorum viuificorum auersio vel contractionem magis minus in se, per receptionem & absolutam contractionem, vnde fit completa vitæ priuatio, motusque vitalis ablatio, & corporis fixatio, & in puluerem reductio. At vero, per emissionem spiritus ipsius mortua resurgunt, ægrota ad pristinam reducuntur sanitatem, & reficiuntur bono, atque in statu vnitatis atque entitatis specificæ permanere animaduertuntur.

At hinc dicit psalmista regius, *Vita adest benevolentia Iobona*. Psalm. 30. 6. Et alibi, *vita sicut pennis* Psal. 36. 9.

Et alibi, *vita prorogatio benignitas DEI, Psal. 90. 14.* Et Iob dixit, *Visitatio sua conseruauit spiritum meum, Iob. 10. 12.* Et Moyses, *Ipsa leuauit Deum tuum vitam tuam, & longitudo dierum;* Sed de his apertius alias.

Ex his igitur luce meridiana (ni fallor) clarius apparet, quod contractione seu reflexione radiorum diuinorum in se frigus oriatur, hoc est caliditatis absentia: & à frigore congelatio facta est, & quies, & motus ablatio, atque consequenter mors seu vitæ priuatio. Hinc ergo est, quod terra, ultimus seu extremus in rerum natura ordo maxime quiescit, immobilis est, atque fixa, utpote frigiditate incrassante & contrahente perfusa. Est ergo primaria congelationis & constrictionis origo à DEO centraliter latente, radiosque suæ bonitatis in se ipsum contrahente & reflectente (vt Mercurius Trismegistus habet,) vel vt propheta Dauid vult, *abscondente faciem suam, vel recipiente in se spiritum suum Psal. 104.* vt vice versa primarium resolutionis & dilatationis initium est à Deo patente, radiosque seu spiritus suæ bonitatis vndique huc atque illuc pro placito suo emittente, iuxta illud propheta regii, *creatura à Deo emittente spiritum suum recreantur*, vel vt Mercurius Trismegistus vult, Cum Pimander se reuelare voluit, omnia in lumen conuersa sunt iucundissimum, &c. Sed de hoc principio reuelato seu luce primaria in lucem redacta in consequentibus latius agemus.

CAP. II.

De primaria subtiliationis atque dilatationis occasione
atque origine.

Condensationis atque inspissationis causam primordiale Dei latentis effectus, frigora scilicet, fuisse indicauimus, nunc autem subtiliationis & dilatationis causam à Dei patentis actionis efficacia originaliter profluxisse demonstrandum esse necessarium putamus. Vt igitur secundum exilem hominum capacitatem Aleph tenebrosum seu Deus latens quiescere hoc est otiosus minimeque actiuus atque consequenter in sola potentia existens à Cabalisticis existimatur, hoc est respectum habens ad nihil, vnde & à Cabalisticis NIHIL dicitur, sic etiam è regione per Aleph lucidum Deum patens, h. e. Deum agentem, seipsum reuelantem, omniaque emanatione sua verboque lucido illuminantem atque creantem, intellexerunt, similiter vt frigoris natura est, condensare, incrassare, quiescere, & minime agere, nisi sit reagendo, h. e. propulsando calidum actiuum in frigus; Quidem videmus quod vice contraria caliditatis natura sit subtiliare, nunquam quiescere, sed in actione semper versari, eius contrarium ergo est frigiditas. Ex quibus considerare fas erit, quod caliditas sit Dei patentis actiuum partus & primogenitura, vt frigiditas est Dei latentis soboles immediate procedens, locumque & seriem suam tenens inter progressum illum, qui fit à Deo latente ad Deum patens, hoc est, inter Deum respectum habentem ad nihil, & ipsum ad mundi vel creaturarum eiusdem informationem intentum; vnde fit, vt fons frigoris sit sola potentia, utpote quod cum sit qualitas, est tamen per se potentialis, & non introducit in actum, nisi respectu ad caliditatem habito, vnde ipsius denominatio est respectu caliditatis, nec quidem agere solet nisi quatenus reparitur, & quasi reuerberat actiones à caliditate ortas. Cum tenebris ergo quiescit frigus instinctu naturali, cum luce regnat & agit calidum; atque hinc est, quod vt caliditas ad rerum generationem vt plurimum conducens obseruatur, sic etiam frigiditas est semper priuationis comes, & tamen ambas has qualitates contrarias ab unico Deo in essentia emanare certum est, proprietate vero differente, vnde dicit Sapiens, *Eccles. 7. 14. Bonum & malum, vita & mors, paupertas & diuitia à Deo sunt.* Nam ea ipsa natura quæ est generationis, est etiam corruptionis author & occasio. Abscondente ergo Deo faciem suam, hoc est ad naturam suam occultam inclinante, regnat frigus & languescit calor, emittente vero spiritum suum, hoc est seipsum manifestante seu reuelante, augetur caliditatis effectus. Per Deum ergo in simplici sua essentia consideratum, sine vilo ad creationem respectu, Deum latentem intelligimus, at per verbum significauerunt scripturæ sanctæ secundam personam, primam emanationem in mundum, lucem in mundo increatam, mediante qua omnia sunt facta & sine ea nihil, vti apud Iohannem habetur, verbum ergo in sua virtute agit, atque eius actionis effectus producit calorem, & calor ad diuini sui parentis imitationem semper mouere gestit, & ab actione nunquam quiescit, sed dilatando atque attenuando laborat, atque ea destruere nititur, quæ frigiditas construxit. Hinc mors atque vita, generatio & corruptio, hinc crassum & subtile, hinc cælum & terra, hinc lucidum & tenebrosum, hinc motus & quies. Sed diuersam harum qualitatum dispositionem, cum cuiuslibet ipsarum principio primordiali luculenter nos docuit Propheta regius in his verbis. *Qui deicit gelum sicut tanquam frusta, ceram frigore eius qui consistat; Emissens verbum suum liquefacit ista, simul ac efflat ventum suum effluens aqua, Psal. 147. 17.* Quo sermone colligere licet, quod Deus in frigida sua proprietate incrassat tenuem aerem in gelu & niuem, & pruina (vt ante versu præcedenti luculenter explicatum est) At vero per verbum suum, hoc est, per sui ipsius reuelationem, ea sic à frigore incrassata & condensata iterum subtiliatione resoluuntur, & à terrestri spissitudine in aquam, & ab ea in aerem educantur.

Correlatiuum ex Demonstratione.

Hæc omnia, quæ jam de frigore & calore sunt narrata, ab effectu (mediante machinâ nostrâ experimentalî) optime indicantur. Nam quod ad frigiditatis naturam in primis attinet, obseruamus, quod prædominante ea in aere aperto vel in corpore matraccî, aqua magis magisque eleuatur sursum, cuius rei rationem in promptu habemus, videlicet, quoniam aer inclusus olim à calore externo dilatatus, nunc adueniente & insultante frigore, magis magisque pro frigoris intentione & dominio contrahitur, quæ contractio fit à necessitate & instinctu naturali, at vero, quoniam vacuum in rerum natura non admittitur, ideo necesse est, quod aqua huic aeri incluso contigua, impleat illum locum, quem antea aer ob suam dilatationem occuparat, atq; ita sursum visibiliter eleuatur, propter intensæ frigiditatis præsentiam, & quo magis dominabitur illa frigiditas, eo etiam magis gradatim in altum attolletur aqua. Vice versa prædominante calore in aere externo, vel vasis superficie, aer internus seu in vase inclusus dilatabitur, propter rationes à nobis superius allegatas, & in dilatatione sua locum requirit ampliorem, quo contineatur. Vnde etiam & aqua à frigore olim prædominante attracta jam vt aeri dilatanti locum cedit, descendit, & se per tot gradus humiliare videtur, per quos calor frigori præualere obseruatur. Atq; hoc ad generalem huiusce machinæ cum re naturali considerationem accipere. Nunc vero ad magis particularia transgredemur.

PARS III.

De stricta Meteororum inquisitione ex istius machinæ proprietatis obseruatione.

CAP. I.

De ventorum Origine.

Alibi à nobis vbertim est declaratum hocque iuxta sanctæ paginæ doctrinam, Deum esse actum actuum Creaturarum creatorem, firmam luminum, & vitæ motusque fontem. Hic omnium rerum fons, hic spirituum spiritus primarius, unitatum unitas, seu circuli vniuersi centrum, Verbum suum emisit, hoc est lucem suam olim contractam, & in se, hoc est, centraliter occultatam manifestauit, per quam lucis suæ diuinæ seu verberationem (quæ est Tetragrammati virtus, seu ipsum verbum diuinum, seu lux in mundo quam mundus non comprehendit) omnia in sola potentia existentia in lucem & Esse mirabiliter produxit, iuxta illud Psalmistæ regii. *Verbo DEI firmati sunt caeli, & spiritu ab ore eius omnis virtus eorum*, Psalm. 33. Vel vt Dominus Petrus vult, 1. *Patr. 3. Cælum primo & terrâ ex aqua & per aquam mediante verbo DEI.* Hæc ergo lux omnia creans & omnia centraliter mouens, completo tertio creationis die, posuit tabernaculum suum in sole; hoc est, centrali habitatione solis, tanquam omnium creaturarum pulcherrimam, & munditie ac puritate dignissimam. A solis ergo fonte est vitæ scaruigo, lucis tam cælestis quam elementaris emanatio, & spiritus vniuersalis anima & actus, cui ergo & omnes alæ stellæ velut imperatori solium & sceptrum tenenti obtemperant, Sed & ipsas virtutes in spiritum mundanum agnoscere videtur Sapiens, idque his verbis expressissimis. *Postquam occideris sol iterum ad locum suum aspirat, vnde oritur, properat ad meridiem & circumit Aquilonem, & conuersione sua circumiens properat aer*, (vel vt Hieronymus interpretatur) *spiritus*, at Paganus hic habet, *Subinde circumuolando ventus, & ad circuitus suos reuertitur ventus. Ecclesiasticus cap. 1.* Et reuera, cum anima & actus mundi sit à sole invisibili seu interno, in sole visibili tabernaculum suum statuente, non est dubium, quin omnis spiritus mundani visusque motus originem suam duxerit ab eo fonte, & consequenter omnem aeris vniuersi motum seu exagitationem esse à solis centrali, quasi intimo rerum omnium principio agente. At ventus ab ipsis philosophis Ethnicis (quorum doctrinam nostræ ætatis Christiani quasi diuinitum amissitum præcipue sequuntur) nihil aliud esse dicitur, quam aer motus seu exagitatus, quare sequitur, quod omnes emittentis aeris motus à quacunque terra orientur, à principio huiusmodi interno centrali, quamuis differentiis mediis excitetur: Sed hoc non solummodo à sacris scripturis confirmatum habemus, verum etiam ab ipso Peripateticorum principe, Aristotele nempe, etiam sibi ipsi in hoc contradicente, à quo venti (in hoc haud inconsulte) dicuntur filii Titanis Astræ & Auroræ, vt pote qui à calore solari procreantur, quoniam solis est aerem reddere subtilem & rarum, hocque præcipue in Aurorâ; at vero dicuntur mandatis Iunonis obedire, quatenus non flant nisi in medio aereo, quod

quod *sumo nuncupatur*. Vnde sat liquido demonstratur, quod in hoc Aristoteles & Salomon conueniant: videlicet aerem siue ventum à radiis & motu solari gubernari. At vero ventorum motus varietatem à variis solis & cæterarum erraticarum aspectibus seu reflexionibus accidere certum est, atque Astronomorum peritorum experientia comprobatum. Cum vero omnes stellæ vitam & Esse luminosum à sole accipiant, inde sequitur, quod omnes Planetarum actiones ab ipsorum propter diuersos ad inuicem aspectus influentis profluentes originaliter à Solis anima seu vnitare centrali proueniant, nec mirum, cum ab eodem igne diuersos oriri videamus effectus. Verbi gratia, calefacit clementer, torrefacit & vrit sine misericordia, humectat per accidens, quod fit subtiliando, & tamen de sicca humiditatis ablatione à terra calcinata viuificat & destruit, reflexione corpora magis cruciat, in angulum contractus viuaciter penetrat, expansus euanescit. Pariter sol agit diuersimode, secundum media diuersa per quæ transit, verbi gratia, in aere calefacit suauiter, in aqua magis temperatur eius ardor, terram quandoque fouet, graminaque & herbas & arbores, vegetare facit, & quandoque terram & eius fructus comburit & findit excessiuo suo calore: at vero, nihilominus sol est in temperatura sua essentiali temper idem, nec variare cernitur, nisi ob mediõrum & corporum diuersitatem: nam in aere aperto clementer fouet, at mediante speculo ardente crudeliter vrit, & tamen semper in se est idem & eiusdem virtutis solummodo pro more passiuo recipientis varie agere obseruatur, verbi gratia, in cælo radios suos communicat corporibus planetariis, qui iterum reflexione secundaria vel tertiaria, hoc est ab vno Planeta ad alium, secundum diuersitatem distantia locorum, & differentiam corporum, & varietatem aspectuum, varios in elementis proferrunt effectus: hinc ergo est, quod cum Deus vult hunc vel illum effectum, pro placito suo, secundum naturæ ordinem, in terra vel aere procreare, tunc huc vel illum Planetam respicit, cuius aspectu & cæteri planetæ se inuicem respiciunt, atque hinc inde venti varij oriuntur, quorum animæ nihil aliud sunt, vt ante est copiose declaratum, quam spiritus seu dæmones, à variis cæli mundis seu orbibus planetariis influxionibus occultis deorsum demissi; hinc diximus in præcedentibus, quod Angelus soli præsidens sit Metatron, quem nihil aliud esse explicauimus secundum Cabalistarum doctrinam, quam emanationem illam primariam, seu sapientiam illam lucidam ante omnia creatam, à qua omnia tum postea sunt creata, cui etiam omnes angeli boni obedire atque obtemperare solent, non aliter quam cæteræ stellæ soli virtute, luce, & dignitate postponendæ sunt, & consequenter omnes illi præsides angelici seu intelligentiæ, quibus orbium illorum lucidorum imperium attribuitur: quia spiciente sapientia à suo palatio centrali, in solis visibilis meditullio existente, solis inuisibilis mandata & voluntatem, tanquam dõmini diuini & vniuersalis perficiunt.

Correlatio ad machine illius nostre proprietatem.

DEVS, Lucis, & consequenter caloris (qui est lucis effectus fons & origo supernaturalis) posuit tabernaculum suum in sole, à quo fonte naturali vim igneam dat cælo & elementis, deinde elementatis tam cælestibus, cuiusmodi sunt stellæ erraticæ & fixæ, quam sublunariis, inter quæ fulminaris ignis & ille terrestris primum sibi vendicant locum: Si ergo aereus spiritus alteretur à calore immediate, igneo, seu ab agitatione seu motione violenta, vt in duorum corporum collisione & rotæ circumvolutione liquet, hoc respectu principii naturalis oritur primordialiter à Sole, qui vim suam centalem, tam mouentem & agitantem, quam calefacientem à Deo, mediante suo angelo Metatron accepit, videmus ergo, quod mediante Calore, cuius pater est sol, aer seu spiritus vniuersalis, & consequenter particularis regatur, & dilatatione moueatur atque circumducatur, non aliter quam halitus humanus introducit & extra spiratur, mediante anima humana. Particularis ergo spiritus in vitro seu matraco inclusus, caloris præsentia dilatatur, & in dilatatione sua ampliorem requirit locum, ita vt eius spissitudo quam congregauit frigus, jam dissipetur & pellatur in partem contrariam scilicet caloris.

Siccitiam in ventorum Hyemalium generatione certum est, ipsum solem primum obtinere locum: Ratio in promptu est, quoniam scilicet sole in partibus vltra æquinoctialibus prædominante, & mirum in modum propter radiorum suorum perpendicularitatem ibi locorum calefaciente, necesse est, vt aer tempore æstatis nostræ, sole videlicet Taurum Geminos Cancrum & Leonem habitante, frigore condensatus, jam (tempore dico apud nos brumali) iterum præsentia solis propinqua dissoluatur, subtilietur & ob subtilitatem suam locum ampliorem requirat, in quo continetur, quare crassior aeris pars in partem seu polum mundi oppositum ab Austro Septentrionem versus vt plurimum tendit, idque minori vel maiori violentia, secundum maiorem vel minorem solis actionem in aere, in plagæ illius aperto. Hinc ergo fit, quod Venti Australis sint tam frequentes in tempore apud nos hyemali, videlicet propter attenuationem aeris in Antarctica æquatoris parte, quæ fit præsentia solis, vnde etiam euenit, quod in illis quartæ seu plagæ ita rarefactus,

linea æquinoctialis limites transit, atque partes boreales violèro modo petit, atq; hinc generantur venti illi Australes, quorum flatum pluuiz ideo concomitari solent, quoniam aer ille, à regione Antartica Arcticam versus recedens, animam in se solarem habet, mediante qua ita vehitur, vnde fit, vt calidi sint isti venti: hic autem aer subtiliatus se cum denso aeris borealis miscens, illum procius sua præsentia multiplicat in quantitate, vnde resistentia venti occuko modo flantis à Septentrione, inspissat, & sua anima inspissatum in aquæ guttulas dissoluit; sed de his infra latius. Nonne videmus hoc omne per machinæ nostræ contemplationem expressum? vbi aer inclusus frigore condensatur, calore vero rarior est factus, & in rarefactione sua comprimit aquas, & locum magis spatiosum requirit. Ad ventum vero Borealem quod attinet, eadem est illius cum altero sibi opposito ratio; nam aere tempore nocturno in meridionalibus partibus valde præsentia solis claro & potenti, & ob reflexionis virtutem, seu applicationibus cuiusdam planetæ cum eo multiplicaram calefacto, quærit Borealem partem, inprimis Zonam tepidam, deinde temperatam, at denique frigidam illam vbi nostri sunt antipodes, hocq; in forma venti meridionalis, semper aerem densum ante se in sua dilatatione pellens versus punctum Arcticum, non aliter quam in machina nostra videmus, aerem in concavitate matræci inclusum dilatatione pellere ante se aquas densas. Inde aer ille in forma Austri persequens, radiis solaribus ita animatus, partim ab extrema poli frigiditate, partim à compressione loci, & partim à caliditate, sua inclinatione violenter à parte Boreali versus æquinoctialem pellitur, & si radiis atq; spiritibus simul atque cum illis planetæ applicantis, præcipue si sit Mars, fortiter muniatur, cum fulgure ac tonitru accidit iste flatus, quales læpissime prouenire videmus instare, at si debiles sint spiritus inclusi animantes, tunc cum niue & extremo frigore veniunt, quales cernimus in hyeme. Sed hic inprimis notum facimus, quod si ventus ille apud Antipodes Australis accidat æstiuo tempore, & præcipue sole existente in cancro vel prope tropicum illum, tunc experientia docti sumus, aerem illum subtiliatione ab Austro pulsum, & per Arcturum transeuntem, ob solis ad illam plagam propinquitatem, ab Aquilone non niues neque grandines, sed vt plurimum pluuias ob loci naturam frigidam facere, quod fit, quoniam radii solares, in partibus Borealis iam potentiores ob reflexionis directionem facti, & seipso cum aere dilatato permiscetes, vt pote illum animantes & Septentrionem versus pelles, fortiter agunt contra frigidam poli naturam, illamq; laxant. Nonne apertis oculis hoc idem per machinæ præcedentis proprietatem percipimus? Licet etiam illud quod à sapiente superius allegatum est, istud satis superque confirmare videatur. *Ortus* (inquit ille) *sol. postquam occiderit iterum ad suum locum aspirat vbi oritur, properat ad meridiem vt circumueniat ad Aquilonem, conuersione sua circumiens properat aer* (vel vt alii volunt) *ventus, & secundum circuitus suos reuertitur.* Quibus innuere videtur, quod venti animantur à spiritu solari, cuius spiritus internus est ipsa lux increata, quæ posuit tabernaculum suum in sole, qui vt est spiritus spirat centraliter in se, circumferenter in aere, seu spiritu creato, seu vento externo, hoc est, extra se ad patris sui voluntatem perficiendam. Hinc dixit Propheta, *Ventus facit mandatum DEI, Baruch. 5. 6.* Et Evangelista, *spiritus vbi vult spirat, Ioann. 3. 8.* Et Psalmista regius, *Qui educit ventum è thesauris suis, hoc est ex occulto aeris seu cæli sinu, Psal. 135.* Sic etiam dictum est, *Iehouam adduxit ventum orientalem in terram tota die illa & nocte: Et conuertit Iehoua ventum occidentalem valde fortem &c. Exod. 10. 13.* Et alibi, *Impellit Eurum in caelos, & inducit robore suo Austrum, cum impluisset super eos carnem, Psal. 78. 26.* Et alibi, *Deus aptat pondus vento seu aeri & appendit aquas in mensura, Iob. 28. 25.* vnde manifestum est Deum, seu Verbum, seu Sapientiam, ex palatio suo sese nempe intuentem, vel pro placito suo exilientem, dare animam ventis, imò vero & in ventis præsentialiter adesse quod confirmatur *Psal. 18. 8. Iehoua in fidem Cherubinū volat super alas venti, & alibi, qui facit angelos ventos & ministros flammæ ardentes,* Et alibi, *Flante Deo concreuit glau &c.*

Hic autem intelligendum est quod ventus meridionalis seu Aufter, apud Antipodes violentus, est causa venti apud nos Borealis, & viceuersa, ob rationes à nobis superius allegatas.

CAP. II.

De Nubium & consequenter pluuiarum origine.

EAdem plane ratione facta est nubium & pluuiarum procreatio. Nam aer subtiliatione, à radiis solaribus procedente, dissipatur in partibus æquinoctialibus, iuxta vel ultra quam lineam radii solares perpendiculariter ferunt, & partes dissipatæ ad Zonam temperatam, iam propter longinquam solis absentiam frigidatam, & consequenter condensatam coguntur, vnde fit vt aer iste subtiliatus, & Austri subtiliatione compulsus, & spiritu solari attenuante animatus, seipsum cum aere Zonæ temperatæ & frigidæ permiscens, cõpressione partium mutet aerem illum in vaporem densum, qui etiam in nebula, nubecula, vel nubis substantiam migrat, quæ iterum ob centram aeris subtiliati calorem ei à sole inspiratum prompta est in aquæ guttulas liquefieri, & in naturam pluuiæ conuerti. At si aere hoc subtiliato partem borealem petente, ventus fortior (vnde & denominationem suam sibi vindicat) à plaga Aquilonari spiret, tum frigoris fæsi superabundantia in niues conuertantur

ventantur *in* spiritus, ab *Austro* Sepe attractionem versus volantes, simul atque cum aere loci frigore condensato, quoniam caloris in vento *Austri* actus, à fortiori frigore boreali obtundantur & cohercentur.

At vero, non nunquam accidit, ut nubes ab *Euri* regione congregentur, quod accidere solet propter oppositorum vel transuerforum ventorum flatum, cuius anima est calor solaris, vel stellaris, à sole excitatus, aerem illius quartæ rarefaciens, & ille aer ita rarefactus, comprimit & congregat aerem loci frigidioris, ut cunque etiam in gradu remissioni stante plaga opposita sit, quod secundum intentionem & remissionem venti oppositi nubes densiores vel remissiores in media aeris regione congregari solent. Tota ergo nubium in aere & ex aere procreatio, si principia primordialia & supernaturalia petamus, à sapientia diuina in sole habitante, omnia in cælis & in terris secundum voluntatē suam perueniente fieri a solet: hinc dicit Propheta Moyses, *aperiet tibi tabernaculum & thesaurum suum optimū callos, dando plauitiam terra tua a tempore suo: Deus. 28. 12.* Et psalmista regius. *Nubibus densis obtegit calos Deus quæ comparent terra plauitiam. Ps. 147.* Et sapiens air: *Sapientia eius abyssus ruperunt, & cali stillant rorem, Pror. 3.* Et alibi. *Ex ore altissimi prodii, & tanquam nebula cooperui terram. Ecl. 3.* Et alibi. *Enit statim, ut nubibus cali obscurarentur, & vento, unde fuit pluuia magna: 1. Reg. 18.* Et alibi, *Deus facit pondus aeri & appendit aquas in mensura, facit pluuia statuum. Job. 28.* Et alibi. *Quis sapphirus nubes efficit sapientia? & vtres cali qui prosternit? At dictum est, Deum posuisse tabernaculum suum in sole, hoc est spiritu lucido increato, primordialiter ab ipso procedente, soli quasi tabernaculo influxisse à quo radii vitæ vndiq; emittit per mundum, quibus mundus viuere & sustentatur, principia vero secundaria, sunt solis radii, aerem vndiq; pro voluntate sui principii interni ducentes, circumrotantes, & iugiter regentes atque seruantes in mundo, quam ipsam animam lucidam in re qualibet composita, esse sui spiritus (qui est proximum eius vehiculum seu tabernaculum) ducem atque gubernatricem obseruamus, hoc est illud, quod sapiens per verba antea prolata intendit, quæ Hieronymo interprete sunt huiusmodi. *Postquam occiderit sol iterum ad locum suum aspirat, unde oriatur, properat ad meridiem, & circumit Aquilonem & lustrans vniuersa in circuitu pergit spiritus, vel, ut Tremellius vult, Conuersione sua circumiens properat aer, vel, ut Pagninus vult, subinde circumuolando pergit ventus. & ad circuitus suos reuertitur ventus.* Ex quibus colligitur, quanta sit aeris vel spiritus, vel venti ad solis impressiones recipiendas, obedientia & aptitudo. Denique tertia nubium principia sunt venti, qui vario suo flatu congregant atque accumulunt aereos mōtes, hocque per viam compressionis & condensationis. Et tamen hæc omnia principia relationem habent sinceram ad vnicum illud principiorum principium increatum, quod posuit tabernaculum suum in sole, quippe sine quo omnia sunt nihil, & cum quo omne quod est tale existit quale reuera est, iuxta illud Euangelistæ. *Christus est omne & in omni,* Et alibi. *Per illud verbum omnia sunt facta, & sine eo nihil est factum quod est factum. Ioan. 1.* Nam quid obsecro est nubes sine vento? quid ventus nulla ad solem consideratione habita? quid deniq; sol lucida eiusdem anima extincta? quis deniq; primus huius animæ motor? quæ intima eius vita absente eo qui posuit tabernaculum suum in solis spiritu? à quo vitam & esse vndique creaturis suis dispergit, diuinus iste & centralis Apollo, amabilis & graciosus vniuersi mundi cupido. Lux ista mundi increata, inuisibilis Dei filius, in visibili Dei filio (ut Platonis est) sedem suam obtinens, cui sit laus honor & gloria. Amen.*

Correlatio.

Videmus in instrumento nostro experimentalis, ipsum aerem in matracco inclusum caloris contactu seipsum dilatate, & in dilatatione sua locum ampliorem & magis spatiosum requirere, unde contra caloris ipsum dilatantis quartam, motu tam forti, imo vero contra corporis sui leuitatis naturam deorsum tendit, ut densum etiam aquæ massa ante se compellat. atq; vrgeat, quibus docemur, quod aer solari calore dilatatus, ut plurimum vel dextrorsum vel sinistrorsum in mundo mouetur, atq; leuibis alis à caloris sede, videlicet loco solari, recedit, hocq; multis gradibus velocius quam in vitro, tum propter ingentem solis in aere aperto motum tum quia aer dilatatus, ab aere inspissato non tantum oppugnatur aut repellitur, quantum à grossa aqua & densa. Sequitur ergo, quod si aer aëni applicatus seu iunctus, densiorem aerem procreare soleat, necesse sit, ut istiusmodi aeris incrassatio compositionem faciat mediam, inter aquam & terram mediocris substantiæ. Nam necesse est, ut sit medium inter duo extrema, videlicet aquam & aerem. At vero aeris in aquam condensationem, & iterum aquæ in aerem rarefactionem, ingenue agnouerunt in philosophia naturali peritiores, mediū ergo inter huiusmodi terminum, à quo ad quem est vapor, & vapor densior vel laxior talem procreare solet nubem, qualis ipse est, quæ nubes tandem in aquarum guttas resoluitur. Aer ergo attenuatus, aeri spisso permixtus, in vaporem transit nubeculosam, qui tandem in pluuiam distillare cernitur. Sed & hoc, etiam si nonnulli ignari essent ipsi oppositi, oculari experientia comprobare possumus, transiēdo à minori ad maius hoc modo: Si aeris subtilitatis pars in aqueam substantiam transmutari solet, multo magis ille aer aeri grossiori iunctus, at aeris subtilitatis pars in aqueam migrare solet substantiam, maior euidentis est, minor vero huiusmodi experimento sequenti explicatur.

Excipe vitrum satis rotundum, solo aere repletum, & hermetice obturatum, id cineribus fere totum,

totum, excepto eius vertice, cooperiatur, & gradatim sub eo accendatur ignis suavis, sive sit carbonum sive lampadis, non refert, & percipietis oculis, quod calefacta inferiori vasis parte, ob calorem loci illius aer in vitro contentus attenuabitur, at quoniã locus amplior seu vastior pro corpore aeris attenuati propter compactam vitri compositione haberi non potest, ideo necesse est vt in frigidiore vasis parte, vertice scilicet, seipsum in forma densiori & magis visibili quam fuit antea prodatur, vnde primum in fumum album, & deinde in guttas pedetentim se struabit, quod quidem à me saepius est probatũ. Simili plane ratione in dissolutione aquæ in aerẽ, quæ fit per fortẽ illius ebullitionem, primum ventum excitari animaduertemus, ventumq; vaporem eõ eomitari, qui tum postea in aerem euanescit, ita etiam (cum contrariorum seu oppositorum eadem sit ratio) aer à solis calore calefactus, in frigore cum aere denso facile condensatur in nubem, multo magis propter materię condensandæ copiam, cum prædicto experimentum monstrat, hoc idem simplici aeris condensatione præstari solere: vnde liquet, quam absurda sit illa Peripateticorum opinio affirmantium, quod causa nubium sit, vaporum à terra & aqua in media aeris regione propter loci qualitatem congelatio, similiter experientia doctissimus, quod nubes & pluuie tam raris sint æstiuo tempore, propter forte dominium, quod radii solares habent in aere nostro, quoniam quo magis est aer subtilis & rarefactus, eo ab inspissatione in nubem est remotior: at si forte contrariis flatibus aer attenuatus congregetur, & in nubis existentem migret, tunc tantis spiritibus igneis vt plurimum permiscetur, et inde tonitru & conuulsiones exurgant.

CAP. III.

De fontium & consequenter fluminum origine.

EX præcedentibus tam speculatione rationibus philosophicis nitente, quam praxi experimentali à nobis fatis superque demonstratum existimamus, aerem omnia in hoc mundo implentem virtute caloris (cuius fontem communem diximus esse ipsum solem,) dilatari in suis regionibus, & dilatatione locum ad dilataram suam substantiam recipiendam ampliorem, tam sursum & deorsum, quam dextrorsum & sinistrorsum, atq; ante & post requirere. At vero vice versa hunc illum aerem vniuersaliter dispersum, frigoris præsentia magis aut minus, secundum maiorem aut minorem prædictæ qualitatis prædominatione condensari, atq; in vnum conglomerari atq; contrahi explicauimus, atq; etiam annotauimus, quod vt aer dilatatus ampliorem sibi locum requiratur quidem contractis suis membris loco angustiore sit contentus. Quod quidem cum ita sit, sequitur, quod æstiuo tempore fontium & fluminum deminuenti atq; exiccandi ratio non sit, ob suæ aquæ euaporationem, iuxta Peripateticorum sententiam in aerem, nam si hoc esset, exinde sequeretur, quod calor solaris non esset causa subtiliationis aeris sed potius incrassationis ipsius, nã si substantia aquatica fontium & fluminum esset in aerẽ euaporata, tunc necesse foret, quod aer esset spissior æstiuo tempore, & consequenter, quod sol sua propinquitate & radiorum directione non rarefaceret, sed potius spissum faceret aerẽ, quia docemur caloris proprietatem esse rarefacere & non incrassare, quod et ex prædicti nostri experimenti proprietate elicimus, quoniam præsentia caloris dilatatur aer in matraceo contentus, vt eõtrario frigoris insultu iterum incrassatur. Sed vt vltiorem in hac re inquisitione faciamus, videamus obsecro, quod si substantia fluminum & fontium in aerem conuertatur, tempore æstiuo, quid tandem factum est de illo aere superfluo, cum extrema solis caliditas semper, ad aeris subtiliationem intendat? Certe nõ in nubes conuertitur, quia æstiuo tempore, & præcipue extremo modo calefcente sole, nubes nõ sunt adeo frequentes, nec pluuie in tanta abundantia, imo vero vt in sacra pagina habetur, quod cæli sint ænei & sicci, nubesq; si quæ adfuerint steriles, vnde sequitur, quod contra philosophorum antiquorum doctrinam, alia sit huius fluminum, fontium, & stagnorum emanationis causa, alia eorum via, licet inuisibilis & admodum abstrusa, videlicet aer hemispherii admodum subtiliatus latiore & vastiorem pro sua existentia locum requirens, deorsum obtrudit fontium aquas in suos gurgites & in terræ penetralia madorem descendere facit. Nõne hoc idem oculari machinæ nostræ demonstratione indicatur, in qua videmus, quod præsentia caloris aer in matraceo contentus, dilatatione ampliorem sibi locum requirat, vbi & calor in sua dilatatione non conuertit naturam vasis aquæ inferioris per collum sublimate in aerem densum, cum talis eius sublimatio sit omnimodo cõtra naturæ caliditatis leges, sed visibiliter illam deorsum ad sua penetralia latebras profundas (à quibus sursum frigoris conuulsu primitus eleuata erat,) detrudit. At fortassis aliquis de loco questionem faciet, quo illa aqua ita depressa apud nos tempore æstiuo moueatur, dum vnde eius à nobis absconduntur, quoniam sine dubio necesse sit, quod aquæ fontium semper sint in motu: cui respondemus cum sacro Biblio, quod ad mare reuertantur à quo prius decesserunt, nec tamen crescere videtur mare, quoniam illam, quæ recusat æstiuo mundi quarta, aquæ portionem distribuit mare, ad quartam mundi hiemalem, nam citra vllam controuersiam, quantis gradibus Borealibus mundi hemispherium excellit in caliditate & siccitate, tantis etiam præpollerit illud Australe in frigiditate & humilitate.

Atque

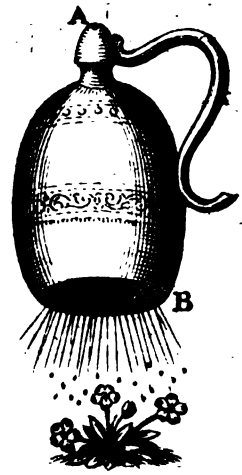
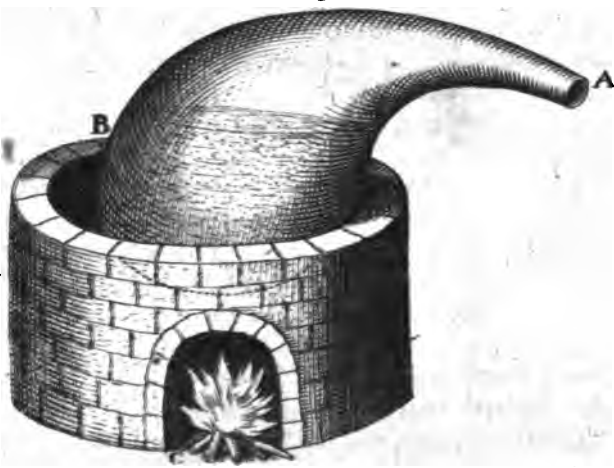
Atque hæc est ratio, quod mare semper sibi eandem in quantitate portionem vindicare videatur, iuxta illud sapientis. *Omnia flumina properant ad mare, nec tamen mare impletur, quocunque loci flumina properant, eodem reuertuntur propere, Ecclesiast. 1. vers. 7.* Quam stolidi igitur sit illa Ethnicorum philosophantium opinio facile ex his videre potestis, quorum est sententia, quod materia fontium & fluminum sit vapor in aquam resolutus & liquefactus, à calore & frigore simul, intra terram, sicut nubes, nix, pluuia. Aut ergo sacræ scripturæ sunt falsæ, aut hæc Peripateticorum opinio est plane imaginaria. Et tamen nihilominus Christiani ipsorum asseclæ seu discipuli, adeo magicis isto modo philosophantium Ethnicorum poculis sunt intoxicati, vt falsas ipsorum opiniones veris & infallibilibus spiritus totius veritatis præponere gestiant, & vnicum viuaciter in lucem producam. Vel curius Philosophiæ apud Christianos Doctor, & in Europæ Academiis in æstimatione haud minima habitus, in eo loco vbi de fontium & fluminum natura tractat, ita loquitur, *Non consentiunt plane sacra litera cum Philosophis, de ortu fontium & fluminum, quæ ex mari per varios alueos, meatusque fluere, ac ad suos fontes resfluere, Ecclesiast. 1. capite ait: Omnia flumina intrant in mare, & mare non redundat, ad locum vnde exeant flumina reuertuntur vt iterum fluant. Cæterum physici (inquit ille) materiam istorum dicunt esse vaporem resolutum in aquam, & liquefactum à frigore & calore simul intra terram.* Hæc ille, & tamen recedit ille ab hoc fonte veritatis in sua doctrina, & philosophiam suam seu instructionem, neglecto Salomone, à philosopho Ethnico Aristotele capit, vnde fit, vt in scientiis omnibus à philosophia naturali dependentibus, imo vero & in ipsâ Theologia vulgariter pertractata, tot inueniamus contradictiones, adeo vt ipsa veritas nubibus quasi præstigijs & tenebris nobis Christianis incarcerari videatur. Sed ad rem redeamus. Certissimū est, contra Peripateticorum doctrinā, etiam asseuerante pagina sacra, quod fontium nutritio sit à mari, & non à vapore seu aere in terra incluso, in vaporem ibi loci à frigore condensato vt ipsi volūt. Nam quid opus est multis operationibus, cum res per pauciores à natura soleat perfici, cum & hoc sit axioma inuincibile ab ipsis mundo publicatū, videlicet, *quod frustra fiat per plura quod fieri potest per pauciora*; nam sine aeris in vaporem, & vaporis in aquam conuersione, aqua simplici sua natura, per terræ penetrabilia & occultas viscerum suorum venas, è profundo maris gurgite sola stiptica & aeris congregatiua in frigore natura, sursum per poros & venas terræ vehitur, quod tam rationibus philosophicis quam practico hoc nostro experimento ad amussim indicatur, nam nisi tam arcta esset inter elementū aquæ & aeris contiguitas, vt vnum ab alio separari non possit, monstrum illud in rerum natura, Vacuū scilicet admitteretur. Vnde necessario sequitur, quod vbi aer per vasa vndiq; conclusa recedit, ibi etiam aqua, propter naturalem vnus cum alio amplexum, sequatur. Hoc autem à nobis exacte est demonstratum per conclusionē *Regula 7. Traç. 2. Part. 7. Lib. 3. De Technica Macrocosmi historia*, Vbi agitur de motu elementari, Regula est huiusmodi, *Substantia elementi aqua contigua est aeri, commissione tenaci ita vt non sit inter ea distantia. Ex hoc ergo contingit, quod aqua cum aere eleuetur sursum*, Et in fine istius regulæ demonstratio experimentalis sequitur, quam hoc in loco expressimus.

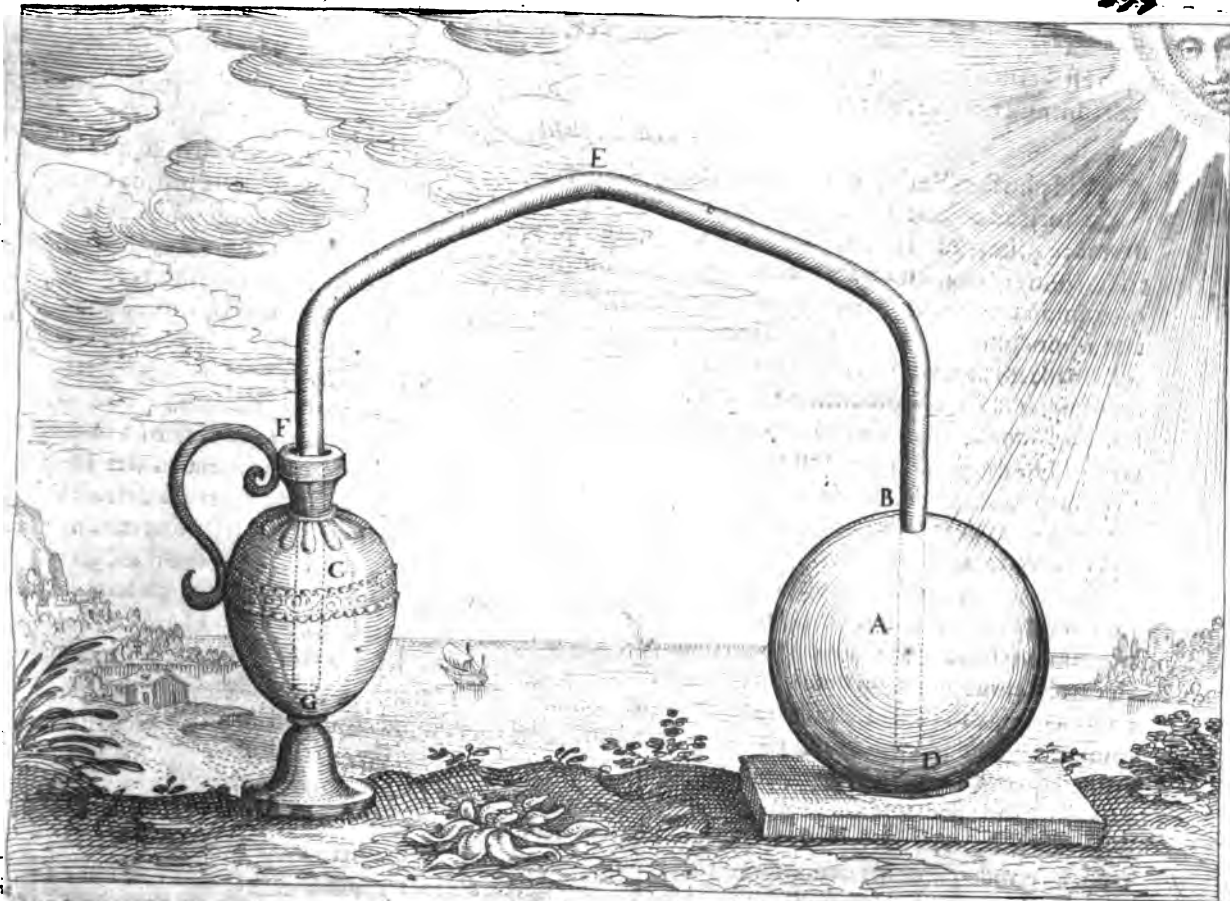
Porro etiam per regulam octauam eiusdem explicatur quantus sit inter aquam & aerem nexus, vbi olla in fundo multis foraminibus perforata & in vertice vnico foramine imbuta exprimitur, quæ si ad medium suæ capacitatis vsque aqua impleatur, ita aeri alteram ipsius medietatem implenti adhæret, vt obturato foramine in vertice facto ne gutta quidem aquæ per foramina ipsius fundi seu basis effluere possit. Experimentum sequitur.

P p

Scd

Sed & hoc luculentius adhuc per machinæ nostræ obseruationem perspicitur, vt in corollario sequenti larius explicabitur. Dicimus ergo, quod fontis repletionis & diminutionis causa primaria & immediata sit frigus & calor, de quib. antea satis superq; locuti sumus; nã frigoris natura est spiritus cõdensare, atq; proinde eos in locũ vastiorẽ dilatatos, in sedem arctiorẽ per viam cõgelationis congregare. Hinc inde accidit, quod extrema frigiditas hyemis contrahit aerẽ in gelu, & niues, & grãdines, & nubes, & contractione aeris in eius cẽtro, aer etiã in sua cõtractione eleuat è suis cauernis, per venas, quarum orificia in fontium viscera penetrare solent, maximam aquæ quantitatem, ne vacuum admitteretur, atq; ita radicaliter nutriuntur flumina: Et quidem hoc aliter se habere non potest, quoniam tanta est inter aerum & aquam propinquitas & concatenatio, vt contracto aere prius dilatato, necesse sit, vt ipsa aqua invisibili & tota sua natura, sursum petendo, immediarẽ sequatur, ne vacuum admittatur in rerum natura; quemadmodum ex multis Heronis experimentis spiritalibus lucide explicatur, atq; demonstratur: Et præcipue in obseruatione experimenti nostrĩ in fine capituli 6. lib. 1. Tract. 1. De Macrocosmi principiis, vbi globus A. aere repletus est: At hic aer solis radiis subtiliatus per tubam B. E. F. emittit portionem sui in vas C. G. ac absentia solis aer in globo se iterum condensans attrahit ad se tantum aquæ vas. G. per tubam F. E. B. quantum egressus est aeris subtiliatione facta quod ni perficeretur, in natura illud monstrum horrendum, Vacuum scilicet sequeretur. Experimenti descriptio est huiusmodi.

At vero vice contraria caliditatis est subtiliare atq; dilatare aerē, vt ista præcedente demonstratione indicatur, qui in sua subtiliatione locum latiorē quærens, nō aquas ē terræ meditullio sursum attrahere, sed ē regione illas magis deorsum premerē videtur, quo pro sua existētia scopum latiorē acquirant. At vero fontem harum aquarum vniuersalem mare esse diximus, quod etiam à sancto Bibliō intimari videtur hisce verbis . *Congregentur aquæ quæ sunt infra cælum in locum vnum vt conspiciatur arida & fuit ita, Gen. 1.9.* Aridam autem vocauit Deus terram, congregationem vero aquarum vocauit maria. Sed obiter contra hæc, quæ à nobis scribuntur, quidam obicere possunt: quod si hoc esset verum, tunc venti copiosius & vberius flare solerent eo tempore, quo frigus in Zona nostra est intensius; at vero tempore gelu pruinæque frigidissimus reperitur aer, ergo hisce temporibus magis centraliter contrahetur aer, & consequenter vberiora erunt flumina, & affluentiores atq; repletiores fontes. Quibus respondemus, quod causa proflauii & fluxus copiosioris fontium, non sit solummodo à frigore regionis in qua fluunt, aerem loci contrahente, atque consequenter aquas in terra occultatas propter aquæ cum aere vicinitatem & connexionem sursum attrahente, verum etiam caliditas loci oppositi aerem subtilians admodum est idonea, verbi gratia, in brumali apud nos tempestate, quādo sol spatia vltra æquinoctialem plagam, polum scilicet Antarcticum versus occupat, videl. vel scorpionem, sagittariū, & præcipue capricornum perambulans; aer loci seu spatii illius terræ obdirectiōnem radiorū solariū subtiliatur, atq; locum spatiosiorē vndiq; i.e. circulariter, petit, pro sua existētia dilatata: vnde fit, vt fontes illius loci detrudantur versus terræ viscera seu centrum, ob hanc rationem facillime præbet ista actio calida materiā calidam, ad fontium Septentrionalium multiplicationē, quæ materia ita oblata, tū postea absentia sua, seu languore caloris solarij in partib. Septentrionalibus, h.e. propter obliquitatem & debilitatem radiorum in iis ferentiū, videl. frigoris dominio aerē contrahentis, sursum vehitur, & fontes copiose implet. At vero certū est, q̄ non magis aqua à frigore boreali possit eleuari, quam secundū eam proportionem; quam caliditas australis in terram depressit, q̄ quidem si aliter accideret tunc relinqueretur vacuum in rerū natura absurdissimum, ipsi naturæ abominabile; atq; hinc est, quod tametsi flumina (iuxta illud sapientis) in mare cōfluant, tamen mare non redundat, aut est vno quam alio tempore plenius: est n. in natura circularis motus, sed nullam admittit ipsa auctiōnem vel diminutionem. Et quamuis videmus quod inundationes fiant & fluminum egressiones è suis alueis in partib. suis borealibus, hoc tamen à pluuiis copiosius accidere solere docemur, quæ ob extremam aeris locorum australium subtiliationem fiunt, in qua portio grandis illius aeris ita subtiliati, mediante flatu australi, in partes conducitur boreales, vbi à loci frigore in nubes reducitur, ac tandem à proprio suo calore, quem à solaribus radijs accipit via inspersionis statim dissoluitur in pluuias, nam calor inclusus appetit

appetit aerem, densosq; frigoris amplexus summopere euitare conatur. Quomodo autē hoc quod supra est dictum, fiat, & qua ratione aquae salae deueniant dulces in praecedenti oratione, vbi de formali fontium ratione facta est mentio, abunde loquuti sumus.

Corollarium.

Quid pluribus Verbis opus? Nonne in machinae praesentis nostrae obseruatione videmus, quod caloris ad matraceutum accessu aer dilatetur, & quod in dilatatione locum ampliorē pro sua existentia requirat? quod ex eo probatur, quoniam aquam, frigoris praesentia per multos gradus in matricis collo eleuatā, sensum aeris dilatatione deorsum repercussam oculis apertis animaduertimus, quae quidem experientia chymicis nonnullis vulgaribus admodum chara & laboriosa, imo vero etiam admodum periculosa fuit, nam in aquae fortis ex sale nitri & vitriolo confectione, spiritus ē paruula massa in reorta contenta exilientes, ob aeris nitrosi dilatationē, non sunt vastissimo continente seu recipiente vitreo contenti, sed (sciens loquor) vas illud in infinitis particulis, sonitu ceu sclopēti horrendo comitante, misere dilacerarunt, vt vastiorem in aere campum pro sua existentia acquirerent. Hinc ergo fontium diminutionis ratio in aestiuo tempore, quoniam scilicet caloris solaris praesentia aer in nostra Zona attenuatur, vt per diligentem proprietatis machinae nostrae intuitum videre licet, quare non sibi sursum attrahit aer dilatatus, sed contra deorsum detrudit aquas terrestres. Sic videmus in paralyticis, quod nerui attenuatione relaxati, non tendunt & ad motum attrahunt membra, ad functiones suas perficiendas, sed viceuersa deorsum terram versus cadere, hoc est, deorsum terram versus premi notamus. Nonne hoc idem in instrumenti huius nostri actione obseruamus, cuius aqua frigore eleuata, caloris praesentia, & aeris rarefactione gradatim deorsum pellitur? Pari scilicet ratione hyemali tempore aerem frigore contractum, & in contractione sua fontes aqua exuberantes, & flumina aquis turgentia videmus, quod factum esse diximus ob aeris constrictionem, qui ad morū suum mouet etiam & ipsam aquam, quae est quasi serua & pedissequa eius mouet inquam aut à centro versus circumferentiam fugando, hocq; in calida & dilatata sua conditione, vel à circumferentia ad centrum contrahendo, hocque in frigida seu contractiua & congregatiua sua natura. Ecce in machina nostra lignum, vbi frigoris contactu ita condensatur aer in matraceuto contentus, vt aquam per tot gradus extollat in altum in matraceuti collum, per quod intenditur in sua natura frigus, vnde liquet, quod haec sit ratio, cur aquae à centralibus terrae penetralibus in altum eleuentur, videlicet frigoris hyemalis praesentia.

C A P. IV.

De Meteororum Lucidorum origine, & quomodo in aere rarefacto procreentur.

Cum igitur ocularis nos doceat experientia, quod quo magis calefcatur aer, eo etiam & rarior fit & subtilior; sequitur exinde viceuersa, quod quo rarior & purior est aer, eo etiam ad elementum ignis se u spiritus lucidi & ignei naturam propius accedit, quemadmodum è regione liquet, quod, quo magis aer frigescit, eo etiam magis densus redditur, quare primus aeris condensandi gradus est in vaporis consistentiam, secundus in consistentiam nebulae, tertius nubis, quartus pluuiae, quintus nimis, atq; vltimus grandinis & glaciis. Talis etiam est graduum respectus, in aeris à statu suo mediocri ad extremam eius vltimam ad sphæram ignis attenuationem, videl. ventus, ignis fatuus, stella cadens, fulgur, aurora, columna ignis atq; caetera cometarum genera: quae omnia meteora ignea pro sua existentia habent aerē calore igneo rarefactum. Hic autem diligenter nobis obseruandum existimamus, quod occultum, haec maxima spiritualis pars aeris est lux, ipsum aerē non aliter quā anima animal viuificas, atq; vndiq; pro suo velle agitans: est igitur occultū seu internū aeris, quod in eius cetro inhabitat, purus ignis, vt & eius manifestum seu externū est substantia quaedam humida, lucem illam occultam non aliter regens & includens, quam corpus animam; nubes densa fulgura, est n. ignea seu centralis aeris substantia purus ignis, quae Deus in prima creatione, cum dixit *Fiat lux*, in vniuersum spiritum mundanum inspirauit, exuendo ergo vestem suam humidam seu occultam manifestando, & manifestum occultando, aer humidus inuisibilis in ignem inuisibilem mutatur: at vero quae admodum videmus ipsum aerem externum & manifestum, sed inuisibilem, contractione speciei vaporis visibilis primū, & deinde densae nubis induere, ita etiam percipimus aerem occultum seu igneam inuisibilem primū in coruscationis & fulguris substantiam, & deinde in arctiori contractione in meteoron v. libenter igneam cometam scil. stellam cadentem, ignem fatuū, & huiusmodi alia mutari. Terminus ergo à quo tendit aer à mediocri sua natura subtiliatione est ignea existentia; at veto ille ad quem à mediocri sua natura migrare solet, est natura densae nubis, vnde liquet, quod in aere mediocri sit aptitudo, vel ad tenebrosam naturam virtute inspissationis, vel ad lucidam existentiam, via scilicet rarefactionis, atque hoc modo tam tenebrosam meteora quam lucida in mundum produciuntur, ex quibus tam postea tam internum quam externum, hoc est, tam anima quam corpus cuiuslibet rei tam simplicis quam compositae deriuatur.

EPILOGVS.

Cum Philosophorum Christianorum quae plurimi, et in doctrina atq; scientia physica, more Peripateticis

reticorradita, peritissimi (Lectores beneuoli, & iustitiz alis cœlū versus elati; momos n. & inuidia refertos ab hisce nostris cōiuiis in exilium perpetuū relegamus; nā sacra profanis sordib. aut quæ Dei lucidi sunt, spurco & tenebroso Diaboli cœno cōspurare foret impiū) syncera fronte & bona cōscientia ducti, ingenue calamoq; publico sint falsi Peripateticorū in re physica doctrinā, utcūq; magna astutia subtilitateq; obuclatam, & superficiali pbabilitatis facie indutam atq; ornatam, in multis q̄ exercitissime & imaniter ab inuolabili sacrarū literarū sensū discrepare, dissentire atq; aberrare: opere haud exigui momēti pretiū futurū existimauī, Philosophiz Aristotelicæ figmentum seu velū erroneū deponere, atq; in perpetuū totius veritatis trophæū in prosenio mundi publico erigere, ut etiā cæci huius seculi Christiani, atq; obscœna ethnicorū spurcitie intoxicari, apertis intueātur oculis, ad vltimū vltiq; Pereat fructurū Deū foris trophæo q̄ mediante verbo suo *Fiat* in machinæ vniuersæ primordio fixit ipse. Quis n. hominū creatoris tā immensæ dignitatis, virtutis, atq; potentiz, Dei tantæ clemētiz, bonitatis atq; benignitatis laudes sufficienter ebuccinare, aut honores cultusq; ei debitos celebrare, verbisue calamsoue exprimere pōt: qui in finita pietate cōpassioneq; mera incitatus, nō modo ipsū mundū (enim lucido vndequaq; suo spiritu exornādo) mirabiliter creauit, creaturisq; omnis generis impleuit, verū ēt hæc omnia ad vsum hominis, creaturæ nobilissimæ, utpote ad suā similitudinē conditæ atq; formatæ, ex incōprehensibili sua erga eū misericordia ordinauit, adaptauit, eiusq; vni more paterno & charitate pleno subiecit, si Michaelis, Angeli Dei magni & lucidissimi, erga Draconē, tenebrarū Principē, victoria pro re maxime grata & à creatore suo benemerente habebatur, certe nobis Christianis, bonis Dei sanctis, licet dignitate & libertate Michaeli longe postponendis, neq; criminis aut vitii loco obiciendū, aut pro re in cōspectu creatoris ingrata habendū speramus, malignos huius mundi dæmones, carne humana circūductos, (qui veritatis lumē tenebris suis figmētis, & p̄stigioso erroris peplo, utcūq; falsis coloribus & externa facie sophisticato, extinguere aut certe obscurare conantur) viriliter atque hostiliter sub lato & securo *Iehouæ* velo aggredientes, debellare, iptorū dolos detegere, figmentū atq; fucum diabolicum aqua veritatis viua abluere, atq; caliginē seu tenebrorum ipsorū tegmen detrahere, ut ita lux & veritas illa diuina, istiusmodi diabolorū Ethnicorū astutiis diu depressa, aut Christianorū oculos multis iā seculis latēs (quo tanta & tā immanis Idololatria, videl. creaturis opacis, quæ Dei sunt, falso attribuendo, in mundū irrepserit) iterū in sua gloria vltimis huius mūdi ætatib. exurgat, quo corda humana vanitate seducta, & serpentis antiqui delusionibus in tenebris diu aberrantia, longā post noctē, ipsius veritatis crepusculū jā tandē ab oriente paulatim ascendens ē longe p̄spiciant. Hanc ēt & ego viā capessens, mentisq; meæ acum seu aciē stellā veritatis lucidæ polarem versus dirigere gestiens, pro honore in primis Dei nostri, quē utpote solū & vnicū mundi & nostrū creatorē, ante omnia, idq; syncere reuereri, eiq; intima cordis nostri sacrificia atq; libamina præbere cōuenit, & tū postea ad beneficiū hominū Christianorū, ut ipsi cœno Ethnicorū hæsitantes atq; in hæretes, piceis atq; obscuris dæmonum humanorū laqueis diu captos se ipsos paulatim idq; quam queant minimo redimere possint. Sæc̄ ā igitur hoc in volumine philosophiæ, profanā illā Ethnicorū vnica quasi ossa deglutientem, à nobis publicatā habetis, alterū quali *Michaelē* seu veritatis Angelū, errorū Ethnicorū dicitur conē tristem & seuum à veritatis quasi cœlo in rudē ignorantiz & deformitatis *abyssū* propuliantē. Non meū (in quā) opus, sed diuinas, verbi in naturæ humidæ gremio seu viscerib. habitantis, h. est. vbiq; in mundo regnantis, operationes, actus, atque opera mirabilia designata & ad viuū depicta habetis; verā (dico) naturā humidā seu *Psyche* pulcherrimā creaturā, luce vel emanatione diuina in mirū & vltā quā explicari pōt, modū vndequaq; animatā atq; adornatā, h. e. cupidine potentissimo, Iouis sobole seu Sapientia potius lucida & amore igneo repletissima *Iehouæ* filio imprægnatā, præsentia cuius omnia olim inania & vacua jā tandē plena & fertilia diuinisq; dotib. exuberantissima reperiuntur. Non meū in quā opus, sed illud à me pauperrimo creatoris philosopho & ministro, calamo artificiali, cartaq; tali expressū, quod in vniuerso naturæ libro digito omnipotentis erat descriptum atq; delineatum: Nec certe quicquā hac in philosophia mihi met aut appropriatū aut à me fictū inuentumq; producere sum ausus, sed quale quale est illud, totū aut sacrarū literarū testimoniū (q̄ in primis apud me charū meoq; cordi proximū semp fuit) aut Theologia patrū, & p̄cipue Doctorū Hebræorū, atq; in cabala peritissimorū consensu, aut oculari cuiusdā machinæ probatæ demonstratione stipatū, confirmatū & colūnis quasi firmissimis statuminatū habeo. Deniq; Philosophiz huius, e nostræ cōmodū vsumue duplicē esse asseueramus, quippe q̄ in primo loco homines Christianos philosophiz veræ cupidissimos doceat, vel Aristotelis op̄ra caute legere (si modo in ipsius doctrina pertinaciter adhuc perstare minime desistat) eiusq; dictis nō vltiori ē adhibere fidē, quā aut vera rationis philosophiz harmonia suadeat, aut fides Christiana (cuius anchora est *Bibulum* factū) & eonsequenter dicti *Bibuli* autoritas verbis expressis indicat, aut ocularis cōfirmat experiētia. At si quis triplicib. hisce testimoniis neglectis seu repudiatis, more insano & n. ē. is furore nescio quo in Philosophia Aristotelica citra vltiorem dubitationē diuini & profundius adhuc se immergere p̄gret, ipsum nō modo Deo & naturæ suæ rebellē, verū ēt sine ratione, idq; more bestiali delirare audacter & cōfidenter pronuntiare possumus. Quare neminem de hac philosophia nostra sacra iudicare velim, priusquā ab ipso perlegatur serio, & quodlibet ipsius mēbrum recto, & quali, atq; sincero iudicio & quasi iustitiz trutinis ponderetur: quo peracto, cōparatione inter hanc nostrā Philosophiā atq; illā Aristotelis facta, ad sinistram vadere, vel saltē dextrā versus philosophiz suæ metā perquirere liceat vtrum horum

mauult accipiat, eius n. hac in re voluntas mihi aridebit. At si hanc nostram, seu potius non nostram, sed ipsius Moyſis simul atq; paginæ sanctæ philosophiam eligere, amplecti, atq; sequi lubenter se accingat quispiam duplex ipsum hac ratione in eodem modo euitaturus atq; consequenter duplicem ipsum utilitatem inde consecuturum pronuntiamus, videlicet. inutilem temporis Septennii in Philosophia Peripateticorum vana consumptionem effugiet, simulq; radicalem falsæ ipsorum doctrinæ in mente impressionem non recipiet: quibus nocuentis tam in medicina quam hoc theologia seculo versantes (vt pote falsis principis seu fundamentis seducti) infecti, læpicule etiã in suis studiis aberrare coguntur: Hinc ergo est, quod medici huius scholæ seu sectæ causas morborum efficientes, calidum, frigidum, humidum, siccum, choleram, sanguinem, flegma & melancholiam fecerunt, de actu vero diuino & virtute angelica, quibus Deus in proprietate sua seueritatis in hominũ humores maligniter operari solet, nec cogitauerunt quidem, quare effectus potius & organa naturalia in quibus Deus & ministri eius angelici agunt pro causis efficientibus. Aristotelis doctrina male instructi, acciperunt; Similiter Theologi Christiani nonnulli scholæ Peripateticæ sectatores, differentiam inter Theologiam & Physicam sacram facere, & diuinitatis radios à natura creata distinguentes, ipsum Deũ minime in natura esse asseuerare non erubescunt; atque ita actores in natura plures præter solum Deum vnicum in mundo actorem, sine quo nihil sũxerunt, sic cum suo Aristotele ignem, solem & stellas, atque ipsorum influentias esse rerum omnium inferiorum actores & auctores volunt, cum sacre literæ agnoscant solum & vnicum Deum omnia facere, in & ex his omnibus; Ipsi Theologi cum suo magistro ventos procedere ab exhalationibus, è terra, vi solari & astrorum surgentibus, referunt, & tamé pagina sacra ventos auctores Deum facit, atq; ita in infinitis aliis, quos omnes errores tanto labore & tædio, tantaq; temporis continuatione ex Aristotelis Physica didicerunt Christiani nostri, vt tametsi in sacris scriptis cõtrariũ inueniãt, illos nihilominus è mentis atq; memoriæ suæ arca thesauraria tam firmiter impressos eradicare atq; eiicere nequeant, corrigendi ipsos modũ nesciunt, doceri spernunt, & tamen tam inter Philosophos Christianos quam in theosophia peritos sunt nonnulli qui doctrinæ Aristotelicæ obliquitatem & imbecillitatem ingenue agnoscant, illam aut recte corrigere ignorant: Nã Fregius vir in Philosophia Aristotelica admodum versatus, postquam de causis meteororum ventosorum efficientibus mentionem fecisset, statim ab Aristotelis opinione recedens in hæc verba prorumpit. *Quenquam tota disputatio de ventis, sicut de aliis meteoris, plena sit admirabilium operum Dei, quorum nulla firma & sufficientes in natura causas producere possunt, tamen prodest videre, quousq; humana ratio progredi possit, sacra quidem litera dicunt Deum ventos producere de thesauris suis, vnde ipsorum status audimus, sed vnde veniant aut quo vadant nescimus:* Hæc Freg. lib. 25. in causa ventorum: Et Margarita philosophica in capite de fulmine & tonitru sic scribit: *Quidam philosophorum considerantes mirabilem fulminis operationem, ipsum non opus naturæ, sed summi Dei effectum immediatum arbitrati sunt;* Hæc illa: Et Ioannes Velcurio vir admodum in philosophia Peripatetica profundus lib. 3. c. 6. com. Phys. dicit hæc: *Non consentiunt plane sacra litera cum Physicis de ortu fontium & fluminum, qua ex mari per varios alueos meatusq; fluere ac ad suos fontes fluere Ecclesiastes c. 1. testatur, dicens, omnia flumina in mare, & mare nõ redundat, ad locum vnde exeunt flumina reuertuntur vt iterum fluant: ceterum Aristoteles & physici Peripatetici dicunt, materiam istorum esse pariter vaporem resolutum in aquam & liquefactum à frigore & calore simul intra terram, & c.* Hæc ille: Atq; ita in multis aliis quos hic recensere nimis foret longum atq; tædiolum. Quibus arguere videntur bona conscientia ad hoc perciti, quod omnia meteoora immediate à Deo proueniant, & quod Aristotelica doctrina sit omnimodo illi fonti totius veritatis oppositissima: Sed vt quilibet suo hac in re vtatur iudicio suo deo. Secunda utilitas, quã diligens istiusmodi philosophiæ respectus lectori afferre videbitur, est, qd sit impossibile, quin & philosophiæ huius studio in vera theologiæ mysteria sensim atq; gradatim irrepant, ita vt non modo in Philosophiæ verũ etiã in theographiæ fundamentis optime & radicaliter versatũ se sentiat: nam istam inueniet lector Philosophiam tam Christiano connaturalẽ, atq; instinctu spirituali vnitam, ac intellectus lumine connexã, ad veramq; Deicognitionem pronã, quã illam Aristotelis, Ethnicorũ atq; eius fidei conuenientem, vanæ eius phantasie & minime menti adligatam, & consequenter ad Idololatriam in mundo producendã pronã. Nam illa à nobis proposita omniũ creatori, qd suum est vnice attribueret docet monetq; ; at hæc Aristotelica ius diuinũ arrogãter furando, suæ naturæ alcribere tentat, atq; ita quæ creatoris solius sunt, creaturis, falso à Deo ius & actum suũ derogando, arrogare gestit. Eius (inquã) Philosophia meteoora omnia nõ ab immediata Dei potentia, sed more in natura sua aduentitio prouenire scribit: videlicet ventos ab exhalatione calida & sicca, vi caloris eleuata, & frigoris actu deorsum pulsã, nubes à vaporibus ab aqua & terra eodem actu exhalatas, & frigore mediæ aeris regionis condensatas: tonitru à conflicto factõ inter aquam nubis & ignem ab exhalatione in nube inclusa, per antiperistasin ortum, tempestates turbiditas, tam in mari quam aere, ab exhalationibus siccis, sed minime inflammatis (qualẽ etiam & terræ motus materiã fingit) presteres horrendos ab exhalationibus igneis facile inflammabiles atq; etiã cometarũ materiã talẽ esse affirmat, horumq; omniũ actores aut stellarũ radios, aut aduentitios cõtrariũ in elementis qualitatũ concursus facit, in quibus omnibus de vero horũ omniũ mirabiliũ auctore nullã quidẽ facit mentionem, atq; ita Christianos ipsius sectatores non modo à diuino cultu distrahere viderur, sed et ipsos in angustiis & periculis tẽpestatũ illius obliuisci efficit sua falsa doctrina, qui reuera est istiusmodi aeris ob hominũ peccata ordinator, causaque immediate per angelos efficiens.

vnde

vnde fit vt ob huius mundi ignorantiam, multi nescientes verum horum malorum authorem, ipsum pro misericordia & auxilio suo in clamare & precibus sollicitate debitis inscienter desistant, atque ita à *Iehoua* destructore seu Angelis eius iracundis aerem maria & terram stupendo more perturbantibus destruuntur atque variis modis exterminantur: Philosophiæ autem à nobis prolata est, Deo hæc omnia iuste, & prout est, attribuere, quem mediantibus Angelis, hoc est in angelis & per angelos tanquam organa & lux voluntatis vehicula agere agnoscimus sacre paginæ autoritate ducti; dicimusque sine hæsitatione, eius testimonio st. pati, quod aer per verbum Dei moueatur, ducatur, gubernetur, quatenus in verbo Dei omnia comprehendente natus, & per constitutos ad hoc Angelos Dei (quorum est, teste Dauide, efficere verbum Dei) ducitur quando, quo, & quomodo Deus vult. Et quamuis hoc ipsum Aristotelis discipulis nonnullis absurdum & leue videri possit, atamen Christiani, trutinis veritatis hæc omnia ponderantes, & diuinitatis mysteria oculis acutioribus penetrantes, percipient rem istam esse arduam & maximi momenti, vtpote quæ concernit etiam honorem diuinum, vt Christiani vere & ex fundamentis sciant & intelligant, tempestates atque alias eo spectantes operationes, non motu proprio & naturæ Aristotelicæ, seu casu fortuito, aut tali modo inepto, qualem illis affinxerunt Peripatetici, sed ex prouidentia diuina, & thesaurorum diuinorum arcis in aere reconditis, induci & prouenire, ac desuper in hunc mundum inferiorem demitti, quo, si quando tempestates periculosæ suboriantur, inuocare Deum possint, vt ipse (tanquam solus tempestatum effector) velit istud tempestatis periculum clementer auertere, & loco eius pluuiam benignam largiri, atque insimul fructus terræ vna cum hominibus & pecoribus ab omni malo defendere, tueri, & conseruare, ac vt præterea etiam considerent alia quæcunque, quæ cedere possunt in honorem Dei.

Hoc etiam idem de meteoris Microcosmicis & eorum effectibus censendum. De quibus quidem, vtpote circa sanitatem & morbum in Microcosmo versantibus, in volumine sequenti (supremo propitiante numine) fusius agemus, cui quidem volumini causæ meteororum finalis seu Medicinæ Sacre titulum recte insignire nobis proposuimus: in parte cuius prima sanitatis Arx siue munimentum describitur: in secunda sanitatis munimentum ab hoste morboſo obsidio, oppugnatio, inuasio exprimitur: Tertia vero hostis morboſi, violentè in sanitatis munimentum ingressi expulsio, & propugnaculi eiusdem viſitati seu labefactati instauratio pertractatur. Interea vero temporis nobis parumper respirare liceat, dum vobis & nobis fauste adsit mundi creator, cuius laudes ebucinare tam corde quam calamo desistam nunquam.

Sub tuis ergo ð IEHOVA DEVS fortis alii me à vipersinis Moniorum ac q. inuidorum linguis incolumem custodias obtestor, vt Maieſtati sua diuina, dum inter viuos sim superſtes, mente sanus animoque recto inſeruiam, vtpote cuius est virtus, laus, & potentia in æternum.

F I N I S.

8

